ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
1
ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI
1er JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·429

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.429

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԷ ՓԱՐԱՏԱԾ

—o—

Անգարայի նոր կառավարութիւնը, բանակին օգնութեամբ իշխանութեան գլուխ կուգայ այնպիսի պահու մը, երբ ներ – քին ճակատին վրայ տագնապը փոխանակ փարատելու, ատիճան մը աւելի ծան – րացած է։

Կը թուի թէ ճարպիկ ու ճկուն մարդ է վարչապետ Ֆէրիմ Մէլէն, որ Վանեցի է, ծնած 1906ին։ Աւարտելէ վերջ Անգարայի Քաղաքական Գիտութեանց բար – ձրագոյն վարժարանը, նեուռած է պետական – հանրային գործունէութեան ասպարէզ։ Ցարած է Հալէպ կուսակցութեան եւ 1950ին ընտրուած Վանի երես – փոխան։ 1962ին մտած է Ինէէօնիւի գահլիճին մէջ իբրեւ ելմտական նախարար, պաշտօն՝ զոր վարած է մինչեւ 1965։

1971ին Նիհատ Էրիմ Ազգ· Պաշտպա – նութեան նախարար նշանակած է զինքը։ Թանանքով պահպանողական, դաւի – ճին մէջ գործակցած է ալակոմէական նախարարներու հետ, որոնց բանած դիրքին հետեւանքով հրաժարած են բարեկործութիւնները կողմնակից 11 նախարարներ – Քարաօսմանօղլու, Սաւոլ Քոչալ եւ ընկերները։

Հակառակ Ազգ· Պաշտպանութեան նախարար ըլլալուն, երբեք չէ խառնուած զինուորական խնդիրներու, դէշ մարդ չըլլալու համար։ Թոյլ տուած է որ բանակը ուզածին պէս գործէ։

Ֆէրիմ Մէլէն ուզած է գոհացնել բոլոր հոսանքները։ Իր գաւլիճին մէջ առած է Ատալէթէն ութ հոգի, Հալքէն՝ հինգ, Կիւվէնէն՝ երկու, ոչ–խորհրդարանական՝ ինը եւ մէկ ծերակուտական՝ նշանակած Հանրապետութեան նախագահին կողմէ։

Նոր կառավարութիւնը մեծամասնու – թեամբ բաղկացած է ալակոմէական տարրերէ եւ դժուար թէ կարենայ գործադրել տնտեսական ու ընկերային այն հիմնա – կան բարենորոգումները, որոնք անհրաժեշտ են երկրին մէջ տիրող թշուառու – թիւնն ու անհաւասարութիւնը բառնալու, դիւցազներուն ու գործաւորներուն մարզավարժել կեանք մը ապահովելու համար։

Կարծածուէը աւատապետները Անա – տոլուի մէջ կը չարունակեն չահագործել հողագործ դիւցազները։ Բանուորները դժգոհ են իրենց վիճակէն եւ արտագաղթի կը դիմեն դրամ չհաւելու համար։

Անգարայի Ազգային Ժողովը Մայիս 24ին գարձեալ երկու ամիս — մինչեւ 25 Յուլիս — երկարաձգեց տասնըմէկ նահանգներու մէջ 1971 Ապրիլին երկու ամսուան համար յայտարարուած պաշարման վիճակը։

Այս առթիւ Ներքին նախարար Ֆէրիմ Քուպալի յայտնած է թէ անգլիացի երեք ձարտարագէտներու առեւանգումէն ու սպանութենէն ի վեր ձերբակալուած են 452 հոգի։ Իսկ պաշարման վիճակի հասատումէն ի վեր ձերբակալուածներու թիւն է 2050։ Առաջին տարին պատերազմական տեճաններու կողմէ ամբաստանուած ու դատապարտուած են 687 հոգի։ Բանտ կը մնան 111 ամբաստանեալներ։ 807 ամբաստանեալներու դատը չարու – նակուելու վրայ է։

Նախարարը աւելցուցած է թէ Այնթափի մէջ գրաւուած են մեծ քանակու – թեամբ զէնքեր, լինչ որ ապացոյց մըն է եղեր, որ «որոշ տարրեր կը ջանան քաղաքային կռիւ հրահրել»։

Ուրեմն ամէն լինչ խաղաղած չէ դեռ։ Յաբիւրաւոր մարդիկ դատի տակ են։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՋԱՐԴ՝ ԼՈՏԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

—o—

26 ՄԵՌԵԱԼ, 72 ՎԻՐԱՒՈՐ

Կատարեալ ջարդ մըն է որ տեղի ունեցած է երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 10·30ին Թել–Ավիվի Լոտ օդակայանին մէջ, ուր Փարիզէն հասած էր Էֆ–Ֆրանսի Պօյինկ մը։ Օդանաւը կուգար Փարիզէն բայց հանդիպած էր Հռոմ։ Ճամբորդները իջած են արդէն եւ համախըմբուած մաքսատուն, երբ յանկարծ երեք ճափոն երիտասարդներ իրենց պայուսակը կը բանան ու կը սկսին անխնայ կրակել աջ–ձախ։ Վիրաւոր ու դիակ կը դիտուին։ Բազմաթիւ կիներ եւ երախաներ դեռին կը փռուին։ Յորեքշաբթի առաւօ Թել–Ավիվէն կը հաղորդէին թէ մեռելներու թիւը 26 է եւ 72 վիրաւոր կայ, մեծ մասը՝ ծանր։ Կը ճշդուի թէ այս երեք ճափոնները կը գործէին Պաղեստինցիներու հաշուոյն եւ օդանաւ մըտած էին Հռոմ, ուր հակակչիռ եւ խուզարկութիւն չեն ըներ, ըստ երեւոյթին։

Ճափոն երեք ահաբեկիչներէն մէկը ձերբակալուած է, մէկը հարա–ֆիրա ըրած է պատկելով ճեռնառումբի մը վրայ իսկ երրորդը սպաննուած է, բայց յայտնի չէր Յորեքշաբթի առաւօն չփոթութեան մէջ, թէ զայն սպաննողը ոստիկա՞ն մըն էր թէ — սխալմամբ — իր ընկերը։

Յորեքշաբթի օր դեռ չէր ճշդուած ահաբեկիչներուն ինքնութիւնը, թէեւ կը տեղեկացուէր, թէ երեքն ալ ճափոնցի են եւ կը պատկանին այսպէս կոչուած «Կարմիր Բանակ»ի կազմակերպութեան — ծայրայեղ ճախակողմ գաղտնի չարժում մը, որ 200–300 անդամ ունեցած է ժամանակ մը ճափոնի մէջ։ Շատեր ձերբակալուած են, սակայն դեռ կան գաղտնի գործողները։

Պաղեստինի Ազատագրութեան Բանակը անմիջապէս ստանձնեց օդակայանի ահաբեկչական արարքին կամ, լինչպէս կը գրէ միջազգային մամուլը՝ «նախձիր»ի պատասխանատուութիւնը։ Ճափոնցի ահաբեկիչները Պաղեստինցիներու հաշուոյն կատարած են իրենց ոճիրը։

Անմիջապէս օդակայան փութացած են երեք նախարարներ, որոնց մէջ՝ Մոշէ Տայեան եւ վարչապետ Կոլտա Մէյր ընդհատած է իր արձակուրդը եւ Թել–Ավիվ ժամանած։

Կը կարծուի թէ այս արարքը ոչ միայն փոխ–վրէժ մըն է սպաննուած պա –

տեզ տեղ անպակաս են եղեռնախորհրդները։ Անիշխանական չարժումը հաշուեյարդարի չէ ենթարկուած։

Միւս կողմէ Հալք կուսակցութեան ծոցին մէջ ծագած տպղնապը չէ խաղաղած։ Մեր աղուէսն ունի չատ համակիրներ, որոնք դիւրաւ պիտի չմարսեն անոր խայտառակ պարտութիւնը։

Բանակը աչալուրջ կը հսկէ երկրի անդորրութեան վրայ։

Մինչ կուսակցութիւնները «ժողովուրդ – դավարութիւն» կը հոլովեն, վախ ի վախ պարբերաբար պահանջելով, որ բանակը զօրանոց վերադառնայ եւ չխառնուի քաղաքական գործերու։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՏԻՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔ ՄԸ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ԱՌԱՋՆԱՐԴԸ՝ — ԹԻԹՕ —

—o—

Հազուագիւտ են այն անձերը, որոնք պատեհութիւնն են ունեցած մասնակից դառնալու այն չարժումներուն, որոնք երեք կայսրութիւններ կործանեցին։ Այդ հազուագիւտ դէմքերէն է մառեչալ Թիթօ, որուն ծննդեան 80ամեակը յիշատակուեցաւ անցեալ Հինգշաբթի։

Ան այժմ ալեւոր մարդու դիմագիծ է ստացած՝ հանդարտ խոսակցութեամբ եւ չարժուձեւերով։ Զըրչիլի սովորութիւն – ներն ալ իւրացուցած է անոր նման ծխելով սիկար եւ խմելով ուիսքի։ Ոչ ոք պիտի մտածէր այսօր նայելով իրեն թէ ան անցեալին մեծ յեղափոխական մը, ահաբեկիչ եւ գործակալ մը եղած է։

Եոսիպ Պրոզ (Թիթօ իր յեղափոխական անուն ծածկանունն է) կաթողիկէ ծնողքէ սերած աղքատ գիւղացի մըն էր, Խրուաթիոյ մէջ, որ այդ ժամանակաշրջանին Աւստրեւհունգար կայսրութեան մէկ նահանգն էր։ Այդ օրերու իր ամէնէն յանդուգն «գործ»ն էր եղած մասնակցութիւնը ենքնաչարժի մրցումի մը՝ Տէյմըր–Պենց կառքով։ Առաջին համաչխարհային պատերազմին զօրակոչի կ'ենթարկուի աւստրիական բանակի կողմէ եւ կը վիրաւորուի ռուսական ճակատի վրայ։ Գերի կ'իյնայ եւ կը յարի համայնավարութեան։ Այս հանգամանքով փոքր դեր կը կատարէ նախկին վարչակարգի տապալման գործին մէջ։

1930ին Մոսկուայի կողմէ գաղտնի կը ղրկուի Եուկոսլաւիա՝ կազմակերպելու համար Համայնավար կուսակցութիւնը։ Ցետագային, պատերազմի տարիներուն, իր կազմակերպած արձակագէններու կատները լուրջ հարուածներ հասցուցին նոցի կայսրութեան հարաւ – արեւելեան անկիւնի բանակներուն։ Առանց գաչնակիցներու օգնութեան ան յաջողեցաւ նոր պետութիւն մը հաստատել։

Այդ օրերուն Թիթօ կը նկատուէր ամէնէն հաւատարիմ գաչնակիցը Սթալինի՝ Արեւելեան Եւրոպայի մէջ։ Այսուհան – դերձ, 1948ին, երբ խորհրդային մենաշէրը փորձեց միջամտել ըլլալ Եուկոսլաւիոյ ներքին խնդիրներուն, հաստատակամ մառեչալը ընդդիմացաւ։ Ռուսերուն եւ անոնց արբանեակներուն դէմ ցցուեցաւ եւ, առանց հրաժարելու համայնավար համոզումներէ, անկախ մնկնարանութիւն մը տուաւ անոնց։

Այս չարժումը, որ այնքան կարեւոր է որքան Հիթլէրի դէմ տարուած յաղթանակը, փոփոխութեան ենթարկեց ամբողջ խորհրդային կարգուսարքը։ Արդարեւ, քանդեց Կրեմլինի երազը՝ իր հակակչռին տակ միատեսակ համայնավար աշխարհ մը հաստատել։ Այսպէս կոչուած Թիթոյականութեան սերմերը տարածուեցան համայնավար կառավարութիւն ունեցող երկիրներու մէջ։ Արդարեւ, Մոսկուայի արձանագրած յետագայ դժուարութիւն – ները Արեւելեան Գերմանիոյ, Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ, այս կամ այն ձեւով կը կրեն Թիթոյականութեան ազդեցութիւնը։

Անշուշտ, տարիներու ընթացքին փոփոխութիւններ կրեցին իր տեսակէտները՝ արտաքին եւ ներքին քաղաքական հարցերու մէջ։

Այսպէս, ան նախապէս կը չահագործէր անվերապահ հաւատարմութեան միտքը Մոսկուայի նախաձեռնած վարչաւայի Ուխտին նկատմամբ։ Ցետագային դէմ եղաւ ասոր եւ պաշտպանեց «չէզոք» քաղաքականութիւն վարելու գաղափարը, որուն գլխավոր դէմքերէն եղաւ Գահիրէի եւ Նոր Տէլհիի առաջնորդներուն հետ։ Հաղորդ համայնականացման չահագործ՝ յետագային աւելի ազատախոհ դարձաւ եւ թոյլ տուաւ, որ երկրագործութիւնը անհատական բնոյթ ունենայ առաւելագոյն չափով։ Քաղաքական եւ ճարտարարուեստական կեդրոնացեալ դեկավարման իր դիրքին յաջորդեց ապակեդրոնացման քաղաքականութիւնը, որով թոյլ կը տրուի հիմնարկութիւններու եւ ձեռնարկութիւններու անօրէնութեանց վարել իրենց գործերը համաձայն իրենց մչակած ծրագիրներուն։

Թիթօ ազգայնական մըն է նաեւ, որ ամէն գնով կ'ուզէ պահպանել իր երկրին գլուխ ժողովուրդներուն միաւնականութիւնը։ «Մարքսականութիւնը կը մնայ միշտ մեր հիմնական ներչնչման սկզբունքը։ Մարքսականութիւնը վարդապետութիւն մըն է, սակայն գայն կը կիրարկենք համաձայն մեր պահանջներուն։ Երկրէ երկիր պայմանները կը փոխուին եւ, հետեւարար, վարդապետութիւնը պէտք է յարմարի ասոնց։ Մենք տրամախոհներ ենք եւ դիտենք թէ լինչ որ լաւ է կամ անհրաժեշտ այսօրուան համար, կրնայ ո՛չ լաւ եւ ոչ ալ անհրաժեշտ ըլլալ վաղը»։

Ասոնք են իր հիմնական մտքերը։

Թ. Ա. Թ.

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ա.

Բանբեր Երեւանի Համալսարանի 1971ի վերջին թիւին (3) մէջ կարգ մը տուեալ–ներով չահեկան յօդուած մը ունի Էդ. Զօհրաբեան՝ «Մոսկուայի ռուս – Թրքական կոնֆերանսի նախօրէին» խորագրով:

Ճշդենք, թէ խօսքը այն դաշնագրի մասին է, որ կնքուեցաւ Ռուսաստանի Սոց. Դաշն. Խորհրդային Հանրապետութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ 1921 Մարտ 16ին, Մոսկուա: Խորհ. Ռուսիոյ անունով այդ « բարեկամութեան եւ եղբայրութեան դաշն »ը ստորագրեցին Չիչէրին եւ Կորկմասով, իսկ Թուրքիոյ կողմէ՝ Եուսուֆ Քեմալ պէյ, Ռիզա Նուր պէյ եւ Ալի Ֆուատ փաշա:

Մոսկուա այդ դաշնագրի Ա. յօդուածով համաձայն էր «չճանչնալ միջազգային որեւէ աթք, որ կը վերաբերի Թուրքիոյ եւ չէ ճանչցուած Թուրքիոյ՝ ներկայիս Ազգ. Մեծ Ժողովի ներկայացուցիչը հանդիսացող ազգային կառավարութեան կողմէ»:

Այդ դաշնագրին մէջ Թուրքիա ըսելով կը հասկցուէր այն հողամասը, որ նկատուած է 1336ին (1920) Թուրքիոյ Ազգային Ուխտի կողմէ:

Թուրքիոյ հիւսիս – արեւելեան նահանգները կը ճշդուէր հետեւեալ ձեւով — Սեւ ծով, Խեփս–Մթա լեռ, Շաւշէթ եւ Քանի–տաղ լեռներու ջրաբաժան գիծը, Արտահանի եւ Կարսի նահանգներու հիւսիսային վարչական սահմանը, Արփաչայ և Արաքս գետերու հովիտը՝ մինչեւ ատոր Պարասուի գետաբերանը:

Այլ խօսքով՝ այժմու Թուրքեւխորհրդային սահմանը:

Դաշնագիրը երկու կողմերը կը համաձայնէին նաեւ (յօդուած 3) Նախիջեւանի շրջանը դարձնել ինքնավար՝ Ազրբէջանի գերիշխանութեան տակ, պայմանով որ այս վերջինը այդ գերիշխանութիւնը չյանձնէ երրորդ պետութեան մը: Աւելորդ է ըսել, թէ այդ երրորդ պետութիւնը Հայաստանն էր:

Մոսկուա ընդունելէ ետք Արեւմտեան Հայաստանի գրաւումը Թուրքիոյ կողմէ, ինչպէս նաեւ Նախիջեւանի յանձնումը Ազրբէջանի, դաշնագրի 15րդ յօդուածով յանձնառու կը դառնար «Անդրկովկասի Հանրապետութիւններու վերաբերմամբ առնել անհրաժեշտ քայլեր, որ պէսզի այդ Հանրապետութիւնները Տաճկաստանի հետ իրենց կնքելիք դաշնագիրներուն մէջ ընդունին ներկայ դաշնագրին այն յօդուածները, որոնք անմիջական կերպով իրենց կը վերաբերին»:

Ինքնին հասկնալի կը դառնայ, թէ Մոսկուա այդ յօդուածով յանձն կ'առնէր պարտադրել Հայաստանի՝ ընդունիլ իր հողերու անզամահատումը: Պարտադրութիւնը, փաստօրէն, չէր երթար Ազրբէջանի, քանի որ ան այդ դաշնագրով ձեռք կը ձգէր Նախիջեւանը, ո՛չ ալ Վրաստանի, որ նոյն դաշնագրի թիւ 2 յօդուածով եւս կը ստանար Պաթումը:

Անդրկովկասի երեք Հանրապետութիւններէն միայն Հայաստանն էր, որ կը տուժէր Մոսկուայի ռուսեւթուրք դաշնագրէն:

Աւելցնենք, որ Մոսկուայի դաշնագրի կնքումէն վեց ամիս ետք, 1921 Հոկտեմբեր 13ին, Կարսի մէջ Խորհ. Ռուսիա լիովին կը կատարէր իր ստանձնած պարտականութիւնը՝ Խորհ. Հայաստանի ներկայացուցիչներ Ախքանով Մռաւեանի եւ Պօղոս Մակինցեանի ստորագրութիւնը «ապահովելով» Կարսի դաշնագրի կնքումին, որով Թուրքիա երկրորդ պաշտօնապրով մը ետ կը դառնար Հայապատկան հողերու, իսկ Պաքու՝ Նախիջեւանի:

Այս՝ Մոսկուայի ռուսեւթուրք դաշնագրի մասին է, որ կարգ մը հետաքրքրական տուեալներ կը հայթայթէ «Բանբեր Երեւանի Համալսարանի» յօդուածագիրը:

Շահեկան է ծանօթանալ անոնց:

Էդ. Զօհրաբեան կը հաստատէ իրողութիւն մը, որ բացայայտ եղած է չատերու համար — Լենին առաջնահերթ հարց նկատած է Թուրքիոյ հետ բարեկամութեան եւ դործակցութեան հաստատումը՝ միջազդային – քաղաքական առաջադրութիւններով: Յօդուածագիրը կը դրէ. «Ռուս – թրքական երկրորդ կոնֆերանսի գումարումը ոչ միայն սովետա–թրքական յարաբերութիւնների, այլեւ ժամանակի միջազգային կեանքի առաւել նշանակալից իրադարձութիւններից մէկն էր: Վ. Ի. Լենինը 1921 թ. Փետրուարի 28ին բանուորների եւ գիւղացիների դեպուտատների Մոսկուայի Սովետի պլենումի նիստում արտասանած ճառում անդրադառնալով « միջազգային կեանքի գլխաւոր նորոյթներին » ասել է. «Այդպիսի նորոյթներ, հակիրճ լինելու համար, ես միայն երեքը կը նշեմ. առաջինն այն է, որ մեզանում սկսուել է կոնֆերանցիա թրքական դելեգատների հետ՝ այստեղ, Մոսկուայում (1): Այս փաստը յատկապէս պէտք է ողջունել, որովհետեւ մեր եւ թրքական կառավարութեան դելեգացիաների միջեւ անմիջական բանակցութիւններ վարելու դէմ բազմաթիւ խոչընդոտներ կային···» (2):

Կը հետեւի, ուրեմն, թէ Լենին խորհրդային միջազդային քաղաքականութեան երեք գլխաւոր հարցերէն մէկը (եւ առաջինը) կը նկատէր Թուրքիոյ հետ

ՇԱՐԼՈՒԹ ՔՈՐՏԷ

—0—

(Գ. եւ վերջին մաս)

Շարլոթ թեթեւցնող չունչ մը կ'արձակէ, դանակը կ'առնէ տաշտին եղերքէն եւ կը պատրաստուի դուրս ելլել, բայց նախասենեակին մէջ, թղթավաճառը աթոռ մը կ'իջեցնէ անոր դլխուն, ձեռքերը կը կապէ չուանով մը ու կը տանի դահլիճ: Շարլոթ դոհունակութիւն մը կը զդայ. որքա՜ն դիւրին է հայրենիքը փրկել, եթէ մարդ անկեղծօրէն կամենայ ատիկա:

Լուրը արդէն տարածուած է եւ մարդիկ կը խուժեն ներս, կը լեցնեն աստիճանները, փողոցը: Կիները կը թքնեն Շարլոթի երեսին: Վրայ կը հասնին պաշտօնական անձնաւորութիւնները: Մսագործ Լըժանար Շարլոթին կը հարցնէ.

— Ի՞նչպէս կրցար Մարան հարուածել իր սրտէն:

— Սիրտս այնքան խոցուած էր անոր ոճիրներէն, որ դանակին չեղրը ինքնաբերաբար հոն ուղղուեցաւ:

Մարայի դիակը արդէն սկսած էր նեխել եւ դարչահոտութիւնը կը հասնէր մինչեւ փողոց, ուր ամբոխը երթալով կը խտանար:

Կէս դիշերին դուրս կը հանեն Շարլոթը: Ամբոխը կատղած կ'ուզէ վրան յարձակիլ եւ բզքտել· բայց ձայն մը կը պոռայ·

— Մի՛ դպչիք իրեն, կ'ուզենք հասկնալ իր մեղսակիցներուն անունները:

Կառքը, որ դինք հոն բերած էր՝ դեռ կը սպասէ: Շարլոթը կը տանին մօտակայ բանտը եւ կը նետեն պնոտանի մը մէջ:

Չորեքշաբթի, 17 Յուլիսին, Շարլոթ կը ներկայանայ դատարան:

Ահա, եթէ Շարլոթի պապը, անմահ թատերագիրը Քորնէյ, ներկայ դանուէր իր թոռնուհիին կողքին, ինչե՜ր պիտի յուշէր անոր· ի՜նչ առնական, խրոխտ եւ հերոսական բառեր պիտի ներշնչէր իր ուղեղէն ծնած իր անթիւ հերոսուհիներէն – բուն այս արժանի քրոջը:

Պէտք է ըսել սակայն, որ Քորնէյլի ոդին կը սաւառնէր դատարանի սրահին մէջ եւ ան հետացումով կ'ունկնդրէր Շարլոթի յանդուգն պատասխանները:

Յեղափոխական դատարանը իր ամբողջ կազմով բազմած է սեղանին չուրջ: Հոն է ընդհանուր դատախազ Ֆուքիէ–Թենվիլ, որ կը հանդիսանար մահուան սեւ սատանան:

— Ո՞վ քեզի ներշնչեց այսքան առելութիւն Մարայի հանդէպ:

— Ես ուրիշներու առելութեան պէտք չունէի. իմ առելութիւնս բնական էր: Ես կ'առնէի իր ոճիրները, Ֆրանսայի հետ կը վարուէր թշնամիի մը պէս: Սպան – նեցի վայրագ դազան մը, դահիճ մը, որպէսզի անմեղ հայրենասէրները կարենան ազատ չունչ քաշել: Մի՛ մոռնաք, որ ես հանրապետական էի ձեզմէ չատ առաջ, յեղափոխութենէն չատ առաջ...

Վճիռը արդէն արձակուած էր. Շարլոթ պիտի դլխատուէր նոյն օրը:

Բանտի խուցէն Շարլոթ նամակներ կը դրէ Պարպարուին եւ իր ծնողքին: Նոյնպէս կը խնդրէ, որ Հաուր նկարիչը վերջացնէ իր նկարը, որ սկսած էր դատապարտեալի սրահին մէջ:

Նամակներու էջերէն կրնանք քաղել գրադարանում պահպանուած կոնֆերանսի պլենար նիստերի եւ հաղոհական յանձնաժողովի նիստերի սղագրութիւնները»:

Ահա՛ թէ որքան ուշադիր էր Լենին, որպէսզի բարեյաջող լուծում մը դտնէ Թուրքեւխորհրդային «կոնֆերանսը» եւ չարունակուի սերտ դործակցութիւնը երկու երկիրներու միջեւ:

Էդ. Զօհրաբեան բաւարար վստահութիւն կը մատնանշէ այն բազմաթիւ խոչընդոտները, որոնց մասին անդրադարձած էր Լենին՝ Մոսկուայի Խորհուրդի նիստին:

Բայց այս մասին յաջորդիւ:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

---

(1) Երկրորդը՝ ըստ Լենինի, Ռիկայի մէջ Լեհաստանի հետ կատարուող բանակցութիւնները էին, իսկ երրորդը՝ Վրաստանի դէպքերը:

(2) Վ. Ի. Լենին, Երկեր, հտ. 32, Երեւան, 1952, էջ 171:

(3) Գ. Վ. Չիչէրին «Յօդուածներ եւ ճառեր միջազգային հաղոհական հարցերու մասին», հր. 1961, էջ 283:

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—0—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Մոլլան ափի մէջ հաւաքեց իր ցաւագար, կարճ մօրուքը եւ սկսեց մտածել:

— Ըսը ի՞նչըղ խմացար, մոլլա, — հարցուց հաջին:

— Սաֆարի երեխէքն էին տեսէ Հայի տղին՝ Հարիբէյի տունը մտնելու վախտը:

Տիրեց լուութիւն: Գործնական մարդը ծխափողը թխթխկացնելով սեղանի ծայրին, ծխախոտի մնացորդը մաքրեց դրա մէյնից եւ առաջարկեց·

— Մէ բանըմ մտածէք: Իրիկունը մեր տղամարդիկ բաղարից տուն կուգան, Հարիբէյին կը սպանեն: Կամ մենք սպանենք, կամ էդոր առաջն առնենք...

Նա այնպէս գործնական եւ հանդիստ էր խօսում, որ թւում էր, թէ կատակ էր անում: Սակայն նրա խօսքերը բոլորի ուշադրութիւնն ուղղեցին դէպի նրա յիշեցրած վտանգը: Այո, տուն կը դան տղամարդիկ եւ առանց երկար մտածելու, արիւն կը թափեն... Ու մինչդեռ նրանք մտածում էին, նա նորից առաջարկեց·

— Կնկան վռնտենք, իսկ տղին ծեծենք: Իրքահիմ, հալչի Քեամիրի դաւադանն ընձի տու...

— Տղին ծեծենք, — համաձայնուեցին մի քանիսը, — հմը կնկան...

Նրանց սրտերը, ովքեր դեռ ծեր չէին, սեղմուեցին խանդից: Անյայտ հեռուներից իրենց թաղամասն էր եկել անծանօթ մի դեղեցկուհի, սէր էր արել կողմնակի մի մարդու հետ եւ այժմ պէտք է հեռանար նորից...

Մէկը տեսել էր նրա աչքերը, միւսը՝ երրորդը՝ չադրայի եղրերը բռնած նրա նուրբ ձեռքը: Երբեմն քամին բարձրացել էր նրա չադրայի եւ շրջազդեստի փէշը՝ յուցադրելով նրա չքնաղ սրունքները, երբեմն քամին չադրան ու շրջազդեստը պիրկ փակցրել էր նրա մարմնին՝ քանդակելով նրա դեղեցիկ մարմնաձեւերը... Իսկ յետոյ, սուրճի մանրիկ դաւաթների վրայ դլուխները կախած, նրանք երկար պատմել էին նրա մասին, նկարագրել նրան, եւ բոլորի մտապատկերներում ամբողջացել էր Հարիբան իր սպիտակ ճակատով ու սեւ աչքերով, բարակ ձեռքերով ու լիքը սրունքներով, մօտիկ բայց անմատչելի...

— Շարիաթը...

Բոլորն սթափուեցին:

— Շարիաթը, — կրկնեց մոլլան, — դէշ բան կը պահանջէ, հաւատացեալներ ... Հմը ես ձէդնէն էդ դէշը չեմ ուղէ: Եկէք կակուղիրա եղնինք ու թող Ալլահն ընձի պատժէ իմ բարի բնաւորութեանս համար... Կնկան վռնտենք, իսկ տղին ծեծենք... Ես իմ վենձ կնկաս էսօր կը դրկեմ Հարիբէյի քովը...

Հաջին եւ միւս բոլոր հասակաւորները համաձայնութեամբ դլխով արեցին՝ թէ իրենց կողմից եւ թէ բացակայողների...

×

Յերեկուայ պայծառ անդորրը տարածուել էր բոստանների վրայ: Ամէն ինչ անշարժ քարացել էր այնտեղ, բայց դա չոզի թմրութիւն չէր, այլ միջօրէի խաղաղութիւն: Արեւը լճացել էր բոստանների վրայ, դաշտերի վրայ՝ հորիզոնից հորիզոն: Խոշոր, մուդ բծերով երեւում էին ծառերի չարքերը մարդերի եղերերին եւ հոլիկների չուրջը: Շոգն ու հովն ապրում էին կողք կողքի: Զուլացնող քամին անցնելով երբեմնակի, հանդիստաւոր ու ծանր խշշացնում էր սաղարթները, որոնք հովհարում էին իրենց ստուերում հանդըստացող մարդուն կամ կենդանուն:

Հոլիկի մօտ, ծառերի տակով, սահում էր վճիտ ջուրն իր արխի մէջ, սահում էր արագ, բայց բոլորովին լուռ: Երբեմն միայն, ջրի մի կոհակ բարձրանալով մի փոքրիկ քարի վրայ եւ իջնելով, ծիծղթում էր կամացուկ, կարծես աղջիկ մը տաս չուրը լողանալու եւ դրա ստանալու – թիւնից վախեցած՝ արագ.

Ներքեւից նայելիս դէպի վերեւ՝ ուռիների ճիւղերին, մարդու աչքերը չաղում էին արեւի մանր պատառների եւ տերեւների մանր բազմութեան խառնուրդից: Սաղարթների մէջ համառած լուսում էր պիծակների համարեա անըմբռնելի, նուրբ պղպոջը: Պիծակներն աննկատելի էին և պարուսում էին իրենց նման աննկատելի ծաղիկների չուրջը: Նրանց պղպոջի հետ խառը՝ դէպի կանաչ դետինն էր իջնում այդ անհամար ծաղիկների սքանչելի բոյրը՝ նոյնքան նուրբ, նոյնքան անըմբռնելի...

Հեռում, որտեղ վերջանում էին բոստանները եւ փոքրիկ կոյտերով թաղ – թփուած էին պսպղացող սպակու կտորտանքով լի աղբակոյտեր, կանոնաւոր ընդմիջումներով, մխակերպ ու մառախուղ, լսւում էր ինչ–որ թռչունի ձայն՝ հօ՛–պօ՛... Լռութիւն՝ խոր եւ պայծառ ... Հօ՛–պօ՛... Յերեկ... Անչարժութիւն ... Հօ՛–պօ՛...

քանի մը նախադասութիւններ, դրուած քորնէյլեան չունչով.

«Ան, որ հայրենիքը կը փրկէ՝ նկատի չառնելը վճարած գինը»:

«Հայրենիքիս երջանկութիւնը իմ ալ երջանկութիւնս է»:

«Պէտք չունիմ անտարբերութիւն ձեւացնելու մահուան առջեւ, որովհետեւ մինչեւ վերջին պահը պիտի չվախնամ մեռնելէ»:

Նկարը հազիւ վերջացած էր, երբ դուռը զարնուեցաւ: Դահիճն էր: Շարլոթ անոր ձեռքէն կ'առնէ մկրատը եւ մազերէն փունջ մը կտրելով՝ կը նուիրէ նկարչին.

«Ընդունեցէք մահամերձի մը այս հատիկ յիշատակը···»:

Կը հազուի մահապարտներուն կարմիր շապիկը. դահիճը ծոծրակէն կը կտրէ առաջ մազերը.

— Հիմա պատրաստ եմ. կ'ուզէի մեռնիլ ուրիշ կերպով, ամբոխին ճիչերուն մէջ, բայց կառավարման այլ բարձր ամպիռն մըն է, ուրկէ հոգին դիւրաւ կը սլանայ դէպի անմահութիւն»:

Մայթերուն վրայ կառած ամբոխ մը կը սպասէ իրեն: Շարլոթ ոտքի կանգնած՝ իրեան նայուածք մը կը պարտցնէ անոնցմէ ամէն մէկուն վրայ, որոնց համար ահա կը մեռնի ինք եւ անոնք չեն գիտեր:

Երբ կը հասնին Յեղափոխութեան Հրապարակին վրայ, դահճապետ Սամսոն, որ խորքին մէջ դէշ մարդ մը չէր, Շարլոթին առջեւը կը կանգնի, որպէսզի ան չտեսնէ կիյոթինի ահասարսուռ մեխիլը:

— Քաղաքացի Սամսոն, կը խնդրեմ, անցէք առջեւէս, դոնէ անգամ մը վախեմ այդ կիյոթինն ըսուած զրժիլքին մեռքը. մի՛ մոռնաք, որ առաջին անգամ ըլլալով պիտի տեսնեմ զայն:

Ձիղ այդ պահուն, Յուլիսի տաք երկինքին մէջ կուտակուած սեւ ամպերը կը պայթին եւ ջրհեղեղ մը կը սկսի: Շարլոթ չնորհալի քալուածքով մը կը բարձրանայ փայտէ աստիճանները:

Երբ վեր կը հասնի, օդնական դահիճը կը քաշէ վզպանը, որ կը ծածկէր կուրծքը եւ կը տեսնուի ծիծերուն վերի մասը, որուն վրայ կ'իյնան անձրեւի կաթիլները մարզարիտներու պէս: Շարլոթ կը կարմրի եւ ընդզդաբար դլուխը վեր կը վերցնէ՝ վերջին անգամ դիտելու համար ամբոխը, որ կ'ոռնայ իր դիմաց, առելութեան լորձունքը շրթներուն:

Եւ առանց ռեւէ մէկուն օդնութեան՝ Շարլոթ կ'երթայ, կ'երկննայ հոլիզոնական տախտակին վրայ: Վայրկեան մը նաք, եռանկիւն չեղբը խուլ ադմուկով մը կ'իյնայ անոր մատղաշ վզին վրայ··· Այն ատեն, օդնական դահիճը տակտուն մէկէն կ'առնէ դլուխը, եւ մազերէն բռնած՝ զայն ցոյց տալով ամբոխին, կ'ոգտակէ երկու այտերը···:

ՆՈՒՊԱՐ ԶԱՐԽՈՒՏԵԱՆ

ԻՐՆԶ ԲԱՐՔԵՐ

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ԲԱՅԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԽՄԲ.— Ատորեւ, Պոսքընի մեր պաշտօնակից «Հայրենիք»էն կ'արտատպենք այս նամակը, ուղղուած «Հայրենիք»ի խմբագրութեան (Մայիս 17): Բովանդակութիւնը կը շահագրգռէ բոլորս, մանաւանդ որ վախ կայ թէ Ֆրանսա ալ «ներգաղթեն» նման բարբեր: Ու ողբալի է նկատել թէ այս բաները ոչ միայն կը շարունակուին յամի տեառն 1972ին, այլեւ կը փոխանցուին սերունդէ սերունդ յանուն, հաւանաբար « հայապահպանման »···:

Յետագային կը հրատարակենք նաեւ «Հայրենիք»ի խմբագրականը, որ կ'անդրադառնայ այս նամակին բովանդակութեան:

×

Պատ. խմբագրութիւն
«Հայրենիք» օրաթերթի,

Մայիս 6ին ընտանեօք դացինք Հ. Բ. Ը. Մ.ի «Հայ Ուսանողական Միութեան» հանդէսին, Քեմպրիճի Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Մխիթարական երեւոյթ է տեսնել այս ամերիկահայ ուսանողներու գործունէութիւնը եւ իրենց հետաքրքրութիւնը՝ հայկական մշակոյթի հանդէպ:

Պէտք է դիտակցինք, արդարեւ, թէ հաճելի պարտականութիւն է քաջալերել ամերիկահայ այս երիտասարդները, որոնք կը դրպին հայկական մշակոյթով, հայկական եկեղեցւոյ սրահին մը մէջ:

Նոր սերունդ, մշակոյթ, եկեղեցի··· ա՛յս է Ամերիկահայոց աղէտապահպանման եռապիծ ճամբան:

×

Քիչ մը ուշ մնացած էինք: — Երբ երկու չափահաս աղջիկ եւ մէկ կին ունես՝ յամառ չի պատահիր որ ճշդապահ կարենաս ըլլալ··· Այդ իսկ պատճառով ալ՝ ուտելիքներէն շատ բան մնացած չէր:

Բայց եւ այնպէս, ծանօթներու միջնորդութեամբ յաջողեցայ քանի մը պնակ աղանդեր ձեռք ձգել:

Հոմով էին: — Տոլմա, բիւֆթէ, լեհմաճին, պէօրէկ, փաֆլաւա, բատայիֆ, եւայլն:

×

Թէեւ կ'ըսուի թէ ժողովուրդի մը քաղաքակրթութեան չափանիշը իր մշակոյթն է, բայց եւ այնպէս··· բաղմաթիւ հեղինակաւոր պատմագէտներ կը հաստատեն թէ մշակոյթէն աւելի՛ կարեւոր է կերակուրը:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԱՒԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հայ Մարզական Միութիւնը այս եզանակին յաջողութիւններ արձանագրեց:

Մխիթիւնը ներկայիս ունի ութ կանոնաւոր խումբ: Ա. խումբը ունեցաւ «Փոռմոսիոն ա'Օնէօռ»ի ախոյենական չարքի 22 մրցում. չահեցաւ ինք խաղ, հաւասար մնաց ութի մէջ եւ պարտուեցաւ հինգ անդամ՝ գրաւելով երրորդ տեղը 12 խումբերու մէջ: Պահեստի խումբը ունեցաւ 22 մրցում «Փոռմոսիոն ախոթրիթի»ի չարքին մէջ: Շահեցաւ եօթը խաղ, հաւասար արդիւնքով վերջացուց վեց խաղ, իսկ պարտուեցաւ ինը մրցումներու մէջ՝ գրաւելով եօթնեւորդ տեղը 12 խումբերու մէջ: Գ. խումբը, որ առաջին անդամ ըլլալով կը մասնակցէր երրորդ դասի ախոյենական մրցումներուն, յաջողեցաւ բարձրանալ մինչեւ երկրորդ դաս:

«Ժիւնիէօր» խումբը իր չարքին երկրորդ տեղը գրաւեց: «Մինիմ» խումբը իր չարքին երրորդ տեղը գրաւեց: «Փիւփիլ» խումբը իր չարքին ախոյեանը դասուելէ եւք պարտուեցաւ Քան տը Փինալին:

Գալով Հայ Մարզականի պարծանքը հանդիսացող « Փիւսէն » անպարտելի խումբին, տիսքրիճք Տոռմ–Արտէշի վերջին մրցումը կոծանցնելով, փոխ– ախոյեան նկատուեցաւ:

Հայ Մարզականի պատանիներէն Ժ. Քէամէճեան այժմ մաս կը կազմէ Ֆրանսայի դպրոցական ազգային խումբին: Իրրեւ այ յետապահ ան մաս կը կազմէ նաեւ Տոռմ – Արտէշի քաղաքային խումբին:

Պէտք է չնորհաւորել նաեւ մեր երէց խումբին անդամներէն Ժ. Ժամադրճեանը, իր արձանագրած յաջողութիւններուն համար (երիտասարդ խաղացողներու մրցումին մէջ):

Հայ Մարզականի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 2ին:

ԱԶԱՏ–ՄԱՐԶԻԿ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՍՊԱՀԱՆի համալսարանի հայագիտական կեդրոնը յատուկ չէնք մը պիտի ունենայ իր տրամադրութեան տակ: Մայիս 8ին նոր չէնքին հիմնարկէքը կատարուած է ի ներկայութեան համալսարանի տեսուչին, դիտութեան եւ բարձրագոյն ուսման փոխ–նախարարին, Թեմի առաջնորդ Գարեգին Եպս. Սարգիսեանի, ազգային իշխանութիւններու ներկայացուցիչներու եւ ուրիշներու: Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը յիշեալ կեդրոնի չէնքի կառուցման համար Սպահանի համալսարանի տրամադրութեան տակ է դրած 50·000 տոլար: Շէնքը պիտի կառուցուի հայկական ոճով երկյարկանի եւ պիտի ունենայ երեք դասարան, մէկ դրադարան – թանգարան, դասախօսներու երեք աշխատասենեակ եւ յարակից բաժիններ: Յատակագիծը պատրաստած է ճարտարապետ Ժ. Աֆթանդիլեան:

ԶՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

— Թող ձայն հանէիր, բայց ոչ այս կերպով, պարապ տեղը խաղք եղար Տիրանին քովը··· Ա՛ս եղածը մարդ չէր դիտեր՝ ամէնուն խմացուցիր կամ կ'ուզես կոր խմացնել: Ըսենք որ խօսքդ մրսիկ ըրի ու մօրս քով զարճայ, ամէն մարդ պիտի իմանայ, որ քեզի կը խանդի եղեր, Տիրանը կը սիրեմ եղեր, եւն., մինչ պիտի չահիս առիկ··· ձայն չհա – ձա՛ն նէ՝ ամէն բան ծածուկ կը մնայ, քու գլխուդ ալ չի վնասուիր··· առանկ բաներ շատ ընտանիքներու մէջ կը պատահին, բայց ձայնը դուրս չելլեր··· առանկ փաթթոցը հանելով զործ չի տեսներ:

Պօղոս էֆէնտի առանց պատասխանելու մտիկ կ'ընէր իր կնոջ պերճախօսութեան: Կը դլար, թէ ճշմարտութիւնները կայծին ըրած դիտողութիւններուն մէջ եւ թերեւս կարելի պիտի ըլլայ ամէն բան ծածուկ պահել ու իր պատուին արատ մը չբերել: Շապիկ տեսնելով որ իր ամուսինը լուռ կը մնայ՝ հասկցաւ, որ խօսքերը ազդեցութիւն ընել կը սկսէին ու առիկ քալելուած՝ չարունակեց.

— Կը խոստովանիմ, որ խալթ մըն էր ըրածս, յանցաւոր եմ եւ թէ անկեղծօրէն ներում կը խնդրեմ ու կը խոստանամ մէյ մըն ալ առանկ բան չընել··· միւս կողմէ խիղճս հանդարտ է սակայն, որովհետեւ մինչեւ այսօր պատիւդ միշտ բարձր բռնած եմ···

— Տիրանին պէս մէկու մը հետ:

— Որու հետ ըլլայ, ըլլա՛յ, խնդիրը ան է, որ մարդ չէ խմացած:

— Չէ խմացած մի՛··· չէ խմացած մի՛, դոչեց Պօղոս էֆէնտի դողդոջուն ձայնով մը, հապա ասիկա ի՞նչ է···

Ու դրպանէն անսպասելի նամակը առնելով նետեց իր կնոջ:

Շապիկ նամակը բացաւ, կարդաց ու չկրնալով ուրիշ խօսք մը դտնել, քիչին առիկէն վախցաց.

— Թշնամիի զործ է սա···

Յետոյ յանկարծ աւելցուց.

— Աբդարը ո՞վ է···

— Ես ի՞նչ դիտնամ, երիտասարդ մը··· դիմացի սենեակը կը նստի կոր ու ամէն բան տեղն ի տեղոք պիտէ կոր··· անոր բերանը ի՞նչպէս պիտի զոցենք:

— Նամակն ալ ան դրած ըլլալու է, ըսաւ Շապիկ, հիմա ամէն բան կը հասկըցուի կոր··· կ'երեւայ թէ այդ երիտասարդը մեզ տեսեր ու ճանչցեր է ու ելեր քեզի իմաց տուեր է···

— Կրնայ ըլլալ, պատասխանեց Պօղոս էֆէնտի, բայց ի՞նչ պիտի հետեւցնես առիկէ:

— Պարզապէս սա պիտի ըսեմ, որ պէտք է երիտասարդին բերանը զոցել··· այն առեն խնդիրը կը լմննայ:

— Ի՞նչպէս···

— Չեմ դիտեր··· թերեւս դրամով:

Հիմա Պօղոս էֆէնտիին բարկութիւնը դրեթէ բոլորովին անցած էր: Կացութիւնը կը դատէր չէզոք անձի մը պէս, իրր թէ խնդիրը իր վրայ չդառնար: Ամէնէն շատ գինքը նեղացնող բանն էր հրապարակային պայթակղութիւնը, որ կրնար թէ՛ նեթաթպէս եւ թէ բարոյապէս վնասել իրեն: Եթէ վստահ ըլլար, որ ամէն բան ծածուկ պիտի մնար, թերեւս նոյնիսկ ներէր իր կնոջը եւ մոռնար այդ դժնդակ իրողութիւնը:

— Վա՛յ, եթէ Մարզար էֆէնտիենց բերանը իյնանք, ըսաւ, դառնալով իր սեւեռուն դաղափարին:

— Ուրկէ՞ ուր պիտի իմանան, պատասխանեց Շապիկ:

— Աբդ, Տիրանը պիտի երթայ ամէն բան պատմէ:

— Երբեք, շատ առարին արարած մը ըլլալու է, որ անանկ բան մը ընէ:

— Զինքը վռնտելուս համար դուցէ վրէժ լուծէ:

— Բարկութեան միջոցին քիչ մը խիստ վարուեցար հետը, բայց վնաս չունի, անոր բերանը դոցելը դիւրին է, դուն ան դործը ինձի ձգէ:

— Իսկ դէմի երիտասա՞րդը···

— Ահա բուն խնդիրը:

— Աբդեօք հիմա երթամ անմիջապէս պինքը տեսնե՞մ···

— Կարծեմ լաւագոյն միջոցը այդ է:

Պօղոս էֆէնտի փոքրիկ վարանումէ մը եաքը ըսաւ իր կնոջը.

— Դուն մէյ մը եւ տուն դարձիր տեսնեմ···

Շապիկ չափազանց դոհ՝ այսքան աժան ապատուելուն՝ անմիջապէս սենեակէն դուրս ելաւ եւ դէպի սանդուխը ուղղուեցաւ:

Ամուսինը վայրկեան մը սպասեց. մինչեւ որ լսեց տան դրան բացուիլը եւ իր կնոջ հեռանալը, յետոյ սիկարէթ մը վառեց, քանի մը անդամ քաշեց եւ սենեակէն դուրս ելլելով գնաց Աբդարին սենեակին դուռը բախելու:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

Այրի Տիկին Արշալոյս Պապուեան եւ զաւակները դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՊԱՊՈՒՌԵԱՆԻ

(62 տարեկան)

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 30ին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ 2 Յունիս Ուրբաթ, ժամը 13։30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիին մէջ։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէն.— Տէր եւ Տիկին Երեմիա Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Յ. Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Աւագեան եւ բոլոր ազգականները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր հայ կազմակերպութեանց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ եւ գրաւոր տուղեբով յատակագիծ յայտնեցին, իրենց թոռան, զաւկին, զարմիկին եւ ազգականին՝

ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

պառնակուիծ մահուան առթիւ։

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ

— ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ —

ՄԱՅԻՍ 28

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 3, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

6րդ թաղամասի Քաղաքապետարանի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի

եւ մասնակցութեամբ փարիզեան շրջանի բոլոր խումբերուն

կը նախագահէ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

կը խօսի ԸՆԿ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ուղերձ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կը մասնակցին կովկաս *պարախումբը*, Անի Տէր-Միրեան, Ժան Թապաքեան (*արտասանութիւն*), Պետրոս Պետիկեան (*երգ*)։

Իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզի Օփերայէն

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

Պաշտօնական բաժինէն եառ պարահանդէս ։ Նուագախումբ

Պ. Պետիկեան

Խնջոյք — ճոխ պիւֆէ

Խօսնակ Գրիգոր Ամիրայեան

Մուտք 10 ֆրանք

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն յատակագիծ կը յայտնէ Մերուժեան ընտանիքին, իր երէց ընկերոջ Արամ Մերուժեանի մահուան առթիւ։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի, 4 Յունիս, ատն է կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի։

Ժամը 10ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի արուի աւուր պատշաճի քարոզ։ Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի մանուկներ մկրտանք Ս. Էջմիածնի։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար։

Հ. Յ. Դ.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի (Յունիս 1) ժամը 21ին, 4 Ռիւ տը լա Տէֆանս։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Ռուբէն խումբի բոլոր անդամները, այս Ուրբաթ ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ։ «Կարեւոր օրակարգ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ սովորական հաւաքատեղին ժամը 21ին։

ՆՈՒԷՐ

Այրի Տիկին Զապէլ Հօճասլաչեան իր սիրելի քրոջ Տիկին Թագուհի Ազարեանի կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրէ 50 ֆր. Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն), 30 ֆրանք «Յառաջ»ին։

×

Վաչանէն, ընկ. Ազատ Պալեան իր մօր այրի Տիկին Թագուհի Պալեանի (Վաղուժ) մահուան տարելիցին ի յիշատակ 20 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

×

Տիկին Հռ. Զիլինկիրեան իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ Պերճ Զիլինկիրեանի մահուան 18րդ տարելիցին առթիւ կը նուիրէ 50 ֆր. Փարիզի Կապոյտ Խաչին եւ 20 ֆր. «Յառաջ»ին (ստանալ «Յառաջ»էն)։

Կ'ՈՒԶՈՒՒ

Շաբաթը քանի մը օրուան համար տաք թիլօ – հաչուապահ օրիորդ մը։

Հեռաձայնել 253–20–54։

ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

1915 ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՄԷԿՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ Տէսինի Յուշարձանի

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՊԱՐՈՆ ԼՈՒԻ ՓՐԱՏԷԼԻ

Լիոնի քաղաքապետ եւ Քոմիւնոթէ Իւրպէնի նախագահ

ՊԱՐՈՆ ՓԻԷՌ ՄՈՒԹԷՆԻ

Ընդհանուր խորհրդական եւ Տէսինի քաղաքապետ

ՊԱՐՈՆ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆԻ

Յուշարձանի շինութեան յանձնախումբի պատուոյ նախագահ

4 Յունիս կիրակի ժամը 15։30ին Տէսինի *Լիպերասիոն* հրապարակը

խօսք պիտի առնէ

ՊԱՐՈՆ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Այս առթիւ կը հրաւիրուին Ֆրանսահայ Մամուլը, Քաղաքական, Կրօնական, Բարեսիրական, Մշակութային, Հայրենակցական եւ Երիտասարդական կազմակերպութիւնները ու մխութիւնները եւ ամբողջ հայ հասարակութիւնը անխտիր։

.....

Վիէն.— Հայ Ազգային Միութեան վարչութիւնը օթոբաս մը ղրած է պատի աղջկանները ուրախացնելու համար։ Աբեմանագրութեանց համար դիմել Միութեան վարչութեանց անդամներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ս. Աբգուսմանեանի գրասենեակը՝ 79 Ռիւ Պոզոն։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Գոչունեան 50 ֆր. կը նուիրէ կապ. Խաչի կայանին փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Տիրուհի Պօղոսեանի մահուան առթիւ։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

×

Տիկին Պարաքեան 50 ֆր. կը նուիրէ կապ. Խաչի կայանին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի — Յունիս 4 — առաւօտեան ժամը 9։30ին հեռատեսիլի Ա. կայանէն Ժ. Սթեֆանէօքոյի յայտագիրը, նուիրուած Փարիզի Նուպարեան Մատենադարանին։

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

Մահուան 100ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան եւ Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութեան, հովանաւորութեամբ Արեւմտ. Եւրոպայի Կաթող. Պատուիրակ։

ՍԵՐՈՎԲԷ Ա.Ր.Ք. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կը նախագահէ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը կը ներկայացնէ ԵԴ. Ա.ՂԱՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ ԱՍՍԱՏՈՒՐ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Արտասանութիւններ քերթողին գործերէն

9 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8։30ին

MAISON DES CENTRAUX

8, Rue Jean-Goujon, Paris (8e)

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները

1972 – 1973

Կ'ընդունուին աշակերտներ որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական աստիճան։ Կ'աւանդուին պետական եւ ազգային ուսումներ եօթներորդ դասարանէն սկսեալ մինչեւ Աւարտական (Classe Terminale).

Անոնք որ կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, այժմէն փութան ապահովել տեղերը։

Դիմել՝

Direction du Collège Arménien

26, Rue Troyon — 92 - Sèvres

Tél. : 027-18-28

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

LA SECTION CULTURELLE DU

CLUB des JEUNES de l'U. G. A. B.

vous invite à une

SOIREE POETIQUE

organisée à l'occasion du centième anniversaire de la naissance de l'éminent

Homme de Lettres

ARCHAG TCHOBANIAN

En première partie : la vie et l'œuvrede Tchobanian
Deuxième partie : montage audio-visuel sur des poèmes de l'auteur.

Vendredi 2 Juin à 20 h. 30

Dans les Salles des Centraux 8, Rue Jean Goujon, Paris

ՏԷՍԻՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՒՏԻՒ

ՎԱԼԱՆՍԻԵՆ.— Ազգ. Միութիւնը ճամբորդութիւն մը կազմակերպած է դէպի Տէսին, այս կիրակի, Յունիս 4։ Երթուդարձ՝ 10 ֆր.։ Մեկնում ժամը 13ին, Մեզոն տը Թուրիզմի առջեւէն։

Արձանագրուիլ Պ. Գասպար Սիմոնեանի մօտ (քաֆէ) Ռիւ Պուֆիէ, նպարավաճառ Պ. Մարկարեանի (Ֆոնլոզիէ) եւ Պ. Անտոնեանի մօտ մինչեւ Ուրբաթ։

LA GALERIE DE BELLECOUR
(18, Rue Auguste-Comte — Lyon)

présente l'Arménie vue par

MUTAFIAN

du 27 Mai au 9 Juin

sous le haut patronage de
Mr. L. PRADEL (Maire de Lyon)

ՍԿԱՏՈՒԱՏԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ, ԴԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

կիրակի 11 Յունիս 1972, կէսօրէն մինչեւ երեկոյ, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ

26, Rue Troyon — Sèvres — Métro : Pont de Sèvres

Դաշտահանդէսի յայտագիր — սկաուտական խաղեր եւ երգեր — զանազան հաճելի խաղեր եւ մրցումներ։

Սկաուտական ճեռակառ աշխատանքներու ցուցադրութիւն։

Առատ ուտելիք եւ խմիչքներ — պաղ կամ տաք խորոված եւ անուշեղէններ, չատ մատչելի գիներով։

Մուտքը ազատ է։

Անձրեւի պարագային, հանդէսը տեղի կ'ունենայ պատսպարուած սրահներուն մէջ։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պանէօ-Ֆաչանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի, Յունիս 18 դէպի Էթրըթա (Ֆրանսայի ղեղեցիկ ժայռերը)։

Ժամադրավայր.— 1) Առաւօտեան ժամը 7ին Պանէօյի Լիւքս սինեմային առջեւ։ 2) 7։15ին Փորթ տ'Օրլէանի Զօր. Լըքլէրքի արձանի քով։

Երթուդարձ 25 ֆր.։ Երախաներուն համար (10 տարեկանէն վար) կէս գին։

Արձանագրուիլ Կապոյտ Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել՝ 253–49–78։

Անձրեւի պարագային պատսպարուած տեղ ապահովուած է։

ՈՒՐԲԱԹ
2
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
2 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-83

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.430

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE N° 12.430

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԷՍԻՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

—o—

Մեծ եղեռնի մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակին նուիրուած Յուշարձանին հանդիսաւոր բացումը տեղի կունենայ այս Կիրակի՝ Տէսինի «Լիպերասիոն» հրապարակին վրայ։

Բացման հանդէսին կը մասնակցին Լիոնի եւ Տէսինի քաղաքապետները, հայ զանազան կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներն ու հայ հասարակութիւնը՝ համազգային հանդամանք տալով այս բացառիկ արարողութեան։

Տէսինի հայկական գաղութը կազմուած է քանակապէս թուականներուն, Իզմիրի ազէտի վաղորդայնին, երբ տասնեակ հազարաւոր Հայեր ապաստան գտան Ֆրանսայի հիւրընկալ հողին վրայ։

1925ին հրատարակուած պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, այդ թուականին Լիոնէն կէս ժամ հեռու Տէսինի մէջ կ'ապրէին չուրջ 250 Հայեր, մեծ մասը կիներ ու աղջիկներ։ Այրերու թիւը կը հասնէր 60–70ի։ Բոլորն ալ կ'աշխատէին արուեստական մետաքսի գործարանին մէջ եւ համախումբ կ'ապրէին գործատիրոջ տրամադրած չէնքերուն մէջ։ 30ի հասնող պզտիկներուն համար ունէին դպրոց մը, որուն սրահը տրամադրած էր գործարանատէրը։

Յետագային Տէսինի հայ գաղութը ուռճացաւ ու զարգացաւ, դառնալով փոքրիկ Հայաստան մը Միջին Ֆրանսայի մէջ։

Տէսինի մեր հայրենակիցներն են, որ առաջինն եղան կառուցանելու սեփական փողոցային Տուն մը, որ աւելի քան քառասուն տարիէ ի վեր կը ծառայէ իբրեւ հանդիսասրահ, հաւաքավայր, մանկապարտէզ իրրեւ դպրոց։

Կառուցին նաեւ եկեղեցի մը։

Մեր զանազան կազմակերպութիւնները Տէսինի մէջ ունին իրենց մասնաճիւղերը։ Հանի մը փողոցներ հայկական անուններ կը կրեն այդ աւանին մէջ։

Մեծ եղեռնի յիսնամեակին առթիւ է, որ Տէսինցիք գաղափարը յղացած էին Յուշարձանով մը յաւերժացնելու մեր միկուկէս միլիոն նահատակներու պաշտելի յիշատակը։

Յուշարձանի Յանձնախումբին կուշը կայ արձագանգ գտաւ ամէն կողմ եւ գոյացած գումարը հնարաւորութիւն ընծայեց ի կատար ածելու ծրագրուած հանդարտը։

Օրինակը վարակիչ դարձաւ եւ Մարսէյլի մեր հայրենակիցներն ալ ծրագրեցին Յուշարձան մը կանգնել Մայր եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ։

Շնորհաւորութեան արժանի են Տէսինի մեր հայրենակիցները իրենց գովելի նախաձեռնութեան եւ յուզիչ մատուցման համար։

Որքա՜ն պիտի ուզէինք, որ նման Յուշարձաններ կանգնուէին Ֆրանսայի աւելի բազմամարդ քաղաքներուն մէջ, որպէսզի անոնք գառնային Ուխտատեղի աւելի եւս թիւով հայրենակիցներու եւ ուրարութիւնը գրաւէին ամէնազգի այցեւներու եւ գրօսաշրջիկներու։

Չարկ չկայ չեշտելու, որ Փարիզն է յատկապէս վայրը նման Յուշարձանի մը համար։

Աղօթքին մտածե՛նք այդ մասին։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՏԻ ՋԱՐԴԻՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ

—o—

ԼԻԲԱՆԱՆ ՄՏԱՀՈՊ Է

ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԱՐԱՐՔԸ

Միջազգային հանրային կարծիքը վրդոված է Լոտի օդակայանի ջարդին համար։ Միայն արաբ երկիրներն են, որ իրենց զոհունակութիւնը կը յայտնեն։

Ֆրանսական կառավարութիւնը խստիւ դատապարտեց այս արարքը, միեւնոյն ժամանակ, իր բանբերին միջոցաւ «զարմանք» յայտնեց իսրայէլեան ամբաստանութիւններուն համար։ Արդարեւ, Իսրայէլցիք պատասխանատու կը նկատեն Ֆրանսան եւ, յատկապէս, Էր–Ֆրանսը, որ անհրաժեշտ միջոցներ ի գործ չի դներ օդահէններ եւ ահաբեկիչներ երեւան հանելու համար։ Ֆրանսայի կառավարութեան բանբերը յիշեցնելէ ետք, թէ Օրլիի մէջ ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնուած են երկար ատենէ ի վեր, նկատել տուաւ, թէ երեք ձախոնները Հոմմէն է, որ առած են օդանաւը։ Էր–Ֆրանս, իր կարգին, յայտարարեց, թէ «նախատեսուած հսկողութիւնը» կատարուած էր այս թռիչքին առթիւ եւս։

Թել–Ավիվ Ֆրանսայէն զատ Լիբանանն ալ պատասխանատու կը նկատէ այն առարկութեամբ, որ ապաստան տուած է պաղեստինեան կազմակերպութիւններուն։ Պէյրութ կը սպասէ Թել Ավիվի «փոխադարձութեան» եւ արդէն նախազգուշական կարգադրութիւններ եղած են։ Բանակը զերծ է Պէյրութի օդակայանին եւ այլ կարեւոր կէտերու մէջ։

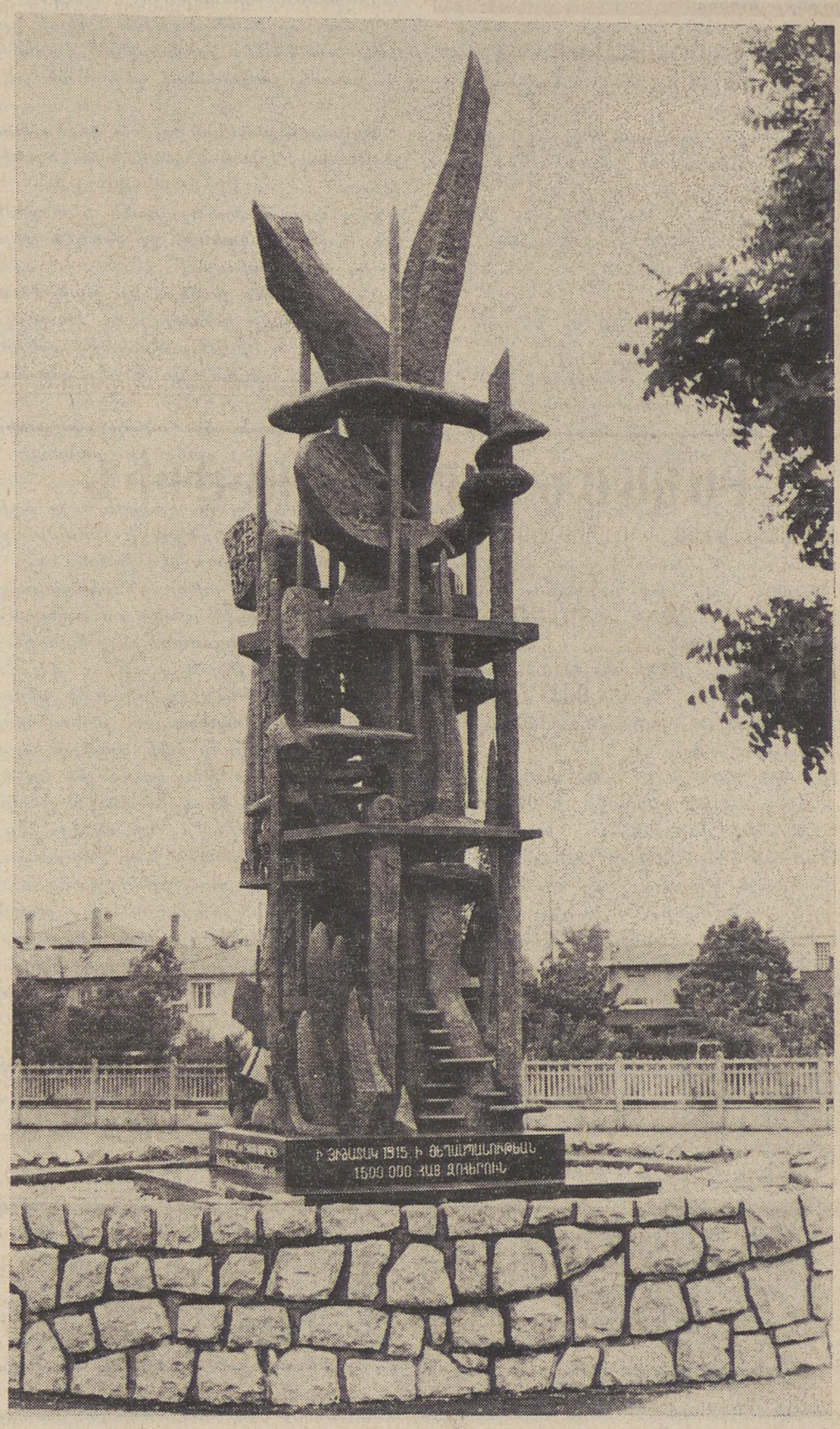
Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մեռելներու թիւը 28ի բարձրացած է։ զոլով վիրաւորներուն՝ 85 հոգի, շատեր շատ ծանր վիճակի մէջ են։ Սպանուածներուն մէջ է հրեայ աշխարհահռչակ դիտնական մը՝ Փրոֆ. Արոն Քածիր, 59 տարեկան։

× *ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարը Քուրթ Վալտհայմ այս ահաբեկչական արարքին անդրադարձած է զեկոյցով մը, ուր կ'ըսէ թէ զայրացած է կենդանական բռնութեան եւ անպատասխանատու այս արարքէն անմեղ մարդոց դէմ, միջազգային օդակայանի մը մէջ։*

ՅՈՒՆԻՍ 7-Ի ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Յունիս 7ի գործադուլը զգալի պիտի ըլլայ առաւելաբար երկաթուղիի համար։ Ծանօթ է որ Սէ. Ժէ. Թէ.ն է որ այս չարժումին գլուխն է եւ կարգ մը սենտքաները նոյնիսկ զէմ են բայց ներկայիս Ինքնավարներն ալ միացան (կարեւոր է իրենց համեմատութիւնը երկաթուղիին մէջ) եւ այդ իսկ պատճառով խանգարումները որ պիտի տեւեն նաեւ Յունիս 8ին, բաւական կարեւոր պիտի ըլլան։ Ասկէ զատ Ուրբաթ օր (Յունիս 2) գործադուլի առանձին չարժում մը կ'ընէ Սէն–Լազարի դիծը։

Աւելցնենք որ Շաբաթ օր (Յունիս 7) եղեկտրական հոսանքը պիտի չկտրի, բայց գործադուլի հրահանգ տուած են նաեւ «գիրքի բանուորները» եւ ոչ մէկ թերթ լոյս պիտի տեսնէ այդ օրը, (ոչ ալ անշուշտ՝ «Յառաջ»ը)։

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

որ կանգնած է Տէսինի մեծագոյն հրապարակին՝ Լիպէրասիոնի վրայ։ Բարձրութիւնն է 10 մեթր, պատուանդանի տարածութիւնը կը գրաւէ 100 քառ. մեթր։ Կը հանգչի 1 մեթր 80 քառանկիւն պատուանդանի մը վրայ որ ծածկուած է սեւ կրանիթէ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ նախապահ Նիքսըն ժողովրդային խանդավառ ընդունելութեան արժանացաւ։ Թեհրանի մէջ քանի մը ռումբեր պայթեցան Նիքսընի այցելութեան ժամանակ։ Ամերիկացի զօրավարի մը սրունքները ջախջախուեցան ռումբէ։

ՌՈԹԵՐՏԱՄԻ մէջ, 72 հազար հոգիի ներկայութեան եւ 300 միլիոն հեռադիտողներու, Ամսթերտամի Այաքսը Օի դէմ երկու կէտով պարտութեան մատնեց Մանչըսթրի Ինքերը, այս տարի եւս տիրապետելով Եւրոպայի Գուիպոլի բաժակին։

ՈՍԿԻՆ կը շարունակէ բարձրանալ։ Զայլ ոսկին 9280 Ֆրանքի հասաւ առջի օր, ինչ որ մրցանիշ մըն է։

ՈՒԻՆԸԼԴՈՒԻ ԴՈՒՔՍԻՆ մարմինը Լոնտոն կ'երթայ եւ երկուշաբթի օր ներկայ կ'ըլլայ յուղարկաւորութեան մտերիմ արարողութեան։

ՀԻՒՍ. ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ մէջ երկու անգլացի պինտուր սպանուեցաւ։ Տըպլինի մէջ իշխանութիւնները ձերբակալեցին Իռայի առաջնորդներէն երկուքը։ Իր լանտայի Հանրապետութեան վարչապետը յայտարարած էր վերջերս, թէ կառավարութիւնը թոյլ պիտի չտայ ահաբեկչական գործողութիւններու ծաւալման Ըլսթըրի մէջ։

ՊՈՆԷն կը հաղորդէն, թէ եղիպտոս եւ Դաշնակցային Գերմանիա պիտի վերահաստատեն իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները ի մօտոյ։

ՓԱՐԻԶի Մոնթէներ լիսէին մէջ ռումբ մը պայթած է առջի օր եւ հրդեհ ծագած է անմիջապէս։ Բարեբախտաբար աւելի մեծ ազէտի մը առաջքն առնուած է արագօրէն։

ՎԵՐՋԻՆ ՕՂԱԿԸ (*)

ԱՐՇԱԿ ԶՕՊԱՆԵԱՆ

Վաստակաւոր մը, բառին բուն իմաստով։

Տեսակ մը պինաւորեալ, որ կը հաւատար իրեն սահմանուած դերին, պատասխանատուին մինչեւ խոր ծերութիւն։

Եւ կ'ուզէր տակաւին գործել, հակառակ իր ուժասպառ վիճակին։

Ցաճախ կը հանդիպէինք փողոցը։ Նըկունն եւ երերուն, դիսախիւ դէմքով, ձեռքերը եաին։

Ո՞ւր կ'երթար, այսպէս մտացրիւ։

Ամէն ուր որ հայկական հանդէս մը, դասախօսութիւն մը կամ ոճնակատարութիւն մը կար։

Երբեմն համբաւաւոն կը հանդիսէր, տուզելու համար իր կատարելիք դասախօսութեան օրն ու ժամը։

Հասած էր այն տարիքին ուր մարդկային բոլոր ուժերը տեղի կուտան հետզհետէ, բեզուն անցեալի մը տուներին վերածելով ներկան։

Իր արդար երաւունքն էր սենեակ մը Հանդստեան Տան մէջ։

Ինք չփնտռեց այդ հանդիստը։ Եւ կը պատահէր որ տպարան ալ հանդիսէր, հերէն կամ ֆրանսերէն յօդուածի մը փորձը կարդալու համար։

Եւ ահաւասիկ դժբախտ, կսկծալի արկած մը, երբեւ հետեւանք իր թարթափուն կացութեան։

Շատ աւելի տխուր է այս եղերական վախճանը, քան եթէ յանկարծամահ ըլլար, կքած՝ տարիքի եւ տառապանքի ծանրութեան տակ։

Պաչտամունք ունէր հայկական մչակոյթին հանդէպ, եւ դարձաւ մարմնացեալ տքնութիւն, ծառայելու համար անոր զարգացման։

Առաջին օրէն իսկ, դեռ դպրոցական, երբ կը խայտար «Արշալոյսի Զայներ»ով եւ «Թուղթի փառք»երով, իր դիմաւոր արժանիքն եղաւ անխոնջ պրպտումը։

Ոչ միայն կ'արտադրէր, ներկայ կամ բացակայ Դէմքերու կեանքն ու գործը կ'ուսումնասիրէր քննական վերլուծումներով, այլեւ նիւթեր կը հաւաքէր օտար անդաստաններէ եւ հայրենի պահեստի դանձարանէն։

Իր անխոնջ պրպտումներուն կը պարտինք չարք մը թանկագին յայտնութիւններ՝ սկսելով Նահապետ Քուչակի Դի - ւանէն եւ ուրիշ դիւաերէ։

Ո՛ւր որ կը հանդիպէր Վենետիկ, Վիէննա, Թիֆլիս, Էջմիածին, Երուսաղէմ, Կիլիկիա, կը մաղէր Մատենադարանները, թանգարաններու դեղնած թուղթերն ու փոշիները, լոյս աշխարհ հանելով այլազան գոհարներ։

Իր միւս արժանիքն եղաւ օտարին ծանօթացնել հայկական մչակոյթին փաստերը։

Իրմէ առաջ եւ իրմէ ետք, ոչ մէկը այնքան զուրգուրանքով փարած էր այս աշխատանքին, — թարգմանել, վերլուծել, տարածել։

Մէյն ֆրանսերէն «Վարդենիք Հայաստան»ին փառապսակ մը պիտի կազմէր ոեւէ մէկուն համար, իր հինգ հատորներով։

Դեռ չենք հաշուեր իր ցիրուցան ուսումնասիրութիւնները փարիզեան առաջնակարգ հանդէսներու մէջ, հայկական մատենագրութեան եւ ականաւոր դէմքերու մասին (Նարեկացի, Եւագրն)։

Կարելի է վերապահումներ ունենալ իր գրական տեսութեանց մասին, մանաւանդ առաջին մեծ պատերազմէն առաջ։

Բայց, ապերախտութիւն պիտի ըլլար թերագնահատել իր փարթամ վաստակը, հակառակ չափազանց չհաւատալուն մը։

Այլապէս չահեկան գլուխ մը կը կազմէ իր ազգային – քաղաքական գործունէութիւնը։

Ազգային – քաղաքական կեանքի մէջ եւս Արշակ Զօպանեան կը փայլէր արտակարգ եռանդով։

Կը գրէր։ Կը խօսէր։ Կը թարգմանէր։ Դիմումներ կը կատարէր եւ կապեր կը հաստատէր։ Իր թարգմանութիւնները կը գրկէր կամ անձամբ կը տանէր ականաւոր անձերու։

Մէկ խօսքով, կը ջանար «հայասիրական» մթնոլորտ ստեղծել բանաւոր եւ գրաւոր քարոզութեամբ։

Անշուշտ անօգուտ չանցաւ այս աշխատանքը, իրրեւ լրացուցիչ մասը բուն քաղաքական գործունէութեան։

Զօպանեան ալ տիպար ներկայացուցիչն էր այն սերունդին որ կը հաւատար մարդոց բարութեան, արդարութեան եւ ուրիշ առաքինութեանց։

Ականաւոր անձի մը սիրալիր ընդունելութիւնը, հայանպաստ բանախօսութիւն մը, համակրանքի գրաւոր արտայայտութիւն մը թեւ կուտային իր երեւակայութեան։ Եւ կը հրճուէր մանկական ուրախութեամբ։ Կը ճգնէր ձեզ ալ համոզել թէ իրապէս խոր խմաստ ունին եղած արտայայտութիւնները։

Իրեն յատուկ համոզումներ, յայտնապէս վիճելի տեսակէտներ ունէր որոնց կառչած մնաց մինչեւ վերջը։ Վկայ՝ իր «Քրոնիկ»ները օրուան հարցերու մասին, «Անահիտ»ի հին եւ նոր թիւերուն եւ իր աշխատակցած թերթերուն մէջ։

Դժբախտաբար չհրցաւ լրացնել իր Ցուշերը, որոնց անոնչան մէկ մասը, պատահերը, նկարան չրջանը միայն երեւցաւ քանի մը տարի առաջ։

Թէեւ կրքոտ՝ կուսակցական վիճաբանութեանց ընթացքին, յաճախ համար ձակօրէն կը պարզէր իր անձնական տեսակէտները։

Այսպէս, միշտ բաղդեց Երեւանի մէջ պարտադրուած բարբարոս ուղղագրութեան, օտարաբանութեանց եւ մուտւո բառականներու դանդուածային ձերբակալութեան դէմ։ Գոնէ պարտք սեպեց հարցումներ ուղղել, երբ իր պատկանած հոսանքը եւ ուրիշ գրող-բրոցները կծկուած էին «խոհեմութեան» տաքուկ մուշտակին տակ։

Ցաճախ պոռթկումներ ալ կ'ունենար։

Փարիզի « Վերածնունդ » կիսամսեայ հանդէսին մէջ, որուն տպագրին – քաղաքական բաժնի «Քրոնիկ»ները երեն յանձնուած էին, կը գրէր 1918 Մարտ 1ին.

— «Լենին եւ ընկերութեան երեսը ճերմակ կենայ··· «Ժողովուրդներու ինքնորոշում» պոռալ ամիսներով, Հայաստանին անկախութեան իրաւունքը թղթի կտորով մը հոչակել, եւ ունենալ ընթացք մը որ ոուս հայրենիքը մատնէ եւ հայ ազգութիւնն իսկ վտանգի դնէ··· Աղուո՜ր ազատամտութիւն···

«Թուրքերը Երզնկան, Տրապիզոնը, Բաբերդը առեր են··· Անհնար է այս հա – զա՞ր անգամ սեւ լուրերուն ներշնչած զգացումը արտայայտել···»։

Մոայլ խորհրդածութիւններէն ետք, արկածահար պրպտէրը «երկրպագելի» կը դտնէ տպչին հերոսական պայքարը այս եղերական կացութեան առջեւ.

— «Մահմիմալիք (բոլշեւիկեան) վտուրքենէն օգտուելով յառաջացող Թուրքը իր դէմ կը գտնէ հայ հողը պաշտպանող գինուորներ, միս–միհնակ մնացած, բայց որ իրենց պարտքը մինչեւ վերջը կը կատարեն»։

Միշտ ներդաշնակ եւ արդար չեղաւ իր դիրքը, չարք մը խնդիրներու մէջ։

Բայց այսօր, երբ իր գլուխը չախչախուած է կսկծալի արկածի մը հետեւանքով, պատմութեան կը յանձնենք այդ էջը, խոնարհելով իր 65–70 տարուան տպպանուէր գործունէութեան առջեւ։

Բարմահատակ սերունդի մը վերջին օղակն ալ կը փրթի, այս եղերական վախճանով···։

Շ.

10–11 Յունիս 1954

(*) Ի յիշատակ իր ծննդեան հարիւրամեակին։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Բ.

Մոսկուայի ռուսեւթուրք բանակցութիւններու վերսկսման ճամբուն վրայ, ինչպէս յայտնի կը դառնայ էդ. Զօհրաբեանի յօդուածէն, հիմնական խոչընդոտն է հանդիսացած հայկական դըրաւեալ հողերու հարցը։ Ու ինչպէս ցոյց կուտան մէջբերուած փաստերը, Թուրքերը անդիջող դիրք են բռնած լաւ դիտ-

Նալով, որ Մոսկուա վերջին հաշուով դերիվեր պիտի նկատէր իր չահերը եւ փոքր ժողովուրդի մը իրաւունքները պաչտպանելու փորձութեան պիտի չենթարկուէր։

Երբ երկուստեք կը համաձայնին Մոսկուայի բանակցութիւնները վերսկսիլ, Չիչերին Անդարայի կառավարութեան պաչտօնապէս կը հաղորդէ, թէ «Ռուսաստանի սովետական կառավարութիւնը անհրաժեշտ է համարում հայկական եւ աշդրբեջանական սովետական կառավարութիւնների ներկայացուցիչների մասնակցութիւնը, քանի որ պէտք է լուծուեն տերիտորիալ եւ այլ հարցեր այդ Պետութիւնների եւ Թուրքիոյ ու Ռուսաստանի միջեւ»։

Անդարա, որ դէմ էր այս Հանրապետութիւններու մասնակցութեան, խոկայն եւ եթ կը փորձէ չօչափել Մոսկուայի տրամադրութիւնները Հայաստանի հարցին մէջ։ 1920 Դեկտեմբեր 15ին Չիչերինի յղած հեռագրին մէջ Ահմէտ Մուհթար հաւաստիացնելէ ետք, թէ «Թուրքիոյ Ազգային Մեծ ժողովի կառավարութիւնը իրեն համարում է··· ինչ Սէ կառավարութեան բնական դաշնակիցը, քանի որ իրենք միատեղ են պայքարում ընդհանուր թշնամու դէմ», դիւանագիտական դարձուածքով մը կը հարցնէ՝ «երեւանում սովետական իշխանութեան հաստատումից յետոյ Մոսկուայում ի՞նչպիսի քաղաքականութիւն են ուզում վարել Հայկական Հարցի վերաբերեալ»։ Ահմէտ Մուհթար այս առթիւ կը յիչեցնէ, թէ Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով իրենք «ցանկացել են անեխսիայի ենթարկել միմիայն այն տերիտորիաները, որոնք թուրք բնակչութիւն ունեն»։ Այդ չրջաններու վերամիացումը Հայաստանի՝ կրնայ նոր չարդերու պատճառ դառնալ։

Չիչերինի պատասխանը այնքան ալ նպաստաւոր չէ եղած Թուրքերու համար, նկատել կուտայ յօդուածագիրը։ «Սովետական կառավարութիւնը հաստատ համոզուած է, որ Հայաստանի նոր սովետական կառավարութիւնը··· արմատապէս փոխել է իր քաղաքականութիւնը Հայաստանի մուսուլման բնակչութեան նկատմամբ։ Ռուսաստանի կառավարութիւնը նմանապէս հաստատ համոզուած է, որ թուրք ժողովուրդը եւ թուրք կառավարութիւնը Հայաստանի սովետական կառավարութեան ու բանուորներին եւ գիւղացիներին կը դիտեն որպէս բարեկամ կառավարութիւն եւ բարեկամ ժողովուրդ եւ որպէս նրանց ու սովետական Հանրապետութիւնների նկատմամբ բարի զգաց-

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂԲԻՒՐ

ԳՐԵԳ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Մարդիկ կարող էին ժամերով պատկել մէջքի վրայ, ուռիների տակ, արեի մօտ, պղաղ սաղարթների եւ ջրի թարմութիւնը, չնչել ճիւղերից իջնող քաղցը եւ խաղաղեցնող բոյրը, լսել պիծակների պղպջոցը, ջրի յանկարծակի ծկլթոցը եւ արեւոտ հեռուից երբեմնակի եկող հանդիսա, խաղաղ, անմարմին ձայնը՝ հօ՛–պօ՛··· Ցետոյ լռութիւն եւ ապա նորից՝ հօ՛–պօ՛··· Այդ ձայնից լռութիւնը չէր խախտում, խաղաղութիւնը չէր վրդովում, այլ իւրաքանչիւր կրկնութիւնից յետոյ դառնում էր աւելի խոր, աւելի լայնատարած···

Երբեմն, հեռուում, որեէ ծառուղիով անցնում էր մի մարդ՝ բահն ուսին եւ ոտքերը մինչեւ ծնկները բաց։ Հօ–պօ՛··· — լսւում էր նոյն րոպէին եւ մարդը նոյնպէս թեում էր անմարմին եւ խաղաղ պատկեր···

Երբեմն, ղբօսնելու եկած երկու աղջիկներ մտնում էին բոստաններից մէկը եւ քայլում էին ծառերի ստուերներով։ Նրանք հաղնուած էին լինում աննկատելի – վարդագոյն եղերով ու զօտիներով սպիտակ զգեստներ, նոյնպիսի վարդագոյն ու սպիտակ լայնեղր գլխարկներ։ Նրանց նուրբ զգեստներից բուրում էր մատաղահաս աղջիկների իւրայատուկ բոյրը՝ անմեղութիւնը։ Իրենց անբիծ հագուստներով նրանք նմանւում էին խնճորենու ծաղիկների՝ նոյնպիսի սպիտակ եւ անկատելի – վարդագոյն։ Նորից լսւում էր՝ հօ՛–պօ՛, եւ աղջիկները նոյնպէս թեում էին անմարմին պատկեր···

Հեռւում, Երանոսի բոստանի գարպասի վրայ բացուեց դռնակը եւ ներս մտաւ ուստա Մկրտիչը։ Թուաց, թէ նա էլ էր անմարմին երազ, որ մարդ էր եղել եւ դոյութիւն էր ունեցել երբեւէ, ապրել էր եւ աշխատել, աւարտել էր իր կեանքն ու մեռել՝ իր հետ տանելով նաեւ իր աշխարհը, բայց այժմ վերակենդանացել էր նորից, միայն մի վայրկեանով, երեւութականօրէն, եւ այդ պատճառով աւելի հանդիսաւոր էր եւ յամրաքայլ։

×

Ուստա Մկրտիչը մօտեցաւ հոլիկին։ Հեռու մարդերից մէկում Երանոսի մէջնեկ եղբայր Գեղամը բահը խրեց հողի մէջ եւ չոտպեց դէպի նա։ Հոլիկի հետեւից նախ նայեց, ապա դուրս եկաւ Երանոսի կինը, որն այնտեղ դրաղուած էր կանաչեղէնի դաստաներ կապելով։

— Բարեւ, քուր։

— Բարեւ, եխպայր։

Ուստան Երանոսի ընտանիքի հետ ծանօթացել էր դեռ բոստանչու թաղման օրը, ուստի եւ, նայելով աչ ու ձախ, հարցրեց.

— Ըպը Մանանս ո՞ւր է···

— Բարեւ, ուստա Ջան, — ասաց Գեղամը՝ տեղ հասնելով։

— Աստու բարին, օղուլ։ Մանանս ո՞ւր է։

— Քնած է, եխպայր, — ասաց կինը՝ դլխով անելով դէպի արեի եղերին չարուած սաղարթախիտ ուռիները։ Ուստան աչքերով փնտռեց, նկատեց աղջկան եւ քայլերն ուղղեց դէպի նա։ Կինն ու Գեղամը հետեւեցին ուստային։

Մանանը պառկել էր կանաչի վրայ, նրա ծնկները թաղուել էին խիտ բուսած սպիտակ մանր ծաղիկների մէջ։ Նա դլուխը դրել էր իր մի թեւի վրայ, միւս ձեռքը՝ այտին։ Նրա սեւ մաղերը վեր – Ջանում էին խոշոր, կլորիկ խոպոպներով։ Մաղերին կապուած էր լայն, պայծառ–կարմիր ժապաւէն։

Ուստան նայեց նրան սիրով ու զուր – զուրանքով եւ ուզում էր կռանալ դէպի նա, երբ իր հետեւում լսեց կնոջ հեծկըլտոցը եւ արագ ետ չրջուեց։

— Ի՞նչ···

— Որբ ու անտէր մնաց···

— Ասպած օղորմած է, քուր, սաղ մնան հօրըխպըրտինքը, սաղ մնաս դուն։ Աչքերդ սրբէ։

— Մի լա, հարս–խանում Ջան, — զուրգուրեց Գեղամը՝ խելօք եւ մտածկոտ աչքերով։ — Ախպէրս էդ բանը չպիտի էնէր, համը··· Մի լա···

Ուստա Մկրտիչը թեքուեց դէպի դետինն, վերցրեց այնտեղից աղջկան, զըրկեց, տարաւ դէպի հոլիկ։ Նստեց պատի տակ դրուած թախտի վրայ, ուշադիր նայեց դեռ քնած երեխային եւ համբուրեց ճակատը։

— Վեցը թամամ՞ւ։

— Ջմեռը թամամաւ, եխպայր։

— Մէկ խորուրդ եմ էրէ, — ասաց ուստան՝ աղջկան գրկից բաց չթողնելով։ — Դուն էլ լաւ լսէ, Գեղամ, հիմի դուն ես տան գլխաւորը···

Կինը նստեց։ Գեղամը չարունակեց պատկառանքով կանդնած մնալ ուստայի առջեւ։

Ուստան մտածեց։ Ցետոյ, երբ ուղում էր սկսել, յանկարծ փոխեց հանպատրաստից խօսելու իր մտադրութիւնը, նորից համբուրեց երեխային, յանձնեց մօրը եւ ասաց.

(40 – Շար.)

մուճճերի վկայութիւն, անհրաժեշտ միջոցներ կը ձեռնարկեն, որպէսզի թուրք բանակը անյապաղ մարքի Ալեքսանդրա – պոլի օկրուգը եւ Կարսի օկրուգից դէպի հիւսիս եւ արեւելք ընկած շրջանները, որոնց օկուպացիան, սակայն, մեր կարծիքով պէտք չէ կանխորոշի հայ-թրքական սահմանը»:

Ձիչերինի այս պատասխանը, ինչպէս և յայտ կուտայ յօդուածագրին մէկ քանի փաստերէն, ձեւական բնոյթ ունէր: Ապա, նախնական բանակցութիւններու ընթացքին, 1921 Յունուար 15ին, Անգարայի ներկայացուցիչներու եւ ՌՍՖՍՀ լիազօր ներկայացուցիչ Բուդու Մդիվանիի միջեւ, այս վերջինը արդէն լիովին գոհացում կուտար Թուրքերու պահանջներուն:

Այսպէս, Ահմէտ Մուհթար՝ Ձիչերինի ուղղած 1921 Յունուար 30ի յուշագրին մէջ կը հաստատէ այս իրողութիւնը: «Նախապէս եմ Ձեզ տեղեակ պահել, որ այդ ճամակում (*խօսքը Ալի Ֆուաթի փաշայի ուղղուած Մդիվանիի նամակին է*) բովանդակուած յայտարարութիւնները, որով մեր կառավարութեանը կից Ձեր ներկայացուցիչը ՌՍՖՍՀ-ի անունից պաշտօնապէս հաստատում է, որ Թուրքիոյ կողմից Հայաստանի տերիտորիալ գիջումների մասին խօսք լինել չի կարող, մեզ ամբողջովին բաւարարում են: ...Ոչ մի լուրջ արգելք այլեւս չի կայող դրժուարացնել մոսկովեան բանակցութիւնները: Այդպիսի պայմաններում մեր պատուիրակութիւնը հրահանգ է ստացել դուրս գալ Կարսից եւ յամենայն արագութեամբ մեկնել Մոսկուա»:

Այսպէս, ուրեմն, Մոսկուայի ռուսեւթուրք դաշնակրի կնքումին առջեւ ցըցուղ միակ խոչընդոտը՝ հայկական դրաւեալ հողերու հարցն էր, եւ Մոսկուա այդ խոչընդոտը վերցուցած էր հրաժարելով պաշտպանելէ հայկական իրաւունքները, երբ արդէն Հայաստան խորհրդայնացած էր:

Լենին, ինչպէս ցոյց կուտայ «Բանբեր երեւանի Համալսարանի» յօդուածագրին մէկ քերած փաստը, պարզապէս «ի՛ողջունէր», որ այդ «խոչընդոտը» (*իմա՛ հայապատկան հողերու վերադարձը Խորհ. Հայաստանի*) վերջ դառած է:

Ի դէպ, Կարսի բանակցութիւններուն, 1921 Յունուար 15ին, թուրք ներկայացուցիչը հարց դրած էր խորհրդային ներկայացուցիչին, թէ «արդեօք բաւարար չափով օգնութիւն ցոյց կը տրուի՞» Լենինց: Յօդուածագիրը՝ Էդ. Զօհրաբեան անդրադառնալով այս կէտին, կը հաստատէ. «Ինչ վերաբերում է բաւարար չափով օգնութեանը, ապա Սովետական Ռուսաստանի կառավարութիւնը վաղուց արդէն վերսկսել էր Հայաստանի վրայ ֆեմալականների յարձակման հետեւանքով ընդհատուած օգնութիւնը: Այսպէս, 1920 թ. Դեկտեմբերի 27ից մինչեւ 1921 թ. Յունուարի 9ը Կովկասեան ռազմաճակատի հրամանատարութեան կողմից մեծ ծաղք դիմումներուն: Այժմ 200է աւելի երախաներ կ'օգտուին կայանէն ամէն եղանակի:

Կապոյտ Խաչի առաջադրութիւններուն եւ աշխատանքներուն մասին արտայայտուեցան Շրջ. Վարչութեան նախկին անդամուհիներէն Տիկին Ա. Խաչիկեան, Շաւիլի ղպրոցի ուսուցչուհի ընկերուհի Գ. Փափազեան, Պ. Յ. Տատուրեան, ղպրոցի վարչութեան անդամներէն Նչան Հայթայեան եւ Պ. Տէր-Յակոբեան:

Յերեկոյթին երգերով մասնակցեցան ընկ. Շտոյեան, ընկերուհի Մարի Պատուական, Պ. Պ. Յար. Տատուրեան, Գնէլ Քէօչկարեան եւ Գ. Մինասեան:

Այսօր, սիրելի «Յառաջ», թոյլ տուր, որ փոքրիկ փակագիծ մը բանամ: Անցեալ օրուան «Յառաջ»ին մէջ երբ թուած էիր մեր դպրութին մէջ «Անոյշ»ի ներկայացումները Սուրաբեանի, Սաքօ Յակոբեանի եւայլնի ղեկավարութեամբ, չէիր դիտեր եւ կամ չէիր յիշած որ 1946–ին, պատերազմէն անմիջապէս ետք, մեր Շաւիլն ալ իր «Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ»ի և «Բաֆֆի»ի 45–50 անդամներով ներկայացուցած է «Անոյշ»ը, ծայրէ ծայր, առանց կրճատումի, ղեկավարութեամբ ողբացեալ ընկ. Սահակ Յովհաննէսեանի, թէ Շաւիլի, Իսիի եւ թէ Փորթ Սայիտի ընդարձակ սրահներուն մէջ, բնականն է առանց տէֆոռի, առանց նուագախումբի եւ նաեւ բնական է առանց ծախքերու: Այդ ներկայացումը Շաւիլի մէջ եղաւ ի նպաստ մեր եկեղեցիին եւ ղպրոցին: Այս՝ ի պիտութիւն «Յառաջ»ին:

Ուրեմն մեր այս հանդէսին հաճելի ներկայութիւնը ունեցանք ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեանի եւ ընկ. Խորէն Մինասեանի, մեր «Անոյշ»ի ներկայացման Անոյշի եւ Սարոյի դերակատարներուն, որոնք իրենց երգերով եւ մանաւանդ դուդերով, մեզ պահ մը ապրեցուցին այդ երանելի օրերը: Այդ օրը Կապոյտ Խաչի այս երկրորդ ձեռնարկն ալ անցաւ յաջող եւ խանդադատ: Որոշուած էր որ հանդանակութիւն չկատարուի, սակայն դարձեալ ինքնաբերաբար եւ սիրայօժար տրուած նուէրներէն դոյացաւ 700 ֆր.ի դումար մը: Ու հիմա, մեր երիտասարդ Խաչուհիները քաջալերուած ցոյց տըրուած համակրանքէն, կը մտածեն նոր ձեռնարկի մը մասին:

ԳՐ. ԿԻՒԼԵՍԱՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԷՆ

ՇԱՒԻԼ.— Հոգեպալուստի կիրակին Շաւիլի զաղութին համար խանդավառ օր մը եղաւ: Կապոյտ Խաչի սեղանի մասնաճիւղի այս տարուան այս երկրորդ ձեռնարկն ալ անցաւ առաջինին նման յաջող: Առաւօտուն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մինչեւ դուռը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ: Տեղի ունեցաւ հոգեհանդիսա չըքնաղ մէկ 40 տարիներու ընթացքին անդարձ մեկնած Խաչուհիներու յիշատակին, ինչպէս նաեւ մանուկներու հաղորդութիւն տրուեցաւ: Երեք տասնեակ մանուկներ հաղորդուեցան եւ առաջին նախաճաշիկները:

Մասնաճիւղի քառասնամեակի հանդէսը՝ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, սկսաւ ժամը 13ին: Վարչութեան երկտասրդ ընկերուհիներու պատրաստած ճաշի սեղաններուն չուրջ բոլորուած էին 80է աւելի ընկեր – ընկերուհիներ եւ համակիրներ: Ներկայ էին Շրջ. Վարչութեան նախագահուհին՝ Աստղիկ Առաքելեան, պատարագիչ քահանան, որ առաւօտեան իր քարոզին մէջ դովեստով արտայայտուած էր Կապոյտ Խաչի օգտաչատ գործունէութեան մասին, Շաւիլի թաղապետարանի անդամ Պ. Տէր-Յակոբեան եւ ուրիշներ:

Օրուան սեղանապետը՝ ընկ. Դր. Փափազեան առաջին խօսքը տուաւ ընկերուհի Ա. Առաքելեանի, որ նախ համառօտ ակնարկ մը նետելով ՀՕՄի ընդարձակ կազմակերպութեան գործունէութեան վրայ, անդրադարձաւ Ֆր. Կապոյտ Խաչի ազգօգուտ աշխատանքներուն: Թուեց կատարուած գլխաւոր գործերը զաղութին մէջ ու նաեւ ծրագրուած ապագայի առաջադրութիւնները: Նախագահուհին խօսեցաւ նոյնպէս կայանի մասին յոյս յայտնելով, որ նոր չէնքի շինութեամբ յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ գոնէ մասամբ բաւարարութիւն կը տրուի օր առաջ ամէն դիմումներուն: Այժմ 200է աւելի երախաներ կ'օգտուին կայանէն ամէն եղանակի:

Կապոյտ Խաչի առաջադրութիւններուն եւ աշխատանքներուն մասին արտայայտուեցան Շրջ. Վարչութեան նախկին անդամուհիներէն Տիկին Ա. Խաչիկեան, Շաւիլի ղպրոցի ուսուցչուհի ընկերուհի Գ. Փափազեան, Պ. Յ. Տատուրեան, ղպրոցի վարչութեան անդամներէն Նչան Հայթայեան եւ Պ. Տէր-Յակոբեան:

Յերեկոյթին երգերով մասնակցեցան ընկ. Շտոյեան, ընկերուհի Մարի Պատուական, Պ. Պ. Յար. Տատուրեան, Գնէլ Քէօչկարեան եւ Գ. Մինասեան:

Այսօր, սիրելի «Յառաջ», թոյլ տուր, որ փոքրիկ փակագիծ մը բանամ: Անցեալ օրուան «Յառաջ»ին մէջ երբ թուած էիր մեր դպրութին մէջ «Անոյշ»ի ներկայացումները Սուրաբեանի, Սաքօ Յակոբեանի եւայլնի ղեկավարութեամբ, չէիր դիտեր եւ կամ չէիր յիշած որ 1946–ին, պատերազմէն անմիջապէս ետք, մեր Շաւիլն ալ իր «Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ»ի և «Բաֆֆի»ի 45–50 անդամներով ներկայացուցած է «Անոյշ»ը, ծայրէ ծայր, առանց կրճատումի, ղեկավարութեամբ ողբացեալ ընկ. Սահակ Յովհաննէսեանի, թէ Շաւիլի, Իսիի եւ թէ Փորթ Սայիտի ընդարձակ սրահներուն մէկ, բնականն է առանց տէֆոռի, առանց նուագախումբի եւ նաեւ բնական է առանց ծախքերու: Այդ ներկայացումը Շաւիլի մէկ եղաւ ի նպաստ մեր եկեղեցիին եւ ղպրոցին: Այս՝ ի պիտութիւն «Յառաջ»ին:

Ուրեմն մեր այս հանդէսին հաճելի ներկայութիւնը ունեցանք ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեանի եւ ընկ. Խորէն Մինասեանի, մեր «Անոյշ»ի ներկայացման Անոյշի եւ Սարոյի դերակատարներուն, որոնք իրենց երգերով եւ մանաւանդ դուդերով, մեզ պահ մը ապրեցուցին այդ երանելի օրերը: Այդ օրը Կապոյտ Խաչի այս երկրորդ ձեռնարկն ալ անցաւ յաջող եւ խանդադատ: Որոշուած էր որ հանդանակութիւն չկատարուի, սակայն դարձեալ ինքնաբերաբար եւ սիրայօժար տրուած նուէրներէն դոյացաւ 700 ֆր.ի դումար մը: Ու հիմա, մեր երիտասարդ Խաչուհիները քաջալերուած ցոյց տըրուած համակրանքէն, կը մտածեն նոր ձեռնարկի մը մասին:

ԳՐ. ԿԻՒԼԵՍԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ «Յառաջդիմասէր»ի սրահին մէջ, Մայիս 13ին, յաջող երգահանդէս մը տուած է լիբանահայ երգչուհի Սօսի Մինասեան, հայկական եւ եւրոպական երգերով: Տարի մը առաջ բացումը կատարուած էր «Յառաջդիմասէր» Մշակութային Ընկերակցութեան բարեներոզուած արդիական դեղեցիկ չէնքին, պաշտօնական անձերու եւ հրաւիրեալներու խառն բազմութեան մը ներկայութեան: «Յառաջդիմասէր» Մշակութային Տունը, քաղաքին կեդրոնը, մշակութային եւ մարզական գործունէութեան յարմար չէնք մըն է: «Յառաջդիմասէր» Մարզական Ընկերութիւնը հիմնուած է 1906ին:

ԳԱՀԻՐԻ մէջ Մայիս 20ին մեծ հանդիսութեամբ տօնուած է Հայ Կարմիր Խաչի հիմնադրութեան քառասնամեակը: Հայ Կարմիր Խաչը իր բարեսիրական գործունէութեան չարքին ամէն ամառ երեք ամսուան չրջանին Գալուստեան, Նուպարեան եւ Անարատ Յղութեան վարժարաններէն հարիւր կարօտեալ աչակերտներ իր ծովեզերեայ կազդուրման կայանը կը տանի: Զանազան երկրորդականն վարժարաններու մէջ 12 հայ ուսումնատենչ ուսանողներու կրթաթոշակ կը յատկացնէ, իսկ Գալուստեան Ազգ. վարժարանի մէջ չորս սան կը պահէ:

ՊՈՒԷՆՈՍ – ԱՅՐԷՍի մէջ դումարուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղւոյն մասնաճիւղին տարեկան ընդհ. ժողովը: Մասնաճիւղը, իր 44 տարիներու գոյութեամբ, իւրայատուկ տեղ կը գրաւէ Արժանթինի հայ դաղութի կեանքին մէջ: Տարիներէ ի վեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ի չքեղ մարզադաշտը վերածուած է փոքրիկ Հայաստանի մը, ուր Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը, չուրջ 500 Հայեր կը համախմբուին: Վարչութեան դուրգուրանքին արժանացած է 200 տրիներ հաշուող Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական չարժումը: Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուէնոս – Այրէսի մասնաճիւղը ունի ոտնագնդակի, պասքէթպոլի, թենիսի, ճատրակի եւ այլ մարզական ճիւղերու խումբեր: Անցեալ տարի վարչութիւնը գնած է մարզադաշտին կից 2090 քառ. մեթր տարածութեամբ հող մը: Բարերար մը՝ Վ. Պօյաճեան չորս հեկտար տարածութեամբ հողամաս մը նուիրած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Տարեկան ընդհ. ժողովին նախագահած է ընկ. Բաֆֆի Մխրաքեան:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ **ՅԱՌԱՋԸ**

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ
ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

Տուապսէում Անգարայի կառավարութեան ներկայացուցիչներին է յանձնել 6 հրաւիօթ, 9 հազար արկ, ռուսկ եւ ռումբ: Իսկ Փետրուար 14ին՝ 3733 հրացան եւ 5 միլիոն փամփուշտ»:

Եւ այս՝ Հայաստանի վրայ կատարուած յարձակումէն ետք եւ, երբ, Թուրքերը զրաւման տակ կը պահէին Կարսէն Ալեքսանդրապոլ հողատարածութիւնը:

Թէ ինչո՛ւ Լենին ամէն դնով «Բարեկամութեան եւ եղբայրութեան դաշն» կ'ուզէր կնքել Անգարայի հետ, յայտնի կը դառնայ յօդուածի չարունակութենէն:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷՆ)

Բայց պատասխան չստացաւ: Կրկին բախեց, սակայն ի զուր: Դուռը բանալ փորձեց, կողպուած էր:

— Մեկներ է, կ'երեւայ որ, մտածեց: Նոյն միջոցին նչմարեց յոյն կինը, որ պինքը առաջին անդամ ընդունած էր:

— Միւսիւ Աբդարը իր սենեակը չէ, հարցուց:

— Ոչ, դուրս ելաւ, պատասխանեց կինը:

— Շատո՞նց լ ի վեր է...

— Քառորդ ժամ մը կայ:

Պօղոս էֆէնտի ուզեց հարցուփորձել կինը, բայց նախ հարկ սեպեց ինքզինք ներկայացնելու:

— Գիտէ՞ք ես ով եմ, հարցուց:

— Չէ, պատասխանեց միւսը, առաջին անգամն է, որ ձեզ կը տեսնեմ:

— Այս տեղէն դուրս ելլող կնոջ ամուսինն եմ:

— Գուշակեցի, պատասխանեց կինը թեթեւ մը ժպտելով:

Ցետոյ լուրջ կերպարանք մը առնելով, յարեց.

— Եթէ գիտնայինք, որ գործերնիս ամուսնացած կնոջ հետ էր, երբեք սենեակը չէինք տրամադրեր իրեն, որովհետեւ այստեղ պատուաւոր տուն մըն է եւ մեր տան տիրուհին չախորժիր, որ իր տանը մէջ անվայել բաներ պատահին:

— Այս սենեակը ո՞վ վարձած էր, հարցուց Պօղոս էֆէնտի յոյն կնոջ հետ դառնալով այն սենեակը, ուր Շաղիկ եւ Տիրան դտնուած էին:

— Ձեր տիկինը, պատասխանեց միւսը:

— Ի՞նք կը վճարէր վարձքը:

— Այո, կ'կարծեմ կինը, որ կը սկսէր նեղուիլ այս հարցաքննութենէն:

— Որչա՞փ տաեւնէ ի վեր սենեակը բըռնած էր:

— Չեմ գիտեր... ես առանկ խնդիր – ներու մէջ խառնուիլ չեմ ուզեր:

Պօղոս էֆէնտի տեսաւ կնոջ խօսելու մասին յոյժ տուած դժկամակութիւնը եւ անոր լեզուն բանալու համար դիմեց ամէնէն զործնական միջոցին:

— Աւ սա ոսկին եւ տեղն ի տեղօք պատասխանէ քեզի ընելիք հարցումներուս, ըսաւ՝ ոսկի մը սահեցնելով կնոջ ձեռքը, մի վախնար, ինչ որ ըսես իմ քովս պիտի մնայ... միայն թէ կ'ուզեմ մի քանի տեղեկութիւններ առանալ:

Ոսկին իր հրապուրի զդեցութիւնը դործած էր արդէն:

— Իրրեւ ամուսին իրաւունքնիդ է ամէն բան հասկնալ, եթէ ուրիշ մէկը ըլլար՝ ոչ, թէ մէկ ոսկիով, այլ նոյնիսկ տասը ոսկիով ալ բերանս չէի բանար ու խօսք մը չէի ըսեր, բայց քանի որ դուք կնոջ ամուսինն էք, ձեր իրաւունքն է ամէն բան դիտնալ... ես ամէն բանին չիտակը կը խօսիմ:

— Շատ չնորհակալ եմ, նախ ըսէ թէ որչափ առեւնէ ի վեր այս սենեակը վարձած է կինս:

— Վեց եօթը ամիս կայ, պատասխանեց կինը մտովի հաշիւ մը ընելով:

— Շաբաթը քանի՞ անդամ կինս կուդար հոս:

— Մէկ անդամ... Հինդշաբթի օրերը:

— Միշտ միեւնո՞յն մարդուն հետ:

— Այո...

— Մխսի՞ն կուդային:

— Չէ, ընդհանրապէս ձեր կինը առաջ կուդար եւ քիչ եաքն ալ միւսը... չիտակը ըսելու համար մեծ զդուշութեամբ կը վարուէին... երբեք միասին դուրս չէին ելլեր, այլ զատ-զատ... կը զարմանամ, որ հակառակ այս զդուշութիւններուն դուք կրցեր էք ամէն բան իմանալ:

— Իսկ զիմացի սենեակը բնակող երիտասարդը ո՞վ է...

— Միւսիւ Աբդար է անունը:

— Գիտեմ, ի՞նչ զործ կ'ընէ:

— Կարծեմ վաճառականի քով զրագիր է...

— Ո՞ր վաճառականին քով:

— Չեմ գիտեր... արդէն դեռ նոր եկած է հոս, հազիւ ամիս մը կայ:

— Ինք տեղեկութիւն ունէ՞ր կնոջս ընթացքին մասին...

— Այո, պատասխանեց կինը, նոյնիսկ անունով կը ճանչնար թէ ձեր կինը եւ թէ երիտասարդը եւ ինք մեզի ըսաւ անոնց բուն անունը, անկէ առաջ մենք տիկինը կը ճանչնայինք իրրեւ մատամ Մառի: Չմոռնամ ըսելու, որ Աբդարը չատ կը հետաքրքրուէր ձեր կնոջ եւ իր սիրահարին մասին... եւ ամէն Հինդշաբթի օրերը իր սենեակը կը մնար, անչուչտ պանոնք լրտեսելու համար... այդ երիտասարդը ինծի քիչ մը կասկածելի կ'երեւայ:

— Ինծի ալ այնպէս, պատասխանեց Պօղոս էֆէնտի:

— Բայց դուք ի՞նչպէս իմացաք ձեր կնոջ այս տան մէջ դտնուիլը:

— Անտարադիր նամակէ մը...

— Անպատճառ միւսիւ Աբդարը ըլլալու է:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՈՒՋԱԿՄԱՆ

— ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ —

ՄԱՅԻՍ 28

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 3, ժամը 21էն մինչև լոյս

6րդ թաղամասի Քաղաքապետարանի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի

եւ մասնակցութեամբ փարիզեան շրջանի բոլոր խումբերուն

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Կը խօսի ԸՆԿ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ուղերձ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը մասնակցին կովկաս պարախումբը, Անի Տէր-Միրեան, ժան Թապաքեան (*արտասանութիւն*), Պետրոս Պետիկեան (*երգ*):

Իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզի Օփերայէն

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

Պաշտօնական բաժինէն եաք պարահանդէս: Նուագախումբ

Պ. Պետիկեան

Ննջոյք — ճոխ պուֆէ

Ծանօթ Գրիգոր Ամիրայեան

Մուտք 10 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ԾՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Ա.յս կիրակի, 4 *Յունիս*, *ժօն է կաթուղիկէ Ս. Էջմիածնի:*

Ժամը 10*ին Փարիզի Ս. Ծովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի արուի աւուր պատշաճի քարոզ: Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի մանուկը մաղթանք Ս. Էջմիածնի:*

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ անսասանութեան համար:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻՆ

Այս կիրակի — Յունիս 4 — առաւօտեան ժամը 9·30ին հեռատեսիլի Ս. կայանէն Ժ. Սթեֆանէօքոյի յայտագիրը, նուիրուած Փարիզի Նուպարեան Մասե նաղարանին:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Գունաւոր լուսապատկերով, Հայ Մանրանկարչութեան մասին, կազմակերպուած Փարիզի Լսասեան Սանուց Միութեան կողմէ, համալսարանական ոստանի Մարիւնաւոր հայ ուսանողական տան մէջ, 57, Պուլվար Ժուրտան, Յունիս 2, Ուրբաթ, ժամը 20·30ին:

Ֆրանսերէնով կը դասախօսէ

Պր. ՊԵՐՆԱՐ ԹԱՐՈՆ

Նիւթ՝ Մանրանկարչութիւնը հայկական ձեռագիրներու մէջ 6 – 14րդ դարերուն:

Սիրով կը հրաւիրուի դեղարուեստասէր հասարակութիւնը:

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ:

ԲԱՑՕՒՄ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԾՈՎԵՋԵՐԵՑՑ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՑԱՆԻՆ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ՆՈՒԷՐ

Շաւիլի Կապոյտ Խաչը չնորհակալութեամբ ստացած է 10 *ֆր. Պ. Ցովհ. Պէտիկեանէ ողբացեալ Գր. Պաղտասարեանի յիշատակին:*

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄԱԾ Է

Տրապիզոնի Հայրենակցականին ձեռնարկը յետաձգուած է աչնան:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Երիտասարդ ուսանող մը կէսօրեան (կէսօրէ եաք) գործ կը փնտռէ: Անգլերէն պիտի:

Դիմել՝ Պերճ Արզումանեանի

26 պիս, Պուլվ. Տիտրօ, Փարիզ 12րդ:

ՏԷՍԻՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՎԱԼԱՆՍԷՆ.— Սզպ. Միութիւնը համրդութիւն մը կազմակերպած է դէպի Տէսին, այս կիրակի, Յունիս 4: Երթուդարձ՝ 10 ֆր.: Մեկնում ժամը 13ին, Մեզոն տը Թուրիզմի առջեւէն:

Արձանագրուիլ Պ. Գասպար Սիմոնեանի մօտ (քաֆէ) Ռիւ Պուֆիէ, նպարավաճառ Պ. Մարզարեանի (Ֆոնտոզիէ) եւ Պ. Անտոնեանի մօտ մինչեւ Ուրբաթ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Վիրտֆլէյէն Տէր եւ Տիկին Հայկ Քիւրտեան, Տէր եւ Տիկին Ա.րտաշէս Նոր-Հատեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի (Յունիս 4) Շաւիլի եկեղեցիին մէջ հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց սիրելի մօր

ՆՈՒՒԷՐ ՆՈՐՀԱՏԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին եւ սիրելի հօր

ՊԵՏՐՈՍ ՆՈՐՀԱՏԵԱՆԻ

մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ:

Ի պիտոյիթին ողբացեալներու յիշատակը յարգողներուս:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 100 *ֆր. ի նպաստ զպրոցին՝ Պր. Յակոբ եւ Օր. Բրարիոն Տաղաղեանէ, իրենց սիրելեալ մօր մահուան քառասունքին առթիւ:*

Հ. Յ. Դ.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի (Յունիս 1) ժամը 21ին, 4 Ռիւ տը լա Տէֆանս:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. Ռուբէն խումբի բոլոր անդամները, այս Ուրբաթ ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ: «կարեւոր օրակարգ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ սովորական հաւաքատեղին ժամը 21ին:

ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

1915 ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՄԷԿՈՒՆԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ Տէսինի Յուշարձանի

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՊԱՐՈՆ ԼՈՒԻ ՓՐԱՏԷԼԻ

Լիոնի քաղաքապետ եւ Քոմիւնոթէ Իւրպէնի նախագահ

ՊԱՐՈՆ ՓԻԷՌ ՄՈՒԹԷՆԻ

Ընդհանուր խորհրդական եւ Տէսինի քաղաքապետ

ՊԱՐՈՆ ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆԻ

Յուշարձանի շինութեան Յանձնախումբի պատուոյ նախագահ

4 Յունիս կիրակի ժամը 15·30ին Տէսինի *Լիպեռասիոն* հրապարակը

Խօսք պիտի առնէ

ՊԱՐՈՆ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Այս առթիւ կը հրաւիրուին Ֆրանսահայ Մամուլը, Քաղաքական, Կրօնական, Բարեսիրական, Մշակութային, Հայրենակցական եւ Երիտասարդական կազմակերպութիւններն ու միութիւնները եւ ամբողջ հայ հասարակութիւնը անխտիր:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէսինի եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը համախորհուրդ Տէսինի Ապրիլեան Յուշարձանի Յանձնախումբին հետ, կը ծանուցանէ թէ պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակին, Կիրակի առաւօտ տեղւոյն Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ:

Արարողութեան կը նախագահէ եւ կը քարոզէ Կաթողիկոսական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Կը պատարագէ Դ.ԱՒԻԹ Ծ.Վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

.....

ՎԻՆ.— Հայ Ազգային Միութեան վարչութիւնը օթոբաս մը ղրած է ղաղութի ազգայիններու արամադրութեան տակ՝ զանոնք Տէսին փոխադրելու համար: Արձանագրութեանց համար դիմել Միութեան վարչութեանց անդամներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ս. Արզումանեանի ղրասենեակը՝ 79 Ռիւ Պոզոն:

LA SECTION CULTURELLE DU

CLUB des JEUNES de l'U. G. A. B.

vous invite à une

SOIREE POETIQUE

organisée à l'occasion du centième anniversaire de la naissance de l'éminent Homme de Lettres

ARCHAG TCHOBANIAN

En première partie : la vie et l'œuvre de Tchobanian
Deuxième partie : montage audio-visuel sur des poèmes de l'auteur.

Vendredi 2 Juin à 20 h. 30

Dans les Salles des Centraux 8, Rue Jean Goujon, Paris

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի եւ Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան հովատրած հայերէնի միօրեայ ղպրոցին հանդէսը 3 Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8·30ին, Սալ Մաղընոյի մէջ, հովանաւորութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողքներն ու բոլոր Հայերը անխտիր:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Կը ներկայացնէ

Ի նպաստ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ

ԵՍԻ ՄԱՐԴԸ

Շաբաթ, Յունիս 3, ժամը 21ին ԺԻՄՆԱԶԻ ԹԱՏՐՈՆԸ

Տեղերը ապահովել Ահարոնեան ակումբէն, 26 Ռիւ Տէ Քոնվալէսան, հեռ. 20–57–58 ինչպէս նաեւ, Տիկին Ֆրանկիւլեան, 32, Ռիւ տը լա Ռեվիւլիք, Պառ Քլարիս, Փլաս տէ Քափիւսէն, Շերիկեան, Ռիւ տէ Տոմինիքէն, Քէօսէեան, Ֆօթօ Ռեքս, Անտրէ Պաղտասարեան, 8 Ռիւ Ֆրանսիսթը Փրէսանսէ:

ՊՕՄՈՆ.— Տիկին Ղազարեան, 14, Պուլվար Վոքուա:
ՊՈՒՎ. ՕՏՏՕ.— Տիկին Ամրազանեան, 14 Պուլվ. Տէ Միւռիէ:
ՍԷՆ ԺԵՐՄԱՆ.— Տիկին Շալճեան, 20 Ավընիւ Վալմոն:

ARMENIA MONDIA

RECITAL

Adiss HARMANDYAN

SALLE PLEYEL — 252, Fbg. St-Honoré

Samedi 3 Juin à 21 h. accompagné par Jacques Kodjian et son ensemble

Nouvelles chansons — nouveaux disques — Vente de disques arméniens

RESERVATION. — Salle Pleyel, Armenia-Mondia, 17 Rue Saint Florentin, Markarian, 32 Rue de Trévise, Café Philippe, Place Carnot, Alfortville, Epicerie Nigoghossian à Arnouville, et par correspondance à Armenia - Mondia.

Prix des places 30, 25, 20, 15, 10 Frs.

Lyon Dimanche 4 Juin à 21 heures, Salle Rameau

ՇԱԲԱԹ
3
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
3 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·431

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.431

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Հ. ԵՓՐԵՄ Վ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

—o—

Վերջին տասնամեակին մահուան հրեշտակը անողոք եղաւ Մխիթարեան զոյգ Միաբանութեանց համար, — Վիէննա եւ Վենետիկ։

Ս. Ղազար կղզեցուց արքահայր Հ. Սրապեան Վրդ. Ուլուհոճեանը, Բազմավէպի խմբագիրը եւ Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի տեսուչ Հ. Եղիա Վրդ. փէշլիկեանը, երաժշտագէտ Հ. Ղեւոնդ Վ. Տայեանը, Միաբանութեան վեթերան Հ. Քերովբէ Վրդ. Զրաքեանը եւ ուրիշներ։

Նոյնքան ծանր հարուածներ կրեց Վիէննայի Միաբանութիւնը։ Անզամեալ էր կորուստը Հ. Ներսէս Վ. Ակինեանի, որուն պատմական – բանասիրական հրատարակութիւնները մատենադարան մը լեցնելու չափ չատ են։ Մեզմէ յուէտ բաժնուեցան նաեւ Հ. Սահակ Վ. Կոզեան, Հ. Վահան Ինգլիզեան, Հ. Յարութիւն Հալաճեան, եւայլն, բոլորն ալ անխոնջ վաստակաւորներ հայ մշակոյթի։

Ու ահա՛ վերջինը՝ Հ. Եփրեմ Վրդ. Պօղոսեան, Յառաջի հաւատարիմ աշխատակիցը, որ աչքերը յաւիտենութեան կը փակէ անժամանակ, երբ տակաւին ա՛յնքան պլպտումներ ունէր լրացնելիք։ Ծնած էր Կովկասի Արթիկեւ – Խաչուտ գիւղը, 14 Մարտ 1897ին։ Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան մէջ մտած է 21 Նոյ. 1917ին եւ վարդապետ ձեռնադրուած 24 Դեկտ. 1921ին։

Մեր զոյգ Միաբանութեանց անձնազոհ անպամները կուսակրօն հոգեւորականի աքեմ հագնելու օրէն կ'ուխտեն ծառայել, բացի եկեղեցիէն, հայ ազգին, որուն ծոցէն են ծնած։ Բոլորն ալ, ըստ իրենց նախասիրութեանց եւ կարողութեանց, կը նուիրուին կրթական առաքելքին՝ իբրեւ ուսուցիչ Մխիթարեան վարժարաններուն, կամ իրենց նպաստը կը բերեն հայ մշակոյթի զանազան ճիւղերուն, պատմական ու բանասիրական խղճամիտ ուսումնասիրութիւններով։

Հ. Եփրեմ Վ. Պօղոսեան իր անձնական տաղանդի վաստակն ունեցաւ կրկնակ մարզերու մէջ։ Ուսուցչական առաքելքին ծառայեց իր երիտասարդութեան տարիներուն եւ բազմաթիւ աշակերտներ հասցուց։ Ակամայ հեռացաւ դպրոցական բեմէն, երբ երկրորդ աշխարհամարտի վարդապետին Պուլկարիոյ համայնավար կառավարութիւնը, « ընկերվարութիւն կառուցանելու » իր մոլուցքին մէջ, բոնի միջոցներով փակեց Պլովդիւի (Փիլիպպէ) Մխիթարեան վարժարանը, — «յետա – յղութեան այդ բոյնը» (?)։

Անուհետեւ ամբողջովին նուիրուեցաւ տաբերատար ու յոյնեցուցիչ պլպտումներու, հին թերթերու հաւաքածոներէն քաղելով թանկագին տեղեկութիւններ հայկական Վերածնունդի օրերուն կապուած զանազան մշակութային միութիւններու ծնունդին ու գործունէութեան եւ անցեալին այլ եւ այլ մարզերու մէջ ապրին ծառայութիւններ մատուցանող ծանօթ հայ գերդաստաններու մասին։

Կենսագրութեանց բաժնին մէջ յիշենք իր գլխաւոր մենագրութիւնները։—

1.— Կարապետ Արքին փաշա Տաւուտեան (1816–1873), 1949։ Տաւուտ փաշա ինքնաւար Լեռնալիբանանի առաջին քրիստոնեայ կառավարիչն է եղած։

2.— Գուլումճեան եւ Թրճկըրեան գերդաստանները, 1951։

3.— Ոսկեան եւ Մրսրլեան գերդաստանները, 1953։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ

—o—

Լոսի օդակայանի առջի օրուան ջարդը կը չարունակէ նիւթ դառնալ յատկապէս միջազգային մամուլի էջերուն մէջ։ Բոլորն ալ համոզուած են, թէ Իսրայէլցիք ձեռնածալ պիտի չնստին եւ անպայման ազդու փոխադարձութիւն մը պիտի կատարեն։

Ցամենայն դէպս Լիբանան ապաստղականն դիրք բռնած է այս ուղղութեամբ։ Երկրին մէջ, ինչպէս հաղորդած էինք, ապահովութեան եւ պաշտպանութեան բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են քանի մը օրէ ի վեր։

Պաշտօնական լատատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, Թել Ավիվ «վերջին ազդարարութիւն» մը ուղղած է Պէյրութի, պահանջելով լիբանանեան իշխանութիւններէն վերջ դնել տան ահաբեկիչներու գործունէութեան իրենց սահմաններուն մէջ։

Լիբանան արդէն իսկ Ազահովութեան Խորհուրդին դիմած է յայտարարելով, թէ սպառնալիքի տակ կը գտնուի։

Ձափոնցի ահաբեկիչը, որ ձերբակալուած էր (միւս երկուքը սպաննուած էին) կը հարցաքննուի իսրայէլեան ոստիկանութեան եւ Ճափոնէ յատկապէս ժամանած քննիչներու կողմէ։

Համաձայն մամուլի հաղորդած լուրերուն, ահաբեկիչը յայտարարած է, թէ բազմաթիւ ճափոնցի երիտասարդ ճախապաչտներ կը գտնուին պաղեստինեան կայաններու մէջ։ Ասոնք եւս կը մարզուին ահաբեկչական գործողութիւններու համար։

Հիւսէյն թագաւորը դատապարտեց Լոտի ահաբեկչական արարքը։ Մամուլի թղթակիցներու պատասխանելով թագաւորը յայտարարեց, թէ «այս ոճիրը յղացողներն ու գործադրողները հիւանդներ են»։

Լոտի արարքը դատապարտողները չատ են։ Պօղոս Զ. «սարսափելի եւ աներեւակայելի» կ'որակէ այս ջարդը։

× Ճափոնի կառավարութիւնն ալ չատ լրատ անցած է այս անորակելի ոճիրին առթիւ եւ ինքզինքը անուղղակի պատասխանատու կը նկատէ։ Կառավարութեան բանբերը յայտարարած է թէ Ճափոն պատրաստ է վնասուց հատուցում ալ տալու։

× Էո – Ֆրանս ալ զեկոյց մը հրատարակած է կարգ մը կէտեր ճշդելու համար, տրուած ըլլալով որ իսրայէլեան իշխանութիւնները պատասխանատու կը նկատեն նաեւ Ֆրանսական ընկերութիւնը։

Էո–Ֆրանս կը չեշտէ վճռապէս թէ երբէք չէ դադրած հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելէ իր թռիչքներուն ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար ահաբեկչական արարքներու դէմ։ Դէպի Իսրայէլ թռիչքներու յատուկ պարագային ալ Էո–Ֆրանս նուազ բան չըներ քան օտար այլ ընկերութիւններ եւ ոչ մէկ բան կ'արդարացնէ իսրայէլեան ամբաստանութիւնները։ Էո–Ֆրանս դիտակից է որ իր պարտականութիւնը կատարած է։

× Փարիզի մէջ քանի մը հարիւր հոգի ցոյց ըրած են ցուցատախտակներով, ուր կարելի էր կարդալ՝ «Ֆրանսա արգելք կը դնէ դէնքերուն վրայ, Էո–Ֆրանս մարդասպանները կը փոխադրէ»։ Այս ցուցարարները մաս կը կազմէին «Հրեայ երիտասարդութեան Ֆրանսական Շարժումներ»ուն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրաքի կառավարութիւնը ազդայնացուց Իրաք Փեթրոլիըմ Քըմփէնիին, որու մէջ բաժին ունի Ֆրանսա (23,75 % է Ֆրանսէզ տէ Փեթրոլի բաժինը) եւ ինչպէս ծանօթ է Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը (5 %)։ Ակնկ էր սպասէն որ Կիւլպէնկեան կը ճանչցուէր իրրեւ «Պարոն 5 առ հարիւր»։ Պաղատանի կառավարութիւնը յայտարարած է թէ տրամադիր է բանակցելու Ա.Յ. Փի. Սի.ի Ֆրանսական բաժնին հետ «եթէ փափաք յայտնէ»։

Ֆրանֆօրթի մէջ ձերբակալուեցաւ Անդրէաս Պաաեր, ծայրայեղ ձախակաչառ ահաբեկչական խմբակի մը պետը, որ երկար տարիներ ի վեր ահաբեկչական գործողութիւններ կը կատարէր։

Վաշինկթընի մէջ Մ. Նահանգներն ու Լեհաստան համաձայնեցան սերտացնել իրենց կապերը եւ գործակցութիւնը առեւտրական, տնտեսական եւ երմտական մարզերու մէջ։ Այս համաձայնութիւնը հաստատուեցաւ Նիքսընի Վարչատա այցելութեան առթիւ։ Լեհաստանի մէջ Մ. Նահանգներու նախագահը ժողովրդային խանդավառ ընդունելութեան արժանացած է։

Լիբիացին Իտալիա տարուեցան 20 հազար իտալացի գինուորներու դիակները։ Ասոնք սպաննուած են Լիբիոյ գրաւման ժամանակ (1911) եւ համաչխարհային Բ. պատերազմին։ Լիբիոյ կառավարութիւնը վերջերս որոշած էր պետութիւնը քանդել «քաղաքը ընդարձակելու համար»։ Գերեզմանատունը կը գտնուէր Թրիփոլի։

Սէն Լազարի գիծին վրայ լուրջ խանգարումներ կային Ուրբաթ օր, ուղեվարներու գործադուլի չարժումի մը հետեւանքով։ Արուարձաններու երթեւեկը ապահովուած էր սակայն բայց մեծ–գիծերու վրայ երթեւեկ չկար։

ԿԱՌՔԵՐՈՒ տուգանքները 10էն 20ի եւ 30էն 40 Ֆրանքի կը բարձրանայ Յուլիս մկկէն սկսեալ։

ՈՒԻՆՍԸՐի գլխուհին Պըքինկըմի պալատը ժամանեց։ Երկուշաբթի ներկայ պիտի գտնուի իր ամուսնոյն՝ Ուինտսընի դուքսին յուղարկաւորութեան։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահին անձնական խորհրդատուն՝ Քիսինկէր նկատել տուաւ, թէ «յառաջիկային աւելի եւս կրնայ ընդլայնիլ խորհրդային – ամերիկեան գործակցութիւնը։ Քիսինկէրի համաձայն, յառաջիկային եւս խորհրդային եւ ամերիկեան առաջնորդներ կրնան հանդիպումներ ունենալ իրարու հետ։

ՄԱԿ–ի ընդհ. քարտուղարը Լեհաստան պիտի այցելէ Յուլիս 5–8ին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի մէջ երկու հոգի ձերբակալուեցաւ։ Ըստ ոստիկանութեան առնք ռումբ նետած են Նիքսընի Թեհրան այցելութեան ժամանակ։

ԼՈՆՏՈՆի օդակայանին մէջ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց զէնքերու պահեստ մը։ Ձշդուեցաւ, որ զէնքերը ղըրկուած էին Սան Ֆրանսիսքոյէն եւ պիտի յանձնուէին Իռայի զաղանի կազմակերպութեան։

ԻՏԱԼԱՅի չորս զոզեր Միլանոյի Ալֆա–Ռոմէօի գրասենեակը մտնելով 340 հազար տոլար զողցած են։ Գրասենեակէն մեկնած են Ալֆա–Ռոմէօ ինքնաչարժով։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՑի ընդհ. քարտուղար ընտրուեցաւ Մահմուտ Ռիատ, որ խորհրդատուն է Եգիպտոսի նախագահին արտաքին քաղաքական հարցերու չուրջ։

ԼԻՈՆի մէջ, Ցունիս 9ին, Նախագահ Փոմփիտու լացումը պիտի կատարէ քանդէրի Հետազօտութեան Միջազգային Կեդրոնին։ Շէնքը 14 յարկ ունի, ուր բաշխուած են գրասենեակներ եւ տարբեր ծառայութիւնները։ Այս կեդրոնին իր կարեւոր մասնակցութիւնը բերած է Պ. Նափոլէոն Պիւլլիւքեան։

ՓԱՐԻԶի մէջ 190 մասնաճառատուն քննիչներու այցելութիւնն ընդունած է ն վերջին օրերը։ Իշխանութիւնները կ'ուզեն վստահ ըլլալ որ որոշուած սակերը կը գործադրուին։ Ծանօթ է որ մասնաճառները համաձայն չէին որ միայն պարտադիր սակ ունենայ եւ որոշած էին չենթարկուիլ։ Բազմաթիւ մասնաճառներ տուգանքի պատիժներ սուացած են։

ՇԱՊԱՆ – ՏԵԼՄԱՍ առջի օր բացումը կատարեց նոր մեծ պանդոկի մը (1006 սենեակ) գոյց տալու համար կառավարութեան հետաքրքրութիւնը պանդոկի մարզին նկատմամբ։ Լը Մեռիտիէնի մէկ հովինոց սենեակը կ'արժէ 178 Ֆր., երկու հովինոց՝ 220 (նախաճաշը մէջը)։ Շինութիւնը արժած է 210 միլիոն։

ԹՂԹԱՏԱՐի մէջ տակաւին յապաղումներ կան եւ վախ կայ որ Ցունիս 7ի գործադուլը որուն ընդհանուր բնոյթ կ'ուզէ տալ Սէ. Թէ. Թէ.ն, ա՛լ աւելի խանդարէ ամէն ինչ։ Ամէն պարագայի մէջ երկաթուղին պիտի չբանի երկու օր եւ թերթերը լոյս պիտի չտեսնեն Զորեքշաբթի։

ՍԱՐՍԷԼԻ մէջ կլորակի թաղապետական ընտրութիւններ տեղի կ'ունենան, որը – ուած ըլլալով որ նախորդները օրինաւոր չհամարուեցան եւ բողոքի վրայ չեղեալ համարուեցան Սահմանադրական Խորհուրդին կողմէ։

«ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»

Ձեռնարկ որ ընթերցողներու ուշադրութենէն վրիպած ըլլայ մեր աչխատակից ընկ. Ենովք Լաչինեանի նամակը, ուղղուած՝ խմբագրութեանս (տե՛ս «Ցառաջ», Յունիս 1)։

— « Յիշատակելի քացատի՛րկ հանդէս մը »...

Հաւանօրէն պանուին մարդիկ, որոնք ուզեն «պահպանողական» կամ... յետադիմական տրամադրութիւններ տեսնել մեր մէջ, եթէ ըսենք, առանց նախապատնէ, թէ բարքերու «թրքացում»ը ակնհրեւ կը դառնայ օրէ օր՝ ոչ միայն անդրանիկութեան հետեւանքով եւ տնային-մասերմական խրախճանքներու մէջ, այլեւ, միութիւններու եւ պաչտօնական հաստատութեանց հովանիին տակ եւ հրապարակային ձեռնարկներու մէջ։

Զրաւէ՞ն կարծես « արեւելեան » եւ « հայկական » երաժչտութեան անունով հայկական տուներէ ներս թափանցող թրքաստիպ երգերն ու եղանակները (առեւտրականամէտ փերեզակներու կողմէ պատրաստուած), հիմա ալ երիտասարդական – ուսանողական հաւաքոյթներու դա՛րձն ու պարծանքը կը դառնան թրքական պարերգներն ու ցնծերգները, — «Եէնի Գոնիալը», «Օղլան, օղլան», «Մենտիլիմ» եւ «Քատիֆէտէն»...

Այս անդամ Միացեալ Նահանգներու «Հայ Ուսանողական Միութիւն»ն է, որ Մայիս 6ի իր հաւաքոյթին մէջ կը պատուէ Թուրքին երգն ու նուագը... Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ սրահին մէջ, ծնողքներու եւ զաւակներու բազմութեան մը ներկայութեան։

Ձենք ուզեր տեղծել այն թիւր տպաւորութիւնը, թէ « խաղող ուտելու » պատրուակով «այգեպանը ծեծելու» փորձ մը կ'ընենք...

Պարզուղ երեւոյթը յատուկ չէ միայն Ամերիկայի Հայ Ուսանողական Միութեան։

Ոչ ալ այս տարուան նորութիւն է, հանդիսաւոր հայ հասարակութեան աչքին առջեւ, ծափերո՛ւն եւ լուռ համակրանքին արժանի։

Առանց բացառութեան, քիչ մը ամէ՛ն տեղ, «արեւելեան նուագ»ի հանդէպ ցոյց տրուած ընդունելութիւնը կուպայ, կը յանգի ի վերջոյ... Թրքականին, ո՛չ անպայման դիտակցաբար, տակայն առհասարակ իբրեւ հեռեւանք հսկողութեան պակասի եւ հանդուրժողութեան։

Ամերիկածին երիտասարդութեան մէջ չեչտուած համակրանք մը կայ Արեւել – քէն հասնող երգերու հանդէպ, որուն մեկնութիւնը, խրախճանական հաւաքոյթներու մթնոլորտին հետ հաչտ նուագը կամ խանդաղեղ չեչտը կը պրաւէն զինք։

Ըսած ենք այլ առիթներով ալ, որ հակնալի այս «տկարութիւնը» որեւէ աղերս չունի հայ մարդուն ու հայ երիտասարդին հակաթուրք զգացումներուն հետ։ Ձենք կրնար երեւակայել ոեւէ Հայ՝ որ իր սիրած թրքական եղանակին հետ նաե՛ւ պատկան ժողովուրդին հանդէպ համակրանքի զգացումով մը տողորուի։

Նեղմիտ ալ չենք, մեզագրելու համար բոլոր անոնք, որոնք անձնական նախասիրութիւններով կը տրամադրուին եւ ապատութիւնը կը զգան հոս ու հոն ունկընդրելու նաեւ թրքական նուագը՝ «արեւելեան»ի կոչքին։

Մեր մտահոգութիւնն ու առարկութիւնը կը սկսին այն կէտէն, երբ նկատի կ'ունենանք՝

Ա.— Հայ երիտասարդութեան հայեցի դաստիարակութեան եւ հայաճանաչումի հարցը։

Բ.— Թրքատիպ երգերու մուտքը հայկական հրապարակային հաւաքոյթներու մէջ։

Գ.— Հետզհետէ խորացող այն չփոթքանը՝ որով հայ երիտասարդը կը մըզուի թրքական երգին մէջ... հայ երաժչտութիւ՛նը գտած ըլլալու խաբկանքին։

Դ.— Թրքականով խանդավառուելու եւ հայկականը առ յաւէտ չճանչնալու փաստական իրականութիւնը։

Ե.— Այս իրողութենէն օգտուելով, կարգ մը մարդոց «չուտիկութիւնը»՝ թրքատիպ երգերու ձայնապնակներ հրապարակելու եւ շահարկելու։

Հանրային մարմիններու, հայ կազմակերպութեանց եւ միութիւններու, մամուլի եւ դիտակից ծնողքներու վրայ կը ծանրանայ պարտաւորութիւնը՝ պարզելու նորահաս սերունդին թէ թուրքին երգն ու նուագը տարածել, խառոր կը համեմատի ազգային մեր դիտակցութեան հետ։

Աւելի՛ն։ Կ'ունենայ հոգեբանական իր ժխտական անդրադարձումը, այդ երիտասարդութեան ճաչակին, ապա նաեւ խառնուածքին եւ մտածողութեան վրայ։

Ամէն տեղ ու ամէն առիթով, ամէն անդամ որ հաւաքոյթի կամ խրախճանքի հարց կը ծագի, երէցները պարտաւորութիւնը պէտք է ղգան հետաքրքրուելու՝ թէ իրենց զաւակները լի՛նչ յայտագիր ունին, լի՛նչ երգացանկով պիտի ներկայանան հանրութեան, լի՛նչ խումբ կամ լի՛նչ մարդ պիտի բերեն սրահ...

Եթէ անգիտ է նոր սերունդը, հինը պիտի չանայ փափկօրէն լուսաբանել, բացատրել, պարզել թէ ինչո՛ւ պէտք չէ հիւրասիրել Թուրքին երգն ու նուագը՝ հայկական հաւաքոյթներու մէջ։

Հին ու նոր հարիւրաւո՛ր խրախճանական երգեր ունի Հայը։ Սո՞վ կայ պատերզմի, սիրերգի, հարսնեցուի կամ ուրախճայն յօրինումներու։

Զրաւէ՞ր կարծես նուագը, հայ չաթթաթերթ մը վերջերս տեղ տուած էր նաեւ թրքական ճաչարանի մը յայտարարութեան, — անչուչտ այն ժամա՞ն պատճառաբանութեամբ... որ եղածը «յայտարարութի՛ւն» է ի վերջոյ։

Ո՞ւր կը հասնինք այս կերպով։ Եւ ո՞վ պիտի փորձէ «հեռուները տեսնել», հաստատելու համար թէ մեծ չարիքները անչնչան սայթաքումներով կը սկսին յայտնի։

Փակե՛նք պատուհան ու դուռ, խաթա – րիչ ամէն թափանցումի առջեւ...։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՌՈՒՍԵԻԹՈՒՐՔ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

« Բանբեր Երեւանի Համալսարանի » յօդուածագիրը կը հաստատէ թէ, մինչ Անգարա «ընական դաչնակից» կը նկատէր Խորհ. Ռուսիան եւ այս վերջինն կը հաւաստիացնէր, որ անհրաժեչտ է «ընդհանուր թչնամիին դէմ միատեղ պայքար մղել», անդին, ճարպիկ դիւանագիտութեամբ մը, կը ձգտէր մերձեցում ստեղծել իր եւ Դաչնակից մեծ Պետութիւն – ներու միջեւ։

Դեռ 1921 Յունուար 23ին, այսինքն այն ժամանակ, երբ Կարսի մէջ նախնական բանակցութիւններ կը կատարուէին Թուրքերու եւ Ռուսերու միջեւ, Ալի Ֆուատ փաչա իտալացի Պոտերոյի կը հաղկցնէր, թէ ինք կը նախընտրէր համաձայնութիւն կնքել ո՛չ թէ Մոսկուայի, այլ Դաչնակիցներու հետ, որովհետեւ ասոնք զօրավիգ կը կանգնին Թուրքիոյ՝ Հայաստանի եւ Վրաստանի ուղղած իր պահանջներուն մէջ։ Իսկ Տրապիզոնի խորհրդային տեղեկատուութեան գլուխ – աննեակի գեկավարը՝ Գ. Աստախով փետրուար 12ին կը հեռագրէր Մոսկուա, որ «ընդհանրապէս այնպիսի տպաւորութիւն է ստեղծուում, թէ էեմալականները զգուչտութեամբ կամուրջ են պատրաստում Անտանտի լագեր հնարաւոր անցման կամ, ծայրայեղ դէպքում Սով. Ռուսաստանի հետ կապերի խզման համար»։ Յետագային Պեքիր Սամի պէյ, որ կը գլխաւորէր Թուրք պատուիրակութիւնը Լոնտոնի խորհրդաժողովին, ընդունած է, թէ արդէն անցեալ գարնան, այսինքն 1920ին, Թուրքերը որոչեցին վերջնապէս հեռանալ բոլչեւիկներէն եւ իրենց հայեացքը ուղղել դէպի արեւմտեան աչխարհ։

Աւելին, ինչպէս նկատել կուտայ Էդ. Զօհրաբեան, քեմալական Թուրքիա բուռն հալածանք մը կը սարքէ համայնավար տարրերու դէմ. «Տրապիզոնի իշխանութիւնները կառավարութեան ցուցումով 1921 թ. Յունուարի 28ին թուրք կոմունիստներ Երեւանի Համալսարանի » յօդուածագիրը կը հաստատէ թէ, մինչ Անգարա «ընական դաչնակից» կը նկատէր Խորհ. Ռուսիան եւ այս վերջինն կը հաւաստիացնէր, որ անհրաժեչտ է «ընդհանուր թչնամիին դէմ միատեղ պայքար մղել», անդին, ճարպիկ դիւանագիտութեամբ մը, կը ձգտէր մերձեցում ստեղծել իր եւ Դաչնակից մեծ Պետութիւն – ներու միջեւ։

Դեռ 1921 Յունուար 23ին, այսինքն այն ժամանակ, երբ Կարսի մէջ նախնական բանակցութիւններ կը կատարուէին Թուրքերու եւ Ռուսերու միջեւ, Ալի Ֆուատ փաչա իտալացի Պոտերոյի կը հաղկցնէր, թէ ինք կը նախընտրէր համաձայնութիւն կնքել ո՛չ թէ Մոսկուայի, այլ Դաչնակիցներու հետ, որովհետեւ ասոնք զօրավիգ կը կանգնին Թուրքիոյ՝ Հայաստանի եւ Վրաստանի ուղղած իր պահանջներուն մէջ։ Իսկ Տրապիզոնի խորհրդային տեղեկատուութեան գլուխ – աննեակի գեկավարը՝ Գ. Աստախով փետրուար 12ին կը հեռագրէր Մոսկուա, որ «ընդհանրապէս այնպիսի տպաւորութիւն է ստեղծուում, թէ էեմալականները զգուչտութեամբ կամուրջ են պատրաստում Անտանտի լագեր հնարաւոր անցման կամ, ծայրայեղ դէպքում Սով. Ռուսաստանի հետ կապերի խզման համար»։ Յետագային Պեքիր Սամի պէյ, որ կը գլխաւորէր Թուրք պատուիրակութիւնը Լոնտոնի խորհրդաժողովին, ընդունած է, թէ արդէն անցեալ գարնան, այսինքն 1920ին, Թուրքերը որոչեցին վերջնապէս հեռանալ բոլչեւիկներէն եւ իրենց հայեացքը ուղղել դէպի արեւմտեան աչխարհ։

Աւելին, ինչպէս նկատել կուտայ Էդ. Զօհրաբեան, քեմալական Թուրքիա բուռն հալածանք մը կը սարքէ համայնավար տարրերու դէմ. «Տրապիզոնի իշխանութիւնները կառավարութեան ցուցումով 1921 թ. Յունուարի 28ին թուրք կոմունիստներ

նաեւ թրքական ճաչարանի մը յայտարարութեան, — անչուչտ այն ժամա՞ն պատճառաբանութեամբ... որ եղածը «յայտարարութի՛ւն» է ի վերջոյ։

Ո՞ւր կը հասնինք այս կերպով։ Եւ ո՞վ պիտի փորձէ «հեռուները տեսնել», հաստատելու համար թէ մեծ չարիքները անչնչան սայթաքումներով կը սկսին յայտնի։

Փակե՛նք պատուհան ու դուռ, խաթարիչ ամէն թափանցումի առջեւ...։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

նիստերի առաջնորդ Մուսթաֆա Սապհիին ու նրա ընկերներին ծովում խեղդամահ են անում, դրանով իսկ արեւմտեան աշխարհին ցոյց տալով, որ իրենք պատրաստ են անողոք պայքար մղել բոլշեւիզմի դէմ»։

Յօդուածագիրը կ'անդրադառնայ նաեւ արեւմտեան մեծ Պետութիւններու դիւանագիտական խաղերուն, որոնց նպատակն էր թոյլ չտալ, որ բարեկամական կապ ստեղծուի Մոսկուայի եւ Անգարայի միջեւ։ Մինչ կողմէ, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա առանձին չահեր կը հետապնդէին՝ յաճախ իրարու դէմ մրցելով։ «Կասկած չի կարող լինել, կը գրէ Էդ. Զօհրաբեան, որ Անգլիան եւ Ֆրանսան միասնական էին իրենց հակասովետական ձգտումներով... տարբերութիւնն այն էր, որ Ֆրանսա այդ նպատակին համար Թուրքիան էր ձգտում օգտագործել, իսկ Անգլիան՝ Սեւրի պայմանագրով ստեղծուելիք մարիոնետային Պետութիւնների սիստեմը։ Դրա պատճառն այն է, որ, գլխաւոր նպատակին հասնելու հետ մէկտեղ, նրանցից իւրաքանչիւրը ձգտում էր իրագործել նաեւ իր սեփական նպատակները՝ ուժեղացնել իր ազդեցութիւնը Մերձաւոր Արեւելքում»։

Ֆրանսա առաջինը եղած է, որ պահանջած է Սեւրի դաչնագրին վերաքննումը։ Ապա՝ Իտալիա։ Անգլիա, նկատել կուտայ յօդուածագիրը, երկար ժամանակ ղէմ եղած է այս մտքին։ Այսուհանդերձ, երբ տեսնուած է, թէ մերձեցում մը կը ստեղծուի Անգարայի եւ Մոսկուայի միջեւ, Լորտ Քըրզըն տեղեկացուցած է Պրիանի եւ Սֆորցայի, թէ Անգլիա համաձայն է փետրուարին խորհրդաժողով մը գումարել Լոնտոնի մէջ՝ հրաւիրելով նաեւ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ կառավարութիւններու ներկայացուցիչները։ «Այսպիսով, ռուս – թրքական դաչինքի կանխման անհրաժեչտութիւնը Անտանտի դիւանագէտներին ստիպեց խոռվարար գեներալի (լմա՛ Քեմալ) ներկայացուցիչների հետ նստել կլոր սեղանի շուրջ»։

Ասիկա, ինչպէս կ'ակնկալուէր, զժգոհ կը ձգէ Մոսկուան։ Այս վերջինը անգլիական կառավարութեան ուղղած 1921 Փետրուար 4ի իր յուչագրին մէջ նկատել կուտայ ի մէջ այլոց, թէ «Մեծն Բրիտանիան ձգտում է, թէեւ աւանց յաջողութեան, խանգարել բարեկամական յարաբերութիւնների հաստատումը Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի միջեւ»։ Իսկ «Իզվեստիա» անդրադառնալով Լոնտոնի խորհրդաժողովին, կը գրէ. «Եւ ահա այդ դաչինքի (ռուս – թրքական) ուրուական-

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻԻՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

— Ծագկի պէս պահէ հարսիս, քուր...

Կինը չառագունեց, արագ նայեց երեխային, ապա խանդաղատանքով եւ ամուր համբուրեց։ Երեխան արթնացաւ, մա – դերը եւ տարաւ ճակատից, ժպտաց, փորձեց հասկանալ, թէ որտեղ է ինքը։

— Գեղա՛մ, — խիստ ձայնով դիմեց ուստան տղային, — աղբկանս մաղին դիպնող չեղնի։ Գլուխդ տու, ես էլ իմ գլուխս կուտամ, համը ծաղիկս թող դալար մնայ...

Գեղամը մտածեց մեծամարի, ապա լ նչան համաձայնութեան գլուխը խոնարհելով, ասաց.

— Թող քու կամքդ եղնի, ուստան Ջան։ Դուն էն տեսակ վենճ պատիւ կ'ենես մեզի, օր էլ մենք ի՞նչ կրնանք ըսէ...

— Քո՞ւր...

Ուստան հարցական նայեց կնոջը։

— Տեղրոջս խօսքն իմ օրէնքս է, եղպայր։

— Սրտինդ ըսա, քուր։ Ցարն էլ է մեր օրէնքը, համ մեր սրտին օր հարցընե՞ս...

— Խօսք չկայ բերանս, եղպայր, օր սրտիս ուրախութիւնն ըսեմ։ Դուն իմ որբիս հեր դառնալ կ'ուզես... Դուն իմ անբախտիս բախտ տալ կ'ուզես... Դուն իմ Մանանիս...

Եւ չկարողանալով զսպել ոչ ուրախութեան արցունքները, նա նորից համբուրեց երեխային։

Լսելով իր անունը, երեխան ժպտաց եւ մօր դրկից վեր ցատկելով, փախաւ։ Ըստ երեւոյթին նա ամաչեց, որ երեք չափահաս մարդիկ զբաղուած են իր նման մի փոքրիկ թռչնիկով։

Ուստան պայծառացած աչքերով նայեց նրա եռեւից, ժպտաց իր բեխերի մէջ եւ դրպանից հանելով կէս չիշ օղի, դիմեց Գեղամին.

— Բաժակ բէ։

Բայց եւ խակոյն ընդունեց ուրիշ որոշում.

— Կեցի, բաժակ հարկաւոր չէ։ Գնա երկու խիար քաղէ...

Գեղամն արագ դնաց մտաւ վարունգի մարդերը, քաղեց երկու վարունգ, վերադարձաւ։

— Դանակ էլ բէ...

Երբ Գեղամը մտաւ հողիկ, ուստայի դէմքը մի պահ խիստ արտայայտութիւն ընդունեց եւ նա դիմեց Երանոսի կնոջը.

— Քուր... Լաւ դիտնաս, որ վենճ պատիւ կ'ենեմ ձեզի... Սրան սպանողմարդու ընտանիքի հետ բարեկամութիւն էնելն օրինաւոր բան չէ։ Օր ուրիշներն օրինակ առնին՝ ես եմ մեղաւորը...

Գեղամը բերեց դանակը եւ տուեց ուստային։ Կինը ճչաց։ Գեղամը չփոթեցաւ եւ ձեռքն արագ մեկնեց դէպի ուստան։

— Տու դանակը՝ ուրիշը բերեմ... Զնկատեցի, օր խիկ էն դանակն է...

Ուստան եռ ծալեց նրա ձեռքը.

— Մի սխալուի, օղուլ։ Ասպած ինքն է քեզի ըսէ, օր էս դանակը բերես։ Խղիկ չար դանակ էր, համը իրան չարութիւնը դարտըկել է։ Հիմի էսոր մէջ մեննակ բարին է մնացէ։ Ըսել է՝ մեզի բախտաւորութիւն պիտի բերէ...

Վերցնելով վարունգներից մէկը, նա դանակով երկու կէս արեց, փորեց մի – ջուկը եւ դարձրեց բաժակներ։ Վերցրեց միւս վարունգը, մի բաժակ եւս դրա կէսից պատրաստեց։ Օղին լցրեց դրանց մէջ, մէկն ինքը վերցրեց, միւսները մեկնեց կնոջն ու Գեղամին.

— Մեր ուխտի կենացը... Ասպած օղորմի Երանոսի մեղաւոր հոգուն... Տայ Ասպած, որ աչխըրքիս երեսին հէչ մէ մարդմ մեր ուխտը քանդել չկըրնընա։ Բարով վենճընան Մանանս ու Գալուստս, իրար հասնին, ուրախ ապրին, բախտաւոր եղնին...։

Ուստա Մկրտիչը մի ումպով դատարկեց օղին, ապա կերաւ վարունգը։ Գեղամը նոյնն արեց։ Կինը խմեց մի քիչ եւ արցունքներն աչքերից գլորելով, մնացած օղին թափեց դանակի վրայ։

— Դուն էլ խմէ, անդութ, աղբկանդ նչանն է...

×

Ուստա Մկրտիչը կամթեց բարդիների չարքի մօտ խաղացող Երանոսի փոքր եղբօր այտը եւ դարպասի դռնակից դուրս եկաւ դէպի ճանապարհը։ Հաղիւ էր ոտքը չէմքից դուրս դրել, երբ ցնցուեց եւ մէջքով կպաւ պատին։

— Եա՛... Է՞ս ինչ էր...

Նրա մօտով, առանց նրան նկատելու, արագաքայլ անցաւ Թրքուհին։ Ուստային թուաց, թէ նա ճանաչեց տասնինն տարուց ի վեր իրեն այնքան ծանօթ Հեղնարի քայլուածքը։

— Նահլաթ քեզի, ատաանայ, խօ հարբած չե՞մ, — համարեա չընչաց ուստան՝ նայելով նրա եռեւից։ — ոռնամանները էլ՝ Հեղնարինը...

(41 – Շար.)

ՆԸ ԵՐոպական պարագլուխներին ստիպեց նոր խաղ սկսել Թուրքիայի հետ: Ջիջումներ առնել Քեմալիի, կանխել ռուս-բրքական համաձայնութիւնը, խախտել այդ ժողովրդների բարեկամութիւնը» (1921 Մարտ 3):

Պարզ է, ուրեմն, թէ Մոսկուա հաչտ աչքով չէր դիտեր Թուրքիոյ մերձեցումը Արեւմուտքի հետ, ինչպէս որ այս վերջինն ալ՝ Անգարա – Մոսկուա բարեկամական կապի հաստատումը: Գալով Անգարայի՝ դիւանագիտական ճարպիկ խաղով կը չահագործէր Արեւելք – Արեւմուտք մրցակցութիւնը ի նպաստ իրեն:

Այսպէս է, որ երբ ան դժգոհացուցիչ չի գտներ Լոնտոնի խորհրդաժողովին որոշումները (1), իր աչքերը կրկին կը յառէ դէպի Մոսկուա: Ու կը կնքուի Մոսկուայի ռուսեւթուրք «բարեկամութեան եւ եղբայրութեան դաշն »ը ի մեծ ուրախութիւն Լենինի:

Էդ. Զօհրաբեան, բնականաբար, հարկուած է արդարացնել Մոսկուայի քաղաքականութիւնը դրելով, թէ «1921 թ. գարնան իրադրութեան պայմաններում, երբ սովետական իշխանութեան ե՛ւ արտաքին, ե՛ւ ներքին թշնամիները լուրջ փորձեր էին կատարում դեռեւս անկայուն խաղաղութիւնը խախտելու եւ երկրի հարաւում ինտերվենցիան վերսկսելու համար, նման խոչընդոտների յաղթահարումը եւ Թուրքիայի հետ եղբայրութեան ու բարեկամութեան մասին պայմանագրի ստորագրումը սովետական դիւանագիտութեան խոշոր ներդրումն էր»:

Փաստը, այնուամենայնիւ, կը մնայ փաստ — Լենին ամէն գնով Թուրքիոյ հետ բարեկամութիւն եւ եղբայրութիւն հաստատելու համար ոտնահարեց Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդին տարրական չահերը՝ հայապատկան հողեր նուիրելով Անգարայի:

Արեւմուտք եւ Արեւելք (իմա՛ Մորհ. Ռուսիա) բոլոր հարցերու մէջ մի՛շտ առաջնորդուեցան գաղթաւէրական պետութիւններու չահադիտական նպատակներով:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

---

(1) 1921 Մարտ 11ին դաշնակիցները կը հաղորդեն իրենց որոշումները — դաշնակից բանակները կը պարպեն Պոլիսը, իսկ նեղուցները կ'ապագինուին, բայց ռահիրաժեշտութեան պարագային կրնան կրկին գրաւուիլ: Իզմիրը կը յանձնուի Թուրքերուն, սակայն շրջանը կը պահէ իր ինքնավարութիւնը. հոն կը մնայ յունական պահակագունդ մը: Թրակիա կը տրուի Յունաստանի, իսկ Թուրքիոյ ափերէրը կը ստեղծուի հայկական «ազգային օճախ», որու սահմանները կ'որոշէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը: Քիւրտիստան կ'օգտուի տեղական ինքնավարութենէ եւայլն:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

———o———

Լենինական քաղաքը 1926 Հոկտեմբեր 24ին քանի մը վայրկեանի մէջ դրեթէ ամբողջովին վերատակներու վերածուեցաւ, երկրաչարժի հետեւանքով: Այժմ քաղաքը կերպարանափոխուած է, դարձած է Անդրկովկասի արդիւնաբերու-թեան ու մշակոյթի մեծ կեդրոններէն մէկը: Քաղաքը ունի մօտ 200·000 բնակչութիւն: Մարդիկ մոռցած են հիմա 1926ի աղէտը, բայց ոչ վիճակագիրները, որ դիշեր – ցերեկ կը հետեւին երկրի հեւքին: Անոնց ցուցմունքներով հոն կը կատուցուին չարժերու տակացող տուներ: Ահա թէ ինչո՛ւ Լենինականի մէջ է, որ հաստատուած է երկրաբանութեան եւ երկրաչարժի վիտահետազօտական հիմնարկութիւնը:

Կարելի՞ է արդեօք նախատեսել չարժերը:

Գիտնական Յովակ Յակոբեան այս հարցումին կը պատասխանէ նկատել տալով, թէ տատնամեակներէ ի վեր մասնագէտներ կը փորձեն լուծել այս խընդիրը: Ճափոնի մէջ, ուր յաճախակի են երկրաչարժները, արդէն 80 տարի է որ այդ ուղղութեամբ կ'աշխատին:

Մինչեւ վերջերս Լենինականի վիտահետազօտական հիմնարկութիւնը բաւարար ուշադրութիւն չէր դարձուցած այս բնոյթի հետազօտութիւններուն: Զանգեզուրի 1968ի չարժը պատճառ դարձաւ, որ առաւել ուշադրութիւն դարձուի այս հարցին: Այսպէս, Ակադ. Գ. Նազարով, որ երկրաչարժի դիտահետազօտական հիմնարկութեան տնօրէնն է, մշակած է Հայաստանի չարժերու հարցին նուիրուած աշխատանքի ծրագիրը մինչեւ 1975:

Այդ ծրագրին համաձայն, Զանգեզուրի, ինչպէս նաեւ Հայաստանի կեդրոնն ու հիւսիսը, հատուածուելու վրայ են չարժերու երեք դիտարան:

Միւս կողմէ, հիմնարկութեան մէջ փորձեր կը կատարուին պարզելու համար երկրաչարժին վերջին նախատեսուելիք ժամանակը: Որքան զօրաւոր ըլլայ երկրաչարժը, այնքան ան աւելի չուտ ինքզինք զգացնել կուտայ:

Հիմնարկութիւնը փորձեր կը կատարէ նաեւ դիմացկուն չէնքեր հաստատելու ուղղութեամբ:

Հիմնարկութեան առաջին քայլերը յաջող են: Բայց անոր յետագայ զարգացումը մեծապէս կախում ունի մասնագէտներու թիւէն:

Դժբախտաբար, Երեւանի պետական համալսարանը բաւարար թիւով մասնագէտներ չի հայթայթեր, նկատեց կուտայ Ա. Նազարով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ՊԱՏՄ. – ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ»

Լոյս տեսած է Հայաստանի Գիտու-թիւններու Ակադեմիայի «Պատմա-բանասիրական Հանդէս»ի այս տարուան առաջին թիւը:

Փրոֆ. Մ. Ներսիսեան ուսումնասիրութիւն մը ունի Ռուսիոյ կողմէ Արեւելեան Հայաստանի գրաւման շուրջ: Ե. Պետրոսեան կ'անդրադառնայ «Մշակ»ի, անոր հիմնադրութեան հարիւրամեակին առթիւ: Յ. Ճ. Սիրունի յօդուած մը ունի արեւմտահայ գրականութեան պատմութեան վերաբերեալ, Վ. Առաքելեան կը ներկայացնէ Կիրակոս Գանձակեցի պատմագիրը, Վ. Մաթեւոսեան՝ մինչնադարու հայ նկարիչ Մարզարէի արուեստը, Վ. Յարութիւնովա՝ Բիւզանդիոնի հիւսիս – արեւելեան սահմանամերձ շրջանների ԺԱ. դարու պատմութիւնը եւայլն:

Այս թիւին մէջ ներկայացուած են նիւթեր ԺԲ. դարու դրագէտ Եղիա Մուշեղեանի գրական գործերէն:

Հետաքրքրական են հետեւեալ յօդուածներն ու ուսումնասիրութիւնները — «Հերանոյշ Արշակեան» (Վ. Գաբրիէլեան), «Աբովեանի վերջին վերելքը Արարատի գագաթը» (Պ. Յակոբեան), «Յունչաուր Ոսկանեանի հրապարակախօսութիւնը» (Հ. Սահակեան), «Դաւիթ Սասնայորցի (Շ. Մարտիեան), «Մի քանի ճշդումներ Մովսէս Կաղանկատուացու Ագուանից աշխարհի պատմութեան բնագրի մէջ, «Պահպանդրութեան իրաւական կարգաւորումը վաղ ալատապետական Հայաստանում» (Լ. Յովհաննիսեան), եւայլն:

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

———o———

«Արուեստ եւ Քաղաքակրթութիւն» ընկերութիւնը, 14 Ռիւ Փասքիէ, Փարիզ 8րդ (հեռաձայն 265–33–33) ճամբորդութիւն մը կը կազմակերպէ Յունիս 11էն 30, «Հայաստանի նախկին թագաւորութիւնը» (Թուրքիա – Պարսկաստան – Հայաստան):

Մեկնում Փարիզէն Պոլիս, ապա Անդարա, Տիգրանակերտ, Վան, Էրզրում, Տրապիզոն, Կարս, յետոյ Պարսկաստան եւ Հայաստան: Մասնակցութիւն 3970 կամ 4175 Ֆրանք: Մանրամասնութեանց համար դիմել կազմակերպիչ ընկերութեան:

×

Հայր Տէլմէի եւ պատուելի Սահակեանի ղեկավարութեամբ ճամբորդութիւն մը կազմակերպուած է քրիստոնեայ Հայաստանի մէջ Օգոստոս 3էն 26:

Փարիզէն Փարիզ 3895 Ֆր., այցելութիւններ Էրզրում, Կարս, Անի, ապա Հայաստանի տեսարժան վայրերը եւ Պարսկաստան ու վերադարձ Թուրքիոյ ճամբով: Արձանագրուելու համար դիմել՝

Էֆիւմէնիֆ Ֆէօ
2, Փլաս Կայըբոճ
Լիոն (հեռաձայն 37–49–82)

Խումբը 30 հոգիէ բազկացած է:

ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ԹՇՆԱՄԻՆ

———o———

Ֆրանսայի մէջ վերջին տարիներուն յաճախակի են ջրային խանգարումները ազմուկի հետեւանքով: Այդ «անտեսանելի թշնամին» աննկատելի ձեւով կը քայքայէ մարդոց առողջութիւնը:

Հոդեկան հիւանդութիւններու 60 տոկոսին պատասխանատուն, Ֆրանսայի մէջ, ազմուկն է: Իսկ քանի քանիներ ատոր պատճառով չեն յաջողիր բնականոն քուն ունենալ կամ հանգստանալ յոգնեցուցիչ աշխատանքէ մը եւոք: Ինքնաչարժ վարորդներուն արդիւնած է ճայնի աղդանչան տալ քաղաքներու մէջ: Բայց այս օրէնքը յաճախ կ'անտեսուի. հերթական խճողումներու ժամանակ վարորդները իրենց անհամբերութիւնը «կ'արտայայտեն» զօրաւոր սուլոցներով: Եւ ասիկա թէ՛ առաւօտուն, թէ՛ ցերեկը եւ թէ երեկոյեան:

Պարզուած է, որ հանգիստ քնանալու համար չրջապատի ազմուկը պէտք չէ անցնի 30 տեսիլները (ազմուկի չափ): Եւ որպէսզի յատակ գաղնայ 30 տեսիլեն ազմուկի չափը, նկատի տանք, թէ ընդհատութիւնը 10, տերեւներու ոստափիւնը՝ 20 տեսիլել ազմուկ կը տեղ-ծեն: 70 տեսիլել ազմուկը արդէն յոգնեցուցիչ է, իսկ երբ ան 90էն աւելի կը գառնայ՝ կը վնասէ առողջութեան:

Յատուկ հետազօտութիւնները ցոյց տուած են, որ Փարիզի ղլխաւոր փողոցներուն մէջ ազմուկը կը հասնի 90 տեսիլելի, իսկ քաղաքէն դուրս դտնուղ մեծ պողոտաներուն վրայ՝ 100է աւելի:

ԱՌԱՁԱՆԻ

Ան որ վարժ է խոստանալու, վարժ է նաեւ մոռնալու: (Անգլիական)

×

Մարդիկ կը ճանչցուին իրենց քրտինքով ու տուած խօսքով: (Արաբական)

×

Տեղդ նստէ եւ ոչ ոք քեզ ոտքի կը հանէ: (Սպանական)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

— Առանկ կ'երեւայ... ասկէ զատ ինք ընդունեցաւ զիս սենեակը եւ ըսաւ, թէ կինս իր սիրահարին հետ դիմացի սենեակն է:

— Վա՛յ անպիտան... կը վայելէ՞ աս ըրածը: Պարապ տեղ ձեր հանդիստը խըռովեց այսպէս:

— Կը փափաքէի անգամ մը այդ երիտասարդին հետ տեսնուիլ:

— Ձեմ կարծեր, որ կէս-գիշերէն առաջ վերադառնայ:

— Իսկ առաւոտները մինչեւ քանի՞ այտեղ է:

— Առաւոտները չատ կանուխ կը մեկնի: Եթէ կ'ուզէք, ձեր հասցէն ձգեցէք հոս, թող ինք զայ ձեզ տեսնէ:

Այս առաջարկը չատ լաւ թուեցաւ Պօղոս էֆէնտիին, որ թուղթի մը վրայ իր հասցէն գրեց եւ յոյն կնոջ յանձնեց:

Թաղական Խորհուրդի առենապետը այլեւս գործ մը չունէր այս տան մէջ, ուստի մնաս բարով ըսելով մեկնեցաւ եւ ուղղակի գնաց իր գրասենեակը: Քանի մը ժամէ ի վեր իր կրած յուզումները այնքան վրդոված էին զինքը, որ կարողութիւն չունէր գործերով զբաղելու: Շալիկի արարքը միշտ կը ցցուէր իր երեւակայութեան առջեւ՝ բոլոր անախորժ հետեւանքներովը:

Եթէ գործը իմացուի՝ պատիւս վիրաւոր մը պիտի ըլլայ, կը մտածէր, թաղին մէջ պիտի չկրնամ մնալ...

Այս պատահականութիւնն էր, որ ամէնէն աւելի կը խռովէր զինքը:

Եթէ վստահ ըլլար, որ գործը բացարձակապէս զաղտնի պիտի մնար՝ չատ հոգ պիտի չընէր իր զլխուն եկած վորձանքին համար:

Պօղոս էֆէնտի, չատերու պէս, անանկ համոզուած էր, թէ մարդուս պատիւը անարատ կը մնայ այնքան ատեն, որ հանրային կարծիքը առիթ չունենար զայն քննադատելու:

Ժամերով, գրասենեակին մէջ խորհեցաւ գործը զաղտնի պահելու միջոցներ գտնելու վրայ:

Շատ վախ չունէր յոյն կնոջմէ, որ իրրեւ օտարական անչուչտ չէր կրնար հետաքրքրուիլ իրմով եւ կամ պատմուելիքը տարածել հոս ու հոն: Ինդիրը Աբդարն ու Տիրանը լսեցնելուն վրայ էր: Առաջինը թերեւս կարենար գրամի ուժով իր կողմը չահիլ, իսկ Տիրա՞նը...

Ահաւասիկ ինդիրը, իրաւ է, որ Շալիկ հաւատացած էր, որ իր սիրահարը լուռ պիտի մնար, բայց այս հաւատամքը կատարեալապէս չէր վստահեցներ Պօղոս էֆէնտի:

Մէկ միջոց մը կայ Տիրանին լեզուն բերանը զոցելու, կը մտածէր, այն է՝ զինքը զարձեալ իր պաշտօնին մէջ պահել:

Այս բանը անչուչտ չատ ծանր կուգար իրեն, եւ նախ՝ իրրեւ անկարելի նկատեց, բայց յետոյ կամաց-կամաց ընտելացաւ այս զաղափարին:

Եթէ զինքը ճամբեմ, առանց իր գործին մէջ որոշ յանգանք մը ըլլալու, խորհեցաւ, ամէնուն եւ մանաւանդ իմ միւս պաշտօնեաներուս ուշադրութիւնը պիտի զրաւէ եւ ով գիտէ ինչ մեկնութիւններ պիտի տան:

Միւս կողմէ Տիրան, որպէսզի իր հաւատարմութեան մասին կասկածները չըլլան, թերեւս պիտի ուզէ բուն իրողութիւնը ըսել, ցոյց տալու համար, թէ բովորովին տարբեր պատճառով մը ճամբուած է քովէս...

Այս մտածումներով տոգորուած Պօղոս էֆէնտի մեկնեցաւ զրասենեակէն եւ զէպի տուն զիմեց:

Երբ հասաւ իր բնակարանը, առաջին անգամ կինը հարցուց իր սպասուհիին:

— Հանըմս քիչ մը անհանգիստ էր, պատկեցաւ, պատասխանեց սպասուհին, եւ ըսաւ, որ կերակուր պիտի չուտէ:

— Ի՞նչ ունի, հարցուց Պօղոս էֆէնտի:

— Գլուխը կը ցաւի կոր...

Արդարեւ Շալիկ իր կրած յուզումներէն քիչ մը հիւանդացած էր եւ տուն հասնելէն ետքը սենեակը քաշուած ու անկողին մտած էր:

Պօղոս էֆէնտի զոհ եղաւ կնոջը այս անհանգստութենէն: Անոր հետ երես առ երես դտնուիլը չատ ախորժելի պիտի չըլլար այս միջոցիս: Մանաւանդ որ կը վախնար թէ՝ իր պաղարիւնութիւնը պիտի չկրնար պահել ու անախորժ տեսարաններ պիտի պատահէին տան մէջ:

Առանձին ճաշեց եւ յետոյ, իր սովորութեան համեմատ, սկսաւ օրուան թերթը աչքէ անցընել:

Այսպէս ընթերցումի մէջ թաղուած էր, երբ սենեակին դուռը բացուեցաւ եւ ներս մտաւ Մկրտիչ ագա, Թաղական Խորհուրդի իր պաշտօնակիցը: Պօղոս էֆէնտի թերթը մէկ կողմ դրաւ իր բազկաթոռը ողջունելու համար:

— Բարի եկաք, հրամմեցէք, նստեցէք, ըսաւ թիկնաթոռ մը ցոյց տալով:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՓԱՐԻԶԻ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ առացած է ծանօթ բարերար՝ Պ. Մուշեղ Ճիլէրճեանէ 10·000 ֆրանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Յակ Լիոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է 100 ֆր. Պ. Արման Ուզունեանէ իր քրոջ Շաֆէ Ագըլեանի հոգեհանգստեան առթիւ։

×

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ առացած է այրի Տիկին Նուարդ Դարբինեանէ 50 ֆ. իր սանահօր՝ Աւետիս Ճոլհաննէսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՆ ՀԱՅԱՔՈՑԹ

Կազմակերպուած Մարզկային Իրանեանց Լիկայի Սոյի մասնաճիւղին կողմէ, Ուրբաթ Յունիս 9, ժամը 20·45ին Սոյի նախկին քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը (68, Ռիւ Հուտան)։

Խոստար Տըփրէօ պիտի խօսի «Շարքայինի մը յուշերը» իր հատորին մասին եւ պատասխանէ հարցումներուն։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ

— ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ —

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 3, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
6րդ թաղամասի Քաղաքապետարանի սրահը
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի
եւ մասնակցութեամբ փարիզեան շրջանի բոլոր խումբերուն

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
Կը խօսի ԸՆԿ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Ուղերձ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կը մասնակցին կովկաս պարախումբը, Անի Տէմիրեան, ժան Թասլաճեան (արտասանութիւն), Պետրոս Պետիկեան (երգ)։

Իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզի Օփերայէն
ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ
Պաշտօնական բաժինէն ետք պարահանդէս։ Նուագախումբ
Պ. Պետիկեան
Ինջոյք — ճոխ պուֆէ
Մօտակ Գրիգոր Ամիրայեան
Մուտք 10 ֆրանք

Հ. Յ. Գ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ խումբերը.—

— Քրիստափոր Եփ. Զորեքշաբթի 7 Յունիս, Ահարոնեան ակումբը։

— Վռամեան խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

— Ակնունի խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ ՏՒՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կեդր. վարչութեան եւ կազմակերպութեամբ Վիէն – Տէսին քոյր մխութիւններու
Պատուոյ նախագահութեամբ
Տէսինի քաղաքապետ
Պր. ՓԻԼՐ ՄՈՒԹԻՆԻ
Կը խօսի Պր. Վիքթոր Կարտոն
Մանակցութեամբ Տէսին – Վիէն նոր Սերունդի պարախումբին։

Երգ՝ Տիկ. Ալիս Ալթունեան–Գալուստեան, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Պարտաքեան եւ Կարապետեան։

Առատ կերուխում, հայկական նուագախումբ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ։

11 Յունիս Տէսինի քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 15·30ին։

Մուտքը ազատ է

ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ

Պ. Երուանդ Քէօչկէրեան՝ սափրիչ։ Իմէյ եւ վինքը ճանչցողներէն կը խնդրուի դրել Պ. Բիւզանդ Քէօչկէրեանի հետեւեալ հասցէով.

Mr Puzant Keuchguérian
St. Ceciliapad 3
Venray (Pays-Bas)

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ս. Միհաւասեան» ենթակոմիտէի
Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Ֆր. Կապոյտ Խաչին
Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին
ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ
ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱՉՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ
Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԻՒՆ 1972Ի ԱՄԱՌ

Ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը (Ա. կարգի) Երեւանի մէջ

ՅՈՒԼԻՍ 15էն 30 — պտոյտներով 2550 ֆր. (առանց պտոյտի 2450)
ՅՈՒԼԻՍ 15էն Օգոստ. 4 պտոյտներով 2900, առանց պտոյտի 2800
ՕԳՈՍՏՈՍ 6էն Օգոստ. 21, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1էն 16, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7-ԷՆ 25

ՈՒՂՂԱԿԻ ԹՌԻՉՔ ՓԱՐԻԶ – ԵՐԵՒԱՆ – ՓԱՐԻԶ

Պտոյտներով 2750 ֆր., առանց պտոյտի 2650 ֆր.

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ

16էն 35 տարեկան — ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը, Երեւան — Ամէնօրեայ պտոյտներ եւ հայերէնի դասընթացքի սրահ,
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 1980 ՖՐ.

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

« Կովկասեան Հանրապետութիւնները » այցելութիւններով Մոսկուա, Երեւան, Թիֆլիզ եւ Բաքու։

Մեկնում Օգոստ. 10 եւ Սեպտ. 2
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 2450 ՖՐ

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկները ստանալու համար

Արձանագրութիւն

Renseignements et inscriptions :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ SONIA COUMRYANTZ

TRIM VOYAGE

1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages **SEVAN**
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er — Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

LA GALERIE DE BELLECOUR
(18, Rue Auguste-Comte — Lyon)

présente l'Arménie vue par

MUTAFIAN

du 27 Mai au 9 Juin

sous le haut patronage de
Mr. L. PRADEL (Maire de Lyon)

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4 ԷՆ 23

Երկու չաբաթ Պէյրութ կէս–փանսիոն ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ա. կարգի պանդոկի մէջ եւ մէկ չաբաթ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ամէնօրեայ պտոյտներով։

ԳՍԱՆ ՕՐ, գին՝ Փարիզէն Փարիզ աւիագլուխ՝ 2290 ֆրանք

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկը ստանալու համար

Մանրամասնութիւն և արձանագրութիւն՝

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ SONIA COUMRYANTZ

TRIM VOYAGE

1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages **SEVAN**
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. : 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն
Հայ Ուսանողներու Օգնութեան Միութեան
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ թատերախումբը կրկին կը ներկայացնէ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

(3 արար)
գուարճալի վաւերշտ մը

Արդիականացում եւ համադրած բեմադրութիւն դերակատարներու կողմէ, ղեկավարութեամբ Յակոբ Փափազեանի

Երեքշաբթի Յունիս 6, ժամը 20·45ին

THEATRE CHARLES DE ROCHEFORT 64, Rue du Rocher (Métro Villiers)

Դերակատարները.— Սօնա Վարդանեան, Օքսէն Կեղլեան, Յակոբ Փափազեան, Ազապի Պալեան, Մանուկ Թօմարճեան, Ալէքսան Ալէքսանեան, Կարօ Մասլաքեան, Արա Տէյիրմէնճեան, Գաբրիէլ Թօփալեան, Արման Թիւզմէնեան, Բաֆֆի Սարգիսեան, Միսաք Քըլըճեան, Գ. Տէմիրեան։

Տոմսերու համար դիմել.—
Bureau de l'Union, 32 Rue de Trévise, les Mercredis et Samedis de 18 à 19 heures
Markarian, 32, Rue de Trévise — Massis, 21 Rue Saulnier
Diamantaires, 60 Rue Lafayette

Գին 20 եւ 10 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
4
ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE
4 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-81

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·432

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.432

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՀԵՐ՝ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Քանի կ'երկարին տարագրութեան տարիները, այնքան աւելի կը չեշտուի հայրենիքի կարօտը։

Հայրենասիրական ոգին, պահ մը թմրիլի ենթարկուած, կը վերազարթնու աստիճանաբար։

Օտար աստղերու տակ աչք բացած նոր սերունդը կը սկսի հպարտանալ իր հայկական ծագումով։

Ինքնապաշտպանութեան նոր զէնքեր կ'որոնենք անաղարտ պահելու համար մեր ազգային դիմագիծը՝ արեւմուտքի համայնակուլ ովկիանոսին մէջ։

Հայապահպանումը դարձած է օրա – կարգի հրատապ հարց սփիւռքի Հայութեան համար։

Հայրենադարձութիւնը դանդաղ կ'ընթանայ։ Տարեկան հինգ հազար հոգիի բաժնեչափը դարման չէ մեզ տանջող ցաւին։

Հայրենիքը պէտք է զարգանայ այնպէս, որ մաղնիսի նման իրեն քաշէ տարագիր Հայութիւնը։ Ալբուամի մակարդակը պէտք է բարձրանայ ա՛յնքան, որ մարդիկ մրցումի ելլեն իրարու հետ, ու բոլոր միջոցներով Երկիրը մանելու եւ վերջնապէս այնտեղ հաստատուելու համար։ Հայրենասէր Հրեաներու նման։

Անհատ երազները իրականութիւն պէտք է դառնան։

Մթագնած է քաղաքական հորիզոնը։

Աչխարհ ուրիշ հոգեր ունի։

Բազմաթիւ բարդ հարցեր լուծումի կը սպասեն։

Հայկական Դատը այդ խնդիրներու առաջին դիծին վրայ է։

Բոլոր դուռները փակուած են՝ բարւոք լուծումի մը յանգեցնելու համար Հայկական Հարցը, որ չուրջ մէկ դարէ ի վեր աչխարհակալ, ընչաքաղց, նիւթապաշտ մեծ պետութեանց մրցակցութեան ու սակարկութեան առարկայ է դարձած։

Միջազգային դիւանագիտութեան կանչ սեղաններուն վրայ տեղ չունի Հայոց դատը յիսուն տարիէ ի վեր։

Արեւմուտքը խաբեց մեզ, հանդիսատրապէս առատաձեռն խոստումները չըռայլելէ վերջ հայ ազգին, որ միայն արդահատանքի ու խղճալու արժանի ժողովուրդ մը չէր, այլև զէն ի ձեռին կը կռուէր դաշնակիցներու կողքին, յանուն իր հայրենիքի եւ բռնակալութեան ենթակայ բոլոր հայրենիքներու ազատութեան։

Նիւթը աւելի արժէք կը ներկայացնէր աչխարհի մեծերուն համար քան բարոյական սկզբունքները։

Լոզանի մէջ Մուսուլի քարիւղը աւելի ծանր կշռեց քան հայկական հեղեղանման սուրբ արիւնը։

Արեւելք – Արեւմուտք հակամարտ ճամբաները համաձայն դտնուեցան մէկ կէտի վրայ միայն, — զարպասել մեր դարաւոր թշնամին։

Լքեցին մեզ բոլորը։

Ուրացան մեր արդար Դատը։

Սակայն չենք յուսահատած։

Հաստատակամ կառչած ենք մեր իրաւունքներուն եւ պիտի հետապնդենք անոնց իրականացումը կարելի բոլոր միջոցներով։

Անկախութեան տարեդարձին առթիւ անգամ մը եւս կը կրկնենք մեր ուխտը՝ հաւատարիմ մնալու մեր նահատակներու կտակին։ Ազատ եւ ամբողջական Հայաստանի դաղափարականին։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓՈՄՓԻՏՈՒԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Ազդարարութենէ աւելի բան մը, դրեթէ վերջնագիր մըն է զոր տուած է Նախագահ Փոմփիտու Եւրոպացիներուն, իրրեւ բանբեր օգտագործելով Պելժիոյ վարչապետը՝ Էսքէնս, որ իրեն կ'այցելէր։ Արդարեւ Ֆրանսայի եւրոպացի ընկերները պիտի կարենան անդրադառնալ որ հանրաքուէին ակար արդիւնքը չէ ազդած Նախագահ Փոմփիտուի վրայ եթէ նման յոյս մը ունէին։ Ճիշդ է որ Եւրոպացիք կրնային ակնկալել որ Ֆրանսա չատ դլուխ չի բռներ այլեւս, բայց Ուրբաթ օր պարզուեցաւ որ այդպէս չէ։

Նախագահ Փոմփիտու չատ յստակ արտայայտած է եւ բառերը չէ ծամծմած։ Պելժիոյ վարչապետին ի պատիւ սըրուած ճաշին ատեն էր որ Ֆրանսայի Պետութեան դեկավարը բացէ ի բաց ըսած է թէ Հոկտեմբերին փարիզ չի հրաւիրեր Տասերու վեհաժողովը եթէ ան պիտի չանգի միայն հոգեչահ խօսքերու։ Այդ ժողովը պէտք է մանրամասնօրէն պատրաստուի ու Փոմփիտու կը չեշտէ։— «Ինչ կը վերաբերի ինծի, պատասխանատուութիւնը չեմ ստանձներ ինը դեկավար հրաւիրելու եթէ իրենց հաւաքոյթէն մէջտեղ պիտի ելլեն միայն նպատակներու անորոշ յայտարարութիւններ, աննշան կէտերու վրայ համաձայնութիւններ կամ աւելի դէշ՝ պարտկուած տարակարծութիւններ»։

Պարզ է որ Պելժիոյ վարչապետը մեծ դժուարութեամբ չէ լսած այս խօսքերը, տրուած ըլլալով մանաւանդ որ Պրիւքսէլի եւ Փարիզի միջեւ տարակարծութիւնը կարեւոր է եւրոպական կառուցման չուրջ։ Ու մամուլի իր ասուլիսին ընթացքին Էսքէնս չէ ծածկած իր յուսախաբութիւնը։

Պելժիա կ'առաջարկէ որ Եւրոպայի քաղաքական միութեան համար, ժամանակի ընթացքին իրագործուի եւրոպական Դաշնակցութիւն մը, այլ խօսքով՝ Պետութիւններու պատասխանատուները խոր – հըրդակցին եւ միասնաբար որոչեն կարեւոր հարցերը։

Շաբաթ օր, եւրոպական մայրաքաղաքները պաշտօնապէս չէին արտայայտած Նախագահ Փոմփիտուի ելոյթին մասին, բայց կը հաստատուէր թէ Անգլիացիք գոհ են։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ռէնի Նահանգապետարանին մէջ կաթի հարցը չլուծուեցաւ ամբողջ դիշեր մը ժողովէ ետք։ Նախարարութեան ներկայացուցիչները եւ կաթի ճարտարարուեստի պատասխանատուները տեղի չտուին արտադրողներու պահանջներուն եւ Շաբաթ վաղ առաւօտեան բանակցութիւնները խղուեցան։ Ծանօթ է որ արտադրողները 0,60 յաւելում կ'ուզեն ճարտարուեստի մեծերէն որոնք տեղի չեն տար, տրուած ըլլալով որ կառավարութիւնն ալ իր կարգին թոյլ չի տար որ կաթնեղէն ապրանքները յաւելում կրեն։ Այս է անել կացութիւնը եւ իշխանութիւնները միջոցներ ձեռք առին առաջքն առնելու համար որեւէ միջադէպի Պրեթանեի մէջ։

Լիբանան չուզեր որեւէ պատասխանատուութիւն ստանձնել պաղեստինեան ահաբեկչական արարքներուն համար։ Նախագահ Ֆրանճիէ չեչտեց թէ Լիբա – նանի չիյնար բռնութեան պատասխանատուութիւնն առնել, ինք որ մարդկայնութեան, ազատութեան եւ հանդուրժողութեան երկիր մըն է։

ՔՍԱՆ ՀԱՋԱՐ Անգլիացիները ազատնցած են Ուինսըրի դուքսի դաղտին առջեւ, ուր ոխ եւ դիշեր հսկում կը կատարեն պահակները։

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԷՍԷՆ Սիթլը թռչող Պոյինկ 727 օդանաւի մը հակակչիռը ձեռք առին չորս օդահէններ, պահանջելով որ ազատ արձակուի Անճելա Տէյվիս։

ԿԻՊՐՈՍԻ Ինքնավար Եկեղեցւոյ Ս. Սինոդոսի երեք եպիսկոպոսները վերջնագիր մը ղրկած են Մակարիոս Սրբ.ի պահանջելով որ անմիջապէս հրաժարի Հանրապետութեան նախագահի իր պաշտօնէն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ օդանաւային Փանամ ընկերութեան տնօրէնը քննադատած է անդլեֆրանսական Քոնքորտ օդանաւը, որ «չատ դէշ ատեն մը կը հասնի, որու չափը յարմար չէ եւ խնայողական ալ չէ»։ Տնօրէնը աւելցուցած է որ դինն ալ չատ բարձր է եւ օդանաւային ոչ մէկ ընկերութիւն որ Անդրատլանտեան թռիչքներ կ'ապահովէ ի վիճակի է 300 միլիոն ֆրանք վճարելու։

ՓԱՐԻԶ 1 Համալսարանը Տոքթոր Հոնորիս Քաուզա տիտղոսը տուած է Փիքասոյի։ Նկարիչը 90 տարեկան է եւ կը չարունակէ աչխատիլ Մուժէնի իր ապարանքին մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլը «արաբական մեծ յաղթանակ» մը կը նկատէ քարիւղի ազգայնացումը Պաղտատի կառավարութեան կողմէ։ Իզվեստիա որ կառավարական պաշտօնաթերթն է, կ'ըսէ թէ «մեծ յաղթանակ մըն է արաբ ժողովուրդներուն համար, որոնք կը պայքարին աչխարհակալութեան ուժերուն դէմ եւ իրենց ազգային անտեսութեան ամրապնդման ի նպաստ»։ Ցիշենք որ Իրաք Փեթրոլիում Քըմփէնին (Ա.Ց. Փ. Սի) համաչխարհային ամէնէն հին ընկերութիւներէն մէկն է, հիմնուած՝ Լոնտոն 1912ին։ Առաջին մեծ պատերազմէն ետք, միջազգային համաձայնագրով իր դրամագլուխը հետեւեալ ձեւով բաժնուած էր։— 23,75 % Պրիթիշ Փեթրոլիումին, 23,75% Ֆրանսէզ տէ Փեթրոլի, ճիշդ այդ նպատակով հիմնուած այդ ատեն (եւ որու արժէթուղթերու 35 առ հարիւրը Պետութեան կը պատկանի), 23,75 % Ռոյլ-Տէօչ Շէլլ (անգլեւհոլանտական ընկերութիւն) եւ վերջապէս 5 առ հարիւրը՝ Գալուստ Կիւլպէնկեանի եւ անոր մահէն ետք իր անունը կրող Հիմնարկութեան։ Ա.Ց. Փ. Սի.ն կը չահագործէր մէկուկէս անգամ Ֆրանսայի հոդամասին տարածութեան վրայ 331 հորեր եւ երեք նաֆթուղի դէպի Միջերկրական, տասը հազար աչխատաւոր բազուկներով։ Արտադրութիւն էր չուրջ 51 միլիոն թոն 1971ին։ Իրաքի դրաւածը մէկ միլիառ տոլար կը հաչուուի։

ԲՈՒԼՄԱՐ ԿՈՒՃԱՎԱ, խորհրդային բանաստեղծ եւ երգերու հեղինակ, որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր երիտասարդներու մօտ իր երգիծական դարձերուն համար, արտաքսուած է կուսակցութենէն։

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

«Յառաջ» կը ծախուի դրավաճառատուն
2, Rue de la Défense

ՆԵՐԱ ՀԵՏ

Համբոյր մ'առի ներաւէ,
Համբո՞յր մ'աւհուն գորովի,
Երբ կարմիր շողէ մարէիճ
Հորիզոնին վերեւի։

Ջեռքս տարաւ կուրծիճ՝ հոն
Սիրոյ երկին մ'որոտար·
Թոշնեցայ գիրկն ես իբրեւ
Համբոյր մ'աւհուն, դալկահար։

Նէ գ'իս իր ճով ճստեցուց
Գորգի վրայ դալարեայ·
Հուսկ ճաճանչ մը կ'պլպլար
Ներա դիմացը վըրայ։

Թոթովեցի··· դողացի···
Առի համբոյր աւհամար·
«Խօսի՞նիճ» ըսաւ — ո՛հ, խօսի՞լ,
Հատնիլ է լոկ ինձ համար։

Աչերու բոցն երբ մարի,
Դադրի տըրտին երբ սրտին,
Լոկ այն ատեն հարկ է որ
Անզօր շուրթերը խօսին։

Հուր հորիզոնն մարեցաւ,
Երկինճն աստղեր փթթեցան,
Համբոյր մ'առի դարձեալ ես
Յանուն աստեղց ցիրուցան։

Նէ թողուց որ վարսճն ազատ
Սիւքը դէպ յ'իս բերելով
Միշտ հովահրէ բըրընկած
Ճակատըս զով բոյրերով։

Ո՛հ, այն ժամը ոսկեզօծ
Անշուշտ սահած, թըռած է
Ճակատագրին աւհողորմ
Սեւ ձեռճերէն երկաթէ։

Մեր համբոյրներն պահեցին
Տերեւները խարշափմամբ,
Եւ շողերու տուին շուք
Աստղերն երկնից այն աւհամպ։

Ջեռմ վերցուցինճ աստղերուն,
Սէր ուխտեցինճ իրարու,
Դողդըղացին աստղերն ալ
Մեր երդումէն ահարկու։

Լըսեց երկինճ մեր ջերմ ուխտ,
Աստղեր սրսկեց ի գորով,
Բնութիւնն եղաւ պըսակիչ,
Մեզ պըսակեց աստղերով···։

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

Լուռ, մարմարակերտ դամբանին խորէն,
Հանճարի աչքերն անճոյթ կը նային,
Լոյս ոգիներու կեանճովն երկնային
Ալ մեկուսացուած ուսյայն ժըխորէն։

Մեռաւ, խանդավառ սէրերն երգելէն,
Ու պիտի յաւէտ միտճերն հմային
Իր թունդ բընաբէն, ու երգերն ալ հին
Պաշտումով զմեզ միշտ պիտի գերեն։

Ցոյզով մեռաւ ան, յուշ ով կ'ապրի դեռ,
Ծառերուն ներման, որ թարմ ու դալար,
Իր գերեզմանին կ'ելլեն ճովն ի վեր։

Հիացճներ կ'երթան իրեն ետեւէն···
Եւ իր յուշերն ալ, յաւէտ անմոռար
Ու միշտ ոգեւոր՝ դեռ պիտի տեւեն։

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— Արեւմտահայերէնի պատմութեան նուիրուած շահեկան հատոր մը լոյս ընծայած է վաճուհի Ա.Ե.Մեան, Հաստատանի մէջ: Գրադատ Վ. Առաքելեան երկար գրախօսականով մը կը ներկայացնէ գրքին բովանդակութիւնը «Սով. Գրականութիւն» ամսագրի Ապրիլի թիւին մէջ: Կը ներկայացնենք հիմնական միտքերը:

Առաջին բաժնին մէջ հեղինակը սեղմ գիծերով կը ներկայացնէ արեւմտահայ մշակութային կեդրոններու պատմութիւնը: Հեղինակը կը չեշտէ, թէ ընկերային եւ քաղաքական պատճառներով հսկայ թիւով Հայութիւն մը կեդրոնացած էր Պոլսոյ մէջ: Ժե. դարէն սկսեալ, այսինքն Պոլսոյ դրաւումէն անմիջապէս յետոյ, սուլթաններու քաղաքականութիւնը կ'ըլլայ Հայութեան թիւը աւելցնել մայրաքաղաքին մէջ, որպէսզի այդ ձեւով հակակշռի ենթարկուի յոյն տարրը: Հայութիւնը մայրաքաղաք կը լեցուէր, որովհետեւ հոն կեանքը աւելի տանելի էր, կարելիութիւն կը տրուէր առեւտուրին եւ արհեստներուն զարգանալու: Ըստ այն առենուան տուեալներու, արդէն Ժե. դարասկզբին, Պոլսոյ մէջ 300·000ի կը հասնէր Հայութեան թիւը: Եթէ այս թիւը կիսով անգամ կրճատենք, դարձեալ Հայութիւնը պատկառելի թիւ կը ներկայացնէր: Այս կեդրոնացումը կը առեղծէ մտաւորականութիւն, կը ստեղծուին դրաղարաններ, կը բացուին դպրոցներ, հրապարակ կուգան Մխիթարեանները, գարկ կը տրուի տպագրութեան գործին, կը ծաւալի լայն մտաւորական չարժում:

Հեղինակը կը բնութագրէ Ժ.Ը. դարու արեւմտահայ աշխարհարարի ձեւաւորման անառեական, քաղաքական եւ մշակութային նախադրեալները, որոնք աղգակ կը դառնան ժողովուրդին հսկնալի լեզուով գրականութիւն ունենալու գաղափարին: Այդ մտայնութիւնը այնքան խոր արմատ կը բռնէ, որ ոչ միայն գիրքեր կը հրատարակուին աշխարհարար լեզուով, այլեւ կը պատրաստուին քերականներ:

Ժե. դարու սկիզբներէն Պոլսոյ մէջ կը սկսին գործել թաղային դպրոցներ, որոնք եկեղեցիներու կապուած չէին: Գրականան յեղափոխութեան աղդեցութիւնը նշանակալի կը դառնայ: Գիտութիւնն ու կրթութիւնը հանրային սեփականութիւն դարձնելը կը դառնայ մտահոգութիւն: 1790–1840 թուականներուն Պոլսոյ մէջ կային 32 դպրոցներ, կային մինչեւ իսկ ձրի դպրոցներ, կը բացուին նաեւ գաւառական վարժարաններ, որոնց թիւը Թուրքիոյ մէջ կը հասնի 114ի: Դպրոցներ եւ տպարաններ կը հիմնուին Զմիւռնիոյ մէջ:

Աշխարհարարը հետեւողական կերպով կ'ընդարձակէ իր գործածութեան չրջանակները: Վենետիկի մէջ 1799ին կը սկսի լոյս տեսնել Հ. Ինճիճեանի «Տարեգիրք» պարբերականը աշխարհարար լեզուով, որ յետագային «Եղանակ Բիւզանդիոն» անունով կը չարունակուի մինչեւ 1820: 1812ին լոյս կը տեսնէ երկչաբաթաթերթ «Դիտակ Բիւզանդեանը», իսկ 1832ին սկսեալ՝ Պոլսոյ անդրանիկ աշխարհարար լրագիրը՝ «Լրոյ դիր մեծի տէրութեան օսմանեան»: Աւոր կը հետեւին «Արդարարար պիտանի պիտեղեաց», «Արչալոյս Արարատեան», որոնք նոյնպէս աշխարհարար լեզուով էին: Փաստօրէն աշխարհարարը կը դառնայ նաեւ հրապարակագրական լեզու, ապա մուտք կը գործէ թատրոն եւ դրականութիւն: 1817էն մինչեւ 1830 աշխարհարարով կը հրատարակուին վէպեր, առակներ, բնագիտական, բժշկական, կենցաղագիտական, մանկավարժական, կրօնական բաղմաթիւ գիրքեր, մինչեւ իսկ աշխարհարարով կը գրուին տապանագիրները:

Արեւմտահայերէնի հիմը, նկատել կուտայ հեղինակը, Պոլսոյ ընդհանուր խոսակցական հայերէնն է, որ կը կրէր Հայաստանի բաղմադան գաւառներէ հաւաքուած տարրեր բարբառներուն խոսքի կնիքը: Խոսակցական տարրեր բարբառներու մէջ առաջնութիւնը կը տրուի Պոլսոյ հայերէնին ոչ միայն այն պատճառով որ աշխարհարարով գիրքեր գրող հեղինակներու, ուսուցիչներու, մտաւորականութեան ճնշող մեծամասնութիւնը Պոլսեցի էր այդ չրջանին, այլեւ այն պատճառով, որ Պոլսոյ հայերէնը մատչելի է գրեթէ բոլորին:

Պոլսոյ հայերէնը ձեւական տեսակէտէ եւ հնչիւնարանական որոչ կողմերով մինչեւ գրական հայերէնի ժառանգն է: Ուրիշ Փոքր Ասիոյ կարդ մը բարբառներու ընդհանուր առանձնայատկութիւնները: Աչքի կը գարնէ հնչիւնարանական եւ քերականական ձեւերու բաղմազանութեամբ, որ արդիւնք է Պոլսոյ բնակչութեան խայտաբղէտութեան: Ժողովրդական որոչ չրջանակներու մէջ ծանրա-բեռնուած է թուրքերէն կամ թրքերէնի միջոցով մուտք գործած օտար բառերով:

Ահա այդ խոսակցական հայերէնը գրական դեռնի վրայ դեռ միասնական դիմագիծ չունի, գրաբարին թափանցումը անհաւասար է, կան գրութիւններ, որոնք կիսով գրաբար են, լեզուն խճող-ուած է թրքերէն բառերով: Այնուամենայնիւ, այդ լեզուն կը ձեւաւորուի, կը գառնայ միակ հաղորդակցութեան միջոցը գպրոցներու, պաշտօնական այլ եւ այլ չրջանակներու, մտաւորական խաւերու եւ, նոյնիսկ, ժողովրդական որոչ չրջանակներու մէջ:

Աշխարհարարի եւ գրաբարի պայքարը կը սկսի 1843ին եւ կը տեւէ 50 տարի: Գրագէտները պահն է Հ. Աբգէն Ա. արձեանի հոչակագ գիրքը՝ «Քննական քերականութիւն աշխարհարարի կամ արդի հայերէն լեզուի»: Աշխարհարարը ուսումնական ծրագիրներու մէջ պաշտօնապէս մուտք կը գործէ միայն 1891ին:

Նոր լեզուին ամէնէն խոցելի կէտը թրքերէն բառապաշարն էր, որու մաքրութեան գործին կը լծուին բոլորը: Նոյնիսկ Պատրիարքարանը յատուկ որոչում կուտայ (1855) աշխարհարարը օտար բառերէ մաքրելու եւ զանոնք գրաբար բառերով փոխարինելու համար: Եւ ահա մատուռականութիւնը կը լծուի այդ օրինակելի գործին, ամենուրեք օտար բառերը դուրս կը նետուին լեզուէն. մադրաքը կը փոխարինուի քարանձաւով, պիլէզիքիը՝ ապարանջանով, պայդուշը՝ բուռով, պիռաճ՝ գարեջուրով, իւնիվերսիթէ՝ համալսարանով, պէրպէրը՝ սափրիչով, եւայլն: Եւ այսպէս՝ նոր լեզուի մէջ կը մտնեն ոսնավաճառ, ոլորն, կնիք, դղեակ, նորընծաը, ժուժկալութիւն, մշտավառ, սենեկապետ, համադամ, առնուչահամ, ծաղիկաէտ, առեպղին, մանկամարզ, թիթեղ, լեզակ, կապար, սոսինձ, կաղնի, պատուաստ, տրամաբանութիւն, տապար, պողոտայ, արբչիւ, միականի, արբակրօն, չնաչխարհիկ, հրաչագեղ, դիչերապահ, պարապլուխ, ոպրդիլ, ծածկամիտ, եւայլն:

Ձիշդ է՝ այս ճամբով լեզուէն ներս կը խուժեն անիմաստ բառեր, բայց յետագային լեզուն ինքնաբերաբար կը մաքրէ զանոնք: Գործածութենէ դուրս կը մնան կամաց – կամաց այսպիսի բառեր — չուտութիւն, ուրախական, ծիծաղական, դռեհ, քանիոն, երեկեան, կատւիք եւն.:

Սկզբնական չրջանին դրպէտները դեռ չէին խրտչիր պաւառական բառերէ — իրեք, հաւատալ, դուրցել, ըղեղ, դժար, եւել, բալլիք, դուրցուածք, եւայլն, բայց ատնք ալ աստիճանարար իրենց տեղը կը դիջին դրական բառերուն, որովհետեւ անոնց գործածութիւնները անհատական բնոյթ ունէին:

Հայերէնի բառապաշարին հետ լեզուէն ներս մուտք կը գործեն նաեւ դարձուածքներ՝ ցաւօք սրտի, առ ի չդոյէ, ի գերեւ հանել, ի գործ դնել, ըստ կարելւոյն, ըստ հաճոյս, միով բանիւ, յականէ յանուանէ, ի յիշատակ, եւայլն:

Լեզուի մաքրութեան ակղբունքով օտար (Փրանսերէն) բառեր ալ դուրս կը հանուին, ինչպէս էնժենիէօր, մինիսթր, եւայլն:

Այսպէս է, որ հեղինակին հաստատումով, արեւմտահայերէնը կը ստանայ բառիմաստի անկերեւակայելի ճկղրտուութիւն, իրողութիւն մը, որ ճիշդ է նաեւ այսօրուան համար:

Վ. Ա.

ԳՈՂԸ ԵՒ ՏԵՐՈՐԻՍՏՆԵՐԸ

—o—

Աթէնքը դեղեցկուհի էր:

Պելլերատը առնական էր: Ծանր ու լուրջ քաղաք: Ճոյները մարդամօտ էին ու քաղաքավարի, Սերպերը օտարատեաց էին եւ կոպիտ: Իրենց քաղաքին նման մռայլ էին ու հաստատուն:

Ունելիք չունենք: Դրամ էլ չունենք: Իջել ենք մի մռայլ պանդոկ:

Այտեղից նաւ պիտի նստենք Դանուբով պիտի անցնենք Փրակա: Մի փոքրիկ դումար ունենք, որ հազիւ բաւէ նաւի տոմսերին: Երկու օր սպասելու ենք նաւին: Ի՞նչ ենք անելու:

Ոչ մի ծանօթ ունենք: Գուրգինեանը վերցնում է մեզ մօտ մնացած մկն չէ անուշահոտութիւնը, տանում է չուկայ վաճառելու որ նրա դումարով ուտելիք դնենք:

Գուրգինեանը ուչանում է, իսկ մենք անօթի ենք: Երկու ժամ յետոյ դալիս է երկու ոստիկանների հետ:

— Ի՞նչ է պատահել:

— Ինձ բռնեցին եւ տարան ոստիկանատուն:

— Իրրեւ գողի: Մտայ մի խանութ եւ առաջարկեցի դնել անուշահոտութիւնը: Մարդը նայեց ինձ, նայեց չիչին եւ ասաց.

— Նստեցէք մի րոպէ, կանչեմ տիրոջը: Ներս դնաց եւ վերադառնալով ասաց.

— Շատ լաւ, պիտի դնենք, հիմա սէրը կուգայ, սա չատ լաւ եւ սուղ «փարֆիւմ» է:

— Նստած սպասում էի: Տեսնեմ երկու ոստիկան եւ մկն էլ քննիչ, — ըստ երեւոյթին գաղտնի ոստիկան, — ներս մտան եւ առանց հարցուփորձի ինձ տարան ոստիկանատուն:

— Որտեղի՞ց ես գողացել «փարֆիւմ»ը, հարցնում է քննիչը:

— Ձեմ գողացել, սա մերն է, մենք դերատանական խումբ ենք, եկել ենք հեռուներից եւ դնում ենք Փրակա ուսանելու:

— Այս տեսակ երդեր մենք չատ ենք լսել գողերից: Խոստովանիր, որտեղի՞ց ես գողացել:

Բարեբախտաբար քննիչը ռուսերէն գիտէր եւ մենք նրան բացատրեցինք: Նա երեւի հասկացաւ ճշմարտութիւնը, ոստիկանների հետ մեկնեց, իր հետ տանելով մեր վերջին յոյսը, մի չիչ անուշահոտութիւնը:

Նրա մեկնելուց յետոյ պանդոկապետին հարց տուինք.

— Պելլերատում Հայ չկա՞յ:

Պանդոկապետը մի Հայու անուն եւ

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Նա ձեռքը չփեց ճակատին: Լսել էր, որ երբեմն չար ոգին դեղեցիկ Թրքուհու կերպարանք է առնում եւ իր սիրով խեղաթաթարեցնում է մարդկանց, բայց երբեք չէր հաւատացել դրան: Միայն Երանոսի մահից յետոյ մի քիչ կասկածել էր, որ բոստանչուն հանդիպած Թրքուհին նոյնպէս չար ոգի էր եղել: Եւ չար ոգին, ինչպէս ասում են, ջահէլ կանանց սնոտուկներից զողանում է նրանց հագուստներն ու ոտնամանները, հագնում, ապա նորից գնում է տեղը...

— Եա՛, — կրկնեց ուստան, — կրունկները, գոյնը... Թէ՞ աչքերս խաբեցին... Է՞ս ինչ էր...

Թրքուհին, որ չարունակում էր գնալ նոյն արագ քայլերով, անհետացաւ ճանապարհի ոլորի եաեւում: Ուստան ըսթափուեց, համոզուեց, որ դա տեսիլք էր, որը գերբնական ձեւով անհետացաւ: Սակայն անմիջապէս մտածեց, որ կինը պարզապէս կարող էր ծածկուած լինել ճանապարհի չրջադարձի եաեւում, ուստի եւ արագ առաջ գնաց՝ ստուգելու համար:

Մի քանի քայլից յետոյ Թրքուհին նորից երեւաց: Ձաղրալի մէջ խուլ վախթռուած, նա չարունակում էր ճանապարհը:

Ուստան մտածեց չտապել, մօտենալ նրան եւ դիտել մօտիկից, բայց եւ խղկոյն մտադրութիւնը փոխեց: Այնուամենայնիւ Թրքուհին կարող էր ոգի լինել, եւ նկատելով ուստային՝ անհետանալ: Ուստի եւ, փոխանակ մօտենալու, ուստան չարունակեց հետեւել հեռուից: Ցաճախ չէ, որ մարդ առիթ է ունենում ոգու հանդիպել: Պէտք է հետեւել եւ տեսնել, թէ նա ինչ նպատակով է հագել իր կնոջ ոտնամանները: Բայց արդեօ՞ք իր կնոջ...

Ուստա Մկրտիչը յիչեց, որ Հեղնարի այդ կիսակօշիկներից մէկին՝ ձախի տակը երկու տեղով ճաքել էր եւ ուստան պատուիրել էր Հեղնարին՝ այլեւս դէն նետել այդ ոտնամանները:

Նա կռացաւ, նայեց Թրքուհու ոտնահետքերին: Ձախ ներբանի տափակ հետքի վրայ, փոչու մէջ, հազիւ նկատւում էին լայնքից գնացող երկու խաղեր:

— Տէր Աստած, — ասաց ուստան՝ խաչակնքելով, եւ չափեան եաւ հրեց դէպի ծոծրակը, — ահան աչքովս կը տեսնեմ հրաչքը, համը էլի չեմ հաւատայ... Ձեղնի՞ս է բանը հրաչք է...

×

Թուրքիական թագամասի աղբիւրի ութանկիւնի փոքրիկ չէնքը՝ ծառերի տակ կանդնած, ամբողջովին գանւում էր դրանց տուներում: Այդ նչանակում էր, որ ցերեկը հասել էր իր գաղաթնակէտին: Արեւի լոյսից աչքարէն այնքան պայծառ էր աղբիւրի չուրջը, որ աղբիւրն իր վրայ կախուած ծառերի ըստուերում թւում էր գիչերային տեսիլ՝ ամէն կողմից ցերեկով չրջապատուած: Ջուրը, որ անձայն եւ անչարժ կորա-գծով իջնում էր խողովակից դէպի դուռ, թւում էր արծաթափայլ կամար՝ նետուած այս աչխարհից դէպի հողը:

Աղբիւրի չուրջը, նոյնպէս ստուերի մէջ, հաւաքուել էին չատ աղջիկներ եւ կանայք, բայց նրանցից ոչ մէկը ջուր չէր լցնում, իսկ ով արդէն լցրել էր՝ դեռ չէր հեռանում: Բոլորն էլ զարդուած էին ըստ երեւոյթին ծայր աստիճան հեռաբրքիր ու կարեւոր խոսակցութեամբ: Ջրի անկման տակ դրուած մի կուժ վաղուց ի վեր լցուած էր: Ջուրը խչչալով յորդառատ՝ դրա կողերով թափւում էր վար:

— Սաֆարի երեխէքը... Ամիրակ փողոցի քոմը... Հէթը Թուրքերէն էին խոսէ՝ չէր հասկըցէ... Փափախը գրել է խաբելու համար...

— Սե՞ւ փափախ, — հարցրեց մէկը:

— Սեւ:

— Գառո՞ւզ:

— Գառուզ:

— Լսել է՝ ես էլ եմ տեսէ էնոր, կընկաիք:

Մի այլ կին, որը մտածկոտ խաղում էր մատանու հետ, յանկարծ կարմրեց եւ դիմեց խոսողներին.

— Դուք է՞ն կ'ըսէք, օր աչքեր ունի, ինչղ օր կրակ...

— Էն:

— Տեսել եմ: Մէ անդամըմ մօտեցաւ, ջուր ուղեց: Երեսս ծածկեցի, փախայ, էլ չիմացայ, թէ ուր գնաց:

— Ո՞ւր պիտի երթար, հրլալըթ էն լրբի քոմը, — ասաց մի աղջիկ՝ խոշոր աչքերը բարկութեամբ ոլորելով Հարի-բայի տան ուղղութեամբ:

— Սէ՛ր կ'ենեն, — առելութեամբ շրթունքները կծկելով, ասաց մի կին: — Լիերը կը պագէ ջահէլի աչքերը, ծոցը կ'առնէ ջահէլին...

Նրա աչքերը յանկարծ արցունքոտուեցին, նա լռեց եւ ծածկուեց չաղրայով:

(42 – Շար.)

Ա. ՀԱՎԱՆԵԱՆ

ԹՈՒՆԱՎՈՐ ՀՈՒՀԸ

(ՎԵՊ ՕՏԱՐԱՑԻ ԿԱՊԿԱՓԻ)

Ամիսներ առաջ նաստեր Չափարեան յառաջդիմած ու պայմանաւոր կեանք մը կ՚ապրէր, որ անկէ ետք ալ կը շարունակուէր անընդհատ։

— Ան, որ ինծի կը սպասէ, ո՞վ է, ըսաւ ան։

— Ամուսի՞նս է, հարցուց։

— Տիկինը հոս չէ, պատասխանեց ծառան։ Ան, որ ինծի կը սպասէ, ծանօթ մարդ մըն է, որ ինծի հետ պիտի ճաշէ։ Ուրեմն ինծի համար ճաշ պատրաստեցէք։

Ծառան հեռացաւ։ Չափարեան ինքզինքը կորսուած կը տեսնէր այդ տան մէջ։ Ինչո՞ւ եկած էր հոն։ Ինչո՞ւ կը սպասէր։ Ո՞վ էր այդ անծանօթը։ Ինչո՞ւ ճաշ պատրաստել կուտար։ Ինչո՞ւ ինքն ալ հոն կը մնար։ Ինչո՞ւ չէր հեռանար։ Ինչո՞ւ չէր ուզեր տեսնել այդ անծանօթը։ Ինչո՞ւ կը սպասէր։

Ան ինքզինքը կը համոզէր, որ ինքն ալ կը սպասէ, որպէսզի տեսնէ այդ անծանօթը, որ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ։

Ան կը կրկնէր այդ խօսքերը, որոնք կարծես ինքնաշարժի մը շարժիչին պէս կը գործէին։ Ինչո՞ւ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ։

Ան կը սպասէր։ Ան կը սպասէր։ Ան կը սպասէր։

Ան կը սպասէր, որ ինծի հետ ճաշ պիտի ուտէ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկին Սուբէն Փափազեանէ 100 ֆր. իրենց հօր Մկրտիչ Փափազեանի մահուան 17րդ տարելիցին առթիւ։

×

Կապոյտ Աշխի Առնուվիլ – Սարսէլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է 50 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, Պր. Ոսկան Դանիէլեանէ, ողբացեալ Հայկուհի Նիկողոսեանի մահուան առթիւ։

×

Կապոյտ Աշխի վիէնի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ գումարները.—

Տիկին Զօրեան իր ապաքինման առթիւ (Էքս–ան–Փրովանս) 50 ֆր., այրի Տիկին Քնար Մուրատեան իր ամուսնոյն մահուան առաջին տարելիցին առթիւ 50 ֆր., այրի Տիկին Ե. Այանեան իր եղբօր՝ Սարգիս Թէրզիեազուլեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ 50 ֆր.։

×

Կարմիր Աշխի Առնուվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացաւ 100 ֆր. Տիկին Հայկուհի Նիկողոսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, տեղւոյն Ամասիացի ծանօթներու կողմէ հաւաքուած, ինչպէս նաեւ Պր. Ո. Դանիէլեանէ 50 ֆր.։ փոխան ծաղկեպսակի Տիկ. Հայկուհի Նիկողոսեանի մահուան տխուր առթիւ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔՈՂՈՔ

Կազմակերպուած Մարդկային Իրաւանց Լիկայի Սոյլ մասնաճիւղին կողմէ, Ուրբաթ Յունիս 9, ժամը 20·45ին Սոյլ նախկին քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը (68, Ռիւ Հուտան)։

Խօսար Տըփրէօ պիտի խօսի «Շարքային մը յուշերը» իր հատորին մասին եւ պատասխանէ հարցումներուն։

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ խումբերը.—

— Քրիստափոր Ենք. Շորեքշաբթի 7 Յունիս, Ահարոնեան ակումբը։

— Վռամեան խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

— Ակնունի խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն։

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ։

— Ժամը 13ին հացկերոյթ։

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ամավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան. Հեռաձայն 027–18–28։

Ճաշադին 25 ֆրանք։

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ս. Միհրասեան» Եռաբակումիտէի
Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Ֆր. Կապոյտ Խաչին

Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն միչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ. ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱԶՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ

Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՏ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ — ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամավերջի հանդէս – ղաչտահանդէսը Յունիս 25ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Պ. Երուանդ Քէօչկէրեան՝ սափրիչ։ Իմմէ եւ պինքը ճանչցողներէն կը խնդրուի դրկել Պ. Բիւզանդ Քէօչկէրեանի հետեւեալ հասցէով.

Mr Puzant Keuchguérian
St. Ceciliapad 3
Venray (Pays-Bas)

×

Կարապետ Եաղըճեան ծնած Պաֆրա (Թուրքիա) կը փնտռէ իր քոյրը որ 15 տարեկան էր 1916ին։ Զիւրար վերջին անդամ տեսած են Դաւրայի մէկ որբանոցը 1916ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

Տէր–Յարութիւնեանի
1, Rue des Vignes
93 - Epinay s/Seine

ԲԱՑՕՒՄ
ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ԾՈՎԵԶԵՐԵԱՑ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՑԱՆԻՆ
1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն
Հայ Ուսանողներու Օգնութեան Միութեան
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ թատերախումբը կրկին կը ներկայացնէ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

(3 արար)
գուարճալի գաւեշտ մը

Արդիականացում եւ համադրծ բեմադրութիւն դերակատարներու կողմէ, ղեկավարութեամբ Յակոբ Փափազեանի

երեքշաբթի Յունիս 6, ժամը 20·45ին

THEATRE CHARLES DE ROCHEFORT 64, Rue du Rocher (Métro Villiers)

Դերակատարներ.— Սօնա Վարդանեան, Օքսէն Կեղէան, Յակոբ Փափազեան, Ազապի Պալեան, Մանուկ Թօմարճեան, Ալէքսան Ալէքսանեան, Կարօ Մասլաքեան, Ազա Տէյիրմէնճեան, Գարբիէլ Թօկաչեան, Արման Թիւզէմճեան, Բաֆֆի Սարգիսեան, Մխսաք Քըլըճեան, Գ. Տէմիրեան։

Տոմսերու համար դիմել.—

Bureau de l'Union, 32 Rue de Trévise, les Mercredis et Samedis de 18 à 19 heures
Markarian, 32, Rue de Trévise — Massis, 21 Rue Saulnier
Diamantaires, 60 Rue Lafayette

Գին 20 եւ 10 ֆրանք

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ
17 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԻՆ 2·500 ՖՐ.

ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

12 ՅՈՒԼԻՍ — 4 ՕԳՈՍՏՈՍ — 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երդ ու դարձ օդանաւով։ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ, ԼՈԳԱՐԱՆՈՎ, «Արմենիա»ի կամ «Անի»ի մէջ։ Նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք, բազմաթիւ շրջապտոյտներ

Մանրամասնութիւնները յայտնորդաբար
Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 Rue du 4-Septembre, Paris (2e) — Tél. 742-77-40

ուր կարելի է անձամբ ներկայանալ կ. Ուեճեեանի, ամէն Շորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ առաք ժամը 15էն 18

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. Ալիքսանեանի՝
11, Rue du Bassin, St. Julien — Tél. 51-74-90 — 66-38-92
ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ՝ Ն. Գասպարեանի — ԼԻՈՆ՝ Պալեանի — ՏԷՍԻՆ՝ Կ. Գարայեանի
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Յ. Պօյաճեանի

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կեդր. վարչութեան եւ կազմակերպութեամբ Վիէնի Տէսին քոյր մխութիւններու

Պատուոյ նախագահութեամբ
Տէսինի քաղաքապետ
Պր. ՓԻԷՐ ՄՈՒԹԷՆԻ

կը խօսի Պր. Վիքթոր Կարտոն

Մանակցութեամբ Տէսին – Վիէն Նոր Սերունդի պարախումբին։

Երգ՝ Տիկ. Ալիս Ալթունեան–Գալուստեան, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Պարսաքճեան եւ Կարապետեան։

Առատ կերուխում, հայկական նուագախումբ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ։

11 Յունիս Տէսինի քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 15·30ին։

Մուտքը ազատ է

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի Կապոյտ Աշխի ղաչտահանդէսը Յունիս 18ին։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի հանդէսը եւ ղաչտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 25 Յունիսին։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ԱՐԵՒԻՆ ՀԵՏ,
ԱՐԵՒԻ ՓԱՅԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

POUR TOUS VOS PROBLEMES

Peinture et Papiers peints
Revètement de sols plastiques, nylon
Moquettes laine et synthétique

Faites confiance à un spécialiste que vous connaissez

THOMLAC

est transféré au CARREFOUR de l'Eléphant — PALAISEAU
Sous le nom :

SUPER - THOMLAC

Tél. : 928-03-88 et 928-00-98

ՁԱՇ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբի ճաշը Յունիս 17ին, Մխիթարեան վարժարանի «Գ. Մ. Ալէմճահ» սրահը։ Ճոխ գեղարուեստական բաժին։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ
ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

Մահուան 100ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան եւ Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութեան, հովանաւորութեամբ Սրեւմտ. Եւրոպայի Կաթող. Պատուիրակ։

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կը նախագահէ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը կը ներկայացնէ ԵԴ. ԱՂԱՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ ԱՍՏՏՈՒՐ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Արտասանութիւններ քերթողին գործերէն

9 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8·30ին
MAISON DES CENTRAUX
8, Rue Jean-Goujon, Paris (8e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Շաբաթը քանի մը օրուան համար տաքթիլս – հաշուապահ օրիորդ մը։

Հեռաձայնել 253–20–54։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
6
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
6 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-83

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.433

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.433

ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ

Յունիս չորսի Կիրակին յիշատակելի ու մինչեւ իսկ պատմական օր մըն էր ոչ միայն Տէսինի Հայութեան համար, այլեւ բոլոր անոնց, ներկայ թէ բացակայ, որոնք աւելի քան կէս դարէ ի վեր իրենց սրտին մէջ կառուցած են Ապրիլեան յուշարձանները ու այսօր մօտէն թէ հեռուէն կ'ապրէին բացառիկ ժամերը, ի տես կամ ի լուր Տէսինի յուշարձանի բացման արարողութեան:

Եկած էին Ֆրանսայի զրեթէ բոլոր շրջաններէն Ռոնի նահանգի այս փոքրիկ քաղաքը, որու փոքրիկ հայ գաղութը զոհողութեամբ եւ անսակարկ նուիրումով կրցած էր իրագործել կառուցումը յուշարձանի մը, որ կոչուած է յաւերժացնելու անցրակելի ցեղասպանութեան մը յիշատակութիւնը, հայրենիքէն զուրս, արտասահմանի հողին վրայ, հոն ուր հաստատուած է ամբողջ Ապրիլեան սերունդը:

Առաւօտուն, տեղւոյն Ս. Աստուածածնայ մատրան մէջ, Լիոնի հոգեւոր հովիւը՝ Դաւիթ Ծ. Վ. Սահակեան մատոյց պատարագը որու կը նախագահէր Կաթ. Պատուիրակ՝ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, արտասանելով նաեւ Ապրիլեան եղեռնը ոգեկոչող քարոզը:

Կէսօրէ եռք ժամը 3·30էն առաջ իսկ, խուռներամ բազմութիւն մը հաւաքուած էր Տէսինի Լիպերասիոնի հրապարակը, ուր կը բարձրանայ արդիական ըմբռնումով կառուցուած յուշարձանը, գործ Լիոնի արձանագործներէն՝ Տառասի:

Հեռուհեռէ կը հանդիսին պաշտօնական անձնաւորութիւնները, կրօնական թէ աշխարհական, Ֆրանսայի թէ հայ, որոնց կարգին յիշենք Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Հայ Բողոքական յարանուանութեան ներկայացուցիչը (դժբախտաբար ոչ մէկ ներկայացուցիչ ունէր Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին), Լիոնի Արքեպիսկոպոսին ներկայացուցիչը, մեծ Ռաբբուն Նպեռը, Լիոնի Քաղաքապետը, Նահանգապետարանի ներկայացուցիչներ, խորհրդարանականներ, Թաղապետական խորհրդատուներ ինչպէս նաեւ հայ կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու ներկայացուցիչներ Փարիզէն, ի շարս որոնց ներկայացուցիչները՝ Հ. Ց. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէի, Հայ Դատի Ցանձնախումբի, Աղքատաթնամի, Եկեղեցւոյ վարչութեան, Ժաֆի, Մշակ. Միութեան, «Ցառաջ»ի խմբագրութեան, եւայլն, եւայլն: Գաւառի զանազան քաղաքներէ — Լիոն, Վալանս, Վիէն, Սէնթ Էթիէն, Կրընոպլը եւ այլն — եկած էին նաեւ Ազգ. Միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ: Ու վերջապէս հայ ժողովուրդը, շուրջ 4000 հոգի, հայ մարմիկէն մինչեւ վաղուան երիտասարդը, ամբողջ սեռ — սերունդը Ապրիլեան, ժամանակէն առաջ ոտքի ցատք մը, որ դեռ 57 տարի յետոյ չէ մոռցած իր սեւ անցեալը: Մասնաւորի ունկնդրութենէն եռք, առաջին առիթ խօսք առաւ Պ. Արսէն Մարկոսեան, Տէսինի քաղաքապետի օգնական, որ յանուն կառուցման եւ բացման արարողութեան կոմիտէներու եւ Տէսինի Հայութեան, առաւելաբար չնորհակալութեան խօսք ըսաւ Տէսինի քաղաքապետին, Լիոնի քաղաքապետին, նահանգապետին, արձանագործին եւ բոլոր անոնց որոնք բարոյապէս թէ նիւթապէս օժանդակեցին այս յուշարձանի իրագործման: Տէսինի քաղաքապետ Պր. Մութէն նախ նախքան պատմականը ըրաւ յուշարձանի կառուցման, ապա ծանրացաւ Տէսինի հայ գաղութի պատմութեան վրայ, 1923էն սկսեալ երբ 1500 հոգինոց փոքրիկ քաղաքը ուր նոր բացուած էր Թէքսթիլի Լիոնի ընկերութեան գործատունը, կ'ընդունէր տարագիր Հայերը:

Մէթր Յովիկ Եղիազարեան նախ եւ առաջ չէշտեց թէ այս արարողութիւնը յատուկ տարողութիւն մը եւ հանդիսաւոր – լութիւն մը ունի, ողջունելով մանաւանդ Լիոնի քաղաքապետ Պ. Լուի Փրատէլի ներկայութիւնը, ու չնորհակալութիւն յայտնելէ եռք Տէսինի քաղաքապետին, խորհրդականներուն, Թաղապետական խորհրդատուներուն ու բոլոր ներկաներուն, անդրադարձաւ նաեւ թէ հազուագիւտօրէն ձեռնարկ մը նման միանգամայնութիւն ստեղծած է եւ ապահոված բոլոր Հայերու մասնակցութիւնը առանց խտրութեան: Ծանրացաւ նաեւ Ֆրանսացիներու եւ Հայերու կողք կողքի տարած կռիւներուն պատերազմական դաշտին թէ զիմադրական ճակատի մէջ: Այս յուշարձանը ոչ վրէժի խորհրդանիշ մըն է, ոչ ալ լացի պատ մը, այլ յիշատակի արձան մը որ կը խորհրդանշէ արդարութեան եւ ազատութեան ոգին, որ միայն իմաստ մը կունայ կ'ունքին: Ֆրանսերէն ճառէն եռք Մէթր Յովիկ Եղիազարեան քանի մը խօսք ալ ըսաւ հայերէն:

Լիոնի քաղաքապետը՝ Լուի Փրատէլ դլխաւորաբար յիշատակեց Թուրքերու ծրագրուած ցեղասպանութիւնը, չեշտը դնելով Թալեաթի հեռագրին վրայ, որու բնագիրը կարդալով մարդ չի կրնար սարսափի զգացում մը չունենալ ու կարելի չէ հպարտ ըլլալ իբրեւ մարդ, քանի որ բոլորս ալ պատասխանատու ենք եղածին: Պ. Փրատէլ ոգեկոչեց ջարդերը Ապտիւլ Համիտէն սկսեալ հասնելու համար 1915–ին, որ դարուս առաջին ցեղասպանութիւնը հանդիսացաւ:

Լիոնի քաղաքապետի ճառէն եռք, Սերովբէ Արք. չրջապատուած վարդապետներով կրօնական արարողութիւն մը կատարեց ու հոգւոցը ըսելէ եռք, խօսք առաւ հայ ժողովուրդի երախտապիտութիւնը յայտնելու համար ազնիւ եւ հիւրընկալ Ֆրանսայի ու նաեւ զոհունակութիւնը այս յուշարձանին կառուցման առթիւ, մաղթելով որ նման յուշարձաններ կառուցուին ամէն տեղ:

«Հայր Մեր»ով վերջ դրաւ այս արարողութիւնը, որու կը յաջորդէր հիւրասիրութիւն մը Տէսինի Քաղաքապետարանին մէջ:

Աւելորդ չէ անշուշտ չեշտել թէ զաղութը առաւելաբար Պ. Նափոլէոն Պիւլիւքեանի կը պարտի բոլոր Ֆրանսացի անձնաւորութեանց եւ ի մասնաւորի Լիոնի քաղաքապետ՝ Պ. Լուի Փրատէլի ներկայութիւնն ու լայն օժանդակութիւնը այս ձեռնարկին: Գնահատանքի լայն բաժին մը ունի նաեւ կառուցման յանձնախումբը որ Պ. Մեսրոպ Պայընտրեանի դլխաւորութեամբ եւ աքնաչան աշխատանքով, յաջողեցաւ իրագործել 1965ի Ցիանամեակին առթիւ յղացուած այս ծրագիրը, որու նիւթական լայն մասնակցութիւն մը բերաւ ամբողջ Ֆրանսահայ զաղութը եւ մանաւանդ, ինչպէս միշտ՝ Պ. Մուշեղ Ձիէրճեան, որ պատուոյ նախագահն էր յանձնախումբին եւ Միացեալ Նահանգներ դտնուելով, չէր կրցած ներկայ ըլլալ արարողութեան:

×

Այսպէս յիշատակելի օր մը ապրեցաւ Ֆրանսահայ զաղութը, Կիրակի օր, Ռոնի ափին ուր ոգեկոչեց Եփրատը, Ազատագրութեան հրապարակի մը վրայ, ուր յիշեց թէ իր Հոդերը կը սպասէն իրենց ազատագրութեան ու անդամ մը եւս աղօթեց, սրտին խորէն, բոլոր անոնց համար որոնք ինկան վասն կրօնի եւ Հայրենեաց, չատ ու չատ հեռու Տէսինէն, ուր այսօր, կը յաւերժանայ իրենց յիշատակը:

Ա. Մ.

Յ. Գ.— Յաջորդաբար պիտի հրատարակենք իրենց բնագրին լեզուով Տէսինի քաղաքապետ Պ. Մութէնի, Պ. Յովիկ Եղիազարեանի եւ Լիոնի քաղաքապետ՝ Պ. Լուի Փրատէլի ճառերը ու անոնք նաեւ, ի հարկին, այլ մանրամասնութիւններ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

—o—

Դաշնակցային Գերմանիա բացառիկ չարաթավերջ մը ապրեցաւ եւ յանդիմացաւ Խորհրդային Միութեան հետ յարաբերութեանց սերտացման, աւելի քան երկու տարուան ճիդերէ եռք: Նոյն օրը ի գործու կը գառնային երկու դաշինքները՝ դէը – մանեւխորհրդային եւ դերմանուհի եւ համաձայնագիր մը Պերլինի չուրջ: Պատմական օրեր Գերմանիոյ համար եւ մանաւանդ Պրանտ որ 1970էն ի վեր բանական դժուարութիւններու բախեցաւ: Հեռատեսիլէն խօսած ճառով մը Պրանտ կը չեչտէր· «Պէտք է հիմա կեանք տալ այս դաշինքներուն զորս ստորագրեցինք: Նախապէս ալ բաժակաճառի մը մէջ, ի պատիւ խորհրդային Արտաքին նախարար Գրոմիկոյի, որ իր հիւրն էր, Վիլլի Պրանտ յայտարարած էր· «Աչխատանքը որ կը մնայ մեզի ընելիք աւելի քիչ չէ քան այն զոր կատարեցինք: Դժուար պիտի ըլլայ եւ դուցէ ձախողանքներ ունենանք»: Ու բաժակը բարձրացնելէ առաջ «խաղաղ Եւրոպայի մը» կենացը «ուր ժողովուրդները պիտի զործակցին», Դաշնակցային Հանրապետութեան վարչապետը Գերմանիա հրաւիրած է խորհրդային երեք մեծերը՝ Բրեժնեւ, Պոդղորնի եւ Կոսիգին: Կը կարծուի թէ այս այցելութիւնը կը կատարուի գալ տարուան սկիզբը:

Վիլլի Պրանտ, ապա, կը մեկնէր Ամերիկա, ուր ճառ մը պիտի խօսի Հարվարտ համալսարանի մէջ, Մարշալ ծրագրին 25ամեակին առթիւ: Այս 25 տարիներու ընթացքին Գերմանիա կրցաւ լաւագոյնս արդիւնաւորել անտեսական մարդին մէջ այն 13 միլիառը զոր Ամերիկա տուաւ աւերակ Գերմանիոյ մը:

× Շարաթ օր, Պերլինի մէջ է որ Մօրիս Շուման, Ռոջըրս, Գրոմիկօ եւ Սըր Ալէք Հիում ստորագրեցին Պերլինի վերաբերեալ դաշինքը, որու համար 18 ամիս աչխատած էին Պոնի չորս դեսպանները:

Այս արարողութեան առիթ խօսք առած են Արտաքին նախարարները եւ Ռոջըրս չէշտած է թէ «ամերիկացի ժողովուրդը խորապէս կապուած կը զգայ ինքզինքը Պերլինի ժողովուրդին, եւ անոր հետ կը յուսայ որ Յունիս 3ի այս օրը նչէ աւելի դիւրին կեանքի մը սկիզբը միլիոնաւոր Պերլինցիներուն եւ Գերմանացիներուն համար»:

COMMUNIQUE

Le Syndicat de la Presse parisienne communique :

« Bien qu'aucun conflit du travail n'existe actuellement entre le Syndicat de la Presse parisienne et les collaborateurs des diverses catégories des entreprises de la presse quotidienne de Paris, le personnel des imprimeries ressortissant du Comité Intersyndical du Livre parisien a cru devoir s'associer au mouvement de grève nationale décidé par la C.G.T.

Dans ces conditions, aucun journal ne pourra être mis en vente le Mercredi 7 Juin 1972.

Les journaux parisiens regrettent, du fait de cette interruption de parution indépendante de leur volonté, de n'être pas en mesure de fournir au public, avec la régularité souhaitable, les informations et commentaires écrits qu'il attendait. Ils prient leurs lecteurs de bien vouloir les en excuser.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ նորակառոյց Փարք ատ Փրէնսին մէջ Ֆութպոլի Ֆրանսայի բաժակին սիրացու Մարսէյլի Օլէնփիքը 1ի դէմ 2 կէտով Պասթիայի դէմ: Արդէն քանի օրէ որ «հայրենակցական» բուռն զգացում – ներու արտայայտութիւնները տեղ դտած էին Փարիզ, ուր Մարսէյլցիներ եւ Ֆոսիքացիներ կը տողանցէին, ամէն մէկը վառած իր յաղթանակին: Մարզական էֆիփ օրաթերթի աչխատակիցը կը դտնէ սակայն թէ կիրակի օրուան մրցումը ամէնէն միչակն էր որ տեղի ունեցած է բաժակի մը մրցումներու չարքին: Ութերորդ անգամն է որ Մարսէյլ կը տիրանայ բաժակին:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Իմպերիթել» ռադմա – նաւը չնորհակալութիւն յայտնեց ամերիկեան ռազմանաւի նաւապետին, որ նչաններով զգուչացուցած էր այս վերջինը ականներու մասին, իր չրջապատած վայրին մէջ: Խորհրդային նաւապետը «բարի ճամբորդութիւն» մաղթած է ամերիկացի նաւապետին:

ՍԱՆ ԵՈՋԻի դատարանը անպարտ հռչակեց սեւամորթ ճախապաչտ Անճելա Տէյվիսը, որ ձերբակալուած էր իբրեւ մասնակից ահաբեկչական գործունէութիւններու:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ նախագահը Մոսկուա ժամանեց հինգ օրուան պաշտօնական այցելութեան համար:

ԼԻԲԻՈՑ վարչապետը անդրադառնալով Մերձ. Արեւելքի հարցին անլոյծ կացութեան, այդ վիճակին համար պատասխանատու նկատեց Խորհ. Միութիւնը: Գնդ. Խատաֆիի տեսակէտով Արաբները պէտք է վերսկսին պատերազմը Իսրայէլի դէմ:

ԻՏԱԼԻՈՑ կառավարութիւնը կազմելու պաշտօն յանձնուեցաւ Ճուլիօ Անդրէօթթիի, որ ընտրութիւններէն ի վեր (Մայիս 7) կը չարունակէ վարել ընթացիկ հարցերը:

ՍԹՈՔՀՈԼՄի մէջ բացումը կատարուեցաւ խորհրդաժողովի մը, որ պիտի զբաղի բնութեան ապականման եւ անոր առաջքը առնելու հարցով: 109 պետութիւններ իրենց պատուիրակները ղրկած են:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆի մէջ համաձայնագիր մը ստորագրուեցաւ այն երկիրներու միջեւ, որոնք ձկնորսութեան լայն տնտեսութիւն մը ունին: Ըստ այդ համաձայնագրին, 1976ին վերջ պիտի տան լոսպի ճուկի (սոմոն) որսին Հիւս. Ատլանտեանի մէջ, որպէսզի չանհետանայ:

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

———o———

Ա.

Մոսկուայի մէջ լոյս տեսած է Եուրի Պետրոսեանի « Երիտթուրքական չար – ժում » խորագրով մենագրութիւնը: Գիրքին տպաքանակը, դժբախտաբար, շատ փոքր է՝ ընդամէնը 2·300 օրինակ: Ծանօթ է, որ խորհրդային իշխանութիւնները չունէք կը թափեն, որպէսզի թուրքիան քննադատող բովանդակութեամբ գիրքեր լոյս չտեսնեն կամ՝ առնուազն անհետաձգելի դառնան անոնք: Ահա թէ ինչու Պետրոսեանի այս չահեկան գործը, ռուսերէն, որ կը ձգտի փաստերու լոյսին տակ ցոյց տալ Երիտասարդ Թուրքերու ազդայնամոլ եւ յետադիմական նկարագիրը, այնքան փոքր, գրեթէ անհետաքրքրական տպաքանակ է ունեցած, երբ անդին անարժէք գիրքեր տասնեակ հազարաւոր օրինակներով կը տպուին:

Անուղղակի կերպով այս ցաւալի իրողութեան կ'անդրադառնայ Նշան Կիրակոսեան, «Գարուն»ի 1972ի Մարտի թիւին մէջ, գրելով, թէ «Գրքի տպաքանակը ընդամէնը 2300 օրինակ է: Բայց ամենեւին չենք տարակուսում, որ նրա էջերում արծարծուած հարցերը հետաքրքրում են եւ չեն կարող չհետաքրքրել շատ աւելի մեծ թիւով ընթերցողների, մանաւանդ հայ ընթերցողներին, երիտասարդու – թեանը»:

Գիրքին հեղինակը՝ Ե. Պետրոսեան, թրքագէտ, անօրէնն է Մոր. Մխիթեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի արեւե – լագիտութեան հիմնարկութեան Լենին – գրադի ճիւղին: Հեղինակը կ'արծարծէ դանազան հարցեր — — ի՞նչ հողի վրայ յառաջ եկաւ Երիտ. Թուրքերու չար – ժումը, ի՞նչ էր անոնց հետապնդած նպատակը, դաղափարախօսութիւնը, ի՞նչ հեռանկարներ ունէին, եւայլն:

Զոն Կիրակոսեան « Գարուն »ի այդ թիւին մէջ երկար գրախօսական մըն է գրած, իր կողմէ աւելցնելով նաեւ խիստ չահեկան մանրամասնութիւններ, տըե – ւալներ:

Անցեալ դարու 60–70ական թուական – ներէն սկսեալ է, որ Եւրոպացիները գործած են Երիտասարդ Թուրքեր տա – բաղը, ներկայացնելու համար թուրք սահմանադրականներու գործունէութիւ – նը: Այս վերջիններուը իրենք զիրենք կը կոչէին «Նոր Օսմանցիներ»: Անկիւ պատահականութիւն չէր, քանի որ մինչեւ 1908ի յեղափոխութիւնը թուրք դաղտնի խմբակցութիւնները, այնուհետեւ «Իթ – թիհատ վէ Թերաքդը» (Միութիւն եւ Յա – ռաջդիմութիւն) « համակայսերական », « օսմանեան հայրենասիրութեան » նշա – նախօսքերով կ'առաջնորդուէին: 1908էն ետք թուրքերն ալ սկսան գործածել այդ տարազը:

Ժթ. դարու կէսերուն, կը գրէ Զ. Կիրակոսեան, օսմանեան կայսրութիւնը կը դալարուէր ներքին եւ արտաքին հակասութիւններու մէջ: Թուրք փտած պետականութիւնը արդէն չատոնց հատատած էր իր պորտաբոյծ նկարագիրը, բազմաթիւ ճնչուած ժողովուրդներու, երկիր – ներու վրայ իր իշխանութիւնը պահպանելու անդօրութիւնը: Այդ հակայ կայսրութիւնը, որ « կարկատան », « հիւանդ մարդ » կոչումն էր ստացած, կը դանուէր կործանումի, փլուզումի եղրին: Եւրո – պական Պետութիւնները կը ձգտէին օգտուիլ այս կացութենէն: Օսմանեան կայսրութիւնը կը վերածուի կիսագաղութի: Սուլթանները ճարպիկ դիւանապե – տութեամբ կ'օգտագործէին օտար երկիր – ներու հակամարտ շահերը, իսկ ներքին՝ ազգային – ազատագրական շարժումները կը զսպէին եաթաղանի քաղաքականու – թեամբ:

Քաղաքական ասպարէզ իջած «Նոր Օսմանցիներ»ը իրենց ծրագրին դլխաւոր կէտերէն մէկը կը նկատէին կայսրու – թեան ամբողջականութեան պահպանու – մը: Անկիւ կը նշանակէր, որ սուլթաններու իշխանութեան տակ հեծող ժողովուրդները՝ Հայաստանէն մինչեւ Պալքանները, Հիւս. Ափրիկէէն մինչեւ Արաբական թերակղզի պէտք է չարունակէին մաս կազմել օսմանեան բռնապետական կայսրութեան: Անոնց դաղափարախօս – ներէն Նամիկ Քեմալ եւ Ալի Սուավի 1867ին վճռապէս կը բողոքէին Սուլթանի դէմ, որ որոշած է Սերպիայէն հեռացնել թուրք պահակազօրքը: Այդ « դիջումները» վարակիչ կրնան դառնալ կայսրութեան միւս ոչ–մահմետական ազգերու, յատկապէս Պուլկարներու համար:

Ե. Պետրոսեան նկատել կուտայ, թէ «Նոր Օսմանցիներ»ու պարադլուխները ո՛չ միայն կը ժխտէին կայսրութեան ոչ–թուրք ժողովուրդներու անկախու – թեան իրաւունքը, այլեւ տեսական դետնի վրայ կը ճղնէին ցոյց տալ, թէ ազգային – ազատագրական չարժումները սխալ էին:

Անտեսելով պատմական իրողութիւն – ները, որոնք ցոյց կուտան Թուրքերու դաժան քաղաքականութիւնը՝ ճուլելու օտար ժողովուրդները իրենց մէջ, «Նոր Օսմանցիներ»ը կը փորձեն «փաստել», թէ կայսրութեան ոչ–թուրք ազգերը սուրի ենթակայ ըլլալէ աւելի, սուլթաններու արդարութենէն օգտուած են, որ իրրեւ թէ երբեք ճնշում ի գործ դրուած չէ նուաճումի ենթարկուած ժողովուրդներու վրայ: Այս ձեւի սին միտքեր կ'արտայայտէր յատկապէս Թուրքիոյ Սահմանադրութեան հայր յորջորջուած Միթհատ փաչա 1878ին Փարիզ լոյս ընծայած իր «Թուրքիա, անոր անցեալն ու ապադան» գիրքին մէջ:

Ալի Սուավի կը դանէր, որ «այսօր օսմանեան կայսրութեան բոլոր ժողովուրդները կը կազմեն մէկ ազդ՝ Օսմանցիներու ազդը»: Թէեւ անոնք կը քարոզէին հաւասարութեան եւ միասնականութեան սկզբունքը, սակայն, կ'ուզէին պահպանել Թուրքերու տիրապետող դիրքը նաեւ ապագայ՝ բարեփոխուած օսմանեան Պետութեան մէջ: Նամիկ Քեմալ, որ վտարանդի էր, փախած սուլթանի ճանկերէն, կը յայտարարէր. « Մենք կ'ըսենք, սակայն, որ եթէ քրիստոնեաները մեզմէ իշխանութիւն պահանջեն, բնականաբար, անոնք իրաւունք չեն ունենար բողոքելու, երբ մենք դանոնք կառավարութեան մէջ չառնենք »: Ն. Քեմալի ընկերը՝ Ալի Սաւուիի կը պնդէր, թէ Թուրքը ամէնէն բարձր եւ հին ժողովուրդն է իր պատմական, քաղաքական, ռազմական, մշակութային դերով, իսկ Թրքերէնը՝ աշխարհի ամէնէն հարուստ եւ կատարեալ լեզուն: Այս «Նոր Օսմանցիներ»ն էին, որ Թուրքիոյ քաղաքական կեանքի մէջ սերմերը ցանեցին ծայրայեղ ազդայնականութեան, որ յետագային դարձաւ համաթրքութեան յետադէմ վարդապետութեան հիմը:

ԱՐԵՒԵԼԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

———o———

Անցեալ դարու վերջին քառորդին, երբ Ց. Պարոնեանի եւ Ռ. Պատկանեանի երգիծական դրութիւնները ժողովրդական նուիրեալ էին դարձած, արեւելահայ մամուլի էջերուն մէջ ուրիշ յայտնի թերթօններ ալ երեւան եկան: Թերթօններ տպած են օրուան թերթերու խմբագիրները՝ Գր. Արծրունի (Ասխատի), Պետրոս Սիմէոն – եան (Քաղքեդի), Աբգար Յովհաննիսեան (Մասիսաց) եւ ուրիշներ:

Աբգար Յովհաննիսեան խմբագրած է «Փորձ» եւ «Արձագանգ» պարբերականները: Թէ՛ իրրեւ խմբագիր – հրատարակիչ եւ թէ իրրեւ թարգմանիչ ան մեծ դեր կատարած է դարաւերջի արեւելահայ դրականութեան զարդացման գործին մէջ: Անոր պարբերականներուն մէջ տպուած են Պռոչեանի վէպերը, Շիր – վանզադէի վիպակները, պատմուածք – ներն եւ ուղեդրութիւնները, Պատկան – եանի չափածոյ եւ արձակ գործերը, «Սամուէլ» եւ «Գէորգ Մարզպետունի» պատմավէպերը, Պարոնեանի, Փափազ – եանի, Զօհրապի, Դուրեանի եւ Ց. Յովհաննիսեանի ստեղծագործութիւնները եւայլն: «Փորձ»ի եւ «Արձագանգ»ի մէջոդով ան հայ ընթերցողին ծանօթացուցած է Շիլլէրի, Կէօթէի, Լեսինկի, Մովսէսեանի եւ եւրոպացի այլ դրողներու գործերը: Հայ դրականութիւնն ալ եւրոպացիներուն ծանօթացնելու մտադրութեամբ, այլ մանաւանդ հայկական հարցը օտար շրջանակներու մօտ արծարծելու համար, հիմնած է «Հայկական Գրադարան» մատենաշարը դերմաներէն: Այդ չարքին մաս կազմող 11 հատորներուն մէջ քիչ թիւ չեն ներկայացներ անոր կողմէ թարգմանուած գործերը:

Աբգար Յովհաննիսեանի տոմսերը Մախլաս դրական կեղծանուններով լոյս տեսած են «Արձագանգ»ի էջերուն մէջ 1882էն մինչեւ 1898: Մախլասի չօչափած նիւթերը բազմազան են. Ներսիսեան դըպրոցի Հոդաբարձութեան ընտրութիւնները, Բարեդործական Ընկերութեան ժողովները, թատերական ներկայացումները եւ այլ երեւոյթներ անոր դրչին տակ առացած են երգիծական դոյն:

Նմանողութեամբ Ց. Պարոնեանի «Ազդային ջոջերուն», Աբգար Յովհաննիսեան 1894ին ներկայացուցած է արեւելահայ չորս ջոջեր («Ներսիսեան դպրոցի 12 նորընտիր հոդաբարձուները»): Այդ չարքին առաջին ակնարկը նուիրուած է Բժ. Իվան Լորիս Մելիքովի: Ակնարկը կառուցուած է զանեչտական բնոյթի քանի մը դրուագներու վրայ, որոնք ցոյց կուտան այն հակասութիւնները, որոնք դոյութիւն ունէին անոր նկարագրին մէջ՝ մերկացում հերոսին պաչտօնի անցնելու մոլեդին տենչին: Ժամանակակից – ներու վկայութեամբ, ակնարկը այնպիսի ազմուկ առեղծած է, որ Բժ. Լորիս Մելիքով Թիֆլիսէն հեռանալով հաստատուած է Փարիզ:

Մախլասի ակնարկներու բնոյթը կը փոխուի Աբեմաեան Հայաստանի ոդբերդական իրադարձութիւններուն հետեւանքով: Ան ոչ միայն այլեւս չի վիճիր տեղական հայկական թերթերու հետ, այլ եւ կը կշտամբէ «Մշակ»ի եւ «Տարադ»ի աշխատակիցները՝ անոնց սկսած բանավէճին համար:

«Տարօրինակ է տեսնել, կը գրէ ան, որ մի պարոն հայկական խնդրի այս տաք ժամանակ, յարմար առիթ է տեղ դրաղուելու «Մշակ»ի էջերում դեղար – ուեստական հարցերով. այս նորադոյն Բելինսկին (Մելքումեան – «Շերվանցի») մի երկար, տակաւին չվերջացած ֆելիետոն է դրել «Տենդենցիան դեղարուեստի մէջ» վերնադրով: Ի հարկէ, մեր այս տագնապալի օրերում դեղարուեստով դրաղուելը, մինչեւ անդամ այնպիսի դեղարուեստով, ուր տենդենցիա կայ, մի անմեղ պարապմունք է, այնքան անմեղ, որին նոյնիսկ Տաճկաց Տէրութիւնը թոյլ է տալիս ամբողջապէս անձնատուր լինել Թուրքիայի հայ լրագրներին»:

Աբգար Յովհաննիսեան բանավէճի մէջ կը մտնէ ուռս այդպիսով եւ օտարատեաց թերթերու հետ: Անհրաժեշտ էր հերքել Սուվորինի եւ Վելիչկոյի հրատարակած թերթերուն սուտ մեղադրանքները Հա –

(43 – Շար.)

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

———o———

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

— Ընչի՞ սէր չէնեն, — դառը ժպտաց մի ուրիշը: — Հարուստ, անդարդ... Ի՞նչն է պակաս... Ըալը տղէն ի՛նչ տըղայ է...

— Տղէն կը մեռնի էնոր համար... կայ մարդ, օր քեղնէն ջուր կ'ուղէ, համը դիտես, օր քեղի կ'ուղէ: Համը էնիկ օր ջուր ուղեց՝ մեննակ ծարաւցած եղնելու համար էր: Աչքովս տեսայ, թէ ինչըղ քրտընել էր լէն ճակատը, թողուտել էին մազերը...

— Հըլպըթ օր կը սիրէ: Ըալը խօ չի՞ ծեծէ: Էդպէս տղէն կենկայ վրայ ձեռք կը բանձրցնէ՞...

Երկար թերթերունքների տակ փայլատակում էին կանանց սեւ աչքերը: Երբ նրանք չրջում էին հայեացքներն ալ ու ձախ, նրանց աչքերի սպիտակուցները փաղփաղում էին առելութեամբ, նրանց այտերը վառւում էին չառագոյն՝ կարծես անդրադարձնելով ինչ–որ հրդեհի բոցը: Ներանց կրծքերը ելնում–իջնում էին՝ կարծես զսպած հեկեկոցից: Իսկ երբ նրանք խօսում էին, թուում էր, թէ նրանց ձայնը դուրս էր դալիս թախիծով ու արցունքով լի խոր ջրհորից: Ոմանք կանդնել էին երեսները չաղրայով ծածկած, ձեռքերից մէկով ջրամանը բռնած, միւսով՝ չաղրան կրծքի վրայ պահած, իսկ երեսների վրայ քաշած չաղրայի եղրերը սեղմել էին սպիտակ ու մանրիկ առամների արանքում: Եղրերի հետ միասին նրանք սեղմում, արիւնոտելու չափ կծկում էին նաեւ իրենց շրթունքները: Տարօրինակ էր թուում, որ նրանց կապած կիսաչրջանի մէջ ջուրը հոսում էր նոյն խաղաղութեամբ, կարծես չէր հոսում, եւ ուստա Մկրտչի անունը դըրուած աղբիւրի ճակատին՝ երեք հին, բայց կենդանի լեղուներով, թուում էր նոյնքան խաղաղ եւ յաւիտենական...

Մոլլայի մեծ կինը, որն ի հարկէ երբեք չէր դալիս ջրի, այժմ նոյնպէս առանց ջրամանի էր կանդնել կանանց մէջեւ, լուռ լսում էր խօսակցութիւնները եւ մերթ ընդ մերթ դլխի դրական շարժումներով հաւանութիւն էր տալիս նրանց ասածներին: Սակայն նա ուշադիր չէր լսում նրանց եւ չարունակ նայում էր դէպի փողոց: Երբ այնտեղ երեւաց Հեղնարը եւ արագ անցաւ, մոլլայի մեծ կինը նշան արեց աղբիւրի մօտ դտնուողներին՝ ձայն չհանել, եւ չոտպեց նրա եաեւից:

Աղբիւրի մօտ բոլորը նայեցին իրար:

— Աչէս ի՞նչ են մտածէ մեր տղա – մարդիկ, — չչնջաց մէկը:

— Կը սպանեն, — ենթադրեց միւսը:

— Թող սպանեն, — տենդահար բոցավառուեցին մի զոյդ աչքեր. — էնիկ չարիքին հակառակ կ'ապրի: Ընչի՞ պիտի մեննակ էնիկ չարիքին հակառակ ապրի:

×

Հարիւրայի տան վոքրիկ փողոցի անկիւնում մոլլայի մեծ կինը հասաւ Հեղնարին, կարեց նրա առաջը, երկու ձեռքերով կոպիտ բաց արեց նրա երեսը.

— Անամո՛թ...

Հեղնարը դունատուեց:

— Սիրակա՞ն ունիս, քա՛ծ:

— Ունիմ, բալքի, օր քեղնէն պահեմ, Աստահից ի՞նչըղ պահեմ, — չչնջաց Հեղնարը:

— Ունի՞ս հա՞...

Թրքուհին կատաղած սեղմեց բռունցքներն ու առամները, եւ կարծես ներսից ստացած մի հարուածից՝ նեռուեց դէպի ուստայի կինը.

— Հա՞յ է...

— Հայ է, բալքի...

Հեղնարը բռնեց սիրտը, որ թպրտում էր անհանդիստ եւ անկանոն:

— Ըսել է՝ ուստ չէ՞, հա՞, անառակ: Լա՛ւ...

Նա կարուկ եաւ չրջուեց, բղաւեց.

— Հէ՛յ, աղջիկներ, կնկտիք, խոտել եկէք, մէ–մէ քար բերէք հետներդ, չուն կայ սատկեցնելու, չո՛ւտ...

— Բալքի, — սարսափից նուաղած ձայնով թոյլ ճչաց Հեղնարը, — բալքի, ուսը կեցի, ոտքդ պադնեմ, ես Հայ եմ...

— Ի՞նչ...

Մոլլայի մեծ կինը եաւ–եաւ դնաց եւ ձեռքերը եաեւը տանելով, չուռած մատներով չօշափեց պատը՝ չընկնելու համար:

— Հա՞յ ես...

Աղբիւրը հեռու էր եւ ոչ ոք չէր լսել մոլլայի կնոջ կանչը: Հեղնարն այնպէս էր դունատուել, որ թուում էր, թէ պիտի ուչաթափուի:

Մոլլայի կինը, որ սառած աչքերով անթարթ նայում էր Հեղնարին, սկսեց չրթունքները չարժել: Ըստ երեւոյթին նա խօսում էր, բայց ոչինչ էր լսւում: Այդպէս անցաւ մի քանի վայրկեան, մինչեւ որ նրա ձայնը դարձաւ լսելի.

— Հայ... Ո՛վ մարդարէ... ի՞նչըղ չէինք նկատէ... Շէյթանը քեղի հետ... Թուրքի անունո՞վ անառակութիւն կ'ե – նես... Քեղի ակռէքով կը պղենք... Ակռէքով...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

—o—

ՄԱՐՍԷԻԼ (Յառաջ).— Վեց դար սպըրկուեցնէ յետոյ, Տաւրոսէն մինչեւ Ախթամար, հայ ժողովուրդի խաւարամած հոգիին վրայ Մայիս 28ը կանգնեցաւ իբր լուսաւոր փարոս մը: Այսօր, աւելի քան կէս դար տարաղուսթենէ եաք, Ախթամարէն մինչեւ Ալպեան լեռներ, մինչեւ Անտեան չղթաները, Մայիս 28ը կը մնայ անմար կանթեղ, որուն պլպլացող ճրագին մէջ Հայութիւնը կը տեսնէ իր անցեալի հաւատքը եւ ապագայի յոյսը: Այս է օրուան իմաստն ու խորհուրդը, որուն համար խուռներամ բազմութիւնները արտասահմանի տարածքին վրայ ամէն տարի կը հաւաքուին հաղորդուելու, նորոգուելու ու իրենց ազգային անունդը վերստանալու:

Այսպէս, Մարսէյլի հայրենասէր բազմութիւնը, որուն մէջ ղշալի թիւով երիտասարդներ, ամբողջովին լեցուցած էր Սիլանտիի պանդոկին սրահները կի – րակի Մայիս 28ին ոգեկոչելու Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման 5ամր դարեդարձը:

Հանդիսութեան կը նախագահէր Իվ Գասպարեան, որ հակիրճ խօսքերով բնորոշեց Մայիսեան հերոսամարտներով կերտուած Ազատ ու Անկախ Հայրենիքի արժէքն ու տարողութիւնը պատմական, քաղաքական, ընկերային եւ մարդկային մարզերու մէջ, յայտնելով իր հաւատքն ու համոզումը հայ ժողովուրդի արդար իրաւունքներու վերահաստատման, հակառակ այսօրուան միջազգային քաղաքականութեան մեծերու լռութեան եւ անտարբերութեան, չհետեւելով թէ դիւանագիտական աշխարհի մէջ կարեւորը, տեւական պատրաստ ըլլալն է՝ լաւագոյնս օգտագործելու ներկայացած բոլոր առիթները: Այս պարտականութիւնն ու նուիրական առաքելութիւնը կ'ներթան այսօրուան ու գալիք սերունդներուն, մինչեւ որ հայ ժողովուրդի հազարամեայ պատմութեան մէջ: Ան կ'ապրի այսօր, կը պահպանի միայն ազատութիւնը, որ չի կրնար չվերահաստատուիլ երբ կայ մէկ կողմ հոգ եւ միւս կողմ ժողովուրդ...»:

Յետոյ բանախօսը յատկապէս կեդրոնացաւ Հայկական Հարցի այժմէականութեան վրայ ըսելով թէ՝ օսմանեան կայսրութեան եւ մեծ պետութիւններու միջեւ ստորագրուած դաշնագրերները ոչ միայն մեզի զոհացում չտուին, այլեւ անտեսեցին ու արհամարհեցին: Ինչպէս երէկ, այսօրուան Թուրքիան բազկացած է զանազան ժողովուրդներէ, որոնք կը պահանջեն ու պիտի պահանջեն միշտ իրենց ազատութիւնը՝ Լազերը, Քիւրտերը: Թուրքիա չի կրնար յաւիտենապէս բռնազբաւել մեր հողերը եւ խեղաթիւրել պատմութիւնը. « ... Այս միտումով կը յայտարարենք թուրք դիւանագէտներուն, որ կը ջանան նուաճել արեւմտեան երկիրները ուր ապաստան գտած ենք, քիչ մը մոռցնել տալ ղիրենք: Մենք այդ երկիրներու մէջ իբր կատարեալ քաղաքացի նկատելով բոլոր իրաւունքները ունինք որոշ դեր եւ աղդեցութիւն տնտեսական եւ քաղաքական կեանքին մէջ, որոնք բաւարար են տեւաբար յիշեցնելու հիւրընկալ Պետութեանց թէ Հայկական Հարց մը կայ, պահանջատէր ենք ու կը սպասենք եւ կը հաւատանք արդար լուծումի մը... »:

Ապա խօսք առաւ, օրուան երկրորդ բանախօս՝ ընկեր Միսաք Միւրէճ, որ իր խանդավառ չունչով, ժողովրդական պատկերներով, փաստացի վկայութիւն – ներով եւ առօրեայ կեանքի օրինակներ – րով կրցաւ գրաւել ներկաներու ուշադրութիւնն ու հետաքրքրութիւնը: Ցարդելի բանախօսը նախ բնորոշեց Մայիս 28ը իբր բացառիկ թուական մը մեր գարաւոր պատմութեան մէջ: Բացառիկ որովհետեւ Մայիսեան օրերու նախօրեակին Հայաստան աշխարհի մէջ ոչ կազմակերպութիւն, ոչ նախարարութիւններ, ոչ բանակ, ոչ մարզուած զինուորներ, եւ նոյնիսկ ոչ սեփական հող կար մեր ժողովուրդի ոտքին տակ, գարերու օտար լուծերը եւ Ապրիլեան Եղեռնը վռնչա – ցուցած էին Հայուն «զօրեղ մարմինը» եւ «վեհ հոգին»: Գերմարդկային, հզօր, իմաստուն բազուկներ, սրտեր եւ մտքեր պէտք էին՝ ինչպէս Ա. Մանուկեան, Սիլիկեան եւ ուրիշներ, որպէսզի երախաներէ, կիներէ, ծերերէ բաղկացած ամբոխը դառնար Ազգ, Պետութիւն, Կառավարութիւն:

Ցետոյ Միսաք Միւրէճ անդրադարձաւ մեր հայրենիքի մէջ ապրող ժողովուրդի հոգեվոխութեան մասին: Ժողովուրդ մը որ չորս, հինգ տասնեակ տարիներ առաջ բոլորովին մտալլուած ու ընդարմացած վիճակ մը ունէր, յանկարծ հոգեչարժ ենթարկուեցաւ՝ կռնգնեցուց կոթողներ, յուշարձանները, հրապարակ հանեց երիտասարդութիւն մը. ժողովուրդ մը որ այսօր հազարներով կը բարձրանայ Սարդարապատի դաշտը իր խունկը եւ մոմը մատուցանելու բոլոր անոնց որոնք լինկան վասն հայրենեաց, վասն ազատութեան: Եթէ այսօր միայն Սարդարապատը կը յիշուի, վաղը այդ կոթողին վրայ իրենց տեղը պիտի դտնեն Սարդարապատի յաջորդող օրերը, Ազատ Մանուկեան, Դրօ, Սիլիկեան, Նազարբէկեան:

Իր եզրակացութեան մէջ, Միսաք Միրզէ յայտնեց իր հաւատքը հանդէպ երիտասարդութեան. երիտասարդութիւն մը, որ այլեւս կը դառնայ դէպի իր աղբիւրին հարցերուն եւ որուն աւազ պարտական – նութիւնն է չարունակել իր ժողովուրդի պատմական առաքելութիւնը վճռական եւ անխորտակ կամքով, մինչեւ որ դարձեալ Ազատութեան եւ Անկախութեան փրկա – րար չունչը ողողէ մեր հերոսներու ա – րիւնով ոռոգուած լեռներն ու հովիտ – ները:

Օրուան դեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին Օրիորդ Լիւսի Գէօմիւրեան (Լիոնէն) ժողովրդական երգերով, Օրիորդ Մարի Ալեքսանեան դաշնակ եւ Օրիորդ Սեդա Տիւիւլեան, արտասանութիւն:

Շնորհաւորելի է կազմակերպիչ մարմինը, որ առիթը տուաւ, հայապատկան այս օրով, անգամ մը եւս նորոգել մեր ուխտը հայկականութեան դարբինին վրայ, մեր ուխտը Հայ ապրելու, մեր ուխտը Հայ մեռնելու:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԶԱՆԱԶԱՆ-ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

—o—

Պէյրութի մէջ, Մայիս մէկի նախօր – եակին, երկու պեղեցիկ կիներ մտած են նորաձեւութեանց վաճառատուն մը:

Ինչ վերջ, անոնցմէ մէկը, վաճառատան տէրը՝ Ատէլ Ապտալլան մէկ կողմ կանչելով՝ անոր ըսած է որ, զինք համբուրէ եւ իր բարեկամը ըլլայ, որովհետեւ, ինք հարուստ եւ տարիքոտ մարդու մը հետ ամուսնացած է:

Ապտալլա համբոյրը տուած եւ երիտասարդ կնոջ հեռաձայնի թիւը առած է:

Երբ երկու կիները մեկնած են, Ապ – տալլա տեսած է որ, արկղին մէջ գըտնուող 1200 լիբանանան թղթոսկին չէին եւ թէ իր առած հեռաձայնի թիւը հոգեբուժարանի մը հեռաձայնի թիւն է:

×

Ամուրղներու Լոնտոնի Սոթպի ընկերութեան Լոս Անճելըսի մասնաճիւղը, մօտ օրէն աճուրդով պիտի ծախէ Միքի Մաուղներու ստեղծիչ Ուոլթ Տիզնէյի պատկանած բազմաթիւ առարկաներ, առնուած անոր «սթիւտիօ»ներէն:

Առարկաներուն մէջ կը գտնուին նաեւ բազմաթիւ ժամացոյցներ, որոնց ձեւերը գծած էր Տիզնէյ եւ որոնք կը ներկայացնէին «Միքի» եւ «Մինի Մաուս»ի մէջեւ սիրային տեսարան մը:

Ակնյայտնի է, այդ ժամացոյցները իվերջոյ հրապարակ հանուած չէին, որովհետեւ սիրային տեսարանը այն աստէն չափազանց «սէքսի» նկատուած էր:

×

Անգլիոյ Սաութհ Սիտս քաղաքի բնակիչներէն կարասիներու վաճառական Վիքթոր Հոլտըն, վերջերս երբ լմացած է թէ իր 7 տարու աղջկան յաճախած վարժարանը ծախու հանուած է, անմիջապէս գնած է զայն:

Պ. Հոլտըն յայտարարած է. «Շատ գոհ եմ վարժարանէն եւ վախցայ որ, եթէ ուրիշ մէկը գնէր զայն, դասաւանդութեանց մեթոտն ալ պիտի փոխուէր, բան մը՝ որ երբեք չէի ցանկար»:

×

Աւստրալիոյ Սաեւալես քաղաքի բնակիչներէն Պ. Պրանտըրուք, վերջերս գնած է ինքնաշարժ մը, որուն դուռը երբ բացած է, զարմանքով տեսած է որ եռուի նստարանին վրայ օճ մը կծկուած քնացած է, դեկին մօտ՝ գորտ մը կեցած է իսկ վարն ալ՝ մեծ մուկ մը կայ:

Ըսած է թէ՝ իր գնածը ոչ թէ ինքնաշարժ, այլ Նոյեան տապան է:

Ա. Օ.

յերու դէմ: Այդ աշխատանքին կը լծուի ան իր աշխատակիցներով:

Մախալասի վերջին տոմսը «Ազա՞տ լրագրութիւն» խորագրով տպուած է «Ազատագնդ»ի 1898ի առաջին թիւին մէջ: Ասիկա քաղաքական բովանդակութեամբ գրութիւն մըն էր, որու մէջ գրագետը սուլթանական Թուրքիոյ կառուցած մամուլը: Այս կը գառնայ Մախալի կարապի երգը, քանի որ գրութեան յոյս ընծայումէն երկու շաբաթ եաք ռուս կառավարութիւնը աննշան պատրուակով մը կը փակէ «Ազատագնդ»ը՝ ընդմիշտ արգիլելով անոր խմբագրին գրագիր լրագրութեամբ:

Մ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (75)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՐ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷՆ)

— Այդ Աբդարը ի՞նչ գործ ունի եղեր Մարգար էֆէնտիին տունը:

— կարծեմ իրեն մէկ հեռաւոր ազգականն է եղեր:

— Հէ՞, գոչեց Պօղոս էֆէնտի, այս նոր յայտնութենէն տարտափած:

— կայծունին այնպէս ըսաւ... բայց տեսնենք իրա՞ւ է, դուն առանկ մարդ չես ճանչնար եղեր, ուրեմն բոլոր այս պատմութիւնը որեւէ հիմք չունի:

— Մ՛... չեմ ճանչնար պատասխանեց Պօղոս էֆէնտի, բայց...

— կը տեսնեմ, որ պարապ տեղը ձեղի իրար անցուցի, եթէ դիտնայի, որ այսքան պիտի յուզուիք՝ բնաւ խօսք չէի բանար, ըսաւ Մկրտիչ աղա:

— Այդ Աբդարը անդամ մը չե՞նք կըրնար տեսնել, ըսաւ Պօղոս էֆէնտի առանց իր բարեկամին խօսքերուն ուշադրութիւն դարձնելու:

— Իրաւ որ չեմ դիտեր, թէ ինչպէս կարելի է... բայց ի՞նչ օգուտ այդ երիտասարդը տեսնելէն:

— Այսինքն կ'ուզէի հասկնալ, թէ ի՞նչ նպատակի համար այս խօսքերը կը տարածէ կոր:

— Ասիկա չատ պարզ է, պարզապէս թշնամութեան համար:

— Բայց ես այդ ազգն հետ բան մը չունիմ:

— Ըսի ձեղի, որ Մարգար էֆէնտիի աղգական է եղեր, ասիկա բաւական է ամէն բան բացատրելու:

Պօղոս էֆէնտի չպատասխանեց: Խորին մտածումի մէջ թաղուած կը թուէր: Մկրտիչ աղա զղջացած էր գալուն եւ այդ խօսքերը բանալուն: Ինք կ'ենթադրէր, թէ ըսուածները գրպարտութիւն – ներ էին եւ թէ Պօղոս էֆէնտի պիտի կրնար զանոնք մէկ բառով հերքել: Իսկ հիմա կը տեսնէր թէ, ընդհակառակն, իր բարեկամը ոչ թէ կարող չէր եղածը հերքելու, այլ նոյնիսկ գրեթէ պատմութեան ճշմարտութիւնը կը հաստատէր իր յուզուած ու չվոխած կերպարանքովը:

Կ'երեւայ, որ բոլոր իմացածներս ճիշդ են, խորհեցաւ Մկրտիչ աղա եւ այս մըտածումը գինքը խորապէս վրդովեց:

Կամաց մը ոտքի ելաւ եւ մեկնելու պատրաստուեցաւ, սակայն Պօղոս էֆէնտի ձեռքի չարժումով մը կեցուց գինքը:

— Նստէ, կ'աղաչեմ:

Թաղականը նստաւ:

— Կը տեսնես, շատ յուզուած եմ, ըսաւ Պօղոս էֆէնտի, անոր համար թերեւս էւել պակաս խօսքեր ըսեմ, ուսոմն կը խնդրեմ, որ իրրեւ մտերիմ եւ ճշմարիտ բարեկամ մեր փոխանակած խօսքերը բոլորովին ծածուկ մնան:

— Այդ մասին կատարեալապէս վստահ կրնաս ըլլալ իմ մասին:

— Այս մէկնոցիս քեզ իրրեւ եղբայր նկատելով է, որ կը խօսիմ:

— Շնորհակալ եմ ձեր ցոյց տուած վստահութենէն:

— Հիմա լռեմ մտիկ ըրէ, ըսաւ Պօղոս էֆէնտի, զոդհարը ձայնով մը, քիչ մը առաջ ինչ որ պատմեցիր ամէնքն ալ կէտ առ կէտ ճիշդ են...

— Ի՞նչ կ'ըսէք, Պօղոս էֆէնտի, գոչեց Մկրտիչ աղա այս յայտնութենէն այլայլած:

— Այո, բարեկամ, ճիշդ են... ի՞նչ հարկ կայ ուրանալու, քանի որ ամէն բան երեւան ելած է արդէն:

— Երբեք չէի կրնար հաւատալ, որ տիկինը...

— Ես ալ այնպէս, բայց իրողութիւնը այս է: Հիմա կը մնայ գարման մը խորհիլ, գայթակղութեան առաջքը առնելու համար: Իրրեւ անկեղծ բարեկամ ի՞նչ խորհուրդ կուտաս ինծի:

Մկրտիչ աղա անմիջապէս չպատասխանեց, պահ մը խորհեցաւ, յետոյ ըսաւ.

— Խնդիրը այնքան ծանրակշիռ է, որ կարելի չէ թեթեւօրէն վճիռ մը տալ:

— Ես ալ նոյն բանը կը խորհիմ, բայց վերջապէս այս վիճակին գարման մը պէտք է դտնել:

— Դուք հարկաւ գարման մը խորհեցաք... նախ ի՞նչ կարզադրութիւն պիտի ընէք ձեր կնոջ մասին:

— Մինչեւ հիմա այդ մասին բան մը չեմ որոշած, պատասխանեց Պօղոս էֆէնտի միամտօրէն:

— Արդարեւ դժուար կացութիւն, ըսաւ Մկրտիչ աղա, որ ինքն ալ կարող չէր որեւէ միջոց մը գտնել իր բարեկամը փրկելու համար այս փորձանքէն:

— Ես կ'ուզէի խնդիրը ծածկել, բայց հիմա կը տեսնեմ, որ կարելի չէ այդ բանը... հազիւ քանի մը ժամ անցած արդէն ամէն բան լմացուեր է թաղին մէջ:

— Այո, եւ ասոր համար կարծեմ առաջուց կարզադրութիւն եղած է... ինծի անանկ կուգայ, որ Աբդարը եւ Մարգար էֆէնտին միասին պատրաստած են այս ամէնը:

— Անո՞նք կը կարծես:

— Անոր տարակոյս չունիմ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Վիքթորիա Յովհաննէս – եան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղիկի նուէրներով, ներկայ գտնուելով, մամուլով եւ զրաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

×

Այրի Տիկին Աբշալոյս Պապուռեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, ներկայ գտնուելով, մամուլով կամ զրաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՊԱՊՈՒՌԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՆԹ–ԷԹԻԷՆ։— Նչան Ա.յտապիրեան խոր ցաւով կուգայ բաժնելու սուգը այրի Տիկին Աբշալոյս Պապուռեանի եւ զաւակներուն, պատանեկութեան սիրելի ընկերոջ Յակոբ Պապուռեանի մահուան առթիւ եւ կը նուիրէ 30 Ֆր. տեղւոյն Նոր Սերունդի Բարդէն Սիւնի խումբին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առած է Տէր եւ Տիկին Ալեքսանեանէ 50 Ֆր. իրենց աղջկան Լիւսիի ամուսնութեան առթիւ։

×

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները հոգեհանգստեան առթիւ.—

Ողբ. Տօրումեան Գրիգորի հոգեհան – գստեան առթիւ Տիկին Ռոզ Տօրումեան եւ զաւակները 25 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Թայիչակ Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Կիրակոսեան 10ական Ֆր.։

Ողբ. Տիրատուրեան Տիրատուրի մահուան Ա. տարելիցին հոգեհանգստեան առթիւ Տիկին Ազատուհի Տիրատուրեան 10 Ֆր. Ողբ. Սիմոն Շիչմանեանի հոգեհանգստեան առթիւ այրի Տիկին Սիրուհի Շիչմանեան 30։ Ողբ. Վահէ Անդրէասեան մահուան քառասունքին հոգեհան – գստեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Մխրան Անդրէասեան 100 Ֆր.։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն։

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ։

— Ժամը 13ին հացկերոյթ։

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ամավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան։ Հեռաձայն 027–18–28։

Ճաշատին 25 Ֆրանք։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ս. Միհասեան» ենթակոմիտէի
Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Ֆր. Կապոյտ Խաչին

Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ. ԴԱՍԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱՉՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ

Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԻՆՉԵԻ ԼՈՅՍ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ — ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ

35րդ ցանկ

Պր. Սերժ Քրքեաշարեան (Շաս), Պր. Գ. Համբարձումեան (Վիլէօրպան), Դանիէլեան ընտանիք (Լիոն), Տիկին Աղաւնի Տէրթէրեան (Իսի լէ Մուլինօ), Օր. Լուիզ Պուրմայեան (Պուա Քոլոմպ), Պր. Ժաք Ժամկոչեան (Շալոն–սիւր–Սոն), Պր. Սարգիս Ջուլֆեան (Շաս), Տիկ. Օհանեան (Լիվրի Կարկան), Պր. Յովհ. Շերբեճեան (Շընըվիէռ), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Գասլաքճեան (Վիլէօրպան), Տէր եւ Տիկին Մանուկ Մանուկեան, Պր. Լեւոն Պայընտրեան, Տէր եւ Տիկ. Ներսէսեան, Տէր եւ Տիկ. Վարդան Խրիմեան, Տէր եւ Տիկ. Մ. Թաչճեան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Թէրզեան, Տէր եւ Տիկ. Գ. Յովակիմեան, Տէր եւ Տիկ. Յ. Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Թաչճեան, այրի Տիկ. Ն. Հէքիմեան 100ական Ֆր (Ընդհանուր Սկսնթ էթիէնէն)։

Նախկին գումար 128·082,53
35րդ ցանկի գումար 2·000 Ֆր.
Ընդհ. գումար 130·082,53։

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Անտիլիի Հանգստեան Տան դարաս տանիի մէջ, 1 Ռիւ ժան–Ֆիլիօ Անտիլի 95
Մանրամասնութիւնները յայնդրվիւ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կըլընոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիգիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի պեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ։

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս։

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի կիրակին)։

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

Մահուան 100ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան եւ Փարիզի Խոսեան Ամանուց Միութեան, հովանաւորութեամբ Արեւմտ. Եւրոպայի Կաթող. Պատուիրակ։

ՍԵՐՈՎԲԷ Ա.Ր.Ք. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կը նախագահէ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ
Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը կը
ներկայացնէ ԵԴ. ԱՂԱՄԵԱՆ
Խօսք կ'առնէ ԱՍԱՏՈՒՐ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ
Արտասանութիւններ քերթողին գործերէն
9 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8·30ին
MAISON DES CENTRAUX
8, Rue Jean-Goujon, Paris (8e)

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՀԱԻԱՔՈՅԹ

Կազմակերպուած Մարզկային Իրանոյ Լիկայի Սոյի մասնաճիւղին կողմէ, Ուրբաթ Յունիս 9, ժամը 20·45ին Սոյի նախկին քաղաքապետարանի Սալ տէ Ֆէթը (68, Ռիւ Հուտան)։

Էտուար Տըփրէօ պիտի խօսի «Շարքային մը յուշերը» իր հատորին մասին եւ պատասխանէ հարցումներուն։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ – ՌԱՖԱՑԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի բոլոր մասնաճիւղերուն, Շաբաթ, Յունիս 17ին։

Արձանագրուիլ այժմէն մինչեւ Յունիս 13 Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15էն 17 Ահարոնեան ակումբը։ Ծախք՝ 20 Ֆրանք։

LA GALERIE DE BELLECOUR
(18, Rue Auguste-Comte — Lyon)

présente l'Arménie vue par

MUTAFIAN

du 27 Mai au 9 Juin

sous le haut patronage de
Mr. L. PRADEL (Maire de Lyon)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի Կապոյտ Խաչի դաշտահանդէսը Յունիս 18ին։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 25 Յունիսին։

×

Համախարբերդցիական Միութեան Ֆրանսայի Հարաւային չորքանի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ 9 Յուլիս Կիրակի օր Ֆոպըրկուլի դղեակին դարաստանին մէջ։ Մանրամասնութիւնները առանձին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն
Հայ Ուսանողներու Օգնութեան Միութեան
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ թատերախումբը կրկին կը ներկայացնէ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

(3 արար)
զուարճալի վաւերշտ մը

Արդիականացում եւ համազօրձ բեմադրութիւն դերակատարներու կողմէ, ղեկավարութեամբ Յակոբ Փափազեանի

Երեքշաբթի Յունիս 6, ժամը 20·45ին

THEATRE CHARLES DE ROCHEFORT 64, Rue du Rocher (Métro Villiers)

Դերակատարներ.— Սօնա Վարդանեան, Օքսէն Կեղեան, Յակոբ Փափազեան, Ազապի Պալեան, Մանուկ Թօմարճեան, Ալեքսան Ալեքսանեան, Կարօ Մասլաքեան, Սրա Տէյիրմէնճեան, Գաբրիէլ Թօկաչեան, Արման Թիւզիմէնեան, Բաֆֆի Սարգիսեան, Միսաք Քըլըճեան, Գ. Տէմիրեան։

Տոմսերու համար դիմել.—

Bureau de l'Union, 32 Rue de Trévise, les Mercredis et Samedis de 18 à 19 heures
Markarian, 32, Rue de Trévise — Massis, 21 Rue Saulnier
Diamantaires, 60 Rue Lafayette

Գին 20 եւ 10 ֆրանք

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Կարապետ Եաղըճեան ծնած Պաֆրա (Թուրքիա) կը փնտռէ իր քոյրը որ 15 տարեկան էր 1916ին։ Զիրար վերջին անգամ տեսած են Դաւրայի մէկ որբանոցը 1916ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

Տէր–Յարութիւնեանի
1, Rue des Vignes
93 - Epinay s/Seine

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԶԵՌՆԱՐԿԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կեդր. վարչութեան եւ կազմակերպութեամբ Վիէն – Տէսինի քոյր միութիւններու

Պատուոյ նախագահութեամբ
Տէսինի քաղաքապետ
Պր. ՓԻԷՐ ՄՈՒԹԷՆԻ

կը խօսի Պր. Վիքթոր Կարտոն

Մանակցութեամբ Տէսին – Վիէն Նոր Սերունդի պարախումբին։

Երգ՝ Տիկ. Ալիս Ալթունեան–Գալուստեան, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Պարտաքճեան եւ Կարապետեան։

Առատ կերուխում, հայկական նուագախմբ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ։

11 Յունիս Տէսինի քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 15·30ին։

Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամավերջի հանդէս – դաշտահանդէսը Յունիս 25ին։

ՃԱՇ

Իսի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբի ճաշը Յունիս 17ին, Մխիթարեան վարժարանի «Գ. Մ. Ալէմշահ» սրահը։ Ճոխ դեղարուեստական բաժին։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
7
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
7 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-81

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·434

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.434

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՕՐԵԱՅԻՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԸ

—o—

Հինգ տարի առաջ, 1967 Յունիս 5ին, Իսրայէլի բանակները օդանաւերով, թնդանօթներով եւ հրասայլերով յանկարծակի կը յարձակէին Եգիպտոսի, Յորդանանի եւ Սուրիոյ վրայ մի քանի ժամուան մէջ, անհնարին բերելով երեք երկիրները:

Մինոլորտը էլեկտրականացած էր ամիսներէ ի վեր: Կամալ Ապտէլ Նասր ռազմաչունչ ճառեր կ'արտասանէր՝ ըմպռնալով բնաջնջել Իսրայէլը:

1956 Հոկտեմբերի ձախաւեր պատերազմէն ի վեր ՄԱԿի կազոյտ ղրակազորները պահակի դեր կը կատարէին Սուէզի ու Սինայի ճակատին վրայ, արգիլելու համար արիւնալի բախումները եգիպտական եւ իսրայելեան բանակներուն միջեւ:

Նասրի պահանջին վրայ, միջազգային պահակները քաշուեցան, ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Ու Թանի կարգադրութեամբ: Եգիպտացիք անմիջապէս զրաւեցին Շարմ-էլ-Շեյխը, Թիրանի նեղուցին վրայ, արգիլելու համար Իսրայելացիներու մուտքը Կարմիր Ծովէն Ակապայի ծոցը:

Կացութիւնը ծանրացաւ յանկարծ: ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդը ի զուր ջանաց առաջքն առնել պատերազմին: Ջօր. ոը կօլ յայտարարեց, որ Ֆրանսա պիտի դատապարտէ նախայարձակը: Ու յարդեց իր խօսքը:

Հիսէյն Թագաւոր, որ տարիներով Քիրեա էր դարձած Նասրի անարգական յարձակումներուն, Յունիսի սկիզբը անակնկալ կերպով Գահիրէ գնաց իր օրհրի թշնամիին՝ Ակմէտ Շուքէյրիի ընկերակցութեամբ՝ եւ հաշտուեցաւ Ապար Միացեալ Հանրապետութեան նախագահին հետ: Այս հաշտութիւնը ճակատագրական պիտի ըլլար Յորդանանի համար, որ ստիպուեցաւ մասնակցիլ արաբ-իսրայելեան դժբախտ պատերազմին: Եւ հակառակ իր հզօր Արաբական Լեգէոնի հերոսական դիմադրութեան, կորնցուց Երուսաղէմը, Նապլուսը, Ելիքովը եւ ամբողջ Այսրյորդանանը՝ մինչեւ Յորդանան գետը:

Աւելորդ արիւնահեղութենէ խուսափելու համար Յունիս 7ին Հիւսէյն համաձայնեցաւ կրակը դադրեցնելու մասին Ապահովութեան Խորհուրդի ուղղած երկրորդ կոչին:

Եգիպտական ճակատին վրայ կատաղի էր ազէտը: Յունիս 5ի առաւօտեան ժամը 8ին իսրայելեան օդանաւեր միաժամանակ ռմբակոծեցին 17 օդակայանները, զանի վրայ քանդելով հարիւրաւոր օդանաւեր, որոնք օդ բարձրանալու առիթ չունեցան:

Իսրայելեան բանակը ՆԷկէվի անապատէն հրասայլերով յառաջացաւ, առանց մեծ դիմադրութեան հանդիպելու: Եւ իրաւ եռեւէ զրաւեց Կազան ու էլ-Ալրիշը, հասնելով մինչեւ Սուէզի ջրանցքին տիրերը: Եգիպտական բանակը կը նահանջէր խուճապահար:

Իսրայելացիք զրաւեցին նաեւ Շարմ-էլ-Շեյխը, ապահովելով ազատ նաւարկութիւնը Ակապայի ծոցին մէջ, կարմիր ծովէն էյլաթի նաւահանգիստը:

Սուրիոյ ճակատին վրայ եւս հարուածային կարգով յաղթանակներ արձանագրեցին: Սահմանէն ներս մտնելով զրաւեցին Քունէյթրայի չէրքէզբնակ շրջանն ու Կոլանի բարձունքները:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹԻԹՕ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

—o—

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Եւկոսլաւիոյ նախագահը Մոսկուա ժամանեց հինգ օրուան պաշտօնական այցելութեան համար:

Այս այցելութիւնը, որ առաջինն է 1968էն ցայսօր, յատկանշական կը նկատուի երկու երկիրներու յարաբերութեանց ճամբուն մէջ: Արդարեւ, Մոսկուայի եւ Պելկրատի կապերը խզուած էին 1948ին, երբ Խրչ. Միութիւն փորձեց իր կամքը պարտադրել Եուկոսլաւիոյ դէմ դարձնելու համար պարզ արբանեակ մը՝ իր ազդեցութեան ենթակայ: Այդ թուականէն ի վեր որոշ բարելաւում մը նշմարուած էր յարաբերութիւններու մարզին մէջ, թէեւ տարակարծութիւնները փարատած չէին: Այսպէս, Թիթօ խափ. դատապարտեց Չեխոսլովաքիոյ վրայ կատարուած խորհրդային զինեալ միջամտութիւնը եւ դէմ արտայայտուեցաւ այսպէս կոչուած Բրեժնեւի « տեսութեան », ըստ որուն ընկերվարութեան պահպանման համար Կրեմլին իրաւունք կուտայ ինքզինքին միջամտելու արբանեակ երկիրներու ներքին գործերուն՝ «կարգ ու կանոնի վերահաստատման համար»:

Աւելցնենք, որ Բրեժնեւ երբ Պելկրատ այցելեց վստահեցուց Եուկոսլաւիոյ առաջնորդը, թէ պերազահութեան եւ անկախութեան սկզբունքը, ինչպէս նաեւ ուրիշ երկիրներու ներքին գործերուն միջամտելու չըլլալու տեսակէտը, հաստատուած Պելկրատի եւ Մոսկուայի միջեւ 1955ին, կը մնան ի զօրու:

Բրեժնեւի այցելութեամբ (անցեալ Սեպտեմբերին) բարելաւում մը արձանագրուեցաւ երկու երկիրներու յարաբերութիւններուն միջեւ:

Կրեմլինի մէջ ի պահու մառեչալ Թիթոյի ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ, որու ընթացքին անոր յանձնուեցաւ խորհրդային ամէնէն բարձր շքանշանը, որ կը կրէ Լենինի անունը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը Պրանտ Հարուրդի համալսարանին մէջ յայտարարեց, թէ Գերմանիա մօտ 50 միլիոն տոլար պիտի նուիրէ Մ. Նահանգներուն՝ իբրեւ «զերման Մարշալ ծրագիր», որպէսզի կրթական հաստատութիւն մը հիմնուի, որուն նպատակը պիտի ըլլայ զրաղիլ եւրոպական հարցերով: Պրանտ իր այս յայտարարութիւնը կատարեց ամերիկեան Մարշալ ծրագրի 25ամեակին առթիւ:

ԻՍՐԱՅԵԼԻ Պաշտպանութեան նախարարը՝ Զօր. Մոչէ Տայեան ազդարարութիւն մը ըրաւ Եգիպտոսի եւ Լիբանանի Ապահովութեան Խորհուրդի կոչին ընդառաջ դարին նաեւ Եգիպտոս եւ Սուրիա: Եւ Յունիս 10ին կրակը դադրեցաւ բոլոր ճակատներու վրայ:

Միայն վեց օր տեւած էր պատերազմը: Իսրայելացիք կարեւոր տարածութեամբ հող զրաւած էին Եգիպտոսէն, Յորդանէն ու Սուրիայէն եւ տեղաւորուած այնտեղ:

Պարտուած էր Նասր, որ թատերական ձեւով Հանրապետութեան նախագահու թենէն հրաժարեցաւ Յունիս 9ին, Ուրբաթ կէսօրէ վերջ: Սակայն ժողովուրդի հրապարակային համակրական ցոյցերուն վրայ, եւ առաւ հրաժարականը յաջորդ առաւօտ:

Այսօր, հինգ տարի վերջ, Իսրայելացիք տակաւին կը մնան իրենց զրաւած արաբական հողերուն վրայ:

Ձինադադար կնքուած է:

Խաղաղութիւնը կը յամառի դեռ հեռանալ, երազի կապոյտ թռչունին պէս:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿ

«Արարատ» Մայիս 30ին վերջապէս յաջողեցաւ իր երբեմնի կենսունակ դիմագիծը ցոյց տալ պարտութեան մատնելով (2-0) Թիֆլիսի «Դինամօ»ն: «Արարատ» իր պարտութիւններուն հետեւանքով նախավերջին դիրքի հասած էր 16 խումբերու շարքին մէջ, մինչ Թիֆլիսի խումբը յաջողած էր հասնիլ մինչեւ Ա. դիրք:

«Հրազդան» մարզադաշտին մէջ երկու մրցակիցները չատ լարուած ու կորովի խաղ մը ցուցաբերեցին: Առաջին քառորդ ժամուն երեւանցիները չընդառաջեցին «Դինամօ»ի բերդը՝ հարուածներու տարափով: Սակայն Մարզարեանի, Զանազանեանի եւ Անդրէասեանի բազմաթիւ հարուածները կը վրիպէին իրենց նշանակէտէն: Վրացիները, որ ամուր պաշտպանութիւն մը ունէին, զայն ա՛լ աւելի զօրացնելու համար դաշտ կ'իջեցնէին թարմ ուժ մը:

Երեւանցիները տեսնելով, որ գեանչն արուած ցած փոխանցումները արդիւնք չեն տար, կը կիրարկեն «օդային» խաղը: Բայց այս պարագային ալ չեն յաջողիր, քանի որ մրցակիցները ունէին բարձրահասակ խաղացողներ:

«Արարատ»ի կը մնար չյուսահատիլ եւ արագ խաղարկութեան ճամբով ճեղք մը ստեղծել պաշտպանութեան դիմին մէջ: Այս ալ անյուշ դիւրին չեղաւ, սակայն, «Արարատ» այդ օր իր ամբողջ ճարտարութիւնը ի գործ դնելով կը յաջողի 44րդ վայրկեանին կէտ մը նշանակել: Երկրորդ կէտն ալ կ'արձանագրէ 3 վայրկեան ետք:

«Արարատ» պէտք է իր յաջորդ մըրցումներն ալ նոյն թափով կատարէ, որպէսզի իր անմոռանալի դիրքէն դուրս ելլէ:

ԽԱՉԻԿ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Ինչպէս գրած էինք առջի օր, Լիբանանի նոր զահլիճը կազմուած էր 16 նախարարներով, որուն ըլլալով որ ՄԷթը Խաչիկ Պապիկեան եւ Սասո Մերժած էին իրենց առաջարկուած նախարարութիւնները, զանազան պատճառաբանութեամբ: Ֆրանսական մամուլի գործակալութեան հեռագիրը կը հաղորդէ նեղկայիս թէ երկուքն ալ եա առած են իրենց որոշումները եւ այս ձեւով ՄԷթը Խաչիկ Պապիկեան, որ նախապէս եղած է Առողջապահութեան ու նաեւ Զբօսաշրջիկութեան նախարար, այս անգամ ալ կը զանայ Տեղեկատուութեան նախարար:

Խաչիկ Պապիկեան ծնած է 1922ին Կիպրոս: Իրրեւ փաստաբան վկայուած է Պէյրութի Սէն Ժոզէֆ համալսարանի իրաւաբանական վարժարանէն 1943ին: Ապա իրաւաբանութեան տոքթորան ա-ռած է Լիոնի համալսարանէն: Պէյրութի երեսփոխան ընտրուած է 1957ին, 60ին, 64ին, 68ին եւ 72ին:

« ՅԱՌԱՋ » ՎԱՂԸ ԼՈՅՍ ՉԻ ՏԵՍՆԵՐ

Ինչպէս փարիզեան Մամուլի Սենեակն կը հաղորդէր իր զեկոյցով, որ լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի երէկուան թիւին մէջ (Յունիս 6), փարիզեան օրաթերթերը լոյս չեն տեսներ Շաբաթ օր իրրեւ հետեւանք տպարանի անձնակազմերու դործադուլին:

Մեր յաջորդ թիւը՝ Ուրբաթ Յունիս 9:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

—o—

Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Հայրապետի հրաւէրով եւ Նորին Սրբութիւն Ռումինիայի Ժուսթինեան Պատրիարքի կարգադրութեամբ սոյն թուականի Մայիսի 16էն մինչեւ 24ը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեց ռումին օրթոդոքս սուրբ եկեղեցու մի պատուիրակութիւն, որի մաս կազմում էին Նորին Սրբազնութիւն Բանագի միտրա-պոլիտ Նիկոլայէ Գեռնեանուն, պատրիարքական փոխանորդ, Նորին Սրբազնութիւն Անդիմ Նիկա եպիսկոպոսը, աստուածաբան – դասախօս արժանապատիւ Ենէ Բրանիշտէ քահանան՝ ուղեկցութեամբ հոգեշնորհ Տ. Զարեհ Ծ. Վրդ. Պարոնեանի, Բուխարեստի Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցու հոգեւոր հովիւ՝ որպէս թարգման:

Ռումին օրթոդոքս եկեղեցու պատուիրակութիւնը եղբայրական ջերմ սիրով ընդունուեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի, Ս. Էջմիածնի եւ Երեւանի եկեղեցիների հոգեւոր դասի կողմից:

Ռումին բարձրաստիճան հոգեւորականները Մայիսի 20ին, Շաբաթ օրը, եկեղեցան, մասնակցում են սուրբ ժամերգութեանը եւ Մայիսի 21ին, Կիրակի օրը՝ պատարագին, Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարում, ուր Հայոց Հայրապետի եւ Մայր Աթոռի միաբանութեան եւ հայ հոգեւորականութեան հետ միասեղ աղօթում են բոլոր եկեղեցիների միութեան համար Քրիստոսի սիրոյն մէջ եւ համայն աշխարհի խաղաղութեան:

Ռումին օրթոդոքս եկեղեցու պատուիրակութիւնը այցելում է պատմական սրբատեղիները՝ Ս. Հռիփսիմէի, Ս. Գայանէի, Ս. Գեղարդի վանքերը, Օշականի ինչպէս նաեւ Երեւանի Ս. Սարգիս եկեղեցիները, Երեւանում, Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան ճեռագրաց Մատենադարանը, Պատմութեան թանգարան, եւ 1915 թուականի հայ նահատակաց յուշարձան:

Բարձրաստիճան ռումին հիւրերը այցելութիւն են տալիս նաեւ Մայիսի 20ի երեկոյեան, Մայր Աթոռի հոգեւոր ճեմարանին, ուր արժանապատիւ պրո – Ֆեսոր Ենէ Բրանիշտէ քահանան երկու դասախօսութիւններ է կարդում ուսանողութեանը:

Ռումին օրթոդոքս եկեղեցու պատուիրակութեան սոյն բարեկամական այցելութիւնը հանդիսանում է մի երջանիկ առիթ եւս՝ խորացնելու հայ եւ ռումին երկու եկեղեցիների միջեւ անկեղծ բարեկամութիւնը եւ փոխադարձ գնահատանքը աւետարանական եւ էկումենիկ ոգով:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

24 Մայիս 1972 (Կնիք)
Ս. Էջմիածին

ՊԱՏՇԱՃԻՒ՝ ԱՅՕ՛, ԿԱՊԿԷՒ՝ Ո՛Չ

———o———

Մայիս 27ի մեր խմբագրական(*) խորհըրդածութիւններուն յաւելուածաբար, կ՚ուզենք հանրային ուշադրութեան յանձնել պարագայական կարգ մը նկատողութիւններ՝ զոր այս անգամ հրապարակային արձարձումի նիւթ կը դարձնէ Փարիզի մեր պաշտօնակիցը, «Յառաջ», դիտել տալու համար թէ չարաչահութեան նիւթ պէտք չէ դառնան «մշակոյթ», «մշակութային» եւ «մշակութային շաբաթ» բառերն ու սահմանումները:

Յօդուածագիրը, Ա. Մ., «Տեսակ – տեսակ բաներ» խորագրուած նշմարով կ՚անդրադառնայ առհասարակ դրական – դասախօսական եւ մշակութային – թատերական հաւաքոյթներու, որոնք վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին տեղի ունեցած են Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ, ու դիտել կուտայ թէ դնահատելի նախաձեռնութիւնները ըլլալով հանդերձ՝ բծախնդրութեան պակասով մը կը յատկանշուին անոնք:

«Տեսակ – տեսակ բաներ»ու կարգին արձագանգելով «Մշակութային Շաբաթ»ի պիտակին տակ կազմակերպուած հրապարակային ձեռնարկի մը, մեր պաշտօնակիցը կ՚ընդգծէ.

— «Ապրիլ 27ին, Սալ Կավոյի մէջ, Եան՚ցի (հայկական ակումբ մը, Հ.) մշակութային շաբաթի հրապարակային մէկ ձեռնարկն էր Արա Կիրակոսեանի երգահանդէսը:

«Հոս խնդրոյ առարկայ չէ երգիչին ձայնը, այլ պարզապէս յայտագրին բնոյթը եւ ներկայացման ձեւը:

«Հոսանք մը կայ, բնական եւ գուցէ արդարանալի, արդիականացնելու համար հայ ժողովրդական երգերը: Պարզ է որ, երբ Մոցարթի 40րդ համաձուագը (սեմֆոնի) հասարակ երգի մը կը վերածեն եւ անոյշ–անոյշ կ՚երգեն, չենք կրնար շատ խստապահանջ ըլլալ երբ մերիններն ալ փոխակերպեն մեր երգերը: Բայց Կավոյի բեմին վրայ, մօտ երկու ժամ, արեւելեան–փոփ կարգադրութիւններով եւ անտանելի աղմուկով (նուագախումբ եւ քարձրախօս) մեզի հրամցնել հայերէն ժողովրդական երգեր, զորս այդ ձեւով կարելի է լսել միայն Բէյօղլի սեղանիներու շուրջ, խնջոյքի ատեն, ան ալ բանի՛ մը հատ միայն, ասիկա անշուշտ չի կրնար մաս կազմել Մշակութային Շաբաթի մը:

«Յաւելին ա՛յն է որ հաւնող կայ···»:

Մեր պաշտօնակիցին պարագայական այս նկատողութիւնը ունի իր չարունակութիւնը: Զանգ կ՚առնենք յաջորդող տողերը, որովհետեւ մեր ըսելիքին հետ անմիջապէս աղերս չունին:

Ճամբայ ելած ենք կեդրոնանալու համար այսպէ՛ս կոչուած «ժողովրդային» երգի եւ երաժշտութեան այն հոսանքին վրայ, որ ի պատուի է քիչ մը ամէն տեղ, յատկապէս նոր եւ նորագոյն սերունդներուն մօտ, իբրեւ «նորաբարական» չարժում եւ··· հարազա՛տ արտայայտութիւն նոր ժամանակներու:

Բացորոշ է, ամէն բանէ առաջ, որ — ինչպէս դիտել կուտայ «Յառաջ»ի աշխատակիցը — «բնական եւ գուցէ արդարանալի» պէտք է նկատել հայ ժողովրդական երգերը արդիականացնելու հոսանքը:

Պինդդլուխ պահպանողականութիւնը չատո՛նց ժամանակավրէպ մըն է: Որքան ազիտաբեր է անհակակշիռ ազատամտութիւնը, նոյնքան չարաչէպ է նախապաշարումն ու նեղմտութիւնը՝ արդիապաշտական չարժումներու հանդէպ:

Զարմանալի կամ անբնական չենք նկատեր հետեւարար, որ նոր սերունդը վորձէ պատշաճիլ ժամանակին, — թօթափէ մխրութեան եւ թանձր բոմանթիզմի չեզոը, հաճոյքը գտնելի կեանքի նպատակներէն մին, փորձէ վայելել կեանքը՝ առանց յաւելեալ ճիգերու եւ տառապանքի, ու մանաւանդ երգն ու պարը ներդաշնակէ մեր ժամանակներու արագութեան, կշռոյթին եւ համաչխարհային ուղղութեանց հետ:

Շահագրգռուողները պէտք չէ վրդովին ոսկայն, եթէ դիտել տանք թէ երկու հիմնական կէտեր նկատի պէտք է առնուին լրջօրէն, « արդիականութիւնը » չչփոթելու համար կապկութիւններու եւ անճաշակ ծայրայեղութեանց հետ եւ հայ երգին ու երաժշտութեան մէջ չմոռնալու համար մշակութային որակի անխաթար պահպանութեան կարեւորութիւնը:

Ամէն ժողովուրդ իր ինքնուրոյն նկարագիրը ունի՝ որուն արտայայտութիւնը կը դանենք իր երգին, գրականութեան, արուեստին, մէկ խօսքով՝ մշակոյթին մէջ:

Եւ « արդիականացումը » մեկնակէտ մը չի կրնար նկատուիլ որեւէ ձեւով խաթարելու այդ նկարագիրը:

Մեր նորերէն չատերու մեղադրելի կէտը ա՛յն է, որ «արդիական» օտարաչունչ եղանակաւորումներուն հայերէն բառեր յարմարցնելով՝ բեմ կը բարձրանան իբր՛ու, թէ հայ արդիական երաժշտութիւն հրամցնելու համար, — մինչ իրողութեան մէջ հայերգի ոչինչ ունին անոնք···:

Պատշաճիլ ժամանակներուն՝ չի նշանակեր ընդօրինակել: Պատուաստումը էական պայման եւ անհրաժեշտութիւն է, սակայն օտարացում եւ խորթացում չէ: Հայաբարբառ երգը «հայ երգ» չէ, որքան ատեն որ երաժշտական յօրինումները չեն համապատասխաներ հոգեկան ու մտաւոր մեր կեանքին, աղգային մեր խառնուածքին եւ ապրումներուն, ներքին եւ ինքնուրոյն «կլիմայ»ին:

Հայ ժողովրդային երգը հայրենի կամ սիւնքեան իրականութիւններէն, հայ մարդու եւ հայ հաւաքականութեան ապրումներու ակունքէն պիտի առնէ իր էութիւնը եւ ո՛չթէ կապկէ համաչխար – հային «մոթիֆ»ները, հայերէն բառերու կարկատանով մը:

Դժբախտաբար, ներկայիս ի պատուի արդիաչունչ երգերէն չատերը չունին հայեցի որեւէ նկարագիր եւ հասարակ, թուխակային կրկնութիւն են «էսթրատային» ժամն ծեքծեքումներու···:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

(*) Տես «Յառաջ» Յունիս 3:

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

———o———

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ե. Պեարսեան Թուրք անտեսութեան յետամնացութեան պատճառները կը փորձէ ուրիշներու նման փնտռել օտար դրամագլուխի խաղացած դերին մէջ: Ասիկա պատմական մօտեցում մը չէ: Արդարեւ, իրողութիւնն այն էր, որ իբրեւ դարաւոր տիրապետութեան ընթացքին Թուրք տիրակալները աւելի քանդեցին, քան չինեցին, աւելի չատ կը վայելէին, քան կ՚արտադրէին: Պատմական ճշմարտութիւն է, որ մինչեւ եւրոպական տնտեսական նեխուժումը, սուլթաններու պետութիւնը արդէն անտեսական անկումի էր դատապարտած: Բուն պատճառը Թրքութեան մէջ պէտք է փնտռել, այն Թրքութեան, որ, օրինակ, Լենին կը հասկնար վերլուծանտեսութիւնը վարելու ամէնէն չետաքրքիր կէտերէն մին:

Ժթ. դարու վերջերը եւ Ի. դարու կիզբները օսմանեան կայսրութիւնը ա – սատապետական – սուլթանական, ծայրայեղ բռնապետական վարչակարգ մը կը ներկայացնէր՝ ընկերային եւ աղգային սուր հարցերով:

Պետութիւնը կառավարող բոլոր թե – լերը կեդրոնացած էին սուլթանի եւ պալատական վերնախաւի ձեռքը: Սուլթանը շրջապատուած էր մահմետական յետադիմ կրօնաւորներով արար, չերքէզ, քիւրտ աւատապետներով, որոնք Ապտիւլ Համիտի յենարաններն էին: Անոր մահարեր իշխանութեան խորհրդանիշը տրխուր « Եըլտըզ » պալատն էր: Հոն է, որ կը տրուէին սուլթանական որոշումները, հոն էր լրտեսութեան, սպանութիւններու կեդրոնատեղին:

Հեղինակը փաստերով կը բնութագրէ սուլթանի իշխանութեան բնոյթը: Օրի – նակ, 1898ին Թուրք կառավարութեան անդամներէն ոչ մէկը բարձրագոյն կրթութիւն ունէր: Զարմացումն ու ուսում մը «քաղաքական անբարեյաջողութեան նշան կը համարուէր»:

«Երիտթուրքական կազմակերպութիւնները եւ անոնց գործունէութիւնը ժթ. դարու վերջերուն եւ Ի. դարու սկիզբին» բաժնին մէջ հեղինակը ցոյց կուտայ այդ չարժումին տարածումը օսմանեան կայսրութեան (յատկապէս Պալքաններու) մէջ: Հեղինակը կը վերլուծէ խմբերու աշխատանքի եղանակները, զաղափարական հայեացքներու տարբերութիւնը, զաղտնի աշխատանքի ձեւերը եւայլն:

Զ. Կիրակոսեան անհրաժեշտ կը զտնէ կարգ մը ճշդումներ կատարել: Մանաւանդ յատկանշական է, նկատել կուտայ ան, Երիտ. Թուրք պարագլուխներու դիրքը անցեալ դարու 90ական թուականներու հայկական զանգուածային ջարդերու նկատմամբ: 1894ին կ. Պոլսոյ օսմանեան դրամատան վրայ դաշնակցական խումբին կատարած յարձակումին առիթով անոնք թռուցիկ մը հրապարակ կը հանեն (ի դէպ, առաջին անգամ ըլլալով հրապարակաւ կը գրուէր «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» անունը, իբրեւ առաջադրութիւն): Այդ թռուցիկին մէջ Երիտ. Թուրքերը ցաւ կը յայտնէին, որ Հայերը ձեռք բարձրացուցած են Բ. Դրան վրայ, կոչ կ՚ընէին միասնաբար պայքարիլ սուլթանի իշխանութեան դէմ: Կարծես, թէ ոեւէ մէկը կ՚արգիլէր իրենց գործի անցնիլ Թուրքիոյ մէջ, փոխանակ եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ գրչի մարզանք ընելու:

1895ին Փարիզի մէջ Ահմէտ Ռիզա լոյս կ՚ընծայէ «Մէշվերէթ» (Խնամարկում) թերթը: 1895 Դեկտեմբեր 3ի թիւին մէջ ներկայացուած էր «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» օսմանեան կոմիտէի ծրագիրը: «Մենք կը ձգտինք, կը կարդանք հոն, ոչ թէ տապալել ներկայ իշխանութիւնը, որու դոյութիւնը մենք անհրաժեշտ կը համարինք կարգուկանոնի պահպանման համար, այլ յառաջդիմութիւն տարածել, խաղաղ ճամբով ասոր յաղթանակը ապահովել··· Մենք բարեփոխումներ կ՚ուզենք, բայց ոչ այս կամ այն նահանգին համար»: Աւելի ետք՝ 1897 Օգոստոս 15ին նոյն թերթին մէջ ներկայացնելով «Երիտասարդ Թուրքիոյ ծրագիրը», Ահմէտ Ռիզա եւ իր ընկերները կը յայտարարէին, «Անոնք, որոնք կը ձգտին պետութենէն անջատել մեր հողերուն մէկ մասը, հայրենիքի թշնամիներ են»:

Երիտ. Թուրքերու չանքերը ուղղուած էին ժողովուրդներու բանտը կիսատ – պռատ բարեփոխումներով կանգուն պահելու, բոլոր ճնշուած աղգերը այդ մահարեր վանդակին մէջ պահելու նպատակին: Անոնց պարագլուխներէն Մի – զանճի Մուրատ պէյ (պատմաբան, լրագրող, ծագումով Տաղստանցի) իր խմբագրած «Միզան» թերթին մէջ կը վաւերացնէ, 1898ին Թուրք կառավարութեան անդամներէն ոչ մէկը բարձրագոյն կրթութիւն ունէր: Զարմացումն ու ուսում մը «քաղաքական անբարեյաջողութեան նշան կը համարուէր»:

«Երիտթուրքական կազմակերպութիւնները եւ անոնց գործունէութիւնը ժթ. դարու վերջերուն եւ Ի. դարու սկիզբին» բաժնին մէջ հեղինակը ցոյց կուտայ այդ չարժումին տարածումը օսմանեան կայսրութեան (յատկապէս Պալքաններու) մէջ: Հեղինակը կը վերլուծէ խմբերու աշխատանքի եղանակները, զաղափարական հայեացքներու տարբերութիւնը, զաղտնի աշխատանքի ձեւերը եւայլն:

Զ. Կիրակոսեան անհրաժեշտ կը զտնէ կարգ մը ճշդումներ կատարել: Մանաւանդ յատկանշական է, նկատել կուտայ ան, Երիտ. Թուրք պարագլուխներու դիրքը անցեալ դարու 90ական թուականներու հայկական զանգուածային ջարդերու նկատմամբ: 1894ին կ. Պոլսոյ օսմանեան դրամատան վրայ դաշնակցական խումբին կատարած յարձակումին առիթով անոնք թռուցիկ մը հրապարակ կը հանեն (ի դէպ, առաջին անգամ ըլլալով հրապարակաւ կը գրուէր «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» անունը, իբրեւ առաջադրութիւն): Այդ թռուցիկին մէջ Երիտ. Թուրքերը ցաւ կը յայտնէին, որ Հայերը ձեռք բարձրացուցած են Բ. Դրան վրայ, կոչ կ՚ընէին միասնաբար պայքարիլ սուլթանի իշխանութեան դէմ: Կարծես, թէ ոեւէ մէկը կ՚արգիլէր իրենց գործի անցնիլ Թուրքիոյ մէջ, փոխանակ եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ գրչի մարզանք ընելու:

1895ին Փարիզի մէջ Ահմէտ Ռիզա լոյս կ՚ընծայէ «Մէշվերէթ» (Խնամարկում) թերթը: 1895 Դեկտեմբեր 3ի թիւին մէջ ներկայացուած էր «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» օսմանեան կոմիտէի ծրագիրը: «Մենք կը ձգտինք, կը կարդանք հոն, ոչ թէ տապալել ներկայ իշխանութիւնը, որու դոյութիւնը մենք անհրաժեշտ կը համարինք կարգուկանոնի պահպանման համար, այլ յառաջդիմութիւն տարածել, խաղաղ ճամբով ասոր յաղթանակը ապահովել··· Մենք բարեփոխումներ կ՚ուզենք, բայց ոչ այս կամ այն նահանգին համար»: Աւելի ետք՝ 1897 Օգոստոս 15ին նոյն թերթին մէջ ներկայացնելով «Երիտասարդ Թուրքիոյ ծրագիրը», Ահմէտ Ռիզա եւ իր ընկերները կը յայտարարէին, «Անոնք, որոնք կը ձգտին պետութենէն անջատել մեր հողերուն մէկ մասը, հայրենիքի թշնամիներ են»:

Երիտ. Թուրքերու չանքերը ուղղուած էին ժողովուրդներու բանտը կիսատ – պռատ բարեփոխումներով կանգուն պահելու, բոլոր ճնշուած աղգերը այդ մահարեր վանդակին մէջ պահելու նպատակին: Անոնց պարագլուխներէն Միզանճի Մուրատ պէյ (պատմաբան, լրագրող, ծագումով Տաղստանցի) իր խմբագրած «Միզան» թերթին մէջ կը վաւե-

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

———o———

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Եւ դանդաղ պոկուելով պատից, նա քայլեց ետ՝ տուն կամ զայիխանէ, ինքն էլ չզիտեներով, թէ ուր, անհատատալի լուրը տղամարդկանց տեղեկացնելու:

Հեղնարը չչմահար նայեց նրա եռեւից եւ նրա առաջին միտքը եղաւ՝ փախչել եւ այլեւս չվերադառնալ: Նոյն վայրկեանին նա սոսկումով յիշեց, որ քիչ յետոյ, գուցէ մի րոպէից, գալու է իր սիրեցեալը եւ ընկնելու է զազանած մարդկանց ձեռքը: Պէտք էր չտապել, հանդիպել ճանապարհին եւ ետ դարձնել···

Նա նետուեց դէպի ձախ կողմի աւերակ փողոցը: Ինչպէս միշտ, այնտեղ ոչ ոք չկար՝ բացի Սաֆարի երեխաներից, որ պատի տակ նստած, խաղում էին: Տեսնելով Հեղնարին, նրանցից մէկն անփոյթ վեր կացաւ, դանդաղ գնաց մի քիչ տեղ, ապա վազեց: Երեխաների աչքերի վառ թաքցրած արտայայտութիւնից Հեղնարը հասկացաւ, որ նրանք իրեն էին հսկում եւ նրանցից այդ մէկն անչուչտ գնաց մեծերին հաղորդելու իր մասին:

Հեղնարը նուաղեց, զգաց թակարդից դուրս գալու անհնարինութիւնը, եւ ենթարկուելով անխուսափելիին, հպիւռ մի կերպ քայլեց դէպի Հաբիբայի տունը, մտաւ ներս եւ դարպասը կամացուկ ծածկեց···

×

Հեղնարը հպիւռ էր դարպասը ծածկել, երբ երեւաց ուստա Մկրտիչը, որն չտապ մտաւ փողոց եւ չուրջը նայեց:

— Բալի՛···

Մոլլայի մեծ կինը, որ հեռանում էր արտաքաքայլ, ետ նայեց, ապա կանգ առաւ: Ուստան, քրտնած ու փոչոտ, մօտեցաւ նրան:

— Բարեւ, բալի:

— Բարեւ, ուստա Մկրտիչ:

— Մէ Թուրքիմ կնիկ չանցա՞ւ խտեղով···

Մոլլայի կինը մի վայրկեան ձայն չհանեց, ապա անթափանց չաղրայի տակ ժպիտ ձեւացնելով հարցրեց.

— Թուրքի կնիկն ինչո՞ւդ է հարկաւոր, ուստա···

Ուստան նոր միայն սթափուելով չտապմունքից եւ չփոթութիւնից, զգաց իր տուած հարցի տարօրինակութիւնը:

— Հարկաւոր է, բալի, — այնուա – մենայնիւ պնդեց նա:

— Լաւ, ինչո՞ւդ է հարկաւոր, — կրկնեց Թրքուհին՝ թեթեւակի բայ անելով երեսը: — Դուն՝ Հայ, էնիկ՝ Թուրք, դուն՝ կնկայ–երեխի տէր, էնիկ···

— Այ բալի, — ճիգով ժպտաց ուստա Մկրտիչը՝ տիրապետելով ինքն իրեն, — Հայն ու Թուրքի մէջ ախպար ու քուրոջ գործ չի՞ պատահի:

— Ընչի՞ չէ:

— Ըչտը էդպէս մէ գործովըմ կը հարցնեմ: Թուրքի կնիկ էր՝ կանանչ ոտնամաններով···

Ուստան, ծայր աստիճան անհանդիստ, ձեռքերը տարաւ դէպի զօտին, բռնեց, քարացաւ սպասողական:

— Էդ Թուրքի կնիկն իրան տունը մըտաւ: Ինքը մեննակ կ՚ապրի: Դու մեննակ կնկայ քով ի՞նչըղ երթաս, ուստա···

Աւերակ փողոցի կողմից երեւաց ոսկերիչ Վաղինակի տղայ Վարոսը: Տեսնելով ուստա Մկրտչին, նա ետ նետուեց եւ անհետացաւ: Ոչ ուստան, ոչ Թրքուհին, չտեսան նրան: Նրան տեսան միայն Սաֆարի երեխաները, որոնք նորից, այս անգամ բոլորը միասին, վազ տուեցին մեծերին յայտնելու Հայի տղայի մասին, որը սակայն կորաւ անհետ···

— Տէ, օր էդ կնիկը մեննակ կ՚ապրի, դուն ինքդ էլ արի հետս, բալի, — առաջարկեց ուստան:

Նրանք մօտեցան Հաբիբայի տան դրանը:

— Ուստա, էնիկ Հայ է, — յայտնեց Թրքուհին:

— Հա՞յ···

Փոխանակ պատասխանելու, մոլլայի մեծ կինը յանկարծ փոխուեց, արիւնը խփեց նրա երեսին եւ նա սպառնալի չչընջաց:

— Արի աչքովդ տես: Ինքն անառակութիւն կ՚էնէ, սիրական կը պահէ, հմը մեր անունը կը խայտառակէ···

Ուստան արագ քայլերով մտաւ ներս:

×

Տասը տարի անխնամ մնացած պարտէզի վայրի մենաւորութիւնը տեղի էր տուել պայծառ զուարթութեան:

Վարոսը կարել էր բաւական թուով ծառեր եւ կտրատել էր մնացածների քմահաճօրէն աճած աւելորդ ճիւղերը, մաքրել էր մարգերն մայթերը, ցանել էր բազմազան ծաղիկներ՝ բուրաստանէ եւ քնքոյշ:

(44 – Շար.)

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

—0—

Վիէն (Յառաջ).— Կիրակի Մայիս 28ի պատմական Թուականին առթիւ, Վիէնի մէջ կազմակերպուած էր յարդանքի հանդէս մը, նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ տեղւոյն Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէին, նորակառոյց Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ։

Ընկ. Ա. Լուսարեւեան հանդէսը բացաւ ժամը 16·30ին կոկիկ հանդիսականներու ներկայութեամբ։ Իր բարի գալուստ հայերէն եւ ֆրանսերէն խօսքերէն յետոյ, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երկաեռ երիտասարդներու կողմէ երգուեցան Ֆըրանսական եւ հայկական վաւերգները, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս։ Որմէ յետոյ օրուան նախագահը՝ ընկ. Ս. Սիսլեան իր պաշտօնին անցնելով՝ ըսաւ.

«Ցիսնութերորդ տարիներէ ի վեր, օտար ափերու վրայ, առանց յուսահատելու եւ ընկրկելու, հակառակ զանազան դժուարութիւններու, յամառօրէն տարին հեղ մը կը հաւաքուինք սրահներու մէջ յիշատակելու եւ խորհրդածելու Մայիս 28ի պատմական արժէքին եւ խմաստին առնչութեամբ, Հայոց դարաւոր պատմութեան մէջ։

Կիլիկիացին, 1375էն մինչեւ 1915ի չարաչար թուականը, վեց դարերէ ի վեր պատութիւններ, չարդեր նաեւ յաղթանակներ ունեցանք ի խնդիր մեր ազատութեան, սակայն չունեցանք այն դժբդակ եւ ողբերգական կացութիւնը, որ ունէինք ցեղովին, Մայիսեան օրհասական կռիւներու սկսելէն առաջ... Մին–մինակ, մենք մեր ահաւոր վշտին մէջ, Արեւմտահայութիւնը խլպատ ջարդուած, հազիւ բուռ մը քաջերով, Թրքական դերագոյն ուժերու դէմ կռիւ մղեցինք...Բայց անհաւասար կռիւին մէջ նկատի ունեցաւ մեզի մէկ սրբազան նպատակ, հաւատքով, քաջութեամբ եւ դիտակցութեամբ՝ առանց դոյզն տկարութեան մեզի ու մեզի յաղթելու նշանաբանով Սարդարապատ, Բաշ–Աբարանի եւ Ղարաքիլիսէի դաշտերուն վրայ... Որովհետեւ, տկարութեան փոքր նշան մը՝ Թրքական 35·000 դիւցազիւ բանակին դէմ, աննեղբելի մեղք մը գործած պիտի ըլլար... Որովհետեւ, Հայոց գոյութեան վերջին բերդն ալ ըլլալէ յետոյ, Թուրքը որոշած էր Հայաստանի վրայով, իր կաթնեղբայր Ազրբէյջանին եւ իր քարիւղին հասնիլ...

Սակայն հայկ. քաջարի բանակը թիզ առ թիզ կռուեցաւ եւ որոշած էր այլեւս անոնթիմ մը հող չտալ մեր դարաւոր ոսոխին, կռուեցաւ աննահանջ ու անտակարկ Վարդաններու ժառանգով, Սահակի Դաւիթներու խիզախութեամբ եւ Անդրանիկներու ոգիով, այսպէս վեց դարերէ վերջ, առաջին անգամ ըլլալով Հայոց եռագոյն դրօշակը պարզուեցաւ Արարատի վեհաշուք կատարէն եւ հայկական Պետութեան Խորհրդարանի պատչգամէն։

Եզրակացնելով, իր խօսքը ուղղեց երիտասարդներուն, յորդորեց որ առանց իրենց ծագումը մոռնալու Հայ մնան Սարդարապատի քաջութեամբ եւ Մայիս 28ի ոգիով, ըսելով վերջացուց։

Նախագահին իրր յառաջարան խտացած քանի մը խօսքէն յետոյ, երկրորդ խօսողն էր ընկ. Ա. Քէօսկեան (Մարսէյլէն) որ թափանցելով 54 տարիներ առաջ պատահած դէպքերուն եւ դէմքերուն արխիւներու մէջ, վերլուծելով ներկայ օրերու հայեացքով, մօտաւորապէս հետեւեալ խորհրդածութիւնները ըրաւ Մայիս 28ի դէպքերու կապակցութեամբ։

— Աչխարհի պատմութեան վրայ, երբ Թուրքիկ ակնարկ մը ձգենք ի խնդիր պատութեան համար մղուած պայքարներուն, հայ ժողովուրդը չատ աւելի սուղ վճարած է քան ոեւէ ժողովուրդ...։ Ան՝ ըլլայ Կիլիկիոյ թէ Կովկասի մէջ։

Մեր մէջ սովորութիւն դարձած է յաճախ կրկնել կամ դանդաղիլ, թէ օտարները մեզի չեն օգնած, թէեւ այդ օրէնութիւն, հայանուն մարդիկ իսկ անտարբեր դանուեցան մեր ժողովուրդին ճակատագրին նկատմամբ՝ աւելի չատ հետաքրքրուելով Միջազգային յեղափոխութեամբ...։

Սակայն, յիսուն տարի յետոյ, Հայաստանի ներկայ վարիչները տարբեր ձեւով կը մեկնեն Սարդարապատի խմաստն ու ոգին. ըստ Քոչարեանի եւ Ն. Զարեանի՝ Սարդարապատի յաղթանակին խմաստը չատ աւելի խորախորհուրդ է, քան որեւէ դէպք Հայոց դարաւոր պատմութեան մէջ, որովհետեւ Թուրք կոչուած դահիճը՝ արդէն Արեւմտահայութիւնը ջարդած, մնացած Հայութիւնն ալ կ'ուզէր նախորդին տարոսին ենթարկել, հետեւաբար, Մայիս 28էն առաջ դիւցազնական հերոսամարտները մեր գոյութեան, յարատեւութեան հիմնաքարը եւ ապրելու կիրքը եղաւ։ Մեր դարաւոր երազներուն թագն ու պսակը եղաւ։ Պատի՛ւ ու յարգանք անոնց անմոռաց յիշատակին։

Սարդարապատի գոյամարտը (առանց նսեմացնելու միւս հերոսամարտները) հրաչամարտ է, դերեզմանին դուռը հասած Հայութիւնը փրկեց. որովհետեւ Սարդարապատի կռիւները եթէ չըլլային ներկայ Հայութիւնը և Կովկասի մէջ Հայաստան գոյութիւն չէր ունենար...։

Ամփոփելով խօսքը՝ կոչ ըրաւ երիտասարդութեան, խտացնել Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերը, որպէսզի տարուած աչխատանքները համաղգային ձեւով եւ արդիւնաւոր ըլլան, այսինքն՝ Մայիս 28ի ներչնչումով՝ Ամրողջական Հայաստան, Ամրողջական Հայութեամբ։ Ուրեմն իւրաքանչիւր երիտասարդ ուչադրութեամբ պէտք է հետեւի մեր պատմութեան մէջ պատահած նչանակալից դէպքերուն, ըսելով վերջացուց իր խօսքը՝ խոր տպաւորութիւն ձգելով ներկաներու վրայ։

Հանդէսին զեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Ա. Ջղելեան, Տիկ. Ա. Գալուստեան, Տիկ. Ա. Սապունճեան մենակատներով, Օր. Քէչէչեան, Ս. Սիսլեան, ընկ. Ա. Գալայճեան արտասանութիւններով։ Ընկ. Ց. Պետրոսեան դրաւոր ուղերձ մը կարդաց դրուած՝ Սարդարապատի ոգիով։

Ցաջորդաբար տոհմիկ մենապար եւ չուրջպարեր պարեցին աղջկան տարազներով Սեւան պարախումբի անդամուհիները դեկավարութեամբ Օր. Աստղիկ Սանճըեանի, որմէ յետոյ հանդէսի բաժինը վերջ դտաւ եւ սկսաւ խնջոյքի բաժինը, ուր դարձեալ երիտասարդ – երիտասարդուհիները իրենց մենակատներով ու պարերով խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեցին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Ի պիտութիւն հաւատացեալ հայ ժողովրդեան կը յայտարարենք, թէ Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Խորէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, հանդերձեալ է Սրբալոյս Միւռոնի Օրհնութիւն կատարել 22 Հոկտեմբեր 1972, կիրակի օր, Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Անթիլիաս։

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

15 Մարտ 1972 (Կնիք)
Անթիլիաս – Լիբանան

×

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՏՈՒԶՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Ընդառաջելով Բերիոյ Թեմի Ազգ. Գառոտական Ժողովի խնդրանքին, Խորէն Ա. Կաթողիկոս, իր գահակալութեան ինեներորդ տարեդարձին առիթով, 14 Մայիս, Կիրակի օր, Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, յրնթացս պատարագի, Ծայրագոյն Վարդապետութեան իչխանութիւն չնորհեց Ս. Աթոռոյս միաբաններէն եւ Բերիոյ Թեմին Առաջնորդ Տաթեւ Վրդ. Սարդիսեանին՝ որպէս արդար դնահատանք եւ արժանի վարձատրութիւն իր բոլորանուէր ծառայութեանց։

Օրուան պատարագիչն էր Վահան Վրդ. Պէրպէրեան, իսկ արարողապետը՝ Վարդան Ծ. Վրդ. Տէմիրճեան։ Տուչութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ «Հայր Մեր»էն անմիջապէս առաջ, աւետարանին մէջ, ըստ Մաչտոցի հրահանգներուն։

Արարողութեանց աւարտին, Հայրապետը հակիրճ խօսքերով չնորհաւորեց Հայր Սուրբը, դնահատեց անոր վանական, կրթական եւ վարչական աչխատանքները եւ նորանոր յաջողութիւններ մաղթեց։ Ապա, Հայց. Եկեղեցւոյ վարդեմի սովորութեանց համաձայն, հրաւիրեց ընծայեալը որ տայ օրուան պատգամը։

Բեմ բարձրանալով, Տաթեւ Ծ. Վարդապետ նախ իր չնորհակալութիւնները յայտնեց եւ ապա դեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ՝ հոգեւոր եւ վարչական իր պաչտօններու ընթացքին ձեռք բերած փորձառութեանց լոյսին տակ։

Յաւարտ պատարագի միաբան հայրերը, Հալէպէն եկած հոգեւոր եւ աղգային ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ ներկայ հաւատացեալները ջերմօրէն չնորհաւորեցին Ծայր. Վարդապետը։

×

Հայրապետի կարդադրութեամբ, Մայիս 20ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամերգութենէն եառ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Դպրեվանքի տեսուչ Աբրահամ Եպս. Թրթռեան դլխ–բութեան չորս աստիճանները տուաւ Դպրեվանքի ժառանգաւորաց բաժնի սաներուն. յատուկ ազօթքներէ եառ, Աբրահամ Եպս. անոնց մաղերը խաչաձեւ կտրեց՝ ի նչան աչխարհէն հրաժարութեան, ապա անոնց չնորհեց դնացողի, ընծերցողի, երդմնեցուցչի եւ ջահընկալի չորս աստիճանները։

Այս առթիւ տեսուչ Հայրը Դ. դասարանի հինգ ժառանգաւորներուն չնորհեց ուրարտ կրելու իրաւունք։ Նոր ուրարտակիրներն են.— Յովհաննէս Արապեան, Նչան Մանճիկեան, Սամուէլ Սիմոնեան, Սարգիս Սէվիլեցեան եւ Վաչէ Արապեան։

ՎԱՐԴԱՆ Ծ. ՎՐԴ.
Անթիլիաս

բացնէր Ապահիւ Համիտի քաղաքականութիւնը Հայկական Հարցին մէջ։

Թուրքերը Ժ. դարու ամբողջ ընթացքին քրիստոնեայ ազգերէն եառ կը մնային ոչ միայն ընկերային – տնտեսական եւ մչակութային մակարդակի դեռնին մէջ, այլեւ ազգային ինքնագիտակցութեամբ։ Երիտ. Թուրքերը դեռ չէին հասած այն մակարդակին, որ կարողանային ամբունել ճնչուած ազգերու յառաջդիմական ուժերու պահանջները։ Անոնք ի վիճակի չէին հասկնալու «ազգերու բնական ձգտումը»՝ անջատուելու օսմանեան կայսրութենէն։ Ընդհակառակն՝ երիտասարդ Թուրքերը մեր դարաւոր ոխերին վարակուեցան ցնդաբանութեամբ մը՝ «Աորիաթիկի ափերէն մինչեւ Զինաստանի սահմանները ընդդրկող կայսրութիւն մը ստեղծել», անչուչտ, Թրքական։

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

— Այն աուեն անկարելի է գործը ծածկել։

— Քեզի սաչափը ըսեմ, որ կայծու – նիին քով տեսայ քեզի դրուած նամակին օրինակը։

— Վա՛յ չունչանորդի, գոչեց Պօղոս էֆէնտի, վա՛յ չունչանորդի, այս ի՞նչ ծուղակի մէջ ձգեցին զիս։

— Ինծի անանկ կուդայ, որ այս խընդիրը անուչ տեղը կապելու մէկ միջոց մը կայ, ըսաւ Մկրտիչ աղա։

— Ո՞րն է...

— Սա Թաղական Խորհուրդի պաչտօնէն ինքնաբերաբար քաչուելու ես։

— Ատիկա ի՞նչ յարաբերութիւն ունի այս խնդրին հետ։

— Ընդհակառակն, ամէն բան ատկէ ծագում առած է, պատասխանեց Մկրտիչ աղա, ես վստահ եմ, որ եթէ այս թաղականի խնդիրը չըլլար՝ հիմա այս խօսքերը մէջտեղ պիտի չգային...

— Թերեւս իրաւունք ունիս, ըսաւ Պօղոս էֆէնտի, այս խնդրին համար Մարզար էֆէնտին ինծի թշնամի ըրի։

— Ու ասկէ առաջ եկան բոլոր միւս խնդիրները...

— Բայց եթէ ես հիմա կեցած տեղս հրաժարական տամ՝ ամէն ըսուածները ընդունած պիտի ըլլամ, ատ ալ պատուհաս արատ կը բերէ։

— Անանկ է, Պօղոս էֆէնտի։ Կրնաս պատրուակ մը դտնել եւ հրաժարիլ...

— Ի՞նչպէս։

— Օրինակի համար՝ ուրիչ թաղ մը կը փոխադրուիս, այն ատեն, արդէն ըստ օրինի չես կրնար այս թաղին մէջ Թաղական Խորհուրդի անդամ ըլլալ եւ բնականաբար կը ստիպուիս հրաժարական տալու։

— Ըսածդ չատ լրատեսի է, բայց պէտք է, որ դեռ մտածեմ այդ մասին, պատասխանեց Պօղոս էֆէնտի։

Ցետոյ երկու բարեկամները ընդհարկար խօսեցան տակաւին խնդիրը կարելի եղածին չափ ի նպաստ իրենց կարդադրելու կարեւորութեան մասին։ Կէս դիչերին մօտ Մկրտիչ աղա հրաժեչտ տուաւ եւ մեկնեցաւ կրկին խոստանալով, որ կատարեալ գաղտնապահութեամբ պիտի վարուի։

Մկրտիչ աղա, ըսաւ Պօղոս էֆէնտի իր բարեկամը ճամբու դնելով, անձնական պատիւս է, որ ձեզի կը վստահիմ կոր... Այս տեսակ դժուարին պարադաներու մէջ է, որ ճչմարիտ բարեկամները կը ճանչցուին։

— Անանկ է, Պօղոս էֆէնտի։

ԺԳ.

Կարպիս Նիլսակ էֆէնտի իր տեղեկադիրը աւարտած եւ մատուցած էր Վարչութեան։ Ք. Թաղի խնդիրը բաւական հետաքրքրութիւն չարժած ըլլալով՝ թերթերու լրաբերները իրար անցած էին այդ կարեւոր վաւերաթուղթը ձեռք անցընելու եւ իրենց թերթերուն հաղորդելու համար։ Եւ սակայն տեղեկադիրը որոչուած էր չհաղորդել թերթերուն մինչեւ «դնոր տնօրինութիւն»։

Պարոն Նչանիկ, որ խմացած էր տեղեկադրին Վարչութեան մատուցումը, ուղղակի դիմեց նախ Ասան Ժողովի քարտուղարին։

— Ք. Թաղի խնդրին մասին Կարպիս էֆէնտի Նիլսակի տեղեկադիրը ընդունա՞ծ էք, հարցուց։

— Այո, Վարչութիւնը ընդունած է, պատասխանեց քարտուղարը։

— Մէկ օրինակը պիտի չհաղորդէ՞ք մամուլին։

— Չէ, Ժողովը որոչեց թերթերուն չհաղորդել։

— Դուք տեղեկադիրը կարդացի՞ք։

— Բնականաբար... ես չկարդամ ո՞վ պիտի կարդայ։

— Գոնէ խմասը ըսէք ինծի։

— Անկարելի է... բառ մը չեմ կրնար ըսել։

— Գոնէ եղրակացութիւնը...

— Բառ մը չեմ կրնար ըսել։

— Երկու խօսքով բացատրեցէք, դրելու համար չէ, միայն թէ ես դիտնամ, պարզ հետաքրքրութիւն մը։

— Չըլլար, էֆէնտիմ, չըլլար, բացարձակ դաղտնիք է, պատասխանեց քարտուղարը, պարագային պահանջածէն աւելի լուրջ կերպարանք մը առնելով։

Նչանիկ հասկցաւ, որ անկարելի էր աւելի պնդել, ուստի թողուց քարտուղարը եւ հեռացաւ ժողովասրահէն։

Ներքնագքին մէջ հանդիպեցաւ Գարիկ Մուպաչիրեանի, որ բալթոյին դրպան – ներուն մէջ թուղթերու ծրար մը լեցուցած կը յառաջանար։

— Բարեւ, Գարիկ էֆէնտի, ըսաւ պարոն Նչանիկ մօտենալով Ազգային Ժողովի քարտուղարին, ի՞նչպէս էք։

— Աղէկ, պատասխանեց Գարիկ փոքրիկ բարեւ մը տալով։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԼԱՆ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սիրանույշ Սինանեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ բոլոր պարա – գանները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց համակրանքի եւ հօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 5ին, 68 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի Յունիս 8ին, ժամը 10·30ին Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, կոմիտաս փողոց, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ալֆորվիլի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Պ· Յարութիւն Ազապէկեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Էյրամճեան, այրի Տիկին Դ· Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Էյրամճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Էյրամճեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներն ու բարեկամները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՍԻԱ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Աղոյեան, Կարսեցի)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ Յունիս 3ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ (Յունիս 9) ժամը 14·30ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
57ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կեդր· Վարչութեան եւ կազմակերպութեամբ Վիէն – Տէսին քոյր միութիւններու

Պատուոյ նախագահութեամբ
Տէսինի քաղաքապետ
Պր· ՓԻԷՐ ՄՈՒԹՔԻՆԻ
կը խօսի Պր· Վիքթոր Կարտոն

Մանակցութեամբ Տէսին – Վիէն Նոր Սերունդի պարախումբին։

Երգ՝ Տիկ· Ալիս Ալթունեան–Գալուստեան, արտասանութիւն՝ Օր· Օր· Պարթաքեան եւ Կարապետեան։

Առատ կերուխում, հայկական նուագ – դախումբ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ։

11 Յունիս Տէսինի քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 15·30ին։

Մուտքը ազատ է

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ·— Մէօտէօնէն, Յունիս 2 թուականով, 180 ֆրանքի Պէ· էն· փէ· չէֆ մը ղրկող բաժանորդէն կը խընդրուի իր անունն ու հասցէն ճշդել «Յառաջ»ի վարչութեան։

Հ. Ը. Փ.

ՄԱՐՍԷՅ·— Հ· Ը· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի հետեւեալ խումբերը·—

— Քրիստափոր եւթ· Զօրեքշաբթի 7 Յունիս, Ահարոնեան ակումբը։

— Վռամեան խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

— Ակնունի խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· «Ս· Միւնասեան» եւթ· կոմիտէի
Մասնակցութեամբ Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդին եւ Փր· Կապոյտ Խաչին

Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ· ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱԶՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ

Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՏ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ — ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս Կիրակի ԱՆՏԻԵԻի դպրաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
ներակառոյց ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողմին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը։

Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22։

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաչացուցակին համաձայն։ Կարելի է նախօրօք սեղանները ապահովել հեռաձայնելով Անտիէի 989–46–31 եւ կամ Աղքատախնամի կեդրոնը 878–02–99

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾ, թէ՛ կէսօրին եւ թէ երեկոյին։ Անջատ առատ ամէն տեսակ ուտեստեղէն եւ ըմպելիներ։

Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգ եւ անակնկալներ, առիթ տալով պատրաստելու նոյնպէս զուարճանալու։

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով։

Մուտք 5 ֆր· ուսանող եւ երախաներու 2 ֆրանք

Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։ Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն։

ԾԱՆՕԹ·— Անտիեի երթալու համար շոգեկառք առնել կառ տիւ Նորէն եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ երթ 10 օթս – պիւսով իջնել Անտիեիի քաղաքապետարան։ — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — Վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10։

Հանգստեան տուներու կառքն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար։։

ԿԱՐԵՒՈՐ·— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով չղալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ· Ը· Դ· Վալանսի Նոր Սերունդը դաշտահանդէս մը կը կազմակերպէ Կիրակի 25 Յունիսին։

Յետագային մանրամասնութիւնները։

ՍԿԱՏՈՒԱՏԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ, ԳԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ
Կիրակի 11 Յունիս 1972, կէսօրէն մինչեւ երեկոյ, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Rue Troyon — Sèvres — Métro : Pont de Sèvres

Դաշտահանդէսի յայտագիրը — սկաուտական խաղեր եւ երգեր — զանազան հաճելի խաղեր եւ մրցումներ։

Սկաուտական ճեմական աշխատանքներու ցուցադրութիւն։

Առատ ուտելիք եւ խմիչքներ — պաղ կամ տաք խորոված եւ անուշեղէններ, չատ մատչելի գիներով։

Մուտքը ազատ է։

Անձրեւի պարագային, հանդէսը տեղի կ'ունենայ պատսպարուած սրահներուն մէջ։

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ
ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

Մահուան 100ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան եւ Փարիզի Էսսեական Սանուց Միութեան, հովանաւորութեամբ Արեւմտ· Եւրոպայի Կաթող· Պատուիրակ։

ՍԵՐՈՎԲԷ Ա.ՐԲ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կը նախագահէ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը կը ներկայացնէ ԵԴ· ԱՂԱՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ ԱՍԱՏՈՒՐ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Արտասանութիւններ քերթողին գործերէն

9 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8·30ին

MAISON DES CENTRAUX
8, Rue Jean-Goujon, Paris (8e)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամավերջի հանդէս – դաշտահանդէսը Յունիս 25ին։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները
1972 – 1973

Կ'ընդունուին աշակերտներ որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական մտակարողութիւն։ Կ'աւանդուին պետական եւ ազգային ուսումները եօթներորդ դասարանէն սկսեալ մինչեւ Աւարտական (Classe Terminale).

Անոնք որ կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, այժմէն փութան ապահովել տեղերը։

Դիմել՝
Direction du Collège Arménien
26, Rue Troyon — 92 - Sèvres
Tél. : 027-18-28

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք· Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան, *Սէն Մօրիսի Քլօ–Մոնտէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,*

ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի

Կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոբառ մը կը մեկնի եկեղեցիի դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ։

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամփուրով խորոված են։

Հանգանակութիւն չկայ

ՃԱՇ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբի ճաշը Յունիս 17ին, Մխիթարեան վարժարանի «Գ· Մ· Ալէմշահ» սրահը։ Ճոխ գեղարուեստական բաժին։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կրօնական մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիփիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ Լուբին մօտ։

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս։

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի Կիրակին)։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի Կապոյտ Խաչի դաշտահանդէսը Յունիս 18ին։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պատուոյ անդամակցութիւն – 1972

Տէր եւ Տիկին Եսթքարապետեան	100 ֆր.
Պր· Կարապետ Փօլատեան	100 ֆր.
Պր· Կարպիս Յակոբեան	100 ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլղ· Օտտոյի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·—

Հանգուցեալ Փառանձեմ Յովսէփեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Գասպարեան 30 ֆր·, Տէր եւ Տիկին Գորեղեան, Տէր եւ Տիկին Վարդանեան 10ական ֆր·։

Ագանեան եւ Էէրոյեան 10ական ֆր·։

Հոգեհանգիստին առթիւ Ագանեան, Էէրոյեան ընտանիքներ (Ամերիկա) 10ական տոլար, Պր· Ղազար Կիւլեան 20, Պր· Ղեւոնդ Կիւլեան 20։

Հանգուցեալ Գալուստ Սաղրեանի հոգեհանգիստին առթիւ Օր· Մարի Սաղրեան 30, Պր· Արտաշէս Տէրտէրեան, այրի Տիկին Էօրտէքեան 20ական։

Հանգուցեալ Ասրինէ Վարդանեանի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկին Յակոբեան 20, Վէնեան ընտանիք 30։

Տէրտէրեան ընտանիքի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկին Մանուկեան 10 եկեղեցւոյ, 10 դպրոցին։

Եկեղեցւոյ բարեզարդման համար եղած նուէրները·— Տէր եւ Տիկին Կիւլէմիչեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգեան 10ական, Պր· Պօղոս Կարապետեան 20, այրի Տիկին Նուրեան 30, Արզումանեան ընտանիք 20, այրի Տիկին Կիւրակոսեան 10։

Մխոյեան ընտանիքի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկին Մխոյեան 40 ֆր·։

(Շար·)

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ – ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի բոլոր մասնաճիւղերուն, Շաբաթ, Յունիս 17ին։

Արձանագրուիլ այժմէն մինչեւ Յունիս 13 Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15էն 17 Ահարոնեան ակումբը։ Ծախք՝ 20 Ֆրանք։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն·

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ·

— Ժամը 13ին հացկերոյթ·

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ամավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան· Հեռաձայն 027–18–28։

Ճաշադին 25 ֆրանք։

ՍԸ ՓՆՏՈՒԻ

Կարապետ Եաղճեան ծնած Պաֆրա (Թուրքիա) կը փնտռէ իր քոյրը որ 15 տարեկան էր 1916ին։ Զիրար վերջին անգամ տեսած են Դաւրայի մէկ ոբրանոցը 1916ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

Տէր–Յարութիւնեանի
1, Rue des Vignes
93 - Epinay s/Seine

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Tréviso — PARIS (9e)

ՈՒՐԲԱԹ
9
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
9 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12435

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.435

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԲ

—o—

Արաբ-իսրայէլեան ճակատին վրայ դադարի մը ակնկալութիւն կայ։ Ինչպէս ամէն անգամ, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Գլխաւոր Քարտուղարը, Ութանթ, ջանք կը թափէ հաշտեցնելու համար զանոնք։ Ինչպէս ամէն անգամ, Ամերիկա կը ճնշէ Իսրայէլի վրայ, որպէսզի զայն համոզէ նահանջի։ Ինչպէս ամէն անգամ, Իսրայէլ կը մերժէ նահանջել մինչեւ որ իր պահանջները չգոհացուցուին։

Արաբ-իսրայէլեան ճակատին վրայ դադարի մը ակնկալութիւն կայ, որովհետեւ Իսրայէլ ինքզինքը ստիպուած կը տեսնէ ընդունելու, որ ինքնավստահ ըլլալով հանդերձ,

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ

— ԲԱՑՈՒՄ —

ՏԵՂԻՈՅՆ ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

Le samedi 24 Avril 1965, le 50ème anniversaire du génocide arménien donnait lieu dans notre Commune à un ensemble de cérémonies qui se déroulèrent dans une atmosphère remarquable de dignité et de receuillement.

Cette journée vit, notamment, l'inauguration de la rue, toute proche, du 24 Avril 1915, ainsi que, à cet endroit précis, la pose de la première pierre d'une stèle commémorative.

×

Le Comité de commémoration du cinquantenaire, constitué quelques mois auparavant, ainsi que les Conseillers Municipaux d'origine arménienne, avaient demandé à la Municipalité d'envisager une réalisation qui concrétiserait d'une manière permanente le souvenir des cérémonies de 1965.

Cette requête trouva, au sein de notre assemblée communale, un écho favorable. En effet, la Communauté arménienne représente, dans notre Commune, un phénomène à la fois important et original.

C'est en 1923 qu'arrivèrent à Décines les premiers Arméniens, survivants des massacres organisés 8 ans auparavant par le gouvernement turc. Tels les navigateurs hellènes de l'Antiquité, ils avaient, après leur débarquement à Marseille, remonté le Rhône, fondant au passage des communautés à Valence, Péage de Roussillon, Vienne, Lyon...

×

Décines était alors un modeste village de 1.500 habitants, concentrés dans le vieux bourg.

Comment expliquer, dans ces conditions, l'installation d'une communauté arménienne dans notre agglomération ?

Depuis peu, l'industrie textile était bouleversée par les découvertes d'un chimiste, le Comte de Chardonnet, inventeur d'un procédé de fabrication de la soie artificielle.

Une importante usine venait d'ouvrir ses portes à Décines, construite par la Société Lyonnaise de Textiles artificiels, dont la cheminée de 112 mètres de hauteur allait dominer, pendant plusieurs décades, le paysage d'alentour.

Dans notre pays épuisé par 4 années de guerre, le recrutement de la main d'œuvre s'avérait difficile. Aussi la Société Lyonnaise de Textiles embaucha-t-elle par centaines les réfugiés arméniens. Beaucoup d'entre eux demeurèrent d'ailleurs dans cette usine jusqu'à sa fermeture, en 1959.

D'autres, par atavisme à la fois et goût de la liberté, créèrent de petites affaires : magasins et échoppes d'artisans se multiplièrent sur la route nationale.

Employée essentiellement par la Société Lyonnaise de Textiles, cette nouvelle population se groupa dans la partie de Décines où nous nous trouvons aujourd'hui : cités ouvrières de l'autre côté de l'avenue, maisons modestes des rues Wilson, Arago, Galilée, Branly de ce côté. Là, les réfugiés arméniens reconstituèrent leurs organisations culturelles : maison du peuple, école, église apostolique, etc... Arrachés à leurs cadres géographiques, jetés dans un milieu totalement différent de celui qu'ils avaient connu, ils s'accrochèrent à leur tradition : fêtes civiles ou religieuses, habitudes culinaires, chants du folklore. Ils conservèrent longtemps un code moral qui, malgré des dégradations au fil des ans, porte encore les traces d'une vieille société patriarcale.

×

Le temps accomplissant son œuvre, les réfugiés arméniens s'intégrèrent dans notre Commune. Leurs qualités de courage, de ténacité au travail, leur ouverture d'esprit, les firent rapidement distinguer et apprécier par leurs employeurs

Au sein de la population locale, l'estime, peu à peu, fit place à la curiosité à l'égard de ces nouveaux venus, dont l'histoire lointaine était à peu près inconnue.

Dans nos écoles, les jeunes Arméniens fraternisèrent très vite avec leurs camarades et firent preuve de solides qualités intellectuelles, que sanctionnaient, chaque année, les épreuves du certificat d'études primaires.

Née sur les bancs de l'école, cette fraternité se fortifia tout au long des jours. Aussi, tout naturellement, en 1939, les Arméniens mobilisables, qu'ils aient été naturalisés ou qu'ils aient tenu à conserver leur qualité de réfugiés Nansen, répondirent-ils présents à l'appel de la France. Certains y firent le sacrifice de leur vie ; d'autres connurent la longue détention dans les stalags. Plusieurs furent décorés de la médaille militaire et de la Croix de Guerre.

De même, ils ne furent pas absents de la longue lutte menée, de 1940 à 1944, contre l'occupant, et leur rôle dans la résistance fut loin d'être négligeable.

Dès lors, plus rien ne distinguait les Arméniens des autres citoyens, si ce n'est la consonance de leur nom et leur teint quelque peu basané. L'intégration totale réalisée au sein de la Commune allait être consacrée, quelque années après, par l'entrée au Conseil Municipal de citoyens d'origine arménienne.

×

Tel est, Mesdames et Messieurs, le contexte historique qui explique l'accueil favorable réservé par l'assemblée communale, à la proposition que lui fit, en 1965, le Comité de commémoration du cinquantenaire.

Outre la commisération à l'égard des souffrances de ce peuple martyr, l'importance numérique de la communauté arménienne, son rôle dans la vie économique de la Commune, sa participation à la vie locale, justifiaient une telle attitude.

Par une délibération du 19 Mars 1966, le Conseil Municipal donnait son accord de principe pour ériger, sur la place de la Libération, une stèle à la mémoire des victimes du génocide de 1915.

Le Comité dut se placer, pour répondre aux nécessités de la procédure administrative, dans le cadre de la loi du 1er Juillet 1901. Après leur approbation, le 10 Novembre 1966, par l'Assemblée générale de la communauté arménienne, les statuts de l'association dont la présidence avait été confiée à Monsieur Mesrob Bayendrian, étaient déposés à la Sous-Préfecture de Vienne. Ce dépôt fit l'objet d'une publication par le journal officiel, dans son numéro du 15 Janvier 1967.

Permettez-moi, Mesdames, Messieurs, de rappeler le texte de l'article 1er de ces statuts :

« *Il est formé entre les membres de la Communauté arménienne de Décines, une association régie par la loi du* 1er *Juillet* 1901, *qui prend le titre de « Comité pour l'érection d'un monument à la mémoire des victimes du génocide arménien du* 24 *Avril* 1915 ».

L'article 6 détermine les moyens d'action du Comité :

« *Pour atteindre le but proposé, le bureau :*

— *ouvrira une soucription entre tous ses membres, amis et bienfaiteurs pour recueillir les fonds nécessaires à l'érection du monument.*

— *accomplira auprès des pouvoirs publics, toutes les formalités afin d'obtenir les autorisations nécessaires, après avoir approuvé la maquette présentée par l'homme de l'art désigné par ses soins.*

— *prendra toutes dispositions et mesures pour atteindre son but, et règlera les dépenses nécessaires* ».

×

Dans sa séance du 22 Mai 1967, le Conseil Municipal renouvelait explicitement, en faveur de l'association ainsi constituée, l'accord de principe qu'il avait donné l'année précédente. Cette délibération était approuvée le 3 Juillet 1967, par le Préfet de l'Isère, qui invitait, par ailleurs, le Président de l'association à lui adresser un dossier complet destiné au Ministre de l'Intérieur.

Nanti des autorisations officielles sur le plan local, le Comité se mit alors en rapport avec Monsieur le Préfet RUDE, conseiller technique de Monsieur le Préfet de région pour les affaires culturelles, qui accueillit avec le plus vif intérêt le projet qui lui était soumis. Peu après, le Comité confiait à M. Robert DARNAS la mission de réaliser l'œuvre souhaitée. La maquette en était d'ailleurs présentée au Comité et au Conseil Municipal dans les mois suivants.

Au début de l'année 1968, la totalité des pièces nécessaires à la constitution du dossier était réunie et celui-ci transmis au mois de Mars, avec avis très favorable, au Ministère.

Ce dossier se trouvait en cours d'instruction, lorsque survint, à la fin de l'année 1968, une mesure de déconcentration, qui confiait aux préfets de région le soin d'approuver les projets d'érection de monuments commémoratifs.

Monsieur le Préfet RUDE intervint alors à PARIS pour « rapatrier » rapidement ce dossier et quelques semaines plus tard, le 28 Janvier 1969, un arrêté de Monsieur Max MOULIN, Préfet de région, autorisait le projet du Comité décinois.

×

Les formalités administratives terminées, M. DARNAS pouvait se mettre au travail, ce qu'il fit aussitôt. La réalisation de son œuvre exigea deux ans d'efforts, en collaboration avec Mme DARNAS.

Cette sculpture, dont les barreaux évoquent l'oppression du peuple arménien, correspond parfaitement aux intentions manifestées par la Communauté de Décines.

Je me dois d'évoquer le rôle décisif joué par M. BAYENDRIAN, Président du Comité d'érection, qui n'a pas ménagé sa peine, ainsi que les membres de son bureau, pour mener à bonne fin la mis-

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Այժմ պարտէզն իրօք որ պայծառ պարտէզ էր եւ ոչ խաւար պուրակ : Արեւն առաւօրէն թափուել էր ծառերի միջեւ, դեռնի վրայ : Այժմ արեւն էր այնտեղ տիրապետողը եւ ոչ թէ առուները, որն առանձին պատառների բաժանուած, կըծկուել էր ծառերից իւրաքանչիւրի տակ : Առուներները, լինելով քիչ եւ արեւի խոշոր բծերով չրջապատուած, այժմ թւում էին աւելի մուգ, աւելի դով եւ հաճելի : Ամէնուր, որտեղ արեւն էր թափուել, աճում էին բազմազոյն եւ բազմատեսակ ծաղիկները : Դրանց հոյլերի միջեւ անցնում էին կարմիր աղիւսա – փոշու չաւիղներ : Աւազանի չատրուանը խփում էր աւելի բարձր եւ չրափոշին նստում էր տերեւների ու ծաղիկների վրայ, մեծերը՝ մարգարտի պէս, փոքրերը՝ ադամանդի փոշու...

Ուստա Մկրտիչը մի պահ կանգ առաւ քարացած՝ կարծես վախենալով որեւէ անզգոյշ չարժումով կպչել պարտէզի քնքշութեանը : Դարպասի մօտից մինչեւ բնակարանի դուռը նա դնաց կամացուկ, համարեա ոտների ծայրերի վրայ՝ քըսուելով պատին եւ չվստահանալով նեղ մայթից ոտքը դնել ցած, որտեղ բուսել էին այնքան մանրիկ եւ անմեղ խոտեր...

Մտնելով նախասենեակ, ուստան բաց արեց երեք սպիտակ լուսամուտներ ունեցող սենեակի դուռը : Այնտեղ ոչ ոք չկար : Սենեակի խորքի մասն առջեւի մասից բարձր էր երկու աստիճան եւ բաժանուած էր վարագոյրով : Ուստան վարագոյրը եւս տարաւ եւ նայեց ներս : Նոյնպէս ոչ ոք չկար :

Նա ելաւ միջանցք : Նչանակում է, չար ոգին, Թրքուհին, Հայուհին, կամ Տէր Աստուած, իր կին Հեղնարն այնտեղ է՝ միւս սենեակում...

Ուստայի սիրտը դողաց, դողաց նաեւ ձեռքը, որով նա դրան ուննկն էր բռնել : Նա կամացուկ եւ համարեա անլսելի բաց արեց դուռը, մտաւ ներս...

Հեղնարը՝ դունատ, նուաղած, ծունկ էր չոքել եւ կիսաբաց շրթունքներով աղօթք էր անում՝ անշուշտ իր սիրեցեալի անվտանգութեան համար :

Լսելով դրան ձայնը, նա նայեց այն կողմ եւ ցնցուեց : Ըստ երեւոյթին նա չհաւատաց իր աչքերին : Նա վախեցաւ աւելի չուտ իր վրդովուած վիճակից եւ տենդոտ ուղեղից, քան դրան մօտ կանգնած կերպարանքից :

— Հեղնա՞ր... — չշնջաց Մկրտիչը :

Մի վայրկեանում Հեղնարի դէմքն առնաեալի սպիտակեց. — Թուաց, թէ այդ նրա աչքերն էին, որ անառելի սեւացան : Նա ձեռքը տարաւ դէպի կուրծքը, զգաց դրա տակ ուժգին եւ անկանոն թպրտացող սիրտը, եւ մինչեւ իսկ չկարողացաւ ճչալ : Նա ծկլթաց՝ ինչպէս վճիտ ջուրը բոստանների արխում, եւ լռեց :

Ամէն ինչ վերջացաւ :

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

Հարիւրայի ծանր ու անհիւրընկալ դարպասը նորից փակուեց : Թուրքական թաղամասում նորից համոզուեցին, որ անհետացած պառաւի տան վրայ անէծք կար ծանրացած :

Հեղնարի մահից անմիջապէս յետոյ, երբ մոլլայի մեծ կնոջ միջոցով լուրը տարածուեց ամբողջ թաղամասում, բոլոր բնակիչները բահ ու քլունգներով զինուած, անառելի զոզոզոյներով հաւաքուեցին Հարիրայի տան առջեւ՝ հիմնայատակ կործանելու այն : Ու մինչդեռ ուստա Մկրտչի դժբախտութեան լուրը սլացաւ քաղաք՝ կայծակի արագութեամբ եւ ուժգնութեամբ տարածուելու այնտեղ, մոլլան, Իպրահիմը, Սաֆարը, Հալի Քեարիմը եւ թաղամասում դրանուող բոլոր միւս տղամարդիկ սկսեցին քլունգի կատպի հարուածները տեղալ չէնքի աղիւսէ ճակատին : Թուաց, թէ հարուածների ձայներն անդամ հնչեցին արտասովոր մռայլութեամբ : Աղիւսներից բարձրացաւ կարմիր փոշին եւ մշուշեց հաւաքուած բազմութիւնը, իր վայրկեան դործիքների հետ :

Առանց հաշիւ տալու, թէ ինչու, կամայք վայնասուն բարձրացրին եւ սկսեցին իրենց մաղերը պոկոտել, իսկ երեխաները դոռալով լաց եղան : Տղամարդիկ հարուածները տեղում էին աւելի եւ աւելի մոլեգին, կարծես ոչ թէ քանդում էին պատը, այլ ծեծում, ջարդուփշուր անում՝ այն դանելով իբրեւ ամէն ինչի մեղաւորը :

Համատարած իրարանցման մէջ յանկարծ բացուեց Հարիրայի տան դարպասը եւ չէմքի վրայ երեւաց ուստա Մկրտիչը՝ բարձրահասակ ու մատաղահ : Շախիչը՝ բարձրանալով ու մտախոհ : Շախիչան դէպի ծոծրակը եւս հրած, ճակատի վրայ քրտինքի մարգարիտներ, նա լայդղ ու հանդիստ աչք ածեց չուրջը :

— Էս ի՞նչ գառնադոչում է, — հարցրեց նա թուրքերէն : — Նեսը քնած մարդ կայ...

Եւ նորից մանելով չէնք, ծածկեց դարպասի ծանր փեղկը :

(45 – Շար.)

ԻՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԷ ՊՐԱՆՏ

—o—

Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը լաւատես է խաղաղ համակեցութեան հաստատման ուղղութեամբ: Այսուհան – դերձ, ան ղողջ է իր լաւատեսութեան մէջ:

Պրանտ, անշուշտ, կ'ըմբռնէ այն վտանգը, որ կը սպեղծուի յանկարծական փոփոխութեամբ՝ քաղաքական կեանքի մէջ: Սակայն ան համոզուած է, որ պատգան պատճառներով, Մորհ. Միութեան այժմու ղեկավարութիւնը կը ձգտի դարմանել պատերազմէն մնացած վէրքերը եւ հանդարտ կացութիւն սպեղծել եւ – րոպայի մէջ: Մօսկուայ Պերլինի չուրջ հաստատուած համաձայնութեան մասին ան նկատել կուտայ, թէ քանի տարուան տաղնապէ մը եաք պէտք է դրական երեւոյթ նկատել երկու դեր–Պետութիւններու ձգտումը համաձայնութեան եզրեր դանելու: «Պերլինի չուրջ կնքուած համաձայնագիրը, անշուշտ, լուծում մը չէ, սակայն, կարգադրութիւն մըն է, քանի որ աւելի նպաստաւոր պայմաններ կը սպեղծուին բաղդատմամբ անցեալին»:

Պրանտ նկատել կուտայ, թէ Պերլինի համաձայնագիրը ցոյց կուտայ, թէ Մոսկուա այժմ կ'ընդունի այն կապը, որ գոյութիւն ունի Արեւմտ. Պերլինի եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ միջեւ:

Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապե –

---

sion que leur avait confiée la Communauté arménienne de DECINES, rassemblée dans un mouvement unanime.

Ils ont trouvé, dans les communautés extérieures, et à LYON, notamment, auprès de M. BULLUKIAN, les concours complémentaires dont ils avaient besoin.

×

Cette œuvre constitue, hors les frontière de l'Arménie, le premier monument (1) commémoratif du Génocide, érigé, dans le monde, sur une place publique.

Celle-ci sera désormais un haut-lieu du souvenir pour toute la diaspora arménienne. Ce monument, outre le témoignage de la fraternité franco-arménienne, doit rappeler aux générations futures les conséquences terribles des conflits ethniques.

Puisse-t-il contribuer, par son existence, à la disparition des génocides à travers le monde, tel est le souhait que nous formulons en ce jour.

PIERRE MOUTIN

(1) N. D. L. R. — *Un monument semblable a été érigé à Montebello (Etats-Unis), un autre à Bikfaya (Liban).*

ՀԱՅԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերճ Յակոբեան, ծնած 1937ին եւ վերակայեալ ճարտարապետ, գլխաւոր աշխատանքը տանողը եղած է փարք ատ Փրէնսի կառուցման ֆրանսացի ճարտարապետի կողքին: Երիտասարդը իր ուսումը կատարած է Գեղարուեստից վարժարանը, ապա ճարտարապետներու « կարգին » արձանագրուած է 1966ին: 1960ին արդէն սատցած էր Փարիզ– քաղաքի ճարտա – րապետութեան ակադեմիայի մեդալը:

Փարք ատ Փրէնսի առընչութեամբ իր աշխատանքը եղած է գլխաւորաբար պատրաստել ծրագիրները 1967էն սկսեալ, ապա համադրել ամէն ինչ եւ գործադրութեան ծրագիրները մէջտեղ հանել 1968 Յուլիսին:1968 Նոյեմբերին հսկողութիւնն ունեցած է բոլոր աշխատանքներու մինչեւ պաշտօնական բացումը 1971 Օգոս – տոսին երբ արժանացած է նոր մեդալի մը:

որ «տրամաբանական» եզրեր կը դանէ Պերլինի համաձայնութեան եւ այլ քա – ղաքական հարցերու կարգադրութեան մէջեւ: Առանց Պերլինի խնդրին կար – գադրութեան Ռուսերը չէին կրնար բարելաւել իրենց յարաբերութիւնները Դաշնակցային Գերմանիոյ, առանց այս վերջնոյն՝ իրենց յարաբերութիւնը Արեւմտեան Եւրոպայի եւ առանց նաեւ ասոր՝ Մ. Նահանգներու հետ:

Ասիկա չի նշանակեր, թէ Ռուսերը վազը չեն կրնար փոփոխութեան ենթարկել իրենց քաղաքականութիւնը: Ասոր հա – մար է, որ կարեւոր է հակակշիռ մը ստեղծել Եւրոպայի մէջ Ատլանտեան Ուխտի միջոցով — «բանակցիլ եւ, միւս կողմէ, պինդ որպէս վրայ պատրաստ պահուիլ ամէն հաւանականութեան առջեւ»:

Ինչո՞ւ համար Ռուսերը աղաւնիի դէմքով կը ներկայանան այժմ: Ներքի՞ն, արեւմտա՞ն թէ այլ պատճառներով: «Կը կարծեմ, կ'ըսէ ան, թէ այս բոլորն ալ իրենց դերը ունին ստեղծուած կացութեան մէջ: Յարդ ոչ ոք կրցած է ճըշդրիտ ձեւով ըսել, թէ ասոնցմէ ո՛ր մէկն է հիմնական պատճառը քաղաքականութեան փոփոխման»: Բայց ան հակամէտ է ենթադրելու, թէ Չեխոսլովաքիոյ 1968ի տագնապը իր դերն է ունեցած, կարեւոր դերը: «Պէտք է ըմբռնած ըլլան, թէ իրենց կառաբածը ճախողած քաղաքականութիւն մըն է», կ'ըսէ ան:

«Այն տպաւորութիւնը ստացած եմ 1971ին, երբ կը խօսէի Բրեժնեւի հետ, թէ ան մտահոգուած էր այն մեծ ծախքերուն համար, որոնք կը կատարուին պինարշաւին առթիւ: Նաեւ՝ չհաղորդուած էր հարցերով, որոնք կապ ունին արդի ընկերութեան հետ: Երբեմն ամերիկացի ձերակուալականի մը նման կ'արտայայտուէր»:

Թ. Ա. Թ.

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

ԼԻՈՆ.— Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման 54րդ տարեդարձը տեղի ունեցաւ, 28 Մայիս, կիրակի օր, կապակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Սէն Մօրիսի «Վրացեան» խումբին, Նոր Սերունդին եւ Կապ. Խաչին:

Առաւօտուն, մասնաւոր հոգեհանդիսաեան արարողութիւն կը կատարուէր Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, որուն ընթացքին Դաւիթ Ծ. Վրդ. յաւուր պատշաճի իր հայրենասիրական քարոզով, ոգեկոչեց եւ օրհնեց յիշատակը այն բոլոր հերոսներուն, որոնք Սարդարապատի, Ղարաքլիսէի եւ Բաշ Աբարանի ճակատամարտերուն մէջ նահատակուեցան, վասն հայրենեացդ եւ ազգին Հայոց, եւ հմբը դրին Հայաստանի Հանրապետութեան:

Կէսօրէ վերջ, ժամը 16ին, ընկերը Տ. Զէքեան, հաւատաւոր բազմութեան մը ներկայութեան, Ազգ. Տան մէջ, հանդէսը բացուած կը յայտարարէր եւ կը հրաւիրէր Նոր Սերունդը, երգելու համար «Յառաջ նահատակ» քայլերգը:

Իր բացման խօսքին մէջ, ընկերը հակիրճ պատմականը ընելով այդ օրերու իրագործութեանց, եզրակացուց ըսելով. «Օրհասական պայքար մըն էր որ տեղի ունեցաւ տարը թշնամիին դէմ, որ ժամանակը հասած կը նկատէր, իրակա – նացնելու համար իր հրէշային ծրագիրը, սակայն Ազամ Մանուկեանի կազմակեր – պած ժողովրդային դիմադրութիւնը, ծունկի կը բերէր մեր գարաւոր թշնամին, որ ճանչնայ Հայաստանի Անկախութիւնը, պաթումի դաշնագրով: Փա՛ռք հերոսներուն, կեցցէ՛ Հայաստան»:

Ընկերը Ժ. Մարտիրոսեան, ֆրանսերէն իր խօսքերով, առաւելապէս ծանրացաւ Հայաստանի Հանրապետութեան պետական – կան – վարչական կազմին վրայ, թուելց անոր տարած կազմակերպչական եւ շինարար աշխատանքները պետական, զապային, մշակութային եւ հանրային պետնի վրայ, եւ հաստատումը Ալեքսանդրապոլի մէջ 1919ին, պետական համալսարանին: Փափաք յայտնեց, որ Մայիս 28ի ոգեկոչումները ըլլան մեղ համար ոչ թէ միայն անկախութեան, այլ եւ միութեան եւ համազորձակցութեան թուական մը»:

Ընկերը Յ. Արթինեան, խնդրեց մէկ վայրկեան, ոտքի, յարգել յիշատակը այն բոլոր մարտիկներուն, որոնք զոհուեցան հայրենիքի ազատութեան համար, եւ այդ հերոսներուն միացուց գրչի եւ զաղափարի հերոս մը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրեց կուսակցութեան եւ ազգին, ընկեր Տոքթ. Գասպարեան, ամբասիր զեկավարը եւ մարդը, որ վերջերս մահացաւ Պէյրութի մէջ:

Յետոյ ընկերը անդրադարձաւ պատմական թուականներու 1915էն 1917ի չարաղէտ դէպքերուն, ճակատի լծուած, եւ կործանիչ «դէպի տուն» կարգախօսը ռուսական բանակին, ու չարունակեց.

«Մահու եւ կենաց չրջան մըն էր որ կ'ապրէինք, դէմ դիմաց մեր գարաւոր թշնամիին հետ, եւ օրհասական ու անհաւասար պայքարէ մը վերջ կը յաղթէինք անոր: Այսօր եթէ ունինք հայրենիք մը, կը պարտինք Մայիսեան օրերու այդ յաղթանակներուն, եւ հայրենիքի ներկայ երիտասարդութիւնն ալ կ'ընդունի եւ կը դիտակցի այդ բոլորին, գաւալին այն է որ, պատասխանատու մէջ, մենք տակաւին կը չարունակենք տարբեր սեսակէտներ ունենալ:

«Մայիս 28ը հերոսական թուականի մը վերյիշումը չէ միայն, այդ ազնակատարութիւնը, հայկական հարցի հետապնդման նոր ազդակ մը պէտք է ըլլայ, նոր ուժերով, չարատեւ աշխատանքով սէր կանդնելու համար, մեր անպատառ գարձած հայրենական հողերուն, մեր ուժերով, մեր միջոցներով միայն, որովհետեւ... խորհրդային նախագահը բարեկամական դաշինք կնքել կ'ուզէ Թուրքիոյ հետ»:

Անդրադարձով այսօրուան ազնակատարութիւնը զուգադիպած ըլլալուն «Մայրերու Օր»ուան ազնակատարութեան, ըսաւ. «Թող հայ մայրերը անդադար պահեն ազգային զգացումները, այս օտարութեան մէջ եւ նորահաս սերունդին փոխանցեն հայրենասիրական ոգին, պարծանքը մեր գարաւոր մշակոյթին եւ անոնցմանելի իրաւունքները մեր հողային եւ սահմանային պահանջներուն, ու այն ատեն կը վստահեցնեմ ձեզի, ինչպէս նահատակ բանաստեղծը կը մարգարէանար, անպայման օր մը պիտի տեսնենք կրկին, «վարդակարմիր արշալոյսը Հայոց աչխարհի»: Յարգանք եւ փառք յայտնի եւ անյայտ հերոսներուն, որոնք բարձր պահեցին ու կը պահեն հայկական արժանիքները, պատասխանատու մինչեւ Հայաստան»:

Այս հանդէսի զեղարուեստական բաժինը չատ ճոխ էր, որուն կը մասնակցէին Ջուլիակով՝ Յ. Պէրպէեան, Վ. Պալընարեան, պատասխանութեամբ՝ Լ. Գըլըճեան, Մ. Քէչէճեան, եւ հայկական տոհմիկ պարեր, Վալանսի «Ճէյրան» եւ Լիոնի «Հայկազեան» վարժարանի պարախումբերուն կողմէ, որոնք ստեղծեցին խանդավառ մթնոլորտ եւ բոլորն ալ արժանացան ներկաներու ղնահատանքին եւ բուռն ծափահարութեան:

Հանդէսի այս զեղարուեստական բաժինէն յետոյ, սկսաւ խրախճանքը, եւ զուարթ սեղաններու չուրջ, ազգային – յեղափոխական երգերը արձագանգեցին սրահի կամարներուն տակ, մինչեւ ուշ գիշեր, հաճելի տրամադրութեամբ:

«ՊԱՐՏԻԶԱԿԻՑԻ»

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

— Տեղեկագիրը եկե՞ր է:

— Ի՞նչ տեղեկագիր, հարցուց Մուպաչիրեան, որ արդէն հասկցած էր թէ խընդիրը ինչ բանի համար է:

— Ձանըմ, կարպիս էֆէնտի Նիշանկի տեղեկագիրը, Ք. Թաղի խնդրին վրայ...

— Այո, տեղեկագիրը եկած է Վարչութեան եւ Վարչութիւնը նկատողութեան առած է զայն:

— Գիտեմ, ամէն բան իմացայ, միայն թէ դժբախտաբար չուզեցին յանձնել մամուլին...

— Բնականաբար, սովորութիւնը այն է, որ այս տեղեկագիրները չեն յանձնուիր մինչեւ որ խնդրոյ առարկայ եղող մարմիններուն չհաղորդուի:

— Բայց ես արդէն իմացայ տեղեկագրին եղրակացութիւնը:

— Կրնայ ըլլալ...

— Դուն ալ իմացած ես անշուշտ:

— Սանկ մէյ մը աչքէ անցուցի:

— Կ'երեւայ, որ Թաղական Խորհուրդը յանցաւոր կը հանէ կոր...

— Վա՞յ, հարցուց Գարիկ Մուպաչիրեան թեթեւ ժպիտով մը:

— Դուն ալ այնպէս չղատեցի՞ր:

— Ես չիտակը հարեւանցի կերպով կարդացի... բայց դուն կ'երեւայ, որ աւելի ուշադրութեամբ կարդացած ես, պատասխանեց Ազգային Ժողովի քարտուղարը աննչմարելիօրէն հեղնական չեչտով մը:

— Տեղեկագիրը չեեսայ, միայն լսեցի որ տրուեր է, խոստովանեցաւ խմբագիրը դոնէ եղրակացութիւնը ըսէ...

— Եղրակացութիւնը սա է, որ խընդիրը պարզապէս թիւրիմացութեան մը արդիւնք է:

— Ո՞ր կողմն է յանցաւորը...

— Ուշադրութեամբ չկարդացի, պատասխանեց Մուպաչիրեան, ես այդ տեսակ չնչին խնդիրներով չեմ հետաքրքրուիր... քանի մը օր սպասէ, անշուշտ տեղեկագիրը մամուլին պիտի հաղորդուի, այն ատեն ամէն բան կ'իմանաս... մնա՛ս բարով, Մաղարեան էֆէնտին պիս ուզեր է, հոն պիտի երթամ:

Եւ Ազգային Ժողովի քարտուղարը հեռացաւ իր երկար հասակը մէկ կողմ ծռած, Բիզայի ծռնօթ աշտարակին պէս:

Նշանիկ քթին տակէն մռնչաց.

— Ամէն բան գիտէ, բայց ըսել չուզեր, որպէսզի վաղը իրիկուն իր թերթին մէջ առաջին անգամ լինքը տայ լուրը...

Արդարեւ Գարիկ էֆէնտի կ'աչխատակցէր երեկոյեան թերթի մը, որուն ազգային լուրերը կը խմբագրէր:

Այն մտածումը, թէ տեղեկագրին պարունակութիւնը ուրիչ թերթ մը առաջին անգամ պիտի տար՝ աւելի կատղեցուց «Հանրային կարծիք»ի խմբագիրը:

— Այս տեղեկագիրը անպատճառ պէտք է ձեռք ձգեմ խորհեցաւ:

Բայց ի՞նչպէս... ահա խնդիրը: Կրկին վերադարձաւ Խորհրդարան: Վարչութեան անդամները արդէն մեկնած էին, միայն քարտուղարը մնացած էր, որ թուղթերը կարգի կը դնէր ու մէկիմէկ կը տեղաւորէր խոշոր պայուսակի մը մէջ: Գողունի քայլերով կամաց մը մօտեցաւ անոր առանց նչմարուելու:

Քարտուղարը՝ դեսին ծռած՝ կը լար նար խոշոր տետրակ մը տեղաւորելու պայուսակին մէջ:

Խմբագիրը, յանկարծ, տեղանին վրայ նչմարեց Կարպիս էֆէնտի Նիշանկի տեղեկագիրը:

Սադայէլական ժպիտ մը նկատուեցաւ դէմքին վրայ: Շունչը կտրած եւ ոտքին մատերուն վրայ կոխելով՝ քայլ մը առաւ դէպի տեղանը եւ ձեռքը երկարելով տեղեկագիրը վերցուց եւ աճապարանքով ճարպիկութեամբ մը սահեցուց գրպանին մէջ: Յետոյ կամաց դէպի դուռը ուղղուեցաւ եւ անյայտ եղաւ:

Այս ամէն գործողութիւնները տեւած էին երկու վայրկեան: Վարչութեան քարտուղարը բան մը չէր նկատած:

Նշանիկ յաղթականօրէն անցաւ նրբանցքէն, սանդուխներէն արագ – արագ վար սահեցաւ եւ ինքզինքը եկեղեցիին բակը նետեց:

Վայրկեան մը եաքը արդէն թրամվայի ճամբան հասած էր եւ գրեթէ վազելով կամուրջը կը գիմէր:

Երբ խմբագրատուն հասաւ, դէմքը կը ճառագայթէր ուրախութեամբ: Շիտակ գնաց իր տնօրէնին մօտ, որ սեղանի մը առջեւ նստած՝ գրամ համրելու վրայ էր:

— Նչանաւոր բան մը ձեռք ձգեցի, ըսաւ թրքերէն լեզուով:

— Ի՞նչ է, տեսնենք, հարցուց միւսը առանց իրար անցնելու:

— Տեղեկագիր մը, որ զաղտուկ կը պահէին կոր եւ որու մասին չուզեցին բան մը հաղորդել մամուլին:

— Ի՞նչ տեղեկագիր է...

— Ձանըմ, Ք. Թաղի խնդրին վրայ կարպիս Նիշանկ էֆէնտիի տեղեկագիրը:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

Պ· Յարութիւն Աղապէկեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Էյրամճեան, այրի Տիկին Դ· Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Էյրամճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Էյրամճեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներն ու բարեկամները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՍԻԱ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Ադոյեան

Ղարսեցի – Ալեքսանդրապոլ)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ Յունիս 3ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ (Յունիս 9) ժամը 14·30ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Պ· Յարութիւն Լազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պըյըքլեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Մուրատ Զալման-եան, այրի Տիկին Ալթունեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Սա – լամինոս եւ զաւակը (Ամերիկա) եւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ԼԱԶԵԱՆԻ

(ծնեալ Զիրաֆեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 6ին, 96 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ օր, Յունիս 10, ժամը 8·45ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէոնի դերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աննա Առաքելեան, Առաքել Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Պուճաքճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Մար – ութեան Մայր եկեղեցին, Աւընիւ Փրատօ, այս Կիրակի Յունիս 11։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Ողբացեալին ընտանիքը նաեւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք բաժնեցին իրենց սուգը, Սարգիս Առաքելեանի մահուան առթիւ։

Պօղոսյէն այրի Տիկին Փնջիկ Թումիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԵԴՐԱԿ ԹՈՒՄԻԿԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարեդարձին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ (Յունիս 11) Լիոնի Ս·Յակոբ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Այս տխուր առթիւ 250ական Ֆր· կը նուիրեն Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ, Հայազան զպրոցին, աղքատներուն, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի թաղեցիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալ Յարութիւն Փանոսեանի մահուան առթիւ։ Նոյն առթիւ չնորհակալութեամբ առացուած է փոխան ծաղիկի.—

Ամենայն Կիրակուան 100 Ֆր·, Պուլվար Օտոյի եկեղեցի, Տէր–Մինասեան ընտանիք 50ական, Վարդան Պանոփկեան 30, Տիկ· Շնորհիկ Մարտիրոսեան 50, Կիրակոս Կիրակոսեան ընտանիք, Մար – խասեան Գեղամ, Ժան Եավրուեան, Նազարեան (Մարսէյլ), Պարկեան ընտանիք, Ճորճ Գասպարեան, Մանկիեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ· Յարութիւն Կիրակոսեան, Լթիէն Մէսճիեան ընտանիք, Պերճ Կարապետեան, Վարդան Հաճիվարդան – եան, Դանիէլ Վարդուկեան, Միքիկեան Խոսէ 20ական Ֆրանք։

(Շար·)

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· «Ս· Միհրասեան» ենթակոմիտէի
Մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդին եւ Ֆր· Կապոյտ Խաչին

Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ· ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱԶՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ

Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՄԻՆՉԵԻ ԼՈՑՍ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ — ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէնթ Լթիէն·— Տէր եւ Տիկին Վարդան Խրիմեան ողբալով իրենց սիրելի տանտէր՝ Խաչատուր Պալօեանի յան – կարծական մահը, խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն իրենց տանտէր, այրի Տիկին Նուարդ Պալօեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն։

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 50 Ֆր· Փարիզի Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին եւ 50 Ֆր· «Յառաջի բարեգործման։

(Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլվ· Օտոյի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.—

Հանգուցեալ Մկրտիչ Ժամկոչեանի թաղման տխուր առիթով Պր· Տէվէճեան 10 Ֆր·, Պր· Ա.Ճէմեան 30։

Հանգուցեալ Մարգրիտ Արթինեանի թաղման տխուր առիթով Պր· Արշակ Մխոյեան 20, Պր· Արթինեան 30։

Հանգուցեալ Եղիազար Զաուրեանի հոգեհանգիստին Տիկին Զապէլ Արզու – մանեան 10։ Նոյն առիթ եկեղեցւոյ բակին մէջ կատուցուելիք սրահի շինութեան համար այրի Տիկին Զաուրեան 25, Արզումանեան ընտանիք 25, Պր· Ներսէս Զաուրեան 15, Պր· Վարուժան Զաուրեան 15, Տէր եւ Տիկին Չէօրտէքեան 10, Օրիորդներ Գրիգորեան եւ Տընիզ Սար – գիսեան 10։

Հանգուցեալ Առաքել Մարտիրոսեանի հոգեհանգիստին Պր· Գազանճեան 20, այրի Տիկին Մարտիրոսեան 10, Յարութիւն Փոլաքեան 20, Տէր եւ Տիկին Տէլիզալար-եան 20։

Հանգուցեալ Մկրտիչ Ժամկոչեանի քառասունքին՝ Տէր եւ Տիկին Նաճարեան 20, Տէր եւ Տիկին Մարկոսեան 20, Տէր եւ Տիկին Տողրամաճեան 20։

Հանգուցեալ Պր· Սարգիսեանի հոգեհանդիստին՝ Տէր եւ Տիկին Աբրահամեան 10 Ֆրանք։

Հանգուցեալ Գալուստ Սաղրեանի հոգեհանդիստին՝ Օր· Մարի Սաղրեան 30, Պր· Արտաշէս Տէրտէրեան 20, այրի Տիկին Խօրտէքեան 20 Ֆրանք։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
57ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կեդր· վարչութեան եւ կազմակերպութեամբ Վիէն – Տէսին քոյր միութիւններու

Պատուոյ նախագահութեամբ
Տէսինի քաղաքապետ
Պր· ՓԻԷՐ ՄՈՒԹԻՆԻ

կը խօսի Պր· Վիքթոր Կարտոն

Մանակցութեամբ Տէսին – Վիէն Նոր Սերունդի պարախումբին։

Երգ՝ Տիկ· Ալիս Ալթունեան–Գալուստեան, արտասանութիւն՝ Օր· Օր· Պար – տաճեան եւ Կարապետեան։

Առատ կերուխում, հայկական նուագախմբ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ։

11 Յունիս Տէսինի քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 15·30ին։

Մուտքը ազատ է

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնի Կապոյտ Խաչի դաշնահանդէսը Յունիս 18ին։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկին Ամիրալեան (Պուլոնը) 20 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ի։

Հ. Ց. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի հետեւեալ խումբերը.—

— Վռամեան խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

— Ակնունի խումբ, Ուրբաթ 9 Յունիս սովորական հաւաքատեղին։

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Արշութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ (10 Յունիս) ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ
ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

Մահուան 100ամեակին առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան եւ Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութեան, հովանաւորութեամբ Արեւմտ· Եւրոպայի Կաթող· Պատուիրակ։

ՍԵՐՈՎԲԻ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կը նախագահէ ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը կը ներկայացնէ ԵԴ· ԱՂԱՄԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ ԱՍԱՏՈՒՐ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Արտասանութիւններ քերթողին գործերէն

9 Յունիս Ուրբաթ գիշեր ժամը 8·30ին

MAISON DES CENTRAUX
8, Rue Jean-Goujon, Paris (8e)

ՍԿԱՏՈՒԱՏԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ, ԳԱՅԼԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

Կիրակի 11 Յունիս 1972, կէսօրէն մինչեւ երեկոյ, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ

26, Rue Troyon — Sèvres — Métro : Pont de Sèvres

Դաշտահանդէսի յայտագիրը — սկաուտական խաղեր եւ երգեր — զանազան հաճելի խաղեր եւ մրցումներ։

Սկաուտական ճեռական աշխատանքներու ցուցադրութիւն։

Առատ ուտելիք եւ խմիչքներ — պաղ կամ տաք խորոված եւ անուշեղէններ, չատ մատչելի գիներով։

Մուտքը ազատ է։

Անճրեւի պարագային, հանդէսը տեղի կ'ունենայ պատսպարուած սրահներուն մէջ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք· Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան, *Սէն Մօրիսի Քլո–Մոնտէրուլի Ծանօթ դաշտին վրայ,* ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի

Կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոբաս մը կը մեկնի եկեղեցիի դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ։

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամիւռով խորոված են։

Հանգանակութիւն չկայ

ԱՐԵՒԻՆ ՀԵՏ,
ԱՐԵՒԻ ՓԱՅԼ ՏՈՒԼՔ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

POUR TOUS VOS PROBLEMES

Peinture et Papiers peints
Revètement de sols plastiques, nylon
Moquettes laine et synthétique

Faites confiance à un spécialiste que vous connaissez

THOMLAC

est transféré au CARREFOUR de l'Eléphant — PALAISEAU
Sous le nom :

SUPER - THOMLAC

Tél. : 928-03-88 et 928-00-98

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Կարապետ Եաղըճեան ծնած Պաֆրա (Թուրքիա) կը փնտռէ իր քոյրը որ 15 տարեկան էր 1916ին։ Զիրար վերջին անգամ տեսած են Դաւրայի մէկ որբանոցը 1916ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

Տէր–Յարութիւնեանի
1, Rue des Vignes
93 - Epinay s/Seine

ԹՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Ժեռոմի եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի հայ հասարակութիւնը 15 Յունիս, Սէն Ժեռոմի զպրոցի սրահի մէջ ժամը 21ին, Թաղը հետաքրքրող հարցերու շուրջ։

ՇԱԲԱԹ
10
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
10 JUIN
1972

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

LE NUMÉRO 0,70 F.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·436

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.436

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆ ՈՒ ՄԻԶԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆԸ

—o—

Աչխարհի դիմագիծը հիմնական փոփոխութեան ենթարկուեցաւ երկրորդ աշխարհամարտի վաղորդայնին: Ախոյ եւ Ափրիկէի մէջ բազմաթիւ գոյնզգոյն ազգեր ու ցեղեր թօթափելով աչխարհակալ պետութեանց թեւարկուածիները կամ լուծը՝ անկախութեան տիրացան:

Անոնց կարգին կը պատկանին արաբախօս երկիրները՝ Պարսից ծոցէն մինչեւ Ատլանտեանի ափերը, — Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս, Սուտան, Եմէն, Լիբիա, Թունուզ, Ալժերիա, Մարոք, Մաւրիտանիա, եւայլն:

Ազատութեան եւ անկախութեան ձգտումը չէշտուած արտայայտութիւնն էր թունդ ազգայնական ղեկտումներու:

Նման երեւոյթ պարզուած էր առաջին աչխարհամարտին յաջորդող տարիներու ընթացքին, երբ զանազան անազատ ազգեր ազատագրուեցան:

Սակայն ինչ որ հակասական կը թուէր այս անգամ, ա՛յն տարօրինակ երեւոյթն էր, որ նորազատ երկիրներու կարեւոր մէկ մասին մէջ ազգայնական զգացումներուն հետ միաժամանակ գործադրման միջազգայնական զգացումներուն հիմնական սկզբունքները: Թեքում ղէպի «ձախ»:

Իրաք, Սուրիա, Եգիպտոս, Սուտան, Եմէն, Լիբիա եւ Ալժերիա ներկայիս կը կառավարուին « ընկերվարական » պլանակով, իւրաքանչիւրն ըստ իր հայեցողութեան: Արեւելեան « ընկերվարու – թիւն »ը կը տարբերի արեւմտեանէն:

Մինչ արեւմուտքի (Հարաւդային Միութեան) մէջ ընկերվարական – համայնավար – միջազգայնական գաղափարախօսութիւնը կը դատապարտէ անկախութեան ու ազատութեան ձգտումները՝ իբրեւ ազգայնական յետադիմական, ժամանակավրէպ վարդապետութիւն, Մերձաւոր Արեւելքի « ընկերվարական » պետութիւնները ազգայնականն ու միջազգայնականը համադրելով ընդգրկած են ուղեղի մը, — որ խորքին մէջ դերազանցօրէն ազգայնական է, համայնավարական կարգ մը մեթոտներու դործադրութեամբ, — ու կը վայելէ Մոսկուայի բարոյական, երբեմն նաեւ նիւթական ու ռազմական աջակցութիւնը:

Կրեմլինի համար նպատակը կ'արդա – րացնէ միջոցը: Քաջալերելով ազգայնական չարժումները «դրամատիրական» երկիրներու դէմ՝ մէկ քարով երկու թռչուն կը պարնէ: Մէկ կողմէ կը տկարացնէ « աչխարհակալութեան » իր մրցակիցները, միւս կողմէ կը չահի ազատագրեալ ազգերու բարեկամութիւնը:

Ի· Միութեան վարիչ դէմքերը այժմ անձամբ կ'այցելեն Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները եւ քաղաքական – տնտեսա – կան համաձայնագրեր կը կնքեն անոնց հետ:

Վերջին ամիսներուն այդպիսի այցելութիւններ կատարեցին Պոդգորնի եւ Կոսիգին: Առաջինը Եգիպտոսի, երկրորդը Իրաքի հետ նման համաձայնագրեր ստորագրելով, ամրապնդեցին Մոսկուայի դիրքը Միջերկրականի աւազանին եւ Պարսից ծոցի չրջանին մէջ: Կոսիգին կատարեալ չահեր ապահովեց իր կառավարութեան, հարաւային Իրաքի քարիւղի հանքերը չահագործելու իրաւունք ձեռք բերելով:

Ու երբ Ցունիս 1ին Պաղտատի կառավարութիւնը ազգայնացուց «Իրաքի Քարիւղի Ընկերութիւն»ը (Ա, Փ, Սի), մարդիկ տարուեցան մտածելու թէ Կոսիգինի վերջին այցելութեան հետեւանքը չէ՞ր այդ:

Որոչ ճչմարտութիւն կայ անչուչտ այդ ենթադրութեան մէջ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

—o—

Ազգ· Ժողովի Մշակութային Հարցերու յանձնախումբը միաձայնութեամբ Խակար Ֆօրը նչանակեց իբրեւ տեղեկատու Ջայն–պոմպիտուի նոր կանոնադրի օրի – նագիծին: Այս նիստին առթիւ յանձնախումբին նախագահը՝ Ալէն Փէյրըֆիթ չեչտը դրած է այն նորութիւններուն վրայ որոնք արձանագրուած են ձայն – պոմպիտուի Օֆիսին կանոնադրին վրայ: Ասոնք չորս հատ են ըստ իրեն.— Ա) տնօրէն – նախագահի մը նչանակութիւն, Բ) վարչութիւններու ինքնավարութիւն, Գ) պատասխանի իրաւունք եւ Դ) նուագադրոն սպասարկութեան մը պահովութիւնը դործադրուի ժամանակ:

Իր նչանակումէն եաք, Խակար Ֆօր յայտարարած է Լիւքսանպուրկի ձայնա – սփիւռի կայանէն թէ ինչ կը վերաբերի իրեն, հանրային սպասարկութեան համոզուած կողմնակից մըն է ու աւելցուցած.— «Իմ ընտրութիւնս է: Բայց առկէ պէտք է քաղել հետեւանքները նպատակին եւ միջոցներուն մասին: Ինչ կը վերաբերի հեռանկարին, եթէ կ'ուզենք հանրային սպասարկութիւն մը, առոր նպատակը չէ ընել կամ ձգել որ ըլլայ հեռատեսիլ մը որ պետութեան իրրեւ հեռատեսիլ, նոյնը ըլլայ ինչ որ պիտի ըլլար առեւտրական հեռատեսիլ մը: Պէտք է որ յառաջ տանինք հեռատեսիլին դաստիարակչական եւ մչակութային պաչտօնը»:

× Արմատական կուսակցութիւնը նոր էն տագնապի մէջ է եւ փոքրամասնութեան ճիւղը դլխաւորութեամբ Մօրիս Ֆօրի եւ Ռոպէր Ֆապրի, որոշած է չմասնակցիլ Լիլի համագումարին (Ցունիս 24). Սերվան – Շրէյպէր չուզեր չատ կարեւորութիւն տալ այս կացութեան: Նոյնիսկ աւելի – պակաս խօսքեր ալ ըսած է կուսակցութեան նախկին նախագահ՝ Պիէռ Լիէրի մասին.— «Ներութիւնը միչտ քիչ մը տխուր է, Պ· Պելիէր որ նախագահն էր կուսակցութեան մը որ ծիծաղելի թիւով խորհրդարանականներ ունէր եւ անոր չարքայիններ անչուչտ իր տեղը չի կրնար ըլլալ այսօրուան չափ կարեւոր կուսակցութեան մը մէջ»:

× Համայնավար կուսակցութեան ընդհանուր փոխ–քարտուղարը՝ Ժորժ Մարչէ երեսփոխանական ընտրութեանց թեկնածու պիտի ներկայանայ Վալ տը Մարնի մէջ (Ա· չրջան), ուր ցարդ կ'ընտրուէր Տիկին Վայան – Քութիւրիէ, որ այլեւս կը քաչուի:

Հեռատեսիլի Ա· կայանէն օրուան լուրերէն եաք, Հինդչաբթի իրիկուն, Աչխատանքի Ընդհ· Համադաչնակցութեան (Սէ· ժէ· Թէ·) ընդհ· քարտուղարը Ժորժ Սէկի կը պատասխանէր հինդ լրագրողներու հարցումներուն: Նիւթը, պարզ է, Ցունիս 7ի գործադուլն էր: Սէկի ի պատասխան անոնց որոնք ձախողութիւն կամ կէս–ձախողութիւն կը նկատեն Ցունիս 7ի չարժումը, չեչտեց.— երբեք որոչում չենք տուած երկիրը անդամալուծելու: Նոյնիսկ միջոցներ ձեռք առինք որպէսզի գործադուլի այս չարժումը չնեղչ հան – րային սպասարկութիւնները օդասաղը – ծողները: Ընդհ· գործադուլ չէր այլ՝ ապդային գործադուլ:

Ըստ Սէ· ժէ· Թէ·ի հինդ միլիոն 700 հազար աչխատաւորը կայ որ ամսական 1000 ֆրանքէն պակաս կ'առնէ: Կառա – վարութեան համար թիւը չատ աւելի փոքր է:

Ծանօթ է որ Շապան – Տելմաս վարահեցուց թէ 18 ամիսէն ամէն ոք ամսական նուազագոյն 1000 ֆր· պիտի առնէ, բայց նկատել կուտայ Սէկի այն առեն այդ 1000 ֆր·ը այսօրուան 880 ֆր·ի դնելու կարողութիւնը պիտի ունենայ:

Սէկի հերքեց նաեւ թէ գործադուլը քաղաքական բնոյթ ունէր, միայն ու միայն պահանջի գործադուլ էր:

× Հինդչաբթի իրիկուն հակայ ցոյց մըն ալ տեղի ունեցաւ Թրինիթէի հրապարակը, ուր հազարաւոր երիտասարդներ «վարկեր եւ օժանդակութիւն» կը պահանջէին Մարզականի եւ Երիտասարդութեան նախարար՝ Քոմիթէի:

ՎԻԷԹՆԱՄ

Հար· Վիէթնամի մէջ կռիւները կը շարունակուին, թէեւ բաղդատաբար թոյլ տարողութեամբ:

Հիւս· Վիէթնամի ուժերը 11 չարաթ առաջ ընդհ· յարձակումի կ'անցնէին Հարաւ· Վիէթնամի մէջ եւ յաջորդաբար քանի մը ճակատներ կը ստեղծէին: Քուան Թրիի չրջանին մէջ նոյնիսկ փախուստի կը մատնէին Սայկոնի ուժերը:

Ներկայիս կացութիւնը որոչ իմաստով կայուն դարձած է: Այսպէս, Քոնթումի պաչտպանները չատ կռիւներէ եաք յաջողեցան արգիլել Հանոյի պինուորներու մուտքը քաղաք: Այս վերջինները յաջողած էին դրաւել քաղաքին քանի մը կեդրոնները, սակայն, մաքրագործուած են: Զինուորական իչխանութիւնները կը կարծեն, թէ Հիւս· Վիէթնամցիները կրկին պիտի յարձակին դրաւելու համար քաղաքը, եւ այս ձեւով փակելով Հարաւ· Վիէթնամի հիւսիսային մասի հաղոր – դակցութեան դիծերը հարաւային չրջաններու հետ:

Ան Լոքի պաչարումը դրեթէ վերջ դրուած է: Արդարեւ, Հարաւ· Վիէթնամի օդնութեան փութացող ուժերը չաբաթ – ներէ ի վեր չէին յաջողեր միանալ պաչարուած ուժերուն՝ խիստ դիմադրութեան հետեւանքով, առնի օր յաջողեցան Ան Լոկ մտնել, որ աւերակոյտի է վերածուած:

Միւս կողմէ, սակայն, Հիւս· Վիէթ – նամցիք յարձակեցան Թրանկ Պանկ քաղաքին վրայ, Սայկոնէն մօտ 40 քիլոմ· հիւսիս – արեւմուտք: Այս ձեւով անոնք փակեցին Հարաւ· Վիէթնամի եւ Քամպոճի մայրաքաղաքներու ճամբան:

Ամերիկեան օդուժը կը չարունակէ ռմբակոծել Հիւս· Վիէթնամի հաղոր – դակցութեան կեդրոնները, ինչպէս նաեւ այլ վայրեր: Դէտերը նկատել կուտան, թէ ամերիկեան օդանաւերը այժմ ռմբակոծութեան թիրախ կը դարձնեն երկաթուղիի դիծեր, կամուրջներ եւ այլ Չինաստանի սահմանամերձ չրջաններու մէջ:

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

«Յառաջ» կը ծախուի դրավաճառատուն
2, Rue de la Défense

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ նախագահը՝ Մակարիոս Արք· ինը տարիէ առաջին անդամ ըլլալով, հանդիպում ունեցած է թուրք համայնքի պետ՝ Ռաուֆ Տընքթաչ – նախագահ Ֆաղիլ Քիւչիւքի հետ, Մակի ընդհ· քարտուղար Վալտա – հայմի ժամանման առթիւ: Վալտհայմ իր պոհունակութիւնը յայտնած է այս առթիւ, յայտարարելով թէ հանդիպումը չատ բարեկամական եղած է եւ կը յուսայ թէ պիտի օժանդակէ կարգադրութեան մը իրագործման:

Չեխ օդանաւ մը առեւանգուեցաւ Մարիէնպատ – Փրակա ճամբու վրայ: Երկու չեխ երիտասարդներ, մեղադկցութեամբը միւս ճամբորդներուն, կը պահանջեն օդաչուէն չեղել իր ճամբէն: Այս վերջինը կը սպաննուի, երբ կը մերժէ: Օդնականը կ'ենթարկուի հրամանին եւ օդանաւը վայրկեան կը կատարէ Բարձր Պավիէրի մէկ դիւղին մօտ: Գերման իչխանութիւնները կը ձերբակալեն օդահէնները:

ՓԵՔԻՆԻ մէջ իչխան Սիհանուք, Քամպոճի պաչտօնական առաջնորդը, յայտարարեց թէ Չինացիք թոյլ չեն տար խորհրդային նաւերու, որպէսզի չեն նաւահանգիստներու մէջ պարպեն Հիւս· Վիէթնամի սահմանուած ռազմամթերքը: Իչխանը «կ'ըմբոնէ» Չինացիներու մեր – ժումին պատճառը, քանի որ անոնք չեն ուզեր թոյլ տալ Ռուսերու՝ ոտք կոխել Չինաստան եւ տեսնել նաւահանգիստ – ներու պաչտպանութեան միջոցները:

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹի մէջ ինը ամիս բանտարկութեան դատապարտուած է ձախակողչ պարագլուխ՝ Դանիէլ Քոհն–Պենտիթ ,որու անունը ծանօթ է Ֆրանսացիներուն, մանաւանդ Փարիզցիներուն 1968ի Մայիս – եան օրերէն: 1970 Նոյեմբեր դրդած էր ցուցարարներ որ ոստիկաններու վրայ յարձակին եւ ոստիկան մը ծանրօրէն վիրաւորուած էր:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ սկսեալ յաւելում պիտի կրէ հիւանդութեան – ապահովութեան սակը եւ պիտի հասնի 16,20 առ հարիւր տահմանափակ աչխատավարձին վրայ (ներկայիս ամսական 1830 ֆր·) այս յաւելումին պատճառը անչուչտ բացն է դոր ընկերային ապահովութեան այդ ճիւղը ունի:

ՊԼՑՐՈՒԹԻՆ կը հաղորդեն, թէ իսրայէլեան օդանաւեր եւ փոքր ռազմանաւեր Լիբանանի տահմաններէն ներս կը մտնեն: Իսրայէլացիք առաջին անդամ ըլլալով թոյլ տուին իսրայէլացի Արաբ – ներու այցելելու Ամման: 1948էն ի վեր ոչ մէկու արտօնութիւն տրուած էր:

ՆԻԿԵՐԻԱ. Ռապաթի Ափրիկեան Միութեան Արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովին առաջարկեց համափրիկեան բանակ մը կազմել:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ փոխ–վարչապետը եւ Պատերազմական նախարարը՝ Զօր· Մոհամմէտ Սատէք Մոսկուա ժամանեց:

ՔԱՐԱՔԱՍԻ մէջ խորհրդաժողով մը պիտի դումարեն Լատին Ամերիկեան քարիւղ արտադրող երկիրները, որպէսզի միացեալ քաղաքականութիւն մը մչակեն:

ԱՆԳԼԻՈՑ Արտաքին նախարարը երկարօրդ այցելութիւն մը պիտի տայ Ասիա: Ցաջորդաբար պիտի այցելէ Պանկլա Տէչ, Աֆղանիստան, Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՕՆ նկատեց, որ Փաքիստան պինուորական նպատակներու եը յատկացնէ ամերիկեան տասը միլիոն տոլարի նպաստը՝ իր տնտեսութեան զարգացման:

ՇԱՐԱՆԿԱՐԸ

— ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԵՐԷԿ —

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՅԼԵՐԸ

Լիմիէը եղբայրները, իրենց պիւտէն ոչ մէկ նիւթական ակնկալութիւն ունէին: Զայն կը նկատէին իբրեւ լապրաթուարի գործիք, մեքենայ մը, որուն շնորհիւ պիտանականները պիտի կարենային ուսումնասիրել առարկաներու կամ կենդանիներու չարժումները՝ զանոնք նկարելով, ու վերարտադրել իրենց ուզած պահուն եւ ուզած ձեւով:

Սակայն Քափուչինեներու պողոտայի Մեծ Սրճարանին դեռնայարկ սրահը պարապ չէր մնար: Վարձուեցան, դանձապահ մը՝ մուտքերուն վրայ հսկելու համար, եւ օփերաթէօրներ՝ որոնց պաշտօն տրուեցաւ լուսանկարել եւ ժապաւէնները ցուցադրել: Առաջին անձը, որ դրամ չհեցաւ իբրեւ չարժապատկերի պաշտօն եայ, կը կոչուի Ֆելիքս Մեսկիչ: Երկու հնարիչներու հայրը, Անթուան Լիմիէը, երբ զայն կանչեց պաշտօնի, անոր ըսաւ հետեւեալը. «Փիտես Մեսկիչ, այս գործը մեծ ապագայ մը չունի: Կրնայ տեւել վեց ամիս, մէկ տարի, քերեւս աւելի, քերեւս պակաս»: Մեսկիչ ոչ միայն պաշտօնի վրայ մնաց ամբողջ կեանքի տեւողութեան, այլև լաւ ալ դրամ չահեցաւ: Ասիկա փաստելու համար է, որ պիտանական-ները երբեք չեն եղած գործնական մարդիկ, եթէ բացառութիւն նկատենք Թոմաս Ալվա Էտիսընը:

Լիմիէը եղբայրները մանաւանդ չէին կարծեր, որ իրենց պիւտը կրնայ որեւէ աղեցութիւն ունենալ արուեստի մարզին մէջ: Այդ պատճառաւ, անոնք զոհացան նկարելով կեանքի տեսարանները, ինչ որ կը տեսնէին իրենց չուրջը, ինչ որ կը կատարուէր իրենց չուրջը:

Փարիզի մէջ այնքան մեծ եղաւ իրենց չարժապատկերին յաջողութիւնը, որ նոր սրահներ բացին Ֆրանսայի միւս մեծ քաղաքներուն մէջ: Իսկ 1896 Փետրուար 17ին, սրահ մը վարձեցին Լոնտոնի մէջ, Փետրուար 22ին՝ Պրիւսէլի մէջ, յետոյ Պերլին եւ Նիւ Եորք: Ֆելիքս Մեսկիչ երբ ոտք կոխեց ամերիկեան հողին վրայ, ծովածաւալ բազմութիւն մը եկած էր զայն դիմաւորելու: Եւ մինչ Մարսէյէզը կը նուագուէր, քանի մը հիացողներ Մեսկիչը առին իրենց ուսին վրայ եւ ուղղուեցան դէպի քաղաքին կեդրոնը:

Մեսկիչ իր հետ ունէր երկու օպտական օփերաթէօրներ՝ Ալպէր Փրոմիօ եւ Ժրանսի Տուպլիէ: Փրոմիօ առաջին անգամ գործածեց նկարելու թրավլինկ կոչուած ձեւը, երբ Կոնտալի մը մէջ նստած, կը լուսանկարէր Վենետիկի տեսարանները: Իսկ երբ Պոլսոյ փողոցներուն մէջ կը չըրջէր լուսանկարչական քամերայով, սուրթան Համիտի ոստիկանները, կարծելով որ այդ գործիքը նոր տեսակի զէնք մըն է, եւ զայն կրողը մահափորձ մը կը պատրաստէ բռնակալին դէմ, զայն ձերբակալելով նեռած էին բանտ:

Գալով Տուպլիէի, ան զացած էր Մոսկուա լուսանկարելու համար Նիկոլա Բ. ցարին թաղադրութեան արարողութիւնը: Նուճատի մը ընթացքին, մազ մնաց, որ ինք եւ իր գործիքը ճղմուին փախչող ամբոխին ոտքերուն տակ: Այսպէսով, ծնունդ տրուած էր չարժապատկերային ռըփորթաժի մը, մանաւանդ որ Մեսկիչ զացած էր մինչեւ Սէնթ Պէթերսպուրկ կղզին, սառուցեալ գօտիին մէջ, երկրախոյզներու աշխատանքը լուսանկարելու համար:

Մեծ Սրճարանի սրահին առաջին հանդիսատեսներու չարքին կար մարդ մը, որ մէկ նայուածքով հասկցած էր, թէ ինչ բաներ կարելի էր ընել այս նորահնար գործիքով. այդ մարդը կը կոչուէր Ժորժ Մելիէս:

Ժորժ Մելիէս ծնած էր Փարիզ, բարեկեցիկ ընտանիքէ մը: Երկրորդական ուսումը աւարտելուն պէս քաղաքի ամէնէն բարձր քովէժներուն մէջ, Մելիէս ինք-զինք նուիրեց իր սիրած գրաղումներուն՝ գծագրութիւն, թատերախաղ, ինքնագործ մեքենայ: Կը հետաքրքրուէր նաեւ Ռոպէր Հուտէնի կախարդական զաղտնիներով: 1888ին դնեց Ռոպէր Հուտէնի թատրոնը, ուր կը ներկայանային կախարդները եւ ձեռնածուները:

Երբ Մեծ Սրճարանի սրահին մէջ տեսաւ «Թրչուած պարտիզպանը», անմիջապէս ըմբռնեց, թէ կը գտնուէր գիւտի մը առջեւ, որ կրնար յեղաշրջել գրօսանքի աշխարհը եւ թատրոնի արուեստը:

Մելիէսի ձեռքերուն մէջ, քամերան դադրեցաւ պարզ արձանագրող մը ըլլալէ, այլ կախարդական գործիք մը, որմէ կարելի էր չատ բաներ պահանջել: Մելիէսին կը պարտինք չարժանկարին բոլոր թեքնիք գիւտերը. փլուզ պատկերները, սեւի վրայ կրկնատպագրութիւնը, ձայնի եւ պատկերի ներդաշնակումը:

Մելիէս իր ամբողջ հարստութիւնը ծախսեց չարժանկարի ճամբուն: Հիմնեց ֆիլմերու առաջին ընկերութիւնը, Սքար ֆիլմ, որ յետագային կոչուեցաւ Շար – ժանկարի ժապաւէններու Գործարան: Իր ծախքերով չինեց աշխարհի առաջին ըստուդիոն, 1896 Հոկտեմբերին, Մոնթրէօյի իր պարտէզին մէջ: Այս սթիւտիոն ապակեպատ խոշոր սրահ մըն էր, 17 մեթր երկայնութեամբ եւ վեց մեթր լայնքով, իր բեմերով, տէկորներով, լուսարձակներով եւ լուսանկարումի չարժական խուցով մը: Ցիշեալ սթիւտիոյէն անցան այդ չրջանի չարժանկարի մեծագոյն անունները: 1905ին, Մելիէսի եղբայրը մեկնեցաւ Միացեալ Նահանգները, որպէսզի ընդարձակուի գործը. բայց Թոմաս Էտիսընը, որ յաջողած էր ձեռք ձգել չարժանկարի մենաշնորհը, պայքար բացաւ այդ Եւրոպացիին դէմ, որ կը յանդգնէր

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՍՈՖԻԱՅԷՆ

Աղքերու պատմութեան մէջ չկայ աւելի տառապած ժողովուրդներէն է Թրքահայութիւնը, որ ոանդադնդակի նըման երկրէ երկիր նետուեցաւ օսմանեան Թուրքիայէն քաղաքական չահեր ակնկալող մեծ Պետութիւններու կողմէ: Բայց չկայ նաեւ այսպիսի դժբախտ ճակատագրի մը դէմ աւելի տոկուն եւ յամառ կեց-մը դէմ աւելի տոկուն եւ յամառ կեցուածք ունեցող ժողովուրդ մը քան Հայը, որ իր ապրած երկիրներուն մէջ իր աշխատասիրութեամբ, օրինապահութեամբ եւ երախտապիտութեամբ օրինակ ծառացած է պինքը չրջապատող ժողովրդական տարրերուն:

Մատնանշելով մեր խօսքը Պուլկարահայերու մասին, անոնց այս բնատուր յարեմտանութիւնը քանիցս հրապարակաւ եւ մամուլով հատատուեցաւ պուլկար բարձրատիճան պաշտօնական անձերու կողմէ:

Պուլկարիոյ Հայը, այսօր, մոռցած է նախկին քաղաքական անհաճոյ պայքարները եւ իրբեւ օրինապահ քաղաքացի՝ բոլորանուէր չանազրութեամբ մը նոյնացած է երկրին աշխատասիրութեան հետ՝ ատոր երկրի ընկերային բարգաւաճման եւ ժողովուրդի բարօրութեան:

Բայց չենք հասկնար, թէ այս վերջերս Սոֆիայի «Երեւան» հայկական մշակութային Միութեան կեդր. կոմիտէն ինչո՞ւ դպրոցական երեսփոխանական մը սկսած է Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովներուն մէջ, որով կը վիրաւորէ անդամներու ազգային զգացումները՝ թէ' Միութեան երդչախումբը աւելի հայկական երգեր կ'երգէ, քան թէ ռուսական եւ պուլկար, թէ՝ թատերական յանձնախումբը աւելի հայկական թատերախաղեր կը հրամցնէ հայ հասարակութեան քան ռուսական եւ պուլկարական, թէ՝ Հայերը զանզուածով պէտք է միախառնուին պուլկար ժողովուրդին հետ, եւն., եւն.:

Զենք դիտեր, թէ այս նոր քարոզիչները ինչո՞ւ չեն տեսներ, որ Պուլկարիոյ հայ երիտասարդութեան որոշ մէկ մասը արդէն իսկ միախառնուած է տեղացի տարրին հետ՝ կնքելով բազմաթիւ խառն ամուսնութիւններ, ինչպէս արտայայտուեցան ողջմիտ անդամներէն կարօ Մկրտչեան եւ Սրբուհի Թօփալքաչեան Ապրիլ 25ի Սոֆիայի մասնաճիւղի տարեկան ընդհ. ժողովին մէջ, ուր ներկայ էին Պուլկարիոյ Համայնավար կուսակցութեան ներկայացուցիչը՝ Կ. Պոբիսով եւ հայբեռնական ճակատի քաղկոմի նախագահ Տ. Վրպանով, որոնք ամէն ինչ լաւ հասկցան, քանի որ «Երեւան»ի ժողովները միշտ պուլկարերէնով կը կատարուին՝ հայերէնը մէկդի դրուած ըլլալով:

Ըստ երեւոյթին անհասկնալի թուացող այդ առաջարկը իր խորքին մէջ չատ պարզ եւ հասկնալի էր անդամներուն համար:

Ճիշդ է, որ ըստ համայնավարութեան ծրագրին՝ «երկրին մէջ ապրող քաղաքացիները պէտք է համախմբուին մէկ դպրոցական քարոզչութիւն մը սկսած է Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովներուն մէջ, որով կը վիրաւորէ անդամներու ազգային զգացումները՝ թէ' Միութեան երդչախումբը աւելի հայկական երգեր կ'երգէ, քան թէ ռուսական եւ պուլկար, թէ՝ թատերական յանձնախումբը աւելի հայկական թատերախաղեր կը հրամցնէ հայ հասարակութեան քան ռուսական եւ պուլկարական, թէ՝ Հայերը զանզուածով պէտք է միախառնուին պուլկար ժողովուրդին հետ, եւն., եւն.:

Զենք դիտեր, թէ այս նոր քարոզիչները ինչո՞ւ չեն տեսներ, որ Պուլկարիոյ հայ երիտասարդութեան որոշ մէկ մասը արդէն իսկ միախառնուած է տեղացի տարրին հետ՝ կնքելով բազմաթիւ խառն ամուսնութիւններ, ինչպէս արտայայտուեցան ողջմիտ անդամներէն կարօ Մկրտչեան եւ Սրբուհի Թօփալքաչեան Ապրիլ 25ի Սոֆիայի մասնաճիւղի տարեկան ընդհ. ժողովին մէջ, ուր ներկայ էին Պուլկարիոյ Համայնավար կուսակցութեան ներկայացուցիչը՝ Կ. Պոբիսով եւ հայբեռնական ճակատի քաղկոմի նախագահ Տ. Վրպանով, որոնք ամէն ինչ լաւ հասկցան, քանի որ «Երեւան»ի ժողովները միշտ պուլկարերէնով կը կատարուին՝ հայերէնը մէկդի դրուած ըլլալով:

Ըստ երեւոյթին անհասկնալի թուացող այդ առաջարկը իր խորքին մէկ չատ պարզ եւ հասկնալի էր անդամներուն համար:

Ճիշդ է, որ ըստ համայնավարութեան ծրագրին՝ «երկրին մէջ ապրող քաղաքացիները պէտք է համախմբուին մէկ

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Միանգամից տիրեց այնպիսի լռութիւն, որ թուաց, թէ լսելի դարձաւ կարմիր փոչու ձայնը, որն օդից նստում էր մարդկանց դլուխների, ուսերի վրայ եւ դետնին: Բահերն ու քլունգները մարդկանց ձեռքերում դարձան աւելորդ եւ մարդիկ նայեցին միմեանց՝ չդիտենալով ինչ անել: Բոլորը կարծես միայն նոր վերյիշեցին, որ տան ներսում յաւիտենական քնով քնել էր մի կին, որին խաղաղութիւն էր հարկաւոր, ինչպէս իւրաքանչիւր քնած մարդու:

Նոյն րոպէին դարպասը նորից բացուեց եւ ուստան դուրս եկնելով, դիմեց մոլլային.

— Միրզալի, նես արի, գո՞ւ ընչի ես կայնէ: Հալի Քեարիմ, Սաֆար, ձեղի հետ եմ...

Թաղամասի պատկառելի ծերունիները մոլլայի հետ միասին մտան չէնք:

Ուստան դեռեւս դարպասը չէր ծածկել, երբ անկեան եռեւից լսուեց սմբակների ձայն եւ սանձակոտոր ընթացքով մի կառք մտաւ փողոց: Հաւաքուածները չուռ եկան: Գլխաչորը վար առած, սպիտակ մազերն արձակ, չռուած մատնե-րով կարծես մազերը սանրելով, գալիս էր ուստա Մկրտչի մայրը:

Նա չրթունքն ամուր սեղմել էր առամների տակ եւ նուազկոտ ձայնով հծծում էր՝ ո՛չմ... ո՛չմ...

Ի՛նչպէս էր այդքան արագ եւ ամէնից առաջ լուրը հասել նրան՝ քաղաքի մի ծայրից մինչեւ միւս ծայրը...

Ուստան նետուեց ընդառաջ: Օգնելով մօրը՝ վար իջնել կառքից, նա միջոց դըտաւ չչնջալու.

— Ջուր կ'ողբաս, մեր, էնիկ քոռ ողբիդ չամէ...

Մայրն ապշութիւնից չռած աչքերով հարցական նայեց որդուն:

— Երթանք՝ նեսը կ'ըսեմ, — ասաց ուստան:

Դրանից անմիջապէս յետոյ սկսուեց այդ օրուայ մեծագոյն տապնաղը: Միանդամից լսուեցին բաղմաթիւ կառքերի ձայներ, վազող մարդկանց ոռնաձայներ, եւ փողոց լցուեցին մեծ թուով մարդիկ: Նրանք մօտեցան հաւաքուածներին, սկսեցին տեղալ չփոթուած հարցեր:

Փոքրիկ փողոցը հեղեղուեց մարդկանցով եւ կառքերով: Քիչ յետոյ մարդկանցով ու կառքերով լցուեցին նաեւ չրջակայ փողոցները: Աղմուկը խլացրեց ամէն ինչ: Մարդիկ աչխատում էին առաջ անցնել իրարից, մօտենալ տանը, իմանալ, տեսնել, թէ ինչ էր պատահել ուստա Մկրտչին: Թուրքական թաղամասի իւրաքանչիւր բնակիչ չրջապատուեց բազմաթիւ մարդկանցով, որոնք անընդհատ հարցեր էին տեղում: Բայց Թուրքերին եւս, չատ բան յայտնի չէր: Ամէնաչքանը սակայն, դիտէին բոլորը, ուստայի կին Հեղնարը մի հայ սիրեկան էր ունեցել, որի հետ հանդիպելիս էր եղել Հաբիբայի տանը: Ուստան բռնել էր Հեղնարին եւ Հեղնարի սիրտը ճաքել էր...

Իսկ թէ ինչ կերպ էր ուստան բացել դաւաճանութիւնը եւ ով էր կնոջ սիրեկանը՝ ոչ ոք չդիտէր: Միայն թէ Թուրք՝ մսագործ Կուլին, որն այդ օրը չուկայ չէր դնացել եւ տանն էր, պատմում էր, թէ ինչպէս մի ժամ առաջ Սաֆարի մի երեխան վազել էր իր մօտ եւ հաղորդել Հեղնարի փախչել պատրաստուելու մասին, ապա միւս երեխաներն էին եկել՝ յայտնելու հայ տղայի դալու մասին: Բայց մինչեւ թաղամասի տղամարդկանց վրայ հասնելը, Հայի տղան արդէն փախել էր, իսկ Հեղնարը՝ հանդչել:

Աղբեցիկ մարդիկ՝ թէ' Հայերից, թէ' Ցոյներից, վերջապէս կարողացան մօտենալ դարպասին: Մօտեցան նաեւ ուստա Մկրտչի ընկերները, բարեկամները, Հեղնարի այլայլուած եւ ամօթահար ազգականները: Երբ մարդկանցից մէկը դարպասը հրեց՝ դուրս եկաւ, որ այն փակ էր: Մտածելով մի վայրկեան, նա բարձրացրեց երկաթէ թակը եւ խփեց: Հաւաքուածներին ցնցեցին թակի մռայլ ու խուլ հնչիւնները:

Դարպասը բացուեց, դուրս եկաւ ուստայի մայրը: Նա միանդամայն հանդիսատ էր, սովորականի նման գլխաչորը գլխին դցած: Միայն նրա չրթունքներն էին ամուր սեղմուած եւ դէմքը սովորականից մի քիչ աւելի խիստ էր: Նա նայեց հաւաքուածների խմբին լռած ամբոխին եւ ասաց.

— Ետ դարձէք, օղուլ, ձեր ոտներն էլ են ափսոս, ձիաններուն էլ...

Ապա հաստատուն քայլերով նորից մտաւ ներս եւ դարպասը փակեց:

×

Հեղնարը պառկած էր յատակին, դրսի վրայ: Նրա վրայ դցել էին պատից պոկած մի այլ դորգ, որը ծածկել էր նրան ամբողջովին՝ բաց թողնելով միայն սեւ մազերով չրջանակուած դէմքը եւ կապոյտ կիսակօչիկները: Նրա դէմքը դուրս էր, սպիտակ, եւ թուում էր, թէ նա քնած է:

(46 – Շար.)

դաղափարականի չուրջ», բայց համա – ձայնուել չի նշանակեր ձուլուիլ, քանի որ ըստ պուլկար Սահմանադրութեան՝ «ժո – ղովրդական տարբերու ազգային եւ կեն – ցաղային զանազանութիւնները — լեզու, կրօնք, առհասիկ մշակոյթ, աւանդութիւն եւ սոճնակատարութիւն — լիովին կը պահպանուին եւ ազատ են»:

Ուրեմն «Երեւան»ի Պ. նախագահը ի՞նչ կ'ուզէ...: Ինք աւելի՞ համայնավար ըլ – լալ քան պուլկար իշխանութիւնը, կամ՝ պուլկար Համայնավար կուսակցութիւնը կրնայ հանդուրժել երկրին մէջ ոչ–պուլ – կար տարրին գոյութիւնը, իսկ «Երեւան»ի նախագահը չի կրնար հանդուրժել Հա – յերու գոյակցութիւնը...:

կը ցաւինք, որ Հայութեան համար ան – տեղի եւ խորթ այս թելադրութիւնները, Թուսճուքի եւ Փլովտիվի ընդհանուր ժո – ղովներուն մէջ չեչտուեցան, հակառակ անդամներու ընդվզումին: Այս վրդով – ցուցիչ խորհուրդները կրնան վերյուշել անդամներու ազգային զգացումները եւ յանգեցնել «Երեւան» հայկական Միու – թեան ջրազացը, որմէ եռք եթէ տասը աղբիւրէ ալ ջուր բերուի, այդ ջրազացը չպտտիր, անգործութեան կը դատա – պարտի, բան մը, որ այժմէն իսկ սկը – սած է արդէն ծայր տալ եւ չատ քիչեր միայն կը յաճախեն հայկական (?) ա – կումբը: Ահա թէ ինչպէս «Երեւան»ի գե – կավարները յօնք չնեղելու տեղ աչք կը հա – նեն, եւ ասոր մէկ չառաչուն ապացոյցը չ՛ը մոթէ այս ժողովին մէջ տասի չափ երիտասարդ անդամներուն դառնացած տոքի ելլելով՝ ժողովասրահը ձգել – հե – ռանալը:

Ներկայիս երբ անդին՝ դպրութիներու մէջ կոթովի ջանքեր կը թափուին եւ մեծ դումարներ կը ծախսուին Հայ մը աւելի փրկելու համար ձուլումի համայնակուլ քուրայէն, ասդին՝ Պուլկարիոյ հայ դա – զութին մէջ ուծացումը եւ ապազգայնա – ցումը արագացնելու փորձեր կը կատար – ուին՝ այն ալ հայ Մշակոյթի Ակումբին մէջ:

Այս նոր քարոզիչները պէտք չէ մոռ – նան երբեք, որ Թրքահայութեան 1922ի մեծ տարտղնումի օրերուն Հայերը Պուլ – կարիա եկան ու միայն ու միայն Հայ մնալու եւ Հայ ապրելու համար, այլա – պէս կրնային հայ անունէն հրաժարիլ եւ մնալ Թուրքիա եւ չզրկուիլ իրենց հօրե – նական օճախներէն եւ անհաշիւ հարստու – թիւններէն:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
ՅԱՌԱՋԸ

ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԹԱՐԱՆԷՆ

—o—

ԽՄԲ.— Առջի օր Այնճարի «Յառաջ» նախակրթարանի սաներէն ստացանք այս նամակը, զոր կը հրատարակենք ուրա – խութեամբ, հոն գտնելով անկեղծ շունչ մը ու աներեւ ոգի մը, որուն յուզիչ են իրենց պարզութեան մէջ: Գիտենք թէ ող – բացեալ Շաւարշ Միսաքեան որքան ու – րախ պիտի ըլլար ի տես այս վաղուան սերունդին, որ այսօր իսկ կ'ուխտէ ծա – ռայել հայ լեզուին ու մշակոյթին:

Սիրելի «Յառաջ»,

Զեղի կը գրենք Այնճարէն: Յառաջ նախակրթարանի սաները ենք մենք, հիմա արդէն երկրորդական բաժին անցած եւ սոսանձնած Մուսա Լեռ տարեդիրքը խմբ – բագրելու դժուարին պարտականութիւնը:

15 Մայիս 1972, երկուշաբթի, ոդեկո – չեցինք յիշատակը մեծ հրապարակագիրը եւ Յառաջ նախակրթարանի հիմնադիրը՝ Շաւարշ Միսաքեանի, անոր մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ: Մեզի խօսեցաւ Պր. Յակոբ Իսկենտէրեան եւ ըրաւ կարդ մը թելադրութիւններ, որոնք մեր սրտին դպան, յուզեցին մեզ եւ մենք անմիջա – պէս որոշեցինք գանոնք: Այս նամա – կով կ'ուզենք ձեզ ալ հաղորդ պահել եւ խնդրել ձեզմէ որ օգնէք մեզի:

Ա.— Պիտի խնդրէինք ձեզմէ որ մեր անունով եւ անունովը Յառաջ նախա – կրթարանի հին ու նոր բոլոր սաներուն, դեղեցիկ եւ հոտաւէտ ծաղիկներ տանէիք Շաւարշ Միսաքեանի գերեզմանին եւ ը – սէիք իրեն՝ որ իր պատկերը միայն մեր սեսչարանի պատէն կախուած չէ, այլ միշտ մեր աչքերուն դիմաց է՝ խիստ, պրկուած եւ պահանջատէր: Գիտենք որ դիւրին համբաներուն մարդը չէր ինք. նոյնիսկ անձնական կեանք չէ ունեցած: Ահա թէ ինչու մեր ընկերուհիներէն՝ Շուշան Տումանեան, իր ուղերձին մէջ հետեւեալ ուխտը ըրաւ.—

«Իր մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ, իմ եւ իմ ընկերներուն եւ այս վարժարա – նի սեմէն անցնող բոլոր հայրենակիցնե – րուս անունով կը խոնարհիմ իր անթա – ռամ յիշատակին առջեւ եւ կը խոստանամ ապրիլ, մտածել ու գործել այնպէս՝ ինչ – պէս պիտի ուզէր մեծ Հայը, անմահանուն Շաւարշ Միսաքեանը»:

Սիրելի Յառաջ, պիտի խնդրէինք ձեզմէ, որ ծաղիկները տարածելէ եռք իր սեւ դերեզմանաքարին վրայ, բարձր ձայնով կարդայիք երեն այս ուխտը:

Բ.— Որպէսզի կարենանք նուաղազոյն չափով մեր պարտքը հատուցանել եւ արտայայտել մեր երախտագիտութիւնը, որոշեցինք գործնական քայլերու անցնիլ եւ մեր դիւղին մէջ սպառել ձեր կողմէ լոյսին ընծայուած Շաւարշ Միսաքեանի Օրեր եւ ժամեր գործէն յիսուն օրինակ:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ս. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Պելժիոյ «Էլիզապէթ թագուհի» երա – ժըշտական միջազգային մրցումը վերջ դտաւ կիրակի օր, Պրիւսէլի մէջ:

Բազմաթիւ երկիրներէ չնորհալի ար – ուեստագէտներ ներկայացան մրցումին, որ անուանի է: Յորհ. Միութենէն կը մասնակցէր նաեւ, ինչպէս դրած ենք, Սվետլանա Նաւասարդեան, 26 տարեկան Հայուհի մը:

Երիտասարդ դաշնակահարուհին առա – ջին իսկ օրէն մեծապէս դնահատուեցաւ: Արդարեւ քննադատներ հաստատեցին, թէ արուեստագիտուհին « ինքնավստահ ճար – տարութեամբ պիտի տէր դառնայ իր նուագին»: Թեքնիքի եւ մեկնաբանու – թեան կատարեալ վարպետութիւն: Այս – պէս է, որ Ս. Նաւասարդեան բազմաթիւ

Մենք համոզուած ենք որ այս քայլով ոչ միայն երախտաւորեալի ազնիւ աշխա – տանք մը տարած կ'ըլլանք, այլ նաեւ բարի ծառայութիւն մը կը մատուցանենք մեր դրականութեան եւ հրապարակա – դրութեան: Որովհետեւ Շաւարշ Միսաք – եան իր ժողովուրդը սիրող պայծառ հոդի մը չէր միայն, այլ նաեւ դրագէտ վաւե – րական չնորհներով օժտուած մեծ ընդը – եալ մը:

Ուստի, սիրելի Յառաջ, պիտի խնդրէինք ձեզմէ որ չուտով դրկէիք մեզի յիսուն օրինակ: Մենք կը խոստանանք սպառել գանոնք մեր դիւղին մէջ, առանց մեր ու – սուցիչներու օժանդակութեան, այլ մի միայն մեր ջանքերով:

Գ.— Մեզի յիշեցուեցաւ նոյնպէս որ 1975ը Յառաջ օրաթերթի հիմնադրու – թեան յիսնամեակն է: Այս առթիւ թե – լադրուեցաւ որ մեր ուսուցիչներու օդ – նութեամբ եւ հսկողութեամբ՝ մենք հա – կինք Յառաջ օրաթերթի բոլոր թիւերուն վրայ, սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, եւ ջանանք վերծանել յիսնամեայ բարիքը անոր՝ նուիրուած մեր լեզուին, հրապա – րակադրութեան, դրականութեան, ազ – գապահպանման եւ այլ կարեւոր երե – ւոյթներու: Այս թելադրութիւնը չատ փորձիչ է եւ մենք չատ խանդավառ ենք անոր հետանկարով: Բայց դործի ձեռ – նարկելէ առաջ պիտի առնենք մեր ու – սուցիչներու խորհուրդը:

Աչակերտի յարդանքներով՝

Ի դիմաց Մուսա Լեռ խմբակի

Նախագահ ՊԵՏԻԿ ՀԵՐԿԵԼԵԱՆ
Քարտուղարուհի ՄԱՐՕ ԱՅՆԹԱՊԵԱՆ

Պատասխանատու ուսուցիչ
ՄՈՎՍԷՍ ԱՅՆԹԱՊԵԱՆ

29 Մայիս 1972, Այնճար

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏԻ քաղաքապետարանի մարզադաշտին վրայ Մայիս 28ին վերջ դտած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային վար – չութեան կազմակերպած հայկական վար – ժարաններու Հրդ ողիմպիական մրցում – ները: 4000է աւելի հանդիսականներ ներ – կայ գտնուած են աթլեթիզմի եւ ոտնա – գնդակի մրցաշարքի աւարտական մըր – ցումներուն, որոնցմէ եռք տեղի ունե – ցած են մասնակցող ինը վարժարաններու մարզիկներուն տոզանցքը ու մրցանակ – ներու բաշխումը:

ՀԱԼԷՊԻ « Համազգային »ի մասնաճիւ – ղի վարչութեան հրաւէրով թատերական երեք ներկայացումներ տուած է «Գաս – պար Իփէկեան» թատերախումբը Մայիս 19ին, 20ին եւ 21ին: Այս առթիւ հանդիսում մը տեղի ունեցած է այցելու խումբին եւ Հալէպի հայ թատերախումբերուն միջեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշտին մէջ: Հալէպի թատերախումբերն են՝ «Ադամեան», «Պարոնեան», «Զաւարեան» եւ «Համազ – գային»:

ՊՈՍԹՐՆԻ «Մուղիք Հոլ»ի սրահին մէջ, Մայիս 21ին, երգի–պարի յայտ հան – դէս մը տեղի ունեցած է՝ Հ. Բ. Ը. Մի – ութեան «Անդրանիկ» երգախարի խում – բին կողմէ՝ դեկավարութեամբ Սարգիս Փասքալեանի եւ Համբարձում Պէրպէր – եանի:

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԷՍԻ մէջ Մայիս 26ին իր մահկանացուն կնքած է Տիկին Զապէլ Արաէնեան, ծնեալ Ղանճեան, նախկին խմբապետուհի Փարիզի Հայ Աբեղոյ – ներու:

ՏԻԹՐՈՑԹի մէջ տօնուած է վասպու – րականի յաղթական հերոսամարտի 57րդ տարեդարձը: Օրուան բանախօսն է եղած Տօքթ. Հրանդ Մարզարեան:

ԱՅՆՃԱՐԻ մէջ Մայիս 28ին տօնակա – տարուած է Հայաստանի Հանրապետու – թեան հիմնադրութեան 54րդ տարեդարձը նախագահութեամբ Կոմիտաս Վրդ. Պէօ – ճիքեանի եւ բանախօսութեամբ Տօքթ. Յ. Գազանճեանի:

քննադատներու կողմէ կը նկատուէր մըր – ցանակիրներէն մէկը:

Դատական կազմը երկար խորհրդա – ծութիւններէ եռք, Ա. մրցանակը կը չը – նորհէ դաշնակահար Վալերի Աֆանա – սիէֆի (Յորհ. Միութիւն): Երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ մրցանակները ամե – րիկացի արուեստագէտներու, իսկ հին – դերորդը Սվետլանա Նաւասարդեանի, որ կը ստանայ Պրիւսէլ քաղաքի մրցանակը, արժանթեայ չքանչան:

Աւելցնենք, որ դատակազմին որոշումը տեղի տուած է վիճաբանութեանց: Շա – տեր դժգոհութիւն յայտնած են:

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՓՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

— Սաէ նէ՝ բան մը չէ, ես ալ կարեւոր բան մը կարծեցի, պատասխանեց տնօ – րէնը, ի՞նչ կարեւորութիւն ունի Ք. թա – ղի խնդիրը:

— Էֆէնտի, ի՞նչ կ'ըսես, օրուան ապ – դային հարցն է, մխս թերթերուն խմբ – բագիրները այնչափ աշխատեցան ձեռք ձգելու համար, չյաջողեցան, բայց ես կամաց մը վարչութեան սեղանին վրայէն դողցայ... քարտուղարին քթին տակ:

— Այդ սեսակ սեղեկագիրները փոր չեն կշտացներ, պատասխանեց մխսը, փարայա պագալըմ...

— Վաղը մենք միայն լուրը պիտի տանք ամէնէն առաջ:

— Կը կարծե՞ս, որ թերթը առոր հա – մար հազար օրինակ աւելի պիտի ծախ – ուի...

Նշանիկ տեսնելով, որ իր արարքը պէտք եղածին չափ չի դնահատուիր իր տնօրէնին կողմէ՝ դժգոհութեամբ մեկ – նեցաւ ու վերը՝ խմբագիրներուն սեն – եակը դնաց:

— Տղա՛ք, դոչեց, կարպիս Նիլակին տեղեկագիրը ձեռք անցուցի, վաղը առա – ջին անդամ մենք պիտի հաղորդենք անոր պարունակութիւնը:

Եւ մանրամասնօրէն պատմեց, թէ ինչ – պէս յաջողած էր այդ ծածուկ տահման – ուած վաւերաթուղթը ձեռք ձգել:

— Գարիկ Մուպաչիրեանին դլխուն պաղ ջուր մը պիտի իջնէ, երբոր վաղը առաւ մեր թերթին մէջ կարդայ Նիլակ էֆէնտիի տեղեկագիրը:

— Ինչո՞ւ համար, հարցուց խմբագիր – ներէն մին:

— Որովհետեւ ինք դիտէր կոր անոր պարունակութիւնը եւ չուղեց ինծի յայտ – նել, որպէսզի վաղը իրիկուն ինք հա – ղորդէ ամէնէն առաջ:

Եւ Նշանիկ գուարթօրէն տեղեկագիրը բացաւ եւ սկսաւ ուշի ուշով կարդալ:

— Ծայրէ ի ծայր հրաշարակելու է ասիկա, վճռեց, չատ կարեւոր է...

— Որչա՞փ տեղ կը բռնէ, հարցուց դլխաւոր խմբագիրը, որուն յանձնուած էր թերթին պարունակութեան հսկելու պաշտօնը:

— Երեք սիւնակի չափ կ'ըլլայ:

— Անկարելի է ուրեմն, մէկ տեղեկա – դրի համար այնքան տեղ չենք կրնար դտնել:

— Բայց չատ կարեւոր է:

— Զըլլար, վճռեց միւսը, յամառօրէն, միայն խմբագիրը դրէ, աղգային լուրերու մէջ, քան–քանըհինդ տողով:

Նշանիկ պնդեց, որ տեղեկագիրը ամ – բողջովին հրատարակուի, բայց անկարելի եղաւ միւս խմբագիրը համոզել:

Թերթին մեծ մասը չարուած էր արդէն եւ տակաւին չատ մը կարեւոր լուրեր կային, որոնք անպատճառ պէտք է հրա – տարակուէին:

Ներշ լրաբերը ստիպուեցաւ տեղի տալ այս նիւթական դժուարութիւններուն հանդէպ եւ դոհացաւ համառօտելով իր թանկագին տեղեկագիրը:

Հետեւեալ առաւօ «Հանրային Կար – ծիք»ի ազգային լուրերու դլուխը կը կարդացուէր հետեւեալը.

Ք. ԹԱՂԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

«Ք. Թաղին ծանօթ խնդրին մասին Կարպիս Նիլակ էֆէնտիի պատրաստած տեղեկագիրը երէկ մատուցուեցաւ Վար – չութեան: Թէեւ կատարուած քննութեան արդիւնքը որոշուած էր խիստ ծածուկ պահել մինչեւ խնդրին վերջնական կար – գադրութիւնը եւ մամուլին որեւէ լուր չհաղորդել Նիլակ էֆէնտիի տեղեկագրին մասին՝ այսուհանդերձ մենք յաջողեցանք սոյն գաղտնի տեղեկագիրը ձեռք անցը – նել, որով թերթերուն մէջ առաջինն ըլ – լալով կրնանք մեր ընթերցողներուն ծա – նօթութիւններ տալ Նիլակ էֆէնտիի քըն – նութեան արդիւնքի նկատմամբ:

«Կարպիս Նիլակ էֆէնտի նախ խնդրին պատմականը ընելով դատապարտելի կը դտնէ ժամկոչ Վարդանը, որ տիկին Շա – դիկի աթոռը բերած դրած էր եկեղեցիին մէջ, ճիշդ տիկին Սատենեանի կեցած տեղը՝ ինչ որ քաղաքավարութեան տար – րական կանոններուն դէմ էր, այսուհան – դերձ կ'արդարացնէ ժամկոչը, քանի որ անիկա չարժած էր տիկին Շադիկի հրա – մանով եւ ոչ թէ ինքնաբերաբար: Յետոյ լիազօր քննիչը ձեռք կ'առնէ այս միջա – դէպին հետեւանքով թաղին մէջ ծագած եւ հետզհետէ արծարծուած հակառակու – թիւնները եւ սա եղրակացութեան կը հասնի թէ՝ Թաղական Խորհուրդի առա – ջնորդ Պօղոս էֆէնտի իր պաշտօնի կի – րառման մէջ որեւէ թերութիւն չունենա – լով հանդերձ, իր բռնած քիչ մը կամա – յական ընթացքովը դժգոհութիւններ յա – րուցած է թաղին մէջ, որոնց ո՛ր ասոր – ձան արդարացի ըլլալը չի քններ Նիլակ էֆէնտի, այսպիսի քննութիւն մը իր լի – րաւասութեան սահմանին դուրս նկա – տելով:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԱՆ

(Շար.)

Ալբի Տիկին Յարութիւն Իսքէնտէրեան, Տէր եւ Տիկին Միսաք Քանլը եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ուիլիամ Իսքէնտէրեան, Պ. Ալեքսանդր Իսքէնտէրեան, Տէր եւ Տիկին Գասպար Իսքէնտէրեան, Օր. Սուզանի Իսքէնտէրեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Զարմանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Գերեսթէճեան, Փափազեան, Գարբիէլեան, Տէր-Մինասեան, Գովաֆեան, Սուեաեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծհօր, եղբօր, տաղրոջ, աներձագին, հօր-եղբօր, մօրեղբօր եւ աղգականին՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԻՍՔԷՆՏԷՐԵԱՆԻ

(ծնած Պիքլիս 1902ին)

մահը որ պատահեցաւ Յունիս 5ին, իր բնակարանը, Վէնսէն:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ (Յունիս 10) ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վէնսէնի Նոր Գերեզմանատունը 296 Ավընիւ Վիքթոր-Իւկօ, Ֆոնթընէ-սու-Պուա, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ալբի Տիկին Պայծառ Վարդանեան եւ զաւակները՝ Վարդան, Մարի, Խաչիկ եւ Աննա կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդիստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՄԲԱՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Կը խնդրուի բոլոր անոնցմէ որոնք ճանչցած եւ սիրած են ողբացեալը, որ ազօթակից ըլլան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Ժեռոմի եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի հայ հասարակութիւնը 15 Յունիս, Սէն Ժեռոմի պալոցի սրահի մէջ ժամը 21ին, Թաղը հետաքրքրող հարցերու շուրջ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տրապիզոնցիներու Հայրենակցական Միութենէն 50 ֆրանք:

Հ. Յ. Դ.

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արշութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ (10 Յունիս) ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

ԽՐԱԽՃԱՆՔ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԵՅԻՍ 28

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ս. Միսաեան» ենթակոմիտէի
Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Ֆր. Կապոյտ Խաչին
Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 21էն մինչեւ լոյս
Salle des Fêtes d'Alfortville, — 22, Rue Voltaire

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին
ԼԻՆ ՏՈՒՐԵԱՆ
ՆԱՅԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ — ՀՐԱԶՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱՆԵԱՆ
Նուագախումբ՝ ՊԵՏԻԿ ՊԵՏԻԿԵԱՆ
ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ ՊԱՐ, ԵՐԳ ԵՒ ԽԱՂԵՐ — ԱՌԱՏ ԿԵՐՈՒԽՈՒՄ

ԼԻՈՆ

ՍԿԱՏՈՒԱՏԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ, ԳԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ
կիրակի 11 Յունիս 1972, կէսօրէն մինչեւ երեկոյ, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ
26, Rue Troyon — Sèvres — Métro : Pont de Sèvres

Դաշտահանդէսի յայտագիր — սկաուտական խաղեր եւ երգեր — զանազան հաճելի խաղեր եւ մրցումներ:
Սկաուտական ձեռակերտ աշխատանքներու ցուցադրութիւն:
Առատ ուտելիք եւ խմիչքներ — պաղ կամ տաք խորոված եւ անուշեղէններ, չատ մատչելի գիներով:
Մուտքը ազատ է:
Անձրեւի պարագային, հանդէսը տեղի կ'ունենայ պատսպարուած սրահներուն մէջ:

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

Կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան *եւ իր նուագախումբը*
Զանազան անակնկալներ
Զեկուցում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ /նիւթական
ՃԱՇԱԳԻՆ 30 ՖՐ.

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4 ԷՆ 23

Երկու շաբաթ Պէյրութ կէս-փանսիոն Պէյրութի Ա. կարգի պանդոկի մէջ եւ մէկ շաբաթ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, *ամէնօրեայ պատյաններով:*
ԴՍԱՆ ՕՐ, գին՝ Փարիզէն Փարիզ աւտոգլուխ՝ 2290 ֆրանք
Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկը ստանալու համար
Մանրամասնութիւն եւ արձանագրութիւն՝

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ — SONIA COUMRYANTZ
TRIM VOYAGE
1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ — Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages SEVAN
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. : 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ — JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԻՒՆ 1972Ի ԱՄԱՌ

Ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը (Ա. կարգի) Երեւանի մէջ
ՅՈՒԼԻՍ 15էն 30 — պտոյտներով 2550 ֆր. (առանց պտոյտի 2450)
ՅՈՒԼԻՍ 15էն Օգոստ. 4 պտոյտներով 2900, առանց պտոյտի 2800
ՕԳՈՍՏՈՍ 6էն Օգոստ. 21, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1էն 16, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՈՍՏՈՍ 7-ԷՆ 25
ՈՒՂՂԱԿԻ ԹՌԻՉՔ ՓԱՐԻԶ – ԵՐԵՒԱՆ – ՓԱՐԻԶ
Պտոյտներով 2750 ֆր., առանց պտոյտի 2650 ֆր.

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ
16էն 35 տարեկան — *ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը, Երեւան — Ամէնօրեայ պտոյտներ եւ հայերէնի դասընթացքի սքաժ,*
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 1980 ՖՐ.

ԱՅՑ ՏԱՐՈՒԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ
« Կովկասեան Հանրապետութիւնները » այցելութիւններով Մոսկուա, Երեւան, Թիֆլիզ եւ Բագու:
Մեկնում Օգոստ. 10 եւ Սեպտ. 2
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 2450 ՖՐ
Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկները ստանալու համար

Արձանագրութիւն
Renseignements et inscriptions :
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ — SONIA COUMRYANTZ
TRIM VOYAGE
1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ — Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages SEVAN
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ — JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er — Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

ՀԲԸՄ

Dans le cadre du Cycle
AUDITIONS DÉBATS 72 DE L'UGAB
le Mardi 20 Juin à 20 h 45

Première Partie
Trois Premières Auditions :
Œuvres de : A. BABADJANIAN
S. KAZANDJIAN
L. TJEKNAVORIAN

Deuxième Partie
Causerie-Débat sur le "Cinéma"
Mass-Média - Langage de notre temps
Film de : CLAUDE LELOUCHE

MUSÉE GUIMET
6, Place d'Iéna
(Métro Iéna)

INVITATION

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

ԿԻՐԱԿԻ
11
ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE
11 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅՐԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-62

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.437

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.437

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՔԻ ՔԱՐԻՒՂԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Ա.— Գալուստ Կիւլպէնկեանի դերը Հանդուցեալ բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեանի անունը սերտիւ կապուած է «Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան» հետ, որ ազգայնացուեցաւ ամսոյս սկիզբը Պաղտատի կառավարութեան կողմէ:

Գալուստ Կիւլպէնկեան երիտասարդ տարիքէն հետաքրքրուած է քարիւղով: Անձամբ այցելած է Անդրկովկաս, Ասլանիրոնի թերակղզին եւ մանրակրկիտ ուսումնասիրութեան ենթարկած է Բագուի շրջանին մէջ քարիւղի արտադրութեան գիտական եղանակները, միաժամանակ կապեր հաստատած նաւթահորերու սեփականատէրերուն հետ:

Եւրոպա վերադարձին, 81 տարի առաջ, փարիզի մէջ հրատարակած է խոստ չափական գիրք մը.—

CALOUSTE GULBENKIAN :
La Transcaucasie et la péninsule d'Apchéron. Souvenirs de voyage. Paris, Libr. Hachette, 1891, xxxi-336 pages, carte en couleurs se dépliant.

Եւրոպայի մէջ Կիւլպէնկեան մօտէն հետաքրքրուեցաւ քարիւղի արտադրութեան վերաբերեալ խնդիրներով: Մանրամասն Հոլանտացի Սըր Հէնրի Տէթերտինկի, որուն հետ ընկերութիւն կազմեց 1895ին: Տէթերտինկ 1896ին դարձաւ տնօրէն Ռոյըլ Տըչ–Շէլ անգլեւհոլանտական քարիւղի մեծ ընկերութեան, մրցակիցը Սթանտարտ Օյլի:

Բանական թուականներուն քարիւղի մասին հրատարակուած գրքի մը մէջ Տէթերտինկի համար կ'ըսուէր «քարիւղի Նափոլէոն»ը, իսկ Կիւլպէնկեան՝ «թա–գաւորը»:

Կիւլպէնկեան սերտ կապեր հաստատեց միջազգային դրամատիրական շրջանակներու հետ: Ինք է, որ օսմանեան կառավարութենէն առացաւ Մուսուլի շրջանի քարիւղի հանքերը հետազօտելու եւ շահագործելու մենաշնորհը: 1912ին կազմեց Թըրքիշ Փեթրոլիում Քըմփընիին, որուն դրամագլուխին 45 առ հարիւրը կը պատկանէր ա'Արսիի Անգլեւիրանեան համբակին (ներկայիս Պրիթիշ Փէթրոլիում), 25 առ հարիւրը Ռոյըլ Տըչ–Շէլի, 25 առ հարիւրը Տոյչէ Պանքի, 5 առ հարիւրը Կիւլպէնկեանի:

Առաջին աշխարհամարտի վազորդայնին, երբ յաղթական դաշնակիցները պարտուած երկիրներու աւարը կը բաժնէին, ձեռք դրին նաեւ Թըրքիշ Փեթրոլիում Ընկերութեան վրայ, որուն մէջ կապիտալը բաժին ունէր գերման կառավարութիւնը:

Երկար սակարկութիւններէ ետք եւ փոխադարձ դիջումներէ ետք, 1920 Ապրիլին Սան Ռէմոյի համաձայնագրով Գերմանիոյ 25 առ հարիւրի բաժինը տըրուեցաւ Ֆրանսայի, որուն որոշ իրաւունքներ կ'ապահովէր 1916ի Սայքս–Փիքոյ դաշնի համաձայնագիրը՝ Մուսուլի շրջանին մէջ:

1929 Յունիս 8ին «Թըրքիշ Փէթրոլիում»ի փոխարէն ստեղծուեցաւ Իրաք Փէթրոլիում Քըմփընիհ, որուն դրամագլուխը բաժնուեցաւ հետեւեալ ձեւով.— 23·75 առ հարիւր Պրիթիշ Փէթրոլիում, 23·75 առ հարիւր Ռոյըլ Տըչ–Շէլ, 23·75 առ հարիւր Սթանտարտ Օյլ աֆ Նիւ Ճըրսի եւ Մոպիլ, 23·75 առ հարիւր Ֆրանսական Քարիւղի Ընկ. եւ 5 առ հարիւր Գալուստ Կիւլպէնկեան: Ընկերութեան կեդրոն նըշանակուեցաւ Լոնտոն:

Կիւլպէնկեան կարեւոր չհամարեցաւ մը ստացաւ նաեւ Անգլեւիրանեան Քարիւղի Ընկերութեան մէջ: Մասնակցեցաւ նոյնպէս Ֆրանս. Քարիւղի Ընկ.եան կազմութեան՝ 1924ին:

Իրաքի Քարիւղի Ընկ.ը մենաշնորհ ունէր հետազօտութիւններ ընելու ամբողջ երկրին մէջ եւ չհապրծելու իր երեսան հանած հանքերը: Ամէնէն առաջ չհապրծեց Քէրքիւքի հարուստ հանքերը, որոնք խորունկ չէին եւ քիչ ծախքով մեծ չափ կ'ապահովէին:

1934ին արտադրութիւնն էր չորս միլիոն թոն: Նաւթամուղ խողովակներ քարիւղը Քէրքիւքէն կը փոխադրէին Միջերկրականի ղոյզ նաւահանգիստները՝ Տրիպոլիս (Լիբանան) եւ Հայֆա (Պաղեստին, այժմ Իսրայէլ):

Արտադրութիւնը աւելցած ըլլալով, 1949էն սկսեալ աւելի կարեւոր քարիւղ–ատար խողովակներ չարժման մէջ դրուեցան:

Ընկերութիւնը իր գործառնութիւնները աւելցուց հետզհետէ: Պասրայի շրջանի նաւթահանքերն ու Մուսուլի մարզին մէջ երեսան հանուած նոր նաւթահորերը չհապրծման ենթարկելով, տարեկան արտադրութիւնը անհամեմատ յաւելում արձանագրեց, 1971ին հասնելով 83 միլիոն թոնի:

Միջազեռքէն դուրս մերձակայ երկիրներու մէջ ալ նաւթահորեր ունի ընկերութիւնը: Այսպէս Ապու–Տհապին կ'արտադրէ տարեկան 27·5 միլիոն թոն, Քաթարը՝ 10·5 միլիոն թոն: Քարիւղի Ֆըրանսական Ընկ.ը 1949ին իր բոլոր գործառնութիւնները 100 առ հարիւր կ'ընէր Իրաքէն: 1960ին համեմատութիւնը իջաւ 56 առ հարիւրի, իսկ 1970ին՝ 32·9 առ հարիւրի (19 միլիոն թոն):

Իրաքի Քարիւղի Ընկ.եան ազգայնացումը անսպասելի, նոյնիսկ քաղաքական բարդ խնդիրներու դուռ կը բանայ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆՍԷՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

ՆԱԽԱԳԱՀ ՓՈՄՓԻՏՈՒ ԿԱՏԱՐԵՑ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ֆրանսայի Նախագահը առջի օր պաշտօնական բացումը կատարեց քանսէրի հետազօտութեան միջազգային կեդրոնին, Լիոնի մէջ:

Այս կեդրոնը ամէնէն մեծն է աշխարհի մէջ եւ միջազգային համագործակցութեան լաւագոյն ապացոյցը կը նկատուի:

Ֆրանսայի Նախագահին ընկերացած էին քանի մը նախարարներ՝ Պուլէն, Ֆոնթանէ, Մարսըլէն, Օր. Տիէնէչ, ինչպէս նաեւ Տիկին Փոմփիտու, որ Նախագահուհին է քանսէրի դէմ մղուած միջազգային պայքարին:

Ժորժ Փոմփիտուի յանձնուեցան կեղրոնի բանալիները, որմէ ետք Նախագահը այցելեց քանի մը տարբերաւծարաններ: Ան իր գոհունակութիւնը յայտնեց ի տես այն երեւոյթին, որ համագործակցութիւն մը ստեղծուած է երկիրներու միջեւ դարու հիւանդութեան դէմ պայքարելու համար: Ներկայիս տասը երկիրներ նիւթապէս կը մասնակցին աշխարհի այս մեծ կեդրոնին աշխատանքներուն եւ հետազօտութիւններուն: Նախագահը նկատել տուաւ այս առթիւ, թէ այս համագործակցութիւնը ցոյց կուտայ հասարակաց ճիգը, որով կը փորձուի մարդկութիւնը ազատել այս պատուհասէն: Նախագահը յոյս յայտնեց, որ այս եւ այլ աշխատանքներու չնորհիւ կարելի կը դառնայ դնել հիւանդութեան պատճառներն ու դանոնք դարմանել:

Յաջորդաբար խօսք կ'առնեն կեդրոնի նախագահը՝ Տոքթ. Կրէյ եւ տնօրէնը՝ ամերիկացի Փրոֆ. Ճոն Հիկինսըն:

Լիոնի քաղաքապետը՝ Լուի Փրատէլ յիշեցէք եաք, թէ Ֆրանսայի առաջին հիւանդանոցը Լիոնի մէջ է հիմնուած տասնեւհինգ դար առաջ, բնական կը դտնէ, որ նման մեծ եւ կարեւոր կեդրոն մըն ալ Լիոնի մէջ հաստատուէր:

Աւելցնենք, որ ներկայիս 124 մասնաճիւղեր փորձեր եւ հետազօտութիւններ կը կատարեն հոն քանսէրի ուղղութեամբ:

ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

Խոր ցաւով կ'իմանանք թէ Ուրբաթ օր, (Յունիս 9) ժամը 5ին, Միլանոյի մէջ իր մահկանացուն կնքած է Ազգ. Մխիթեան Նախապահ, բոլորին սիրելի Ստեփան Սրապեանը:

Անկէ եօթը չաբաթ առաջ էր որ սրտի անսպասելի եւ ծանր տագնապ մը պիտի պղտնէր Ստեփանը: Ինք որ համակ կեանք էր ու լաւատեսութիւն, եռանդ եւ աշխուժութիւն, մօտ յիսուն օր պիտի պայքարէր մահուան դէմ եւ քանի օրերը կ'անցնէին աւելի յոյս ներշնչէր իր շուրջիններուն: Ոչ ոք կ'ուզէր հաւատալ թէ Ստեփանը կրնար չյաղթել: Բոլորը պիտի թէ վիճակը ծանր է բայց կը հաւատային հրաշքի մը:

Հրաշքը չպատահեցաւ ու այսօր Միլանոյի հայ գաղութը ծանր կորուստ մը կ'արձանագրէ:

Ստեփան Սրապեան ծնած էր Կէյվէյի Օրթագիւղը 1908ին եւ եօթը տարեկանին բռնած էր արդէն տարագրութեան ճամբաները, որոնց վրայ որբացած, պիտի թափառէր մինչեւ 1918ի դինադադարը: Ապա քանի մը տարի կը մնար Պոլսոյ Գուլէնի եւ Յաղուպի որբանոցները, ուրկէ պիտի փոխադրուէր Ցունաստան եւ Գորֆուի մէջ ալ պիտի ապրէր որբանոցի կեանքը: 1924ին փոխադրուած էր Վենետկի Մխիթարեան Միաբանութեան Ֆիէսսո տ'Արթիքոյի եւ Միլանոյի վարժարանները, ուրկէ պիտի անցնէր Միլանոյի կերպասադործութեան վարժարանը եւ վկայուէր տարի մը ետք ոսկեայ առաջին մրցանակով: 20 տարեկանին կը նետուէր կեանքի մէջ, փորձելով դանազան արհեստներ եւ միաժամանակ մաս կազմելով Միլանոյի Փրօ Փաթրիա մարզական նշանաւոր խումբին (1932–1942) եւ դառնալով Իտալիոյ ախոյեան թեթեւ, թեթեւ–միջին եւ միջին ծանրութիւն վերցնելու մրցումներուն մէջ:

Երկրորդ աշխարհամարտի նախօրեակին էր որ կը հիմնէր կաշեղէնի իւերու գործատուն մը, որ տարիներու ընթացքին մեծ ծաւալ պիտի առնէր, դառնալու համար Միլանոյի լաւագոյն գործատուներէն մէկը:

Պէտք է չեշտել մանաւանդ թէ Ստեփան Սրապեան սկիզբէն մինչեւ իր անակնկալ մահը, առաւելագոյն չափով ծառայած է իր ժողովուրդին եւ եկեղեցիին, բարեյատկէս թէ նուիրապէս: Ազգ. Մխիթեան Նախապահ ընտրուելէն առաջ իսկ, Ստեփան Սրապեան երկար տարիներու ընթացքին չանգ չէ խնայած օգտակար ըլլալու համար իր ազգին: Եկեղեցական, բարեսիրական (չըլյան մը մաս կը կազմէր նաեւ Հ. Բ. Ը. Մ.ի Եւրոպայի յանձնաժողովին) թէ կրթական գետնի վրայ մեծ եղած է իր ծառայութիւնը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրեն չնորհած էր Ս. Գր. Լուսաւորչի Ա. կարգի աղամանդակուռ չքանշանը:

Քանի մը տարի առաջ կորսնցուցած էր իր կրտսեր եղբայրը՝ տարաբախտ Արամայիս Սրապեանը:

Այսօր իր մահով զգալի պարապ մըն է որ կը բացուի ոչ միայն Միլանոյի հայ կեանքին մէջ այլեւ Սփիւռքի, ուր օրէ օր կը պակսին Ստեփաննները:

Յանդուգն ու չէն բնաւորութեան տէր, Ստեփան Սրապեան երբեք չէր մտածեր հիւանդութեան ու մանաւանդ մահուան մասին:

Սրտանց կը ծառայէր իր բոլոր հայրենակիցներուն ու իր բնակարանը տեսակ մը «ազգային առաջնորդարան» էր դարձած: Այսօր սակայն երբ ոեւէ Հայ ոտք կոխէ Միլանօ, պիտի զգայ թէ բան մը կը պակսի հոն՝ ոչ եւս է Ստեփան Սրապեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցին:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին եւ զաւակներուն:

×

ՄԻԼԱՆՕ.— Հայ Ազգ. Վարչութիւնը խոր ցաւով կը հաղորդէ իր ժրաջան Նախապահին

ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 9ին:

Սոֆրէս հանրային կարծիքի քննութիւն մը կատարեց այս առթիւ: Երեւան եկաւ, որ Ֆրանսացիներու 70 առկոսը ամէնէն աւելի քանսէրէ կը վախնայ, որուն հիւանդութիւնը զրաւելով երկրորդ տեղը, 17 առկոսով: Միւս կողմէ 83 առ հարիւրը կը կարծէ, թէ օր մը կրնայ նաեւ ինք քանսէրը ունենալ:

× *Նախագահ Նիքսընն հեռագրով մը չնորհաւորած է Նախագահ Փոմփիտուն, Ֆրանսայի կառավարութեան «առատաձեռն մասնակցութեան» համար: Նիքսըն հրաւիրուած էր ներկայ գտնուելու կեդրոնի բացումին:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՐՈՒՆՏիի կառավարութիւնը ջրի ճամբով բնաջնջել ուզեց Հութու ցեղի չափահասները, համաձայն պիւանագիտական շրջանակներու: Արդէն իսկ 100 հազար Հութու ջարդուած է եւ այս թիւը օր աւուր կը չատնայ: Կառավարութիւնը կը ժխտէ աւելցնելով, որ Հութուները 50·000 Թութսի ջարդած են պետական հարուածի ճախող փորձի ժամանակ:

Լիբանանի վարչապետին վրայ երկաթէ ճող մը նետած է 22 տարեկան երիտասարդ մը, որ անմիջապէս ձերբակալուած է: Վարչապետը՝ Սայէպ Սալամ վիրաւորուած չէ:

ՉԱՅՆ – ՊԱՏԿԵՐԱՓԻՒՌ ի նշան բողոքի նոր կանոնադրին դէմ, որուչեց գործադուլ ընել Յունիս 14ին: Գործադուլ կրնան ընել նաեւ 50 հազար օգտաշէներ եթէ Ապահովութեան Խորհուրդը Յունիս 16էն առաջ չքննէ օդանաւերու պաշտպանութեան միջոցները:

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ
— ԲԱՑՈՒՄ —

ՄԷԹՐ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Eminence,
Monsieur le Maire de Lyon,
Monsieur le Maire de Décines,
Messieurs les Parlementaires,
Messieurs les Conseillers Municipaux de Décines,

L'objet et le sens de la cérémonie qui se déroule confèrent à celle-ci une dimension et une solennité particulières.

L'inauguration de ce monument, consacré à l'exaltation des plus hautes vertus humaines, est rehaussé par vos présences. L'éclat qui lui est donné par la présidence de Messieurs les Maires de Lyon et de Décines nous comble d'une rare satisfaction.

— Monsieur le Maire de LYON, en nous faisant l'honneur d'associer la grande et illustre Cité française, dont vous-êtes le guide compétent et éclairé, à l'hommage rendu aux victimes arméniennes du génocide de 1915, vous avez su toucher nos cœurs. Vos administrés d'origine arménienne, comme l'ensemble des Arméniens, apprécient à sa juste valeur tout le prix de votre geste.

Veuillez croire à nos sentiments sincères de gratitude.

— Monsieur le Maire de DECINES, nous n'ignorons pas ce que vous doit la colonie arménienne de votre ville.

Le jour est enfin venu où nous pouvons vous manifester publiquement notre profonde reconnaissance pour votre action en faveur de l'érection de ce monument, dont vous êtes l'un des principaux artisans.

— Messieurs les parlementaires, nous vous remercions, chaleureusement, ainsi que les nombreuses personnalités présentes d'avoir bien voulu marquer l'intérêt que vous nous portez en assistant à cette inauguration.

— Messieurs les Conseillers Municipaux de DECINES, votre soutien nous a été des plus précieux. Vous avez fait montre d'un large esprit d'équité.

Soyez-en grandement remerciés.

— Eminence, nous saluons en vous le dignitaire de cette Eglise arménienne qui n'a pas été épargnée lors des événements de 1915. Ses serviteurs, du plus humble au plus grand, ont aussi gravi, croix en main, le calvaire aux côtés des innombrables déportés, pour la sauvegarde de la foi et de la pensée arméniennes.

En votre qualité de représentant actuel de cette Eglise, daignez accepter l'expression de notre respect.

— Malgré un empêchement qui tient éloigné de cette cérémonie Monsieur le Président d'Honneur du Comité d'érection du monument inauguré, nous voulons lui dire combien nous lui sommes redevables d'avoir contribué, par son appui sans réserve, à la réalisation du but que s'était donné le Comité, patronné par lui.

— Aux membres de ce Comité nous exprimons toute notre admiration pour leurs efforts et le plein succès de leur entreprise.

Mesdames,
Mesdemoiselles,
Messieurs,

Peu d'initiatives ont emporté une adhésion aussi totale des Arméniens, peu d'initiatives ont suscité tant d'enthousiasme, peu d'initiatives ont autant remué l'âme arménienne, que celle du Comité responsable de cette inauguration.

En vérité c'est à un événement unique en son genre que nous avons le privilège de participer.

Voici donc, sur cette terre de France, généreuse et hospitalière, qui accueillit fraternellement tant de rescapés des déportations massives et des massacres de 1915, que s'élève désormais ce monument, rappelant le bouleversant martyrologe d'un peuple.

Faisant écho à celui construit près d'Erévan, au pied de l'Ararat, dans le même dessein, il crée un nouveau courant de sympathie et d'estime réciproques entre Français et Arméniens, que bien des liens unissent déjà depuis d'époque des Croisades.

Et quel lieu aurait pu servir du cadre plus approprié à un tel monument que cette région lyonnaise, qui fut elle-même, durant les années d'occupation de 1940 à 1944, l'un des grands centres intellectuels et militaires de l'héroïque résistance française, à laquelle nombre d'Arméniens ont pris part.

Aussi tenons-nous à rendre aujourd'hui un même et fervent hommage à la mémoire des résistants français et arméniens.

×

Ni mur des lamentations, ni monument destiné à perpétuer des sentiments de haine et de vengeance, que sa civilisation plus de trois fois millénaire interdit au peuple arménien de cultiver, mais monument du souvenir sacré

monument glorifiant la résistance arménienne à l'oppression,

monument symbolisant par conséquent les idéaux de Justice et de Liberté, qui seuls donnent un sens à la vie,

Mémorial enfin, dressé en témoignage de reconnaissance envers plus d'un million et demi de martyrs, qui acceptèrent courageusement le sacrifice suprême pour conserver intacts le renom et l'honneur arméniens,

telle est la destination de cette œuvre d'art.

Si la dignité et la sérénité doivent présider à cette inauguration, nous ne pouvons cependant nous défendre à l'intense émotion qui nous étreint tous en ce moment.

La plupart d'entre nous avons perdu un et parfois, hélas, plusieurs des nôtres, disparus dans la tourmente dantesque.

Ce n'est pas uniquement cette foule recueillie qui est venue à l'inauguration d'aujourd'hui, mais sur cette place est concentrée également la pensée de tout Arménien, qu'il soit de France, de la Diaspora ou d'Arménie et nous sentons profondément qu'avec les vivants communient aussi, à ce même instant, les âmes meurtries et errantes de milliers, de centaines de milliers d'innocents martyrs.

Le bannissement de sentiments de haine ne signifie pas, pour autant, oubli, absolution, renonciation à des droits imprescriptibles.

Ce serait trahir la mémoire de nos martyrs que de taire les privations, les tortures, les souffrances indicibles qu'ils eurent à endurer sur les routes brulantes, dans les plaines arides et les montagnes d'Anatolie, au cours de leur longue marche vers la mort.

Personne ne peut nous contraindre à un tel oubli. Ce serait faire le jeu de ceux qui y ont trop intérêt que de passer sous silence des faits aussi condamnables.

Le génocide délibérément organisé et commis par les Turcs contre notre peuple alla, en cruauté, au delà de tous les crimes dont l'humanité avait déjà été le témoin, depuis celui perpétré par Caïn, ce qui devait permettre à Clémenceau de proclamer que « l'atrocité calculée des massacres égale ou dépasse tout ce qu'a jamais enregistré l'histoire ».

Premier génocide du vingtième siècle contre une population préalablement désarmée, il est demeuré sans sanction, ouvrant ainsi une voie tragique à tous les génocides que notre triste siècle allait connaître depuis, tant il est vrai qu'un crime impuni encourage la violence et par là même contient en lui le germe de crimes futurs.

Sans doute eut-il été souhaitable que les conditions d'une rémission possible fussent réunies. Mais l'absolution demande la reconnaissance formelle des actes coupables et un repentir sincère.

Elle ne saurait être accordée lorsqu'il y a, bien au contraire, dénégation et déformation systématiques autant que persévérantes de faits historiques, pourtant établis par des preuves irréfutables de culpabilité.

N'est-il pas plus édifiant, plus exemplaire ce récent agenouillement expiatoire d'un Chancelier devant le monument élevé à la mémoire des victimes polonaises du nazisme ?

Seules une telle attitude d'humilité et la condamnation du génocide de 1915 eussent lavé de l'opprobre un peuple, en le désolidarisant d'un crime contre l'humanité commis jadis par les siens. Seul l'accomplissement d'un geste de réparation nous eut permis de croire à l'absence de complicité de tout le peuple turc avec ses gouvernants de 1915 dans l'exécution des massacres.

×

L'Histoire enseigne que le génocide, comme tout crime, ne paie pas. Les Arméniens ont fourni, pour leur part, une brillante démonstration de cette vérité.

Souvenez-vous que ce n'est pas seulement la moitié de notre population totale d'alors qui a péri, mais avec elle tout ce que cette population représentait de force créatrice, de richesses intellectuelles, de possibilités démographiques, sans compter la simple joie de vivre.

Néanmoins, une fois de plus, nous avons prouvé que nous ne sommes pas un peuple de soumis. A l'immense saignée de 1915 ont succédé la résurrection de 1918, le développement toujours croissant de notre peuple, la présence d'une Arménie dans le monde actuel. Ce rétablissement est dû au fait que si pour certains la force est l'arme meurtrière, notre force est l'esprit, cet esprit de liberté que nulle arme n'a su et ne saura jamais dompter.

La victoire pacifique ainsi remportée par les Arméniens sur les promoteurs et les exécutants du génocide de 1915 est le meilleur châtiment, combien plus sévère que tout autre, qu'un peuple civilisé pouvait infliger aux coupables.

Nous avons su triompher de l'anéantissement projeté. Cependant le problème arménien ne sera complètement résolu que par la rétrocession de nos territoires

---

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻԻՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Նրա կողքերին ծալապատիկ նստել էին ուստա Մկրտիչը, մոլլան, հալբ Քեա – բիմը, Սաֆարը, ուստայի մայրն ու մոլլայի կինը: Իբրահիմը կանգնել էր դրան մօտ՝ շուար, ձեռքերը կախ դցած եւ մտածում էր: Լուսամուտի խայտա – ղղէտ ապակիներից անիրական լոյսն ընկել էր հաւաքուածների անշարժ եւ անձայն կերպարանքների վրայ: Սրտաքին աշխարհից ոչ մի ձայն ներս չէր թափանցում եւ յայտնի չէր՝ դեռ ազմկո՞ւմ էին այնտեղ, թէ լռել էին:

— Մեղքը մերն է··· — լուռթեան նըման հանդարտ՝ վերջապէս լուսեց մոլլայի ձայնը: — Հաբիբէի տունը մենք չուտուց պիտի քանդած եղնէինք···

— Կը քանդենք··· — փակ աւամնների տակից դուսպ մրմռաց հալբին, — բայու դիակը տարան թէ չէ՝ հիմնայատակ կ'էնենք···

Աչքերից յետոյ վերահաստատուած լուռթեան մէջ ուստան բարձրացրեց դըլուխը, նայեց նստածներին եւ ասաց խաղաղաճայն.

— Մէ խորուրդմ էրեցէ··· Կ'ուզեմ էս մեղաւոր կնկան թաղել իրան մեղքի տան մէջը···

Եւ նորից խոնարհեց դլուխը:

Մոլլան ու հալբին նայեցին իրար:

— Էս տունը քանդոցի տակ, — ասաց մոլլայի մեծ կինը՝ առանց նայելու ուստային, որովհետեւ նրա աչքերի մէջ վայելատակում էին բարկութեան կրակները եւ նրան թուում էր, թէ չաղրայի տակից անդամ, դրանք կը հասնեն ուստային եւ կը վիրաւորեն:

Ուրախ, կարծես յաւիտենութեան միջից, լսուեց դարպասի թակոցը:

Իբրահիմը ելաւ դուրս:

Փիչ յետոյ ներս մտաւ քաղաքի աւագ եկեղեցու աւագ քահանան՝ աւագ տիրացուի հետ, որի թեւի տակ չուրջառ կար եւ աղօթագիրք: Բոլորը ոտքի կանգնեցին: Քահանան արագ մօտեցաւ ուստային եւ սեղմեց նրա ձեռքը: Ապա երբ դրանից յետոյ նա մօտեցաւ ուստայի մօրը, կինը համբուրեց քահանայի աջը եւ ասաց.

— Գնա, հայր–սուրբ, խաչդ մի պղծէ:

Կարծես սառը ջուր սրսկեցին բոլորի վրայ:

— Մեղաւորի հոգին··· — փորձեց հակառակել քահանան:

— Մեղաւորի հոգին դնաց՝ ուր որ իրան տեղն էր, — ընդհատեց ուստայի մայրը:

Քահանան ու տիրացուն ձայնեցին լուռ եւ խաղաղութիւն մաղթելով, ելան դուրս:

Երբ Իբրահիմը նրանց եաեւից դուռը փակելուց յետոյ մտաւ սենեակ, բոլորն այնտեղ նորից նստած էին առաջուայ դիրքով՝ լուռ եւ անշարժ:

— Մենք ուստի խօսքը եաւ դարձնել չենք կրնայ, — չարունակեց հալբին ընդհատուած խօսակցութիւնը: — Ուստի նըպատակը ճչմարիտ է՝ թող մեղաւորը թաղուի իրան մեղքի տան մէջը···

— Տունը քանդոցի տակ է··· — կրկնեց մոլլայի կինը: — Թէ ախպէրը համա – ձայն է՝ թող թաղէ···

— Ի՞նչ կ'ըսես, ուստա, — հարցրեց մոլլան:

Բոլորը նայեցին ուստա Մկրտչին:

Մտածելով բաւական երկար, ուստան յայտնեց.

— Տունն ընձի հարկաւոր չէ··· Մենակ թէ, ընձի մէ քառասուն օր ժամանակ տուէք՝ եաեւ քանդէք···

— Քառասուն օ՞ր, — չհասկացաւ մոլլան:

— Տէյմոր քար քաշեմ գերեզմընի վրայ, — բացատրեց ուստան:

Մոլլան, հալբի Քեարիմը, Սաֆարը, Իբրահիմը, մոլլայի մեծ կինը համաձայնութիւն տուեցին՝ թէ իրենց կողմից, թէ թաղամասի բոլոր բնակիչների:

×

— Եկաւ քրէական եւ բժշկական քննութիւնը եւ այդ դէպքն արձանագրեց իրրեւ անյայտ պատճառներից դրդուած յանկարծամահութիւն:

×

Հեղնարին թաղեցին պարտէզում, ուղղանի տակ: Ընդհատեցին չարաւանը, յատակից վերցրին մի քանի տալաքար, խորը փորեցին տակի հողը եւ դադաղը դրեցին այնտեղ: Յետոյ նոյնութեամբ տալքեցին ամէն ինչ եւ բայ թողեցին չարաւանի վճիտ ջուրը, որը նորից արծաթէ բարակ ճողիկի պէս չպրտուեց վերեւ եւ քիչ յետոյ աւազանում լճացաւ անձրեւոտ չրթերից չեչոտուած ջրի հայելին:

Իրիկնադէմին բոլորը հրաժեշտ տուեցին ուստա Մկրտչին եւ դուրս ելան:

Ուստայի մայրը փորձեց եաւ պահել որդուն այդ մռայլ տան մէջ քառասուն օր մենակ մնալու վճռակաւոր որոշումից, բայց ուստան, ի պատասխան, միայն համբուրեց նրա ձեռքը եւ խնդրեց՝ իր ընկերներից մէկին ումէկի տղայի միջոցով ամէն օր մի քիչ ուտելիք ուղարկել իրեն: Դամբանաքար պատրաստելու անհրաժեշտ գործիքները նա բերել տուեց հէնց նոյն օրը:

(47 – Շար.)

ԵՐԳ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

«Սորհրդային կեանք» անդլերէն նկարագրով ամսաթերթի Ապրիլի թիւին մէջ 9 էջ յատկացուած է Հայաստանի:

Ամսաթերթը լոյս կը տեսնէ Մոսկուա եւ առհմանուած է Մ. Նահանգներու մէջ տարածուելու համար:

Գէորգ Էմինի խօսքով կը բացուի Հայաստանի անցեալին եւ ներկային նուիրուած բաժինը: Բանաստեղծին խօսքը քաղուած է «Երգ Հայաստանի» ժապաւէնէն:

Բազմաթիւ մեծ ու փոքր նկարներ կը պատկերացնեն Հայաստանի վերելքը՝ ճարտարարուեստի, մշակոյթի եւ այլ մարզերու մէջ: Երկար տողեր կան պատմական Հայաստանի մասին ցոյց տալու համար, թէ երկար պայքարներէ եւ տառապանքներէ ետք հայ ժողովուրդը յաջողած է առեղծել իր հայրենիքը:

Անշուշտ, ժամանակակից պատմութեան կարգ մը էջերը ներկայացուած են տեսանկիւնով մը, որ չի համապատասխաներ իրականութեան:

---

ancestraux, occupés par les Turcs. Le règlement définitif et équitable de ce problème est la condition essentielle d'un apaisement.

×

Martyrs et résistants arméniens, votre exemple demeure pour nous une source inépuisable d'enseignement, d'inspiration et de fierté.

Vous avez refusé d'être parjures à votre foi, à votre origine, à votre idéal.

Par votre grandeur d'âme, votre détermination, votre vaillance, non seulement vous vous êtes égalés aux plus grands, aux plus purs héros de notre légende et de notre histoire, mais vous avez également pris rang parmi les sublimes martyrs de l'histoire universelle, qui sont l'honneur du genre humain.

— Comme le souvenir de notre légendaire David de Sassoun,

— Comme la mémoire impérissable des héros de l'Epopée Vartanienne du Cinquième siècle et de tous ceux qui, dans le passé, ont maintenu haut et clair le flambeau arménien, assurant ainsi la pérennité d'une vieille et brillante culture,

— Comme la mémoire sacrée de ceux qui, au prix de leur sang, ont forgé notre renaissance,

Votre mémoire vivra en nous cœurs et en ceux de tous les hommes épris de Justice et de Liberté, dans les siècles des siècles.

Dormez, dormez en paix. Gloire à votre mémoire.

H. EGHIAZARIAN

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

—0—

Ակէ աւելի քան տասը տարի առաջ, 1959 Մայիսին, Պոլսոյ «Թօ» ամսագրին մէջ բանաստեղծ Զարեհ Խրախունի կը փորձէր բնութագրել պոլսահայ ներկայ բանաստեղծութեան ուղղութիւնը գրե – լով. «Վարուժանի անանձնականութիւնը, Թէքէեանի անսեթեւեթ լեզուն եւ ըսելու պարզ ու յստակ կերպը, եւ Զարիփեանի խորհրդանշանները, միաձուլուելով եւ նաեւ կրելով անխուսափելի ազդեցութիւնը միջազգային էերքոդուքեան հոսանքներուն, անհրաժեշտօրէն պիտի յանգէին մեր այսօրուան ուղղութեան»:

Գրական այս նոր ուղղութեան հեռեւող անուններու մէջ առանձին տեղ գրաւեցին Զահրատ, Զարեհ Խրախունի, Հայկազուն Գալուստեան, Վարդերես Գարագէօզեան եւ քանի մը ուրիշներ, որոնցմէ ոմանք իրենց գրական յաջող փորձերն էին կատարեր արդէն այդ թուականէն առաջ:

Նորերուն համար բանաստեղծութիւնը արտայայտիչը պէտք է դառնար բացորոշ ծանօթ իրողութիւններու, ըլլար խոր – հրդանշան: Ու ասիկա այնպիսի ընդհանուր, ընդհանրական ձեւով, որ հնարաւորութիւն տեղծէր ազատ մեկնաբանու – թիւններու, բայց միեւնոյն ժամանակ այնքան յստակ ու պայծառ, որ ան «չխարխափէր առեղծուածային աղջամուղջին մէջ», ինչպէս կը հղէր Խրախունի:

Նոր գրերոյի ուղղութեան հետեւողները ակներեւ կերպով կրեցին Ժաք Փրեվէրի ազդեցութիւնը: Արդարեւ, չատեր այս վերջնոյն նմանողութեամբ նկարագրական դրծողութիւնը փոխարինեցին գործող պատկերով, համեմատութեան դրուած վիճակը՝ զարդացող խմատով եւ զգայումով: Արուեստը գերծ մնաց գարդարանքներէ առաւելապէս ածականներու դէմ չպրտումով: Ու եթէ ուզենք աւելի յստակ պատկերացում մը կատարել պիտի տարուինք ըսելու, թէ եթէ երկկ բանաստեղծութիւնը աւելի չատ « երգել » կը նշանակէր, այսօր, ան, նորերէն ոմանց մօտ գարձած է « խօսիլ »:

Մեկնելով այս իրողութենէն անհրաժեշտ կը դառնայ հաստատել երկրորդ կէտը, իրրեւ իւրայատուկ յատկանիշը ասոնց քերթողութեան: Այսպէս՝ «խօսիլ» կ'ենթադրէ բառերու ճշդրիտ ընտրութիւն, անփոխարինելի՝ իրենց խմատի տեսակէտէն: Հոսկէ նաեւ նոր գրերոյի հետեւողներէն ոմանց նախասիրութիւնը հեռու մնալու դասական կառոյցի (յանգերու գործածութեան) կաշկանդումներէն, քանի որ կոկիկ ու նուրբ յանգեր կտմբելու հոլովոյթը չատ կը հարկադրէ բանաստեղծը փոխելու բառեր, նոր դասաւորումներու ենթարկելու գաղափարը, որովհետեւ բանաստեղծը ձանձրացած միօրինակ տարազներու չատճախանքէն « բազմերեսակ իմիութիւնը » կ'ուզէ ճանչնալ:

Նոր եւ այլազան ինքնութիւնը տեղ մը կրնայ վերջակէտ ըլլալ, «որմէ վերջ ամէն բառ գլխագիրով կը սկսի» եւ կամ՝ Նորագրի մը, «որմէ վերջ ամէն կեանք երջանկութեան կը ձգտի»: Եւ ասիկա կեանքի «համառօտ բերականութիւնն» է:

Վերջակէտ թէ Նորագրի՝ «ես»ի պահպանումը կեանքի յորձանուտին մէջ, կրեւոր նշանակէտ մըն է անհատականութեան տէր մարդոց համար: Եւ, վերջին հաշուով ընթացիկ ողբերգութեան պատկերն է, որ կուտայ բանաստեղծը, երբ իր տանը դուռը ամէն առաւօտ փակելէ առաջ կը նկատէ, թէ «կը խառնուիմ ուրիշներով շինուած հսկայ ծովուն մէջ», մինչդեռ անդին՝ «եսս պատն երեսին ճստեր կուլայ ետեւէս»:

Բանաստեղծին լարը կը թրթռայ նաեւ հայրենասիրութեան տարրերու վրայ: «Մեսրոպարոյր»ը կամ «Կոմիտասը» մեր ոսկեդինիկին եւ երգին ընութագրումն է՝ լաւ ապրումով:

Սակայն Զահրատ անհերթէք տողեր ալ ունի «Բարի երկինք» հատորին մէջ: Եւ ասոնք էջեր եւ էջեր կը գրաւեն: Նոր եւ ինքնատիպ երեւալու ձգտումը չատ յաճախ պատճառ է դարձած, որ ան արտայայտութեան այլակերպ միջոցներու դիմէ, եւ նորօրինակ ձեւեր փնտռելու իր չատճախանքին մէջ մոռնայ խորքը:

Արդարեւ, ինչի՛ կը յանգին վերջին նկատումով սա տողերը, օրինակ.

Սամուէլ հոս
Սամուէլ հոն
Այո տիկին
Լաւ տիկին
Եկուր տեսնեմ Սամուէլ
Լաւ տիկին
Գնա նայիմ Սամուէլ
Այո Տիկին — Լաւ Տիկին (*«Սամուէլի առաջին սէրը»*):

Կամ՝

Վերեւակը վեր
Վերեւակը վար
Վեր–վար
Վերեւակը վեր — Սամուէլ վեր
Վերեւակը վար — Սամուէլ վար
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վեր
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վար, եւն. (*«Սամուէլին երկրորդ սէրը»*):

Առարկուի թերեւս, թէ ասոնց մէջ կշռոյթով եւ հեւքով վիճակ մը կը պատկերացուի, կեանքէն փրցուած էջ մը կը ներկայացուի: Նման «փաստարկութիւն – ներ» գրական սնոպիզմի դուռ կը բանան՝ «նոր»ի եւ «հին»ի համարատակութեամբ:

Բանաստեղծութիւնը պէտք չէ չփոթել բառախաղութեան հետ:

Զահրատ, որ բանաստեղծական խառնուածք եւ չնորհք ունի, դժբախտաբար, այս մոլորանքին մէջ կ'իյնայ չատճախ, յանուն «նորարութեան»:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) «Բարի երկինք», Պոլիս 1971, 25–ամեակի յոբելեանական բացառիկ հրատարակութիւն Մխիթարեան Սանուց Միութեան:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Նկարչուհի Մայսա Մնաիկեան իր վերջին գործերը ցուցադրած է Վենետիկ Կալեռիա տ'Առթէ Մոտեռնա Բա'Ռեձոնիքօ Մայիս 30էն Յունիս 9:

ԶԱՆԱԶԱՆ–ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

Պուֆալոյի (Նիւ Եորք) ճաչարաններէն մէկուն մէջ, 70 տարու չատախորշ մը, տարճանակով սպասնած է 50 տարու ուրիշ չատախորշ մը, պարզ այն պատճառով, որ, ան բարձրաձայն կը խօսի եղեր իր բարեկամին հետ, որ կէս մը խուլ է եղեր:

---

*չատախորշ մարդ մը, որ ինքզինքը կը նկատէ ամենագէտ, ամենագիտակ, ամենագրագէտ, ամենագրագիտակ, ամենագրագէտագիտակ, ամենագրագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագիտագէտ, ամենագրագիտագէտ, ամենագրագէտագիտագէտ, ամենագրագիտագի

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Վարդ Էյ – րամճեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց քրոջ եւ աղգականին՝ Ասիա Աղապէկեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

×

Համախարբերդցիական Միութեան Փարեանայի չրջանի կեդր. վարչութիւնը բոլոր մասնաճիւղերու անունով կուզայ իր խորին ցաւակցութիւնները յայտնել այրի Տիկին Յովհաննէսեանի, զաւակ – ներուն, Թոռնիկին եւ Հայթայեան ընտանիքին (Մարսէյլ), իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ աղգականին Նշան Յովհաննէսեանի (նախագահ կեդր. վարչութեան) յանկարծական եւ դառնակսկիծ մահուան առթիւ (Մարսէյլ)։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Փոթորիկ» խումբի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 21ին, Մշակոյթի Տուն։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տուն։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդը գաշտահանդէս մը կը կազմակերպէ Կիրակի 25 Յունիսին։

Յետագային մանրամասնութիւնները։

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

Կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան եւ իր նուագախումբը
Զանազան անակնկալներ
Ձեկուցում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ նիւթական
ՃԱՇԱԳԻՆ 30 ՖՐ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին։

18 Յունիս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Կը նախագահէ
ընկ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը Նոր Սերունդին կողմէ։ Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Ժընըվիէվ Պարտաքճեանէ եւ Արսինէ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ։ Նաեւ երգ ու մենախօս։

Մուտքը ազատ է

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Շաբաթ, Յունիս 17 ժամը 3ին Սէն–Տոմինիք սրահին մէջ (92 Ռիւ Սէն Տոմինիք) գեղարուեստական ելեկոյթ հայկական պարերու եւ երգերու կատարմամբ Եւա Արզուեանի պարի դասընթացքներու աշակերտներուն։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Յունիս 18, 0 Մօտա
կազմակերպուած Ռոմանի հայ համայնքի Բարեկամական Միութեան կողմէ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

նոր շէնքի կառուցման համար

Վարժարանի Տեսչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՅԱՆԿ

Մարսիլիոյ Նախկին Աչակերտներու Միութիւնը	10·000 ֆր.
Մարսիլիոյ Նախկին Աչակերտներու պարահանդէսին	4·310 ֆր.
Պազմճեան Վ–	5·000 ֆր.
Մկրեան Կ.	1·000 ֆր.
Համեան Ա.	1·000 ֆր.

Հրաչեան Տ., Մակարեան Յ., Փափազեան Եղ. Ալթունեան, Անթառամեան, Պապայեան Ա. Սիլոյեան Յ., Դաւիթեան Գ. 500ական ֆր., Մխաքեան 250 ֆր., Մալխասեան 100 ֆ., Յակոբեան Ա. 500։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժեռոմի եւ չրջակայքի թաղեցիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալ Յարութիւն Փանոսեանի մահուան առթիւ։ Նոյն առթիւ չնորհակալութեամբ ստացուած է փոխան ծաղիկի.—

Թահթալեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Պարսամիկեան, Գուրգէն Կարկուտեան, Ռուբէն Ասատրեան, Աբրահամ Մանկասարեան, Բարգէն Բուրուտեան, Գրիգոր Մարուքեան, Գալուստ Գալուստեան, Վարուժան Անտոնեան, Նշան Կիրէմլեան, Օննիկ Ժամկոչեան 10ական ֆրանք։

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան, *Սէն Մօրիսի Ֆլօ–Մոնտէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,* ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի

Կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոբուս մը կը մեկնի եկեղեցիի դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, զանազան խաղեր վարժարանի աչակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ։

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամփուրով խորոված եւն.

Հանգանակութիւն չկայ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կրօնապլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիզիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ Ջուրին մօտ։

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս։

(Անձրեւի պարագային Յունիս 2ի Կիրակին)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կարապետ Եաղըճեան ծնած Պաֆրա (Թուրքիա) կը փնտռէ իր քոյրը որ 15 տարեկան էր 1916ին։ Զէյթար վերջին անդամ տեսած են Դաւրայի մէկ որբանոցը 1916ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

Տէր–Յարութիւնեանի
1, Rue des Vignes
93 - Epinay s/Seine

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարները.—

Տիկին Շամի Յակոբեանի թաղման առթիւ *Տիկին Երանուհի Կէօնճեան 50, Մաmo Յովհաննէսեան, Պօղոս Տօնիկեան 30ական, Մարկոսեան ընտանիք, Էնէզեան ընտանիք, Լեւոն Աղնաւորեան, Աճառեան Երուանդ 20ական, Մաննիկ Փիլոյեան, Մարի Թէրզեան, Սվազեան ընտանիք, Մարիցա Մանուկեան 10ական։*

Գրիգոր Միրաքեանի թաղման առթիւ. *Միրաքեան ընտանիք 200, Վրէժ Ելքոնեան 50, Մարզարեան ընտանիք, Սարգիս Քէօսէեան, Հրանդ Տէմիրճեան, Փարաղամեան ընտանիք, Շահան Հորոյեան 30ական, Գրիգոր Ելքովանեան, Կապրիէտ Գուզոյեան 20ական, Ժանօ Յովհաննէսեան 25, Կարապիս Լեւոնեան, Պէրպէրեան ընտանիք, Պօղոս Մանոյեան, Նահապետեան, Գրիգոր Փիլիկեան, Միհրան Նազարեան 10ական։*

(Շար.)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 15·30ին ի նպաստ Շաւիլի Հայկ. զպրոցին, թաղապետարանի սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր մութիւններուն եւ բարձր հովանաւորութեամբ կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պանեէօ–Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի, Յունիս 18 դէպի Էթըրթա (Ֆրանսայի գեղեցիկ ժայռերը)։

Ժամադրավայր.— 1) Առաւօտեան ժամը 7ին Պանեէօյի Լիւքս սինեմային առջեւ։ 2) 7·15ին Փորթ տ'Օրլէանի Զօր. Լըքլէրքի արձանի քով։

Երթուղարձ 25 ֆր.։ Երախաներուն համար (10 տարեկանէն վար) կէս գին։

Արձանագրուիլ Կապոյտ Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել՝ 253–49–78։

Անձրեւի պարագային պատսպարուած տեղ ապահովուած է։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ – ՌԱՖԱՑԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՕՒՆԸ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի բոլոր մասնաճիւղերուն, Շաբաթ, Յունիս 17ին։

Արձանագրուիլ այժմէն մինչեւ Յունիս 13 Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15էն 17 Ամարոնեան ակումբը։ Ծախք՝ 20 ֆրանք։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32. Rue de Trévise — PARIS (9e)

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս Կիրակի ԱՆՏԻԵԻի դարաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
նորակառոյց ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողմին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22։

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաշացուցակին համաձայն։ Կարելի է նախօրօք սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով Անտիեի 989–46–31 եւ կամ Աղքատահնամի կեդր. 878–02–99

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ, ԽՈՐՈՎԱԾ, թէ՛ կէսօրին եւ թէ երեկոյին։ Անչափ առատ ամէն տեսակ ուտես տեղէն եւ ըմպելիներ։

Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգ եւ անակնկալներ, առիթ տալով պատրաստելու նոյնպէս զուարճանալու։

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով։
Մուտք 5 ֆր. ուսանող եւ երախաներու 2 ֆրանք

Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։ Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն։

ԾԱՆՕԹ.— Անտիեի երթալու համար շոգեկառք առնել կարելի է Սէն Լազարէ (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ քիւ 10 օթոպիւսով իջնել Անտիեի հաղաքապետարան։ — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10։

Հանգստեան տուներու կառքն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար։։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով հզալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ
ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐ
(Յուլիսը լրիւ է)

7էն 14 տարեկան տղոց եւ աղջիկներու համար։

Արձանագրութիւնները ամէն Շաբաթ ժամը 15ին։

Ծնողքներէն կը խնդրուի ներկայանալ Կապոյտ Խաչի դրասենեակը՝
17, Rue Bleue — Métro Cadet
հետեւեալ թուղթերով՝
Livret de famille
Carte d'immatriculation S. S.
Bon de vacances visé par le Percepteur
Livret de vaccination à jour
Une photo d'identité.

×

ՄԱՐՍԷՅԼ

Կայանի արձանագրութիւնները Մայիս 30էն Յունիս 17, ամէն Երեքշաբթի Հինգշաբթի և Շաբաթ օրերը, ժամը 15էն 17, Ամարոնեան ակումբը՝ 26, Ռիւ Գոնվալէսան։ Որոշեալ թուականէն ետք որեւէ դիմում նկատի չառնուիր։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մի քանի տարիքի հայ խոհարար մը, հայկ. հաստատութեան մը համար։ Ներկայանալ «Ցառաջ»ի վարչութեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Ժերոմի եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժերոմի եւ չրջակայքի հայ հասարակութիւնը 15 Յունիս, Սէն Ժերոմի զպրոցի սրահի մէջ ժամը 21ին, թաղը հետաքրքրող հարցերու շուրջ։

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ 17 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Գին 2·500 ՖՐ.
ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

12 ՅՈՒԼԻՍ — 4 ՕԳՈՍՏՈՍ — 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երգ ու դարձ օդանաւով։ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՍԵՆՆԱԿՆԵՐ, ԼՈԳԱՐԱՆՈՎ, «Արմենիա»ի կամ «Անի»ի մէջ։ Նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք, բազմաթիւ շրջապտոյտներ

Մանրամասնութիւնները յայտնորդաբար Արձանագրութեանց համար դիմել՝
TRANSTOURS, 22 Rue du 4-Septembre, Paris (2e) — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է անձամբ ներկայանալ կ. Ուրբաթի, ամէն Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18
ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. Ալիքսանեանի՝
11, Rue du Bassin, St. Julien — Tél. 51-74-90 — 66-38-92
ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ՝ Ն. Գասպարեանի — ԼԻՈՆ՝ Պալեանի — ՏԷՍԻՆ՝ կ. Գարայեանի
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Յ. Պօյաճեանի

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
13
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
13 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅՐԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.438

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.438

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՔԻ ՓԱՐԻԶԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Բ.— Ազգայնացումը դարմա՞ն է

Վերջին տասնամեակին կարգ մը անհամաձայնութիւններ ծագած էին քաղաքիս ընկերութեան եւ Պաղտատի կառավարութեան միջեւ։

1961 Դեկտեմբերի թիւ 80 օբէնքով այս վերջինը սեղմումներու ենթարկած էր Ընկերութեան իրաւասութիւնները, անոր ձեռքէն եւս առնելով մենաշնորհին մաս կազմող այն հողամասերը, ուր մինչեւ այդ թուականը հետազօտութիւններ չէին կատարուած եւ նաւթահորեր չէին հարուցած։

Այս խստութեանց իրրեւ պատասխան, Ընկերութիւնը դանդաղեցուց քարիւղի արտադրութիւնը 1961էն սկսեալ, նեղելու համար Իրաքի կառավարութիւնը, որուն հասոյթները պակսեցան համեմատական չափով։ Զօր. Քասըմ պարտատուեցաւ 1967ին դիմումներ ընել Ընկերութեան։

Պաշտօնական վիճակագրութեան մը համաձայն, ներկայ 1972 տարուան Մարտին քարիւղի արտադրութիւնը տովորականէն 16·6 առ հարիւր պակաս եղած է։ Ապրիլին՝ 17·7 առ հարիւր պակաս։ Երկու ամսուան մէջ Պաղտատի կառավարութիւնը կորնչուցած է 86 միլիոն տոլար (430 միլիոն ֆրանք)։ Եթէ նոյն հաճախութեամբ պակսէր արտադրութիւնը մինչեւ տարեվերջ, կորուստը պիտի բլլար 312 միլիոն տոլար (մէկ միլիարդ 560 միլիոն ֆրանք)։ Մեծ վնաս (1/3) Իրաքի պետական պահեստին համար։

Քարիւղի միջազգային ընկերութիւնները արտադրութիւնը նուազեցնելու միտումին իյնցուցին այն երկիրներուն մէջ, որոնք բարձր չահաբաժին կը պահանջեն։ Փոխարէնը արտադրութեան ուժգնութիւն Ափրիկէի եւ Մերձաւոր Արեւելքի այն երկիրներուն մէջ, որոնց պայմանները աւելի նպաստաւոր են իրենց։

Պաղտատի կառավարութիւնը ապացոյց նայնելով Իրաքի Քարիւղի Ընկ.ը, մասնաւոր կարգադրութիւն մը ըրաւ Քարիւղի Ֆրանս. Ընկ.եան, ապացնացումէ վերծ պահելով անոր բաժինը՝ 23·75 առ հարիւր։ Եւ առաջարկեց բանակցիլ՝ նոր հմտերու վրայ, նպաստաւոր պայմաններով։

Ֆրանսայի Նախարարական Խորհուրդը Յունիս 7ի իր չաբաթական ժողովին մէջ որոշեց ընդառաջ երթալ Իրաքի կառավարութեան առաջարկին, դանդաղ նկատումներով։ Ա.) Ապահովել Ֆրանսայի նիւթական չահերը։ Բ) Պահպանել ապրանքական երկիրներու բարեկամութիւնը։ Գ) Մէջնորդի դեր կատարել Ընկերութեան միւս բաժնեկիցներուն եւ Պաղտատի կառավարութեան միջեւ։ Դ) Հակադրել Մոսկուայի թափանցումի քաղաքականութեան, որ հետզհետէ մտահոգիչ նանգամանք կը ստանայ հարաւային Մերձաւոր Արեւելքի եւ Պարսից ծոցի շրջանին մէջ։

Քարիւղի Ֆրանս. Ընկ.եան Իրաքէն ստացած չահաբաժինը արտասահման իր պահանջներուն 60 առ հարիւրը կը ներկայացնէ։ Շնորհիւ քարիւղին, վեր – ջին տարիներուն Ֆրանքեւիրաքեան առեւտրական փոխանակութիւնները ղգալի չափով արձանագրած են։

Ֆրանսայի պետական դանձը մեծ չահեր կ'ապահովէ Իրաքէն ստացած չզտուած քարիւղէն, անոր կարեւոր մասը ծախելով ուրիշներու, փոխարէնն ստանալով հաստատուն օտար դրամ (տոլիզ)։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵԾ ԱՂԷՏ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՏԱՔՈՒԹԱՅԻ ՄԷՋ

—o—

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԶՈՀԵՐ

Ռափիա Սիթի, որ Տաքոթայի հարաւը կը պտուտի, արտակարգ վոթորիկի եւ անձրեւի հետեւանքով կատարեալ ադէտի ենթարկուեցաւ։ Աղտարեւ, չորս գետակներ, որ քաղաքէն կ'անցնին, յորդեցան։ Որոշ վայրերու մէջ յորդած ջուրին տարածութիւնը մինչեւ ութ քիլոմեթրի հասաւ, իսկ բարձրութիւնը՝ 10 մեթրի։

Մեռեալներու եւ անհետացածներու թիւը մեծ է եւ, դժբախտաբար, ժամէ ժամ ալ աւելի կը բարձրանայ։ Այսպէս, արդէն իսկ 200 մեռեալի եւ 600 անհետացածներու մասին կը խօսուի։ Նիւթական վնասն ալ մեծ է, քանի որ հարիւր մը լիւոն տոլարէ աւելի կը նկատուի։

Ամէն ինչ քանի մը վայրկեանի մէջ եղած է։ Ցորդած ջուրերը քանդած են ամբարտակ մը, ինչպէս նաեւ ելեկտրական սիւներ, տուներ եւայլն։ Տեղ–տեղ հրդեհներ յառաջ եկած են, կապուղիներու քանդումով՝ պայթումներ։

Իշխանութիւնները միջոցներ ձեռք առած են։ Ազգային պահակախումբը եւս կ'օժանդակէ օդնութեան աշխատանքներուն։ Հարաւային Տաքոթայի ծերակուտականը՝ Ժորժ Մքկըվըրն, որ Դեմոկրատ կուսակցութեան պլխաւոր թեկնածուն է նախագահական աթոռին, պատհանջած է նախագահ Նիքսընէ, որ կրեւոր օժանդակութիւն ցոյց տրուի աղէտեալներուն։

Ռափիա Սիթի 43·000 բնակիչ ունի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՆի 24 ժամերու նախատեսուած յաղթականը եղաւ Ֆրանսական Մաթրա (Սիմքա) ցուցանիշը, այս ձեւով 22 տարուան առաջին յաղթանակը ապահովելով Ֆրանսայի։ Երկու առաջին տեղերը ղրաւեցին Փեռքարոլօ եւ Կրահըմ Հիլ բայց այս անգամ ալ մահ պատահեցաւ։ Մրցումը հաղիւ սկսած չուէտացի Եոհանսըն Պոնիէ որ Լոլա մը կը վարէր բախումի մը հետեւանքով ուրիշ կառքի մը հետ, ծանր արկած ունեցաւ, կառքը կրակ առած է եւ ինք ալ մեռած։

ՊՈԼՍՈՅ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՐՑԸ

ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ ՏՈՒԱԾ Է ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ԵՒ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԱՅԼՈՒՐ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Իաթանպուլի կուսակալը վէճա փոյրազ անակնկալ այցելութիւն մը տուած է Գալֆայեան որբանոցին եւ խոսգիւղի Ներսէսեան վարժարանին, բացատրութիւններ ստանալով երկու վարժարաններուն ներուն ներկայ գոյավիճակին մասին։ Այս այցելութեան առթիւ Գալֆայեանի խնամակալներէն Պր. Արա Գույումճեան հետեւեալ լուսաբանութիւնները տուած է Մարմարայի խմբագրութեան։

— Վերջերս զանազան հանդիպումներու ընթացքին յարգելի կուսակալին ուշադրութեան յանձնած էի Գալֆայեան որբանոցի անել վիճակը եւ միչտ ալ իր անմիջական հետաքրքրութիւնը խնդրած էի այս այնքան կենսական հարցին նը – կատմամբ։ Մեր վերջին հանդիպումէն քանի մը օր վերջ առաւօտ մը պիս Կուսակալութենէն փնտռեցին եւ յայտնեցին որ Պ. Փոյրազ կը փափաքէր խօսիլ հետս։ Ասկեցանք եւ Կուսակալը անդամ մը եւս բացատրութիւններ պահանջեց ինձմէ որքանոցին մասին։ Միասլ տեղեկութիւններ տրուած էին իրեն, կը կարծուէր որ մենք ներկայիս փլցուածէն աւելի խոշոր, աւելի փառաւոր չէնք մը կառուցանել կ'ուզէինք Սկիւտարի մեր պարտէզին մէջ։ Մինչդեռ ինչպէս յայտնի է այդպիսի ծրագիր մը չկայ եւ մեր մեծատուն փափաքն է ճիշդ փլցուածին չափ չէնք մը կառուցանել, ուր կարենան ապաստանիլ ներկայիս որբանոցին մէջ ուսանող աշակերտուհիները։ Այս սխալ տեղեկատուութիւնները սրբագրելէ վերջ Կուսակալէն խնդրեցի որ անձամբ այցելութիւն մը տայ թէ՛ Գալֆայեան վարժարանին եւ թէ Սկիւտարի հողին, ուր չատ փոքր եւ *խարխուլ չէնք մը միայն կայ մեր տրամադրութեան տակ։ Կուսակալը բարի եղաւ խոստանալ եւ ժամադրութիւն մը տալ ինծի այս ուղղութեամբ։ Երկուշաբթի Յունիս 5ին ժամը 14ին կուսակալութենէն հեռաձայնեցին եւ իմաց տուին թէ Կուսակալը ժամադրութենէն երկու ժամ առելի կանուխ կը մեկնէր դէպի Խաղիւղ եւ կը խնդրէր որ ես ալ ներկայ գտնուէի հոն։ Իսկոյն փութացի եւ երբ Գալֆայեան հասայ, տեսայ որ Կուսակալը արդէն հիւրասիրուած էր Հասատութեան Մօր եւ Քոյրերուն կողմէ։ Փոյրազ պատեցաւ փլուզումի ենթար – կուելիք չէնքը, տեսաւ աշակերտուհի – ները եւ հարց տուաւ թէ ի՞նչ պիտի ըլլային այս աշակերտուհիները մինչեւ որ նոր վայր մը որոշուէր որբանոցին համար։ Պատասխանեցինք որ անոնք սահ – պղաբար պիտի պատսպարուէին ազնիւ ազգայիններու տուներուն մէջ, մինչեւ որ պատկան իշխանութիւններէն սպացուէր Սկիւտարի չէնքին շինութեան վերաբերեալ հրամանագիրը։ Ուրիչ միջոց չկար, քանի որ գրեթէ բոլոր աշակերտուհիները որբեր էին, տուն տեղ չունէին։ Կուսակալը իսկապէս տղտուեցաւ այս կացութենէն եւ մեր ժողովուրդին մարդասէր զգացումներէն։ Շեչտեցինք որ անհաս – կնալի կը դանէինք նոր չէնք մը կառուցանելու հրամանագրին մերժումը, քանի որ չէնքը ի վերջոյ երկրին մէջ պիտի կոչուէր հանրային ծառայութեան եւ ուսում պիտի չտար մեր պատկերներուն։*

Գալֆայեանը պատրաստէ վերջ, Կուսակալը, ինչպէս խոստացած էր նախապէս, փափաքեցաւ միասին անցնիլ Սկիւտար եւ քննել այդտեղի հողը։ Ձիս ալ հրաւիրեց իր կառքը եւ միասին ճամբայ ելանք։ Ճիշդ Ներսէսեան վարժարանի առջեւէն կ'անցնէինք, մեր ճամբան կարուեցաւ Ներսէսեան վարժարանին ուսուցիչներուն եւ վարիչներուն կողմէ, որոնք յարգանքի արտայայտութիւններ ունեցան Կուսակալին հանդէպ եւ ապա խնդրեցին որ անպայման իրենց ալ այցելութիւն տայ։ Բացատրեցի թէ նոյնն էր կացութիւնը այս վարժարանին համար ալ։ Կուսակալը պատեցաւ նաեւ Ներսէսեան վարժարանը եւ երբ վարժարանին վարիչները թախանձագին կը խնդրէին իրմէ որ պրաղէր իրենց հարցով ալ, Կուսակալը պատասխանեց. «Ի՞նչ հարկ կայ այսպէս թախանձելու, մեր պարտականութիւնն է, չատ բնական է որ պրաղինք ձեր հարցով»։

Ներսէսեան վարժարանէն վերջ Կուսակալին հետ անցանք Գալֆայեանի Սկիւտարի կալուածը, ուր օր մը առաջ քննութիւններ կատարուած էին նաեւ տեղւոյն դպրոցական կողմէ։ Կուսակալը անձամբ տեսաւ այդտեղի փոքրիկ ու խարխուլ չէնքը, որ ոչ մէկ կերպով յարմար էր պատսպարելու աւելի քան 100 աշակերտուհիներ։ Առար փոխարէն հիացաւ պարտէզին ընդարձակութեան եւ դեղեցկութեան վրայ։ «Այս պարտէզին մէջ կարելի է երկու երեք չէնքով հոյակապ վարժարան մը կառուցանել» ըսաւ Կուսակալը։ «Մենք այդքանը չենք ուզեր, պատասխանեցի, կը բաւէ որ մեզի արտօնուի փլցուածին համապատասխան չէնք մը կառուցանել»։ Կուսակալը խոստացաւ դրպրել կարելի չափով չուտ հրամանագիրը ապահովելու ուղղութեամբ եւ այս կերպով բաժնուեցանք Սկիւտարէն։

Պր. Արա Գույումճեան, վերի բացատրութիւնները տալէ վերջ, իր խօսքերուն աւելցուց թէ վստահ է թէ Կուսակալը, որ ցարդ սխալ տեղեկութիւններ ստացած էր Գալֆայեանի մասին, լրջօրէն պիտի հակի այս գործոյ խնդրին վրայ եւ ամենակարճ ժամանակի ընթացքին հիմնական լուծում մը պիտի տալ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Խորհրդային Միութիւնը հարաւային Իրաքի Ռումէյլայի չրջանի նաւթահորերու մենաշնորհն ունի արդէն։ Առնց տարեկան արտադրութիւնն է հինգ միլիոն թոն։ Կոսիկինի վերջին այցելութեան առթիւ կրեմլին ուրիշ չահեր ալ ապահովեց Իրաքի մէջ, բարեկամութեան եւ պաշտպանութեան դաշինք կնքելով։ Իրաքեւխորհրդային նոր համաձայնագրով մը Մոսկուա յանձնառու եղած է 72 միլիոն տոլար արժէքով քարիւղի կազմածներ հայթայթել Պաղտատի, մինչեւ 1976, փոխարէնը ստանալով չզտուած քարիւղ։

Արտաքին նախարարի նախագահութեամբ Պաղտատի կառավարութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը Մոսկուա գնաց Յունիս 2ին ազգայնացման հետեւանքով ծագած բարդ խնդիրներու մասին խորհրդակցելու համար կրեմլինի վարիչներուն հետ։

Քարիւղի ընկերութիւնները բարձր հատուցում կը պահանջեն եւ կը սպառնան դատ բանալ բոլոր անոնց դէմ, որոնք պիտի գնեն Իրաքի ազգայնացուած «կարմիր» քարիւղը, ցորչափ Պաղտատի կառավարութիւնը չվճարէ իր պարտքը։

Միջազգային դրամատիրութիւնը պիտի չուղէ անչուչա դիւրաւ անձնատուր ըլլալ։

1951ին Իրանի վարչապետ Տոքթ. Մոսատեղ ազգայնացուց Անգլօ-Իրանեան Քարիւղի Ընկ.ը։ Սակայն 1953ին չնորհաղրկուեցաւ եւ նորակազմ Քարիւղի Ընկերութեան մէջ Անգլիացիք առիւծի բաժինն ստացան։ 15 տարի վերջ միայն Իրան վերստացաւ իր նախկին առաջնակարգ դիրքը Մերձաւոր Արեւելքի քարիւղ արտադրող երկիրներու չարքին։ Թեհրանի կառավարութիւնը վնասով դուրս եկաւ ազգայնացումէն։

Մեքսիկա, Ինտոնեզիա, Ալժերիա եւ Լիբիա եւս ազգայնացուցին քարիւղի օտար ընկերութիւնները, ապահովելու համար իրենց երկիրներու տնտեսական անկախութիւնը՝ քաղաքականէն եռք։

Ազգայնական հովը աւելի ուժգին կը փչէ կարգ մը երկիրներու մէջ, որոնք ընկերվարական – միջազգայնական վարչակարգով կը կառավարուին։

Ազգայնացումը զարմա՞ն է փոքր երկիրները տանջող ցաւին։

Ալապան ցոյց պիտի տայ։

ՀԵՂՈՒՄ

ՄԱՐԴԻԿ

ՎԱՀԱՆ ՇԱՀՅԱՀԱՆ ՆՈՐԵՆ

(ԺԱՂՈՎԱԾՈՒ)

Ֆիրդաուսը նայում էր իր շուրջը, ինչպես մի մարդ, որ հանկարծ զգում է, որ ինքը ևս մի ուրիշ աշխարհում է ապրում, որ ինքը ևս մի ուրիշ էակ է դարձել, որ ինքը ևս մի ուրիշ մարդ է դարձել։ Նա չէր հավատում իր աչքերին, չէր հավատում իր ականջներին։ Նա կարծես մի երազ էր տեսնում, մի հրաշալի երազ, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչպես էր սկսվել, ինչպես էր ստեղծվել։

Նա նայում էր իր շուրջը, ինչպես մի մարդ, որ հանկարծ արթնանում է մի երազից, որ ինքն էլ չգիտի, թե ինչպես է ընկել այդ երազի մեջ

ներշնչուելու եւ խանդավառուելու անկախութեան գաղափարով։

Յոյնկայա երգուած «Մեր Հայրենիք»էն յետոյ, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան նախագահ ընկեր Հրանտ Սամուէլեանը, որ նախ հրաւիրեց մէկ վայրկեանի լռութեամբ յարգել Սարգսեան-պատի, Գարագիլիսէի եւ Բաշ-Աբարանի հերոսներուն յիշատակը։

Ընկեր նախագահի խօսքերը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել.

«Ցիսունեւչորս երկար տարիներ անցած են այն երջանիկ օրէն ի վեր, երբ Հայոց գաղաւար պատմութեան մէջ անջնջելի տառերով արձանագրուեցաւ պայծառելի թուական մը՝ Մայիս 28ը։ Այդ անմոռանալի օրը՝ հիմը դրուեցաւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութեան։ Ազատութիւնը, սեփական հայրենիքը, երազ մըն էր մեզի համար, տառով կը խանդավառուէինք, այդ երանելի օրուան ակնկալութեամբ կը գօտեպնդուէինք։ Ցոյնն ու հատաքը քաջալերը կը հանդիսանային մեր հեռաւոր, փայլուն ծրագիրներուն։ Մայիս 28ին, հրաշք մը գործուեցաւ Ա-րարատեան գաշտին վրայ, Հայոց ժամանակից պատմութեան ամէնէն ճակատագրական օրերուն, երբ լինել թէ չլինելու հարցականը դրուած էր նժարին վրայ, երբ մեր գարաւոր թշնամին Թըրքահայաստանը արեան բաղնիքի վերած ձգէ եռք, կուգար սահմանին միւս կողմը ծուարած Հայութիւնն ալ բնաջնջելու դիտային ծրագրով, հայ ժողովուրդը մէկ սիրտ, մէկ հոգի կանգնեցաւ գահիճին դէմ, եւ Սարգսապատի, Քաշ-Աղարանի ու Դարաքլիսէի պատմական կռիւներուն մէջ, ծունկի բերաւ զայն, անոր պարտադրելով Հայաստանի անկախութիւնը։

«Ամէն տարի ոգեկոչելով Արարատեան դաշտի հրաշապատում ճակատամարտները, յարգանքով կը խոնարհինք այն բոլոր հերոսներուն յիշատակին առջեւ, որոնք իրենց կեանքը զոհեցին, ազատ հայրենիք մը պարգեւելով հայ ազգին։ Հիսիսկն ու հարաւէն փչող մահասարսուռ խորշակները խորտակեցին անկախ Հայաստանը։ Կրկին ինկանք օտարի տիրապետութեան տակ։ Փոխուեցաւ վարչաձեւը, սակայն մնաց Մայիս 28ը, կորիզը։ Այդ կորիզին վրայ է որ, կը տքնի, կ'ամի Հայութիւնը օրէ օր նոր նուա-ճումներ արձանագրելով։ Այդ կորիզին վրայ հասակ կը նեաէ նոր սերունդ մը՝ ոգեորուած հայրենասիրական ջերմ զգացումներով»։

Գրաւոր ուղերձով մը ընկ. Կ. Մուշեղեան բերաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խօսքը միշտ հաւատարիմ մնալու ազատ ու անկախ Հայաստանի գաղափարին եւ քրքական հողերու պահանջին։

Բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս ընկեր Յակիմ Մկրտիչեան եւ խօսեցաւ կուռ ճառ մը, բնաբան առնելով մեր պատմահայր Մ. Խորենացիին հետեւեալ բառերը. «Զի թէպէտ եւ ենք ածու փոքր եւ քուով յոյժ փոքու սահմանեալ եւ զօրութեամբ տկար եւ նուաճեալ քագաքորութեամբ, սակայն քազում գործք յարութեան գտանին գործեալ ի մերում աշխարհի»։

«Մեզմէ 15 դար առաջ, Խորենացին կը դրէր իր պատմութիւնը քրքրելով հոլովոյթը երկու տասնամեակի ընթացքին, ներշնչելով վստահութիւն եւ յոյս ապագայ սերունդներուն»։

Ընկ. Մկրտիչեան իրը քիչերէն մէկը մասնակցող այդ ժամանակի կռիւներուն, հետեւաբար իրազեկ՝ 1918էն առաջ եւ յետոյ տեղի ունեցած անցքերուն, տուաւ մանրամասնութիւններ այդ օրերուն տիրող դժալիճակին, սկսելով 1914ի պատերազմէն, հայ կամաւորական խումբերու կազմութեան, յոյսերու եւ յուսախաբութեան, վերադարձ երկիր, մը-դելք 1917ի Փետրուարեան յեղափոխու-թեան, Արեւմտահայաստանի ինքնավա-րութեան, Դեկտեմբերեան յեղափոխու-թիւն, ռուսական բանակի քայքայում, դէպի տուն նշանաբանով։

«Պատմական դրուագները չեն մոռ-նար, ժամանակները կ'անցնին, սե-րունդներ իրարու կը յաջորդեն, սակայն հայրենիքը կայ ու կը մնայ։ Այսօր խորհրդարանի մը տակ, Սարգսապատի յաւերժանը կը կանգնուի հայրենի հո-ղին վրայ, ուր իմ սերունդի մարտիկ-ները իրենց արիւնը զոհաբերեցին յանուն հայ հայրենիքի»։

Օրուան խօսնակ ընկ. Գ. Ամիրայեան, կարդալ բեմ հրաւիրեց զեղարուեստական բաժնի մասնակցողները։ Արտասանեց յուզումով Օր. Անի Տէմիրեան Պարոյր Սեւակէն կանգ ու պիտի լինիմը, ընկ. Յովհ. Թասլաղեան արտասանեց յաջող կերպով Բ. Կոռնեանի երազ ունեցող ժողովուրդը, ինչպէս նաեւ Յովհ. Շիրազի Ամենայն սրտովը։

Պէտք է ըսել որ երկու արտասանող-ներն ալ իրենց հրաշալի ապրումներով եւ յստակ առոգանութեամբ ծափահարուե-ցան բուռն կերպով։

Պետրոս Պետիկեան մեներգեց քանի մը երգեր դաշնակի ընկերակցութեամբ։

Կարգը եկած էր Օր. Լին Տուբեանի, որ իր հրաշալի ձայնով, ծափերու մէջ, երգեց դաշնակի ընկերակցութեամբ Տի-կին Նատիա Կիրովնայի Ձայն տուր ո՛վ ծովակը, Մայրական խօսքը, Փոքրիկ տղան եւ Պակ, պակը։

Կովկասեան պարախումբը հայկական պարերով խանդավառեց հասարակու-թիւնը։

Նախագահի փակման խօսքերէն յետոյ վերջացաւ զեղարուեստական բաժինը, եւ սկսաւ պարահանդէսը, Պետրոս Պե-տիկեանի նուագախումբով, որ տեւեց մինչեւ լոյս խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ։ Ինկոյքի բաժնին մէջ ժողովրդա-կան երգերով ներկաները խանդավառեց Ատիս Չարմանեան։

Պ. ՉՊՈՒԿՃԵԱՆ

ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

«Ովքա՛ն խմաւոուն ու զեղեցիկ է բնութիւնը իր պիծերու եւ գոյներու լեզուին մէջ»։ Այս խօսքերը կը լսենք Մութաֆեանի նկարներէն, ցուցադրուած Լիոն, քաղաքապետին բարձր հովանաւորու-թեան տակ։

Մութաֆեան յաղնուութիւնը արհամար-հող նկարիչ մը կը թուի։ Այդ տպաւո-րութիւնը կուգան մեղի 27 անհատական ցուցահանդէսները, որ կ'երկարին մինչեւ Սան Ֆրանսիսկօ։ Ապշեցուցիչ թիւ մը, եթէ նկատի առնենք բոլոր դժուարու-թիւններն ու նեղութիւնները, որոնք կապուած են նկարներ փոխադրելու հար-ցին հետ։

Բայման առաջին ժամուն խակ, օտար արուեստագէտներու եւ նկարիչներու բազ-մութիւն մը լեցուց սրահը, լեցուց նաեւ տպաւորութեան մառեանը հիացիկ տո-ղերով։

Արդարեւ, Մութաֆեանի նկարները համայք մը ունին իրենց հարուստ գոյներու վիճառուած ներդաշնակութեանց մէջ, որ մեր երկրին կուտան բացառիկ զեղեց-կութիւն մը, վկայութեամբ օտարներու դրածներուն։

Այս երեսուն նկարները, երեսուն տար-բեր ժպիտներ են Սեւաններու եւ Արա-րատներու, վանքերու եւ ծաղիկներու, ինքնատիպ նկարիչի մը աչքով տես-նուած։ Լայն եւ տպաւ մեկնարկութեան մէջ թարմ են անոնք եւ ինքնեկ, բայց ամէն բանէ առաջ բանաստեղծական մէկ մէկ էջեր են գոյնի լեզուով գրուած։

Յուցահանդէսէն առաջ, «Լը Փրոկրէ» մեծ օրաթերթը կը գրէ.

«Զանազան քաղաքներէ եաք Ֆրանսա-յի եւ արտասահմանի, Լիոն եւս պիտի տեսնէ այս չարաթ ցուցահանդէսը տա-ղանդաւոր նկարիչի մը՝ Մութաֆեանի, որ ամբողջովին նուիրուած պիտի ըլլայ Հայաստանի։ Անոնք որ այցելած են այս զեղեցիկ երկիրը, այս ցուցահանդէսը յիշատակներու փունջ մը պիտի ըլլայ հը-րաշալիօրէն զեղեցկացած արուեստագէ-տին կողմէ։ Անոնք որ տակաւին չեն այ-ցելած, յայտնութեան մը առջեւ պիտի գտնուին ու պիտի ունենան անդիմադրե-լի փափաքը Արարատին երկիրը անպատ-ճառ տեսնելու»։

Երկու օր վերջ կը չարունակէ նոյն թերթը.

«Այս ցուցահանդէսը նուիրուած է Հա-յաստանի բնութեան։ Մութաֆեան նկա-րած է զայն քոլորիստի տուրքով, որ հրաշալիօրէն կ'արտայայտէ Հայաստանի զեղեցիկ աշունը։ Միեւնոյն աչքով տե-սած է սրբազան վայրերը, մենաստան-ներ, բարձր լեռներու վրայ ծուարած, պատմութիւնով հարուստ եւ զիւղացի-ներ, ընտանեկան աշխատանքի լծուած։

— Այդ ձեր գիտնալիք բանն է։

— Եւ կը պահանջենք, որ հրաժարա-կանը մերժուի։

— Չեմ կարծեր, որ այդ բանը կարելի ըլլայ։

— Ցանուն ժողովուրդին կը խօսիմ։

— Գիտեմ, սիրելիս, բայց անօգուտ է։

— Քանի որ Պօղոս էֆէնտի թաղին մէջ կուսակցութեան մը պետ հանդիսա-ցաւ, քանի որ մինչեւ հիմա պայքար մղեց՝ չի կրնար հրաժարիլ առանց նա-խապէս մեր կամքը առնելու...

— Եւ սակայն հրաժարեցաւ։

— Մենք չեղեալ կը նկատենք թէ ա-նոր եւ թէ ձեր հրաժարականը։

— Շնորհակալ եմ ձեր մեզ հանդէպ ցոյց տուած համակրութենէն, բայց...

— Ցանուն ժողովուրդին կը պահան-ջենք, որ վաղն իսկ ձեր պաշտօնը չարու-նակէք։

— Այո՛ իրաւ...

— Հակառակ պարադային ձեզ դէմ պիտի տանինք Խորհրդարան...

— Կը խնդրեմ, պարոն Սուսերեանց, տղայական խօսքեր մի ընէք։

— Ժողովուրդին կամքը յարգեցէք...

— Մեր հրաժարականները անդառնա-լի են, ալ չխօսինք այդ մասին։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի զեղագործութեան համալսա-րանի քննիչ յանձնախումբի (Ժիւրի) առ-ջեւ, նախագահութեամբ Փրոֆ. Հանրի Կասգոյի, Մարսէյլի բժշկական եւ զեղա-գործութեան համալսարանին տուայէնը 1972 Մարտ 24ին, զեղագործ Եդուարդ Մէսճեան արժանացած է «զեղագործու-թեան պետական բժիշկ»ի ատիճանին չատ պատուաբեր յիշատակութեամբ, ինչպէս նաեւ թէզի մրցանակի մը իր ներ-կայացուցած «Լուսնոտութեան արդիւնք-ները կենդանիին վրայ» թէզին համար։

Եդուարդ Մէսճեան ծնած է Մարսէյլ 1934ին։ Զեղագործութեան վկայականը ստանալէ եաք 1955ին, վարած է բազմա-թիւ պատասխանատու պաշտօնները յատ-կապէս Մարսէյլի բժշկական եւ զեղա-գործութեան համալսարանին մէջ «չիմի անալիթիք»ի օգնական դասախօս եղած է։ Հիւանդանոցներու մէջ իր կատարած ծա-ռայութիւններուն համար արժանացած է «Հիւանդանոցներու ոսկեայ չքանչանին»։ 1966ին, իր ներկայացուցած «Անչափա-հաններու եւ չափահասներու մօտ թրիփ-թոֆանի թէսթերու ուսումնասիրութեան օժանդակութիւն» թէզին համար արժա-նացած է զեղագործութեան մաղխարոսի տիտղոսին։

Այժմ Եդուարդ Մէսճեան կը մասնակ-ցի հեռատօութեանց աշխատանքներու, Ֆրանսայի առողջապահութեան եւ բժշկական հեռատօութեանց ազգային հիմ-նարկի նէօրոպիոլոժիի միութեան։

Զեղեցիկ քնարականութիւն մը կ'ոգեւո-րէ երանգային նուագները ու ձեւակեր-պերուն կուտայ ջերմութիւն մը որ հազ-ուագիւտ է։ Այս կարողութիւնը կը կոթնի չատ լաւ մշակուած, չատ վստահ ար-ուեստի մը վրայ։ Կը բաւէ դիտել թէ ինչ ոգիով նկարուած են Մութաֆեանի երկինքները, զիտնալու համար թէ լուրջ, անյապ եւ զեղեցիկ երանգապնակ ունե-ցողներու չարքին մէջ է ան»։ Թան-Թաֆ Լերան

«Անհունօրէն ջերմեռանդ նուիրումով Մութաֆեան կ'երդէ իր կորսուած եւ վե-րադտնուած հայրենիքը։ Դասական ըմ-բռնումներէն հեռու ենք, բայց չատ մօտ արուեստագէտին՝ որ ճանչցանք եւ սի-րեցինք։ Վերադտանք նրբազգած զգայ-նութիւնը Մութաֆեանի եւ անոր զուարթ գոյներուն սահղնաչարը որով կ'երդէ զեղեցկութիւնը Սեւանի «Լուսնակ զի-շեր»ին եւ ցոյց կուտայ երանգային հազ-ուագիւտ ներդաշնակութիւններու մէջ Արարատ եւ Արագած սրբազան լեռները Հայաստանի։ Մութաֆեանի թէքնիքին եւ երանգապնակին մէջ կան բոլոր յատ-կութիւնները մեծ արուեստագէտի»։ «Տեռնիէր Էօր», 5 Յունիս, Ռընէ Տէրու-տիյլ։

Ն. ԿԻԻԶԵԱՆ

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՓՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

— Չէ, բայց երբ առենապետը հրա-ժարի, բնական է, որ միւս երկուքը այլեւս չեն կրնար պաշտօնի վրայ մնալ։

— Չպէտք է հրաժարուիլ, դոչեց Սու-սերեանց բռունցքը չարժելով։

— Եղած լմնցած է...

— Պէտք է եա առնել այդ հրաժարա-կանը։

— Կարելի՞ բան է։

— Կարելի կամ անկարելի՝ պէտք է եա առնել... չուտ գնանք Պօղոս էֆէնտիի մօտ։

Երկու թաղականները ուղղուեցան Թա-ղական Խորհուրդի առենապետին տունը եւ դուռը զարկին։

Ծառայ մը եկաւ բանալու։

— Հիմա անպատճառ պէտք է Պօղոս էֆէնտին տեսնենք, գնա լմնայ տուր։

— Անկարելի է, պատասխանեց ծառան պաղարիւնով։

— Ի՞նչպէս անկարելի է...

— Էֆէնտին հոս չէ։

— Ո՞ւր գնաց։

— Տիկինին հետ այս առաւու զայրին եւ ըսին, որ քանի մը օր պիտի չգան...

Շանթի հարուած մըն էր այս, որ կ'ինջնէր երկու բարեկամներու գլխուն։

— Չպէտք է զացած ըլլան, դոչեց Սու-սերեան։

— Զարմանալի բան, ձեղի ա՞ւտ պի-տի լսէիմ, պատասխանեց ծառան։

— Անպայման պէտք է որ գինքը տես-նենք այս րոպէին...

Ծառան այլեւս չպատասխանեց։

— Քանի որ հոս չէ, ճար չկայ... եր-թանք, դիտել տուաւ ուսուցիչը։

— Պօղոս էֆէնտի հրաժարե՞ր է Թա-ղական Խորհուրդի պաշտօնէն, հարցուց Սուսերեանց ծառային։

— Լաւը չունիմ, պատասխանեց այս վերջինը։

Սուսերեանց սրամտած հեռացաւ պա-րոն Թորգոմին հետ։

— Գնանք Մկրտիչ աղայի քով, ըսաւ։

Այս վերջինը բարեբախտաբար տունն էր եւ երկու բարեկամները ընդունեցաւ սիրալիր կերպով։

— Հրաժարուե՞լ էք, դոչեց Սուսեր-եանց հազիւ բարմոյին վրայ տեղաւոր-ուած։

— Այո, հրաժարեցանք, փորձանքէն ա-զատեցանք, պատասխանեց նախկին Թա-ղականը գոհունակ դէմքով մը։

— Չպիտի լինի այդ բանը։

— Եղաւ լմնցաւ արդէն, հրաժարա-կանները հիմա Պատրիարքին ձեռքը հա-սած ըլլալու են, վաղը թերեւս թերթերու մէջ կարդաք։

— Պէտք է եա առնել անմիջապէս։

— Տղայական խօսքեր մի ընէք։

— Ի՞նչպէս տղայական խօսք, դոչեց Սուսերեանց...

— Պօղոս էֆէնտի անդառնալիօրէն հը-րաժարած է, հետեւաբար մենք ալ պաշ-տօնին վրայ չենք կրնար մնալ։

— Ի՞նչ է այս անակնկալ հրաժարա-կանին պատճառը, հարցուց ուսուցիչը։

— Չեմ դիտեր... կարծեմ թէ Պօղոս էֆէնտի ուրիշ թաղ մը պիտի փոխա-դրուի, անանկ բան մը ըսաւ երէկ առաւս։

— Տիկին Շաղիկի մասին եղած տարա-ձայնութիւններուն հետեւանքն է։

— Տեղեկութիւն չունիմ... ինչ որ դի-տեմ, սա է թէ՝ Պօղոս էֆէնտիի հրա-ժարականը անդառնալի է... եւ որպէսզի պատրիարքը զայն չմերժէ, ինքը անձամբ իր հրաժարականը պիտի տանէր եւ ըն-դունել պիտի տար։

— Բայց դասալքութիւն է դա, դոչեց Սուսերեանց։

— Կրնայ ըլլալ, սակայն այս այսպէս է։

— Կը բողոքենք յանուն թաղեցիներուն։

— Այդ ձեր գիտնալիք բանն է։

— Եւ կը պահանջենք, որ հրաժարա-կանը մերժուի։

— Չեմ կարծեր, որ այդ բանը կարելի ըլլայ։

— Ցանուն ժողովուրդին կը խօսիմ։

— Գիտեմ, սիրելիս, բայց անօգուտ է։

— Քանի որ Պօղոս էֆէնտի թաղին մէջ կուսակցութեան մը պետ հանդիսա-ցաւ, քանի որ մինչեւ հիմա պայքար մղեց՝ չի կրնար հրաժարիլ առանց նա-խապէս մեր կամքը առնելու...

— Եւ սակայն հրաժարեցաւ։

— Մենք չեղեալ կը նկատենք թէ ա-նոր եւ թէ ձեր հրաժարականը։

— Շնորհակալ եմ ձեր մեզ հանդէպ ցոյց տուած համակրութենէն, բայց...

— Ցանուն ժողովուրդին կը պահան-ջենք, որ վաղն իսկ ձեր պաշտօնը չարու-նակէք։

— Այո՛ իրաւ...

— Հակառակ պարագային ձեզ դէմ պիտի տանինք Խորհրդարան...

— Կը խնդրեմ, պարոն Սուսերեանց, տղայական խօսքեր մի ընէք։

— Ժողովուրդին կամքը յարգեցէք...

— Մեր հրաժարականները անդառնա-լի են, ալ չխօսինք այդ մասին։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՄԱՐՍԻՅԼ.— Այրի Տիկին Վահրամ Պապիկեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՎԱՀՐԱՄ ՊԱՊԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 11ին, 59 տարեկանին յետ անողոք հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր երեքշաբթի (Յունիս 13) ժամը 10ին Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ: Իսկ թաղումը՝ ժամը 15·30ին Վալանս:

Մահապդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ նկատել:

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Պապիկեանի եւ զաւակներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սիրանոյշ Սինանեան եւ զաւակները խորին շնորհակալութիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղիկով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ – ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի բոլոր մասնաճիւղերուն, Շաբաթ, Յունիս 17ին:

Արձանագրուիլ այժմէն մինչեւ Յունիս 13 երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15էն 17 Ս. Հարոնեան ակումբը: Ծախք՝ 20 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարնները.—

Սիրանոյշ Նորատունկեանի թաղման առթիւ.— Պր. Նորատունկեան Տօնիկ 200 ֆր. Բիւրեան ընտանիք 40, Շահնիկ Մինասեան 20, Խաչատր Թադոյեան, Կէօնճեան ընտանիք, Ա.ազ. Զալկըճեան, Պօղոս Պէրպէրեան, Փեղէս, Ազատուհի Պօյաճեան, Ռաքել Էնէկեան, Սերոբ Գինոսեան, Էօժէնի Տէրպատեան, Էլիզ Ղազարեան 10ական, Ագնէս Սիմապլեան 5 ֆրանք:

Եղսա Եղիկեանի մահուան առթիւ.— Հայկազ Սարգիսեան 50, Ժողովար – եան – Պարէլ 40, Զարուհի Մարկոսեան, Պետրոսեան ընտանիք, Մկրտիչեան 20ական, Երէցկին Միքայէլեան 10 ֆր.:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

18 Յունիս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ

ընկ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ. ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը Նոր Սերունդին կողմէ: Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Ժընըվիւվ Պարտաքճեանէ եւ Արսինէ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ: Նաեւ երգ ու մեներգ:

Մուտքը ազատ է

ՋԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պանէօ–Քաչանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի, Յունիս 18 դէպի էթըրթա (Ֆրանսայի դեղեցիկ ժայռերը):

Ժամադրավայր.— 1) Առաւօտեան ժամը 7ին Պանէէօյի Լիւմս սինեմային առջեւ: 2) 7·15ին Փորթ ա'Օրլէանի Զօր. Լըքլէրքի արձանի քով:

Երթուդարձ 25 ֆր.: Երախաներուն համար (10 տարեկանէն վար) կէս գին:

Արձանագրուիլ Կապոյտ Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել՝ 253–49–78:

Անձրեւի պարագային պատսպարուած տեղ ապահովուած է:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Փոթորիկ» խումբի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 21ին, Մշակոյթի Տուն: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տուն: Կարեւոր օրակարգ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի կողմէ, Յունիս 25ին Նոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիղիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրըկարի դեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ:

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ:

Համեղի անակնկալներ, բարձրախօս:

(Անձրեւի պարագային Յունիս 2ի կիրակին):

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

Կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան եւ իր նուագախումբը

Զանազան անակնկալներ

Ձեկուցում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ ճիւթական

ՃԱՇԱԴԻՆ 30 ՖՐ.

ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
16րդ ցանկ

Տէր եւ Տիկ. Զաարեան 450 ֆր., Օր. Շէխիկեան (Երանոսեան) 500, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան Ափա, Տէր եւ Տիկ. Կարապետեան Կարապետ, Տէր եւ Տիկ. Պապրճեան Գէորգ 1000ական, Տէր եւ Տիկին Սապոնճեան 50, այրի Տիկին Գոճիկեան Հրանդ 150, Տէր եւ Տիկին Շահինեան Հայկ 50, այրի Տիկին Մարկարեան (անուշամաճառ) 10 ֆր.:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Յունիս 18, 0 Մօիա

Կազմակերպուած Ռոմանի Հայ Համայնքի Բարեկամական Միութեան կողմէ

GERMAIN SANCHEZ

31 bis, Avenue de Tassigny
94 - CHARENTON
Tél. : 893-23-00

Agent Immobilier Agréé
Affilié à la Caisse de Garantie des A. I. F.

Vous propose à ALFORTVILLE,

angle rue des Epinoches et rue des Anguilles

Terrain d'environ 337 m2 — Possibilité d'acquérir en plus un petit pavillon libre avec terrain de 230 m2

Crédit 80 %

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 15·30ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, Թաղապետարանի սրահին մէջ:

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր մութիւններուն եւ բարձր հովանաւորութեամբ Քեամք Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս Կիրակի ԱՆՏԻԻԻ դարաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
ընդարձակ ՄՏԱԽՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողքին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը:
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22:

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաշացուցակին համաձայն: Կարելի է նախօրօք սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով Անտիէի 989–46–31 եւ կամ Աղքատախնամի կեդրոնը 878–02–99

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾ, քէ՛ կէսօրին եւ քէ երեկոյին: Անջատ առատ ամէն տեսակ ուտեստեղէն եւ ըմպելիներ:

Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգեւ անակնկալներ, առիթ տալով պատըսպարեալներուն նոյնպէս զուարճանալու:

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով:
Մուտք 5 ֆր. ուսանող եւ երախաներու 2 ֆրանք

Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են: Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն:

ԾԱՆՕԹ.— Անտիէի երթալու համար շոգեկառք առնել կառ տիւ Նորէն եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր ճառդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ դիմ 10 օթոպիւսով իջնել Անտիէի քաղաքապետարան: — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — Վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10:

Հանգստեան տուներու կառքն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար::

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով չզալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին կողմէ Յունիս 18ին, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 14էն սկսեալ Փոն–ա'Էվէքի (Լա Փոերի) պաղ աղբիւրին մօտ:

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում:

Անձրեւի պարագային նոյն հանդէսը Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ, 40, Ռիւ Վիքթոր Ֆոժիէ, Վիէն:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամավերջի հանդէս – դաշտահանդէսը Յունիս 25ին:

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան, *Սէն Մօրիսի Քլօ–Մոնտէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,*

ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի

կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոբուս մը կը մեկնի եկեղեցւոյ դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամփուրով խորոված եւն.

Հանգանակութիւն չկայ

Ա Զ Դ

Մոնմորանսիի եւ Անտիեիի Հանրըստեան տուներուն այցելութիւնները արձոնուած են ամէն օր, միմիայն ժամը 14էն 18 (նահանջապահութեան հրամանով):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԱՂՔԱՏԱՆԱՆԱՄԻ
(կնիք)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Ժեռոմի եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժեռոմի եւ շրջակայքի հայ հասարակութիւնը 15 Յունիս, Սէն Ժեռոմի դպրոցի սրահի մէջ ժամը 21ին, Թաղը հետաքրքրող հարցերու շուրջ:

ՄԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

24–25 Յունիս Լիւքսանպուրկ եւ Գերմանիա պատյա դեղեցիկ չորեքշաբթի մը Մօղէլ դեմին վրայ երկու օր, պանդոկ, ճաշ եւ պատյոը ամէնը մէջը 139 ֆր.:

×

14–15–16 Յուլիս Զուիցերիա Նէօշաթել դեռատիւ քաղաք մը լիճին վրայ. չատ մը տեսարժէք տեղեր պիտի այցելէք. երեք օր պանդոկ, ճաշ, եւայլն:

Գինն՝ 195 ֆր. ամէն ծախքերը մէջը:

×

2էն 20 Օգոստոս, օդափոխութիւն Աւստրիա – Սան Եոհան եւ Փոնկօ, հրապուրիչ երկիր մը օդասուն 600 մեթր բարձր. չատ մը տեսարժան վայրեր:

750 ֆր.:

Ամէն մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուին Պր. Ճէկիրեանի կողմէ՝

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901

ԷՏ. ՃԷԶԻՐԵԱՆ
Ընդհ. Պատուիրակ

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

Organise un voyage d'été

en ARMENIE

du 7 au 25 Août avec une extension en GEORGIE

Vol PARIS - EREVAN direct, séjour en pension complète à l'Hôtel ANI (1ère classe) en plein centre de la ville

Prix tout compris comprenant les excursions en ARMENIE et en GEORGIE 2000 Frs.

Renseignements — U. G. A. B. Club des Jeunes, 11 Square Alboni — Paris (16e)
Tél. : TRO. 03-18

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
14
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
14 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·439

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.439

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ՊԱՂՏԱՏ

—o—

Խորհրդային Միութիւնը ամէն օր աս-տիճան մը աւելի կ'ամրապնդէ իր քա-ղաքական ու անտեսական – մասամբ նաեւ ռազմական — դիրքը Մերձաւոր Արե-ւելքի մէջ։

Միջազգային ամառուընը իրրեւ սովորա-կան դէպք մը արձանագրեց Ալեքսէյ Կո-սիկինի Իրաք այցելութիւնը երկու ամիս առաջ։ Եւ սակայն այսօր այդ այցելու-թեան արձագանգը մեծաչափնդ աղմուկով լուեցաւ Պաղտատէն, երբ Իրաքի կա-ռավարութիւնը Յունիս 5ին աղդայնա-յուց Իրաքի Քարիւղի Ընկերութիւնը։

Արեւմուտքի դրամատիրական շրջա-նակներուն եւ Մերձաւոր Արեւելքի քա-րիւղ արտադրող երկիրներուն մէջ մեծ իրարանցում առաջ եկած է Պաղտատի կառավարութեան միակողմանի եւ յան-կարծական այդ կարգադրութեան առթիւ։

Ապրիլ 9ին Խորհ. Միութեան վարչա-պետ Կոսիկինի եւ Իրաքի վարչապետ Պաքրի միջեւ կնքուած էր «բարեկամու-թեան եւ գործակցութեան» դաշնագիրը մը։ Մանրամասնութիւններ չտրուեցան այս մասին։ Տարակոյս չկայ, որ քարիւղի շուրջ ալ խօսած էին երկու երկիրներու պատասխանատու վարիչները եւ որոշ համաձայնութեան յանգած։

Պաղտատի դաշնագիրը լրացնելու եւ աւելի ընդլայնելու նպատակով Մոսկուա գնաց Իրաքի Արտաքին Նախարար Մուր-թաթա Սայիտ Ապտիւլպաքի, որ Յունիս 7ին համաձայնագիր մը ստորագրեց խոր-հրդային կառավարութեան հետ, երկու երկիրներու միջեւ «առեւտրական յա-րաբերութեանց» սերտացման մասին։

Այս այցելութիւնը տեղի կ'ունենար Ի-րաքի Քարիւղի Ընկերութեան ազգայնա-ցումէն անմիջապէս վերջ։ Արտաքին նա-խարարին գլխաւոր նպատակն էր ապա-հովել Մոսկուայի աջակցութիւնը պաղ-տատի կառավարութեան, որ նիւթական նեղ կացութեան մատնուած է։ Ցայտնի չ'է թէ ի՛նչ խոստումներ ստացաւ Ապ-դիւլպաքի խորհրդային կառավարութե-նէն, որ համակրանքով կ'ողջունէ Իրաքի կառավարութեան որոշումը։ Ըստ Մոս-կուայի, ձերբազատուելով միջազգային դրամատիրութեան չահագործումէն, այժմ կը վերագտնէ իր քաղաքական ան-կախութիւնը։ Տէր կը դառնայ իր երկրի բնական հարստութեանց, կ'ապահովէ նաեւ իր ազգային անտեսութեան անկա-խութիւնը, ի չահ իր ժողովուրդի բա-րօրութեան։

Պաղտատի կառավարութիւնը պէտք ունի 500 միլիոն տոլարի՝ ստեղծուած նոր կացութեան դիմակալելու համար։ Իր քարիւղին համար նոր յաճախորդներ պէտք է գտնէ։ Մեծ յոյս դրած է Մոս-կուայի վրայ, որ սակայն խոստացած է միայն մէկ միլիոն թոն գնել ներկայ տարուան ընթացքին, իսկ 2 միլիոն թոն՝ յաջորդ երեք տարիներուն, փոխարէնը պահանջելով ապրանքներ տալու պայմանով։ Այսինքն փոխանակութեան դծով։

Սակայն Իրաք կ'ուզէ իր քարիւղը ծա-խել հաստատուն օտար դրամով (տոլիզ), որուն անհրաժեշտ կարիքն ունի, իր զա-նազան պարտքերը վճարելու համար։

Միւս կողմէ Իրաքի Քարիւղի Ընկ.ման անդլիացի, հոլանտացի եւ ամերիկացի բաժնեհաւերը կը սպառնան դատ բանալ բոլոր անոնց դէմ, որոնք քարիւղ կը գնեն Իրաքէն։

Մոսկուա ներկայիս առիթէն պիտի օգ-տուի՝ Իրաքի վրայ իր քաղաքական ազ-դեցութիւնը աւելի եւս չեչտելու համար։

Կառավարութեան պաշտօնաթերթ Իզ-վեստիայի Յունիս 7ի թիւին մէջ կուտ-րիւցեւ կը գրէ թէ երկու տարի առաջ բանակցութիւններ սկսած էին, Պասթ, Համայնավար կուսակցութեան եւ Քիւրտ Դեմոկրատ կուսակցութեան մասնակցու-թեամբ յառաջդիմական բոլոր ուժերու «Ազգային ճակատ» մը ստեղծելու հա-մար։

Արդ, այս ծրագիրը ցարդ չէ իրա-գործուած։ Ու դիտել կուտայ թէ առանց այս երեք կազմակերպութեանց գործակ-ցութեան անկարելի է ընկերա – տնտեսա-կան ծրագիր մը կեանքի կոչել։ Պաշտօ-նաթերթը ներկայ պայմաններուն մէջ յոյս չունի, որ Իրաք դառնայ իսկական ընկերվարական երկիր մը։

Պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալը դիւա-նագիտութեան ամէնէն սովորական ու դիւրին միջոցն է։

Մոսկուայի եւ Պաղտատի փոխ–յարա-բերութիւնները երեւութապէս կը հաս-տատեն թէ քաղաքագէտ կէսէն եաք ալ այս ճշմարտութիւնը ի գործու է միշտ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԵՔԻՆ ԴԺԳՈՀ Է

—o—

Փեքին, որ Մոսկուայի նման երկար ժամանակէ ի վեր գրեթէ լուռ կը մնայ ամերիկեան ռմբակոծումներու ծաւալու-մին հանդէպ, առջի օր չատ խիստ ոճով դատապարտեց զայն։ Չինաստանի Ար-տաքին նախարարութիւնը երկար յայ-տարարութեամբ մը նախ նկատել կու-տայ, թէ ամերիկեան զաղթաթիրութիւ-նը աւելի քան ամիսէ մը ի վեր «ընդլայ-նած է իր պինուորական գործողութիւն-ներու դաշտը Հիւս. Վիէթնամի դէմ»։ Ուշադրութիւնը ոչ միայն ականներ գետ-նած է Հիւս. Վիէթնամի նաւահանգիստ-ներու մէջ, այլեւ մեծ թիւով օդանաւե-րով կը ռմբակոծէ բազմաթիւ քաղաքներ, դիւղեր եւ բնակչութիւն ունեցող ծովե-զերեայ շրջաններ։ Աւելին՝ ռմբակոծու-թիւններու թիրախ կը դառնան այժմ չին-վիէթնամեան սահմանամերձ շրջաններ «վանդելով եւ սպառնալով Չինաստանի ապահովութեան»։

Փեքին յիշեցնելէ եաք, թէ «չին եւ վիէթնամցի ժողովուրդները ընկերներ եւ եղբայրներ են», յիշեցնելէ եաք նաեւ, թէ երկու երկիրները «սերտօրէն իրարու կապուած դրացիներ են», խոսիւ կը դա-տապարտէ «ամերիկեան զաղթաթիրու-թեան այս նոր քայլը», այսինքն՝ պա-տերազմի դաշտի ընդարձակումը։

«Ամերիկեան զաղթաթիրութիւնը պէտք է դիտնայ, թէ Վիէթնամի եւ Հնդկաչինի միւս հերոս ժողովուրդները առանձին չեն իրենց պայքարին մէջ»։

Ճշդենք, որ վերջին չարաթներուն ա-մերիկեան օդուժը ռմբակոծեց երկաթու-ղիի դիծեր չինական սահմանէն հազիւ 32 քիլօ. հեռաւորութեան վրայ եւ դեռ առջի օր քանդեց փապուղի մը այդ շըր-ջադիծին մէջ։ Ամերիկացիք, ինչպէս նկատել կուտան չատեր, կը փորձեն քան-դել հաղորդակցութեան դիծերը Հիւս. Վիէթնամի եւ Չինաստանի միջեւ։

Մինչ Փեքին կը դատապարտէ ռմբա-կոծումները եւ կռիւները կը չարունակ-ուին զանազան ճակատներու վրայ, աս-դին Փարիզ ժամանած են Մ. Նահանգ-ներու եւ Հիւս. Վիէթնամի պլխաւոր բա-նակնացները։ Դէտերը նկատեցին այս առթիւ, թէ երկու կողմերն ալ հաշտա-բար յայտարարութիւններ կատարեցին։ Այսպէս Թիւ, Հիւս. Վիէթնամի պատ-ուիրակութեան պետը նկատել տուաւ, թէ «նոր յուցմունքներ»ով փարիզ ժամանած է, իսկ Ուիլեըմ Փորթըը, ամերիկացի պատուիրակը, յոյս յայտնելէ եաք թէ խօսակցութիւնները կը վերսկսին, նկա-տել տուաւ, թէ իրենք պիտի փորձեն «ա-ւելի ճկուն» ըլլալ։

Քաղաքական շրջանակներու համոզու-մով փարիզեան բանակցութիւնները կըր-նան վերսկսիլ չուտով, թէեւ դեռ այդ իմաստով յայտարարութիւն չէ կատար-ուած ցարդ։

ԿԻՆ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ԳԼՈՒԽԸ

Առաջին անգամ ըլլալով Թաղապետա-պատմութեան մէջ, կին մը նախագահու-հի ընտրուեցաւ Փարիզի Թաղապետական Խորհուրդին։ Արդարեւ, Տիկին Նիքոլ ար Հօթքլոք, 30ի դէմ 43 ձայնով, եր-րորդ քուէարկութեան, Փարիզի Խոր-հուրդին գլուխն անցաւ։ Եւ եթէ միայն երրորդ քուէարկութեան ընտրուեցաւ, պատճառն այն է որ իր իսկ մեծամաս-նութիւնը (Ի Տէ. Խո.) չուզեց գինքը ընտրել առաջին շրջանին։

Տիկին Նիքոլ ար Հօթքլոք, 59 տարե-կան, բնիկ Լոռէնցի, գործօն մասնակ-ցութիւն բերած է Դիմադրութեան մէջ, Գնդ. Ռէմիի ցանցին մէջ եւ այն հազ-ուադիւտ կիներէն է, որ ոչ միայն պա-տերազմական խաչի արժանացած է, այլ եւ Պատուոյ Լեգէոն առած է գինուորա-կան մարդին մէջ։ 1962էն ի վեր երես-փոխան ընտրուած է ամէն անգամ, 15րդ թաղամասէն բայց դիրքը քիչ մը խախուտ է յաջորդ ընտրութիւններուն համար։ Ազգ. Ժողովին մէջ ալ մաս կազմած է զանազան յանձնախումբերու եւ 1962էն ի վեր անդամ է նաեւ Ազգ. Ժողովի Իւ. Տէ. Խո. խմբակցութեան Քաղաքական Բիւ-րոյին։

Հազիւ գործի գլուխ անցած, յաջորդա-բար պիտի ընդունի Ժիւլիանա Թագու-հին, Իրաքի նախագահը եւ Պուրկիպան։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

ՍԹՈՔՀՈԼՄԻ մէջ Յունիս 5–16ին տե-ղի կ'ունենայ Մարզկային Միջավայրի միջազգային համագումարը։ Ամերիկեան պատուիրակութեան մաս կը կազմէր Հէրի Շուչան, որ Ներքին Նախարարու-թեան միջազգային գործունէութեանց տնօրէնն է։ Լիբանանէն մասնակցած է Օր. Թինա Սիմոնեան, Եկեղեցիներու Խորհուրդի երիտասարդաց բաժնին կող-մէ։ Համագումարին յանուն Ալ Ահրամի, ներկայ էր Պր. Լեւոն Քէչիչեան, որ Շա-բաթ օր (Յունիս 10ին) մեկնեցաւ Մա-րոք, ուր հիւրն էր Հասան Թագաւորի, ապա կ'անցնի Ալժէ, ուր կը դումարուի արաբական վեհաժողով մը։

Երկուշաբթի օր, Յանձնախումբի աշ-խատանքներու մէջ ընդունուած է Նոր-Զելանտական բանաձեւ մը, որ կը գա-տապարտէ Ֆրանսական հիւլէական փոր-ձերը։ Այս առթիւ Ֆրանսայի Շրջապատի նախարարը, որ կը դիմաւորէ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը, ըսած է թէ եթէ Ֆրանսա մտածէր թէ այդ փորձերը վը-տանգաւոր են, չէր ըներ։

ՎԱՏԻԿԱՆԷՆ
ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԷԶՄԻԱԾԻՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

—o—

ՎԱՏԻԿԱՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Կարդի-նալ Եան Վիլլրանս, որ նախագահն է Քրիստոնէութեան Միութեան Վատիկանի քարտուղարութեան, Յունիս 13էն 20 յա-ջորդաբար պիտի այցելէ Սուրիա եւ Խորհ. Միութիւն։

Կարդինալը Յունիս 13էն 15 պիտի մը-նայ Դամասկոս, ապա Պէյրութի ճամբով մեկնի Երեւան։ Այս այցելութիւնը կը տրուի ի պատասխան այն հրաւէրին, զոր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ըրած էր Ս. Քահանայապետին, երբ 1970 Մայիսին կ'ընդունուէր Պողոս Զ.ի կողմէ։

Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ չորս հոգիէ, զերման Կարդինալին կ'ըն-կերանան Մարսէյլի Արքեպիսկոպոսը, իտալացի եպիսկոպոս մը եւ Հայր Ներ-սէս Վ. Տէր–Ներսէսեան, Միխիթարեան Ուխտէն։ Պատուիրակութիւնը երեւան կը մնայ Յունիս 16էն 20։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՖԱՍԹի Արտոյն Թաղին մէջ հրա-ցանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ կաթո-ղիկէներու եւ բողոքականներու միջեւ, որու հետեւանքով սպաննուեցան երեք հոգի, եւ վիրաւորուեցան բազմաթիւ դինուորներ։ Պելֆասթի եւ այլ քաղաք-ներու մէջ բողոքական ծայրայեղներ պատնէշներ հաստատած եւ դիրքեր գրա-ւած են։ Տասը հազարի մօտ դինուած մարդիկ քանի մը ժամուան մէջ Պել-ֆասթի երկու երրորդը գրաւեցին։

ԿԻՊՐՈՍի նախագահը մերժեց հրաժա-րիլ իր պաշտօնէն։ Սինոդոսի երեք հոգե-ւորականներ Մակարիոս Արք.ի հրա-ժարումը պահանջած էին։ Այս վերջինը նկատել տուաւ, թէ «երբ զայլեր կը յար-ձակին, հովիւը չի փախիր երեսի վրայ ձգելով իր հօտը»։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի Քիրմանչահ չրջանի մէջ երկու զօրաւոր չարժեր արձանա-գրուեցան։ Մարդկային եւ նիւթական վը-նասներու մասին տեղեկութիւններ չեն տրուած ցարդ։ Քիրմանչահ Թեհրանէն 310 մղոն արեւմուտք կը գտնուի։

ՉԻԼիի դահլիճը հրաժարեցաւ, որպէս-զի նախագահը՝ Ալէնտէ, ազատ ըլլայ չարմար տարբերէ կազմուած նոր կառա-վարութիւն մը կեանքի կոչել։ Նախկին դահլիճին մէջ ընկերվարականներն ու համայնավարները տարակարծութիւն-ներ ունեցան երկրին ապագայ տնտեսու-թեան ծրագրին մէջ։

ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑի երկու էմիրութիննե-րու ցեղախումբեր 24 ժամ տեւող բուռն կռիւներ ունեցան։ Շարժայի եւ Ֆուժեյ-րայի ցեղախումբերու կռիւներուն սպան-նուեցան 25 հոգի։

ԻՍՐԱՑԵԼԻ Արդարութեան նախարարը՝ Շափիրօ հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն։ Մամուլը երեւան հանած էր անկանոնու-թիւններ իր հաշիւներուն մէջ։

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախա-րարը Փարիզ հասաւ երկուշաբթի օր եւ երեքշաբթի ցերեկ հիւրն էր Նախագահ Փոմփիտուի։ Նախորդ օրը անոյշ–անոյշ խօսքեր փոխանակած էր Շումանի հետ, չեչտելով Փարիզի եւ Մոսկուայի յարա-բերութեանց «նոր եռանդը»։

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ
— ԲԱՑՈՒՄ —

ԼԻՈՆԻ ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

INAUGURATION DU MONUMENT A LA MEMOIRE DES ARMENENS A DECINES

Monsieur l'Archevêque,

Messieurs les Représentants Religieux,

Messiers les Parlementaires,

Mesdames, Messieurs,

Nous voici réunis aujourd'hui, pour inaugurer un monument érigé à la mémoire d'un peuple et je vous avouerai que je suis très embarrassé pour vous exprimer les sentiments qui sont les miens : car, devant un tel monument, devant un tel souvenir, il est bien difficile de dire que l'on est fier d'être un homme, un homme qui réfléchit, qui cherche son devoir, qui veut aider ses semblables.

Devant un tel monument, et tout ce qu'il amène à mon esprit, tous les massacres et toutes les atrocités, je me demande comment les hommes pourraient se sentir quelque chose de commun avec les criminels qui ont mené le peuple arménien à la déportation, à la souffrance et à la mort.

J'avoue encore que je ne peux relire, sans en être profondément bouleversé, le télégramme tristement célèbre, par lequel le Ministre turc, TALAAT BEY, ordonnait le massacre impitoyable des Arméniens ; c'est surtout une phrase de ce texte qui reste gravée au fond de ma mémoire, car elle montre comment l'homme arrive à renier sa propre dignité : « Il faut, écrivait-il, mettre fin à l'existence des Arméniens, sans écouter les sentiments de la conscience ».

Comment ne pas reculer d'horreur, comment imaginer qu'un être humain, au mépris de tout ce que l'âme porte en elle, au mépris de tout ce qui fait que les hommes ont justement quelque chose de supérieur au reste de la création ; oui, comment imaginer pareille injonction, pareil ordre ?

Vous vous souvenez peut-être qu'il y a de cela deux siècles, un grand philosophe français s'était écrié : « conscience... instinct divin ! » et nous avait montré où nous devions chercher notre voie : vous comprendrez ainsi pourquoi je frémis à la lecture du télégramme sanglant qui reste incrusté dans mon esprit et, je le crois, pour toujours.

Voyez alors ce qui sera transmis aux hommes qui nous suivront : l'histoire d'un peuple massacré et persécuté pendant un siècle, un peuple qui croyait toujours pouvoir reprendre espoir et s'enfonçait chaque fois davantage dans le malheur.

Quels sont les faits saillants de cette histoire ?

L'arrivée au pouvoir d'ABDUL HAMID, suivie 20 ans après, d'un premier massacre, puisque 200.000 Arméniens périrent sous les coups du Sultan Rouge et de ses soldats.

La Révolution Jeune Turque allait-elle respecter le peuple arménien, quand elle prit le pouvoir en 1908 ? On put le croire, pendant un certain temps, mais il fallut vite se rendre à l'évidence : les Jeunes Turcs, avec leur esprit de nationalisme étroit, avec leur volonté d'une prétendue « unification », décidèrent de régler la question arménienne, par tous les moyens, c'est-à-dire par l'extermination.

Ce qui avait été un massacre en 1895, devint un génocide 20 ans plus tard.

Nous savons que tout avait été soigneusement préparé, puisque la première mesure prise fut l'arrestation de l'élite arménienne, le 24 Avril 1915, date qui est restée le jour du Deuil National Arménien, le jour où chaque Arménien se souvient que son peuple est un peuple martyr. Et, en effet, c'est à ce moment-là que commença le premier génocide du 20e siècle — je dis le premier, car nous savons qu'il fut suivi, moins de quarante ans plus tard, par d'autres horreurs, que la mémoire de l'homme voudrait n'avoir jamais connues — le premier génocide du 20e siècle qui fit périr un million et demi d'êtres humains, dans des conditions que je peux à peine rappeler.

Un million et demi d'êtres humains, déportés, torturés, tués, un million et demi d'être humains qui font peser au-dessus de nos têtes un silence lourd à supporter pour les hommes d'aujourd'hui.

Essayons de regarder, essayons de réfléchir : un million et demi d'êtres humains, massacrés parce qu'ils étaient un peuple et parce qu'un autre peuple ne voulait pas d'eux.

Et nous osons dire que le début du 20e siècle a ouvert la voie au progrès, à la civilisation ? Car nous ne devons pas le nier, le scandale est partout : le scandale, certes, c'est qu'on ait pu trouver des hommes pour faire cette besogne, le scandale c'est qu'on ait pu trouver des hommes pour donner l'ordre de le faire, mais le scandale c'est aussi que toutes les puissances d'alors aient fermé les yeux, comme on dit, par euphémisme, alors qu'il faudrait dire qu'elles ont refusé de voir l'épouvantable réalité.

Vous le constatez, je sens que nous sommes tous coupables, que nous avons été tous coupables, alors que nous aurions pu sauver un peuple.

Que reste-t-il de ce Peuple ? Ceux qui ont échappé au massacre, ceux qui se sont installés parmi nous et qui ont assumé jusqu'au bout leur tâche, avec nous, n'ont pas oublié d'où ils viennent, et ils savent quel sentiment de respect ils dovent à la mémoire de l'Arménie.

Ils sont venus vivre avec nous et c'est ce que montre le fait que nous soyons rassemblés, ici, précisément à Décines, car cette commune a su les accueillir dès le début, pour leur permettre de panser leurs blessures et de perpétuer à jamais l'image d'un peuple travailleur, plein de dignité, plein de respect à l'égard de son passé.

Le monument que nous inaugurons maintenant perpétue lui aussi un souvenir, le souvenir des souffrances éprouvées, mais il est également l'image de l'Espérance qui sort de ses chaînes et qui s'élance vers le ciel.

Ce monument ,si expressif est ainsi d'une certaine manière, une leçon : apprenons à méditer cette leçon, en regardant une page de l'histoire de ce Peuple, que je viens d'évoquer en trop peu de mots.

Nous comprendrons que, au-delà de la souffrance et de la mort des hommes, nous sommes tous unis, solidaires, rassemblés pour que l'espoir de ne plus trouver sur notre chemin tant d'atrocités et de malheurs, l'espoir de ne plus tomber dans la folie meurtrière, devienne une réalité.

Cette réalité doit être celle de l'homme de demain : prêt à assumer son destin, résolu à se donner une existence faite de respect et de dignité, il saura que la première condition de cette dignité est de vivre dans la fraternité et dans la paix.

LOUIS PRADEL

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՐԱՐՏՈՒԻ ՄԷՋ

—o—

(Հնագիտական բաների մը տուեալները)

—0—

1965ի ամառը Արմիշախնիլի քաղաքի ներքին մասին մէջ երեւան եկաւ առանձնատուն մը, որ կողոպտուած, այրուած եւ աւերուած էր քաղաքի կործանումի ժամանակ : Առանձնատունի չքեղ կարասիներու փոխարէն, երկու սենեակներու մէջ մնացած էին փոքրիկ սրուակներ, թասիկներ, սափորներ եւ այլ փոքր անօթներ, թիւով 40 հատ, որոնք բաժնուած էին չորս առանձին խումբերու : Այս ձեւի խեցեղէն անօթները հապատակ - ղէպ են ուրարտական եւ հին արեւելեան հնավայրերու մէջ եւ սովորաբար կ'օգտագործուին անուշահոտ իւղերու, օծանելիքներու, քսուկներու, կենդանական եւ բուսական նիւթերէ պատրաստուած դեղերու համար : Բայց վերոյիշեալ խեցանօթներէն, ուրիշ սենեակներու մէջ յայտնաբերուեցան 20 տեսակ կենդանիներու կմախքները, որոնց մեծ մասը որսի կամ ընտելացած կենդանիներու չեն պատկանիր (կուղբ, «քոռ մուկ», ոզնի, կրիայ, գայլի եւ ադուէսի ձագեր), իսկ փոքր մասը (նապաստակ, ծածան, իշխան, այծ, եղջերու, խոճկորներ), թէեւ կը պատկանին որսի կենդանիներու չարքին, սակայն ներկայացուած է այնպիսի մնացորդներով, որոնք կը կիրարկուէին դեղեր պատրաստելու համար : Ուսումնասիրութիւնը ցոյց տուաւ, որ այս կենդանիներու զանազան մասերէն այդ օրերուն կը պատրաստէին դեղեր թոքերու, ուռուցքի, մաշկի եւ այլ հիւանդութիւններու բուժման համար : Անոնց մեծ մասը կ'օգտագործուէր յղութեան, պաղի, մայրութեան ամրապնդումի եւ պահպանումի նպատակով, արիւնահոսութեան դէմ, եւայլն : Պարզուեցաւ նաեւ, որ բնական այս դեղերը հինէն ի վեր գործածուած են նախնադարեան ցեղերու, հին արեւելեան ժողովուրդներու կողմէ եւ առանձնապէս լայն կերպով՝ միջնադարեան բժշկութեան մէջ : Հայաստանի մէջ ասոնց գործածութեան եւ յատկութիւններուն մասին առակներ եւ հանելուկներ կային, որոնք ցոյց կուտան, թէ ասոնք լայն չափով գործածուած են :

Նկատի ունենալով այս կէտերը եւ այն, որ ժողովրդական բժշկութիւնը հազարամեակներու պատմութիւն ունի, հեղինակները եկած են այն համոզումին, որ Ք. Ա. Ը. դարուն հիմնուած Արմիշախնիլի մէջ ապրած է քուրմ մը, որ պրաստած է դեղագործութեամբ եւ բժշկութեամբ :

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Վարոսը յուսահատօրէն ձեռքը տարաւ դէպի օձիքը՝ քանդելու համար, բայց այն արդէն քանդուած էր մինչեւ վերջին կոճակը : Իսկ ինչո՞ւ էր ուրեմն այդպէս ասթմ, չէ՞ որ դեռ լրիւ կէսօր էլ չէիր ...

Նա չօչափեց իր վիզը, կուրծքը, ապա ձեռքը տարաւ ծոցը : Չհարբե՞լ արդեօք ... Զգնա՞լ արդեօք այդպէս հարբած, հասնել իր սիրոյ եւ մեղքի դրանը եւ դառնօրէն լաց լինել դրա չէմքի վրայ ...

Վարոսը ծանր հառաչեց եւ չարունակեց քայլել : Նրա երկու կողմերում, լուռ եւ փակ, կանգնել էին մի յարկանի տները : Տափակ կտուրներից հորիզոնական դիրքով դէպի փողոց էին երկարուել մուգ-կարմիր ներկուած թիթեղէ ջրհորդանները : Դրանց ծայրերը մի ասմուն - կով կախուած էին վար՝ երկարավիզ ինչ-որ կենդանու դլուխների պէս : Առաւել նմանութեան համար այդ վար թեքուած դլուխներն իրենց վրայ ունէին ածաքաղի աստամնաւոր կատարնիկը, իսկ բերաններից երկու կողքերին՝ աստամնաւոր ճեղքեր՝ չան ժանիքների նման : Ձիու վզով, աքաղաղի կատարով եւ չան ժանիքներով այդ կենդանիները կարծես վերեւից ծիծաղում էին Վարոսի վրայ իրենց թիթեղէ կիսարաց բերաններով, ծաղրում էին նրան :

Աւելի շուտ անդղայաբար, քան դիտակցաբար, Վարոսը բաց արեց մօտակայ դարպասի դռնակը եւ մտաւ բակ : Աջեւի պայծառ լոյսի մէջ, դունաթափուած ամրապինդ դետնի վրայ, կոտւցներով կեր էին որոնում հաւերը : Բակում ոչ ոք չկար :

Վարոսը մօտեցաւ բնակարանի դրանը՝ ջուր խնդրելու : Դուռը բաց էր, բայց չէմքի վրայ, մարդու կէս բարձրութեամբ, կախուած էր կարմիր ճաղերով դռնակը, որպէսզի հաւերը չմանէին բնակարան : Բայց էին նաեւ երկու լուսամուտները՝ դրան մի կողմում :

— Մայրի՛կ, — ձայն տուեց Վարոսը :

Ոչ ոք դուրս չեկաւ : Ըստ երեւոյթին բնակիչները դտնւում էին փողոցի կողմի սենեակներում :

Վարոսը դնաց դէպի ջրհորը՝ լերկ բակի կենտրոնում : Դոյլը, որ կապուած էր ճախարակի վրայ փաթաթուած երկար պարանից, թողեց ջրհորի մէջ, ապա վեր քաշեց :

Ճախարակի ճռինչի վրայ մի հասակաւոր մարդ դուրս եկաւ բակ : Վարոսը չնկատեց նրան եւ դոյլը մօտեցրեց չրթունքներին : Ջրից բուրեց հորի խոնաւութիւնը : Ջրի վրայ Վարոսը տեսաւ իր յոգնած դէմքը, նայեց իր խամրած աչքերին եւ առանց խմելու, դոյլը դրեց ջրհորի բերանաքարի եզրին : Նրա կողքին կանդնած էր տանտէրը :

— Ընչի՞ չխմեցիր, ախպօր մանչ :

— Ծարաւ չեմ, հօրեխպայր :

— Ըպը մեր հայաթն ի՞նչ զորձ ունիս, — կասկածանքով ժպտաց տանտէրը :

— Գող չեմ, հօրեխպայր, ես օսկերիչ Վաղինակի տղէն եմ :

— Օսկերիչ Վաղինակի տղէ՞ն ...

Տանտէրն ուրախացած բռնեց նրա թեւից :

— Նես արի, ապօր մանչ, Ռախին ջրից լաւ է :

— Չէ, չնորհակալ եմ, — հրաժարուեց Վարոսը, — ջուրն օր չմարեց՝ ռախին հէչ չի մարէ ...

Նա դնաց, իսկ տանտէրը տարակուսանքով մի պահ նրա եաեւից նայելուց յետոյ, մտաւ ներս :

Երբ Վարոսը եկաւ փողոց եւ անցաւ այդ տան լուսամուտների մօտով, լուսամուտներից մէկին չտապ չտաւոյով բացուեց եւ մի ջահէլ ու դեղեցիկ աղջիկ յատուկ հայեացքով նայեց Վարոսին : Վարոսը հասկացաւ, որ տանտէրը ենթադրել էր, թէ տղան սիրում էր նրա աղջկան, եւ տխուր ժպտաց :

Փողոցը դուրս եկաւ դէպի քաղաքի բարձրում փռուած դաշտը, որ հարթ եւ արձակ դնում էր մինչեւ դիմացի ոչ այնքան հեռակայ սարերը : Վարոսի ձախ կողմում տեսարանը սահմանափակում էին ռադմամթերքների պահեստները, որոնց եաեւում Չերքէզի Զօր կոչուած դրօսանքի ձորակն էր : Զորակի եաեւում, երկարաձիդ բլուրի վրայ, դտնւում էր նոյնքան երկարաձիդ բերդը : Բերդի եաեւում, հովիտով հոսում էր Ախուրեանը : Վարոսի աջ կողմում տեսարանը սահմանափակում էր Ռանչպարների մահվան թաղամասը՝ դիւղատիպ տներով, որոնց եաեւում Զորի Բողազն էր : Դրա եաեւում, հարթ տարածութեան վրայ, դէպի նում էր քաղաքի ամենահռչակաւոր դրօսավայրը՝ Ձիթողկոնց Զաբոլը : Զբօսավայրի եաեւում, դրանից բաւական հեռու, կայարանն էր :

Թէ Չերքէզի Զորը եւ թէ Զորի Բողազը քաղաքի այդ վերին մասում կորուկ ընդհատում էին դիք պատերի պէս, իսկ դաշտով հոսող երկու փոքրիկ ջրերը փոքրիկ ջրվէժներով թափւում էին այդ պատերն ի վար :

(49 – Շար.)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԱՆԻԷՒ-ՊՈՒԱ ՓՈԼՈՄՊԻ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Մայիս 28ի կիրակին Կապոյտ Խաչի Անիէւ – Պուա Փոլոմպի մասնաճիւղը, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, մեծ պիւորութեամբ տօնեց «Մայրերու Օր»–ուան հանդէսը եւ վայլուն յաջողութիւն մը արձանագրեց նիւթապէս եւ բարոյապէս: Թաղապետական Թատրոնի լուսա – ւոր եւ ընդարձակ սրահը՝ իր սպիտա – կածածկ սեղաններով եւ դոյնզդոյն ծա – ղիկներով կը ղիմաւորէր մեր աղգակից – ները, որոնք չարան չարան՝ Փարիզէն ու արուարձաններէն կուգային մասնաճիւ – ղին ջանքերը քաջալերելու բնորոշ դնա – հատանքով: Պատկեր մը սրտապնդիչ եւ քաջալերական մեր ժրաջան Խաչուհիներուն համար:

Օրուան խօսնակը՝ Տիկ. Աբրահամեան, քանի մը խօսքերէ վերջ կը հրաւիրէ Օր. Առաքելեանը՝ Շրջ. Վարչութեան ատե – նապետուհին, որ իր քնքոյշ խօսքերով կը ներկայացնէ Կապ. Խաչի ունեցած օգտա – կար դերը, օգնութեան, զպրոցներու եւ կայանի կազմակերպութեանց մէջ, եւ կոչ կ'ընէ հատարակութեան, որ նիւթապէս ղօրավիզ կենան Կապ. Խաչի, որպէսզի ան կարենայ շարունակել իր առաքելու – թիւնը ու ներկաներու ուղղած չնորհա – կալութիւններով կը վերջացնէ խօսքերը:

Ապա կը հրաւիրուի Տիկ. Խոնդկար – եան, որ անդրադառնալով Կ. Խաչի կա – նոյն մեծ կազմակերպութեան դնահա – տելի աշխատանքին՝ կը դրուատէ հայ հոգի անձնուէր եւ գոհաբերող ոգին հան – դէպ իր ընտանիքին եւ աղգին: Կը չեշ – տէ նաեւ երախաններու հայ դաստիարա – կութեան կարեւորութիւնը եւ դանոնք հայկական չունչով, ոգիով մեծցնելու պահանջը:

Խօսնակն է բեմին վրայ, կը ներկայա – ցնէ մեր համակրելի, ժպտերես հայ երգ – չուհին՝ Օր. Լիլի Տուրեան, որ դաշնակի ընկերակցութեամբ, իր հմայիչ, հնչեղ ձայնով կ'երգէ երկու դասական կտոր – ներ Տոնիցէթթիին եւ Կունոյին, ինչպէս նաեւ մեր սրտին խօսող հայկ. երգեր, ինչպէս՝ «Ձայն ուներ ո՛վ ծովակ», «Մայ – րական»՝ Շերազի, «Նուպար Նուպար» եւ «Հերոսներու երգը», կատարեալ վայելք մը ականջներու, հիացումով մարիկ ըրինք դինքը, սրահը կը թնդայ որոտընդոստ ծափերու մէջ: Հպարտ ենք իրմով, նկա – տելի մեծ յաջողութիւն մըն է հայ օրիոր – դի մը համար որ Պարթեւեանի երգչա – խումբէն հասած է մինչեւ Օփերայի բե – մին վրայ. մեծ ոստում մը աշխատանքով եւ քրտինքով չաղախուած. պիտի փա – փաքինք որ յաջորդական ոստումներով հասնի բարձունքէ բարձունք:

Քան վայրկեան դադարէ եաք Սայաթ Նովայի Համոյթով եւ Նայիրի պարա – խումբի դանազան հանդոյալի ելոյթներով կը չարունակուի հանդիսը:

Ահա Սայաթ – Նովայի Համոյթը՝ բե – մին վրայ, ի՜նչ դեղեցիկ չհնչող պատ – կեր, եւ ի՜նչ դեղեցիկ դարաւոր անուն: Ո՞վ չէ լսացած ժէ. դարու հայ տաղան – դաւոր աշուղին սիրոյ երգերը, իր քեման – չային սիրոյ տաղերը, իր վառքը կապ – մեցին հասնելով մինչեւ պարսիկ պա – լատներէն ներս, եղաւ դուսան մը տա – դանդաւոր, դժբաղատաբար իր եղերական մահը վերջակէտը դրաւ իր փառքին: Համոյթին չհնչող աղջիկներ եւ պատա – նիները իրենց հայկ. տարազներով, իրենց տոհմիկ նուագարաններով՝ սաղ, թմբ – բուկ, ուտ, քէմէնչէ, քանոն, որոնք կուգան դարերու խորերէն, մեղ կ'տա – րեցնեն քանի մը ժամեր, տալով Քոչա – րին, Հովիւին երգը, Սեւանի եւ Նայիր – եան պարերը, Զես ասում եւայլն: Հա – մոյթին քնքուշ երգչուհին մեղմանոյշ երգերը աւելի չհնչող վայր մը տուին համոյթին: Ապրին բոլորն ալ մեր անու – շիկ աղջիկներն ու պատանիները, որոնք անպատում հրճւանքով լեցուցին մեր հո – գիները կատարեալ վայելք մը տալով մեղի, կը ծափահարենք պիրենք:

Կարգը եկած է կայանի Ֆիլմին ցու – ցադրութեան, զոր պատրաստած է Պր. Է. Պարաքեան. անոնք որոնք ճամբու հե – ռաւորութեան պատճառով կայան չեն դացած, չատ հետաքրքրութեամբ հետե – ւեցան դունաւոր պատկերին ցուցմունք – ներուն: Պարզուկ՝ երկյարկանի չէնք մը չրջապատուած, տարածուն դաչտերով եւ բարձրաբերձ ծառերով. հոն են մեր տը – ղաքը խաղուտիկ, վառվռուն կը վագ – վըռտեն հոս հոն՝ կանանչ մարգերու վը – րայ ճարակող սիրուն դառնուկներու նը – ման՝ անհոգ ու զուարթ մայիսներով: Հանդէսի օր է. տղաքը բայօթեայ՝ ա – խորժակով եւ խնդութիններով կը ճաչեն, ասդին քանի մը անուշիկ աղջիկներ եւ մանչուկներ կը պարեն ու կը պարեն Հօյ նազարներ եւ Հօյ նարեր, ոգեւորութիւն ստեղծելով եւ արձագանգ տալով դաշ – տերէ դաշտ:

Հոն է կայանի Տնօրէնուհին Տիկ. Գա – դպեան, յոդնիլ չի դիտեր՝ իր պարտա – կանութեան գիտակից բծախնդրօրէն կը հսկէ բոլորին դարանակալ աչքերով, ոդ – նասիւնն է կայանի վերելքին եւ կեց – ուածքին իր աշխատակիցներով ծափա – հարելի եւ գնահատելի:

Շատ անգամ խօսուած է Նայիրի պա – րախումբին յաջողութիւններուն մասին. պարուհիները իրենց նաչխուն տոհմիկ տարազներով եւ հեզահկուն պարերով պարեցին ու պարեցին հուրիներու նման իրենց չզարչներու դիւթական թովիչքնե – րով: Հապա մեր մանչուկնե՞րը, կայ – տառ ու վառվռուն, իրենց պարերու կըշ – ռոյթով եւ համաչափ ազգիակլի ոստում – ներով ու լեռնային պարերով թնդացու – ցին սրահը, ինչպէս Նաղան պար, Երազ, Լեռնային պարեր, Քէնթօ, կատակ պար, Լեզգինկա եւայլն: Մէկ կողմէն լիբանան – եան երգեր բարձրախօսներով, միւս կող – մէ չարունակուող դանազան պարեր հա – դարումէկ նազանքներով, եւ քիմքերու համադամ ուտելիքներ մեծ ոգեւորու – թիւն ստեղծեցին սրահին մէջ:

Իսկ վիճակահանութիւնը այդ թոհու – բոհին մէջ մեծ յաղթանակ մը տարաւ:

Մեր նորահաս երիտասարդներէն՝ Օն – նիկ Ժամկոչեան՝ խոր դդացումով ար – տասանեց Վարուժանի «Ձօն»ը եւ «Կարօ – տի նամակ»ը, ինչպէս նաեւ Ա. Նարպէյի «Հայ ապրինք եղբարք»ը, վճիտ ու հնչեղ հայկական առոդանութեամբ, բառերը ժայթքող ջուրերու պէս դուրս կը սա – հէին իր բերնէն, չնորհաւորելի խոհապէս:

Հանդէսը վերջացաւ ուշ ատեն: Ներ – կաները իրենց հետ յիշատակելի օր մը տարին. մէկ խօսքով ըսենք՝ կեցցեն Խա – չուհիները:

Բայց վերջացնելէ առաջ ըսենք որ պե – ղարուեստական բաժինը քիչ մը չատ երկար էր: Եւ յետոյ «Մայրերու Օր»ուան նուիրուած էր, սակայն ոչ մէկ յարգանքի խօսք մայրերուն ուղղուած. գոնէ երկու խօսք ըսենք, «Ամէն մայրիկ անուշ է, հայ մայրիկը ուրիշ է»:

ՀՈ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՂՈՍ մէջ երկու համերգներ տուած է Կոմիտաս երգչախումբը՝ խմբավարու – թեամբ Ժիրայր Արսլանեանցի: Երգչա – խումբը, բաղկացած է 150 երգիչ–երգ – չուհիներէ, ընկերակցութեամբ նուա – գախումբի, երգած է դասական եւ հայ – կական երգեր:

ՊԻՅՐՈՒԹԻ «Հայկազեան Գոլէճ»ը, որ Հայ Աւետարանական Համայնքին կը պատկանի, նոր չէնքով մը ընդարձակ – ուեցաւ: Իր հիմնադրութեան Թուակա – նին, 1955ին, Գոլէժը ունէր 43 ուսանող, 10 դասախօս եւ 10 սենեակներէ բաղկա – ցած հին չէնք մը: Այսօր, ան օրինաւո – րապէս ճանչցուած է լիբանանեան կա – ռավարութեան կողմէ իբրեւ համալսա – րանական ատիճանի հաստատութիւն, որ իրաւասութիւնն ունի իր չրջանաւարտ – ներուն ընծայելու Պաքալաւր Արուեստից եւ Պաքալաւր Գիտութեանց տիտղոսնե – րը, որոնք համապօր կը նկատուին պե – տական վկայականին: Գոլէժը այժմ ունի չուրջ 500 ուսանող եւ 55 դասախօս: Վարժարանի հայապետական մատենա – դարանը, մէկը հայկական սիրուքի լա – ւադոյններէն, ունի 11·500 հատոր գիրք եւ թերթերու հաւաքածոներ:

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ «Յակոբ Տէր–Մել – քոնեան» թատերասրահին մէջ, Մայիս 31ին, նախաձեռնութեամբ Համազգայինի տեղւոյն մասնաճիւղի երաժշտական յանձնախումբին, երգահանդէս մը տեղի ունեցած է, ի նպաստ Լիբանանի Սպղ. Երաժշտանոցի տնօրէն Հայր Ժօզէֆ Խուրիի: Երաժշտանոցի երկսեռ աչա – կերտութիւնը (20 հոգի, Տիկին Արփինէ Փէհլիվանեանի դասարան) երգած է հայ – կական ժողովրդային եւ օփերայի ար – գեր, ինչպէս նաեւ մեկնաբանած է եւրո – պական օփերաներու կտորներ:

Ա.Թ.Ե.Ռ.Ի «Ռէքս» թատերասրահին մէջ տեղի ունեցած է Մայիս 28ի չքեղ հան – դիսութիւնը, նոյն թուականին: Ներկայ գտնուած են երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերը, աղգային մարմիններու անդամները եւ խուռներամ բազմութիւն մը, առաւելաբար երիտասարդներ: Օր – ուան նախագահն է եղած Ճար. Մխիկ – եան, իսկ բանախօսը՝ Հայր Մարուխ – եան: Խօսք առած են Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան ներկայացուցիչ՝ Ե. Գասար – ճեան եւ Սպղ. կեդր. վարչութեան առե – նապետը՝ Ն. Յակոբեան: Մայիս 28ի ա – ռաւօտեան, բազմահարիւր երկսեռ բազ – մութիւն մը «Ազատ Օր»ի խմբագրատու – նէն հեռկն եւ հայկական դրօշներով ուղ – ղուած է Անծանօթ Զինուորի դամբա – րանը: Ի յիշատակ Հայաստանի անկա – խութեան համար զոհուած հերոսներուն ծաղկեպսակ մը դետեղուած է հոն:

ՆԻԿՈՍԻՈՅ Համազգային Մշակութա – յին Միութիւնը պատշաճօրէն տօնած է «Մայրերու Օր»ը Մայիս 24ին: Բանա – խօսած է վարչութեան քարտուղարուհին՝ Տիկին Լիզա Արմաղանեան:

ՖԻՔՍԻ մէջ Մայիս 10ին, եւ Գոքի – նկայի մէջ Մայիս 12ին տօնակատարուած է «Մայրերու Օր»ը: Զոյգ հանդիսութիւն – ներուն բանախօսած է Տիկին Թադուհի Պարթիկեան, անդամ Հ. Օ. Մ.ի Կեդր. վարչութեան, Մ. Նահանդներ: Թեսա – ղոնիկիի մէջ ալ Մայիս 14ին յիշատակ – ուած է Հ. Օ. Մ.ի Օրը:

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

—o—

Քորսիքացի բժիշկ մը դրան վրայ դրուած էր.—

«Բժիշկը կ'ընդունի ժամը 15էն 16, ա – մէն ամսուան առաջին Ուրբաթը»:

×

Ֆրեսերիք Բ. ճաչի հրաւիրած էր Վոլ – թէրը եւ կամաց մը պղտիկ այցետոմս մը դրած էր փիլիսոփային պնակին տակ ուր դրուած էր.— «Վոլթէր էչ մըն է: Ֆրե – սերիք Բ.»:

Վոլթէր դաւ տոմսը եւ առանց իյրար անցնելու բարձր ձայնով կարդաց. «Վոլ – թէր էչ մըն է: Ֆրեսերիք երկրորդը»:

×

Տիկին մը օր մը կը հարցնէ Քլեման – սոյի թէ արդեօ՞ք լաւ բան մը կ'ընէ իր տղան Փոլիթեքնիք վարժարանը պատ – բաստելով:

— Ինչո՞ւ չէ, կ'ըսէ Քլեմանսօ: Փոլի – թեքնիք աւարտողները չատ լաւ մարդիկ են: Ամէն բան դիտեն բայց... ուրիշ ո – չինչ:

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷ)

Հակառակ այս բացորոշ յայտարարու – թեան՝ ընկեր Սուսերեանց չարունակեց իր բողոքներն ու պահանջները յանուն ժողովուրդին, հասարակական չահերուն, պրոլետարիատ դասակարդին, եւայլն: Միքիչ աղա անդրդուելի մնաց:

— Վաղը կը տեսնուինք, ըսաւ վերջա – պէս ընկեր Սուսերեանց ոտքի ելլելով:

Հետեւեալ առաւու «Հանրային Կար – ծիք»ը սա լուրը կուտար.

«Աչքի օր Ֆ. Թաղի Թաղական Խոր – հուրդի տեղեապետ Պօղոս էֆէնտի Ս. Պարբարք Հօր ներկայանալով անձամբ իր հրաժարականը մատոյց տեղեապետի պաշտօնին: Խորհուրդի երկու միւս ան – դամներն ալ իրենց դրաւոր հրաժարա – կանը դրկած էին:

«Կը լսենք թէ սոյն հրաժարականները պիտի ընդունուին եւ անմիջապէս նոր Թաղական Խորհուրդի ընտրութեան հրա – հանգ պիտի տրուի: Այս կերպով կարե – լի պիտի ըլլայ վերջ մը դնել Ֆ. Թաղի խնդրին, որ բաւական ժամանակէ ի վեր կը գրաղեցնէ Վարչութիւնը»:

Այս անդամ Մարդար էֆէնտիի յաղ – թանակը վճռական էր եւ իր կուսակից – ներուն ուրախութիւնը չափ չունէր: Ըն – կեր Կայծունի պահ մը խորհեցաւ դիչերը լուսադարձել Շանթ լսարանը, բայց լսա – րանին նիւթական անճկութիւնը չթոյ – լատրեց այդպիսի չռայլութիւն մը:

Միւս կողմէ հակառակ կուսակցութիւ – նը պինաթափ չէր եղած, ընդհակառակն այս ձախողանքը նոր կրակով մը պինած էր պինքը:

— Նոր ընտրութիւն, կը գոչէր ընկեր Սուսերեանց, թող կատարուի նոր ըն – տրութիւնը եւ պիտի տեսնենք թէ ո՞ր կողմն է ղօրաւորը... Չախչախիչ մեծա – մասնութեամբ պիտի վերընտրենք Պօղոս էֆէնտին:

— Այս անդամ Մարդար էֆէնտի ու իր մարդիկը պիտի ընտրենք, կը պատաս – խանէին հակառակ կողմէն, Պօղոս էֆէն – տիին պէս խաղք եղած մարդ մը Թաղա – կան չի կրնար ըլլալ, տակա պատաւ չի բերեր մեր Թաղին:

Պարոն Թորգոմ թէեւ լինքն ալ կը յո – խորտաբ, բայց խեղճը սկսած էր մտը – տալ:

Այս պայքարին մէջ չատ որոշ դիրք մը բռնած էր Պօղոս էֆէնտիի կողքին ու Մարդար էֆէնտիի դէմ: Եթէ երբեք վա – ճառականը Թաղական ընտրուէր՝ բանը բուրդ էր, որովհետեւ վստահ էր, որ Մարդար էֆէնտի երբեք պիտի չներէր ու առաջին գործը պիտի ըլլար պինքը դուրս նետել դպրոցէն, ուր տարիներէ ի վեր կը պաշտօնավարէր:

ԺԴ.

— Եղբայր, Պօղոս էֆէնտիին անունը ձեր ցանկէն վերցուցէք, պոռաց Մանուկ աղա ուսուցչին՝ երբ այս վերջինը տես – նելորդ անդամն ըլլալով եկած էր անոր թեկնածուութիւնը պաշտպանելու:

— Ինչո՞ւ համար...

— Որովհետեւ ընտրելի չի կրնար ըլլալ:

— Պատճառն ի՞նչ է:

— Մեր Թաղէն հեռացած է՝ անոր համար:

— Անանկ բան չկայ. մարդը պարզա – պէս օդափոխութեան գացած է, մէկ – երկու ամիսէն պիտի վերադառնայ...

— Տունը վարձու տուեր է, դիտել տուաւ Մանուկ աղա, վերադառնալու միտք ունեցող մարդը իր անձնական տու – նը վարձու կուտա՞յ:

Այս անակնկալ յայտարարութիւնը չը – փոթեց Թորգոմը:

— Սխալ ըլլալու է, կմկմաց:

— Այս առաւս թեզլալ Յակոբ աղային իմացայ... հինգ օրէ ի վեր պայմանա – գրութիւնը կնքեր է արդէն... յոյն վա – ճառական մըն է բռնողը:

Այս մանրամասնութիւնները ալ աւելի չփոթեցին խեղճ ուսուցիչը:

Եթէ լուր տարածուէր, Թաղին մէջ չատ դէչ ազդեցութիւն յառաջ պիտի բերէր:

Եւ ցաւալին այն է, որ թեզլալ Յակոբ աղա ընդդիմադիր կուսակցութեան կը պատկանէր:

— Քանի որ այս Թաղին մէջ տուն ու – նի՝ Պօղոս էֆէնտի միչտ Թաղեցի կը համարուի եւ հետեւաբար ընտրելի է, առարկեց Թորգոմ:

— Անանկ չէ, էֆէնտի, պատասխանեց Մանուկ աղա, մարդ զանազան Թաղերու մէջ տուներ կրնայ ունենալ, այդ ամէն Թաղին Թաղեցի՞ն կ'ըլլայ... բնականա – բար ոչ. Թաղեցի ըլլալու համար այդ Թաղին մէջ բնակելու է... Սահմանադ – րութիւնը բացորոշ է այդ մասին: Դուն տակաւին երիտասարդ ես, այս բաններուն խելքդ չի հասնիր, բայց ես այս գործե – րուն մէջ ծերացեր եմ, պարապ տեղը Պօղոս էֆէնտիին քուէ մի տաք, նոյնիսկ եթէ ընտրուի՝ կարելի չէ որ Թաղական ըլլայ...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ· Արամ Պայրամեան (Փարիզ) 80 ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ի :

×

Շաթիյոնէն բարեկամ մը՝ 100 ֆր·:

×

Գրիգոր Միրաքեանի թաղման առթիւ, Սարգիս Քէօսէեան կը նուիրէ 30 ֆր· «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պր· Երուանդ Քէօչկէրեան՝ սափրիչ : Իմէ եւ պինգը ճանչցողներէն կը խնդրուի դրել Պ· Բիւզանդ Քէօչկէրեանի հետեւեալ հասցէով·

Mr Puzant Keuchguérian
St. Ceciliapad 3
Venray (Pays-Bas)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ Կամ· եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին :

18 Յունիս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ
ընկ· ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը Նոր Սերունդին կողմէ : Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր· Օր· Ժրնըվիեվ Պարտաքճեանէ եւ Արսինէ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ : Նաեւ երգ ու մեներգ :

Մուտքը ազատ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ· Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարկները·—

Միւնաս Թէրգեանի թաղման առթիւ·— Հ· Բ· Ը· Մ·ի Տիկնանց յանձնախումբ, եր· Ա.Ճարեան, Ժանօ Յովհաննէսեան, Շէյլէլքեան ընտանիք 50ական, Խորէն Մուրատեան, Ստեփան Մինասեան 30ական, Մարկոսեան ընտանիք, Փավրոս – եան ընտ·, Շարլ, Գառնիկ Պօղոսկեան, Նաճարեան ընտ·, Մեքիքեան ընտ·, Ռոպէր Մարդարեան, Ռիպէքա Սեմէրճեան, Պօղոս Զիլինկիրեան, Տիգրան Յովհան – նէսեան, 20ական, Յակոբ Գորաճեան, Մկրտիչ Պօյաճեան, Հայկ Սեմէրճեան, Յարութիւն Շաղլասեան, Յարութիւն Ա– լեքսանեան, Հոգեւոր քոյրեր 10ական :

Իւղաբեր Արթինեանի մահուան առթիւ· Նարդուհի Պապուչեան, Գէլէչեան (Լիոն) 10ական, Գօրթօչեան ընտ·, 20, Գամ – պուրեան Բարսեղ 20, Զուքուրեան ընտ· 10 ֆր·:

×

Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղ· Օժանդակ Տիկնանց Մխուիթիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 10 ֆր· Պր· Սարգիս Քէօսէեանէ, Գրիգոր Միրաքեանի մահուան առթիւ :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Փոթորիկ» խումբի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 21ին, Մշակոյթի Տուն : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տուն : Կարեւոր օրակարգ :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍԱԽՕՒԻՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑԻՆ

Այս Շաբաթ օր, 17 Յունիս երեկոյեան ժամը 8·30ին տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ կիրակնօրեայ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը, հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
(կաթող· Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

Հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլորը իրենց ներկայութեամբ քաջալերել կրթական այս ձեռնարկը :

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս Կիրակի ԱՆՏԻԵԻ դարաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
ծորակառոյց ՄՏԱԽՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողմին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը :
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22 :

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաշացուցակին համաձայն : Կարելի է նախօրօք սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով Անտիեի 989–46–31 եւ կամ Աղքատախնամի կեդրոնը 878–02–99

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ, ԽՈՐՈՎԱԾ, ՔԷՓ՝ կէսօրին եւ քէ երեկոյին : Անջատ առատ ամէն տեսակ ուտեստեղէն եւ ըմպելիներ :

Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգեւ անակնկալներ, առիթ տալով պատշաճ պարեալներուն նոյնպէս զուարճանալու :

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :
Մուտք 5 ֆր· ուսանող եւ երախաներու 2 ֆրանք

Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են : Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն :

ԾԱՆՕԹ·— Անտիեի երթալու համար շոգեկառք առնել կառ տիւ Նորէն եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ բիւ 10 օթոպիւսով իջնել Անտիեիի հաղաքապետարան : — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10 :

Հանգստեան տուներու կառճն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար : :

ԿԱՐԵՒՈՐ·— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով չգալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն :

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք· Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան, *Սէն Մօրիսի Ֆլօ–Մոնտէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,*
ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի
Կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոքառ մը կը մեկնի եկեղեցւոյ դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին :

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամիւռով խորոված եւն·

Հանգանակութիւն չկայ

ՇԱՒԻԼԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի :

ՆՈՒԷՐ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Մարսէյլի մէջ Պ· Գալուստ Ահարոն – եանի թոռան՝ Էրվէ Գալուստի մկրտու – թեան արարողութեան յաջորդող ընդու – նելութեան ընթացքին սրտաբուխ կերպով նուէրներ եղած են Հայ Մամուլին (Յառաջ եւ Աշխարհ), ի դնահատութիւն ա– նոնց բերած մեծ նպաստին Ֆրանսահայ դաղութին : 50ական ֆր· նուիրած են երկու թերթերուն Պ· Մկրտիչեան, նորածին Գալուստի մեծ–հայրը եւ մայրը :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Յունիս 18, Ո Մօտա

Կազմակերպուած Իսմանի Հայ հա – մայնքի Բարեկամական Միութեան կողմէ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն·

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ·

— Ժամը 13ին հացկերոյթ·

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն :

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ամավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան· Հեռաձայն 027–18–28 :

Ճաշադին 25 ֆրանք :

Տեղերը վերապահել մինչեւ Յունիս 22

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Ժեռմի եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժեռմի եւ շրջակայքի հայ հասարակութիւնը 15 Յունիս, Սէն Ժեռմի դպրոցի սրահի մէջ ժամը 21ին, Թաղը հեռաքրքրող հարցերու շուրջ :

×

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր· Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր հայրենակիցները այս կիրակի 18 Յունիս կէսօրէ ետք ժամը 15ին Մշակոյթի Տունը, 17, Ռիւ Պլէօ, Մեթրօ Քաստէ : Կարեւոր օրակարգ :

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise — PARIS (9e)

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

Կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ· Պէշիկթաշլեան – Գ· Մ· Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES
Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան եւ իր նուագախումբը
Կ'արտասանէ Ժան Թասլաճեան *Զանազան անակնկալներ*
Ձեկուցում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ նիւթական
ՃԱՇԱԳԻՆ 30 ՖՐ·
Երթեւեկի համար, Իսիէն մասնաւոր կառքեր ժամը 18ին Օփիթալ Փերսիէ, Ռիւ տը լա Տեֆանս, եւ Իսիի քաղաքապետարան : Վերադարձը ապահովուած է :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

ՀԲԸՄ

MUSÉE GUIMET
6, Place d'Iéna
(Métro Iéna)

INVITATION

Dans le cadre du Cycle
AUDITIONS DÉBATS 72 DE L'UGAB
le Mardi 20 Juin à 20 h 45

Première Partie
Trois Premières Auditions :
Œuvres de : A. BABADJANIAN
S. KAZANDJIAN
L. TJEKNAVORIAN

Deuxième Partie
Causerie-Débat sur le "Cinéma"
Mass-Média - Langage de notre temps
Film de : CLAUDE LELOUCHE

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կրնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիղիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրնկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ :

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ :

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս :

(Անձրեւի պարագային Յունիս 2ի Կիրակին) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէն·— Վիէնի Հայ Ազգ· Միութեան տարեկան դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 9ին :

×

Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ կազմակերպուած «Հերոսներու Օր»ուան նուիրուած դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 23ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն–Մօրիսի ծանօթ դաշտին վրայ :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին կողմէ Յունիս 18ին, Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 14էն սկսեալ Փոն–տ'Էվէքի (Լա Փոերի) պաղ աղբիւրին մօտ :

Երգ, արտասանութիւն, պար դպրոցի աշակերտներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում :

Անձրեւի պարագային նոյն հանդէսը Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ, 40, Ռիւ Վիքթոր Ֆոժիէ, Վիէն :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ամավերջի հանդէս – դաշտահանդէսը Յունիս 25ին :

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պանեէօ–Բաչանի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի, Յունիս 18 դէպի Էթրըթա (Ֆրանսայի գեղեցիկ ժայռերը) :

Ժամադրավայր·— 1) Առաւօտեան ժամը 7ին Պանեէօյի Լիւքս սինեմային առջեւ : 2) 7·15ին Փորթ տ'Օրլէանի Զօր· Լըքլէրքի արձանի քով :

Երթուդարձ 25 ֆր·: Երախաներուն համար (10 տարեկանէն վար) կէս գին :

Արձանագրուիլ Կապոյտ Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել՝ 253–49–78 :

Անձրեւի պարագային պատսպարուած տեղ ապահովուած է :

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
15
ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI
15 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.440

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.440

ՈՐԱԿՆ ՈՒ ՃԱՇԱԿԸ

—o—

Սփիւռքեան մամուլի պարբերական ար–տայայտութիւններէն կը հետեւի որոշա – պէս, թէ արդիականութեան յառաջապահ նորերէ ոմանք չար ու վատ բան կ'ընեն՝ նորութեան սիրոյն անճաշակ պատկեր պարզելով յաճախ ու բեմադրելով «մչա–կոյթ»ի պիտակին տակ անորակ գործեր։

Որակի եւ ճաշակի հասկացողութեան մէջ մարդիկ կրնան տարբերիլ անշուշտ, համաձայն գնահատութեան իրենց չա – փանիշներուն։ Դաստիարակութեան, ճա–նաչումի, պիտութեան, արուեստի ըմ – բռնումներու, մտաւոր ու հոգեկան պատ–րաստութեան հարց մը կայ՝ որուն մա–սին խօսիլը ապատիթ ու անտեղի կը նկատենք այս սիւնակին մէջ։

Բայց որպէսզի մօտաւոր գաղափար մը տանք այն «որակ»ին ու այն «ճաշակ»ին մասին, որ կը ցուցադրուի վրիպած «մչա–կութային» հաւաքոյթներու մէջ, ան–պատեհ չենք նկատեր հայ պաշտօնակից–ներու եւ զանազան աշխատակիցներու կողմէ մատնանշուած կարգ մը երեւոյթ–ներ յանձնել հանրային ուշադրութեան։

1.— Հայ ունկնդիր եւ ականատես հա–մարակութեան մատուցուած ամէն գործ (երգ, նուագ, ներկայացում, դասախօ–սութիւն, արուեստանոցիկ, պար, եւն.) նախ պիտի համապատասխանէ ժողո – վուրդի ընկերային մակարդակին եւ հասկացողութեան. ապա նո՛ւ զայն բարձրացնելու, մշակելու եւ զարգացնե–լու հաւասարը պիտի ունենայ։

Ամէն հասարակութիւն ինքնայատուկ բարքեր, մտաւոր ու հոգեկան աշխարհ, զարգացում եւ հասկացողութեան աս – տիճանաչափ, ազգային եւ բարոյական իմացումներ, միջավայրէն ու ժամանա–կէն թելադրուող պահանջներ ունի։

Հետեւաբար, այդ հասարակութեան ներկայացող ամէն անհատ կամ միու – թիւն պիտի ձգտի ներդաշնակուիլ իր «ննթահող»ին հետ, կարելի չափով նաեւ զայն հերկելու եւ մշակելու առաջադ – րանքով։

ՈՐԱԿ կ'ունենան մեր մչակութային ձեռնարկները՝ երբ կ'ամբացնեն արժէք–ներու գիտակցութիւնը, կը խորացնեն ճանաչումը լայն զանգուածներու, կը մշակեն ըմբռնումի եւ թափանցումի ա–նոնց կարողութիւնը ու քան մը կ'աւել–ցնեն ունկնդիր եւ հանդիսատես հասա – րակութեան այդ կարելիութիւններուն վրայ։

Այս կէտը անտես առնել՝ նախատինք մըն է ներկայ բազմութեան հանդէպ· առնուազն յարգանքի պակաս եւ անփափ–կանկատութիւն է։ Բայց մանաւանդ ան–պատշաճ վկայութիւն է նախաձեռնարկ միութեան եւ յայտարարին մասնակից ան–ձերու մասին։

2.— Որակի բացակայութիւնը, իր կար–ղին, բաց դուռ կը թողու անճաշակու – թեան։

Ցաճախ դիտել տուած ենք թէ «հան–դիսականներու մեծ բազմութիւն ապա – հովելու» մտահոգութիւնը մեզ պէտք չէ մղէ առնելու քայլեր կամ ընելու կար–գադրութիւններ, որոնք գոհացում կ'ըն–ծայեն թէեւ... «բոլորի՞ն ալ պահանջ–ները»՝ սակայն կը կազմեն ժխտումը անձերու եւ միութեանց հիմնական նպա–տակներուն։

Ընելիք չենք ունենար բոլոր անոնց, որոնք կերուխումի, խնջոյքի, հաւաքա–կան թեթեւ ժամանցներու եւ «հաճոյալի պահերու» առիթ կ'ուզեն ստեղծել, ու մասնակիցն կ'անցնին գործի։ Այս պա–րագային, սակայն, ոչ մէկ միութիւն իրաւունք պէտք է ղրկայ «մչակոյթ»ի,

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳՐՈՄԻԿՈՅԻ ՓԱՐԻԶԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—o—

Ֆրանսայի եւ Խորհ. Միութեան Ա.Բ – տաքին նախարարները՝ Շուման եւ Գրո–միկո իրենց առաջին հանդիպումի ըն–թացքին, համաձայն գոնուեցան Ֆրան–սայի երկար ժամանակէ ի վեր պահա – պանած տեսակէտին շուրջ։ Արդարեւ, ե–կու նախարարները ընդունած են միջուկ–եան ուժերու կրճատման հարցը՝ Եւ–րոպայի մէջ, չհաշուել եւրոպական ապա–հովութեան խորհրդաժողովի հետ։

Փարիզ, ինչպէս ծանօթ է, դէմ է ա–մերիկեան ուժերու հեռացումին կամ նուազումին Եւրոպայի մէջ, քանի որ խորհրդային ուժերը փոխադարձաբար հեռանալով Արեւելեան Եւրոպայէն, փաս–տօրէն Եւրոպայի մերձ պիտի գտնուին, մինչ Ամերիկացիք պիտի քաշուին Ատ–լանտեանէ անդին։ Փարիզ կ'ուզէ ապա–հովութեան երաշխիք ունենալ։

Ըստ գոյացած համաձայնութեան, Եւ–րոպայի ապահովութեան խորհրդաժո – ղովը առանձին մայրաքաղաքի մը մէջ կը գումարուի, իսկ պինուորական ուժերու կրճատման հարցը կը քննուի ուրիշ վայ–րի մը մէջ անջատաբար։

Մ. Շուման խօսակցութիւններու ըն – թացքին նկատել տուած է, թէ դերմանա–խորհրդային դաշնագրի կնքումով, ինչ – պէս նաեւ Պերլինի համաձայնագրի իրա–կանացումով նպաստաւոր պայմաններ ստեղծուած են Եւրոպայի համար։ Ֆրան–սա այժմ ոչ միայն համաձայն է մաս – նակցելու Եւրոպայի ապահովութեան խորհրդաժողովի նախապատրաստական աշխատանքներուն, այլեւ կը դնէ, որ երկու Գերմանիաները այլեւս պէտք է մաս կազմեն ՄԱԿի։ Այս իմաստով պէտք է աշխատիլ։

Խորհրդային Արտաքին նախարարը տե–ղեկացաւ նաեւ Նախագահ Փոմփիտուի հետ, եւ Ե Ր Կ Ո Ւ Մ Տ Ե Ք քննու – թեան առին միջազգային հարցեր, ինչ – պէս նաեւ երկու երկիրներու յարաբերու–թիւններու հետ աղերս ունեցող խնդիր–ներ։ Այս վերջին նիւթին քննութեան առ–թիւ տրամադրութիւն յայտնուած է ա–ւելի մղում տալ տնտեսական համագոր–ծակցութեան։ Գրոմիկոյի տեսակէտով՝ Ֆրանսա եւ Խորհ. Միութիւն օրինակ հանդիսացան եւ ճամբայ բացին միջ–եւրոպական յարաբերութիւններու բարե–լաւման ուղղութեամբ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՌՔԵՐՈՒ կայքի տուղանքները պի–տի սղեն Ցուլիս մկկէն սկսեալ, փափի–յոնը 10էն 20 Ֆր·ի կ'անցնի, իսկ վտան–գաւոր նկատուած կայքերու համար կա–րելի է ութ օր բանտարկութեան կամ 160էն 600 Ֆր· տուգանքի դատապար – տուիլ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ երկու սենոիքաններ են այս անգամ որ կ'ուզեն հաւաքական չարժում մը ստեղծել Ցունիս 23ին։ Արդարեւ ՍԿ·ԺԿ·ԹԿ·ին կը միանայ ՍԿ·ԼՓ·ՏԿ·ԹԿ·ն եւ միասնաբար կ'ուզեն նախ երկաթուղիի 48 ժամուան գործադուլ ապահովել։ Ցու–նիս 23էն առաջ իսկ, զանազան չարժում–ներ սկսած են արդէն։

ԻՐԱՔԻ փոխ – վարչապետը պաշտօ – նական այցելութեամբ Փարիզ կուգայ մինչ կը չարունակուին քարիւղի բանակ–ցութիւնները։ Փարիզ կը գտնուին նաեւ բազմաթիւ Անգլիացիներ, Հոլանտացի – ներ, Ամերիկացիները որոնք չհակակից են Ա.Ց·Փ·Սի·ի մէջ, բայց կը թուի թէ ի վերջոյ Ֆրանսա առանձին պիտի խօսի իրաքցիներուն հետ, եւ միայն իր անու–նով։

ՈՒԻՆՏՍՐԻ դուքսը միայն իր կինը նշանակած է իբրեւ ընդհանրական ժա–ռանգորդ իր հարստութեան։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՓՈՄՓԻՏՈՒ Ուրբաթ օր պիտի նախագահէ առեւտրական դատա–րաններու ընդհ. համագումարին։ Այս առթիւ կը յիշատակուի որ Ֆրանսայի մէջ տրուած տարեկան 350 հազար դատական վճիռներու 120 հազարը Առեւտուրի դա–տարաններու կողմէ կը տրուին։

ԻՏԱԼԻՈՑ Համայնավար կուսակցու – թիւնը ներկայիս մէկ միլիոն 525·672 անդամ ունի, որոնց 4644ը 1972ի սկիզ – բէն միայն անդամակցած են։ Այս տեղե–կութիւնները տրուած են Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթ՝ Ունի – թայ կողմէ։ Յիշենք նաեւ որ վերջին ընտրութիւններուն համայնավարները 9 միլիոն ձայն ապահոված էին։

ՊԱՐՍԻՑ Շահին Զուիցերիա այցելու – թիւնը կը չարունակէ խառնակութիւններ ստեղծել։ Ծանօթ է որ Աչխատանքի Մի–ջազգային Բիւրօն Պարսից Շահը հրաւի–րած էր, որպէսզի ան ողջունէ, Ցունիս 14ին, աշխատանքի միջազգային համա – դումարին 57րդ հաւաքոյթը։ Մամուլն իսկ չի ծածկեր որոշ վերապահութիւն։ Ժընեւի դիմաւոր հրապարակներու վրայ արդէն կառափնաններ չինուած են ի նը–շան բողոքի։ Զանազան կոյսեր նախա – տեսուած են եւ բողոքի հանրագրութիւն–ներ ալ կը ղրկուին։

ՍԻՆԱՑԻ անապատի հիւսիս. գօտիին մէջ, Միջերկրականի ափին, իսրայել – եան եւ եգիպտական օդանաւեր բախում ունեցան իրարու միջեւ։ Երկու կողմերն ալ տարբեր ձեւով կը ներկայացնեն մի–ջադէպը։ Ըստ Թել Ավիվի՝ երկու Միկ–21 օդանաւեր վար առնուած են իսրայէլեան օդանաւերու կողմէ։ Ըստ Գահիրէի՝ եր–կու Միրաժ օդանաւեր զգեստուած են, իսկ իրենց օդանաւերէն երկուքը վնաս – ուած է։

ՓԱՐԻԶԻ մէջ Հիւս. Վիէթնամի պատ – ուիրակութեան նախագահը անգամ մը եւս պահանջեց, որ բանակցութիւնները վերսկսին իրենց եւ Ամերիկացիներու ու Սայկոնի ներկայացուցիչներու միջեւ։ Մայիս 4էն ի վեր վեցերորդ անգամն է, որ վերսկսման առաջարկ կ'ըլլայ։

ԼԻԹՈՒԱՆԱՑԻ երիտասարդ մը ինք – նին այրեց՝ բողոքելու համար խոր – հըրդային զրաման դէմ։ Մայիս 18ին ուրիշ երիտասարդ մը «Լիթուանիա ա–պատ» պոռալով ինքզինք այրած էր, իսկ երիտասարդին թաղումին բուռն ցոյցեր տեղի ունեցած էին Քոնաս քաղաքին մէջ։ 200 երիտասարդներ ներկայիս բանտ կը գտնուին։ Զերբակալուած էին Մայիս 18ի եւ 19ի ցոյցերուն։ Խորհրդային բա–նակը Լիթուանիոյ վրայ յարձակեցաւ եւ գրաւեց զայն 1940ին։

ՔՈՒՊԱՑԻ վարչապետը՝ Ֆիտէլ Քաս–թրօ Արեւելեան Պերլին ժամանեց։ Դիպ–լոմատական աշխատողներ եւ բանուորներ, որոնց արտօնութիւն տրուած էր բացա – կայելու գործէ, դիմաւորեցին զայն։ Քաստրօ Արեւելեան Գերմանիա պիտի մը–նայ չաբաթ մը։

ԻՌԱ. առաջարկեց խօսակցութիւններ ունենալ Ուայթլոյի հետ։ Հիւս. Իրլան–տայի Անգլիոյ լիազօրը մերժեց։

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան «քննիչ յանձնաժողով»ի պատասխանատուները, որոնց մէջ՝ Մօրիս Ֆօռ, Ռընէ Պելլիէռ, Ռոպէր Ֆասլը, Անրի Քայավէ դռնփակ նիստ մը գումարած են առջի օր Վերսալոյին մէջ եւ հաստատած թէ պիտի չմասնակ–ցին Լիլլի համագումարին (Ցունիս 24–25)։ Ռոպէր Ֆասլը բողոքած է նաեւ այն նա–խատական խօսքերուն դէմ զոր Ժ. Ժ. Սերվան Շրէյպէր արտասանած է Պլլիէռի դէմ (ծերութիւնը տխուր բան է, ըսած էր)։ Գալով կուսակցութեան նախկին նախագահ Մօրիս Ֆօռի, յայտարարած է թէ կուսակցութեան միասնականութեան պահպանումը կը պահանջէ Սերվան Շրէյ–պէրի քաշուիլը նախագահական աթոռէն։

ՀԱՐ. ԱՓՐԻԿԷի մէջ փոխադրակառք մը գետը ինկաւ։ 60 հոգի խեղդուեցան։

ՔԱՄՊՈՃԻ գահընկէց իշխանը՝ Սիհա–նուք Ցունիս 19էն 22 պիտի այցելէ Ռու–մանիա, Եուկոսլաւիա, Ալպանիա, Ալ–ժերիա եւ Մաւրիտանիա։

ՊԿՏՐՈՒԹԻ պաղեստինեան չղջանակ – ները կը յայտարարեն, թէ ճափոնցի երեք ահաբեկիչներու վստահուած առաքելու–թիւնն էր սպաննել Զօր· Տայեանը։

ՊԱՏՄԱ. – ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՈՇԻ «ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐՔ»Ը

ԵՒ ԻՐ «ՄԵՐՁԱՓՆԵԱՅ ԻՐԱՒՈՒՆՔ»Ի ԲԱՆԱՁԵՒՈՒՄԻՆ ԱՐԾԷՔԸ ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Այս գրութիւնը ամփոփումն է եռ. Գ. Բարսեղովի ռուսերէն յօդուածին : («Պատմա – Բանասիրական Հանդէս, 1971 Թիւ 4) :

Միջազգային ծովային առեւտուրի առաջադէմ այն սկզբունքները, զորս առաջադրած եւ պահպանած է Կիլիկիոյ Հայկական Թագաւորութիւնը, այդ հարստութեան անկումէն (1375ի) վերջ ալ շարունակեցին ունենալ իրենց ազդեցութիւնը միջազգային ծովազնացութեան զարգացման վրայ :

Հայերը, օգտագործելով իրենց ձեռք բերած փորձառութիւնն ու յենած բազմաթիւ երկիրներու մէջ հիմնուած հայ առեւտրական գաղթավայրերու վրայ, չարունակեցին աշխոյժ միջազգային առեւտուր ունենալ, միւս յաջողութեամբ մրցելով կամ գործակցելով աշխարհի մեծագոյն ծովային Պետութիւններուն՝ Վենետիկի, Ճենովայի, Փորթուկալի, Հոլանտայի, Մեծն Բրիտանիոյ, Սպանիոյ եւ այլոց հետ :

Իրրեւ պետականութենէ զուրկ ժողովուրդ, Հայերը մեծ դժուարութիւններու եւ արգելքներու կը հանդիպէին իրենց առանդները կիրառելու համար միջազգային ծովային իրաւունքներու զարգացման մէջ, որոնք նախատեսուած էին Միւթթար Գոշի «Դատաստանագիրք»ով : Այնուհանդերձ, «Մերձափնեայ իրաւունքին՝ յօդուածները օրէնքի ուժ ստացած էին դրեթէ բոլոր հայ գաղթավայրերուն մէջ, անոնք՝ որոնք կը զբաղէին ծովային առեւտուրով· օրինակ՝ Լեհաստան, Ղրիմ, Վրաստան, Ռուսաստան եւ այլուր :

Ուշագրաւ են Լեհաստանի թագաւոր Գազիմիր Գ.ի կողմէ 1334 եւ 1356 թուականներուն իր երկրի սահմաններուն մէջ ապրող հայ առեւտրականներուն տրուած արտօնութիւնները : Իսկ աւելի պերճախօս են Սիգիզմունդ Թագաւորի 1515ին Լվովի Հայերուն տուած առեւտրական լայն իրաւասութիւնները, որոնք կը բխէին Գոշի Դատաստանագիրքէն : Սիգիզմունդի 84 սրաբուսը կը թելադրէր, որ եթէ նաւը վտանգուէր որեւէ քաղաքի մօտ, բնակիչները պարտաւոր էին օգնել ազատելու թէ՛ նաւը եւ թէ ապրանքները եւ յանձնել տիրոջը :

Անոնք եթէ չեն ուզեր փրկել նաւը առանց վճարի, կրնան միայն 5 առ հարիւր առանալ· իսկ եթէ այդ քիչ կը դանեն՝ 10 առ հարիւր, թէեւ հայկական օրէնքով որեւէ վճար նախատեսուած չէր եւ առանց պայմանի օգնելու պարտաւոր էին : Այս կը նշանակէ, որ Հայոց օրէնքը չատ աւելի յառաջադէմ եւ մարդասիրական էր :

Պատմութենէն յայտնի է, որ Լեհաստանի բոլոր քաղաքներուն մէջ ապրող հայ առեւտրականները աշխոյժ առեւտուր ունէին Սեւ ծովու ափամերձ (Մոլտաւիոյ, Վալախիայի, Ղրիմի եւ անկէ ալ Տրապիզոնի) Հայաստանի եւ ամբողջ Արեւելքի հետ :

Անոնք իրենց սեփական նաւերը ունէին նաեւ Պալթեան ծովու մէջ :

Պատմական բազմաթիւ փաստեր եւ պայմաններ կան, որ վերոյիշեալ հայ գաղթավայրերու մէջ գործադրութիւն գտած էր Գոշի «Դատաստանագիրք»ը, Լեհաստանի մէջ թարգմանուած լատիներէնի : Ղրիմի համար ալ՝ Ղփչախներու (Պոլովցիներ) լեզուով, բայց հայերէն դիրերով, որովհետեւ այդ ժողովուրդը դիր չունէր : Վրաստանի մէջ ալ թարգմանուած էր վրացերէնի, եւայլն : Նոյնիսկ, Գոշի «Դատաստանագիրք»ի ծովափնեայ իրաւունքի կէտերը օգտագործուած են Աստրախանի Հայոց դատաստանագիրքով, կազմուած՝ 18րդ դարու կէսերուն :

Գոշի «Դատաստանագիրք»ը կազմուած է 12րդ դարու վերջերը, (1184), Զաքարեաններու տիրակալութեան շրջանին, ուր ծովեզերեայ Վրաց Բագրատունիներու օգնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ տէր դարձած էին հիւսիս – արեւելեան Հայաստանին, 12րդ դարու վերջերէն սկսած մինչեւ մոնղոլական նուաճումները :

Զաքարեաններու Հայաստանը մշակութային եւ տնտեսական մեծ բարգաւաճման հասաւ եւ աշխոյժ միջազգային առեւտուր ունէր : Այս պայմաններու մէջ՝ Գոշի «Դատաստանագիրք»ը կազմուած էր ոչ միայն բուն երկրի, այլեւ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան եւ հայ հոծ գաղթավայրերու համար : Մասնաւորաբար Անդրկովկասի, Ռուսաստանի, Լեհաստանի, Ղրիմի գաղթավայրերու մէջ ընդհանուր գործածութիւն գտած էր : Յետագային, Գոշի «Դատաստանագիրք»ը ուսումնասիրողներ եւս, այդ կը հաստատեն :

Շատ ուշագրաւ եւ կարեւոր է Վրաց Վախթանգ Զ.ի 1703–1709ի կազմած օրէնքներու ժողովածուն, որուն համար ան օգտուած է Գոշի «Դատաստանագիրք»էն :

Հայկական իրաւունքի նաւարեկման յատուկ արամադրութիւնները ամբողջութեամբ մտած են այդ ժողովածուին մէջ (364րդ յօդուած), որ կը նչէ· «Եթէ նաւարեկումը պատահի քաղաքի մօտ, բնակիչները եւ մերձակայ ժողովուրդը պարտաւոր են օգնութեան հասնիլ, փրկելու համար նաւը եւ ապրանքները, որովհետեւ այդ ապրանքները ժողովուրդին օգտին համար են· նոյնիսկ կը նախատեսուի որոշ վճարում ընել եղած վնասին համար» :

Վախթանգի ժողովածուին մէջ յիշուած է քանիցս, որ այդ օրէնքները Հայոց գիրբերէն թարգմանուած են, զոր ծածուած՝ հայ թագաւորներու կողմէ, իսկ բնագիրը ստացուած է էջմիածինէն :

Վախթանգ Զ.ի «Օրէնսգիրներու ժողովածու»ն հայկական օրէնքներուն հետ կը մանէ ռուսական կայսրութեան օրէնքներուն մէջ, երբ 1801ին Վրաստան վերջ – նապէս կը կցուի Ռուսաստանի : Իսկ 1828ին՝ Վախթանգի ժողովածուն, հրատարակուելով, զործադրութեան դրուեցաւ Թիֆլիսի եւ Քութայիսի նահանգներու քաղաքացիական դատարաններուն մէջ : Այս օրէնքները ի զօրու մնացին մինչեւ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը :

Իրրեւ եզրակացութիւն, պատմական անհերքելի փաստեր ցոյց կուտան, որ Գոշի «Դատաստանագիրք»ը գործօն օրէնք եղած է մինչեւ մեր օրերը, իսկ Գոշի «Մերձծովափնեայ իրաւունքը»՝ իբրեւ ի զօրու իրաւական բանաձեւում՝ մեծ եւ յառաջդիմական դեր խաղացած է մինչեւ 20րդ դար, երբ Եւրոպացիները միայն մէ՛ր դարուն սկիզբները, միջազգային առեւտուրի համար ժողովները գումարեցին եւ նման հարցերու համար որոշ օրէնքներ սահմանեցին :

Թարգ· Յ· ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

ԸՆԿ. ԱՏՈՒՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Մահուան Քառասունքին առթիւ)

Զափազանց դժուար էր լինել համար դրիչ չարժել ընկեր Ատուրի մահուան առթիւ, զոյժը պահ մը քարացուցած էր զիս :

Տասնեակ տարիներ, սրտանց իրարու կապուած՝ տեսակ մը եղբայրացած ընկերներ էինք եղած, իր յանկարծակի մահը անհատանալի թուեցաւ ինծի :

Թերացում մը պիտի ըլլար սակայն, լուռ մնալ, երբ մօտէն ծանօթ էի իր բնա-

եղբութեան եւ ազգային գործունէութեան : Ուստի, իր քառասունքին առթիւ, ճիգ ի գործ դրի, եւ յուղումով կը դրեմ այս քանի մը տողերը ընկերական տուրքս վճարելու համար իր անմոռաց յիշատակին :

Աւելի քան աստուածատուր կոչուելու արժանի հայորդի մը եւ հատատաւար գաղնակցական մըն էր Ատուրը : Նախանմուքեան մարդուն պարզեւած բոլոր լաւագոյն առաքինութիւններով օժտուած՝ համեստ, ազնիւ, արդարադատ, ողջմիտ, արտակարգօրէն բացառիկ յատկութիւններով լմնորուած պատուական Հայ մը, որ իր նուիրումը եւ զոհաբերութեան ոգին ի սպաս գրած էր բոլորին, առանց դոյզն սակարկութեան : Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իր մահով, զրկուեցաւ իր լաւագոյն մկ առաքելէն :

Բոլոր հանրային մարզերու մէջ, Ատուր Գալպակեան ներկայ էր, ոչ միայն անձամբ, այլեւ իր ամբողջ հոգիով ու էութեամբ :

Հազիւ 29 տարեկան, 1924ին արդէն իբր տատմնաբոյժ վկայուած Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն, հաստատուած էր Հալէպ, ուր բացած էր իր արհեստանոցը, սակայն անհատանալի թուի թերեւս, կարծես դրամ չհաւելու համար չէր, այլ ծառայելու մեր տարաբախտ ժողովուրդին անչահախնդիր նուիրումով մը : Այդ խակ պատճառաւ հարուստ չապրեցաւ Ատուրը : Երբեմն, ներկայ գտնուած եմ իր աշխատանոցին մէջ, այնպիսի չփպաղանգեալ զոհաբերութեան պարագաներու, որոնք ուղղակի հիացում ու զարմանք պատճառած են ինծի :

Հալէպի մէջ ան եղաւ ազգային կեդրոնական դէմքերէն մին : Երկար տարի – ներ Կ. Կոմիտէի անդամ՝ սիրուած ու դնահատուած բոլորէն անխտիր, այդ պատճառաւ վերջին շրջաններուն ան միշտ ընտրուեցաւ Դաշնակցութեան վերին մարմնի անդամ :

Երբ բեմ կը բարձրանար, իր կրակոտ եւ անկեղծութիւն բուրող կուռ բանախօսութեամբ կը մագնիսացնէր սրահը :

Ողբացեալ Հրաչ Փափազեանի հետ ձեռք ձեռքի տուած, հսկայ սիւներն էին Հալէպի, ոչ միայն Դաշնակցութեան եւ ազգային կեանքին, այլեւ սուրբական Պետութեան քաղաքական ասպարէզին մէջ, իրենց տիրական դիրքերն ունէին, յարգուած բոլոր պետական մարդոցմէ :

1948ին, Ատուր կը հեռանար Հալէպէն, հաստատուելու համար Պէյրութ, ուր պիտի չարունակէր իր անխոնջ զոհաբերութեան ոգին ցոյց տալով բոլորին հանդէպ :

Վերջին անգամ դինքը տեսնելու հաճոյքն ունեցայ Փարիզի մէջ, քանի մը տարի առաջ, ուր եկած էր կուսակցական պարտականութեամբ, այս առթիւ քանի մը օր միասին ապրելու հաճոյքը առեցաւ : Ծօսեցանք անցեալէն, հին յիշատակներէ Հալէպի, Պէյրութի եւ Լաթաքիոյ ազգային ու կուսակցական խըն-

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻԻՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Նայելով դիմացի արձակ տարածութեանը, Վարոսը մի պահ չունչ քաշեց ազատ եւ խորը : Նրան այնպէս թուաց, թէ այդ տեսարանի լայնարձակութիւնն ու հովը չոյեցին իր այրուող երեսը : Սակայն, դեռ հազիւ հարիւր քայլ արած, նա զգաց, թէ ինչպէս նոյն հեղձուկը դարձեալ խեղդում է իրեն, եւ չեն օգնում ոչ դաշտերը, ոչ սարերը : Զվերադառնա՞լ արդեօք…

Նա նայեց ետ՝ քաղաքին : Նրա ոտքերի մօտից, աննկատելի վայրէջքով, փռուել–տարածուել էր քաղաքը՝ իր ոչ խոր եւ ափսէաձեւ ցածրավայրում : Ընդհանուր դորշ պանորամայի միջից այստեղ ու այնտեղ վեր էին խոյացել սեւաթոյր ու կարմրաթոյր եկեղեցիների սրածայր գմբէթները՝ արեւի տակ պայծառ ու հաւասար փայլող խաչերով : Իսկ քաղաքի միւս ծայրում, հեռո՛ւ, հեռո՛ւ, Թրքական Թաղամասն էր՝ բլուրի վրայ :

— Օ՛օ՛օ՛ֆ… — մռնչաց Վարոսը՝ ոչ իր ձայնով եւ երեսը դարձրեց քաղաքից : Նրան անտանելի էր՝ նայել քաղաքին : Մէկն այնտեղ մեղաւոր է իր սիրած կնոջ մահուան մէջ : Եթէ Վարոսը դանի նրան, ապա կը յօշոտի մերկ ձեռքերով : Բայց այն է ամենածանրը, որ չի կարող գըտնել… Ո՞վ է նա : Ուստա Մկրտի՞չը… Բայց ուստա Մկրտիչը ոչ միայն չի սպանել Հեղնարին, այլեւ չիմաքար է պատասխանում նրա համար :

Կամ դուցէ ինքը Վարո՞ն է մեղաւորը :

Վարոսի սիրտը, որի փեղկերը փակ էին խանութների նման, ցնցուեց : Մի մխիթ, ներսում մնացած կատուի պէս, չանդրեց փեղկերը : Միայն մի վայրկեան տեւեց այդ անհեթեթ մխիթը, թէ Վարոսն ինքն էր մեղաւոր Հեղնարի մահուան մէջ…

Ձիշդ է, տեսնելով ուստա Մկրտչին, Վարոսը փախաւ Թուրքական Թաղամասից, բայց փախաւ նրա համար, որպէսզի ուստան, որ չգիտես ինչ գործով էր եկել Թուրքական Թաղամաս, չտեսնէր նրան, չհարցուփորձէր, թէ ինչու է նա նոյնպէս եկել այդտեղ :

Վարոսը երկար սպասեց բոստանների միջով անցնող ճանապարհի անմարդ մի ոլորում՝ մինչեւ ուստան վերադառնար, որպէսզի նա դնար Թուրքական Թաղամաս : Եւ յանկարծ, տեսաւ սանձակոտոր կառքը եւ կառքի մէջ՝ ուստայի մօրը… Ապա ճանապարհը լիք – լցուեց դէպի Թուրքական Թաղամաս չատպող տալնապահար կառքերով ու մարդկանցով…

Վարոսը համարեա ամէն ինչ հասկացաւ : Խելագարի պէս լինքն էլ սկսեց վազել դէպի աղէտի վայրը, բայց յանկարծ կանգ առաւ : Ինչո՞ւ է դնում… Բայց անելու համա՞ր, որ լինքն է Հեղնարի սիրեկանը… Ոչ, ոչ ոք չպէտք է իմանայ, որ անառակի անուն հանած այդ երիտասարդի համար է Հեղնարն արատաւորել ուստայի անկողինը : Թող բոլորն այնպէս կարծեն, թէ կինն այդ արել է ուստայից աւելի արժանաւոր մի մարդու համար… Գուցէ այդպիսով մի քիչ պակաս լինի այն ցեխը, որ պիտի չպրտի քաղաքը Վարոսի սիրած կնոջ չիմի վրայ…

Եւ Վարոսը վերադարձաւ՝ խելագարի նման թափառելու համար քաղաքում եւ դաշտերում՝ մինչ այսօր…

Իսկ դուցէ ողջ քաղա՞քն է մեղաւոր Հեղնարի մահուան մէջ՝ իր օրէնքներով, ազամիով, ողջ քաղա՞քը, որը մեղադրում է Հեղնարին ու նրա սիրեկանին… Իսկ ինչո՞ւ է մեղադրում, սիրոյ համա՞ր : Ո՞վ ասաց, թէ սէրը մեղք է, ո՞վ է դրել այդ օրէնքը…

Եթէ այդպէս է, ուրեմն աւելի լաւ չէ՞ թողնել – հեռանալ Գիւմրիից, փնտռել այնպիսի մի աշխարհ, որտեղ, ո՞վ դիտէ, ընտանիքի պատիւն էլ է մաքուր, սէրն էլ է սուրբ…

Վարոսը ցնցուեց : Հեռանալու միտքը յանկարծակի լոյսով լուսաց նրա սրտի խաւարը : Իրօք որ, թողնել, հեռանալ… Ի՞նչ ունի ափսոսալու նա Գիւմրիում…

Բայց Վարոսի մտքերը կարուկ կանգ առան : Զորի Բողաղը… Չէ՞ որ դա իր աշխարհն էր : Նա այդտեղ էլ ծնուել ու մեծացել, այդտեղ էր սիրել իր դժբախտ սիրով… Ի՞նչպէս հեռանալ Զորի Բողաղից… Իսկ հեռանալ՝ հարկաւոր է, հէնց այսօր, հէնց հիմա : Անտանելի է ապրել Գիւմրիում : Այնտեղ ամէն ինչ Հեղնարին է յիշեցնում, իսկ Հեղնարն այլեւս չկայ եւ չի լինի երբեք :

Հարկաւոր է վերջին անգամ տեսնել Զորի Բողաղը եւ Թողնել – հեռանալ ընդմիշտ…

Նա թեքուեց աջ՝ դէպի Ռանչպարների Թաղամասը : Նրա կողքերով անցան անտաչ լեռ քարէ տներ՝ կատուների վրայ հոտաւէտ խոտի դէզերով, կալեր՝ գօտկաչափ բարձրութեամբ պատերով եւ պինդ ու ողորկ գետնով : Այնքան կանաչ բացատներում արածող հատուկենտ ուլեր եւ կառապանների բնուած ձիեր, որ ղլուխներն էին թափահարում :

(50 – Շար·)

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

—o—

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՀԱՆԴԷՍԸ

Հայաստանի անկախութեան հռչակման 54րդ տարեդարձը այս տարի տօնուեցաւ ձիւղ օրին, Կիրակի կէսօրէ վերջ:

Գաղութիս վարչութեան կողմէ հանդէսի բացման խօսքը ըսաւ Պ. Ֆրունձեան եւ ի մէջ այլոց չեշտեց թէ Հայութեան գարաւոր երազն էր որ կ'իրականանար 1918 Մուկիս 28ին: Բայց մանուկ Հայաստանը ամէն կողմէ թշնամիներով չրջապատուած էր: Մահու եւ կենաց կռիւ մղելով կը տիրանար իր ազատութեան՝ ընդամէնը 10·000 քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ վոքր երկրի մը մէջ պարփակուած որբերու եւ գաղթական – ներու պատսպարան: Օրհասական կռիւ – ը մղուեցաւ ամբողջ Հայութեան կողմէ անխտիր: Այսօր Հայաստան երեք անգամ աւելի մեծ տարածութեամբ բարգաւած երկիր մըն է Խորհ. Միութեան մէջ, որուն բնակչութիւնը այն առենուան 700·000ին տեղ 2,5 միլիոն է:

Ցետոյ ոչեկոչելով Սարդարապատի, Բաշ – Ապարանի եւ Ղարաքիլիսէի անհաւասար կռուի զոհերուն յիշատակը, հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեամբ յարգել անոնց անմոռաց յիշատակը:

Այս հանդիսաւոր պահուն բանախօսը կոչ ուղղեց սիփուռքի Հայութեան եւ մեր զաղութին միշտ սերտ կապ պահել Հայաստանի հետ, որ այսօր թէեւ տարեկան միայն 5000 հոգիի ներզաղթը կը ծրագրէ, բայց ժամանակի ընթացքին կարելի կ'ըլլայ աւելին յուսալ: Առ այժմ կան զբօսաշրջիկային դիւրութիւններ. հարկ է օգտագործել այս առիթը եւ այսպէս ամբացնել կապը:

Պատանի Արա Քէչիչեան արտասանեց «Հայու զրօչին» ոտանաւորը, որ յօրինուած է 1918ին Դամասկոսի զաղթականներուն խառնուած, պինուորական ծառայութենէ նոր ազատած երիտասարդ սպաներու խմբակի մը կողմէ՝ իբր երգ եւ նուագ այն օրերու երիտասարդաց Միութեան հանդիսին համար:

Պր. Յովհ. Տէմիրճեան արտասանեց Եղիշէ Չարենցի «Գովք Հայաստանի»ն: Պր. Գրիգոր Մելիքեան դերմաներէն լայթով մը չեշտեց Հայաստանի անկախութեան հռչակման նշանակութիւնը: Մէջբերումներ կարդաց Ֆրիտյոֆ Նանսէնի ծանօթ դրքէն՝ Հայաստանի այն օրերու կացութեան մասին: Նչեց Մա – րիւթթա Շահինեանի հրատարակած դերմաներէն դիրքը Հայաստանի անցեալին եւ ներկային նկատմամբ: Բանախօսը Հայոց իրաւունքներու մշտական արծարծումը անյեւտաձգելի համարեցաւ եւ կոչ ըրաւ միացեալ ուժերով աշխատելու այդ բանին համար:

Կարճ դադարէ մը վերջ խօսեցաւ Պր. Յ. Վանփուչ չատ հոգածութեամբ պատրաստուած ճառ մը, նիւթ ունենալով՝ « Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը »:

Վարդանանցը կը տօնէ Հայութիւնը եկեղեցիէն ներս եւ դուրսը ամէն տեղ 1500 տարիէ ի վեր, բայց հերոսական արարքները չատ են, որոնք արժանի են բարձր գնահատանքի եւ յիշատակու – թեան: Դեռ 851 թուականին, Խութեցի Յովնան պարզ չինականը իր Սասունցի – ներու խումբով անօրինակ քաջութեամբ, պայքարեցաւ արաբ իշխանաւորներուն դէմ եւ յաղթեց: Վասպուրականի մէջ կատարած անվախ գործով նչանաւոր հանդիսացաւ եւ ի վերջոյ ընդունեցաւ նահատակի պսակը:

Աչոտ Բագրատունիի օրով Գէորգ Մարզպետունի իր 19 քաջերով (որոնց մէջ էր նաեւ իր որդին) կռուեցաւ թշնամիին դէմ եւ ամբապնդեց Աչոտի գահը:

1722ին Դաւիթ Բէկ իր քառասուն քաջերով Սիւնիքի իշխանութիւնը պաչպանեց:

Երզնկացի Մուրատի՝ գործակցու – թեամբ բժիչկ Աբչակ Պողոսեանի, վարդան Շահպազի եւ ուրիշներու կռմա – կերպած նահանջն ու փրկութիւնը 300·000 դիրներու չուրջ: Նոյն ոգեւոր Ատուրն էր հակառակ յառաջացած տարիքին:

Բայ մը ստեղծուեցաւ Ատուրի կորուստով հայ իրականութեան մէջ, վստահ եմ սակայն, որ հայ երիտասարդութիւնը, Ատուրական ոգիով պիտի աշխատի լեցնել այդ բացը, որպէսզի հրճուի ան իր գամբարանին մէջ ու հանդիստ ննջէ իր յաւիտենական քունով:

Պէյրութի մէջ, իր զաղթին հետեւող հազարաւոր ժողովուրդը, խօսուած գամբանականները, առացուած անթիւ հեռագիրները փաստօգի լուսարձակներ չե՞ն Ատուրի ապրած կեանքին:

Մանաւորաբար պատկերալից ու յատկանչական է իր զաղթին առջեւ արտասանուած սա խօսքը՝ «Գիտե՛մ, ընկեր Ատուր, եթէ պահ մը աչքերդ կարենայիր բանալ եւ տեսնել, քեզի յարգանքի իրենց տուրքը տալու եկած ընկերներու եւ բարեկամներու հոծ բազմութիւնը, անկեղծօրէն պիտի նեղուէիր եւ ըսէիր քու սովորական բառերովդ «Այս ի՞նչ է, տղաներ, աւելորդ բաներ են ասոնք»:

Իրօք, այսպէս էր Ատուրը, մեր սիրելի ընկերը:

Սիրելի Ատուր, քեզ բոլոր ճանչցողները հոգիները ախորեցուցիր մահուամբդ, սակայն վստահ եղիր, քու յիշատակդ պիտի ապրի յաւիտեան մեր հոգիներուն մէջ:

Հանդիսա ոսկորներուդ եւ յարգանք յիշատակիդ:

Պ. ԶՊՈՒՐՃԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՃՇԴՈՒՄ

—o—

Պատ. Խմբագրութիւն,

«Հայրենիք»ի Մայիս 17ի եւ «Յառաջ»ի Յունիս 1ի թիւերուն մէջ լոյս տեսած էր «Յիշատակելի բացառիկ հանդէս մը...» վերնագրով մէկ նամակ՝ խմբագրութեան:

Այս դրութեան մէջ յայտնած էի թէ «Հայ Ուսանողական Միութիւնը» մաս կը կազմէ Հ. Բ. Ը. Միութեան:

Թիւրիմացաբար սպրդած էր այդ սխալը յօդուածին մէջ, քանի որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը որեւէ կապ չունի «Հայ Ուսանողական Միութեան» հետ, որ կազմակերպողն էր խնդրոյ առարկայ պախարակելի հանդիսին:

Այդ իսկ նկատումով՝ պարտ ու պատչաճ է ընել վերոյիչեալ ճչդումը: Առաւել եւս արդար է այս ճչդումը, երբ անդրադառնանք թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ինքն ալ հակառակ է թրքամոլի ելոյթներու եւ նախանձախնդիր է հայ մշակոյթի զարգացման ու տարածման: Ան – ցեալին, երբ առիթը ներկայացած է, դնահատանքով յիչած եմ Հ. Բ. Ը. Միութեան այս հանդամանքը, որուն փայլուն մէկ արտայայտութիւնն է «Անդրանիկ» հայկական պարի եւ երգի խումբը:

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

Պոսթըն

ԴԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՍԹՐՆԻ մէջ Հայաստանի անկախութեան հռչակման 54րդ տարեդարձը յիչատակուած է հանդիսութեամբ մը Յունիս 4ին: Նախագահած է Փ. Նահապետեան, իսկ բանախօսած է Ենովք Լազինեան: ՀՕՄի կեդր. վարչութեան կողմէ ուղերձ մը կարդացած է Տիկին Գայեանէ Կանայեան, իսկ Հայ Երիտ. Դաչնակցութեան անունով Ր. Թիւթիւնճեան: Խօսք առած է նաեւ Թորգոմ Քհնյ. Ցակոբեան:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ Մայիս 19ին, առաջին անգամ ըլլալով ներկայացուած է երգահան Ռիչըրտ Եարտմեանի «Աբրահամի պատմութիւն»ը երաժչտական դործը՝ Փրանսացի արուեստագէտ Անտրէ Ժերարի կողմէ պատրաստուած դեղարուեստական ժապաւէնի մը ընկերակցութեամբ: Եարտմեանի այս դործը արժանացած է միջազգային դնահատանքի: Հայ երգահանին օրաթռիոն ներկայացուցած են Մեթրոփոլիթըն Օփերայի մենեջուհի Լիլի Զուքասեան եւ անուանի ուրիչ արուեստագէտներ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հայաչատ քաղաքներու մէջ, ինչպէս Ուաթըրթաուն, Սան Ֆրանսիսքօ, Տիթրոյթ, Լոս Անճելըս, Փրովիտէնս եւայլն, չատ յաջող երգահանդէսներ տուած է լիբանահայ երգիչ Լեւոն Գաթրճեան, Ապրիլի կէսէն ցայսօր: Լեւոն Գաթրճեանի աչուղական եւ հայրենասիրական երգերը ունկնդրուած են մեծ խանդավառութեամբ: Ամերիկահայ մամուլը սրտագեղ համակրանքի արտայայտութիւններով անդրադարձած է երգարուեստի անոր ելոյթներուն:

ՀԱՐ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Հ. Օ. Մ.ի Շրջ. վարչութիւնը սրտագրութեան (էլեկտրոքարտիոկրամ) մեքենայ մը նուիրած է Հայ Կեդրոնի բուժարանին, նոր սարքաւորումով մը հարստացնելով այս հաստատութիւնը, որ իր կալուածին մէջ, ապրուստ դեր կը կատարէ Արժանթինի հայ դաղութին մէջ:

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ Հ.Մ.Ը.Մ.ը դոյք յաղթանակներ ապահովեց Լեռնալիբա – նանի հեծելարչաւի ախոյեանական մրցումին մէջ, Յունիս 4ին: Մանուէլ Իպիրեան առաջին հանդիսացաւ, իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը չահեցաւ խմբական առաջնութիւնը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ **ՅԱՌԱՋԸ**

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

Ուսուցիչը մտածկոտ կերպարանքով մը հեռացաւ եւ դնաց ընկեր Սուսերեանցը դանելու:

Այս վերջինը, ուրիչ սրճարանի մը մէջ, ոաքի ելած կը ճառէր.

— Պարոնները, կը պոռար, այս թաղային ընտրութիւնը սովորական ընտրութիւն մը չէ, այլ դասակարգային պայքար մը նչխող օլիկարխիայի եւ ժողովրդական մասսաներու մէջեւ... կապիտալիզմի եւ պրոլետարիատի մէջեւ: Մէկ կողմէն կը տեսնենք Մարզար էֆէնտի Սասանեանը ոսկիներու դէզին կռթնած, որ կը փորձէ ոտնակոխ ընել ժողովրդի իրաւունքը, մխա կողմէ, Պօղոսը, որ հակառակ իր բուրժուազիական կուսակցութեան, վերակից երիտասարդութեան՝ ընչազուրկ դասակարգին չահերը կը պաչտպանէ: Վարանում կարելի չէ, ամէն վերակից թաղեցի պէտք է իր քուէն տայ մեր ցանկին, որուն մէջ դանուող անուններըը կը ներկայացնեն բուն ժողովրդական տարրը...:

— Քու անունդ ալ ցանկին մէջ է, անոր համար այդքան իրար անցեր ես, պոռաց ներկաներէն մին:

— Մենք Թաղական Խորհուրդին մէջ կուսակցական մարդ չենք ուղեր, դոչեց ուրիչ մը:

— Լռեցէք, թողէք ընկեր Սուսերեանցը խօսի, ըսաւ ուրիչ մը, յետոյ եթէ վերադողութիւն ունիս, կը պատասխանես:

Այս ընդհանուր խառնաչփոթութեան մէջ ընկեր Սուսերեանց իր խօսքը առաջ տարաւ, մերթ ընդմիջուելով, մերթ ծափահարուելով:

Հաղիւ թէ խօսքը աւարտած էր՝ պարոն Թորգոմ բազմութիւնը ճեղքելով մօտեցաւ ճառախօսին քով եւ կամաց մը ըսաւ ականջին:

— Դուրս ելլենք, կարեւոր խօսք ունիմ:

— Ի՞նչ կայ, հարցուց միւսը:

— Շատ կարեւոր տեղեկութիւն մը... Երկուքը միասին փողոց ելան:

— Դարձեալ ի՞նչ պատահեցաւ, հարցուց ընկեր Սուսերեանց ուսուցչին չփոթած կերպարանքը դիտելով:

— Սոսկալի բան մը...

— Ի՞նչ, խօսիր չուտ:

— Կարելի չէ Պօղոս էֆէնտիին քուէ տալ:

— Ի՞նչպէս, դոչեց Սուսերեանց աչքերը խոչոր-խոչոր բանալով, ի՞նչ ըսիր:

— Կ'ըսեմ թէ անօգուտ է Պօղոս էֆէնտիին համար քուէ հաւաքել:

— Ի՞նչ պատճառով, խնդրեմ...

— Որովհետեւ ընտրելի չի կրնար ըլլալ:

— Ցիմարացա՞ր յանկարծ, դոչեց Սուսերեանց իր բարեկամին երեսը նայելով, կատա՞կ կ'ընես...

— Շատ լուրջ կը խօսիմ...

Եւ ուսուցիչը հեւ ի հեւ, ընկերոջ հաղորդեց ինչ որ լսած էր Մանուկ աղայէն:

— Զպէտք է լինի այդ բանը, վճռեց Սուսերեանց ըստ սովորութեան:

— Ի՞նչ բան պէտք չէ ըլլայ, հարցուց Թորգոմ զարմացած:

— Զպէտք է որ Պօղոս էֆէնտին հեռանայ թաղէն...

— Բայց վերջապէս չենք կրնար ստիպել ղինքը, որ անպատճառ այս թաղին մէջ բնակի:

— Ի՞նչպէս չենք կրնար ստիպել... ի հարկէ կը ստիպենք եւ ինք պէտք է որ հպատակի իր ընտրողներու պահանջմունքին:

— Քանի որ տունը ուրիչին վարձու տուած է, այդ կը նչանակէ որ հաստատապէս որոչած է հեռանալ մեր թաղէն:

— Դա անհնար բան է... դնանք խօսիմ:

— Կարելի է Պօղոս էֆէնտիին քուէ տալ:

— Ի՞նչպէս, դոչեց Սուսերեանց աչքերը խոչոր-խոչոր բանալով, ի՞նչ ըսիր:

— Կ'ըսեմ թէ անօգուտ է Պօղոս էֆէնտիին համար քուէ հաւաքել:

— Ի՞նչ պատճառով, խնդրեմ...

— Որովհետեւ ընտրելի չի կրնար ըլլալ:

— Ցիմարացա՞ր յանկարծ, դոչեց Սուսերեանց իր բարեկամին երեսը նայելով, կատա՞կ կ'ընես...

— Շատ լուրջ կը խօսիմ...

Եւ ուսուցիչը հեւ ի հեւ, ընկերոջ հաղորդեց ինչ որ լսած էր Մանուկ աղայէն:

— Զպէտք է լինի այդ բանը, վճռեց Սուսերեանց ըստ սովորութեան:

— Ի՞նչ բան պէտք չէ ըլլայ, հարցուց Թորգոմ զարմացած:

— Զպէտք է որ Պօղոս էֆէնտին հեռանայ թաղէն...

— Բայց վերջապէս չենք կրնար ստիպել ղինքը, որ անպատճառ այս թաղին մէջ բնակի:

— Ի՞նչպէս չենք կրնար ստիպել... ի հարկէ կը ստիպենք եւ ինք պէտք է որ հպատակի իր ընտրողներու պահանջմունքին:

— Քանի որ տունը ուրիչին վարձու տուած է, այդ կը նչանակէ որ հաստատապէս որոչած է հեռանալ մեր թաղէն:

— Դա անհնար բան է... դնանք խօսիմ:

— Կարելի չէ

ՇԱԱ.— Պ. Սարգիս Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Թաչճեան եւ զաւակները, Պ. Արթիւր Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Կիւսաք եւ զաւակը, Օր. Մարի-Թերէզ Թորոսեան, Օր. Իվոնն Թորոսեան, Էրիք Թորոսեան, ազգականներն ու բարեկամները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Մարկիզարեան)

մահը։

Թաղման արարողութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի (Յունիս 15) ժամը 4ին Շասի մէջ։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Փրոֆ. դնդապետ Ժաք եւ Տիկին Սէփէթեան, Փրոֆ. Մօրիս Սէփէթեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Յովսէփեան եւ զաւակը՝ Կապի, այրի Տիկին Հայկուհի Մերճանեան, այրի Տիկին Մարգրիտ Սուեոեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Եղիսաբէթ Թաթիկեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծհօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ՍԷՓԷԹԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ 84 տարեկանին, Լիոնի զինուորական հիւանդանոցը Յունիս 9ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երեքշաբթի, Յունիս 13, ժամը 10ին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» Ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ երէց ընկեր Արամ Ծերասնեանի մահուան առթիւ՝ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Ստեփան Սրապեանի յիշատակին, իր նախկին ուսուցիչը՝ Գր. Ճօլօլեան, 200 Ֆր. կը նուիրէ Դպրոցասէրի, ի մասնակցութիւն վարժարանին նորաչէն սրահի կահաւորման ծախքերուն։
(Տառնալ «Յառաջ»էն)։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Վիէն.— Պելֆորթարընակ երիտասարդ հայրենակիցը՝ Պր. Միշէլ Տէր-Եղիայեան, Վիէն իր այցելութեան առթիւ հեռաձայնել նուէրները ըրած է Ազգ. Միութեան միջոցաւ.—

Վիէնի Կապ. Խաչի դպրոցին 400 Ֆր., Հայ Ազգ. Միութեան 200, Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէին 200, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին 200 Ֆր.։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հինգշաբթի օրուան դասընթացքներու

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 18 ՅՈՒՆԻՍ

ժամը 15ին
հովանաւորութեամբ
տեսուչ վարդապետին
վարժարանի
Մ. Պէշիկթաշլեան– Գ. Մ. Ալէմշահ
սրահը
Մրցանակաբաշխութեան կը յաջորդէ
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ
Գեղարուեստական բաժինով։
Թոմպոլա – Պուֆֆէ – Ճաշ

Soirée Dansante

A LA MAISON D'ARMENIE
57, Bd. Jourdan — Paris (14e)
Samedi, 17 Juin, à 21 heures

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Յունիս 18, 0 Մօիա
կազմակերպուած Ռոմանի հայ հա – մայնքի Բարեկամական Միութեան կողմէ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր հայրենակիցները այս կիրակի 25 Յունիս կէսօրէ ետք ժամը 15ին Մշակոյթի Տունը, 17, Ռիւ Պլէօ, Մեթրօ Քատէ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նուարդ Դարբինեան եւ զաւակները ու թոռները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, Յունիս 18ին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

×

Այս առթիւ այրի Տիկին Ն. Դարբինեան կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի, Իսիի Մշակոյթի Տան, Մուրատ Ուսումնասիրասիրաց, Զաւարեան կոմիտէի եւ «Յառաջ»ի 50ական ֆրանք։

Տէր եւ Տիկին Համբարձում Դարբինեան եւ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Դարբինեան 100 Ֆր. կը նուիրեն Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան։

Այրի Տիկին Մարիամ Սաեփանեան 50 Ֆր. կը նուիրէ Իսիի Մշակոյթի Տան իր խնամիին՝ Նշան Դարբինեանի մահուան տարելիցին առթիւ։

(Տառնալ «Յառաջ»էն)։

×

Տիկին Գառնիկ Յովհաննէսեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՌՆԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին ի յիշատակ, այս կիրակի, Յունիս 18, առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը խնդրուի բոլոր անոնցմէ որոնք ճանչցած ու սիրած են ողբացեալը որ աղօթակից ըլլան։

×

Այս ախուր առթիւ կը նուիրեն 150 Ֆր. Սամուէլ Մուրատ վարժարանի նոր չէնքի կառուցման, 150 Դպրոցասէրի սրահին, 100 Փարիզի եկեղեցւոյ եւ 100 «Յառաջ»ի։

(Տառնալ «Յառաջ»էն)։

ՇԱՀԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին։

18 Յունիս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

կը նախագահէ
ընկ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ
կը բանախօսէ ընկ. ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը Նոր Սերունդին կողմէ։ Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Ժընըվիէվ Պարտաքճեանէ եւ Արսինէ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ։ Նաեւ երգ ու մեներգ։

Մուտքը ազատ է

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Փոթորիկ» խումբի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 21ին, Մշակոյթի Տուն։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (16 Յունիս) ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տուն։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

Dans le cadre du Cycle
AUDITIONS DÉBATS 72 DE L'UGAB
le Mardi 20 Juin à 20 h 45

Première Partie
Trois Premières Auditions :
Œuvres de : **A. BABADJANIAN**
S. KAZANDJIAN
L. TJEKNAVORIAN

MUSÉE GUIMET
6, Place d'Iéna
(Métro Iéna)

Deuxième Partie
Causerie-Débat sur le "Cinéma"
Mass-Média - Langage de notre temps
Film de : CLAUDE LELOUCHE

INVITATION

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան *եւ իր նուագախումբը*
Կ'արտասանէ Ժան Թասլաճեան *Զանազան անակնկալներ*
Ջեկուզում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ նիւթական
ՃԱՇԱԳԻՆ 30 ՖՐ.

Երթեւեկի համար, Իսիէն մասնաւոր կառքեր ժամը 18ին Օփիթալ Փերսիէ, Ռիւ տը լա Տեֆանս, եւ Իսիի քաղաքապետարան։ Վերադարձը ապահովուած է։

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑԻՆ

Այս Շաբաթ օր, 17 Յունիս երեկոյեան ժամը 8·30ին տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ կիրակնօրեայ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը, հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

Հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլորը իրենց ներկայութեամբ քաջալերել կրթական այս ձեռնարկը։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Պանեէօ–Քաչանի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի, Յունիս 18 դէպի Էթրըթա (Ֆրանսայի ղեղեցիկ ժայռերը)։

Ժամադրավայր.— 1) *Առաւօտեան ժամը 7ին Պանեէօլի Լիւքս սինեմային առջեւ։* 2) *7·15ին Փորթ տ'Օրլէանի Զօր. Լըքլէրկի արձանի քով։*

Երթուդարձ 25 Ֆր.։ Երախաներուն համար (10 տարեկանէն վար) կէս գին։

Արձանագրուիլ Կապոյտ Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել՝ 253–49–78։

Անձրեւի պարագային պատսպարուած տեղ ապահովուած է։

IIMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան, *Սէն Մօրիսի Քլօ–Մոնտէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,*
ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի
Կիրակի Յունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոբաս մը կը մեկնի եկեղեցիի դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտութեան եւ երիտասարդներու կողմէ։

Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամփուրով խորոված եւն.

Հանգանակութիւն չկայ

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս կիրակի ԱՆՏԻԵԻ դարաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
ներկայացոյց ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողմին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22։

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաշացուցակին համաձայն։ Կարելի է նախօրօք սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով Անտիեի 989–46–31 եւ կամ Աղքատահնամի կեդրոնը 878–02–99

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾ, քէ՛ կէսօրին եւ քէ երեկոյին։ Անջատ առատ ամէն տեսակ ուտեստեղէն եւ ըմպելիներ։
Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգեւ անակնկալներ, առիթ տալով պատըսպարեալներուն նոյնպէս զուարճանալու։

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով։
Մուտք 5 Ֆր. ուսանող եւ երախաներու 2 Ֆրանք
Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։ Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն։

ԾԱՆՕԹ.— Անտիեի երթալու համար շոգեկառք առնել Կառ տիւ Նորդէն եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ քիւ 10 օթոպիւսով իջնել Անտիեի քաղաքապետարան։ — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10։

Հանգստեան տուներու կառքն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար։։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով չգալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն։

ՈՒՐԲԱԹ
16
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
16 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·441

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.441

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱ՝ ԻՐԱԻԱՐԱՐ

—o—

Իրաքի Ֆարիւղի Ընկերութեան ազգայնացումը առիթ ընծայեց Ֆրանսայի հեղինակութիւնն ու վարկը բարձրացնելու յաչս արաբական բոլոր Պետութեանց։

Ֆրանսան անջատելով Ընկերութեան իր անդլիացի, ամերիկացի եւ հոլանտացի բաժնեկիցներէն, Պաղտատի կառավարութիւնը ուղեց ցոյց տալ անշուշտ, որ բոլորովին ենթակայ չէ Մոսկուայի ազդեցութեան եւ դործելու ազատութիւն ունի։

Ներկայ տագնապին մէջ Իրաք պէտք ունի տնտեսական ու քաղաքական աջակցութեան։ Ֆրանսա մեծ օժանդակ մը կրնայ ըլլալ իրեն։

Իրրեւ անկախ Պետութիւն կեանքի կոչուելէն սկսեալ մինչեւ 1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութիւնը, չուրջ չորս տասնեակ տարիներ, Իրաքի Հաշէմի թագաւորու-թեան ղեկը կը պտնուէր Մեծն Բրիտա-նիոյ ձեռքը։

Հանրապետութեան հռչակումէն եաք անդլիական ազդեցութիւնը բոլորովին վերջ գտաւ։ Առաւել կամ նուազ ձախակողմեան – յառաջդիմական հակումներ ցոյց կառավարութիւններ իրարու յաջորդեցին ամբողջ տասը տարի, 1958էն 1968, երբ իշխանութեան ղլուխ անցաւ Պաաս կուսակցութիւնը։

Ֆրանսա դրաւեց Անդլիոյ տեղը, մասնաւորապէս 1968էն եաք։ Իրաքի հետ իր առեւտրական յարաբերութիւնները տարիէ տարի յաւելում արձանագրեցին։ 1970ին Իրաքի հայթայթիչներու շարքին Ֆրանսա բռնեց երրորդ տեղը։ Իսկ երկրորդ տեղը՝ իրրեւ քարիւղի յաճախորդ։ 195 միլիոն Ֆրանքի արտածումներուն փոխարէն չուրջ մէկ միլիառ Ֆրանքի քարիւղ ներածեց Իրաքէն։

Իր աշխարհագրական դիրքով եւ բնական հարստութիւններով Իրաք ռազմավիտական կարեւոր կէտ մըն է դէպի Հնդկաստան եւ Ծայրագոյն Արեւելք տանող ճամբուն վրայ։ Պարսից ծոցի չրջանի քարիւղ արտադրող արաբական փոքր իշխանապետութեանց կարգին Միջագետք առաջնակարգ տեղ մը կը դրաւէ ռազմական ու քաղաքական տեսակէտներով։

Ֆրանքաբիրաքեան յարաբերութիւնները աւելի սերտացան վեցօրեայ պատերազմէն եաք, երբ Զօր. Տը Կօլ Արաբներուն կողմը բռնեց։ 1969էն ի վեր Ֆրանսա կարեւոր մասնակցութիւն կը բերէ Պաղտատի միջազգային տօնաւաճառին։ Իրաքէն Ֆարիզ եկան բազմաթիւ պատուիրակութիւններ՝ առեւտրական նպատակներով։ Ու փոխադարձաբար։

Ֆրանսական ազդեցութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ նաեւ մշակութային դետնի վրայ։ Պաղտատի եւ Պասրայի մէջ կան կարգ մը մասնաւոր վարժարաններ, — որոնց չարքին հայ մայրապետներու Անարատ Յղութեան վարժարանը, — ուր Ֆրանսերէնը կ'աւանդուի։ Կայ նաեւ Ֆրանսական Մշակոյթի Տուն մը, որ մեծ դործունէութիւն մը չունի տակաւին։

1963ին երկու երկիրներու միջեւ կնքուած համաձայնագրով մը Ֆրանսա յանձն կ'առնէր ուսուցիչներ դրկել Իրաք, ուր երկրորդական վարժարաններուն մէջ ասոիճանաբար պիտի մտցուէր Ֆրանսերէնը։ Սակայն վերջին 1971–72ի տարեշրջանին համար բաւարար թիւով ուսուցիչներ կարելի չէ եղած դրկել։ Պաղտատի մէջ կը հրատարակուին Ֆրանսերէն չարաթաթերթի մը եւ ամսագիր մը։ Պաղտատի ճայնասփիւռն ու հեռատեսիլն ալ երբեմն Ֆրանսական յայտագիրներ կը ներկայացնեն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԻՍԻՆՆԿԷՐ՝ ՓԵՔԻՆ Կ'ԵՐԹԱՅ ՊՈՂԳՈՐՆԻ՝ ՀԱՆՕՅ

—o—

Քաղաքական աչխարհի համար անակնկալ մը եղան այն երկու լուրերը, որոնք գրեթէ նոյն ժամերուն հաղորդուեցան մէկը կալկաթայէն, Հնդկաստան, եւ միւսը՝ Ուաչինկթընէն։

Կալկաթայի լուրին համաձայն, Խորհ. Միութեան նախագահը՝ Ն. Պողգորնի, Մոսկուայէն հոն հասնելով՝ կը մեկնէր դէպի Հանօյ։ Ասիկա դէպերու համար անակնկալ մըն էր, թէեւ ամերիկեան կարգ մը թերթերու թղթակիցներ անցեալ ամիս Մոսկուայէն կը հաղորդէին, թէ Նիքսըն – Բրեժնեւ խօսակցութիւն – ներէն եաք, «խորհրդային պատուիրա – կութիւն» մը, բաղկացած բարձր անձ – նաւորութիւններէ, Հիւս. Վիէթնամ պիտի երթայ, երբ «Մ. Նահանգներու նախագահը մեկնած ըլլայ Խորհ. Միու – թենէն»։

Երկրորդ լուրը, որ հաղորդուեցաւ Փեքինի եւ Սպիտակ Տան կողմէ միաժա – մանակ, կը յայտնէր, թէ Մ. Նահանգներու նախագահին անձնական խորհրդ – դատուն՝ Քիսինկէր, Փեքին պիտի ժա – մանէ Յունիս 19ին եւ ան հոն պիտի մնայ մինչեւ Յունիս 23։ Քիսինկէր, համաձայն լուրին, Փեքինի մէջ պիտի տեսակցի Չին վարչապետին հետ, ինչպէս նաեւ այլ դեկավարներու հետ։

Երկու հաղորդագրութիւններն ալ կը չեշտեն, թէ այս այցելութիւնը արտակարգ բնոյթ չունի, քանի որ անցեալ Փետրուարին, ամերիկեան եւ չին միացեալ դեկոյցը կը նախատեսէր յաճախակի հանդիպումներ երկու երկիրներու ներկայացուցիչներու միջեւ։

Այսուհանդերձ, նկատելի է, որ Սպիտակ Տան բանբերը՝ Զիկլեր, ընդունեցաւ, թէ Քիսինկէր եւ Չու Էն Լայ Վիէթնամի հարցին չուրջ ալ պիտի անդրադառնան իրենց խօսակցութիւններու ընթացքին։ Այս կապակցութեամբ նկատել կը տրուի, թէ ուրիշ երկու առիթներով՝ Քիսինկէրի եւ Նիքսընի Փեքին այցելութիւններու նախօրէին՝ 1971 Հոկտեմբեր եւ 1972 Փետրուար, Սպիտակ Տան բանբերը կը չեշտէր, թէ «երրորդ Պետութեան մը հետ կապ ունեցող որեւէ հարց քննութեան չառնուիր»։ Այդ «երրորդ Պետութիւնը» Հիւս. Վիէթնամն էր։

Մոսկուա լուռ մնաց Պողգորնիի մեկնումին չուրջ։ Արդարեւ, ինչպէս ըսուեցաւ, լուրը հաղորդուեցաւ Կալկաթայէն։

Քաղաքական դէպերու համոզումով Պողգորնի երկու առաքելութիւն ունի — նախ քիչ մը ուշացումով «բացատրելու» խորհրդային – ամերիկեան դերաստիճան հանդիպումը Մոսկուայի մէջ անցեալ ամիս, ապա տեղեկանալու Հիւս. Վիէթնամի ծրագիրներուն եւ քաղաքական ուղեգիծին։ Այս կապակցութեամբ կը յիշեցուի Հիւս. Վիէթնամի Փարիզի պատուիրակութեան պետին յայտարարութիւնը, թէ լնք «նոր ցուցմունքներ» ստացած է։ Պողգորնի, հետեւաբար, կ'ուզէ ծանօթանալ ասոնց։

Քաղաքական չրջանակներէն «կապ» մը կը տեսնեն Պողգորնիի Հանօյ ժամանումին եւ Քիսինկէրի Փեքին մեկնումին միջեւ։ Յամենայն դէպս դիւանագիտական «չարժում» մը կայ, որ կապ ունի Վիէթնամի հարցին հետ։

× *Հոնք Քոնկ լոյս տեսնող «Սաութ Չայնա Մորնինկ Փոսթ» թերթին համաձայն Միաս, որ 78 տարեկան է, ծանր հիւանդ է։ Առաջին անգամ չէ, որ նման լուր մը կը սփռուի։*

× *Հար. Վիէթնամի մէջ Հանօյի ուժերը 110 յարձակումներ կատարեցին զանազան վայրերու մէջ։*

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՀԱՅՆԻԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՌ ՏԷՐ ԿԱՐԴԱՄ

Թողուքիւն տուր, Տէ՛ր, ծաները խաւարին,
Միայն թէ թող Նա թողնի հեռանայ։
Թող ծառե՛րն անգամ (առանց եւ համու),
Յարգանքով Նրա առջեւ կեռանան
Միայն թէ թող Նա թողնի հեռանայ։
Մեծ պահանջ չունենք,
Մեծ գոհ ենք ճոյնիսկ,
Միայն թէ թող Նա թողնի հեռանայ։
Մենք խոստանում ենք,
Եւ մենք իսկապէ՛ս
Նրան չե՛նք կարող ու չե՛նք մոռանայ,
Միայն թէ թող Նա թողնի հեռանայ...

Իսկ թէ հա՛րկ լինի, ճամանաւանդ պէտք,
Ես խաւարի հետ կը մեկնեմ ինքս՝
Դառնալով Նրա թագաւորութեան
Հին Հպատակն ու նոր Քաղաքացին՝
Անդարձ կը մեկնեմ խաւարի հետ ես,
Միայն թէ մեր այդ մեկնումից յետոյ
Ժամանի ինքը Արշալո՛յսը,
Գա՛յ,
Ու եթէ մի փիչ տխրի, որ չկամ,
Բայց մի փիչ յետոյ
Եւ ուրախանա՛յ, որ իմ կորստով
Կորել է նաեւ ինքը խաւարը...

Արշալո՛յսը գայ,
Եւ իր կտրուած պորտից պոկուելով՝
Նորածին օրը ալ-կարմիր շնչի
Եւ ինքն էլ զգայ,
Որ իր այդ շնչով խոնաւ ու տաքուկ
Այնպէ՛ս է լցուում աշխարհը կրկին,
Ինչպէս տկճորը արնագոյն գինով,
Եւ այդ լցումի թրթիռը հսկայ
Մաճրիկ անցնում է մեր իսկ ներքինով՝
Իբրեւ մի սարսուռ,
Որ մեզ կապում է անտես կապերով
Աստուածների հետ,
Դարձնում նրանց հետ մեզ յարաբերող,
Բայց եւ առընչում մեզ ովկիանոներին,
Որոնց անվախճան ու տարուբերող
Մակընթացութիւն – տեղատուութիւնն
Այլ բան չէ արդէն,
Քան թէ անընշան մեր զարկերակի
Նշանակալից արձագանգը մեծ
Մեզնից սկսուող տարածութեան մէջ...

ԾԵՐԱՆՈՒՄ ԵՆՔ

Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Ծերանում ենք, սիրելի՛ս։ —
Հասակակից կանանց արդէն մենք նայում
ենք եղբօր պէս,
Նկատում ենք մատղաշներին,
Որոնք մեզ չեն նկատում։
Ամէն մի նոր ծանօթութիւն չի վերջանում
էլ սիրով,
Ոչ էլ երգով մի անարուեստ, բայց
բայց պոռթկուն ու կրակուած...
Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Ծերանում ենք, սիրելի՛ս։ —
Մեր ապստամբ մազերն արդէն կա՛մ
պատժուել են մահով,
Կա՛մ իշխանաց իշխան սանրի խեղդ
հպատակն են դարձել։
Մեր խռովկան մատներն արդէն դարձել
են հեզ ու լսկան,
Իսկ դաւադիր մեր ոտքերը՝ ընտանեբե-
տնասէր...

Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Ծերանում ենք, սիրելի՛ս։ —
ՄԷ՛կ օր խմում
Եւ երկո՛ւ օր արդէն խումար ենք ընկնում
ՄԷ՛կ ժամ ֆայլում
Եւ երկո՛ւ ժամ խօսում դրա օգուտից
Կամ վնասից,
Եւ ըստ որում խօսում այնպէ՛ս լրջօրէն,
Կարծես մի մեծ գիւտ ենք արել
Կամ հերքում ենք մի հին գիւտ։
Եւ «բուժուել» կամ «հիւանդութիւն»
բառերն արդէն օրէցօր
Հոլովւում են ու խոնարհւում աւելի շատ
եւ ճոյնիսկ
Առաւել ֆիչ դժգոհութեամբ,
Քան թէ թաֆուն պարծանքով...

Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Ծերանում ենք, սիրելիս։ —
Թափառելու ժամ չի մնում,
Ձենք հասցընում ձանձրանալ։
Քիչ ենք թախծում մենք անառիք,
Շատ ենք տխրում առիթով։
Քիչ ենք կարդում, շատ ենք գրում,
Շատ ենք խորհում, քիչ ինում,
Որովհետեւ «անհնութիւն» բառը դարձել
է սոսինձ
Եւ ուզում է մեր ֆրֆրուած ջղերն իրար
կպցընել...

Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Ծերանում ենք, սիրելիս,
Ծերանում ենք, սակայն կարծես
Դարձա՛լ խելքի չենք գալիս։ —
Դեռ հիմա՛ էլ զարմանում ենք,
Դեռ կարող ենք զարմանալ։
Ժամացոյցի սլաքները ետ ենք տալիս
մտովին,
Ի՞նչ է թէ մեր արդէն չարածն ինքներս
անենք աշխարհում։
Անկարելի յաղթանակի ելէ ենք ճարում
ինչ-որկերպ։
Երբեմն էլի այս աշխարհն ենք դեռ
չափչփում յուսալից
Դոն-Կիխոտի ոտքեր կոչուած ևո՛յն
կարկինով ծայրամաշ։
Իսկ երբ մէկը խոր ինի մէջ մեր երազն է
կոխկրտում,
Առաջուայ պէս... առաջուա՛յ պէս վեր
ենք ցատկում ճչալով...

Ծերանում ենք, Պարո՛յր Սեւակ,
Սակայն... խելքի չե՛նք գալիս...

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՅ ՆԱԽԱԳԻԾԻ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄԻՆ

Ֆրանսա ներկայիս կոչուած է իրաւարարի դեր կատարելու Իրաքի կառավարութեան եւ Քարիւղի Ընկերութեան միւս երեք բաժնեկիցներուն միջեւ։

Պատկառելի պատուիրակութեան մը դլուխն անցած՝ Զօրեքչարթի Փարիզ հասաւ Իրաքի յեղափոխական Խորհուրդի փոխ-նախագահ Սատամ Հիւսէյն Թաքրիթի, որ Պաղտատի կառավարութեան ամէնէն հեղինակաւոր դէմքն է։

Փարիզ դարձած է կեդրոնը քարիւղ արտադրող եւ զնող երկիրներու եւ դրամատէրներու ներկայացուցիչներուն, որոնք Լոյս Քաղաքին մէջ ժողովներ կը դումարեն, պատուաւոր լուծում մը դըտնելու համար ազդայնացման հետեւանքով առեղծուած տագնապին։

Կացութեան իրաւարարն է դարձած Ֆրանսա, որուն կը յառին այժմ բոլորին աչքերը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

— Է Զ Ե Ր —
ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

Ա.

Թթ. դարու վերջերուն արեւմտահայ դաւառը ծառացաւ յանկարծ դառնախաղի մը նման, որ կը պահանջէ իրմէ խլուած իրաւունքները:

Պայքարի աղդանշանը Մալխարայէն էր որ կուգար:

Հարցարանը՝ զոր «Մասիս»ի միջոցաւ հրապարակ կը դնէր Արտաշէս Ցարու – թիւնեան, հետեւեալ չորս հարցումները կը բովանդակէր:

Ա.— Կը կարծէ՞ք, թէ մեր ցեղն ընդունակ ըլլայ ճշմարտապէս հայ ղրականութիւն մը ստեղծելու:

Բ.— Այսօրուան Թրքահայ ղրականութիւնը կը համապատասխանէ՞ ակնարկուած պայմաններով հայ ղրականութեան մը, եւ Պոլիս՝ Թրքահայերու արդի մտաւորական կեանքին իրրեւ ղիսաւոր կեդրոն՝ ընդունակ եղա՞ծ է եւ կըրնա՞յ ըլլալ այդ ղրականութիւնը երեւան բերելու, իր բովանդակ ընդարձակու – թեան ու կատարելութեանը մէջ:

Գ.— Կը կարծէ՞ք, որ օրուան պոլսահայ – Թրքահայ ղրականութիւնը պէտք ունենայ նոր ձգտումով մը ներշնչուե – լու, եւ այս տեսակէտէն՝ ի՞նչ ուղղու – թեամբ եւ ի՞նչ ոգիով կը բաղձաք, որ կատարուի մեր ղրականութեան բարե – շրջումը վաղուան համար:

Դ.— Ի՞նչ կը խորհիք դաւառական ղրականութեան մասին: Ըստ ձեզ՝ դաւառական ղրականութիւնն ընդունա՞կ է ակնարկուած բարեշրջութիւնն իրագոր – ծելու, թէ՝ մեր ղրականութեան մէջ ա – նոր դոյութեան իրաւունքը պէսպիսու – թիւն մը, զանազանութիւն մը, մասնաճիւղի մը հանգամանքով միայն ընդու – նելի կը նկատէք: Իսկ եթէ կ'ընդունիք դաւառական ղրականութեան կարեւորութիւնն ու առաւելակէտութիւնը պոլսակա – նէն վրայ զուտ հայեցի ներշնչումով ու խնամատարութեամբ ղրականութիւն մը ծաղկեցնելու ծրագրին իրականացման տեսակէտէն, ըստ ձեզ, որո՞նք են այն միջոցները, որոնցմով դաւառացի ղրագէտները գործնական վիճակը պիտի ունենային այդ ղրական ծրագիրը իրագործելու: Այդ պարագային, ի՞նչ պիտի ըլլար պոլսեցի ղրագէտին դերը վաղուան ղրականու – թեան նկատմամբ, եւ ի՞նչ կը խորհիք իր ապագայի մասին: («Մասիս», 1900, թիւ 26):

Արտաշէս Ցարութիւնեան «դաւառացի ղրագէտ» էր, առանց, սակայն, «դաւառի ղրագէտ» եւս ըլլալու: Իր մշակած ղրականութեան լեզուովն ու նիւթովը չատ աւ կարելի չէր զայն զանազանել բուն պոլսեցի ղրագէտէն: Մալխարան արեւմտահայ դաւառը չէր:

Վաղուան ղրականութեան շուրջ բազուած վէճին մէջ ի նպաստ դաւառին յայտնած իր տեսութիւնները չէզոքի մը մտածումներն էին ուրեմն, եւ չէին կըրնար արտայայտիչն ըլլալ դաւառի ձայնին: Այդ ձայնը Խոբերդցին միայն կըրնար զալ, որովհետեւ հոն էր, որ ընձիւղիլ սկսած էր դաւառի հարազատ չունչը: Որբերեան, որ մտամբ բերքն էր այդ միջավայրին եւ եկած հաստատուած էր Զմիւռնիա, իր ձայնը հնչեցուց առաջին պահէն:

Արդարեւ, «Մասիս»ի հարցարանին առաջին արձագանգ տուողներէն մէկն եղաւ Ռուբէն Որբերեան: Ան մէկէն էր դաւառացի այն ղրողներէն, զորս «Խոր – բերդի դպրոցը» մեզ տուաւ: Ծնած Մալաթիա, եւ իր նախափորձերը ըրած 1892ին, ան ուշադրաւ դառնալ սկսաւ առաջին իսկ օրէն, իր արձակ ու ոտանաւոր էջերով, որոնք իրենց անդրանիկ բեղնաւորումը ստացան Զմիւռնիոյ մէջ, ուր հաստատուած էր պահ մը ուսուց – չական պաշտօնով:

Դառնութեամբ յիշելէ յետոյ թէ անցեալ պայմաններու բերմամբ «հայ միտքը մինչեւ հիմա չէ արտադրած ղրականութիւն մը, որ զարգացումս մը բանայ եւ կամ կարենայ բաղդատութեան ղրուիլ մարդկային հին ու նոր դասական ղրծերու հետ» եւ չեչտելէ յետոյ նաեւ, որ թրքահայ ղրականութիւնը առաւելն անդամ կարելի չէ դասել այն ղրականութեան զոր կ'ըմբռնէ հարցարանը, որով – հետեւ «Պոլիս, զոր Թրքահայերու մտաւորական կեանքին իրր կեդրոն կ'ընդունինք, մինչեւ հիմա թերթերու մէջ՝ օրը օրին միայն կեանք ունեցող յօդուածներով՝ ջանացած է լեզուն մաքրելու, կազմակերպելու», եւ սակայն չէ տուած «հեղինակութիւն մը, որ գլուխ-գործոց մը արտադրելով, վճռական ձեւ մը տուած ըլլայ աշխարհաբարին», Որբերեան ծի – ծաղելի կը դտնէ, սակայն, ենթադրել «դաւառական ղրականութեան առաւելակէտութիւնը պոլսականին վրայ», որով – հետեւ, կ'ըսէ, «այսօրուան պոլսեցի ղրողներէն չատեր՝ երկհազար դաւառացիներն են ու վոխադարձաբար: Ի՞նչ ըսել կ'ուզուի պոլսական կամ դաւառական ղրականութիւն բառերով: Ես միայն մէկ ղրականութիւն կը ճանչնամ, զուտ տոհմայինը, որուն հիմնուելու հաւասարապէս պարտին աշխատիլ Պոլսահայն ու դաւառացին: Օտար ղրականութեանց ազդեցութեամբ թէ՛ պոլսեցի, թէ՛ դաւառացի ղրողին վիժած փորձերը այսօր կամ վաղը պիտի իյնան ժամանակի մոռացման զամբլուղին մէջ: Անոնք մեղի չեն պատկանիր: Գրագէտը իր չուրջի ժողովուրդին անցեալն ու ներկան ուսումնասիրելու եւ անոր ինքնատիպ յատկութիւնները խուզարկելու է, — եթէ մնացած են տակաւին, — որպէսզի կարենայ ցեղին կեանքովը լեցուն դործեր արտադրելու: Ու դաւառը ճանչցողը չատ լաւ պիտի արդէն թէ հոն բնակիչը նոր ներչնչումներով պիտի չճոխացնէ վաղուան ղրականութիւնը: Մեր ժողովուրդը արդէն երբեք տեղ մը ինքնատիպ մնացած չէ: Զայն չրջապատող տարրերը իրենց գոյնը ու չատ անգամ ալ իրենց լեզուն տուած են անոր: Պոլիս, կամ դաւառը, վաղուան ղրականութեան աշխատաւորը իր կեանքը պիտի նուիրէ բեկորներ հաւաքելու, տարրական նիւթեր, թէեւ չատ դժուարութիւններով, որպէսզի մեղի յայտնդնդ ուրիշ սերունդներ կարենան դանոնք ղրականութեան մէջ հալեցնել: Ամփոփելով դաղափարներս, կ'եղրակացնեմ թէ ղրական ուժերու բաժանում չենք ընդունիր: Պոլսահայ կամ դաւառական անունով ղրականութիւն չենք ճանչնար: Առաջնորդը՝ տպաղնդն է, ըլլայ Պոլիս, ըլլայ դաւառը»:

Որբերեանի տեսակէտները հեռու էին ամուր կռուան մը ըլլալէ վաղուան ղրականութեան ախոյեաններուն համար: Անհրաժեշտ էր, որ իրենց մտածումները պարզէին այն դոյդ մը գրչի վարպետները, զորս Խոբերդը ընծայ էր տուած հայ ղրականութեան՝ բուն վարպետը նախ՝ Թլկատինցին, եւ իր տաղանդաւոր ձեռնասունը՝ Ռուբէն Զարդարեան:

Թլկատինցին լուռ մնաց: Ի՞նչ վայթ, իր ղրական վաստակը մէջտեղն էր իր բովանդակ չքեղութեամբ: Զայն իրենց յետնարան կընային առնել դաւառի ղրականութեան չատադովները:

Ռ. Զարդարեան ասպարէզ իջաւ իր պատասխանովը: Այդ պատասխանին մէջ անիրաւուած դաւառին բովանդակ ցաւումը կար, եւ երիտասարդութեան մը, — Զարդարեան հազիւ 25 տարեկան էր այն տաեն, — յանձնապաստան, բայց կորովի չեչտը, որ վէճը տաքցնելու կըրնար ծառայել աւելի՝ քան զատ մը չտելու:

Պարզելէ յետոյ տոհմային հայ ղրականութեան մը ստեղծման նախապայմանները եւ հռչակելէ յետոյ իր հաւատքը ի մասին «մեր ցեղին ճշմարտապէս հայ ղրականութիւն մը ստեղծելու ընդունակութեանը», Զարդարեան արդէն թիւրախ կը դարձնէր իրեն պոլսեցի ղրագէտն ու անոր մշակած ղրականութիւնը: Շատ մոայլ գոյներու տակ կը ներկայացնէ Զարդարեան այն օրերու արեւմտահայ ղրականութիւնը. «Այսօրուան Թրքահայ ղրականութիւնը – լոկ մայրաքաղաքի մարդուն սեփականութիւն — սահմանափակուած լրագրական թռուցիկ ու առօրեայ արտադրութեան մէջ, ունենալով հրատարակուած ու հրատարակելի դասագիրքերն ալ իր հետ իրրեւ մաս՝ ընդհանուր ամբողջութեան օղակուած՝ հրեւանցի դատողութեամբ մը իսկ յայտնի կը գուցնէ մտաւորական անընդունակ ձգտումը, ցեղային կորովամիտ ու կանխատեսուած պիտակցութեան, ըղդացած ու մարդուած համոզման մը բացորոշ չքաւորութիւն՝ երեւան բերելու անհարաղատ պէսպիսութիւնը, ուր ամէն առարկայ ու ամէն մանրամասնութիւն, դորգի աւելէն սկսած մինչեւ ոտքի եռին խոհիկը օտարին են ու օտարի ապրանք՝ խառնափնթոր տպաւորութեամբ մատնելով թէ զանոնք դասաւորող դրիչը անոնց գործածութեան կերպն ու դեղեցկապիտական համաութենէն խոպոռ տեղեակ չէ արդէն»:

Այս տխուր պատկերը ապրող դրականութեան մը մէջ որեւէ կենսունակութիւն չի դտներ Զարդարեան եւ կ'ըսէ. «Յոյց տուէք մատով բանաստեղծական կտոր մը՝ արձակ թէ յանդաւոր, նորավէպ մը, ընկերական ու անտեսական յօդուած մը, ուր տոհմային արուեստի մը թրթռումը կամ անոր հոգեկան տրամադրութիւններուն մէկ բիւրեղը, անոր ընկերական վիճակն ու աշխարհայեցողութիւնները, վերջապէս օրուան ու ժամանակին հետ կերպարանափոխուած կեանքի պահանջներուն բաւարարութեանը համեմատած յայտնութիւն մը փոդփոդի»:

Այդ պայմաններուն մէջ Պոլսոյ ղրականութիւնը եւ իր մշակները չեն կրնար չնչել առանց դաւառին: «Բանասիրական որեւէ նիւթի համար, կ'ըսէ Զարդարեան, հարկ է դաւառին դիմել միչտ. բանաստեղծական, վիպական որեւէ գործ, ցեղային fոլորիով, դաւառէն ու միմիայն դաւառէն սպասելէ եռք տրամաբանական է, կարծենք, որ եղրակացնենք թէ Պոլսոյ ղրողները ընդունակ չեն — ինչպէս որ եղած ալ չեն — առաջադրուած ղրականութիւնը երեւան բերելու իր բովանդակ ընդարձակութեանն ու կատարելութեանը մէջ»:

Իր եղրակացութեան մէջ Զարդարեան այն համոզումը կը յայտնէ, թէ «պոլսեցի ղրագէտը մինչեւ այդ վաղուան ղրականութեան նախընթացը պէտք է միայն նպատակակէտ մը ունենայ՝ նպաստել դաւառի ղրականութեան ծլարձակումին ու անոր զարգացման՝ բոլոր այն կարելի միջոցներով, զորս տրամադրելի ունի այժմ եւ զորս յայնօրէն կրնայ դործածել անհրաժեշտութեան մը իրագործման համար. ու այս իսկ պիտի կազմէ իր խմաւորութեան ու խելահաս կանխատեսութեան բոլոր վառքը»:

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

(Շար.)

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂԲԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Եւ յանկարծ, անսպասելիօրէն, թաղամասը կարուկ ընդհատուեց, կարծես դեհոնը միանդամից ձեղքուեց, եւ Վարոսի անմիջապէս ոտքերի տակ, ցածրում, բացուեց Զորի Բողազը...

Այս լանջի վրայ՝ իրարից ցածր, եւ այն լանջի վրայ՝ իրարից բարձր, տա – րածուած էին տափակ կտուրներ, ան – պարիսպ բակեր, փողոցներ, կանդնած էին բարդիներ... Ամէնից ներքեւում, հալուած, բայց սառն արծաթի պէս, հոսում էր Ջուրը:

Ուստա Մկրտչի տունը միւս ափի վրայ էր՝ ուղիղ դիմացը: Լուսամուտները փակ էին, դուռը փակ էր, փակ էր նոյնիսկ Ջրհորի բերանը: Տան առջեւի անպա – րիսպ բակում եւս, ոչ ոք չէր երեւում: Բայց յանկարծ Վարոսը նկատեց ծառե – րից մէկի սառուերում նստած ուստայի մօրը, որ դրկել էր Թոռանը՝ փոքրիկ Գալուստին եւ անշարժացել:

Իսկ չուրջը՝ Զորի Բողազն էր, որտեղ մի դարնանային օր սկսուել էր Վարոսի եւ Հեղնարի սէրը...

... Զորի Բողազում դարուն էր: Հալչում էր ձիւնը եւ արեւն արդէն հաճելի տաքացնում էր մարդկանց մկնքերը: Ամէն ինչ թաց էր: Գալիս էր թարմ ու հաճելի խոնաւութեան բոյրը: Զորի լանջերն ի վար հոսում էին ջրի մանրիկ չերաեր՝ կարծես ոլորուելով կամ հիւսուելով: Ջրերը կլկլում էին տարբեր հնչիւններով եւ յարափոփոխ փայլփլում էին արեւից: Զորով հոսող դետակն առատ – ջուր էր, սառը եւ վճիտ: Գետինն ամէն տեղ խոնաւ էր, մուգ ու փափուկ, այն – տեղից թանձր գոլորշի էր բարձրանում, որը սակայն, տեղ–տեղ արդէն նօսրանում էր, իսկ գետինը՝ դունաթափւում եւ ամրանում:

Երկինքը կապոյտ էր՝ արտասովոր յստակ եւ համահաւասար կապոյտով: Զմեռուայ ընթացքում արեւի վրայ քաշուած փառը մանդամից վերացել էր եւ առարկաներն այժմ նորից գտնւում էին վճիտ ու չեչտակի լոյսի մէջ, երեւում էին յստակ ու որոշակի մանրամասնութիւններով:

Դարպասները, դռները, լուսամուտները բաց էին: Տները դատարկուել էին, բոլոր մարդիկ եւ բոլոր իրերը գտնւում էին դրսում: Արդէն բոլորովին չորացած տափակ կտուրների վրայ, կամ բակերում՝ բնակարանների արեւոտ պատերի տակ, դրուած էին արեւի երես հանուած գոյնզգոյն ներքնակներ, վերմակներ, դորգեր, կարպետներ, ջեջիմներ, ձիւնափայլ սպիտակ բարձեր... Ծառից – ծառ կապուած պարանների վրայ, դուրս հանուած աթոռների մէջ – քերի վրայ, կախուած եւ փռուած էին վերարկուներ, արդէն անտուկ դնելու ձմեռնային հագուստներ եւ անտուկից հանած գարնանային զգեստներ:

Վարոսը նստել էր իրենց տան պատի տակ՝ ինչպէս ամէն գարնանամուտին եւ նայում էր: Նա մի ձեռքը դրել էր իրենց սպիտակ դամբի մէջքին, որի փափուկ բուրդը հաճելի տաքացել էր: Այդ տա – քութեան մէջ ոչինչ չկար վատառնից, այդ տաքութիւնը գարուն էր:

Վարոսը նայում էր դէպի երկինքի անահման կապոյտը, որտեղով, ուրախ կանչերով, հայրենիք էին վերադառնում կռունկները: Կապոյտ անսահմանութիւնից լսւում էր նրանց հրաչալի, բարե – դուչակ կանչը: Ներքեւում, ամէն տեղ, երեսները դէպի երկինք բարձրացրած, երեխաներն աղմկում էին կռունկների մասին, իսկ մի տան արեւկող պատի տակ նստած մի ծերունի, կռունկների իւրաքանչիւր կանչին ի պատասխան, մրմնջում էր՝ Ջա՛ն, Ջա՛ն...

Վարոսի մի կողմում, պարանի վրայ, երկտակ կախուած էին դորգերը: Դրանց խայտաբղէտ պատն արեւի տակ վառ – ւում էր խոր եւ փափուկ ջերմութեամբ:

Յանկարծ Վարոսը ցանկութիւն ղդայ՝ ինչպէս իր մանկութեան դարնանամու – տին, մտնել երկտակ կախուած դորգերի տակ, ականջները վրայ ղդալ դորգի եռանկիւնի կոշտ, տաք հպումը, քայլել այդ նեղ խաւարով, անցնել բոլոր դորգերի անընդհատ չարանի տակով, մինչեւ որ յանկարծակի վերջնական ղրանք եւ իր աչքերը չլանային անսպասելի արեւից, երեսը մխանդամից մրսէր դեռ ղով օդից, իսկ դորգերի հպումից ազատուած իր ականջները լսէին դարնան բոլոր ձայները՝ հազարաւոր մանր ջրերի մեղմ քչքչոցը, թարմ օդի չնչկոցը, երեխաների բացականչութիւնները, ուրախ ղոչուղ անող երկու չնիկների իրր թէ իրար վրայ բարկացած մռմռոցը, ձմեռուայ ընթացքում դրկից հասած աղջկայ դուարթ ծիծաղը...

Վարոսը նոյնիսկ վեր ցատկեց տեղից, բայց իր հասակից չփոթուած, նորից նստեց: Նա այլեւս չէր տեղաւորուի պատի տակ, իսկ մի քանի դորգերի տաք եւ մութ միջանցքն այլեւս չէր թուայ նրան երկար...

(51 – Շար.)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍԷՐ ՄԸ

(ԷՏՈՒԸՐՏ Ը. ԹԱԳԱՒՈՐ
ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍԻՄՓՍԸՆ)

———o———

Ա.

Քանի մը օր առաջ մամուլին մէջ կարգացինք Ուինսըրի դուքսին մահուան լուրը, Ֆրանսայի հողին վրայ:

Դէպքերու ի՞նչ հոլովոյթով Անգլիոյ երբեմնի թագաւորը զարձած էր պարզ անհատ մը, եւ կ'ապրէր իր հայրենիքէն դուրս: Այս առեղծուածը հասկնալու համար պէտք է պատմութեան էջերը զարձրնենք հակառակ ուղղութեամբ եւ կանգ առնենք 1936 թուականին առջեւ:

Այդ տարուան սկիզբներէն իր մահկանացուն կը կնքէր Ձորճ Ե. Թագաւորը, եւ յաջորդ օր գահ կը բարձրանար իր անդրանիկ որդին, Կալլէսի դուքսը, եւ կ'առնէր Էտուըրտ Ը. անունը: Պաշտօնական թագադրութիւնը տեղի պիտի ունենար Ուեսթմինսթըրի մայր եկեղեցին մէջ, 1937 Մայիս 12ին: Բայց այդ արարողութիւնը տեղի պիտի ունենար իր եղբօր՝ Եորքի դուքսին համար:

Ի՞նչ պատահած էր արդեօք այդքան կարճ ժամանակի մը ընթացքին:

Կալլէսի դուքսը ծնած էր 1894ին: Իշխանական կրթութիւնը առանձէ եռք, ցոյց տուած էր զաղափարի կատարեալ անկախութիւն: Արհամարհելով նեղմիտ աւանդութիւնները՝ ան ուզած էր ապրիլ մարդու պէս, մարդոց հետ: Մօտէն կը հետաքրքրուէր չքաւոր դասակարգին վիճակով: Այցելութիւններ կուտար աղքատ թաղերուն, կը ձեռնուէր գործակատարներու հետ: Հանքագործի հագուստով կ'ընկնէր հանքերու խաւարին մէջ եւ կը մտադրէր գարման մը բերել այս ղըժ-կատածներուն դառն ճակատագրին:

Ժողովուրդը, եւ մանաւանդ համեստ դասակարգը սկսաւ պաչտել այս երիտասարդ իշխանը, որ այնքան մօտէն կը հետաքրքրուէր իր վիճակով: Եթէ էտուըրտ Ը. մնացած ըլլար Անգլիոյ գահին վրայ, աշխարհի ճակատագիրը թերեւս տարբեր ըլլար եւ մարդկութեան դարձ խնայուէր համաչխարհային երկրորդ պատերազմին աւերները:

1930ին, Կալլէսի իշխանը կը հանդիպէր կնոջ մը, որ տակնուվրայ պիտի ընէր իր բոլոր ծրագիրները: Սէրը մեհնաշնորհը չէ բանաստեղծներուն եւ արուեստագէտներուն. ան յաճախ կը յուզէ աշխարհի մեծամեծներուն սիրտն ալ. զանոնք կը հմայէ, այնքան՝ որ անոնց աչքին գահը կը զառնայ անարժէք կտոր մը:

Կալլէսի իշխանը սիրահարեցաւ այդ կնոջ, որ կը կոչուէր Ուալիս Ուորֆիլտ, ծնած՝ 1896ին, կինը՝ մաթըը Սիմփսընի: Անկէ առաջ տիկին Սիմփսըն եղած էր կինը ծովային տեղեկալ Սիմփսընի, որմէ ամուսնալուծուած էր, երբ հանդիպած էր Պր. Սիմփսընի:

Տիկին Սիմփսըն կ'ապրէր Եւրոպա, իսկ ամուսինը՝ Ամերիկա: Կալլէսի դուքսը ունէր մտերիմներու խումբ մը, որոնց հետ կ'անցընէր հաճելի պահեր՝ իր անձնական դղեակին մէջ: Տիկին Սիմփսըն մաս կը կազմէր այդ խումբին:

Երբ Կալլէսի իշխանը բարձրացաւ Անգլիոյ գահին վրայ, չբաժնուեցաւ իր մտերիմներէն եւ մանաւանդ Տիկին Սիմփսընէն: Գրեթէ ամէն օր, պըգքինկամ փալատի իր զբաղեցուցիչէն կ'ելլէր եւ հեծիտան կ'երթար մինչեւ իր սիրուհիին տունը եւ հոն կ'անցընէր երկար ժամեր: Աւելին. պաշտօնական ընդունելութիւն-ներու ընթացքին իսկ, էտուըրտ Ը. իր կողքին կ'ունենար Ամերիկուհին:

Աւանդապաշտ շրջանակները կը զըժգոհէին, որովհետեւ իրենց երիտասարդ թագաւորը չունէր թագաւորական ապրելակերպ մը: Օրինակ, ինքնաչարժով կ'երթար Խորհրդարանի բացման արարողութեան. երբ անձրեւ գար, կը հրամայէր, որ մայթերուն եղերքը սպասող պահակ զինուորները զրկուէին իրենց զօրանոցը: Օր մը, երբ կը պտուտէր Քուին Մէյրի նաւուն սրահներուն մէջ, սկսաւ բազդատականը ընել անոր փարթամ խըժիկներուն եւ նաւահանգիստի զործաւորներու խրճիթներուն...

Այդ շրջանին, պաղնուական դասակարգը կ'անդիտանար, որ Տիկին Սիմփսըն կը պատրաստուէր երկրորդ ամուսնալուծման մը: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ էտուըրտ Ը. անոր հասկցուցած էր, որ մինչ օրինաւորապէս ամուսնանալու հեռը:

Տիկին Սիմփսըն այնքանը չէր յուսար: Անկեղծօրէն կը սիրէր էտուըրտը եւ չէր ուզեր, որ իր պատճառով ան զժուարութիւններու առջեւ գտնուի: Բայց էտուըրտ անդրդուելի կը մնար:

Արդէն միջազգային մամուլը անօթի զազանի մը պէս նետուած էր այս անկրկնելի խնդրին վրայ: Ամերիկեան թերթերը էջեր կը յատկացնէին թագաւորին եւ Տիկին Սիմփսընի ամէնէն աննշան չարժուձեւին իսկ:

Անգլիական մամուլը կը պահէր յարգալից լռութիւն մը, բայց այս կացութիւնը երկար չէր կրնար տեւել: Փոթորիկը պիտի պայթէր ուշ կամ կանուխ:

Անգլիական դահլիճը ժողով մը զումարեց եւ վարչապետին պաշտօն տուաւ միջամտելու: 1936 Հոկտեմբեր 20ին, վարչապետ սըր Սթանլի Պոլտուին, տեսակցութիւն մը ունեցաւ թագաւորին հետ: Վերջինը անմիջապէս հասկցաւ, որ մինչեւ չհրաժարէր Տիկին Սիմփսընի հետ ամուսնանալու իր զաղափարէն, վարչապետը պիտի ըլլար իր մեծագոյն հակառակորդը:

Մինչ այդ, Տիկին Սիմփսըն դատական ամուսնալուծումի խնդրագիրը ներկայացուցած էր, եւ չորս օր եռք առացած էր զրական պատասխան մը: Բայց ամուսնալուծումը, ըստ անգլիական սովորութեան, օրինաւոր պիտի հռչակուէր վեց ամիս եռք միայն: Թագաւորը վեց ամիս ժամանակ ունէր խորհելու համար իր ընելիքին մասին: Բայց տպնապը սուր ընոյթ պիտի առնէր չատ աւելի առաջ: Նոյեմբեր 13ին, թագաւորը զաղտնի նամակ մը կը ստանար իր անձնական քարտուղարէն, եւ կ'իմանար, որ զահլիճը վարչապետին զլխաւորութեամբ ժողով զումարած էր՝ ամէն գնով արգիլելու համար թագաւորին եւ Տիկին Սիմփսընի ամուսնութիւնը:

Նոյեմբեր 16ին, թագաւորը իր զրասենեակը կանչել տուաւ վարչապետ Սթանլի Պոլտուինը եւ անոր հետ ունեցաւ լուրջ բանակցութիւն մը:

— Տէր իմ, — ըսաւ վարչապետը, — չեմ կրնար հաշտուիլ այն զաղափարին հետ, որ Անգլիոյ թագուհին կրնայ երկու անգամ ամուսնալուծուած կին մը ըլլալ:

— Ամուսնութիւնը, — պատասխանեց թագաւորը, — զարձած է իմ զոյութեանս անհրաժեշտ պայմանը: Որոշած եմ ամուսնանալ Տիկին Սիմփսընի հետ, անմիջապէս որ օրէնքը զոյն ազատ հռչակէ: Եթէ կրնամ այդ ընել՝ պահելով իմ զահս, չատ լաւ... բայց եթէ կառավարութիւնը արգելք հանդիսանայ իմ ընտանեկան կեանքիս, այն ատեն պատրաստ եմ մեկնելու...:

Վարչապետը մեկնեցաւ՝ առանց յայտնելու իր միտքը...:

ՆՈՒՊԱՐ ԶԱՐԽՈՒՏԵԱՆ
(Մնագեայր յաջորդով)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ ՍՐԱՀԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

———o———

Հրաւիրեալներու հասարակութեան մը ներկայութեան է, որ Շաբաթ կէսօրէ եռք, Յունիս 10, պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ Դպրոցասէր վարժարանի նորակառոյց սրահին:

Վարժարանի Տնօրէնութիւնն ու Ծնողամակալ մարմինը, ինչպէս նաեւ սրահի շինութեան յանձնախումբը օրինակելի զաղափարն էին ունեցած հրաւիրեալներուն ներկայացնելու իրենց աշխատանքները՝ բարոյական եւ նիւթական զոյզ մարզերու մէջ, սրահի շինութեան կապակցութեամբ:

Պ. Համազասպ Մամճեան, սրահի շինութեան յանձնախումբի քարտուղարը, սեղմ պիծերու մէջ ներկայացուց իրենց առաջադրութիւնները, այլ մանաւանդ կատարած դնահատելի զործը: Պ. Գէորգ Պաղրճեան, դանձապահը նոյն յանձնախումբին, թիւերով անդրադարձաւ նիւթական ելեմուտքին: Ուրախալի էր հասնալուծումը, ըստ անգլիական սովորութեան, օրինաւոր պիտի հռչակուէր վեց ամիս եռք միայն: Թագաւորը վեց ամիս ժամանակ ունէր խորհելու համար իր ընելիքին մասին: Բայց տպնապը սուր ընոյթ պիտի առնէր չատ աւելի առաջ: Նոյեմբեր 13ին, թագաւորը զաղտնի նամակ մը կը ստանար իր անձնական քարտուղարէն, եւ կ'իմանար, որ զահլիճը վարչապետին զլխաւորութեամբ ժողով զումարած էր՝ ամէն գնով արգիլելու համար թագաւորին եւ Տիկին Սիմփսընի ամուսնութիւնը:

Նոյեմբեր 16ին, թագաւորը իր զրասենեակը կանչել տուաւ վարչապետ Սթանլի Պոլտուինը եւ անոր հետ ունեցաւ լուրջ բանակցութիւն մը:

— Տէր իմ, — ըսաւ վարչապետը, — չեմ կրնար հաշտուիլ այն զաղափարին հետ, որ Անգլիոյ թագուհին կրնայ երկու անգամ ամուսնալուծուած կին մը ըլլալ:

— Ամուսնութիւնը, — պատասխանեց թագաւորը, — զարձած է իմ զոյութեանս անհրաժեշտ պայմանը: Որոշած եմ ամուսնանալ Տիկին Սիմփսընի հետ, անմիջապէս որ օրէնքը զոյն ազատ հռչակէ: Եթէ կրնամ այդ ընել՝ պահելով իմ զահս, չատ լաւ... բայց եթէ կառավարութիւնը արգելք հանդիսանայ իմ ընտանեկան կեանքիս, այն ատեն պատրաստ եմ մեկնելու...:

Վարչապետը մեկնեցաւ՝ առանց յայտնելու իր միտքը...:

Հրաւիրեալներու հասարակութեան մը ներկայութեան է, որ Շաբաթ կէսօրէ եռք, Յունիս 10, պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ Դպրոցասէր վարժարանի նորակառոյց սրահին:

Վարժարանի Տնօրէնութիւնն ու Ծնողամակալ մարմինը, ինչպէս նաեւ սրահի շինութեան յանձնախումբը օրինակելի զաղափարն էին ունեցած հրաւիրեալներուն ներկայացնելու իրենց աշխատանքները՝ բարոյական եւ նիւթական զոյզ մարզերու մէջ, սրահի շինութեան կապակցութեամբ:

Պ. Համազասպ Մամճեան, սրահի շինութեան յանձնախումբի քարտուղարը, սեղմ պիծերու մէջ ներկայացուց իրենց առաջադրութիւնները, այլ մանաւանդ կատարած դնահատելի զործը: Պ. Գէորգ Պաղրճեան, դանձապահը նոյն յանձնախումբին, թիւերով անդրադարձաւ նիւթական ելեմուտքին: Ուրախալի էր հաստատել այդ զոյզ տեղեկատուութիւններէն, որ յանձնախումբը վայելած է մեր ժողովուրդին համակրանքն ու վստահութիւնը եւ այսօր վարժարանը իր հողին վրայ ունի նորակառոյց զեղեցիկ սրահ մը, մօտ 300 քառ. մեթր տարածութեամբ, որ կրնայ օգտագործուիլ իբրեւ պրօսարան եւ հանդիսասրահ իր լայն ու ճաշակաւոր բեմով, կեդրոնական ջեռուցումով եւ լուսաւոր մթնոլորտով:

Մեծ ու փոքր նուիրատուներէ ցայսօր զոյացած է 198·610 ֆրանք, իսկ ծախսառած է իր նպատակին համար 180·118 ֆրանք:

Տիկին Ե. Պօղոսեան, Ինամակալ Մարմինի անունով չէշտեց սրահին եւ ընդհանրապէս Դպրոցասէր վարժարանի օգտաչատ զերը հայ պարմանուհիներու հայեցի դաստիարակութեան մարզին մէջ: Սրահը զեռ կը կարօտի ներքին եւ արտաքին յարդարումներու, որոնք անպայման պիտի իրագործուին շնորհիւ մեր ժողովուրդին առատաձեռն ողիին եւ դրծը առանձնած ազդայիններու անխոնջ աշխատանքին:

Դպրոցասէրի աշակերտուհիներէն Թագուհի Կարապետեան, Դ. դասարանէն, զեղեցիկ հայերէնով զպրոցի առնուհիներու երախտապիտութիւնը յայտնեց բոլորին, խոստանալով աւելի ամբարտաւանութիւն չընել հայկական նկարագրին մէջ:

Հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Սրբ. Մանուկեան ոչ միայն փարիզի, այլեւ ամբողջ Ֆրանսայի հայ զաղութին համար կենսական անհրաժեշտութիւն մը նկատեց Դպրոցասէրը վարժարանը, որ նախախնամական դեր կը կատարէ հայ մանկամարզուհիներու հայեցի դաստիարակութեան մարզին մէջ: Ան այս առթիւ նկատել տուաւ, թէ ընտանիքի առանցքը կինն է, մայրը, որ բարոյական նկարագրի պահպանման վէմը կը հանդիսանայ: Արդ ո՞ւր պիտի ստանայ հայ աղջիկը իր այդ բարոյական մաքուր նկարագիրը եթէ ոչ հայ վարժարանէն: Այս բախտորոշ առաքելութիւնը ստանձնած է Դպրոցասէրը իր հիմնադրութեան օրէն ցայսօր:

Հիւրասիրութեան ընկերացան զպրոցի ուսուհիներ, որոնք մենապարով, արտասանութեամբ եւ երգ ու նուագով համեմեցին ցերեկոյթը:

Գնահատելի է կատարուած աշխատանքը՝ օգտակար իր տեսակին մէջ:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊՈՒՏՄ ՇԻՇԱՂ

— Խեղճ տղաս, երջանկութեան ի՛նչ ըլլալը պիտի հասկնաս ամուսնանալէդ եռք:

— Իսկա՞պէս:

— Այո, բայց զժբախտաբար չատ ուշ պիտի ըլլայ:

(ՀԱՂՈՒԱԿ ՑՈՂՈՒՈՆՍԿ ՎԻՆ)

ՀԱՎԱՏԻ ՂԱՂՈՒՀՈՒՆՈՒՅ

— Մենք առանկ բան մտիկ չենք ըներ, մենք մեր քուէները քեզի պիտի տանք, ի'ըսէին իր կուսակիցները:

— Շնորհակալ եմ, բայց...

— Բայց մայց չկայ, քեզի թէ' թագաւոր, թէ առեղապետ պիտի ընենք:

Մարզար էֆէնտի մխայն իր ընտրութեան չէր աշխատեր, այլ նաեւ ինք ուրոյն էր բոլոր թեկնածուները, որոնց մէջ էին նախ Միհրանիկ էֆէնտին, յետոյ Մանուկ աղան, պարոն Կայծունի եւ Մելիտոս էֆէնտի:

Այս վերջինը ճարտարապետ մըն էր եւ մէկ քանի անգամ արդէն վարած էր թաղականի պաշտօնը: Քիչ մը չհամամոլ եւ անվստահելի մէկը կը համարուէր եւ թաղին մէջ լաւ համբաւ մը չունէր, բայց Մարզար էֆէնտի անպատճառ ուզած էր, որ անոր անունն ալ ցանկին մէջ զանուի, որովհետեւ Մելիտոս էֆէնտի մտերիմ բարեկամն էր վաճառականին ու անոր հանապազօրեայ խնկարկուն:

Մարզար էֆէնտի հեռուէն կը հսկէր պայքարին վրայ եւ ուղղութիւն կուտար անոր:

Շաբաթը մէկ քանի զիշեր ընտրական պայքարին զլխաւոր զործիչները իր ընակարանը կը հաւաքուէին եւ իրենց զոր ծունկուութեան արդիւնքը լրարու կը հաղորդէին:

Մինչեւ հիմա ձեռք բերուած արդիւնքէն այնպէս կ'երեւար, որ Մարզար էֆէնտի ջանջախիչ մեծամասնութեամբ մը պիտի ընտրուէր, բայց վերջին ժամու անակնկալէ մը կը վախնար, որով-հետեւ հակառակորդ կուսակցութիւնն ալ իր յաջողութեան վրայ բացարձակ ապահովութիւն ունենալ կը թուէր:

Այս պատճառով ահա երբ Մանուկ աղա Պօղոս էֆէնտիին թաղէն հեռանալու լուրը բերաւ Մարզար էֆէնտիին՝ այս վերջնոյն զէմքը ուրախութեամբ ճառագայթեց:

— Այս լուրը չատ կարեւոր է, ըսէց:

— Ես ալ անանկ կը կարծեմ, ըսաւ Մանուկ աղա:

— Պէտք է ամէն կողմ տարածել:

— Ես արդէն զէմս ելլողին ըսի:

— Առիկա բաւական չէ, թռուցիկ մը հանելու եւ թաղին մէջ ցրուելու է, զիտեւ տուաւ Մարզար էֆէնտի:

— Առիկա չատ աղէկ խելք ըրիր, ըսէց Մելիտոս էֆէնտի:

— Անմիջապէս պէտք է որ ընենք առիկա, ըսաւ վաճառականը:

— Ընդհակառակն, պատասխանեց Մանուկ աղա, թռուցիկները պատրաստելու՝ բայց անմիջապէս մէջտեղ հանելու չէ, այլ ընտրութենէն մէկ երկու օր առաջ, որպէսզի միւսները ժամանակ չունենան այդ անակնկալ արդելքին զէմ խորհելու:

— Բայց արդէն լուրը տարածուեր է:

— Այո, սակայն բերնէ բերան խօսուած է միայն, մինչդեռ եթէ թռուցիկի ձեւով տարածուի, աւելի կարեւորութիւն կ'առնէ:

Մանուկ աղա ազգային զործերու հմուտ՝ փորձառու մարդու համբաւ մը ունէր, ուստի իր այս դիտութիւնը լուրջ նկատողութեան առնուեցաւ:

— Իրաւունք ունիս, անանկ ընելու է, հաստատեց Մարզար էֆէնտի:

— Այո, այո, անանկ ընելու է, կրկնեց Մելիտոս էֆէնտի՝ ձայնակցած ըլլալու համար վաճառականին:

— Թերթերու մէջ եթէ մեր թեկնածուներուն համար բան մը զրել տանք, լաւ կ'ըլլայ, ըսաւ Մանուկ աղա:

— Առիկա ինծի ձգեցէք, ես ընել կուտամ, պատասխանեց վաճառականը:

Եւ արդարեւ, հետեւեալ օրը լուր զրկելով իր զրասենեակը հրաւիրեց պարոն Նշանիկը: Երիտասարդ խմբագիրը արդէն անհամբեր կը սպասէր այս հրաւէրին: Գիտէր, որ Ք. Թաղի ընտրական պայքարէն հայ պիտի ելլէ իրեն: Անմիջապէս փութաց իր հարուստ աղգականին զրասենեակը, ուր Մարզար էֆէնտի սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ իրեն:

— Վա՛յ, Նշանիկ, եկուր նայինք, ինչո՞ւ ես, աղէ՞կ ես, զոչեց իր մօտը առնելով մը ցոյց տալով, նստէ տեսնենք... ինչո՞ւ մեղի չես զար կոր...

— Մարզար էֆէնտի, այս մէջօրիս չատ զբաղած եմ, թերթին ամէն զործերը իմ վրաս մնացած են:

— Գիշերը զործ չունիս ես...

— Գիշերային աշխատանք ալ ունիմ:

— Լսել է հիմա չատ զբամ կը շահիս կոր... զոնէ քիչ մը խնայողութիւն ըրէ, վաստկածդ անմիջապէս մի ծախսեր, եթէ դուն չես կրնար պահել նէ՝ ինծի բեր, ես կը պահեմ:

— Էֆէնտի, ի՞նչ կ'ըսէք, մեր շահածը ի՞նչ է, որ ինչ պիտի աւելցնեմ, առածս հազիւ հազ կը բաւէ կոր ապրելու, ան ալ հազար զժուարութեամբ... եթէ երբեմն բայէն չահ մը չընենք՝ բոլորովին անտանելի պիտի ըլլայ վիճակնիս:

Այս յուսախաբութենէն եռքը վաճառականը ըսաւ.

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Գառնիկ Ցովհաննէսեան եւ զաւակները հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՌՆԻԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին ի յիշատակ, այս կիրակի, Ցունիս 18, առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը խնդրուի բոլոր անոնցմէ որոնք հանչցած ու սիրած են ողբացեալը որ աղօթակից ըլլան։

×

Այրի Տիկին Նուարդ Դարբինեան եւ զաւակները ու թոռները հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտան Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, Ցունիս 18ին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

×

Այրի Տիկին Փօլատեան, զաւակները եւ թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգըստեան պաշտօն կատարել կուտան այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ց. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՆՇԱՆ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

մահուան 2րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս առթիւ այրի Տիկին Փօլատեան եւ զաւակները նուիրած են 250 Ֆր. Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան, եւ 250 Ֆր. Իսիի Ժողովարանին, 50 «Ցառաջ»ի բարգաւաճման եւ 100 Պէյրութի կուրանոցին։

Պ. Օննիկ Նաչալեան կը ծանուցանէ որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր կնոջ՝

ՄԱՐԻ ՆԱՇԱԼԵԱՆԻ
(ծնեալ Մխիեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, Յուլիս 2ին, կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այրի Տիկին Սրբուհի Ցովհաննէսեան կը նուիրէ 200 Ֆր. Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան 100 Ֆր. Կապոյտ Խաչի, 50 «Ցառաջ»ի եւ «Հայաստան»ի բարգաւաճման 50 Ֆր., իր չատ սիրելի ամուսնոյն

Սահակ Ցովհաննէսեանի

մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ, անոր անմոռանալի յիշատակին։

(Ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.—

Պ. Վրոյր Զիթունի 1000 Ֆր.

Մոնմորանսիի Հանգստեան տան մէջ մատուռի մը շինութեան ի նպաստ եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Ոմն 1000 Ֆր.,

Պ. Ա. Պարկիւճեան 300 Ֆր.

Պ. Կիւմիւշեան 200 Ֆր.

Տէր եւ Տիկին Վարուժան Աբրահեան իրենց դուստրին Օր. Անիի ընդ Պ. Անհատանի նշանախօսութեան առթիւ 100 Ֆր.

Պ. Սեւան Անհտեան եւ Օր. Անի Ա.–բարթեան իրենց նշանախօսութեան առթիւ 100 Ֆր.

Ջանազանք նոյն առթիւ 160 Ֆր.

Ներսէսեան Ա.50, Ժապէսկֆ էֆ. Ժամեան Ս. 10ական, Տատալեան 50 Տիկիններ Քիւրքմիճեան 20, Քարայեան եւ Հանէսեան 50ական, Նազարէթեան Վերժին եւ Եղրաքսէ Մկրտիչեան 10ական։

Ողբ. Արամ Պասմաճեանի մահուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Տէր եւ Տիկին Արամ Ցակոբեան 100 Ֆր., Պ. Թորգոմ Պասմաճեան 150, Պ. Ցակոբ Ցակոբեան 200, Տիկին Մալվինէ Մէրճանեան 20 Ֆր.։

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէրունի եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է 4 Ցունիս կիրակի առաւօտ. Մեծ եղեռնի յիշատակին նուիրուած հոգեհանդստեան պատարագի առթիւ հետեւեալ նուէրները.—

Պր. Արման Ուզունեան 300, Տիկին Գառնիկ Տիւմիճեան 100, Տէր եւ Տիկին Ճ. Պահատուրեան 50, եկեղեցիին, Տէր եւ Տիկին Ճ. Պահատուրեան 100 Աղքատախնամին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս. կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին։

18 Ցունիս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Կը նախագահէ

ընկ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ. ՄԻՍԱԻ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը Նոր Սերունդին կողմէ։ Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Ժընըվիէվ Պարտաքճեանէ եւ Ազնիւ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ։ Նաեւ երգ ու մեներգ։

Մուտքը ազատ է

ՇԱԻԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑԻՆ

Այս Շաբաթ օր, 17 Ցունիս երեկոյեան ժամը 8·30ին տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ կիրակնօրեայ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը, հովանաւորութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի)

Հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլորը իրենց ներկայութեամբ քաջալերել կրթական այս ձեռնարկը։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հիւգշաբթի օրուան

դասընթացքներու

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 18 ՅՈՒՆԻՍ

ժամը 15ին

հովանաւորութեամբ

տեսուչ վարդապետին

վարժարանի

Մ. Պէշիկթաշլեան– Գ. Մ. Ալէմշահ

սրահը

Մրցանակաբաշխութեան կը յաջորդէ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Գեղարուեստական բաժինով։

Թոմպոլա – Պուֆէ – Ճաշ

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Փոթորիկ» խումբի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (16 Ցունիս) ժամը 21ին, Մշակոյթի Տուն։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (16 Ցունիս) ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տուն։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Ցունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Ցանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Ցունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան *եւ իր նուագախումբը*

Կ'արտասանէ Ժան Թասլաճեան — *Զանազան անակնկալներ*

Ձեկուցում Տան Ցանձնախումբի՝ շինարարական եւ նիւթական

ՃԱՇԱԳԻՆ 30 ՖՐ.

Երթեւեկի համար, Իսիէն մասնաւոր կառքեր ժամը 18ին Օփիթալ Փերսիէ, Ռիւ տը լա Տեֆանս, եւ Իսիի քաղաքապետարան։ Վերադարձը ապահովուած է։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Ցունիս ժամը 10էն 22

Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Ցունիս կիրակի ԱՆՏԻԵԻի դարաստանին մէջ

1, Rue Jean Finot — Andilly

ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողքին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը։

Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22։

Կէսօրին կարելի է ճաշել ճաշացուցակին համաձայն։ Կարելի է նախօրօք սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով Անտիէի 989–46–31 եւ կամ Աղքատախնամի կեդրոնը 878–02–99

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐՈՎ ԽՈՐՈՎԱԾ, թէ՛ կէսօրին եւ թէ երեկոյին։ Անջատ առատ ամէն տեսակ ուտեստեղէն եւ ըմպելիներ։

Բացառիկ ժամանցի օր մը, նուագ, երգեւ անակնկալներ, առիթ տալով պատըսպարեալներուն նոյնպէս զուարճանալու։

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով։

Մուտք 5 ֆր. ուսանող եւ երախաներու 2 ֆրանք

Անձրեւի պարագային, ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։ Կառքերը կրնան օգտուիլ քաղաքապետարանի հրապարակէն։

ԾԱՆՕԹ.— Անտիեի երթալու համար շոգեկառք առնել կառ տիւ Նորէն եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 10 օթոպիւսով իջնել Անտիեի հաղաքապետարան։ — Օթոպիւսի ժամերը 10·05, 11·10, 12·15, 14·10, 15·10 — վերադարձ 18·35, 19·15, 20·05 եւ 21·10։

Հանգստեան տուներու կառքն ալ ժամը 11էն պիտի սպասարկէ հանդիսականները դաշտահանդէս առաջնորդելու համար։։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի պաշարեղէններով չղալ եւ ծախսել տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն ըլլալուն։

ԼԻՈՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան, *Սէն Մօրիսի Քլօ–Մոնէրուլի ծանօթ դաշտին վրայ,* ի նպաստ Հայկազեան վարժարանի

Կիրակի Ցունիս 18ին առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ մինչեւ երեկոյեան ժամը 9

Մասնաւոր օթոքառ մը կը մեկնի եկեղեցւոյ դրան առջեւէն առաւօտեան ժամը 10ին։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, զանազան խաղեր վարժարանի աշակերտուհիներու եւ երիտասարդներու կողմէ։

Ճոխ պուֆէ, արեւելեան համադամ աղանդերներ, չամիւռով խորոված եւն.

Հանգանակութիւն չկայ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Ցունիս 18, Ո Մօթա

Կազմակերպուած Ռոմանի հայ համայնքի Բարեկամական Միութեան կողմէ

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

Soirée Dansante

A LA MAISON D'ARMENIE

57, Bd. Jourdan — Paris (14e)

Samedi, 17 Juin, à 21 heures

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի 50ամեակին առթիւ օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Տիկին Վ. Համեան (Տրակինեան), Պ. Ն. Ուզունեան (Սէն Տիտիէ–օ–Մոն ա'Օռ), Գ. Ճիլիճեան (Անիէռ), Տիկին Ճուն – կուրտեան (Սէնթ Ժընըվիէվ տիւ Պուա), Տիկին Ա. Մազարաճեան (Մարսէյլ), Օր. Մ. Սիրականեան (Նիս) 100ական ֆր., Պր. Ա. Սիրունեան, Օր. Անի Կուրպէթեան, Տոքթ. Ա. Ցակոբեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Պայրամեան, Պր. Ա. Պայրամեան, Տիկին Ժամին Փափազեան (Մարսէյլ), Տիկին Հնազանդ Մանուկեան (Մարսէյլ), Օր. Ա. Նշանեան (Լիոն) 50ական, Սէյլանեան ընտանիք, Պր. Ժ. Առաքելեան, Տիկին Ի. Մաթոսեան, Տիկին Ս. Զարֆճեան, Քիւրքճեան ընտանիք, Պր. Փիէռ Քիւրքճեան, Տիկ. Սիմա Մարտիկեան (Մարսէյլ) 40ական ֆր.։

(Շար.)

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ 17 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԻՆ 2·500 ՖՐ.

ԱՑԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

12 ՅՈՒԼԻՍ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երդ ու դարձ օդանաւով։ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՍԵՆՆԵԱԿՆԵՐ, ԼՈԳԱՐԱՆՈՎ, «Արմենիա»ի կամ «Անի»ի մէջ։ Նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք, բազմաթիւ շրջապտոյտներ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար
Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 Rue du 4-Septembre, Paris (2e) — Tél. 742-77-40

ուր կարելի է անձամբ ներկայանալ Կ. Ուլնեանի, ամէն Հորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. Ալիքսանեանի՝

11, Rue du Bassin, St. Julien — Tél. 51-74-90 — 66-38-92

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ՝ Ն. Գասպարեանի — *ԼԻՈՆ՝* Պալեանի — *ՏԷՍԻՆ՝* Կ. Գարայեանի

ԱԼՃՈՐՎԻԼ՝ Ց. Պօյաճեանի

ՇԱԲԱԹ
17
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
17 JUIN
1972

Le Numéro 0,70 F.

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

Le Seul Quotidien Arménien en Europe Occidentale
Directrice : Arpik Missakian
Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise - Paris 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12442

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.442

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴՊՐՈՑ՝ ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ

Հինգ տասնեակ տարիներ անցան այն օրէն ի վեր, երբ ահաւոր խորշակը արմատախիլ ըրաւ մեզ մեր դարաւոր հայրենի տուներէն։ Ջուսեցանք չորս հովիտներէն ու ցիրուցան նետուեցանք եօթը ծովերու ափերուն։

Առաջին օրերէն սկսեալ մէկ մտահոգութիւն ունէինք դպրոցական Հայերս, երբ Արեւմուտքի հիւրընկալ հողերուն վրայ, ջարդի ու տարագրութեան մղձաւանջէն ձերբազատուած, սկսանք տունտեղ ըլլալ։ — Հայապահպանում։ Ինքնապաշտպանութիւն՝ սպիտակ ջարդի դէմ։ Ի՞նչ ընել, որ օտար ասպետու տակ կարենանք պահել մեր ազգային դիմագիծը։ Պայքարիլ, մաքառիլ ուծացման, օտարացման, ձուլման անխուսափելի ահաւոր վտանգին դէմ։

Ինքնապաշտպանութեան համար կարելի փորձեցինք մեր դպրոցական պայմաններուն մէջ։ Ազգային, քաղաքական, մշակութային, երիտասարդական, բարեսիրական եւ այլ բազմատեսակ կազմակերպութիւններ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը, հնարաւորութեան սահմաններուն մէջ։

Այս բոլոր ձեռնարկներուն մէջ սակայն առաջին տեղը պէտք է զբաւէր դպրոցը։

Ամերիկայի մեր հայրենակիցները աւելի քան կէս դար Մերձաւոր Արեւելքի կարօտ դպրոցներուն օժանդակելով անշուշտ ազգասիրական դնահատելի ծառայութիւն մը մատուցին։ Սակայն ան տես տուին բուն իսկ իրենց բնակած երկիրը, որ համչնակուլ հալոց մըն էր։

Երկրորդ աշխարհամարտի վայրկեանին եկեղեցաշինութեան համաճարակ մը վարակեց զիրենք։ Մի լիոնաւոր տալարներ ծախսեցին եկեղեցի չինելու համար։ Ցաճախ հակառակ ճակատի վրայ դտնուղներ մրցումի ելան իրարու հետ։

Չենք ուրանար եկեղեցիին կարեւորութիւնը Անցեալին, երբ օտարներու լուծին տակ կը հեծէինք եւ վտանգ կը սպառնար մեր ազգային գոյութեան, եկեղեցիին ապաւինած ենք իբրեւ փրկութեան լաստ։ Ջունենալով Պետութիւն, մեր ազգային դատի պաշտպանութիւնն ան կամ վստահած ենք մեր կաթողիկոսնե րուն եւ պատրիարքներուն։

Այսօր ալ, հայրենիքէն դուրս, եկեղեցին հայապահպանման ազդակներէն մէկն է — երբ մարդիկ չուզեն քաղաքականութիւն խառնել դուռ կրօնական հիմնարկութեան մը։

Սակայն եկեղեցիէն եւ ազգապահպանման միւս բոլոր ձեռնարկներէն աւելի բարձր է ու կենսական՝ դերը, որ վերապահուած է դպրոցին։

Ընտանիքէն վերջ դպրոցն է, որ կը պատիարակէ մանուկը եւ կը կազմէ անոր նկարագիրը։ Նոր սերունդը Հայ պահելու համար պէտք ունինք հայկական դպրոցի։

Ամերիկահայերը նոր արթնցան եւ իրարու ետեւէ քանի մը ամէնօրեայ հայկական վարժարաններ բացին հեռաւոր Քալիֆորնիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու կարգ մը հայաշատ մեծ քաղաքներուն մէջ։

Շնորհաւորելի երեւոյթ։ Լաւ է ուշ քան երբեք։

Բախտաւոր եղան Ֆրանսահայերը, որ իրենց արամադրութեան տակ ունեցան ամէնօրեայ գիչերօթիկ երկու վարժարանները, մէկը աղջկանց, միւսը մանչերու համար։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՔ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

—o—

ՓՈՄՓԻՏՈՒ ՊԱՂՏԱՏ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ Է

Իրաքի վոխ-վարչապետը հիւրն էր առջի օր Նախագահ Փոմփիտու եւ այս առթիւ գլուխ գլխի խօսակցութիւն մըն ալ ունեցած են, որ տեւած է չուրջ մէկուկէս ժամ։

Քարիւղի հարցին մէջ, Իրաք նախապատուութիւն կ'ուզէ տալ անպայման Ֆրանսայի, ի դնահատութիւն անոր աջակցական քաղաքականութեան եւ կեցուածքին պաղեստինեան հարցին մէջ։ Ֆրանսա գոհ է անշուշտ այս նախապատուութենէն բայց չուզեր նաեւ առանձին մնալ եւ Նախագահ Փոմփիտու յստակ կերպով յայտարարած է.— «Աքդար լուծումներու փնտռտուքը թէ՛ Իրաքի եւ թէ իր ընկերներուն համար պէտք է կարելի ըլլայ։ Ամէն պարագայի մէջ փափաքելի է»։

Էլիզէէն ելած ատեն, Սատամ Հիւսէյն պատասխանելով լրագրողներուն, կրկին չեչտած է թէ Ս.յ. Փի. Սի.ն ազգայնացած վերջացած է, կը մնայ միայն հատուցումի հարցը։

Փոխ-վարչապետը պաղտատ հրաւիրած է Նախագահ Փոմփիտուն։

× Պարսից Շահը բնաւ համաձայն չէ Իրաքի կառավարութեան տուած որոշումներուն հետ։

Լոնտոնի մէջ է որ տեսակցութիւն մը ընորհած է «Տէյլի-Էքսփրէս»ի եւ յայտարարած է թէ ինք ամբողջական համակրութիւնը կը հաւատար օտար ընկերութիւններու հետ եւ աւելցուցած է թէ Պարսկաստանի կարեւորութիւնը չեզոտւած է վերջերս Արեւմտեան աշխարհին համար խորհրդային ներմուծման (արտադրական աշխարհին մէջ) եւ Պարսից ծոցէն Անգլիացիներուն քաշուելուն պատճառաւ։ «Կրնաք տնտեսական պարտութիւն մը կրել առանց որ կրակ պարպուի եթէ քարիւղի ծորակները զոցուին։ Բան մըն է զոր Պարսկաստան երբեք պիտի չընէ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՑԻ Բեկանիչ Ատեանը բեկանած է մահավճիռները զոր տուած էր Պոլսոյ Պաչարման Վիճակի երրորդ դատարանը, Թուրքիոյ ազատագրութեան Ազգ. Ճակատի երեք չարքային անդամներու դէմ որոնք «փորձած էին ապստելել բռնի ուժով սահմանադրական կարգը մարքս-լենինեան վարչակարգ հաստատելու համար երկրին մէջ»։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը նոր օրինագիծ մը պատրաստեց որ կը նախատեսէ պաչտօնէութեան մասնակցութիւնը (բաժնեթուղթի ձեւին տակ) ղեկամատուներու եւ ապահովութեան ընկերութեանց մէջ։ Ծանօթ է որ Ռընօ արդէն կիրարկած է այս դրութիւնը որ ժողովրդականութիւն չէ դտած, ոչ տնտեսական բուն, ոչ ալ բանուորներուն մօտ։ Օրինագիծը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացուի աչնան։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ Շապան – Տելմաս մերժեց «Կլոր Սեղանը», զոր առանձին նախագահներով իրեն կ'առաջարկէին երեք սենտիքաններու (Սէ. ժէ. Թէ. եւ Սէ. էֆ. Տէ. Թէ., էֆ. Օ.) ինչ որ չատ դժգոհ ձղած է չահագրգռուողները։ Շապան – Տելմաս կը չեչտէ որ ցած աչխատավարձերու բարձրացումը առաջին դիծի վրայ պտնուող հեռանկար մըն է կառավարութեան համար։

ՀԻՒՍ. ԻՐԼԱՆՏԱՅի Անգլիոյ լիազօրը՝ Ուայթլօ, երեք կէտերէ բաղկացած ծրագիրը մը ներկայացուց Ըլսթըրի հարցին կարգադրութեան համար։ Առաջին՝ անմիջական խօսակցութիւններ բոլոր հատուածներուն հետ, որպէսզի խորհրդաժողով մը գումարուի «Հիւս. Իրլանտայի ժողովուրդին»։ Այս խորհրդաժողովին համաձայնութիւն գոյացնել Ըլսթըրի «ժողովրդավարական հիմնարկութիւններու ապագային» չուրջ։ Երկրորդ՝ ի հարկին հանրաքուէ մը կազմակերպել երկու իրլանտաներու սահմաններու հարցին չուրջ եւ, երրորդ, թաղապետական ընտրութիւններու յետաձգում։ Ասոնք պիտի կատարուին ներկայացուցչական հիման վրայ, ինչ որ կաթողիկէներուն հնարաւորութիւն կուտայ իրենց թիւին համապատասխան ներկայացուցիչներ ունենալ։

ԺԱՆ-ԺԱՔ ԿՕԹԻԼ, Փարիզի թատերական հեղինակաւոր քննադատ եւ վիպագիրը, Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ ընտրուեցաւ Լուի Արմանի աթոռին (որ նախապէս աթոռն էր՝ Փրոֆ. Հանրի Մոնտորլի)։

ԻՏԱԼԻՈՑ ծովեզերեայ քաղաքներէն Անքոնա, Աղրիական ծովու եզրին, բուռն չարժի ենթարկուեցաւ։ Մարդկային զոհեր չկան։ Միայն մէկ հոգի սրտի տապնապով մեռաւ։ Բնակչութիւնը խուճապի մատնուեցաւ։ Նիւթական վնասներ կան։

ՃԱՓՈՆԻ ճամբորդասեր օդանաւերէն մէկը Նոր Տելհիի մօտերը ճղմուեցաւ, անակնկալ հրդեհի ենթարկուելով։ 83 հոգի մեռաւ։ Ոստիկանութիւնը արկածի պատճառները գտնելու համար քննութիւն բացաւ։ Կրնայ խափանարարական արարքի մը հետեւանքն ըլլալ, ճափոն անիչխանականներու ձեռքով։ Ուրիչ ճամբորդասեր օդանաւ մըն ալ, որ Սինկափուրէն Հոնկ-Քոնկ կ'երթար, փլչեցաւ մօտերը, Հար. Վիկթոռիա, գինուորական օդանաւի մը հետ բախելով զղեստուեցաւ։ 82 հոգի մեռաւ։

ՅՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Նարոդնի զրամատունը մէկ էջի ծանուցում մը զետեղեց «Ուալ Սթրիթ» թերթին մէջ։ Ուալ Սթրիթը զբաղութեան ցայտուն խորհրդանչանն է նկատուած։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը բը նակչութեան աճը աւելցնելու մտադրութեամբ նիւթական նուէրներ սահմանեց։ Որպէսզի ամուսնացած զոյգերը երեք եւ աւելի զաւակ ունենան, կառավարութիւնը 500 տրախմի (130 ֆրանք) նուէր պիտի տայ այսուհետեւ երրորդ երախայէն սկսեալ։ Ցունաստանի համար արտադրութիւնը կարեւոր հարց մըն է։ 1960-1969ին 1,7 միլիոնէ աւելի հոգի, մեծ մասամբ 20-30 տարեկան այրեր, արտադրութիւնի ճամբան բռնած են։ Ասոնց մեծ մասը Գերմանիա, Մ. Նահանգներ եւ Աւստրալիա մեկնած է։ Ցունաստանի բնակչութեան թիւն է 8.600.000։

ՍՈՒՐԻՈՑ սահմանին վրայ միջադէպ մը պատահեցաւ պաղեստինցիներու եւ Իսրայէլացիներու միջեւ։ Չորս Արաբ – ներ, որոնք սահմանէն ներս կ'ուղէին մտնել, սպաննուեցան։ Երկու խոյտ – լացի զինուոր վիրաւորուեցաւ։

ՅՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Արտաքին նախարարը Գրոմիկօ մեկնեցաւ Փարիզէն։ Օրերի մէջ ապահովութեան բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուեցան։ Ֆրանքեւխորհրդային միացեալ զեկոյցը կը չեչտէ կարեւորութիւնն ու անհրաժեչտութիւնը եւրոպա – կան ապահովութեան խորհրդաժողովին, որուն պատրաստական աչխատանքները պէտք է սկսին Հելսինքիի մէջ « կարճ ժամանակի » մէջ։

ՓՐԱԿՍԱՅի մէջ վերջ գտաւ Զեխոսլո – վաքիոյ արհեստակցական միութիւննե – րու 8րդ համագումարը, որ չեղեալ նկատեց 1968 Մարտի խորհրդաժողովին ո – րոչումները։ Խորհրդաժողովը վստահեցուց չեխ Համայնավար կուսակցութիւնը, թէ ան անվերապահ կերպով զօրավիգ կը կենայ իրեն։ Բանաձեւով մը « չնորհակալութիւն » կը յայտնէ ընկերվարական երկիրներուն եւ, յատկապէս, Խորհ. Միութեան, որ օգնութեան են փութացած Զեխոսլովաքիոյ 1968ին, « պաչտպանելու համար ընկերվարութիւնը »։ 1968ին Խորհ. Միութիւն զրաւած էր Զեխոսլովաքիան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բանակի զինուորներէն մէկը իր համազգեստով Արեւմտեան Գերմանիա փախուստ տըւաւ։

ՋԱՏԻ մէջ Ֆրանսացի երկու ենթա – սպաններ սպաննուած են ըմբոստներու կողմէ։ Ֆրանսացիները կը գործակցին Ջատի բանակին հետ։

Օրը Օրին

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

—o—

Իսի-լէ-Մուլինոյի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը կազմակերպած է ճաշ – հաւաքոյթ մը, որ տեղի կ'ունենայ վաղը՝ Շաբաթ իրիկուն ժամը 7էն կէս գիչեր, Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի հանդիսասրահին մէջ, 26 Ռիւ Թրուայոն։

Փարիզեան հայաշատ արուարձանի մեր հայրենակիցներուն ժամադրավայրը դառնալու կոչուած այս Տան մասին խանիցս արտայայտուած ենք այս էջերուն մէջ։

Յանձնախումբը ամիսներէ ի վեր տեղադոտ գործունէութեան լծուած՝ յաջողած է ո՛չ միայն սեփականատէր դառնալ շէնքին, այլև ձեռնարկած է անոր նորոգութեան աշխատանքներուն եւ արդէն որոշ արդիւնքի հասած։

Երիտասարդ ճարտարապետ Պ. Երուանդ Մանուկեան անձնուիրաբար պատրաստէլ վերջ յատակագիծը, անձամբ կը հսկէ նորոգութեան եւ բարեզարդման աշխատանքներուն, որոնք ըստ բաւականի յառաջացած են արդէն եւ կը շարունակուին։

Յանձնախումբը կը յուսայ Տան պաշտօնական բացումը կատարել յառաջիկայ աշնան վերամուտին։

Մեր հայրենակիցները սիրով ընդառաջ երթալով Յանձնախումբի կոչին, իրենց համեստ լումաներով հնարաւորութիւն ընծայած են յաջող ճամբու մէջ դնելու ձեռնարկը։

Իսի-լէ-Մուլինոն շատոնց պէտք ուներ նման Տան մը, որ պիտի ծառայէ իբրեւ հաւաքավայր տեղւոյն զանազան կազմակերպութեանց, անխտիր։

Այնտեղ պիտի վերաբացուի Հայերէնի Դասընթացքը, որ ընդհատուած էր Խրիմեան սրահի փակումէն ի վեր։ Նոր Սերունդը այնտեղ պիտի ունենայ իր հաւաքոյթները։ Պարբերական դասախօսութիւններ պիտի տրուին մեծ սրահին մէջ, որ նոյնպէս պիտի տրամադրուի հանրային կամ ընտանեկան փոքր հանդէսներու եւ հաւաքոյթներու։

Ինչպէս ազգօգուտ ամէն ձեռնարկ, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տունն ալ յոյսը դրած է հայրենակիցներու ազնիւ զգացումներուն, անոնց սրտաբուխ նուիրատուութեանց վրայ։

Այս հաւաքոյթին մէջ Յանձնախումբը պիտի ներկայացնէ իր գործունէութեան հաշուեկշիռը։

Մեզի կը մնայ մեր ներկայութեամբ քաջալերել իրենց գերազանցօրէն հայրենասիրական ձեռնարկը։

Հ.

— Է Զ Ե Ր —
ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

Բ.

Հարցարանին հրապարակ դրուելէն յետոյ ինը ամիսներ անցեր էին արդէն, եւ Պոլսոյ հայ ղրողներէն ոչ մէկը յօժարեր էր պատասխանել առաջարկուած հարցերուն: Արհամարհանք նկատէք թէ վէճի մանելէ պարզ խուսափում մը այս վերապահութիւնը Պոլսոյ հայ ղրականութեան այն օրերու ջոջերուն մօտ, իրականու – թիւնն այն էր, որ բանավէճը ղրկուած մնաց զայն յարուցանողներու սպառած կարեւորութենէն, եւ ղրական Պոլիսը, յանձին իր հեղինակաւոր ղէմքերուն, անտարբեր մնաց ղէպի վէճ մը, որ այնքան սերտ էր կապուած Պոլսոյ հայ ղրականութեան վարկին հետ: Այնպէս որ չգիտցանք, թէ ի՛նչ կը մտածէին, յարուցուած տեսութեանց մասին, օրուան հեղինակութիւնները:

Միակ ղէմքը, որ պայքարի դաշտ իջաւ, Ռեթէոս Պէրպէրեանն էր: Զենք ղիներ մեծանուն հայ դաստիարակը եւ հնաւուրց ղրողը ի՞նչ չափով արտայայտիչը կ'ըլլար ղրչի իր եղբայրակիցներ – ուն. սոյպ է սակայն, որ ան ապարդիւ կուզար կուրծք տալու համար Պոլսոյ ղէմ արձակուած նետերուն եւ տէր ու պաշտպան կանգնիլ ղրականութեան մը, որուն ծոցին մէջ ինք եւս ղրիչ չարժէր էր երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր: Յօդուածը, ղոր ան լոյս ընծայեց այդ առթիւ («Մասիս», 1901, թիւ 10), պատասխան մը չէր միայն հրապարակ ղրուած հարցումներուն, այլ տեսակ մը ինքնապաշտպանութեան փորձ այն յարձակումներուն ղէմ, որոնց թիրախ էր դարձած Պոլսոյ հայ ղրականութիւնը, եւ բնականաբար ինքն ալ հետը:

«Պոլիսը Թրքահայ ղրականութեան համար կեդրոնի մը առաջնորդող դերն ունեցած է եւ ունի ցարդ: Ասիկա զարմանալի չէ անշուշտ: Մայրաքաղաքին մէջ, որ նաեւ Հայոց առհասին – եկեղեցական համայնքին կեդրոնը եղած է, ապրող առուտր հասարակութիւն մ'ի՛հարկէ պիտի ունենար այդ առաւելակշռութիւնը, ոչ միայն առհասին – եկեղեցական հեղինակութեան տեսակէտով, այլ նաեւ մտաւորականին, որ կեդրոնին ունեցած քաղաքակրթական առաւելութիւններով անշուշտ պիտի ըլլար աւելի ղարղացեալ: Օտարաց հետ շփման դիւրութիւններով, ղոր մայրաքաղաքը, մանաւանդ Պոլսոյ պէս ծովեզերեայ մայրաքաղաք մը կ'ընծայէ, Պոլսահայը ի հարկէ նուազ ինքն իր մէջ ամփոփուած պիտի մնար, եւրոպական ղարղացեալ ղաղափարք ու սովորոյթք մուտ պիտի գտնէին իր մէջ, իր տեսութիւնները պիտի բարեփոխուէին ու ընդլայնուէին, իր ղղացումները պիտի նրբանային ու բազմազանէին, եւ իր կենցաղը, իր նախկին պարզութիւնը կորսընցնելով, նորանոր պէտքերով ու պահանջումներով բազմերանգ ճոխութիւն մը պիտի ստանար: Իր չինած ղրակա – նութիւնը հարկաւ, արձագանգ իր կեանքին, պիտի կրէր իրեն յատուկ նկարագիրը մը, որ իր զաւառացի եղբայրներուն քիչ մը տարօրինակ ու կնճռոտ եւ հետեւապէս օտարադէմ պիտի երեւէր:

Պէրպէրեան սխալ կը գտնէր նոյնպէս Պոլսոյ հայ ղրողներուն ղանազ պատիւը հարազատ հայ ղրականութեան մը մաս կազմելու, մխիթարեան անոր համար, որ անոնք ստեղծագործած են հայ հողէն հեռու եւ չէր ընդուներ, որ Պոլսոյ մէջ մշակուած ղրականութիւնը խորթ ըլլայ հայ հողիին: «Կարելի՞ բան է, կ'ըսէ, ստուարաթիւ հասարակութիւն մը, որ միշտ յարաբերութեան մէջ եղած է իր տոհմային եղբարց հետ, որ իր միջավայրին մէջ՝ առանձնայատուկ կրօնա – կին – տոհմային կեանք մ'ունեցած է եւ նոյնիսկ այդ տեսակէտով կեդրոն մը եղած է զաւառական վիճակներուն, կըրնա՞յ իր ցեղային յատկութիւնները կորսընցուցած ու ղլխովին օտարացած հատուած մը նկատուիլ: Զարղացած, բարեշրջուած է, ինչպէս միեւնոյն ազգեցութեանց տակ պիտի ըլլային զաւառացի ղրողներն ալ, բայց ներքնապէս նոյն ցեղն է միշտ: Բանիերուն ընթերցողն նոյն էական յատկութիւնները ու թերութիւնները պիտի գտնէ պոլսեցի ու զաւառացի Հայերու մէջ»:

Միւս կողմէ Պէրպէրեան սխալ կը գտնէր հայ հոգին վերապահել միայն զաւառին, եւ ղրական ստեղծագործու – թեանց շրջապիծը սեղմել: «Որքան աւելի սխալ է կարծել, ինչպէս զաւառական շրջանակներու մէջ միտում մը սկսած կ'երեւի խորհելու, թէ տոհմային ղրականութիւնը ղրեթէ միայն ցեղային հին նախապաշարմանց, սովորութեանց, ա – ռածներու, հէքեաթներու ու առասկական երգերու հաւաքմանց մէջ կը կայանայ: Նախ գանոնք հաւաքելը բուն ղրականութիւն ընել չի նշանակեր. եթէ մեր պառաւները քիչ մը ղրել կարղալ գիտնային, այդ գործը լաւագոյնս պիտի գիտնային ընել իրենք: Զեմ ուրանար ատոնց մեծ կարեւորութիւնը ազգագրական, հոլնախօսական ու մինչեւ իսկ ղրական տեսակէտով, վասնզի ժողովրդական անգիր ղրականութիւն մը ի յայտ կը բերեն ու նոյնիսկ աւտղձները կրնան մտասկարարել դիտական ղրականութեան մը... Ուրիշ բան է, երբ ձեռնհաս ղրողներ զաւառական աւանդութեանց մթերքէն հում նիւթեր քաղելով՝ անոնցմէ արուեստին ճարտարութիւններով ղարդարուած գեղեց – կագիտական գործեր ղուրս կը բերեն, կամ պարզապէս զաւառին կեանքը իր բնութեան շրջանակին մէջ հրապուրիչ ու կենդանի ոճով մը մեղ կը ներկայացնեն»:

Պէրպէրեան չէր մոռնար խօսքի նիւթ ընել նաեւ բարբառի հարցը: «Զաւառի լեզուներն ալ պիտի մնան զաւառական լեզուն իր ընդհանրականութեան տիրող հանդամանքով: Ի՞նչ օգուտ այսինչ զաւառաբարբառին յատուկ բառերուն ու ոճերուն ճոխութիւնը, մի ուրիշին այս կամ այն ձեւերուն լեզուաբանական տեսակէտով բարձրագոյն հնութիւնը կամ հարազատութիւնը»: Այսօր անկարելի է չխոստովանիլ, որ պոլսահայ ղրագէտ – ներու միջոցով մշակուած ղրական աշխարհաբարը ղեղեցիկ, ներդաշնակ, ճոխ, բազմերանգ ու ճկուն լեզու մը եղած է, ու զայն կը ղրեն ղարձեալ մեր զաւառացի ղրողներն ալ, խնամով ուսումնասիրելով ու ջանալով իւրացնել անոր բարբառական ոճերն ու կերպերը, մինչեւ անոր ամենավերջին նորութեանց մէջ հետեւելով անոր: Եթէ մերթ ընդ մերթ, քիչ թէ շատ տեղական ղոյն մը տալու համար ոճին՝ երբ զաւառական ղէմք ու պատկեր մ'է իրենց նիւթը, կը ղիմեն զաւառական ասութեանց, սակայն ամենաձեծ մասամբ պոլսական ընտիր աշխարհաբար մը կը տիրէ իրենցմէ լաւագոյններուն ղրութեանց մէջ»:

Պէրպէրեան ի վերջոյ կը յանդիմանէր այն եղրակացութեան, թէ հայ ղրողը հարատ արտայայտիչը պէտք է ըլլայ միջավայրին ուր ան կը շնչէ եւ հայ ղրականութեան խորթ պէտք չէ սեպել որեւէ տաղանդաւոր երկ՝ ինչ միջավայր ալ ցոլացնէ ան:

Երկու ըմբիշներ ալ, որ ղէմ ղիմաց մնացեր էին՝ երկու կողմերու ներկայացուցիչները չէին իրականին մէջ: Մէկը՝ Ա. Յարութիւնեան, զաւառի զաուն ղրոչակիրը, կ'ապրէր Պոլսոյ քթին տակ, Մալկարա, հայ բնաչխարհէն աւելի հեռու, քան թէ Պոլիսը, օտար ղրականութեամբ աւելի սնած, քան որեւէ Պոլսեցի ղրող եւ զաւառացի ղրողներու հետ հոդեպէս միայն կապուած՝ ինչպէս կապուած էին չատերը Պոլսոյ մեր ղրողներէն: Միւսը՝ Ռեթէոս Պէրպէրեան, Պոլսեցի ղրող էր խոկապէս, բայց կը շնչէր սերունդ մը առաջուան մտածումներով, խորթ այն յուղումներուն, որոնցմով կը բաբախէր Պոլսոյ ղրականութիւնը Ա. փիարէն ու Զօհրապէն, Բաշալեանէն ու Կիւրճեանէն ասդին, ու իր լեզուով եւս դեռ կառչած իր օրերուն, երբ դեռ յարդի էին ղրաբարի համեցուկները, ինչպէս զաւառացւոյն, ձեւոց, հաւաքմանց, պայմանաց եւայլն:

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

(Շար.)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍԷՐ ՄԸ

(ԷՏՈՒԸՐՏ Ը. ԹԱԳԱԻՈՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍԻՄՓՍԸՆ)

———0———

(Բ. եւ վերջին մաս)

Էտուըրտ Ը.ին կը մնար մէկ մէջոց, — իր կողմը ունենալ մայր Թագուհի Մէյրին: Մայր ու զաւակ տեսակցութիւն մը ունեցան յաջորդ օրը: Էտուըրտ Ը. խոսեցաւ իր մօրը, ուղեց, որ ծանօթանայ Տիկին Ուալիս Սիմփսընին, բայց մայր Թագուհին պատասխանեց.

— Միապետութիւնը նուիրական է, եւ Թագաւորը՝ սովորական մարդոցմէ տարբեր մէկը: Թագաւորը ծանր պարտաւորութիւններ ունի իր ժողովուրդին եւ երկրին հանդէպ:

Մէկ խօսքով՝ մայր Թագուհին հակառակելով կը հակառակէր այս անյարմար ամուսնութեան: Երկու նախարարներ՝ Ուինսթըն Զըրչիլ եւ Տաֆ Քուփըր հետեւեալ խրատը տուին.

— Վեհափառ, համբերեցէք. ժամանակը ձեր հետն է: Անդամ մը որ օծուիք, այն ատեն ձեր ուզածը կրնաք ընել:

Բայց Թագաւորը մերժեց այս խորհանկութիւնը: Անդամ մը, որ օծուէր պիտի դառնար նաեւ Անգլիքան Եկեղեցիին պետը, որ դէմ է ամուսնալուծումին: Ի՞նչպէս այդ հանդամանքով կրնար իրրեւ կին առնել երկու անդամ ամուսնալուծուած մէկը:

Կը մնար մէկ ելք միայն — անտոհմ ամուսնութիւնը: Այս ձեւով Թագաւոր մը կրնար ամուսնանալ անտոհմ անձի մը հետ: Կը տառնային կրօնական խորհուրդները, կ'ըլլային այր ու կին Աստուծոյ առջեւ, բայց կինը Թագուհի տիտղոս չէր կրեր, եւ Թագաւորի գահին կողքին գահ չէր ունենար: Կրնար առնել տիտղոս մը, որ կը տրուի Թագաւորական տոհմի անդամներուն, օրինակ, Լանֆաստրի դքսուհի:

Յաջորդ օրը, արդէն անգլիական մամուլը սկսած էր իր էջերը լայն բանալ երկիրը յուզող զայրահպզութեան առջեւ:

Էտուըրտ Ը. սիրուած Թագաւոր մըն էր, ժողովուրդը զինք կը պաշտէր, բայց չուզեց այդ վերջին քարիքը խաղալ, երկրին մէջ պառակտում չստեղծելու համար:

Դեկտեմբեր 2ին, վարչապետ Սթանլի Պոլտուին եկաւ Թագաւորին ղրաստենակը, իմացնելու համար, որ գահլիճը հաւաքուած էր անտոհմ ամուսնութեան դաղափարին: Կը մնար ուրեմն երեք ելք.

1.— Թագաւորը կրնար հրաժարիլ այս ամուսնութենէն:

2.— Թագաւորը կրնար անտեսել հանրային կարծիքը եւ ամուսնանալ:

3.— Թագաւորը կրնար չամուսնանալ եւ ապրիլ իր սիրուհիին հետ, ինչպէս ըրած էին անգլիական թագաւորներ ուրիշ անգամներ:

Ուրբաթ 3ին, Էտուըրտ Ը. ստորագրեց իր հրաժարականը: Ան ըսաւ, որ ինք կը նախընտրէ իր սէրը, քան թագաւորի պատիւը:

Շաբաթ 4ին, Էտուըրտ Ը. ելոյթ ունեցաւ ռատիոյով, ուղղուած իր ժողովուրդին: Ան ըսաւ, որ ինք կը հրաժարի գահէն, որպէսզի կարենայ ամուսնանալ իր սիրած կնոջ հետ, որ երկու անգամ ամուսնալուծուած է: Ան ըսաւ, որ ինք կը հրաժարի գահէն, որպէսզի կարենայ ամուսնանալ իր սիրած կնոջ հետ, որ երկու անգամ ամուսնալուծուած է: Ան ըսաւ, որ ինք կը հրաժարի գահէն, որպէսզի կարենայ ամուսնանալ իր սիրած կնոջ հետ, որ երկու անգամ ամուսնալուծուած է:

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆԹԱՌԱՄ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—o—

Նախաձեռնութեամբ Խասեան Նախկին սաներու Փարիզի Միութեան եւ Փարիզի Հայ Գրողներու Միութեան, տեղի ու – նեցաւ ոգեկոչումի եւ յարգանքի երեկոյ մը՝ նուիրուած հայ բանաստեղ – ծութեան վաստքերէն՝ Պետրոս Դուրեանի՝

ղէն սառրագրած եմ: Ուր ալ մեկնիս՝ Զինաստան, Լապրատոր թէ Փոլինեզիա, պիտի հետեւիմ քեզի:

Տիկին Սիմփսըն այն տեղն հասկցաւ, որ այդքան ալ խելացի կամ վեհանձն կին մը չէր եղած եւ պատճառ դարձած էր ահաւոր փլուզումի մը, չարաչար դոր – ծածելով ազնուական անձի մը ասպետա – կանութիւնը:

Ուալիս Սիմփսընի լացերը եւ կոծերը բան մը չեն ազդեցներ իր էութեան վրայ: Ինք բան մը չկորսնցուց: Ինք հասաւ իր նպատակին: Եթէ չհասաւ Անգլիոյ դա – հին վրայ, եղաւ Ալինասըրի դքսուհի:

Այս ողբերգութեան բուն հերոսը Խա – ուրըա Ը. Թագաւորն է, որ միջնադար – եան ասպետի մը պէս իր գահը զոհեց սիրած կնոջ համար:

1936 Դեկտեմբեր 10ին, ան պաշտօնա – պէս կը հրաժարէր գահէն եւ կը մեկնէր դէպի Եւրոպա: Նախ դէպի Ֆրանսա, յե – տոյ՝ դէպի Աւստրիա, որովհետեւ վար – չապետ Պոլտուին բարոյական նկատում – ներէ մղուած՝ մերժած էր Թագաւորին վերջին խնդրանքը, ջնջել այդ վեց ամ – սուան պայմանաժամը, որմէ ետք Ուա – լիս Սիմփսընի ամուսնալուծումը ի գօրու պիտի դառնար: Եւ հէք Թագաւորը իրա – ւամբ պիտի բացայայտէր.

— Ինծի մերժեցին ամէն բան. դիս ղրկեցին բոլոր իրաւասութիւններէս, պատրուակելով տհմանադրութիւնը եւ պատշաճութիւնը...

1937 Յունիս 3ին միայն, երկու սիրա – հարները կը կնքէին պաշտօնական ա – մուսնութիւն, Քանաէի դղեակի մատու – ռին մէջ, Ֆրանսայի Լուար դեպի ափե – րուն: Թագաւորական ընտանիքէն ոչ մէկ անդամ ներկայ եղաւ պսակի արարողու – թեան:

Այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ մօտա – ւորապէս 19 դար առաջ, երբ Հռոմէացի կայսր Տիտոս՝ սիրահարեցաւ պաղես – տինցի իշխանուհի Պերենիսին: Սակայն, Հռոմի Սենատը ընդդիմացաւ կայսեր եւ օտարուհիի մը ամուսնութեան: Երկու սիրահարները տառապանքով բաժնուե – ցան իրարմէ, հերոսաբար, հակառակ ի – րենց զգացումներուն, առանց լացի — պիտակելով իրենց արարքին մեծու – թեան:

ՆՈՒՊԱՐ ԶԱՐԹՈՒՏԵԱՆ

իր մահուան հարիւրամեակին առթիւ:

Երեկոյթին բացումը կատարեց, օր – ուան նախագահ, ղրղ. ու հրապարակա – գիրը Պ. Ա. Ալիքսանեան, որ ի մէջ այ – լոց պատմեց թէ, իբր Սկիւտարցի, որ – քան յաճախ վաղամեռիկ բանաստեղծին գերեզմանը այցելելու առիթներ ունեցած էր, իբրեն դասընկերներու հետ, հաղոր – դուելու եւ ներշնչուելու Դուրեանի ո – գիով, ու այդ առիթը ամէն մեկը երա – զելով դառնալ ապագայ մեյ–մեկ բա – նաստեղծ, ահնչ մը որ որոշ չափով իր հետքը ձգած էր իր ապագայ ընդդիմելիք աոպարէզին վրայ, առնուազն իբրեւ հը – րապարակագիր:

Ապա խօսքը առաւ օրուան դասախօս Պ. Եղ. Ադամեանի, պոլսահայ մտաւո – րական ու միաժամանակ Սանուց Միու – թեան անդամ, որուն պատրաստած չա – հեկան ու խղճամիտ ուսումնասիրութիւ – նը լսելու եկած էր դրասէր ու ազգային արժէքներու գնահատման նախանձախնդ – գիրը, ունկնդիրներու ընտրեալ բազմու – թիւն մը, ժան կուժոն փողոցի մէկտեղ տէ Սանթրոյի ծանօթ սրահը, Յունիս 9ին:

Դասախօսը, իր նիւթին անցնելէ ա – ռաջ, առաւ Դուրեանի կենսագրականը, իր ապրած չրջանակը, կեանքի պայքա – րը՝ նիւթական միջոցներէ զուրկ ծնողքի մը՝ որոնց զաւակներէն մին պիտի ըլլար նոյնպէս ուրիշ մեծարժէք դէմք մը, ա – պագայ պատրիարք եւ միեւնոյն ատեն գրչի ու բանաստեղծութեան մարդ՝ Ե – ղիշէ Աբգ. Դուրեանը, անոնց կողքին ըն – տանեկան մօտիկ պարագաները, որոնց չառաւիղը ներկայացնող անձ մը՝ յանձին Տիկին Լուսնթագ Թէրզեանի, թոռը՝ Պետրոս Դուրեանի եղբօր, ներկայ էր այդ օրը հանդիսութեան եւ որուն կը պարտէր դասախօսը, ընտանեկան կեան – քի կարգ մը մանրամասնութիւններ:

Անկէ յետոյ, Պ. Ադամեան անցնելով իր բուն նիւթին, վերլուծեց Դուրեանի բանաստեղծական գործը իր ընդհանուր դիծերուն մէջ, ունկնդիրներուն տալով բանաստեղծին ուշադրաւ տեղծագոր – ծութիւններէն հատուածներ, նկատել տուաւ Դուրեանի կատարած դերը մեր քնարական բանաստեղծութեան մէջ, դա – սելով ընդը մեր արդի բանաստեղծու – թեան անդրանիկ սերունդի առաջին ներ – կայացուցիչը:

Իր որդեգրած այդ օրերու վճիռ աչ – խարհարարով, Դուրեան մատչելի դար – ձած էր բոլորին ու յեղաշրջած իր շըր – ջապատի ըմբռնումները, դառնալով վա – ւերական արժէք բովանդակ Հայութեան:

Մէջ ընդ մէջ, Դուրեանի բանաստեղ – ծութիւններէն Տրտունջը, Լճակը, Իմ մահը, Իմ ցաւը, Ինչ կ'ըսեն, Թրթռիին, Զղջումը, Հայուհիին խոր ապրումով փոխն ի փոխ արտասանեցին Օրիորդներ Սոնիա Վարդանեան, Ազապի Պալեան, Տիկին Կարապետեան եւ փոքրիկն Անահիտ Քիւ – փէլեան: Իսկ Լճակը երգեց Տիկին Ան – մահունի:

Պ. Ասատուր Սոփոկլեան, իր կարգին խօսք առնելով, ծանրացաւ Դուրեանի հոգեկան ներքին խռովքներուն վրայ, օրինակ բերելով Տրտունջը, ուրկէ հե – տեւցուց թէ երկու հակամարտ ուժեր իր ապրելու տենչը եւ ոխերիմ Ատուածոյ մը ուղղած իր անէծքը, տեւական պայքարի մէջ էին իր հոգիին խորը՝ նման հնա – դարեան այն երկու ոսոխ աստուածնե – րու առասպելական անվերջ պատերազմ – ներուն, վոխվոխական յաղթանակներով:

Հանդիսութիւնը չահեկան եղաւ նոյն – պէս լուսապատկերներու ցուցադրու – թեամբ ուր յաջորդաբար երեւցան Պետ – րոս Դուրեանի, իր մօրը, Եղիշէ պատ – րիարքի (աչխարհականի եւ հոգեւորա – կանի տարազներով), հօրեղբօրը եւ իր երէց եղբօր՝ վաստաքան Աբրիպասի եւ ընտանեկան մօտիկ պարագաներու ինչ – պէս եւ Սկիւտարի Հայոց գերեզմանատան մէջ գտնուղ ընտանեկան չիրիմներու լուսանկարները:

Մարսէյլէն վերջ ուրեմն, Փարիզն ալ կը հատուցանէր իր պարտքը՝ վաղամե – ռիկ ղպայուն քերթողին որուն Իմ մահը բանաստեղծութեամբ թողած կսկիծը դո – հացում կը գտնէր այսպէս, թոյլ տալով իրեն որ յետ մահու չարունակէ ապրիլ «անթառամ յիշատակով»:

Գ. Ճ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ **ՅԱՌԱՋԸ**

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՈՃԲԱԳՈՐԾԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ

Անցեալ տարի Ցունիսին Երեւանի իր բնակարանին մէջ կը սպաննուէր Ակադ. Ի. Եղիազարով: Մարդասպանը՝ Ս. Սա – րիբէկեան, երկու մեղսակիցներու հետ՝ Ռ. Սարգսեան եւ Ռ. Մելիքեան քանի մը արժէքաւոր իրեր գողնալէ ետք ան – յայտացած էին:

Ոստիկանութիւնը, յետագային, յա – ջողած էր ձերբակալել յանցաւորները, որոնք գատի կանչուած էին: Դատարանը մահուան դատապարտած էր ոճրագործը, իսկ անոր մեղսակիցները՝ 15ական տար – ուան բանտարկութեան:

Ներումի խնդրանքը մերժուած ըլլա – լով՝ Ս. Սարիբէկեան գնդակահարուած է:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ստեփան Սրապեանի յիշատակին, որբանոցի իր ընկերներէն փայլակ կիրա – կոսեան 150 Ֆր. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի նոր չէնքի կառուցման (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Ցառաջ»ին:

ՇԱԻԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Տիկին Արամ Պամամճեան 30 Ֆր., Տիկին Հերմին Գանթար 50, Տէր եւ Տիկին Թաղուոր Ղազարոսեան 30 ոզր. Օր. Փիօնեանի մահուան առթիւ,

Օչ քաղաքէն Պր. Գարակէօզեան Լորան 997.50 արբի Տիկին Գամէրեան ոզր. ամուսնոյն յիշատակին՝ Մատուռականներու Տան 200, Տիկին Թ. Եազըճեան իր թոռնիկին ծննդեան առթիւ, Մատուռականներու Տան 100, Տիկին Մարիամ Սաատէթեան 180, Ոմն իր ննջեցեալներու հոգւոյն 100, Պր. Աւետիս Ցակոբեան 100, Պր. Միչէլ Վարանթի ոզր. քեռին՝ Տիկին Թէրէկի յիշատակին 50, Քըմքըղեան ընտանիք ոզր. Տիրուհիցա Պօրուճեանի մահուան առթիւ 100, ոզր. Լեւոն Մէսճեանի զաւակները իրենց հօր յիշատակին 50, Տիկին Աարինէ Հելվաճեան ոզր. մօր՝ Տիկին Արաքսի Իսքէնտէրեանի մահուան առթիւ 50, Տէր եւ Տիկին Թաղուոր Ղազարոսեան ոզր. խզբուհի Գարայեանի մահուան առթիւ 30, Տիկին Արմենուհի Լոյոս 30 Ֆր.:

ՆՈՒԷՐ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկերը Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Կիրակոսեանէ շնորհակալութեամբ ստացած 2.000 ֆրանք ի նպաստ Հայ Մշակոյթի Տան:

Է. Յ. Գ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հիմնգշաբթի օրուան դասընթացքներու

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 18 ՅՈՒՆԻՍ

ժամը 15ին

հովանաւորութեամբ

տեսուչ վարդապետին

վարժարանի

Մ. Պէշիկթաշլեան– Գ. Մ. Ալէմշահ

սրահը

Մրցանակաբաշխութեան կը յաջորդէ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Գեղարուեստական բաժինով:

Թոմպոլա – Պիւֆէ – Ճաշ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՈՒԶԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(Մայիս 28) կը տօնուի ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Դրօ խումբին, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Ֆրանս. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

18 Յունիս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

կը նախագահէ

ընկ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ ԹԱՇՃԵԱՆ

կը բանախօսէ ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական յայտագիրը նոր Սերունդին կողմէ: Հայկական պարեր, արտասանութիւն՝ Օր. Օր. Ժընըվիւիվ Պարտաքճեանէ եւ Արսինէ Կարապետեանէ եւ ուրիշներէ: Նաեւ երգ ու մխիթարդ:

Մուտքը ազատ է

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի վիճակի մասնաճիւղին կողմէ Յունիս 18ին, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 14էն սկսեալ Փոն–տ'Լվէքի (Լա Փոէրի) պազ պղպեղին մօտ:

Երգ, արտասանութիւն, պար զպրոցի աշակերտներու կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում:

Անճրեւի պարապային նոյն հանդէսը Գասպար Իչկեան ակումբին մէջ, 40, Ռիւ Վիքթոր Ցոժիէ, Վիլէն:

Ի ՆՊԱՍՏ ԻՍԻԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՃԱՇ

Կազմակերպուած Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբին կողմէ
Շաբաթ, Յունիս 17, ժամը 18էն սկսեալ մինչեւ լոյս գիշեր, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ սրահը
26, RUE TROYON — SEVRES

Կը խօսի ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Պետրոս Պետիկեան եւ իր նուագախումբը
Կ'արտասանէ Ժան Թասլաճեան *Զանազան անակնկալներ*
Ձեկուցում Տան Յանձնախումբի՝ շինարարական եւ նիւթական

ՃԱՇԱԴԻՆ 30 ՖՐ.

Երթեւեկի համար, Իսիէն մասնաւոր կառքեր ժամը 18ին Օփիքալ Փերսիէ, Ռիւ տը լա Տեֆանս, եւ Իսիի քաղաքապետարան: Վերադարձը ապահովուած է:

Soirée Dansante

A LA MAISON D'ARMENIE
57, Bd. Jourdan — Paris (14e)
Samedi, 17 Juin, à 21 heures

IIMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

ՀԲԸՄ

Dans le cadre du Cycle
AUDITIONS DÉBATS 72 DE L'UGAB
le Mardi 20 Juin à 20 h 45

Première Partie
Trois Premières Auditions :
Œuvres de : A. BABADJANIAN
S. KAZANDJIAN
L. TJEKNAVORIAN

Deuxième Partie
Causerie-Débat sur le "Cinéma"
Mass-Média - Langage de notre temps
Film de : CLAUDE LELOUCHE

MUSÉE GUIMET
6, Place d'Iéna
(Métro Iéna)

INVITATION

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 18 Յունիս ժամը 10էն 22
Առաջին անգամ ըլլալով, այս տարի տեղի կ'ունենայ 18 Յունիս կիրակի ԱՆՏԻԵԻ դարաստանին մէջ
1, Rue Jean Finot — Andilly
ներակառոյց ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ կողմին մասնաւոր խնամուած յայտագրով մը:
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԻՒՆ 1972Ի ԱՄԱՌ

Ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը (Ա. կարգի) Երեւանի մէջ

ՅՈՒԼԻՍ 15էն 30 — պտոյտներով 2550 ֆր. (առանց պտոյտի 2450)
ՅՈՒԼԻՍ 15էն Օգոստ. 4 պտոյտներով 2900, առանց պտոյտի 2800
ՕԳՈՍՏՈՍ 6էն Օգոստ. 21, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1էն 16, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7-ԷՆ 25

ՈՒՂՂԱԿԻ ԹՌԻՉՔ ՓԱՐԻԶ – ԵՐԵՒԱՆ – ՓԱՐԻԶ

Պտոյտներով 2750 ֆր., առանց պտոյտի 2650 ֆր.

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ

16էն 35 տարեկան — *ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը, Երեւան — Ամէնօրեայ պտոյտներ եւ հայերէնի դասընթացքի սրաժ,*

ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 1980 ՖՐ.

ՅՑՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

« Կովկասեան Հանրապետութիւնները » այցելութիւններով Մոսկուա, Երեւան, Թիֆլիզ եւ Բագու:

Մեկնում Օգոստ. 10 եւ Սեպտ. 2
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 2450 ՖՐ

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկները ստանալու համար

Արձանագրութիւն

Renseignements et inscriptions :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ SONIA COUMRYANTZ

TRIM VOYAGE

1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Լիոնէն մեկնումը օդանաւով

VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages **SEVAN**
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. **60-13-66**
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er — Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4 ԷՆ 23

Երկու չաբաթ Պէյրութ կէս–վանսիոն Պէյրութի Ա. կարգի պանդոկի մէջ եւ մէկ չաբաթ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ամէնօրեայ պտոյտներով:

ԳՍԱՆ ՕՐ, գին՝ Փարիզէն Փարիզ աւնգլուխ՝ 2290 ֆրանք

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկը ստանալու համար

Մանրամասնութիւն եւ արձանագրութիւն՝

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ SONIA COUMRYANTZ

TRIM VOYAGE

1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Լիոնէն մեկնումը օդանաւով

VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages **SEVAN**
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. : 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ԿԻՐԱԿԻ
18
ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE
18 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 120 ֆր·	Վեցամսեայ	65 ֆր·
Արտասահման	Տար· 135 ֆր·	Հատը	0,70 ֆր·

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·443

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.443

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՆՇԷՋ ՄՆԱՑ ՃՐԱԳԸ

(Սամուէլ– – Մուրատեան վարաժրանի նոր շէնիին կառուցման առթիւ)

—o—

Հայ Մշակոյթի պատմութեան մէջ մանաւանդ տեղ մը կը գրաւէ Լոյս–Քաղքը, ուր 1846ին բացուած է Սամուէլ–Մուրատեան վարժարանը: Անկէ քանի մը տարի վերջ ալ՝ Հայկազեան վարժարանը, երկուքն ալ Վենետիկի Մխիթարեան հայրերուն կողմէ:

1840ական թուականներուն բազմաթիւ հայ ուսանողներ եկած են Ֆրանսա մայրաքաղաքի եւ գաւառի համալսարաններուն մէջ բարձրագոյն ուսում առնելու համար:

Հայկական թէ Ֆրանսական վարժարաններէն չընդունուարտ բազմաթիւ երիտասարդներ հայրենիք վերադառնալով կարեւոր դիրքեր գրաւեցին ազգային եւ պետական շրջանակներու մէջ:

1870–71ի Ֆրանքֆուրտեմեան պատերազմին հետեւանքով փակուած՝ Սամուէլ–Մուրատեան վարժարանը վեց տասնեակ տարիներ վերջ կրկին բացաւ իր դուռները, այս անգամ Սէնի ափերուն վրայ, պատմական չքեղ ապարանքի մը մէջ, ուելի լայն ասպիճանաչափով:

Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան նիւթական ու բարոյական անհուն զոհողութեանց կը պարտինք լոյսի այս վտառանը, որ 1928էն ի վեր ամուր կանգնած է պատմութեան վրայ: Հազարաւոր հայորդիներ — ընթացաւարտ թէ կիսաւարտ — անոր հայաշունչ յարկին տակ դաստիարակուած են՝ տոգորուած հայրենասիրական ջերմ զգացում–ներով:

Ֆրանսահայը ո՛չ մէկ լուրջ ճիգ փորձեց՝ ամէնօրեայ հայկական վարժարան մը բանալու համար: Կէս դարէ ի վեր տակաւին չէ իրագործուած Մարսիլիոյ պէս հայաշատ կեդրոնի մը մէջ վարժարան մը բանալու ծրագիրը:,

Այս փաստն իսկ ցոյց կուտայ, որ եթէ չըլլային Մխիթարեան հայրերը, Փարիզն ալ պիտի չունենար Սեւրի երկրորդական վարժարանը: Պիտի չունենար նոյնպէս Թէնթի Դպրոցասէր Տիկնանց աղջկանց վարժարանը, եթէ անոր վարիչները Պոլիսէն հեռանալէ եւ պահ մը Սելանիկի ու Մարսիլիոյ մէջ պատսպարուելէ ետք, վերջնական հանգրուան չընտրէին Փարիզը:

Գաղթական չէ այլեւս Հայը Ֆրանսայի մէջ: Սերունդ փոխուած է: Առեւտուրի, նաւթարարութեան, ազատ արուեստի եւ գիտական արհեստներու մարզերուն մէջ կարեւոր դիրքեր գրաւած են մեր հայրենակիցները: Մեծ թիւ կը կազմեն բարեկեցիկները — նոյնիսկ հարուստները: Գարշ արհեստաւորն անգամ անձնական կառք ունի եւ յաճախ սեփականատէրը է իր բնակարանին: Բոլորն ալ ի վիճակի են նիւթապէս աջակցելու մեր զոյգ վարժարաններուն, ուր մեր զաւակները կը սորվին հայերէն դաստիարակութիւն, անձնազոհ ուսուցիչներու չունչին տակ:

Դպրոցասէրը վերջապէ՞ս յաջողեցաւ իրագործել երկար տարիներու իր ծրագիրը: Յունիս 10ին բացումը կատարեց իր հանդիսասրահին, որուն կահաւորումն ու բարեզարդումը կարելի չէ եղած լրացնել տակաւին: Ցանձնախումբը կը շարունակէ իր ջանքերը, անհրաժեշտ դուռները հանգանակելու համար:

Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը տարուէ տարի նոր նուաճումներ արձանագրեց: Ներկայ տարեշրջանին աշակերտներու — պիչերօթիկ — թիւը բարձրացաւ 118ի, ինչ որ կը կազմէ մրցանիշ մը:

Շէնքերը նեղ կուգան այսքան թիւով աշակերտներու համար: 1968ին նոր դասարաններով օժտուեցաւ վարժարանը:

Տեղւոյն ձեռնարկած է չինութեանը նոր շէնքի մը, որ կարելիութիւն պիտի ընծայէ 150 աշակերտ ընդունելու դպրոցին մէջ: Նոր շէնքին գործ նայարկը պիտի ծառայէ իբրեւ ճաշարան՝ 150 աշակերտի համար. առաջին յարկը ննջասենեակ՝ յիսուն անկողինով:

Մխիթարեան հայրերը կարելին չեն ղլանար հանդուրժելու պայմաններ ապահովելու համար աշակերտներուն:

Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն գաւառէն եւ արտասահմանէն եկող աշակերտները: Նոր տարեշրջանի համար արձանագրութիւնները սկսած են արդէն:

Մեծ զումարներու կը կարօտին նոր շէնքի կառուցումն ու կահաւորումը ի կատար ածելու համար:

Բացուած է հանգանակութիւն, որուն սիրով ընդառաջ են գացած արդէն Մարսիլիոյ մեր հայրենակիցները, առաջին առթիւ կարեւոր գումար մը հասցնելով վարժարանի տեսչութեան:

Փարիզի Հայերուն վրայ կը ծանրանայ աւելի մեծ պարտականութիւն մը, դործնապէս արտայայտելու համար իրենց եւ–րախտագիտական զգացումները Մխիթարեան հայրերուն:

Մեր ազգային հիմնարկութիւնները կառուցուած են ժողովուրդի լումանէ–րով: Աւանդութիւն է:

Մեծայոյս ենք, որ Փարիզի մեր հայրենակիցները իրենց անվերապահ ու անսակարկ աջակցութիւնը պիտի բերեն Մխիթարեան հայրերու ազգօգուտ ձեռնարկին:

Որպէսզի հնարաւորութիւն տրուի անոնց չարունակելու իրենց հայրենասիրական առաքելութիւնը:

Որպէսզի անշէջ մնայ ճրագը:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

—o—

ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

Երկաթուղիի չատ ծանր եւ աղէտալի արկած մը տեղի ունեցաւ Փարիզ – Լեան գիծին վրայ Ուրբաթ գիշեր:

Լոնէն Փարիզ գացող օթօռայը Վիլէյրի փապուղիին մէջ ժայռի կտորներու բախելով գիծէն դուրս կ'ելլէ: Քիչ եաք հակառակ ուղղութեամբ սուրացող մըն ալ կը գարնուի առաջին դնացքին եւ կը ստեղծուի ահաւոր պատկեր մը — օթօ–ռայեր ճզմուած, տապալած: Միւս կողմէ հինդ հարիւրէ աւելի ճամբորդներ «բանտարկուած» մեռած կամ վիրաւոր վիճակի մէջ երկաթի կոյտերու տակ:

Օդնութեան արագ կարգադրութիւններ ձեռք առնուեցան անմիջապէս: Բժիշկներ, հիւանդապահներ եւ, նոյնիսկ, պինուորներ լուսարձակներու տակ կը փորձեն ազատել վիրաւորները:

Շաբաթ առաւօտ 31 մեռեալ եւ 75 վիրաւոր կը ներկայացուէր իբրեւ աղէտեալ – ներու թիւ, սակայն, բժիշկներ կը յայտարարէին, թէ տասնք չատ աւելի պիտի ըլլան: Կը կարծուէր, թէ մեռեալ – ներու թիւը 50 կամ աւելի պիտի ըլլայ, անշուշտ, նաեւ վիրաւորներունը:

Նպրեց: Ներկայ տարեշրջանին աչա – կերտներու — պիչերօթիկ — թիւը բարձրացաւ 118ի, ինչ որ կը կազմէ մրցանիշ մը:

Շէնքերը նեղ կուգան այսքան թիւով աշակերտներու համար: 1968ին նոր դասարաններով օժտուեցաւ վարժարանը:

Տեղւոյն ձեռնարկած է չինութեանը նոր շէնքի մը, որ կարելիութիւն պիտի ընծայէ 150 աշակերտ ընդունելու դպրոցին մէջ: Նոր շէնքին գետ նայարկը պիտի ծառայէ իբրեւ ճաշարան՝ 150 աշակերտի համար. առաջին յարկը ննջասենեակ՝ յիսուն անկողինով:

Մխիթարեան հայրերը կարելին չեն ղլանար հանդուրժելու պայմաններ ապահովելու համար աշակերտներուն:

Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն գաւառէն եւ արտասահմանէն եկող աշակերտները: Նոր տարեշրջանի համար արձանագրութիւնները սկսած են արդէն:

Մեծ զումարներու կը կարօտին նոր շէնքի կառուցումն ու կահաւորումը ի կատար ածելու համար:

Բացուած է հանգանակութիւն, որուն սիրով ընդառաջ են գացած արդէն Մարսիլիոյ մեր հայրենակիցները, առաջին առթիւ կարեւոր գումար մը հասցնելով վարժարանի տեսչութեան:

Փարիզի Հայերուն վրայ կը ծանրանայ աւելի մեծ պարտականութիւն մը, դործնապէս արտայայտելու համար իրենց եւ–րախտագիտական զգացումները Մխիթարեան հայրերուն:

Մեր ազգային հիմնարկութիւնները կառուցուած են ժողովուրդի լումանէ–րով: Աւանդութիւն է:

Մեծայոյս ենք, որ Փարիզի մեր հայրենակիցները իրենց անվերապահ ու անսակարկ աջակցութիւնը պիտի բերեն Մխիթարեան հայրերու ազգօգուտ ձեռնարկին:

Որպէսզի հնարաւորութիւն տրուի անոնց չարունակելու իրենց հայրենասիրական առաքելութիւնը:

Որպէսզի անշէջ մնայ ճրագը:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՆԵՐՈՒ Միջազգային Դաշնակցութիւնը որոշեց ընդհանուր գործադուլի դիմել 24 ժամուան համար երկուշաբթի: Այս որոշումը արուեցաւ իբրեւ բողոք օդանաւերու առեւանգում–ներու եւ օդահէններու: Օդանաւորդնե – րու միջազգային Դաշնակցութիւնը պահանջած էր, որ Ազգաժողովը քննութեան առնէ հարցը եւ հարկ եղած միջոցներու դիմէ: Մահը դեռ ընթացք չէ տուած: Գործադուլը համաշխարհային բնոյթ կ'առնէ, քանի որ Դաշնակցութեան կ'անդամակցին 50·000 օդանաւորդներ:

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ 100ի դէմ 368 ձայնով եւ 9 ձեռնպահութիւն, քուէարկեց ձայնպատկերասփիւռի նոր օրինագիծը, ինչ որ անակնկալ մը չէր անշուշտ:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ կառավարական կարեւոր փոփոխութիւն մը տեղի ունեցաւ: Տասը նախարարի վրայ եօթը փոխուեցան Մակարիոս Արք·ի կարդադրութեամբ: Անփոփոխ կը մնան ելմտական, Ներքին եւ Առողջապահութեան նախարարները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ ձերբակալուած է Ուլրիքը Մայնհոֆ, որ ամէնէն հետապնդուած ու փնտռուած կինն էր: Մաս կը կազմէր Պաատեր խմբակին եւ 1970ին մասնակցած էր այն պինեալ յարձակում – մին որու չնորհիւ բանտէն ազատած էին անիշխանական Պաատէրը, որ այն ատեն երեք տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էր:

«ԻՄԱՆԻԹԷ», Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը խնայողութեան միջոցներու կը դիմէ: Էթիէն Ֆաժոն երկարօրէն կը բացատրէր թէ նախ պիտի պարպեն Իւմանիթէի չէնքը, որ կը պտնուի Մեծ Պողոտաներուն վրայ, ապա տպագրական անձնակազմն ալ պիտի դեղչուի ինչպէս նաեւ պաշտօնէութեան այլ սեղմումներ պիտի ըլլան: Ֆաժոն կոչ կ'ընէ ամէն համայնավարի որ պաշտպանէ եւ զօրավիգ կենայ թերթին ու առաջարկ անոր տարածման:

ՅՈՒՆԻՍ 23ի գործադուլը չատ գլխաւոր պիտի չըլլայ հակառակ անոր որ երկու սենտիքաներ միացած են: Աստնք սակայն կոչ չեն ըներ եւ կառախումբերը պիտի բանին:

ԻՍՐԱՅԵԼԻ «Ակուտաթ–Իսրայէլ» կուսակցութեան ռաբբունիները (ծայրայեղ ուղղափառներ) վերջնապէս ճղած են կիներու մինի–ժիւպերու հասակը որ ծունկէն տասը սանթիմեթր վար պէտք է ըլլայ, այնպէս որ երբ Իսրայէլի աղջիկները նստին, ծունկը բոլորովին ծած – կուած ըլլայ:

ՅՈՒԼԻՈՍ ՄԷՆԷՆ սկսեալ Ֆրանսայի բոլոր կառքերուն համար պարտադիր է արտաքին ցուցահայելին (ռեթրօվիզէօր) առեւտրական կամ պրէֆ կառքերը երկրորդ մըն ալ պէտք է ունենան ալ կողմը:

ՓՈՐԻՁի ձայն–պատկերասփիւռի չէնքին մօտ, հրայանձգութիւն մը տեղի ունեցած է Ուրբաթ օր եւ երկու վիրաւոր կայ: Մէկ գող ալ ձերբակալուած է:

ՄԱՐՈՒ խղճի իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Փորթուկալի հետ:

ՓԱԿԱՍԱՅի մէջ արգիլուեցան Ֆրանսական բոլոր ֆիլմերը, որոնք կը ներկայացուէին այս չաբաթ, առանց որեւէ պաշտօնական պատճառաբանութեան: Կը կարծուի թէ այս միջոցը ձեռք առնուած է ի պատասխան չեխ փոստանիշարներու անօրէնին հարցաքննութեան Ֆրանսական ոստիկանութեան կողմէ:

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ չնչուած ըլլալով Քալիֆորնիոյ մէջ, անցեալ Յունուարէն ի վեր, Շիրան Շիրանի, Ռոպէր Քենըտիի մարդասպանին մահապատիժը ցկեանս արգելափակման վերածուեցաւ:

ՀԱՅՈՑ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

—o—

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Յ· ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻՆ

—o—

Իր մասին ոչ մէկ յիշատակութիւն պատմութիւնը դէպքերով սահմանափակող, եւ ատով իրրեւ թէ ճշմարիտ, գիրքերուն մէջ: —

Եւ սակայն, ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի
Թէ Հայոց ամէնէն մեծ բանաստեղծն էր ան,
Ինչպէս պէտք է ըլլար,
անպայման ծերունազարդ ու շինական,
Հայր բազմաթիւ զաւակներու եւ բազմապատիկ թոռներու:

Համր էր Հայոց ամէնէն մեծ բանաստեղծը, համր ու մռայլ այն օրէն ի վեր
Երբ նախանձոտ հայր մը իր որդին անիծեց,
Եւ չար աստուածներ Արտաւազդը շղթայեցին
պարզ այն պատճառով
Որովհետեւ մեռած հոգիներուն վրայ չուզեց թագաւորել
Բոլոր աստուածներուն պէս:

Այն օրէն ի վեր, Հայոց ամէնէն մեծ բանաստեղծը տարիներով ապրեցաւ մունջ ու մռայլ:

Ջխօսեցաւ կնոջը հետ, որովհետեւ սէրը չկարողացաւ յաղթել դառնութեան, չկարողացաւ ազատիլ աստուածներէն:

Ջխօսեցաւ զաւակներուն ու թոռներուն հետ, որովհետեւ հացն առատ էր սեղանին վրայ, բայց անոնց, բոլոր մարդոց հոգիներուն մէջ տեսած էր սով, համատարած սուգ ու ամայութիւն:

Մունջ ու մռայլ, տարիներով հերկեց դաշտերը հայրենի, մինչեւ որ, օր մը անպայման, պատահեցաւ հրաշքը:

Այն օրը, վաղ արշալոյս էր անշուշտ, միս միանակ, իրրեւ մարդ ու յաւիտենական շարժում, Արարատեան դաշտին մէջ արձանացաւ ծերունազարդ շինականը Հայոց:

Տեսաւ, կը ծխային ծխանները հեռաւոր երդիքներուն եւ գոր հորիզոնը,
Կ'ընդարձակուէր կեանքով:

Լոյսին հոտով խաղցր էր պահը, լոյսին պէս պարզ ու գեղեցիկ:

Յուզուեցաւ շինականը, ուրախ ար – տասուեց ու նոյնացաւ լուսաւորեալ իրերուն եւ հորիզոնին հետ:

Ժամանակը կանգ առաւ
Ու ծերունին զգաց թէ սրտին մէջ յաւիտենութիւնը կը տրոփէ:

Այն ատեն, վերացած ու ակամայ, իր ուխտը դրժեց եւ կանչեց բարձրաղաղակ
— հորովե՛լ···

Հորովե՛լ··· կախարդուած արձագանգեցին հովիտները՝ սարսելով լեռնաշղ – խարհը Հայոց:

Հորովե՛լ··· ձայնը մեծցաւ, ձայնը լսեց գերին Արտաւազդ, ցնցուեցաւ, փշրեց իր շղթաները եւ ազատութիւն, բանաստեղծութիւն բերաւ Հայոց հոգի – ներուն: —

Վաղ առաւօտ մը հորովե՛լ էր կանչած Հայոց ամէնէն մեծ բանաստեղծը:
Բառերը ուրիշներ աւելցուցին,
Ուրիշներ գիրքեր գրեցին,
Իմիքը երգեց.
Իմիքը, ամէնէն մեծ բանաստեղծը Հայոց
Որուն անունը հէքեաթն իսկ մոռցած է.
Կարեւոր չէ նկատած: —

ՋՈՒԼԱԼ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

— Է Զ Ե Ր —
ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

Գ.

Արտաչէս Ցարուխիւնեան իր այս պատասխանին մէջ զաւառի դատախազը կը փորձէր հանդիսանալ Պոլսոյ յաւակնութեանց դէմ: Շեչտելով անգամ մը եւս, թէ Հայը ընդունակ է ինքնայատուկ դրականութիւն մը ունենալու, զայն ստեղծելու իրաւունքը բացառապէս կը վերապահէ զաւառին, «ուր մեր ցեղը աւելի ինքնուրոյն կեանքով մը ապրած է ու կ'ապրի, քան Պոլիս կամ որեւէ դպրոցավայրի մէջ», մինչ «Պոլիսը հայ մտքին կեդրոն կընայ ըլլալ, բայց երբեք հարազատ ներկայացուցիչը՝ անոր նկարագիրը–ները առանձնայատկութիւններուն: Պոլսեցի Հայը մեծապէս կը տարբերի զաւառացի Հայէն: Պոլսական միջավայրին մէջ՝ հայ տարրը աշխարհաքաղաքացի ընկերութեան մը աղեցութիւնը կրած է ... Պոլսահայուն կեանքը մէկ ղեղծ վարեաւդն է միայն եւրոպական կեան–քին: Տոհմային նկարագիրը մեծ խաթարումներ կրած է հոն, տեղի տալու համար օտար բարքերու մակընթացութեան: Ու պոլսահայ դրականութիւնն ալ, մասամբ ընդօրինակութիւն ֆրանսական ռոմանթիք դպրոցին արտադրութիւններուն, արտայայտութիւնը եղած է այդ պիտակ ու օտարացած կեանքին: Ինդիրը Զօհ–բապի մը, Տիկին Տիւսաբի մը, Պէչիկ–թաշլեանի մը տաղանդները վիճելի ներկայացնել չէ բնաւ: Բայց ասոնք միայն հայերէն դրող դրագէտներ են առաւելապէս, ինչպէս եղնիկը՝ իր ժամանակին մէջ: Պոլսահայ դրականութեան վրայ աւելի մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւն մը՝ աւելի չեշտուած ձեւի ներքեւ երեւան պիտի բերէր թէ իսկապէս անիկա հեռու եղած է հայ կեանքին հանդամանքներուն արտայայտութիւնը ըլլալէ՝ դրականութեան ձեւին ներքեւ:

Պէրպէրեանի պատասխանեց Ռ. Զարդարեան ալ: Ու հիմա ան արդէն կը խօսի «մենք»ով, այսինքն յանուն զաւառին, եւ իր յօդուածին մէջ, որ «Մեր պահանջը ինչ է» խորագիրը կը կրէ՝ կը պնդէ միշտ յանուն զաւառին, թէ «մայրաքաղաքի հայ համայնքը կորսնցուցած է իր ցեղային յատկութիւններէն այն ամէն տարբերը, որոնք կը պահպանուին բնաղաւադրին ու անոր բնակչութեան համայնական ամբողջութեան մէջ, ուրեմն անժամանակ կարծիք մը կամ անիրաւ խոստովանութիւն մը չէ հաստատել, թէ պոլսական դրականութիւնը՝ իբրեւ ցոլք զինքը արտադրող դրականութեան՝ եղած է եթէ ոչ բոլորովին «օտարահամ», «օտարոտ», «օտարաձեւ», այլ ղէթ մեծ մասով»:

Անդրադառնալով յետոյ Պէրպէրեանի այն տեսակէտին, թէ Պոլիսը, օտարացած հատուածի մը չվերածուելու համար, կարիք ունեցած է եւ ունի զաւառի հետ մշտական շփումի մը, Զարդարեան կ'ըսէ. « ... Մենք չենք ժխտեր պոլսական դրականութեան մասնակի արժէքը ու հետեւաբար իր սահմանին մէջ ալ չհեկանութիւնը. մայրաքաղաքի հա–մայնքը մեր ամբողջութենէն կտոր մըն է ու հետեւաբար իր կեանքը, զայն ցոլացնող դրականութիւնը ու իր ընկերական, մտաւորական, հոգեկան երեւոյթները մեզի համար ամէն պարագայի տակ չհաղորդական. առով հանդերձ երբեք այդ աղաղատանքը մեզ չի տկարացներ՝ իրեն վերագրելու այն տեսակ կարեւորութիւններ ու տալու այն կարգի պաշտօններ, որոնց կիրառութեանը համար ձեռնհասութիւն չունի ու չի կրնար ունենալ կամայ ակամայ»:

Զարդարեան կը փորձէ ցոյց տալ, թէ Պոլիս «օտար դրականութիւն» մը միայն մշակած է, թէ զաւառացի դրողը միամտութիւնը չունի տոհմային դրականութեան հետ չփոթելու հին նախապաշարումներու, սովորութիւններու, առածներու, հէքեաթներու հաւաքածոներու հետ, արեւմտահայ աշխարհաբարը չկազմուեցաւ միայն դրաբարի չտեմարանէն իր քաղած առաղձովը՝ այլ զաւառներէն եւս իր ծծած նպաստով:

Զինաթափ ըլլալ չէր ուզեր սակայն Պոլիս եւ պատասխանելու համար «զաւառացի ընտրելազոյն դրիչներէն» ոմանց առարկութիւններուն իր առաջին յօդուածին առթիւ, Ռ. Պէրպէրեան կրկին հրապարակ կ'իջնէր, մասնաւորապէս ծանրանալով լեզուական ու բանաստեղծական հարցերու շուրջ արծարծուած տեսակէտներու, եւ աշխարհաբարի ստեղծման մէջ Պոլսոյ եւ զաւառի ունեցած դերին վրայ, եւ անդամ մը եւս անհեթեթ դտնելով այն տեսութիւնը, թէ հարազատ հայ դրողներու շարքին պէտք չէ ներմուծել հին ու նոր մեր այն հեղինակները, որոնք աղեցութիւն կրած են օտարէն եւ կամ անոնց նիւթը հայ միջավայրէն քաղուած չէ, խորհուրդ կուտար, որ «Մենքի եւ Դուքի պատակտող խնդիրները չյարուցանեն, աւելի համեստ ըլլան, առանց մեծաբանութեան ու աղմուկի՝ իրենց յատուկ միջոցներուն ու յատկութեանց նպաստը բերեն աշխատողներուն...»:

Շփոթ էր Զմիւռնիոյ դիրքը այդ պահուն: Ամբողջ դար մը Պոլսոյ հետ քալեր էր ան կողք–կողքի, բաժներ էր առնոր հոգերը, ու մասնակցեր անոր ճակատագրին, ըրեթէ միասին էին ստեղծեր նոր աշխարհաբարը, ու իր զրողները մաս կը կազմէին Պոլսոյ դրական սերունդին: Մատթէոս Մամուրեան, օրինակ, սիւնեցին մէկն էր հանդիսացեր արեւմտահայ նոր դրականութեան, ու իր «Արեւելեան Մամուլը»ը ի սպաս դրած անոր:

Բայց միւս կողմէ զաւառի դուռն էր Զմիւռնիան, ու զաւառի յուզումները դիւրին կընային արձագանգ գտնել Մամուրեանի թերթին մէջ: «Տակաւին անկարող եղած ենք ըմբռնելու թէ ի՛նչ նշանակութիւն եւ ի՛նչ նպատակ կրնայ ունենալ մեր օրերը զաւառական կոչուած դրականութիւնը... մանր մունր հատածներով, ուսումնասիրական թեթեւ տեսութիւններով չէ, որ զաւառական դրականութիւն մը կարող է նոր, կենդանի եւ ոսկեղինիկ երակներ բանալ մեր հին ու զառամ համարուած դրական մարմնոյն վրայ, ո՛չ, այլ բանահիւսական կամ լիմասասիրական կամ հնախօսական եւ այլ հոյակապ հեղինակութեանց հրատարակութեամբ, զաւառական կոչուած ոճով» («Արեւելեան Մամուլ», 1899, թիւ 19):

Արտ. Ցարուխիւնեան, որ հարցարանը նախաձեռներ էր եւ որ խոստացեր էր եզրակացութեամբ մը փակել վիճաբանութիւնը, ստիպուեցաւ ի վերջոյ ընդունիլ, թէ «այդ եզրակացութիւնը իր բնական ճամբէն չեղած է: Պատճառն այն է, որ ձեռնարկը ըրեթէ վրիպանք մը եղաւ, ու փոխանակ վաղուան դրականութեան վրայ քննութիւն մը կատարուելու, վիճաբանութիւն մը միայն տեղի ունեցաւ»: Ան կ'աւելցնէր, թէ Պոլսոյ դրական դէմքերէն քիչերը միայն բարեհաճեցան պատասխանել հարցարանին, այնպէս որ դրավէճը ուրիչ բան չեղաւ, բայց եթէ «չփոթ ու խլացուցիչ աղմուկ մը»:

Վաղուան դրականութեան շուրջ յառաջացած վէճը դիտական վիճաբանութիւն մը չէր անշուշտ: Ան տեսակ մը հրապարակագրական բանակռիւ էր զոր մղեցին զաւառի դրականութեան ջատագովները Պոլսոյ այն դրողներուն դէմ, որոնք ամէն պատեհաստ դրաբարէն մինչեւ այն կը յօժարէին ընդունիլ:

Հնարաւո՞ր է ուրոյն դրականութիւն ստեղծել զաւառի մէջ: Այս կէտն է, որ կը վրիպէր վաղուան դրականութեան հարցը արծարծողներու ուշադրութենէն:

« Վաղուան դրականութեան » հարցը արծարծողները կը մոռնային արդարեւ, որ եթէ Պոլիսը արեւմտահայ դրականութեան կեդրոն եւ խարիսխ հանդիսացեր էր՝ դիպուածին չէր պարտեր ան այդ բանը:

Եթէ Խ. Աբովեան երեւանը դարձուց արեւելահայ դրականութեան օրրան եւ անոր բարբառը պարտադրեց այդ դրականութեան՝ պայմանները բոլորովին տարբեր էին հայ ժողովուրդի ռուսահայ հատուածին մէջ: Թիֆլիս հոգեւոր կեդրոն չէր դեռ Ռուսահայուն, եւ իր տեղական բարբառը դրական լեզու դառնալու յաւակնութիւն չէր կրնար անուցանել:

Արեւմտահայ զաւառներէն ո՞րն էր, որ ի վիճակի պիտի ըլլար ռահվիրայ դառնալ բոլոր միւսներուն:

Տեղը չէ ծանրանալ մոլորութեան վրայ, զոր վաղուան դրականութեան ջատագովները հրապարակ կը դնէին, հայեցի զրողներու շարքէն վտարելով, օրինակ, Պէչիկթաշլեանը, Տիւսաբը, Զօհրապը անդամ, թէեւ առանց յանդգնելու կասկածի ենթարկել անոնց տաղանդը:

Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդիվ)

ԽՈՏՈՐՋՈՒՐԻ ԳՐԱԳԻՏԸ

Եղիա կամ Իլեաս (ինչպէս ինքն է գրած յաճախ) Ատուածատուր Մուշեղեան ծնած է Խոտորջուրի Կրման գիւղը 1689ին եւ մեռած է 1750ին կամ 1751ին կարին: Մեծ յարաբերութիւններ եւ լայն կապեր հաստատած վաճառական մըն էր: Այցելած է Պարսկաստան, Անդրկովկաս, Ռուսիա եւ քանի մը եւրոպական երկիրներ: Երկար տարիներ ապրած է Թաւրիզ: 1724ին Ատրպատականի մէջ կը ձերբակալուի ռուս ոստիկանութեան կողմէ: Բանտէն կ'ազատի 1736ին:

Հաւաքած եւ հայերէն տառերով գրի առած է աղբբէնյան բանահիւսութեան նմոյշներ՝ « Գիրք խաղից » խորագիրով: Հոն տեղ գտած են նաեւ հայ աշուղներու գործեր, որոնք ազերի լեզուով են յօրինուած: Կարեւոր արժէք կը ներկայացնեն նաեւ անոր գրի առած ժողովրդական առակները եւ « Հովուական խաղն ի գիշերին՝ ծննդեան Փրկչին մի Քրիստոսի » թատերախաղը: Ան այս թատերգութիւնը թարգմանած է Փրանսական միջնադարեան դրականութենէն, առանց յիշատակելու հեղինակին անունը:

Եղիա Մուշեղեանի գրի առած առակները արժէքաւոր են իրենց ինքնատիպ չարադրութեամբ: Եթէ նկատի չառնենք դրաբարեան հատուկէնտ ձեւերը, առակները աշխարհաբարով գրուած հայ արձակի հետաքրքրական նմոյշներէն են:

Սորթեւ քանի մը առակներ:

ՄԱՐԴ ՈՒ ԸՆԿՈՒԶԻ ԾԱՌ

Մէկ մարդ մէկ օր մին մեծ ընկզի ծառը տակն կ'ելլէ ընել: Ընկուզի ծառ մօտն կեր չատ–չատ դընդում: Ին մարդն վերեւն մարիկ անելով ընկզի ծառին պըտղին եւ ներքեւն մարիկ անելով դընդմին (դղում), ասում էր իւր մտքումն. ինչի՞ էսենց պտիկ թուսին էսենց մեծ պտուղ կուտայ եւ ինչի՞ էսենց հատ ծառն էսենց պտիկ եմիչ (պտուղ) կուտայ: Կումանքս թէ Աստուած քանզին ելաւ պիտէր զատերն չինել մէկ մեծ ծառին պիտէր մեծ պտուղ, եւ մին պտղիկ թփին պտղիկ պտուղ:

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Եւ ահա, թուրքական թաղամասում սենեակ վարձելուց յետոյ, կիրակի օրերը Վարոսը նստում էր իրենց խանութում եւ անհամբերութիւնից այրուելով, նայում էր դէպի փողոց: Վերջապէս երեւում էր Հեղնարը եւ անցնում:

Իսկ յետոյ, երբ նրանք ղզացին, որ այդ կերպ նրանց կարող են նկատել, Վարոսն սկսեց Հեղնարին սպասել թուրքական թաղամաս տանող փողոցներից մէկի մի զայֆախանայում:

Վարոսը յիշեց այն խաղաղ, մենաւոր բնակարանը, որտեղ իրենց սէրն էր ծաղկում: Նա չրթունքները հպում էր սիրած հինգ ճիւնային սպիտակ պարանոցին եւ երեխայի պէս զարմանում, թէ ի՞նչպէս կարող էր այդպիսի սպիտակութիւնն ունենալ այդքան ջերմութիւն...

Ամէն օր, ամէն օր, Վարոսը պիտի չի՞ չի այդ ամէնը... Նրա կոպերը փակուեցին, նա օրօրուեց իր կանգնած ժայռակտորի պռունդի վրայ: Էլ ի՞նչպէս ապրել Գիւմրիում Հեղնարից յետոյ... Հեռանալ էր հարկաւոր, իսկոյն, իսկոյն...

Հարկաւոր էր իջնել Զորի Բողազ, բարձրանալ միւս լանջով, անցնել արձակ դաշտով, հասնել Զիթողցոնց Զաքոր գիւղաւայրին, անցնել դրա մօտով, կտրել էլի մի ընդարձակ դաշտ՝ հասնելու համար կայարան...

Արդէն որոշում ընդունած Վարոսին դա թւում էր հսկայական ճանապարհ: Իսկ նա չտապում էր փախչել քաղաքի հեղձուկից, փախչել իր մտքերից, յուշերից, վշտից, փախչել ինքն իրենից, սարսափելի եւ անտանելի դարձած Վարոսից...

Նա դանդաղաքայլ իջաւ Զորի Բողազ: Որքան իջաւ՝ այնքան աւելի ձորը չոր – չապատեց նրան: Վերեւում փռուած աշխարհը դադարեց նրա համար գոյութիւն ունենալուց:

Կտրելով փողոց – փողոցի եռեւից, քիչ յետոյ նա արդէն ձորի ներքեւումն էր, ուղղակի ջրափին: Օրօրուելով ջրի մէջ չորած ողորկ, կլոր քարերի վրայ, նա առուակն անցաւ: Կանգ առաւ, նայեց չուրջը: Ձորը կարծես բռնեց նրա կոկորդից: Շնչահեղձի նման նա սկսեց արագարագ չնչել, նրա կուրծքը սեղմուեց մի ծանր ճնշումով եւ այդպէս մնաց: Տագնապած Վարոսն սկսեց չտապ բարձրանալ միւս լանջով՝ չուտ ազատուելու համար այդ խեղդուկից:

Բարձրանալով դաշտ, նա կանգ առաւ մի պահ: Շուռ եկաւ, անյագ ու տան–ջալի հայեացքով մի վերջին անգամ նայեց Զորի Բողազին եւ աչքերն ամուր փակեց՝ կարծես այնտեղ պահելու եւ իր հետ տանելու համար իր աշխարհի պատկերը: Եւ երբ նորից չուռ եկաւ դէպի դաշտ եւ աչքերը բացեց, նրան թուաց, թէ Զորի Բողազն արդէն այնքան հեռու էր իրենից... Դաշտը նրան թուաց անսահմանօրէն մեծ եւ անծանօթ: Նա քայլեց՝ խորասուզուելով հանդստաբեր մոռացութեան մէջ:

Արեւն իջաւ հեռուր կապոյտ սարերի ուսին: Վարոսի վրայ ընկաւ այնպիսի մի լոյս, որ կարծես կարօտ լինէր կամ թախիծ: Հորիզոնական ճառագայթների տակ փռուած դաշտը զարձաւ աւելի անծանօթ: Ուշացածի չտապ սլացքով մօտեցաւ, անցաւ, դնաց քամին, որ կարծես թափառական երգասաց լինէր՝ արեւի մահը եղերդող:

Արահետը, որ անցնում էր վերջալոյսից խամրած դեղին հասկերի տաք ծովի միջով, նեղ էր ու ոլորապտոյտ: Արտն ամէն կողմից ընդհուպ չրջապատել էր Վարոսին: Քայլելիս նա դիպչում էր հասկերին, որոնք խշշում էին արդէն լիքն ու հասուն:

Ամբողջ արտի համահաւասար մակերեսի վրայ, որն այժմ ժանգապոյն էր եւ բեւում իջնող մթութեան մէջ, տեղ–տեղ երեւում էին այդ մակերեսից վերեւ բարձրացած մի քանի գօղունները: Արեւն ընկել էր դրանց հասկերի վրայ, որոնք չլացուցիչ պայծառութեամբ վառւում էին կիսախաւարի մէջ՝ ինչպէս Հեղնարի հոգու փրկութեան համար վառուած բարակ մոմեր: Հեռո՞ւ էին դրանք, թէ մօտիկ՝ դժուար էր ասել: Երբեմն ամենահեռու թուացող մի հասկ յանկարծակի յայտնում էր Վարոսի հէնց կողքին կամ դիմացը: Իջել էր այն պահը, երբ մարդու աչքերը չաղուում են դեռ չմեռած լոյսի եւ դեռ չծնուած խաւարի խառնուրդից...

Վարոսն իր ճակատի վրայ զգում էր հանդչող արեւի վերջին լոյսը: Նա քայլում էր՝ նայելով առաջ, հեռուն, այլեւս չտեսնելով ոչ հասկերը, ոչ արտը: Երբ արտն աւարտուեց՝ տեղի տալով պնդացած, քարքարոտ հողին, Վարոսը չնկատեց այդ: Միայն նրա քայլերը, նեղ արահետից դուրս գալու հետեւանքով, արագացան: Վարոսի ոտքերի տակով, լաւ յաջորդելով, սկսեցին անցնել մերթ կոշտ հողը՝ իր տափակացած ցածրիկ ու նօսր խոտով, մերթ հողի տակից դուրս պրծած տափակ ու ողորկ քարերը:

(53 – Շար.)

երբոր էն սատմ էր, երեսա մին ընկուզ ծառից փրթաւ եւ ընկաւ իրան գլխի վերէն: Ո՛վ Տէր, աղաղակեց էաի, ամէն ինչ, որ դու չինել ես լաւ ես չինել: Եթէ ընկոյզի ծառի եմիշն էս գըզմի չանք մեծ լինէր ես էլ ողջ չէի մնալ...

ԿԱՏՈՒ ՈՒ ՄԿՆԵՐ

Մին կատու անունն Միսու մի տան միջումն չատ մկներ կը բռնէր: Օրն քիչ-քիչ կ'ուտէր: Մկներն տեսնելով, որ իրանց ազգն հատնում էր, բոլորուեցան թէ ի՞նչ անենք, որ մեր թշնամու գլխից պրծնինք: Էն բանի վրայ չատ ժամանակ խորհելոյ յետեւ վերջն ամէնն միաբանեցան թէ պիտեր մին պատիկ զանգ կատուի վզից կապել. էն ֆանթումն սոսմին, էրոր կատուն կուպայ, որ մեզ բռնէ զանգի ձայնն կլսիմք (կը լսենք) եւ փախչիմք մեր բնի մէջն. էն ժամանակն մին մեծ մուկն, որ կանչել էին, որմկնեբին զնդին վերակացու լինէր, երկու ոտներին վրայ կանգնելով էլի անխելք ասաց ծիծաղելով. ձեր միջումն օվա՞ որոտա, որ կատուի վզից զանգն կապէ. էն խօսք, որ ասաց, ամէն մկներն սուս կացին...՝

ԷՇ ՈՒ ՉԻ ՈՒ ԳԵՂԵՑԻ

Մին գեղեցիկ մին էչ, մին ձի ունէր, հնոնց բանացնում էր, որ իր ցորենն քաղաքն տանին, եւ ծախէ: Մին օր որ ճամբումն էր, էչ ձիան ասաց. ախպէր, մեր տէրն իմ քամակին վրան գրել ա մին կրկին ծանր բեռն, խիստ ծանրա, չեմ դիտել տանիլ. չաֆախաթ արա էստուց մին փոքր վեր կալ, թէ չէ ես իմ բեռն տակն վերկընկնիմ եւ կը մեռնիմ: Ձին իրան պատասխան էրետ ասաց. ախպէր, ամէն մէկ իրան բեռն տանի չատ չէ. իմ բեռնել ա ծանր, բեռնդ տար դոր որ գիտես, ապա էչն ուժ կ'առնէ եւ առաջ կ'երթայ 2–3 սահաթ, ամա վերջն ուժա-հատ բեռնատակն ընկնի եւ մեռնի: Էն վախտն գեղեցին էչի բեռն վերկընու եւ ձին վրէն դնէ, յետեւ էչն մաշկէ, եւ կալին էլ դնէ ձիան վերայ: Վայ ինճ ասաց էն ժամանակ ձին, որ ամէն մկէ քայլ երթալով քթահար էր անցնում էն-չանք ծանր բեռի տակն, վայ ինճ, ես չուզեցի էչի բեռն թեթեւացնել, ամա պիտի համ թամամ բեռն համ իչի կալին էլ տանիմ...

ՍԱՐՆ ՑՂԻ

Մին օր մին խապար էլաւ թէ մին սարն ուզում էր ծներ: Ամէն ժողովուրդ պուլկ-պուլուկ բոլորուեցան զնացին սարի կուշտն տեսնեն թէ վերջ ինչ գլնի: Ողջ պաշարել էին եւ սերկերտան թէ էնչանք մեծ սարիցն ինչ կու ծնանի: Սարի ցաւ բռնեց, ծնաւ, բերեց մին պատլիկ մուկն, ժողովուրդ որ տեսան, ծիծաղեցան գնացին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆՈՎ

—o—

Ֆրանսացի ծանօթ բանաստեղծ Լիւք-Անարէ Մարսէլի թարգմանութեամբ լոյս է տեսած Դ. Վարուժանի ընտիր գործերու հատընտիրն: Հատորին մէջ զետեղուած են «Կարմիր հողը», «Վահագն», «Հովիւը», «Տրտունջք», «...Ով Լալագէ» եւ թիւով 18 այլ բանաստեղծութիւններ:

Լիւք-Անարէ Մարսէլ ընդարձակ ներածութիւն մըն ալ ունի, ուր ընդհանրապէս կը խօսի հայ բանաստեղծութեան եւ, մասնաւորապէս, Դ. Վարուժանի կեանքի եւ ստեղծագործութիւններու մասին:

«Ոչ մէկ տեղ՝ Ի. դարու սեմին, գըլուխեան բանաստեղծները աւելի առողջ, աւելի զօրաւոր, աւելի պատրաստակամ յաղթահարելու իրենց երկրին դժբախտութիւնները եւ բաժնելու հասարակաց հացը իրենց ժողովուրդին հետ, որքան եղան այդ ժամանակաշրջանի հայ բանաստեղծները, կը գրէ Լիւք-Անարէ Մարսէլ: Վարուժան անոնցմէ մէկն է, ամէնէն մեծերէն մէկը: Ան առիւծ է բանաստեղծութեան բնագաւառին մէջ, կը յաջողի դոպել քերթուածը հիանալի բըռունցքով մը: Իր լեզուն կը շլացնէ ամէն ինչ առարկայացնելու կարողութեամբ: Անոր առաջին իսկ գիրքով՝ «Սարսուռ-ներ»ով, մենք կը ղգանք, որ ան մեծ հորիզոններու եւ ոճի բանաստեղծն է»:

Ապա Լիւք-Անարէ Մարսէլ կարզով կ'անդրադառնայ Դ. Վարուժանի միւս գործերուն՝ «Յեղին սիրտը», «Հեթանոս երգեր», «Հայկին երգը», որոնց մասին ղրուտասանքով կ'արտայայտուի:

Դ. Վարուժան 1906–1909ին ուսանած է Պելժիա, Կանտի համալսարանը: 1958 փետրուարին այդ համալսարանին մէջ տեղի ունեցաւ Դ. Վարուժանի նուիրուած յուշ-երեկոն եւ համալսարանի պատին վրայ զետեղուեցաւ յուշատախտակ մը:

Հատորին մէջ զետեղուած են այդ յուշատախտակին լուսանկարները եւ այս յուշ-երեկոյթին արտասանուած ճառերէ հատուածներ: Ցոյն գրագատ Զաքարիա Փափանտանիու ըսած է. «Վարուժան մեռաւ 31 տարեկանին: Անով անհետացաւ համաչխարհային քնարերգութեան մեծագոյն ներկայացուցիչներէն մէկը»: Պելժիոյ արքայական ակադեմիայի անդամ, բանաստեղծ Ռոժէ Պռասար կը գրէ. «Վարուժանի սիրային բանաստեղծութիւնները իրենց տեսակի ամէնէն հոյակապ ստեղծագործութիւններէն են: Մուսք գործել Վարուժանի բանաստեղծութեան մէջ՝ կը նշանակէ մտնել երկիր մը, ուր ամէն անկիւնադարձի կարելի է հանդիպիլ սիրոյ աստուածոյին»:

Նման գնահատանքներ կան Վարուժանի մասին Փրոֆ. Ֆ. Ֆէյտիի, Փրոֆ. Լամպերեխտի եւ Կոմս ժաք Փիրէնի եւ ուրիշներու կողմէ:

Ասոնք հաւաքելու, ինչպէս նաեւ թարգմանութեան գործին մէջ Լիւք-Անարէ Մարսէլի օգնած է՝ գնահատելի վաստակով մը, Ֆրանսահայ գրագէտ Կարապետ Փոլատեան:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ»

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

Հայաստանի անկախութեան հռչակման 54րդ տարեդարձը հանդիսութեամբ մը յիշատակուեցաւ Յունիս 3ին, Շաբաթ երեկոյ, նորակառոյց «Նուարդ Կիւլպէնկեան» սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նաւասարդեան» կոմիտէի:

Բեմին կեդրոնը զետեղուած էր Հայաստանի անկախ Հանրապետութեան մեծադիր պինանչանը՝ ազգային եռագոյն ղրօչով:

Օրուան նախագահը՝ ընկ. Մովսէս Զապարեան, նախ ներկաները հրաւիրեց վայրկեանի մը յոտնկայս լռութեամբ յարգել յիշատակը ազատութեան մարտիկներու: Երիտասարդ ընկերը ապա անդրադարձաւ օրուան խորհուրդին եւ պատմական արժէքին չէչտելով, թէ Հայաստանի ազգային կառավարութիւնը աւելի քան երկու տարուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին նախ թաղեց Հայոց մեռելները, ապա՝ պաշտպանեց վերապրողները եւ, վերջապէս, ապահովեց հայ հայրենիքի ապագան՝ պետական կառոյցով, հայ տարրի գերակշիռ դիրքով եւ հզօր բանակով:

Գեղարուեստական բաժինը կսկիծ էր: Ընկերուհի Նուշիկ Սիմոնեան արտասանեց Դ. Վարուժանի «Դերենիկը», Դաւիթ Ստեփան, դաշնակահար, Ա. Խաչատրեանի Թոքաթան նուագեց, իսկ ընկ. Խաչիկ Սերաֆտարեան արտասանեց Յ. Յակոբեանի «Մեռան հիմրան» քերթուածը: Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ խմբավար եւ ուսուցիչ Ե.Մարլեանի գլխավարած քառեակը, որ երգեց «Ալագեազ»ն ու «Խնկի ծառ»ը, ինչպէս նաեւ «Հայրենի կարօտ» սրտայոյզ երգերը՝ բոլորն ալ չատ յաջող:

Անդլերէն բանախօսելու հրաւիրուեցաւ երիտասարդ պատմաբան Քրիսթըֆըր Ուաքըր, որ չորեքշաբթի Օքսֆորտի համալսարանէն, ներկայիս Հայոց ժամանակակից պատմութեան նուիրուած հատոր մը կը պատրաստէ: Անցեալ աշնան գտնուած էր Երեւան՝ Տիգրանակերտ, Վան եւ Կարս այցելելէ ետք:

Անգլիացի պատմաբանը հանգամանօրէն ներկայացուց 1918ի իրագործութիւնները, յատկապէս անդրադառնալով Մայիսեան բախտորոշ մարտերուն եւ Հայաստանի Հանրապետութեան աւելի քան երկամեայ գոյատեւման՝ դժուար այլ հերոսական պայմաններու մէջ: Ան հաստատելէ ետք այդ կարճ ժամանակաշրջանի իրագործումները — պետական մեքենայի կառուցում, համալսարանի հիմնում Ալեքսանդրապոլի մէջ, կրթական, դատական եւ այլ գործերու կազմակերպում ժողովրդավարական հիմունքներով — գանոնք նկատեց «գերմարդկային նուաճումներ»: Հանրապետութեան չրջանի ազգային – քաղաքական կեանքի կեդրոնական ուժը Դաշնակցութիւնն էր եւ ան՝ այդ տարիներուն, երեսուն հանեց իր երկու յատկանշական դիմագիծը՝ ժողովրդավարութիւն եւ գեկավարութիւն: 1919ին խորհրդարանական ընտրութիւններ տեղի ունեցան, իսկ Մայիսեան համայնավար խլրտումներէ ետք, երբ երկիրը վտանգուած էր յատկապէս դուրսէն՝ Դաշնակցութիւնը վճռակամ ձեւով ձեռք առաւ երկրին ղեկը:

Քրիսթըֆըր Ուաքըր եզրակացուց իր խօսքերը նկատել տալով, թէ 1918 Մայիս 28ը պատահաբար հանդիսացաւ հայ ժողովուրդի Զարթօնքի չարժումին, քանի որ հիմնուեցաւ ազգային անկախ Պետականութիւն:

Օրուան երկրորդ բանախօսը՝ ընկ. Ժիրայր Մխիթեան 1918–1921ը նկատեց հայ Պետականութեան հաստատման եւ ամրապնդման ժամանակաշրջանը: Այդ թըւականէն ետք Մոսկուա չէր, որ նոյն սահմաններուն վրայ հայկական Պետականութիւն մը պիտի հաստատէր, եթէ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցած ու զարգացած չըլլար ան: Յիշելէ ետք Ստ. Մալխասեանի վկայութիւնը, թէ 1918–1920ին Հայաստան անկախ եւ միացեալ կը մնար առաջին անգամ ըլլալով իր պատմութեան մէջ, կարգ մը մէջբերումներ կատարեց համայնավար երբեմնի ղեկավարներու գրութիւններէ, որով կ'ուրացուէին մեր ժողովուրդին հողային եւ այլ իրաւունքները: «Այսօր, բարեբախտաբար, Հայաստանէն Սփիւռք մեր ժողովուրդին նշանախօսքն է մեր հողերը, մեր հողերը եւ, հետեւաբար, մեր նուիրական պարտականութիւնն է համատեղ ճիգով ու նուիրումով պայքարի դաշտ իջնել եւ մեր պատմական հողերու կցումը ապահովել ներկայ կորիզին: Այս ձեւով իրականացուցած կ'ըլլանք մեր ժողովուրդին դարերու երազը՝ ամբողջական Հայաստան, ամբողջական Հայութեամբ»:

Մ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

Հետեւեալ առտու վաճառականը երբ «Հանրային կարծիք»ը ձեռք առաւ՝ անոր մէջ գոհունակութեամբ կարդաց հետեւեալը.

«Այս կիրակի Ք. Թաղին մէջ տեղի կունենայ Թաղական Խորհուրդի ընտրութիւնը: Ընտրողներու սուսար մեծամանութիւնը արդէն իսկ պատրաստած է իր ընտրելիներուն ցանկը, որուն գլուխը կը դանուի ծանօթ վաճառական եւ գրամատէր Մարգար Էֆէնտի Սասունեան, որ թէեւ նախապէս մերժած է այդպիսի թեկնածութիւն մը, բայց ի վերջոյ տեղի տուած է Թաղեցիներու թախանձագին սոխպամներուն վրայ: Միւս ընտրելիներն են՝ Մանուկ Էֆէնտի Ձէլէպեան՝ նախորդ Թաղական Խորհուրդի անդամ, իր փորձառութեամբը եւ պատուաւորութեամբը Թաղեցիներուն համակրութիւնը գրաւած, Տոսթեան Միհրանիկ Էֆէնտի՝ առեւտրական հրապարակին վրայ ծանօթ, դարպացեալ երիտասարդ մը, ճարտարապետ Մելիտոս Էֆէնտի, ոսկերիչ Գաբրիէլեան Էֆէնտի Սոմալեան, ժողովրդականութիւն սիրուած դէմք մը, «Պայքար Լսարան»ի հիմնադիր պարոն Կայծունի, եւ նախորդ Թաղական Խորհուրդի անդամ-ներէն Ռափիկ Էֆէնտի: Թաղին մէկ անկիւնի փոքրամասնութիւնն ալ ընտրելիներու ցանկ մը պատրաստած է, որուն յաջողութեան համար չատ չանքեր կը թափէ: Այս ցանկին մէջ գրուածէ նախորդ Թաղական Խորհուրդի տեղապահ Պօղոս Էֆէնտի Ծորակեանի անունը, մինչ յիշեալը, ինչպէս յայտնի է, իր կամայական պաշտօնավարութեամբ թաղը երկարատեւ յուզումներու մատնած է, եւ ի վերջոյ ստիպուած է հրաժարիլ, կարգ մը ներքին ու անձնական պատճառներով, որոնց վրայ չենք ուզեր ծանրանալ: Բայց ասոնք, Պօղոս Էֆէնտի այժմ իր բնակութիւնը հաստատած է ուրիշ թաղի մը մէջ, որով չի կրնար ընտրելի ըլլալ Ք. Թաղի Թաղական Խորհուրդին: Փոքրամասնութեան միւս ընտրելիները թաղեցիներուն վստահութիւն եւ յարգանք ներշնչելէ զուրկ են եւ յաջողութեան որեւէ հաւանականութիւն չեն ներկայացներ»:

Կարելի՞ է երեւակայել այս գրութեան առջեւ բերած փոթորիկը Ք. Թաղին մէջ: Երբ պարոն Թորգոմ սարսափած, ապշած, մէկ քանի ընկերներու հետ «Շանթ Ակումբը» եկաւ, այս վերջինը միակ խօսք մը արտասանեց.

— Պէտք է չարժիլ...

Շեչտը, որով այս խօսքը ըսաւ՝ ցոյց կուտար, թէ չատ մեծ էր անոր նշանակութիւնը:

— Տրամադրելի բոլոր ուժերը պէտք է իրիկունը հաւաքուին այստեղ, հրամայեց իր չուրջիններուն:

Յետոյ դառնալով ուսուցչին աւելցուց.

— Մենք գնանք Պօղոս Էֆէնտիի մօտ... մեր թշնամիների այս նոր փորվածքային չպէտք է անպատիժ մնայ:

Այս կարճ՝ բայց ազդու խօսքերը սըրտապնդեցին ընկերները: Ուսուցիչը հիացմունքով կը դիտէր Սուսերեանցը, որ ամէնէն դժնդակ պարագաներուն մէջ իսկ իր պաղարիւնութիւնը կը պահէր ու կորովը չէր կորսնցներ:

Սուսերեանց իսկոյն գործադրութեան դրաւ Պօղոս Էֆէնտին տեսնելու իր խորհուրդը եւ պարոն Թորգոմի հետ գնաց անոր գրասենեակը:

Վաճառականը գիրենք ընդունեցաւ քաղաքավար, բայց պաղ կերպով: Իր անունին չուրջ մղուած պայքարը անհաճոյ դառնալ սկսած էր իրեն:

— Կարդացի՞ք այս օրուան «Հանրային կարծիք»ը, հարցուց Սուսերեանց, երբ աթոռին վրայ տեղաւորուեցաւ:

— Այո, կարդացի, պատասխանեց Պօղոս Էֆէնտի չոր կերպով:

— Ի՞նչ կը խորհիք այս մասին...

— Կը խորհիմ, թէ յանցանքը ձերինն է:

— Մերի՞նը, զոչեց Սուսերեանց զարմացած:

— Բնականաբար, եթէ դուք իմ անունս մէջտեղ չդնէիք, այս բանը չէր գրուեր... ես Թաղուցի հեռացայ թաղէն, որպէսզի գլուխս հանդիստ ըլլայ՝ դուք տակաւին օձիքս թող չէք տար:

— Իրրեւ կուսակցութեան գլուխ՝ պէտք է մնաք պատնէշին վրայ...

— Ո՞ր պատնէշը, ի՞նչ պատնէշ, դարձեց Պօղոս Էֆէնտի անհամբեր:

— Ընտրական պայքարի պատնէշին վրայ, որոշեց Սուսերեանց:

Վաճառականը սրամտած ոտքի ելաւ ու պոռաց.

— Աղբար, չեմ ուզեր, ես Թաղական պիտի չըլլամ... Աստծու սիրուն հանգիստ թողուցէք գիս, ալ կ'օգտէ ինչ որ քաշեցի... գիտցած եղէք, որ եթէ ընտրուիմ՝ անմիջապէս պիտի հրաժարիմ... ես ալ քաշուեցայ այդ տեսակ գործերէն, Թաղական Խորհուրդին ալ խերը անի-ծեմ, ապրին ալ... ես Հայ չեմ... հասկցա՞ք... զարմանալի բան, պայքար պիտի մղէք՝ մղեցէք, բայց գիս մէջը մի խառնէք... Պօղոսէն զատ Թաղին մէջ ուրիշ մարդ չկա՞յ...:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սարգիս Պէյլէրեան, Տէր եւ Տիկին Նուպէհաէր եւ զաւակները, Պարոն Ժան Պէյլէրեան եւ իր ազ – ջիկը, Տէր եւ Տիկին Ժաք Պէյլէրեան, Պ. Պերնար Պէյլէրեան, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Պէյլէրեան եւ զաւակները յաւով կը ծա– նուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ– հօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 14ին, իր բնակարանը 75 Պուլվար տը լա Ռէն, Վերսայլ, 74 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Վերսայլի Նոթր–Տամ եկեղեցին, Ռիւ տը լա Փարուաս, Երկուշաբթի, Յունիս 19, ժամը 10·30ին։

Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ։

×

ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ ընկերութիւններու դոր – ծակիցները յաւով կը ծանուցանեն իրենց ընդհանուր նախագահ – ատենապետին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Յունիս 14ին։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՂԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր կո– միտէն եւ Զ.Ո.Մ.Ը., նախկին Զ.Ո.Մ.Լ մարզականի ընկերները, ընկ. Վահրամ Պապիկեանի մահուան առթիւ վշտակցու– թիւն կը յայտնեն այրի Տիկին Պապիկ – եանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պա– րագաներուն եւ փոխան ծաղիկի կը նուի– րեն 60 Ֆր. «Իր» սիրելի «Յառաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Գ. Սահակեան (Մար– սէյլ) կը նուիրեն 50 Ֆր. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանի կահաւորման, փոխան ծաղկեպսակի, Սաթենիկ Մարտիկեանի մահուան տխուր առիթով։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինաս– եան» ենթակոմիտէն չնորհակալութեամբ առացած է Պ. Գաբրիէլ եւ Քրիստափոր Նեթլեանէ 50ական ֆրանք փոխան ծաղ– կեպսակի, Տիկին Մարիամ Ասլանեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօտանի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.—

Վահէ Անդրէասեանի մահուան քառա– սունքի հոգեհանգիստ՝ Տէր եւ Տիկին Մ. Անդրէասեան 100 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հայգազործեան 50, Տէր եւ Տիկին Փ. Մելքոնեան, Տէր եւ Տիկին Գր. Պօ– յաճեան 10ական։

Կարապետ Կարապետեանի հոգեհան – դիստ՝ այրի Տիկին Սիրանոյշ Կարապետ– եան 400, Տէր եւ Տիկին Ն. Քեհրէեան, Տէր եւ Տիկին Դ. Սրապեան, Տէր եւ Տի– կին Գալփաքեան 10ական։

Նուպար Փանոսեանի հոգեհանգիստ՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Գրիգորեան, Պօտոնի Կապ. Խաչ 50ական, Գորթոչեան ընտա– նիք 30, Տիկին Մ. Ժամկոչեան, Տիկին Գասպարեան 10ական։

(Շար.)

ՄԻԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
EN PLEIN CENTRE DE PARIS

Raffi
TRAITEUR

60, Rue Lafayette — Paris (9e)
Tél. : 770-12-92

Epicerie Fine — Patisseries —
Mézés arméniens et grecs

TOUTES NOS SPECIALITES SONT PREPAREES PAR NOS SOINS sous vos yeux

Pour vos :
— Réunions
— Soirées
— Réception et cocktails

N'hésitez pas à nous consulter.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, կիրակի, ժամը 15–22 դպրոցի պարտէզին եւ նորակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ · ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ֆր·

Հաղորդակցութեան միջոց·— Էկլիզ տը Փանթէնէն առնել 147 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյոն։

Հ. Յ. Դ.

ԼԻՈՆ·— Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» կո– միտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ ե– րեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւա – քատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ· Յ· Դ· Վալանսի Նոր Սերունդը դաշտահանդէս մը կը կազմակերպէ կի– րակի 25 Յունիսին։

Ցետագային մանրամասնութիւններ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Թիւրեաքեան ընտանիքը իրենց սիրեցեալ հնքամօր՝ Գովհէլի Ոս– կանեանի (ծնեալ Գէորգեան, Իզմիթցի), մահուան տխուր առիթ փոխան ծաղկե – պսակի կը նուիրեն 50 Ֆր· Կապ· Խաչի կայանին, 50 Ֆր· Ալֆորվիլի Մշակու – թային Միութեան։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխու– թիւն·

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդի– սաւոր պատարագ·

— Ժամը 13ին հացկերոյթ·

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ա– մավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան· Հեռաձայն 027–18–28։

Ճաշադիր 25 Ֆրանք։

Տեղերը վերապահել մինչեւ Յունիս 22

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր· Մի– ութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր հայրե– նակիցները այս Կիրակի 25 Յունիս կէսօրէ հետ ժամը 15ին Մշակոյթի Տունը, 17, Ռիւ Պլէօ, Մեթրօ Քատէ։ Կարեւոր օրա– կարգ։

UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB - UGAB

AUDITIONS DÉBATS 72 AUDITIONS

ՀԲԸՄ

Dans le cadre du Cycle
AUDITIONS DÉBATS 72 DE L'UGAB
le Mardi 20 Juin à 20 h 45

Première Partie
Trois Premières Auditions :
Œuvres de : A. BABADJANIAN
S. KAZANDJIAN
L. TJEKNAVORIAN

MUSÉE GUIMET
6, Place d'Iéna
(Métro Iéna)

Deuxième Partie
Causerie-Débat sur le "Cinéma"
Mass-Média - Langage de notre temps
Film de : CLAUDE LELOUCHE

INVITATION

UNION GÉNÉRALE ARMÉNIENNE DE BIENFAISANCE

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆՈՐ ՇԷՆՔԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Երամեան Ն·	5000 Ֆր·
Պալըրճեան Գ·	5000 Ֆր·
Պաղտասարեան Լ·	3000 Ֆր·
Տէր–Պօղոսեան Ա·	2000 Ֆր·
Սվաճեան Պ·	2000 Ֆր·
Սայրին Պ·	1000 Ֆր·

Պարոնեան Պ· 500, Մարաիկեան Թ· 500, Ոմն 250 Ֆր·։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ ՄԷԿԷՆ 30

Domaine des Mines de VAGNAS (07) par Vallon Pont d'Arc

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը իր տարեկան բանակումը կը կազմակերպէ այս տարի Վակնաս

Պայմաններ·— Մէկ ամիս՝ 600 Ֆր·, 14 օրէն աւելի, օրական 26 Ֆր· 7 օրէն 14 օր՝ 29 Ֆր· 7էն պակաս՝ 32 Ֆր·

Ազձանագրութիւնները՝ Շաբաթ երեկոյեան ժամը 18էն 20 եւ Շաբաթ օրերը՝ 16էն 20։ Ճամբորդութիւնը՝ օթոքառով Փարիզէն։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՆԵԼՕ–ՔԱՇԱՆԻ ՀԱՅԿ· ԴՊՐՈՑԻՆ

Կիրակի 25 Յունիս ժամը 15ին, քաղա– քապետութեան Շարլ–Միշէլ սրահին մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե – տական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ներկայացում, երգ, պար, արտասա – նութիւն եւ անակնկալներ, դեկավարու– թեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըզճեանի։

Կը ներկայացուի «Տան մէջ եւ դպրոցը» մանկակութեամբ բոլոր աշակերտնե – րուն։

Կը խօսի Միհրան Մալեան։

Մուտքը 5 Ֆրանք։ Ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժա– մուն։

Հաղորդակցութեան միջոցներ·— Մեթ– րօ Պանեէօ, եւ օթոպիւս Փորթ տ'Օռ – լէանէն 197 Արէ – Պանեէօ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէն·— Վիէնի Հայ Ազգ· Միութեան տարեկան դաշտահանդէսը տեղի կ'ունե– նայ Յուլիս 9ին։

×

Դաշտահանդէս, կազմակերպուած Վիէ– նի Նոր Սերունդի կողմէ, Յուլիս 2ին։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ԱՐԵՒԻՆ ՀԵՏ,
ԱՐԵՒԻ ՓԱՅԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

POUR TOUS VOS PROBLEMES

Peinture et Papiers peints
Revètement de sols plastiques, nylon
Moquettes laine et synthétique

Faites confiance à un spécialiste que vous connaissez

THOMLAC

est transféré au CARREFOUR de l'Eléphant — PALAISEAU
Sous le nom :

SUPER - THOMLAC

Tél. : 928-03-88 et 928-00-98

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
20 JUIN
1972

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

LE NUMÉRO 0,70 F.

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731
— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.444

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.444

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՒՆԻՍ 18-Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓՈԼՈՄՊԷՆ ՄՈՆ – ՎԱԼԵՐԻԷՆ

—o—

Օդը բացառապէս նպաստաւոր էր եւ դէպի արեւա երկինք մըն էր որ կը բարձրանար Լոռէնի հսկայ խաչը, Քոլոմպէի ամէնէն բարձր բլուրին վրայ, ինչպէս ուղած էր Տը Կօլ։

Նախագահ Փոմփիտուն էր որ պարզ արարողութեամբ մը, բացումը կատարեց յուշարձանին։

Յուշարձանի կառուցումը արժած է 300 միլիոն հին Ֆրանք, բայց այս գումարին կրկինը ապահովուած էր արդէն ազգային հանգանակութեամբ, որու մասնակցած են շուրջ 25 միլիոն Ֆրանսացի եւ նաեւ հազարաւոր օտարներ։ Կառուցումը թէքնիք դեռնի վրայ չատ դժուար եղած է, պրըթաններէն բերուած է զարդագոյն մանուր կրաւիթ մը։ Բարձրութիւնն է 44 մեթր։ Տը Կօլը ինք ուղած էր որ նման յուշարձան մը բարձրանայ Քոլոմպէի բարձրադոյն բլուրին վրայ, որպէսզի ամէն կողմէ տեսնուի։

Արարողութեան ընթացքին կարճ ճառ մը արտասանեց Նախագահ Փոմփիտու, խումբ մը հրաւիրեալներու եւ Տը Կօլի ընտանիքին ներկայութեան։ Անդրադարձաւ Տը Կօլի որ իր կեանքի երկայնքին պայքարած է «բարձունքէ բարձունք», ապա ծանրացաւ անոր զրծունէութեան նախ Ազատագրումի վաղորդայնին, ապա 1958–ին սկսեալ մինչեւ 1969 երբ «կրկին դէպի յառաջ երթալու համար, Ջօր։ Տը Կօլ կ'ուզէ նոր ազգային պոռթկում մը ստեղծել։ Մնացեալը ծանօթ է։ Բացատական հանրաքուէի վաղորդայնին, անմիջապէս կը քաղէ ծայրայեղ հետեւանքները։ Կը քաչուի մեծութեամբ, այսինքն լռու – թեան մէջ»։

Նոյն իրիկունը ժամը 8ի մօտ, այս անգամ Մոն–Վալերիէնի մէջ է որ կ'ոգէ – կոչուէր, ինչպէս ամէն տարի Յունիս 18ի կոչին տարեդարձը։

Հոս աւանդական արարողութիւն մըն էր որ տեղի կ'ունենար, ի ներկայու – թեան, կրկինն, Նախագահ Փոմփիտուի։

✕ Վերջերս մամուլը արձագանգ կը հանդիսանայ փոխ–ծովակալ Ֆիլիփ ոը կօլի յայտարարութիւններուն, զորս Ջօր։ Տը Կօլի «անդրանիկ տղան» ինչպէս կ'անուանէ ինքզինքը, հակառակ անոր որ ուրիշ տղայ չունի, կը չեշտէ թէ առ այժմ միտք չունի քաղաքական ասպարէզ ընդպրկելու։ Նման բանի մը համար պէտք է եղեր «անհատականութիւն եւ մասնաւոր պայմաններ»։ Ու Ֆիլիփ Տը Կօլ կ'ըսէ։ «Ձեմ դիտեր թէ առաջինն ունի՞մ, բայց ամէն պարագայի մէջ, երկրորդը՝ չունիմ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Վիէրզիի փոստուղիին արկածը ուշադրի դժոխային պատկեր մը պարզած է մինչեւ երկուշաբթի առաւօ երբ դեռ փոքձեր կ'ըլլային փրկելու համար են – թադրեալ վերապրողները։ Շատ հաւանական է որ մեռելներու թիւը 100ը անցնի։ Կիրակի առաւօ 35 ժամ դժուարագոյն աշխատանքներէ ետք է որ օդոռայի կոյտերու տակէն կարելի եղած է հանել կին մը, որ սակայն պիտի չապրէր, թէեւ երեք անգամ սրտի մարձումները յոյսեր պիտի ներշնչէին բայց երբ Քոռնով կը հասնէր վալ տը Կրաս, չորրորդ անգամ սիրտը կը կենար եւ այս անգամ՝ վերջնապէս։ Ուրիշ վերապրողի մը ձայնը կը դադրէր երկուշաբթի առաւօ եւ ազատարարները այլեւս կը ձեռնարկէին բոլոր դիակները մաքրելու, վերատաՀ թէ միայն կտոր–կտոր դիակներ կան։ Ցարդ ծանօթ չեն արկածին պատճառները եւ պէտք է սպասել քննութեան եզրակացութեան, դիտնալու համար թէ ո՞ւր են պատասխանատուութիւնները։ Կը կարծուի սակայն թէ փոստուղիին մէկ մասը փտած էր եւ պէտք է ճշդել թէ երկու կառախումբերու բախումի հետեւանքով է որ փոստուղիին այդ մասը փլած է թէ ոչ երկու օթոռայերէն մին նախապէս դպած է փոստուղիին, որ փլած է։

ԼՈՆՏՈՆի օդակայանին մէջ խիզ, հսկայ ճամբայ ելած, ճգմուած է անգլիական Պի։ Ի։ էյ։ ընկերութեան Թրիտան 1 օդանաւը, որ կը մեկնէր դէպի Պրիւսէլ, 118 հոգիով (111 ճամբորդ եւ 7 հոգինոց անձնակազմ)։ Ոչ ոք ազատած է։ Ամէնէն մեծ արկածն է զոր Անգլիա կ'արձանագրէ այս մարզին մէջ։ Ծանօթ չեն արկածին պատճառները բայց հաւանական չէ որ խափանարարական արարքի հետեւանք ըլլայ ինչպէս կը կարծուէր սկիզբը։

ՊՐԻՍՍԷԼի մէջ Ֆութպոլի Եւրոպայի Բաժակի ախոյենական վերջին մրցումին Գերմանիա փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ խորհրդային խումբին վրայ 0ի դէմ 3 կէտով եւ ախոյեան Եւրոպայի Բաժակին։ Ըստ մասնագէտներու Գերմանիա ոչ միայն Եւրոպայի այլեւ աշխարհի Ֆութպոլի լաւագոյն խումբը պէտք է նկատել։

ՀՈՆԿ–ՔՈՆԿի մէջ ալ բլուր մը կծած է եռօրեայ տեղատարափ անձրեւներու հետեւանքով։ Հարիւր հոգիէ աւելի մեռեալ կայ։ Վիրաւորեալներու թիւն ալ չատ աւելի մեծ է։

ՃԱՓՈՆի վարչապետը՝ Սաթօ հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն։ Վարչապետը 71 տարեկան է եւ եօթնուկէս տարիէ ի վեր կը վարէր իր պաշտօնը։

ՅՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նախագահը՝ Պոդդորնի Հանոյէն կալկաթա վերադարձի ճամբուն վրայ նկատել տուաւ թղթակիցներու, թէ փարիզի խաղաղութեան խօսակցութիւնները կրնան վերսկսիլ։ Պոդդորնի երեք օր Հանոյ գտնուած էր, ուր խօսակցութիւններ ունեցած էր Հիւսիս. Վիէթնամի վարիչներուն հետ։ Պոդդորնի աւելցուց նաեւ, թէ «ամէն ինչ իմ ուզած ձեւովս եղաւ» Հանոյի մէջ, ինչ որ մտածել կուտայ դէտերու, թէ Պոդդորնի յաջողած է պարտադրել Հիւսիս. Վիէթնամցիներուն՝ ընդունիլ Ուա–չինկթընի ութ կէտերը խաղաղութեան վերահաստատման համար։ «Յորդ. Միութիւն ամէն ինչ պիտի ընէ, որպէսզի փարիզի բանակցութիւնները յաջողութեամբ պսակուին»։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ իշխանութիւնները արտօնեցին Օլէկ Պրոկոֆիէվի, դաւակը խորհրդային անուանի երգահանին, տարի մը եւս մնալու Անգլիա։ Խորհրդային իշխանութիւնները պահանջած են, որ ան եւս վերադառնայ։

ԻՏԱԼԻՈՅ բնակչութեան թիւն է, վերջին մարդահամարին համաձայն, 54 միլիոն 25·211։

ՖՐԱՆՍԱ. յառաջիկայ տասը տարիներուն հնարաւորութիւն պիտի ունենայ իրագէն քարիւղ գնելու՝ նախկին պայմաններով։ Այս խմաստով համաձայնագիր մը կնքուեցաւ Փարիզի մէջ։ Ֆրանսա տարեկան 14էն 18 միլիոն թոն քարիւղ կը գնէ Իրագէն։

ԵԻՐՈՊԱՅի մէջին ծանրութեան կուտամարտի ախոյեանը՝ Ժան–Քլօտ Պութիէ, Քոլոմպի մարզադաշտին մէջ չյաջողեցաւ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՋԷՆՔԻ ԱՐՏԱԾՈՒՄ ԵՒ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ

—o—

Ջէնքի արտածումը, այսպէս կոչուած Երրորդ Աշխարհի ուղղութեամբ, անցեալ տարի, կրկին մրցանիշ մը հաստատեց, այլ խօսքով նախորդ տարիներու բաղդատմամբ աւելցաւ։ Այսպէս, 1·8 միլիառ տոլարի հասած է ծախուած կամ յանձնուած զէնքերու դումարը։ Ճշդենք, որ ասոր մէջ նկատի չէ առնուած Վիէթնամը, որ թէ՛ Խորհ. Միութենէն, թէ՛ Մ. Նահանգներէն ու Չինաստանէն զէնք եւ ռազմամթերք կը ստանայ մեծ քանակութեամբ։ Երբ Վիէթնամ կ'ըսուի, նկատի կ'առնուի հիւսիսայինն ու հարաւայինը։

Ծախուած ու յանձնուած զէնքերու 80 տոկոսը Մերձ. Արեւելքի եւ Ասիոյ հաշուոյն կ'արձանագրուի։

Զէնքերու վրայ ծախսուած դումարները ներկայիս սահմանափակում մը կը կրեն, երբ անոնք իրենց բարձրագոյն դիրքին հասան 1965էն 1968ի միջեւ։ Ծախսուած դումարին չորս հինգերորդը կ'երթայ Ասլանտեան եւ Վարշաւայի Ուխտերու անդամ երկիրներու։ Համաձայն մասնագէտներու, յուսահատու երեւոյթ պէտք չէ նկատել զէնքի դումարի սահմանափակման կամ կրճատման երեւոյթը, քանի որ նման երեւոյթներ տեղի կ'ունենան յաճախ, երբ մրջազգային լարուած կացութիւնը բարւոքում մը կ'ունենայ։ Միւս կողմէ ներկայիս աւելի կատարելագործուած զէնքեր են որ կը չինուին. քանակը կուգայ փոխարինել՝ որակը։

Զէնքերու արտածման մարզին մէջ, Մ. Նահանգներն ու Խորհ. Միութիւնը, ինչպէս նաեւ Անգլիա եւ Ֆրանսա առաջին դիրքերու վրայ կուգան։ Ընդհանուր արտածումին չուրջ 87 տոկոսը այս չորս երկիրները կը կատարեն։ Անցեալ տարուան յաւելումին դլխաւոր պատճառ ցոյց կը տրուի Խորհ. Միութեան զէնքերու արտածումը դէպի Եգիպտոս եւ Հնդկաստան, եւ Մ. Նահանգներու զէնքի հայթայթումը Իսրայէլի։ Միւս կողմէ Պարսկաստան, որ իր զէնքերը կը ստանայ Սրեւմուտքէն, Մերձ. Արեւելքի երկրորդ երկիրը դարձած է զէնքի գնումի ուղղութեամբ։ Առաջինը կը մնայ միշտ Եգիպտոս։

Առանց հաշուելու Վիէթնամը, Խորհ. Միութիւն դլխաւոր հայթայթիչը դարձած է Երրորդ Աշխարհի զէնքերուն, երկրորդ դիծի վրայ ձգելով Մ. Նահանգները։ 1969ին Խորհ. Միութիւն 390 միլիոն տոլարի զէնք հայթայթած էր թերաճ երկիրներու, իսկ 1971ին՝ 660 միլիոն։

Նոյն ժամանակաշրջանին Մ. Նահանգներու զէնքի արտածումը դէպի թերաճ երկիրները 590 միլիոնէն 580 միլիոնի իջաւ։ Այսուհանդերձ Ամերիկա կը շարունակէ առաջին դիրքի մնալ թէ՛ ընդհանուր դումարի եւ թէ երկիրներու թիւի տեսակէտով։ Մէկ կողմ ձգելով Վիէթնամը, ամերիկեան զէնքի արտածումները 65 առ հարիւրը Մերձ. Արեւելքի ուղղութեամբ է կատարուած (Պարսկաստան եւ Իսրայէլ)։ Ֆոմմոզ եւ Թայլանտ կարեւոր յաճախորդներ են, իրենց կարգին։

Անգլիոյ զէնքի արտածումներու դումարը անցեալ տարի 170 միլիոն տոլարի հասաւ։ Անգլիա Հարաւ. Ամերիկեան երկիրներու կը հայթայթէ նաեւ եւ օգնաւներ։ Միւս կողմէ ան եւ Մ. Նահանգները պարտականութիւն ստանձնած են արդիականացնելու պարսկական բանակը։

Ֆրանսա անցեալ տարի Անգլիային աւելի մեծ քանակութեամբ — 200 միլիոն տոլար — զէնք հայթայթած է թերաճ երկիրներու։ Ֆրանսայի զէնքի ճարտարարուեստը, այժմ, երրորդ տեղը կը գրաւէ աշխարհի մէջ իր տարողութեամբ։

Հարաւ. Ափրիկէ մեծ յաճախորդ է։ Արդարեւ Ֆրանսայի զէնքի արտածումներուն 20 տոկոսը իրեն կուգայ (ընդ – ծուէայ, Թոգո, Հրաուայլ, եւ Միրաժ օդանաւեր չինելու արտօնութիւն)։ Ֆրանսա կարեւոր օժանդակութեամբ զէնք տուած է նաեւ Թունուզի, Լիբիոյ եւ Զէյրի։

Զինաստան զէնքի դեռ փոքր հայթայթիչ մը կը մնայ, թէեւ 1968–69ի Մշակութային Յեղափոխութենէն ետք զգալի կերպով աւելցած է։ Ճափոն, որ ընդլայնած է իր զէնքի ճարտարարուեստը, ապահովաբար չուկաներ գտնելու աչխատանքի լծուն չուտով։

Գալով հիւլէական զէնքերուն՝ Հնդկաստան կը նկատուի այն երկիրը, որ ամէնէն աւելի յառաջդիմութիւն ապահանձնած է հիւլէական թեքնոլոժիի մէջ, Երրորդ Աշխարհի երկիրներու շարքին։ Արդարեւ, Հնդկաստան առաջին տիզը կը գրաւէ 15 երկիրներու ցանկի մը մէջ, որոնք, կրնան հաւանաբար կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ հիւլէական զէնքեր արտադրել։ Միւս երկիրներն են՝ Արժանթին, Պրազիլ, Իսրայէլ, Փաքիստան, Հարաւ. Ափրիկէ, Սպանիա, Աւստրալիա, Եգիպտոս, Դաշնակցային Գերմանիա, Իտալիա, Ճափոն, Հոլանտա, Պելժիա եւ Զուիցերիա։

Ասոնցմէ Իսրայէլ հիւլէական փոքր ծրագիր մը ունի։ Ան բաւարար չափով փլիւթոնիում կ'արտադրէ եւ կրնայ, եթէ ուզէ, հիւլէական զէնք չինել։ Տարին մէկ հիւլէական ռումբ։ Եգիպտոս աւելի տակաւ է հիւլէական թեքնոլոժիի մէջ։ Ճատուկ ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ Հարաւ. Ափրիկէի Հանրապետութեան հիւլէական ծրագիրը, քանի որ ան աչխարհի ամէնէն հարուստ ուրանիումի պաշարներն ունի եւ կարեւոր նուաճումներ ձեռք ձգած է պլուտոնիում ստանալու մէջ։

Այս բոլոր տուեալները ներկայացուած են առանձին զրքոյկով, հրատարակուած վերջերս Միջազգային Խաղաղութեան Հետազօտիչ Հիմնարկութեան կողմէ, Սթոքհոլմ։

Թ. Ա. Թ.

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Վերջին չաբաթներուն խմբագրատուն այցելեցին.—

Ընկ. Հայկ Պալեան, Պէյրութէն դէպի Ամերիկա իր ճամբուն վրայ։

Ընկ. Բաբգէն Սասունի, որ Պէյրութէն Լոս – Անճելըս կը վերադառնայ։

Տոքթ. Կարեւորեան, Պէյրութէն։

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԸ

—o—

ԽՄԲ.— Նոր ստացանք վաստակաւոր դերասան ընկ. Մանուէլ Մարուքեանի յուշերուն երկու հատորները, որոնք կը կրեն «Երբ իջնում է վարագոյրը» ընդհանուր խորագիրը: Մարուքեան նաեւ գրելու շնորհ ունի եւ հիւմուրով կուտայ իր յուշերը, որմէ գլուխ մը ստորեւ.

Տասներեք տարեկանում ես արդէն սոցիալիստ էի:

Հօրեղբօրս տղան՝ Ոստանիկը, մի պրօշիւր էր ճարել: Այդ գրքոյկում խօսւում էր հողերի համայնացման, անհատական – ըութեան, յաւելեալ աշխատանքի, բանուորների եւ գիւղացիների չհատգործման եւ այլ խնդիրների մասին:

«Հայց, լոյս եւ ազատութիւն»:

«Հողը գիւղացուն»:

Ես ու Ոստանիկը «ուսումնասիրեցինք» այդ գրքոյկը եւ որոշեցինք «սոցիալիզմ կառուցանել»: Այդ պատահեց 55 տարի առաջ:

Ըստ այդ գրքի, նրանք, որոնք չհատգործում էին գիւղացիներին եւ բանուորներին՝ կոչւում էին «կեղեքիչներ»: Հողը պատկանում էր գիւղացուն, եւ բոլոր նրանք որոնք կալուածատէր էին, ուրեմն կեղեքում էին այդ թշուառներին:

Մեր ամենամեծ թշնամիները համարեցինք մեր ծնողքներին. չէ՞ որ նրանք էլ կալուածատէր էին:

Որոշեցինք «լուսաւորել եւ պիտակցութեան բերել ատենապող դասակարգին..»: Եւ այդ պատճառով էլ առաջին հերթին մօտեցանք մեր ծառայ Կիւրեղին, որին մենք ամէնից շատ էինք սիրում: Կիւրեղին համողելուց յետոյ, հերթը պիտի գար Մատոյին: Վերջինս եղիւղի էր: Ուրեմն մեր աշխատանքի ծաւալը եւ միջավայրը պիտի ընդարձակուէր, ազգային գեանից պիտի անցնէինք միջազգային հողի վրայ:

— Կիւրեղ, ասաց Ոստանիկը, մինչեւ ե՞րբ այսպէս պիտի տառապէք, աշխատէք, քրտինք թափէք:

— Մինչեւ իրիկուն, ասաց Կիւրեղը: Համա ձմեռը չեմ քրտնում, ամառն էլ խօ գնում ենք գիւղը, էնտեղ զով է:

— Ոստանիկը այդ չի ուզում ասել, աւելացրի ես. «ե՞րբ է հնչելու ձեր ազատութեան զանգը»... այս բառերը դրքից էի սովորել:

— Քաղաքում ամէն օր են զանգ տալիս, համա մեր գիւղումը՝ կիրակի օրերը, մէկ էլ Ծնունդին, Զատկին, Համբարձման ու մեռել եղած օրերը:

— Հասկացար Կիւրեղ, չարունակեցի ես: Դու գիտես, որ մենք, այսինքն մեր հայրերը խլել են ձեր հողերը ու չհատգործում են ձեզ: Հողը պատկանում է գիւղացուն: Բայց դուք հիմա հող չունէք, հողազուրկ էք, դուք կեղեքուած էք, չհատգործուած էք, ձեր արդար քրտինքի պտուղները վայելում են բուր – ժուառները:

— Ի՞նչ բուրժուա... Մենք էդ տեսակ մարդ չենք ճանաչում: Հա՞յ է թէ թուրք է:

— Եւ Հայ է եւ Թուրք է եւ Ռուս է, ասաց Ոստանիկը:

— Վալլա, պիլլա, էդ տեսակ մարդ մենք չենք տեսել. բայց որ ասում էք արդար քրտինք... քրտինքն էլ արդա՞ր կը լինի, արդար մարդ կը լինի, արդար իւղ կը լինի, սուրբերն են արդարը, պատասխանեց Կիւրեղը:

— Դու կրկին չհասկացար, ասաց Ոստանիկը: Մի թէ դուք եւ ձեր գիւղացիները չդիտէ՞ք, որ ձեզ չհատգործում են եւ ազգուկի նման ծծում են ձեր արիւնը, եւ խլում են ձեր վերջին պատառ հացը:

— Էդ ե՞րբ է եղել, հարցրեց Կիւրեղը սաստիկ զարմացած:

— Տօ, յիմար, ասացի ես, նոր չի եղել... դարերով ապրել էք սարուկների նման եւ ձեզ նմանները չհատգործել են ձեզ ու կեղեքել:

— Էդպէս բան չի եղել, եթէ լինէր, ես կ'իմանայի... ասաց Կիւրեղը: Ես ամառը գնացել էի գիւղը, եթէ էդ տեսակ բան պատահած լինէր, գիւղացիք ինձ կ'ասէին: Մեր գիւղացիք բոլորն էլ սաղ սալամաթ էին, ոչ մէկի վրին տզրուկ չեն կպցրել, որովհետեւ հիւանդ չի եղել: Միայն ձմեռը, գիլը խփել էր հօտին եւ Սարոյենց երկու ոչխարների դմակները տարել էր, նրանք էլ էդ ոչխարները մորթել են ու իրենց Սերոբի հարսանիքը բռնել: Ինպէս որ ձեր ասածը եալնիչ է:

— Ի՞նչ եալնիչ է, էս գրքի մէջ է գրուած:

— Գիրքը միշտ սուտ է գրում, չատ մի հաւատաք այդ գրքերին, մենք մեր աղաներից գոհ ենք, երկնքից մինչեւ գետին:

— Սորուկի հողերանութիւն, զոչեցի ես, եւ Ոստանիկի թեւից բռնելով հեռացանք:

Կիւրեղին յայտարարեցինք «Սոցիալիզմի թշնամի», Մատոյին չդիմեցինք, որովհետեւ նա աւելի խաւարամիտ էր: Որոշեցինք, երբ ամրանը գնանք մեր գիւղերը այնտեղ պիտի աշխատենք «լուսաւորել» տզէտ գանգուածներին: Կիւրեղն ու իր նմանները երկար ապրելով քաղաքում, վարակուել են «քաղքենի հողեբանութեամբ»:

Բայց մինչեւ մեր գիւղը գնալը, հողերի համայնացում կատարուեց առանց մեր աշխատանքների: Մեր դարաւոր թշնամի Թուրքը լուծեց մեր վէճը, մենք լքելով մեր պապենական սուրբ հողը բռնեցինք գաղթի ճանապարհը...:

Մ. ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ

— ԷՋԵՐ —
ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Վաղուան գրականութեան չուրջ վէճը արծարծողներուն խոցելի կողմերէն մէկն ալ այն էր, որ անոնք յատակ ըմբռնում մը չունէին գաւառի գրականութեան մասին՝ որուն դրօչակիրները կը յաւակնէին հանդիսանալ:

Նոյնիսկ ինքը, Ա. Յարութիւնեան, որ վաղուան գրականութեան ռահվիրայի դերը կը փորձէր ստանձնել եւ որ պոլսահայ գրականութիւնը խորթ կը նկատէր հայ ժողովուրդին, ամէնէն ակտիվ ներկայացուցիչներէն էր այդ «խորթ» գրականութեան, թէեւ իր բնակութիւնը Պոլսոյ մէջ չըլլար, այլ Մալկարայի մէջ, որ օամանեան մայրաքաղաքին քթին տակ՝ նոյնքան հեռու էր Հայոց Աշխարհէն, նոյնքան հեռու՝ հայ աւանդութիւններէն, հայ հէքեաթներէն, Հայուն հողէն ու ջուրէն: Յարութիւնեան՝ Պոլսոյ հայ գրողներէ ոեւէ մէկէ աւելի՝ Փրանսական գրականութեան հովանիին տակ կը շընչէր: Ան իր ներշնչումները կը քաղէր առաւելապէս Փրանսացի հեղինակներէն, ու իր գրական տեսակէտներուն կառուցը Փրանսացի գրական հոսանքներն էին: Իսկ իր գրելու ոճը Փրանսականը կը յիշեցնէր:

Թիւրիմացութիւն էր նոյնպէս կարծել, թէ գաւառը պիտի կրնար խարիսխ հանդիսանալ արեւմտահայ գրականութեան՝ եթէ տիտան մը հաստատուած իր ծոցէն: Թլկատինցին, օրինակ, բացառիկ էր իրեւ տաղանդ, բայց ի վիճակի չէր իր հովանին տարածել Խարբերդի սահմաններէն շատ հեռու: Ջմռոնանք, յետոյ, որ իրրեւ հարազատ բերք Թլկատինցին կամ Մշոյ Գեղամը տալէ ետք, ամբողջ երկու տասնամեակ ամուլ մնաց գաւառը իր մայրամուտին հասնելէ առաջ: Զարդարեան կամ Որբերեան գաւառները չմնացին: Գալուստ Անդրէասեան հրաշալագործ – կապրի վերածուեցաւ աւելի, Ա. Յարութիւնեան ոչինչ ձծեց գաւառէն իր արձակին կամ ոտանաւորին մէջ, Յովհ. Գազանճեան, Տիգրան Չէթունի կամ Կարապետ Գաբրիէեան բանասիրական մարզանքներէ անդին երբեք չանցան, իսկ Կոմիտաս Մկրտիչեան, Գաբրիէլ Պէչիկօթիւրեան կամ Տիգրան Ամիրճանեան հատկաուն ճիշեր եղան լոկ: Աւելի նոր օրերու՝ եթէ Մեծարենց պատկերներ քաղեր գաւառէն, եւ Օշական իր տիպարները, անոնք լոկ ուիչ է, որ կը բերէին մայրաքաղաքի յոգնած ընդերքին:

Եթէ գաւառը անկարող եղեր է արգասաւորել իր յաւակնութիւնները, չմոռնանք սակայն պահը, երբ հայ կեանքը եւ անոր հետ նաեւ հայ գրականութիւնը կ'ապրէր: Համիտ կաշկանդած էր մարդոց հոգին, իր մոլեգնութիւնը ցոյց տալով մանաւանդ գաւառին հանդէպ: Մայրաքաղաքը փակուած էր գաւառին առջեւ, իսկ գաւառը կը խեղդուէր ինքն իր մէջ, ամէն կենսունակութիւն կորսնցնելով տակաւ: Մտաւոր վերելքի մը մասին խորհելու ուժը չունէր: Ա'լ ուր մնաց արեւմտահայ գրականութիւնը «Պոլսոյ հոհոռոտական բանակալութեան» լուծէն ազատելու մասին խորհիլ: Արտ. Յարութիւնեան յետագային կ'ըսէր, թէ հայ – կական մեծ կոտորածներու չրջանին, գրական հրապարակը ամայացած էր: Հայ տաղանդին ազնուագոյն տարրերը ցրուած էին տարագրութեան վերկը: Իրականօրէն, Պոլսոյ մէջ այլեւս անջիղ խլրտում մը, պարզապէս՝ կիսամեռ կեանքանութեան նշան մը միայն կարելի էր հաստատել: Այդ միջոցին էր, որ բոլորովին կեղծ, անհարազատ ու տալոնական անարիւն գրականութեան մը իրր հակազդեցութիւն կ'արծարծուէր «վազուան գրականութեան» հարցը, որուն առաջին մատնանչումը տարիներ առաջ ըրած էր Ալփիարեան, որուն զաղափարը մատամբ մշակած էր Գ. Անդրէասեանի նման ամուր միտք մը, եւ զոր իր վերջնական տարազին ներքեւ կը բանաձեւէին քանի մը գաւառացի եռանդուռ գրողներ:

Աւելի ուշ՝ 1913ին, գաւառի գրականութեան հարցը անգամ մը եւս խօսքի նիւթ եղաւ Պոլսոյ մէջ, երբ արեւմտահայ մտքին լաւագոյն ղէմքերը հաւաքուած՝ կը պանծացնէին արեւմտահայ փառքերէն մէկը՝ Ռ. Զարդարեան, որուն գրական ստեղծագործութիւնը յաջողեր էր իր մէջ ամփոփել Պոլսոյ հայերկնը նոր օրերու իր չքեղութեամբը, եւ թարմ չունչը, զոր գաւառէն հեռը բերած էր ան:

Իր բացման խօսքին մէջ այս տողերը գրողը կ'ըսէր, թէ «Գրագէտը, որ մեր այսօրուան գրական ասուլիսին նիւթը կը կազմէ, Ռ. Զարդարեանն է, մէկը թրքահայ վերածննդեան ղէմքերէն, որոնք 1890էն ասդին նոր չունչ մը բերին թրքահայ գրական կեանքին մէջ, ոմանք իրրեւ ներկայացուցիչները եւրոպական մտքին եւ ուրիշներ՝ ցեղին երակներէն քաղելով պատուաստը վերածնող հայ գրականութեան: Զարդարեան կը պատկանի այս վերջին խումբին եւ թլկատինցիի հետ կը կազմէ գլխաւոր առանցքը գաւառական գրականութեան չարժումին, որ 1890էն սկսեալ, հետզհետէ ուռճացաւ, ստացաւ խոր նշանակութիւն մը եւ ունեցաւ ազդեցութիւն մը, որ ներկայիս կը զգացուի ամէն տեղ, ամէն մարդու մէջ, որ կ'ուզէ գրել, կամ կը գրէ:

Զարդարեան ծնած էր Մուշ, 1869ին, ուր հայրը՝ Գրիգոր Զարդարեան, ուսուցիչ էր: Ան իր մանկութեան տարիները անցուցած էր Մուշի մէջ, ուր ստացած էր իր նախնական կրթութիւնը: Ապա ուսանած էր Վարագայ վանքի վարժարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեանց, որ ետքը Պոլսոյ մէջ պիտի դառնար Գարեգին Սրուանձտեան, Հայ գրականութեան պատմիչը: Վարագայ վանքի վարժարանին մէջ Զարդարեան ունեցած էր իր ուսուցիչներէն Գարեգին Սրուանձտեանի, Գարեգին Զարուհանեանի եւ Գարեգին Սրուանձտեանի եղբայր Գրիգոր Սրուանձտեանի ազդեցութիւնը:

Ապա Զարդարեան գացած էր Պոլիս, ուր աւարտած էր Գալաթիոյ Սանասարեան վարժարանը, եւ ուր ուսանած էր Պոլսոյ Կեդրոնական վարժարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան:

Զարդարեան ծնած էր Մուշ, 1869ին, ուր հայրը՝ Գրիգոր Զարդարեան, ուսուցիչ էր: Ան իր մանկութեան տարիները անցուցած էր Մուշի մէջ, ուր ստացած էր իր նախնական կրթութիւնը: Ապա ուսանած էր Վարագայ վանքի վարժարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան, որ ետքը Պոլսոյ մէջ պիտի դառնար Գարեգին Սրուանձտեան, Հայ գրականութեան պատմիչը: Վարագայ վանքի վարժարանին մէջ Զարդարեան ունեցած էր իր ուսուցիչներէն Գարեգին Սրուանձտեանի, Գարեգին Զարուհանեանի եւ Գարեգին Սրուանձտեանի եղբայր Գրիգոր Սրուանձտեանի ազդեցութիւնը:

Ապա Զարդարեան գացած էր Պոլիս, ուր աւարտած էր Գալաթիոյ Սանասարեան վարժարանը, եւ ուր ուսանած էր Պոլսոյ Կեդրոնական վարժարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան: Ուսանած էր նաեւ Պոլսոյ Համալսարանին մէջ, ուր ուսուցիչ էր Գարեգին Սրուանձտեան:

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂԲԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Անցնելով արագաքայլ, Վարոսն այնուամենայնիւ զգում էր հողի ու քարի յաջորդումների իր ոտքերի տակ, զգում էր ոչ թէ ըստ կարծրութեան, այլ թէ ինչպէս էին ջերմանում նրա ներբանները՝ մերթ տաք, մերթ աւելի տաք...

Եւ յանկարծ, Վարոսը կտրուկ կանգ առաւ:

Ոչ, այսօր նա չի կարող հեռանալ Գիւմրիից: Ոչ այսօր, ոչ վաղը... Նա յիշեց. երէկ՝ Ուրբաթ օրը, լրացել էր ուստայի պահանջած քառասուն օրը... Ինչպէս լսել էր Վարոսն իր ընկերներից, նոյն օրը, թուրքական թաղամասի բոլոր բնակիչները առաւոտեամբ ու քրտնեռով զինուած, հիմնայատակ էին արել Հաբիբայի տունը, արմատախիլ էին արել պարտէզը, սրբել-մաքրել էին լուքանչիւր հետք: Եւ այժմ, կրելով ազգը հետու, նրանք այդ տեղը հաւատարեց – նում, զարձնում էին հրապարակ: Հրապարակի կենտրոնում, միակ կանգուն մնացած ծառի տակ, սեւ վարագոյրով ծածկուած, թաքցուած էին աւազանն ու չիրմաքարը: Վաղը՝ Կիրակի, ուստան վերջնելու էր այդ ծածկոցը...

Վարոսը Հեղնարի չիրմին այլեւ կը գնայ Կիրակի դիչեր: Մարդիկ չեն տեսնի նրան, եւ նա կը կարողանայ չիրմաքարի վրայ դրոշմել իր հրաժեշտի համբոյրը, որը նա, աշխարհի կամքով, չէր կարողացել դրոշմել յանգած Հեղնարի ճակատին... Ապա արդէն, իր հրաժեշտը տուած, դուրս կը գայ Գիւմրուց եւ ոտք կը կոխի անյայտ եւ անիմանալի ճանապարհների վրայ...

Տափակ քարակտորը, որի վրայ պատահաբար կանգ էր առել նա, սկզբում համարեա այրում էր նրա ներբանները: Բայց այժմ Վարոսի ոտքերի տակ սառնութիւնն էր, որից նա զգաց, որ վաղուց է կանգնած այդտեղ:

Դանդաղ քայլերով, նորից նոյն արահետով, Վարոսը վերադարձաւ դէպի Զորի Բողազ: Երբ հասաւ ձորի պռունկին ու նայեց ներքեւ, նա տեսաւ, թէ ինչպէս իր չրջապատի ուշ վերջալոյսի մէջ, այնտեղ, ներքեւում, երկարաւուն դիւ – չերով ձգուել էր Զորի Բողազը...

Դիմացի լանջի վրայ, վերեւից մինչեւ ներքեւ, մթնութեան մէջ վառւում էին նաւթի լապտերների մանրիկ կրակներ՝ չլուսաւորելով ոչինչ: Տեղ-տեղ դրանք ձգուում էին երկար չարքերով, տեղ տեղ խառնուած էին անկանոն՝ վերեւ, ներքեւ, խիտ, հատուկենտ... Թուում էր, թէ դրանք մանրիկ կայծեր են՝ դատարկ մթնութեան մէջ քարացած:

Իրարից չատ հեռու, բարձր սիւներից կախուած, վառւում էին զոլի լապտերները: Մօտիկ մի լապտերի սպիտակ լոյսը փոքրիկ սկաւառակով լուսաւորում էր փողոցի մի հատուած, յայտնաբերել էր խաւարում կորած ինչ-որ ծառի կէսը, փայլում էր արդէն քնած մի տան մութ ապակիների վրայ, որի լուսամուտը փեղկեր չունէր, եւ միացել էր մի այլ տան լուսամուտափեղկերի ճեղքերից եւ բեւացող լոյսի դեղնաւուն երիզների հետ:

Իսկ այն լանջի վրայ, որտեղ Վարոսն էր կանգնած, մթնութեան մէջ հազիւ եբեւում էին տափակ կատուների մի քիչ դունատ քառանկիւնիները՝ աւելի եւ աւելի իրարից ներքեւ: Դրանց միջեւ, աւելի մեծ քառակուսիներով, երեւում էին մութ բակերը: Ծառերի մուգ կերպարանքները՝ ամէն տեղ կտրատում էին տարածը:

Զորի Բողազն էր փռուած այնտեղ՝ իր քարքարոտ եւ ամայի սկզբից մինչեւ լայնատարած քաղաքը: Ինչպէս մթնութեան մի գետ, որն իր ալիքների վրայ տանում է հանդչելու պատրաստ մանրիկ կայծեր, այն հոսում էր դէպի քաղաք՝ լուծուելու դրա մէջ...

×

Գիւմրու հիւսիսում, որտեղ քաղաքի վերջին տները բարձրանում էին դէպի լայնարձակ դաշտը եւ այնտեղ ընդհատւում, դռնում էր Զիթողցոնց Զարոը կոչուող պրօսավայրը:

Քաղաքը ներկայ էր այդու չուրջը: Այդու ձախ կողմում, բաւական ընդարձակ տարածութիւնից այն կողմ, դռնըւում էր Զորի Բողազը, որը թէեւ բոլորովին չէր երեւում, բայց դրա ներկայութիւնն զգում էին բոլորը: Զորից այն կողմ երեւում էր Ռանչպարների թաղամասը:

Այդու աջ կողմում, աւելի ընդարձակ տարածութիւնից այն կողմ, երեւում էր կայարանը՝ կանաչ ծառերի եւ զորչ չինքերի երկար չղթայով ձգուած:

Այդու վերեւում դաշտն էր իր դեղին արտերով, որ տարածուել էր մինչեւ կանաչին տուող ոչ այնքան հեռու ցածրիկ լեռնաշղթան:

(54 – Շար.)

ՀԱՎՈՒՏԻՆՈՎ

(ՎԱՖ ՓՈԼՈՒՆԻՑ ԿՎՆԴԻՆ)

— Մեկ տարի ձեր տունը բաժանված չէր, դեղ ու դարման չկար, բայց մենք չէինք ուզում, որ մեր տղան մեզ պատմի, որ հիվանդ ենք։ Ամեն առավոտ ես ու Մարիամը ոտքի էինք կենում, ինչպես միշտ, ու ձևացնում էինք, թե ոչինչ չի պատահել։ Ես ասում էի, որ գլխացավ ունեմ, Մարիամը՝ որ ատամս ցավում է։ Ամեն առավոտ ես ասում էի, որ ինձ լավ եմ զգում, Մարիամը՝ որ ինքն էլ լավ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յարութիւն Ադալեկեան եւ էյ – րամճեան ընտանիքները չնորհակալու – թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպատկով, հեռագրով կամ նամակով մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՍԻԱ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ

դառնակսկիծ կորուստին առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Օր. Աղաւնի Իսքէնտէրեան (Միացեալ Նահանգներէն) իր եղբօր Յարութիւն Իսքէնտէրեանի յիշատակին 20 տոլար կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Տիկին Արաքսի Քիւրտեան եւ զաւակը Ներսէս իրենց թոռնիկին մկրտութեան առթիւ, կնքահայր Վ. Պօղարճեան 400:

Գրիգոր Տօրումեանի հոգեհանգիստին առթիւ.— Տիկին Ռ. Տօրումեան եւ զաւակները 100, Տիկին Ս. Գիւլասարեան 50, Տէր եւ Տիկին Ա. Տէրտէրեան, Յ. Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Ան – դրէասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Հայտ – գործեան, Տէր եւ Տիկին Մարկոսեան 20ական, Օհանեան ընտանիք՝ 10, Գ. Փափազեան 200 ֆրանք:

(Շար.)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մի – ութեան ժողովը յետաձգուած է:

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՅի անդա – մական ժողովը այս կիրակի Յունիս 25, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Պր. Աղաէին սրբ – ջրանին վերնայարկը (4, Rue de la Té – phan), Իսի: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի Պաննէօ – Քաչանի մաս – նաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Ուրբաթ (Յու – նիս 23) ժամը 20·30ին Տիկին Հ. Թորոս – եանի տունը, 88 Rue Marcel Pagnol, Քա – չան: Կարեւոր օրակարգ պարահանդէսի չուրջ:

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Սէնթ – Անթուանի մասնաճիւղի անդա – մական ժողովը 25 Յունիս կիրակի կէսօ – րէ վերջ ժամը 15ին, հայրենակից Ռու – բէն Նահապետեանի բնակարանը: Անդամնե – րու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հերոսներու օրուան նուիր – ուած դաշտահանդէսը 23 Յուլիսին: Ան – ձրեւի պարագային, յաջորդ կիրակի 30 Յուլիսին: Մանրամասնութիւնները յե – տագային:

ԲԱՑՕՒՄ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԾՈՎԵԶԵՐԵԱՑ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՑԱՆԻՆ

1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանա – գրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Արձանագրութիւնները փակուած են Յուլիսի եւ Օգոստոսի համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Սէնթ – Անթուանի չրջանէն, Ս. Թադէոս եկե – ղեցւոյ միջոցաւ.—

Կրօն. Ընկերակցութիւն 1000, դպրոց դաս 100, Գ. Կէչիճեան 100, Ռ. Կարա – պետեան 200, Վ. Վ. Իշխանխոսեան 100, Մ. Տէլիզադարեան, Ե. Պապոյեան, Փ. Արթինեան, Ա. Տէլիզադարեան, Յ. Քէ – չիչեան, Յ. Զաղեան, Մորաչինի, Ս. Կէչիճեան, Փ. Զաքրեան, Մ. Սարեան, Կ. Հալաճեան, Ա. Վարդանեան, Մ. Զէօրտիւքեան, Պ. Զէօրտիւքեան, Զ. Խա – չիկեան, Յ. Թամամճեան, Յ. Մարտի – րոսեան, Յ. Տօնիկեան, Մ. Փապուճեան, Յ. Գասպարեան, Թ. Յովսէփեան, Ա. Կէչիճեան, Ռ. Քալէնդարճաքեան, Կ. Զէօրտիւքեան 50ական:

(Շար.)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 20·45ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, թաղա – պետարանի սրահին մէջ:

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր մի – ութիւններուն եւ բարձր հովանաւորու – թեամբ կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի:

Արտասանութիւն, երգ, պար՝ դպրոցի աչակերտներուն կողմէ

« ԷՐԵՒՈՒՆԻ »

Հայախօս ժապաւէնի ցուցադրութիւնը

Յայտագիրը երկար ըլլալուն, հանդէսը կը սկսի որոշեալ ժամուն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի կըր – նպալի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիզիէի ճամ – բուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի զեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ:

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ու – տելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ:

Համեղի անակնկալները, բարձրախօս:

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի կի – րակին):

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՆԵԷՕ–ՔԱՇԱՆի ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻՆ

Կիրակի 25 Յունիս ժամը 15ին, քաղ – քապետութեան Շարլ–Միչէլ սրահին մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե – տական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Ներկայացում, երգ, պար, արտասա – նութիւն եւ անակնկալներ, ղեկավարու – թեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըզճեանի:

Կը ներկայացուի «Տան մէջ եւ դպրոցը» մասնակցութեամբ բոլոր աչակերտնե – րուն:

Կը խօսի Միհրան Մալեան:

Մուտքը 5 ֆրանք: Ապահովեցէք ձեր տոմսերը: Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժա – մուն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթ – րօ Պաննէօ, եւ օթոպուս Փորթ տ'Օռ – լէանէն 197 Արէ – Պաննէօ:

ՄԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

24–25 Յունիս Լիւքսանպուրկ եւ Գեր – մանիա պտոյտ զեղեցիկ չոգենաւով մը Մոզէլ գետին վրայ երկու օր, պանդոկ, ճաշ եւ պտոյտը ամէնը մէկտեղ 139 ֆր.:

×

14–15–16 Յուլիս Ջուիցերիա Նէօչաթէլ գեղատիպ քաղաք մը լիճին վրայ. չատ մը տեսարժէք տեղեր պիտի այցելէք. երեք օր պանդոկ, ճաշ, եւայլն:

Գինն՝ 195 ֆր. ամէն ծախքերը մէկտեղ:

×

2ին 20 Օգոստոս, օդափոխութիւն Աւստրիա – Սան Կոհան եւ Փոնկաօ, հրապուրիչ երկիր մը օդասուն 600 մեթր բարձր. չատ մը տեսարժան վայրեր:

750 ֆր.:

Ամէն մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուին Պր. Ճէդիրեանի կողմէ՝

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901
Լ.Տ. ՃԷԶԻՐԵԱՆ
Ընդհ. Պատուիրակ

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

Լիոն.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո – միտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ ե – րեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւա – քատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Խաչա – տուրեան ուրախութեամբ կը ծանու – ցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին՝

ԳԷՈՐԳԻ

ծնուելդը, 1972 Յունիս 15:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, կիրակի, ժամը 15–22 դպրոցի պարտէզին եւ նորակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ. ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոց.— Լիլիզ տը Փանթէնէն առնել 147 թիւ օթոպուսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյոն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդը դաշտահանդէս մը կը կազմակերպէ կի – րակի 25 Յունիսին:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխու – թիւն.

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդի – սաւոր պատարագ.

— Ժամը 13ին հացկերոյթ.

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն:

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ա – մավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տնչուեթեան. Հեռաձայն 027–18–28:

Ճաշագին 25 ֆրանք:

Տեղերը վերապահել մինչեւ Յունիս 22

ԶՔՕՍԱՊՏՈՑՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսա – պտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ–Թրու – վիլ:

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոս – եանի մօտ 878–27–35 կամ Տիկին Ուզուն – եանի մօտ 254–17–74:

Երթուղարձ 25 ֆր. — կէս գին 10 տա – րեկանէն վար երախաներու համար:

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առա – ւօտեան ժամը 7·30ին: Կը խնդրուի ճըշ – դապահ ըլլալ:

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ 17 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԻՆ 2·500 ՖՐ.

ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

12 ՅՈՒԼԻՍ — 4 ՕԳՈՍՏՈՍ — 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երդ ու դարձ օդանաւով: ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ, ԼՈ – ԳԱՐԱՆՈՎ, «Արմենիա»ի կամ «Անի»ի մէջ: Նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք, բազմաթիւ շրջապտոյտներ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 Rue du 4-Septembre, Paris (2e) — Tél. 742-77-40

ուր կարելի է անձամբ ներկայանալ Կ. Ուճենեանի, ամէն Հորեքշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ հետք ժամը 15էն 18

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. Ալիքսանեանի՝

11, Rue du Bassin, St. Julien — Tél. 51-74-90 — 66-38-92

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ՝ Ն. Գասպարեանի — ԼԻՈՆ՝ Պալեանի — ՏԷՍԻՆ՝ Կ. Գարայեանի

ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Յ. Պօյաճեանի

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէջին տարիքի հայ խոհարար մը, հայկ. հաստատութեան մը համար: Ներ – կայանալ «Յառաջ»ի վարչութեան:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ ՄԷԿԷՆ 30

Domaine des Mines de VAGNAS (07) par Vallon Pont d'Arc

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը իր տարեկան բանակումը կը կազմակերպէ այս տարի Վակնաս

Պայմաններ.— *Մէկ ամիս՝ 600 ֆր., 14 օրէն աւելի, օրական 26 ֆր. 7 օրէն 14 օր՝ 29 ֆր. 7էն պակաս՝ 32 ֆր.*

Արձանագրութիւնները՝ Հորեքշաբթի եւ Ուրբաթ իրիկունները ժամը 18էն 20 եւ Շաբաթ օրերը՝ 16էն 20: Ճամբորդութիւնը՝ օթոքառով Փարիզէն:

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

Organise un voyage d'été

en ARMENIE

du 7 au 25 Août avec une extension en GEORGIE

Vol PARIS - EREVAN direct, séjour en pension complète à l'Hôtel ANI (1ère classe) en plein centre de la ville

Prix tout compris comprenant les excursions en ARMENIE et en GEORGIE 2000 Frs.

Renseignements — U. G. A. B. Club des Jeunes, 11 Square Alboni — Paris (16e)
Tél. : TRO. 03-18

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
21
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
21 JUIN
1972

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

LE NUMÉRO 0,70 F.

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731
— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.445

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.445

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

—0—

Դպրոցական տարեշրջանը կը մօտենայ իր վախճանին։

Մեր զոյգ վարժարանները — Սամուէլ Մուրատեանն ու Դպրոցասէրացը — իրենց ամավերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կը կատարեն նոյն օրը, — յաջորդիկայ Կիրակի, Յունիս 25ին։

Հայկական կազմակերպութեանց չար — քին ամէնէն հինն ու տեւականն ըլլալու պատիւը կը վիճակի Դպրոցասէր Տիկնանց Միութեան։

Անցեալ դարու վախճանական թուա — կաններուն, Ազգային Սահմանադրու — թեան շնորհիւ Պոլսոյ մէջ սկիզբ առաւ զարթօնքի փայլուն շրջան մը՝ գրական, կրթական, գեղարուեստական ու մշակու — թային դեռնի վրայ։

Հրապարակ եկան գրագէտներ ու բա — նաստեղծներ, որոնք հայրենասիրական յունչ մը ներարկեցին սուլթաններու բռնակալ վարչաձեւին տակ տուայտող Հա — յերու հոգիին մէջ։

Կազմուեցան զանազան համազգային ընկերութիւններ, գլխաւոր նպատակ ունենալով գպրոցներ բանալ օսմանեան մայրաքաղաքին, մանաւանդ գաւառի մէջ՝ լուսաւորեալ եւ ուսեալ սերունդներ պատրաստելու համար։

Ասոնցմէ ամէնէն աւելի ամուր հիմե — րու վրայ գրուածը հանդիսացաւ Դպրո — ցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնը, որ կեան — քի կոչուեցաւ 1879ին։

Ութսուն 93 տարեկան է այսօր Դպրո — ցասէրը, որ իր բեղուն գործունէութեան 93 տարիները ապրեցաւ Պոլսոյ մէջ։ 1922ի ահաւոր խորշակը դինքն ալ դաղ — թական դարձուց։ Ու ահա՛ կէս դարէ ի վեր անվհատ քաջարար կուրծք կուտայ ապագրութեան ամէն կարգի անխուսա — փելի դժուարութեանց։

Դպրոցասէրը հիմնուած էր՝ նպատակ ունենալով ուսուցչուհիներ պատրաստել գաւառներու համար, ուր տ՛ընքան ան — հրաժեշտութիւն կար կրթական մշակ — ներու։

Բազմաթիւ Հայուհիներ գաւառէն Պո — լիս գային Դպրոցասիրացի վարժարանին մէջ ուսում առնելու եւ իրենց ծննդա — վայրի դպրոցներուն մէջ ուսուցչուհի գառնալու համար։ Պոլսեցի աշակերտու — հիներ ալ աղջկանց այս վարժարանն ա — պահովով նուիրուեցան կրթական ասպա — րէզին, հայրենասիրաբար։

Իսկիրի 1922 Սեպտեմբերի մեծ աղէ — տէն եաք, Դպրոցասէրի 90 աշակերտու — հիները փոխադրուեցան Սելանիկ, յե — տոյ՝ Մարսէյլ։

1928ին է, որ Դպրոցասիրացը վերջ — նապէս փոխադրուեցաւ Փարիզ ու հաս — տատուեցաւ Ռէնոսի ներկայ չէնքը, Մեր — նաւոր Արեւելքի Նպատակամատոյց ամե — րիկեան ընկերութեան յանձնած 350 ա — շակերտուհիներով, դրեթէ որբ՝ բոլորն ալ։

Տարիներու ընթացքին որբուհիներու թիւը հետզհետէ պակսեցաւ։ Վարժա — րանը օժտուեցաւ հայ եւ ֆրանսացի ուսուցիչներէ բաղկացած ուսուցչական կազմով մը եւ չրջանաւարտներ տուաւ մինչեւ 1939։ Պատերազմի տեւողութեան շրջ յիսուն աշակերտուհիներ մնացին պատրաստը, յանձախելով տեղւոյն Ֆրանսա — ցի վարժարանը, Դպրոցասէրի մէջ մի — այն հայերէն ուսանելով։

1946ին վարժարանը Ֆրանսական լիսէի ատիճանին բարձրանալու իրաւունք

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

—0—

Հոլանտայի Թագուհին արժանի չուքով ընդունուեցաւ Ֆրանսայի Նախագահին եւ իր կնոջ կողմէ Օրլիի մէջ։ Ժիւլիանա Թագուհին եւ իր ամուսինը՝ իշխան Պեռն — հարտ Թնդանօթի 101 աւանդական հար — ուածներով ընդունուեցան, եւ պատուոյ չոկատի բարեւէն եաք, ժորժ Փոմպիտու բարի գալուստի իր խօսքը արտասանեց։ Նախագահը իր խօսքին մէջ յայտնեց, թէ Ֆրանսա կը գնահատէ Հոլանտան, որ լուրջ գործակից մըն է Եւրոպայի միու — թեան կերտումի գործին մէջ. «Այսօր, որ նոր հեռանկարներ կը բացուին մեր

առջեւ, վստահութեամբ յոյս կը դնենք ձեր երկրին վրայ՝ համագործակցութեան ճամբուն մէջ»։

Թագուհին, իր կարգին, նկատել տը — ւաւ, թէ Լահէյի եւ Փարիզի միջեւ ընկած ճամբան այժմ աւելի կարճ է դարձած եւ ասիկա ոչ միայն անոր համար, որ թեք — նիք գետնի վրայ երկու երկիրները աւելի են մօտեցած իրարու, այլ նաեւ անոր հա — մար, որ 15 տարուան ջանադիր աշխա — տանք մը կատարուած է կողք կողքի եւ միասին։

Թագուհին թռանով Լինվալիտ փոխա — դրուեցաւ եւ ապա կառքով Էլիզէ։

Սահմանադրական օրէնքով Հոլանտայի Թագուհին չի կրնար քաղաքական ընոյթի խօսակցութիւններ ունենալ, այսուհան — դերձ, Էլիզէի մէջ տրուած ընդունելու — թեան ընթացքին ան յայտնեց իր երկրին տեսակէտը Եւրոպայի մասին, որ չի հա — մապատասխաներ Փարիզի տեսակէտին։

Պրդէն Նախագահ Փոմպիտու իր խօս — քին մէջ «անհատականին» նկատեց հա — մաձայնութիւն մը, ուր ընդհանուր չըր — ջապիծի մը մէջ պիտի կորսուէր երկիր — ներու «անհատականութիւնը», «հոգին»։ Այսուհանդերձ, ան իր համոզումը յայտ — նեց, որ բոլորն ալ համաձայն են ազատ, խաղաղ եւ անկախ Եւրոպա մը հիմնելու տեսակէտին։ Ցորչափ նպատակակէտը կը մնայ հասարակաց, կարելի կ'ըլլայ մի — ջոցներ գտնելու հասնելու համար այդ նպատակին։

Թագուհին յիշեցուց Լահէյի տեսակէ — տը, այն թէ Եւրոպայի Միութեան կեր — տումի ընթացքին պէտք չէ մոռնալ, որ թէ՛ անկարելի եւ թէ անդադար է նման լայն համագործակցութիւն մը առանց «մեր անդրատլանտեան դաշնա — կիցներուն», այլ խօսքով՝ Մ. Նահանգ — ներու։

Այսպէս Ֆրանսա կը ձգտի ստեղծել «Անկախ» եւ «Ազատ Եւրոպա» մը, մինչ Հոլանտա կ'ուզէ աւելին՝ համագործակ — ցութիւն, անշուշտ, սերտ խաստով, Մ. Նահանգներու հետ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌՔԵՐՈՒ դինը պիտի բարձրանայ ի մօտոյ 2 առ հարիւր հա — մեմատութեամբ Յուլիս կամ Սեպտեմբեր մէկէն, ըստ ցուցանիչներուն։

ՅՈՒՆԻՍ 23ի գործադուլը կրնայ անա — խորժ հետեւանքներ ունենալ հակառակ նախատեսուածին։ Այսպէս էլեկտրական հոսանքը կրնայ կտրուիլ առաւօտեան 5էն 10։ Թղթատարն ալ 24 ժամուան գործա — դուլ պիտի ընէ գումի կեդրոններուն մէջ։ Գործադուլին պատճառը կը մնայ ամսական աշխատավարձի նուազագոյնը՝ 1000 ֆրանք։

ԱՇԽԱՐՀԻ մէջ չատ քիչ օդանաւ կար երկուշաբթի օր, ուր օդաչուներու Մի — ջազգային Սենտիքան գործադուլ որոշած էր։ Շարժումին չմասնակցեցան սակայն Միացեալ Նահանգները (երկու ընկերու — թիւնները Ուաշինկթընի՝ վերաքննիչ Ատեանի դիմած էին որ գործադուլի ար — գելքի վճիռ արձակեց), արաբական եր — կիրները, Ճափոն, Աւստրալիա։ Գլխա — ւորաբար արեւմտեան Եւրոպան էր եւ Իսրայէլ որ գործադրեցին որոշումը։ Ծա — նօթ է որ օդաչուները կը բողոքեն ապա — հովութեան անբաւարար միջոցներու դէմ, ահաբեկումներու պարագային։

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պաշտպանութեան փոխ–նախարարը՝ Զօր. Սերժ Մարկա — խին, մեռած է առջի օր։ Զօրավարը 61 տարեկան էր։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը վի — էննա պիտի այցելէ Յունիս 29ին եւ 30ին։ Այցելութեան հրաւէրը եկած է Աւստրիոյ Արտաքին նախարարէն։

ՔԱՄՊՈՃԻ գահազուրկ իշխանը Սիհա — նուք Ռումանիա ժամանեց պաշտօնական

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

—0—

Ամառը պաշտօնապէս կը սկսի Յունիս 21ին։ Տարբեր կը դառնան Ռուսերը սա — կայն. անոնք Յունիս մէկը կը նկատեն ամառնային եղանակի սկիզբը։ Այսիկա թերեւս այն պատճառով, որ անոնք ու — րիշներէ աւելի երկար կը սպասեն տաք հաճելի օրի երեւումին։ Այս եղանակը տաք երկիրներու ժողովուրդներու համար դարնան հետ կը բաղդատուի, բայց Մոս — կուացիները, որոնք հիւսիսի բնակիչ են, չեն վարանիր դեռ մէկ լոզալու, երբ ջերմաստիճանը 20–21ի կը հասնի։

Մայիսին Մոսկուա դեռ ամպոտ եւ ան — հրապոյր քաղաք մըն էր, իսկ այժմ ան արդէն կանաչութեամբ ողողուած է։ Վեց ամսուան ձմեռէ մը եաք՝ կանաչութեան ծաղկումը կրկնակ հաճելի է, քաղաքը կը գառնայ հրապուրիչ։ Ամառուան երե — ւոյթը մոտաճել կուտայ մարդոց արձա — կուրդի պատրաստուիլ։ Անոնք ընդ — հանրապէս մէկ ամսուան արձակուրդ ու — նին, եւ մեծաւ մասամբ կը սիրենց իրենց հանգիստի օրերը անցընել բնութեան գո — գին։ Այսիկա կ'ենթադրէ օգտուիլ «հան — գրաւեան տուն»երէ։ Ռուսերու կեանքին մէջ այս տուները կարեւոր տեղ կը գրա — ւեն՝ կապուած ըլլալով իրենց գործա — տուներուն, գրասենեակներուն կամ ա — ռանձին ձեռնարկութիւններուն։ Միայն անոնց պաշտօնէութիւնն է, որ կրնայ օգտուիլ այդ տուներէն։ Անշուշտ կան պետդնկներ օգտագործութեան կեդրոններ — ու մէջ, սակայն տեղերը խիստ սահմա — նափակ են։

Փոքր թիւ կը ներկայացնեն այն գա — դաքացիները, որոնք հնարաւորութիւն ունին ամառը անցընելու իրենց տաչա — ներուն մէջ, գաղաքին շրջակայքը։ Տա — չան կրնայ մէկ սենեակէ բաղկանալ, կամ կանոնաւոր առանձնատուն մը ըլլալ։ Ա — սոնք կը գտնուին Մոսկուայի շրջակայքը՝ «տաչաններու գօտիներու» մէջ։ Առանձ — նաշնորհեալներ տաչաներ ունին Խրիմի մէջ կամ Սեւ ծովի ափին։

Կուսակցականները, այն ալ բարձր գա — սի, այս տեսակ տաչաներ ունին։ Օրի — նակ, անոնցմէ ամէնէն չքեղը Եալթայի մօտերը կը պատկանի Պիոտր Շելեստի, Ուկրանիոյ Համայնավար կուսակցու — թեան նախկին առաջնորդը (վերջերս ան պաշտօնազրկուեցաւ)։ Շելեստ իր տա — չան չինեց 1960ին, երբ Եալթայի շրջանը կցուեցաւ Ուկրանիոյ։ Ապարանքը պա — րըսպատուեցաւ բարձր պատերով, որոնք անհատական սեփականութիւն դարձուցին փաստօրէն ծովափն ալ, մէկ քիլոմեթր երկարութեամբ։ Պահակներ աչալուրջ կը հսկեն, որպէսզի ոեւէ մէկը չատ չմօտենայ ապարանքին։

Շատեր տաչաներ կը վարձեն դարուն էն սկսեալ։ Ասոնց վարձքը խորհրդային մա — կարդակով բաւական սուղ է՝ 300էն մին — չեւ 500 րուբլի համեստ տաչայի մը հա — մար։ Հանգստեան տուներէն չատեր թոյլ չեն տար ծնողքներուն իրենց երախանե — րով հաստատուելու հոն։ Միլիոնաւոր ե — րախաներ ամառը կ'անցընեն իրենց ծը — նողքներէն հեռու, առանձին կայաններու մէջ։ Ծնողքներուն թոյլատրուած է չա — բաթը մէկ այցելութիւն։

Թ. Ա. Թ.

այցելութեան։ Իշխան Սիհանուք առան — ձին կառավարութիւն կազմած է փեքինի մէջ։ Մոսկուա կը չարունակէ անտեսել պան եւ ճանչնալ Փնոմ–Փէնի կառավա — րութիւնը։ Ռումանիա, ի տարբերութիւն Խորհ. Միութեան, կը ճանչնայ Սիհա — նուքի Խմեր կառավարութիւնը։

ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ԴՈՉԵՆՔ...

—o—

« Վերադարձէք հին ուղղագրութեան » դոչած էինք մեր նախորդ տեսութեան մէջ։ Դարձեալ կը դոչենք. Վերադարձէ՛ք հին ուղղագրութեան։

Կարմիր յեղափոխութեան առաջին օրերու յորձանքին մէջ, հինը քանդելու եւ նորը կառուցանելու մոլուցքով, ուղեցին փոխել, եթէ ոչ քանդել, Մեսրոպակերտ ուղղագրութիւնը, որ պլուխ-գործոց մըն է, իր տեսակին մէջ, ըստ վկայութեան թէ՛ Արեւմուտքի եւ թէ Արեւելքի ամենամեծ լեզուագէտներուն։

Եթէ կար հին կառուցուածք մը, որուն պէտք էր խնայուէր ոչ թէ քանդումը, այլ փոփոխութիւնն իսկ, այդ հոյակապ, Մեսրոպակերտ ուղղագրութիւնն է։

Հինը, այս պարագային, աւելի դիզեցիկ է՝ քան նորը։ Հինը աւելի տրամաբանական է՝ քան նորը։

Հայկական այբբենարանէն վտարեցին «է» ձայնաւորը, յօժ կարեւոր։ Վտարեցին նաեւ «օ» ձայնաւորը, որ թէպէտ յետագային ներմուծուեցաւ հայկական այբբենարանին մէջ, այսուհանդերձ նը-մանապէս յօժ կարեւոր է, քանի որ կը համապատասխանէ «Ա»ի երկդիրին։

Գրեցին հառաջ փոխանակ գրելու յառաջ, գրեցին գյուղ, յարութիւն, փոխանակ գրելու գիւղ, յարութիւն։ Գրեցին գինվոր, փոխանակ գրելու զինուոր։

Անընդունելի փոփոխութիւններ, լ՛ինչ կ՛ըսենք, սխալներ անհեթեթ, արտառոց։

Եւ այդ անհեթեթ, արտառոց ուղղագրութեամբ կը հրատարակեն ոչ միայն հայրենի տպագրատուր գրողներու երկերը, այլեւ երկերը տարագիր հայ գրողներու։

Նոյնիսկ դասական երկերը կը թարգմանեն ու կը հրամցնեն այլանդակ ուղղագրութեամբ։

Արտասահմանեան հայկական ակութ-ները ողողուած են Հայաստանէն եկած գրքերով եւ թերթերով։ Ուրախ ենք չա՞տ։ Բայց այդ գրքերն ու թերթերը — բացի քանի մը դասագրքերէ՝ արեւմտահայերէն — բոլորն ալ կուգան նոր ուղղագրութեամբ։

Չեն կարդացուիր կամ դժուարաւ կը կարդացուին։

Երկար տարեն Մանուկ Աբեղեան, Հրաչեակեան Հայագէտ — գրականագէտը, խարանուեցաւ, որպէս նորաբար, այսինքն որպէս հեղինակը՝ նոր ուղղագրութեան։

Արեւմուտքի մէջ ապացուցուեցաւ թէ Մանուկ Աբեղեան յանցաւոր չէր։ Յանցաւոր էին քանի մը մոլեռանդ քաղաքդէտներ։

Վերադարձէ՛ք հին ուղղագրութեան։ Քաղաքակրթութիւնը զոհ չունի բանա-սիրութեան հետ։

Հ. Ք.

Խմբագրական «Մասիս»ի

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

Բժշկութեան պատմագրութեան հիմը Հայաստանի մէջ, նոր ժամանակաշրջանին, առանց չափազանցութեան հաստատեցաւ Ակադ. Լեւոն Յովհաննիսեանի կողմէ, երբ ան լոյս ընծայեց հինգ հատորներէ բաղկացած մեծարժէք աշխատութիւն մը՝ «Բժշկութեան պատմութիւնը Հայաստանում»։ Անոր ամէնէն կարեւոր ծառայութիւնը այն եղաւ, որ ան յաջողեցաւ ցոյց տալ հայ բժշկութեան ինքնատիպ նկարագիրը։ Ուրիշներ՝ ինչպէս Պատմաճեան, Սիւքրեան եւայլն նախապէս կը պնդէին, թէ հայ բժշկութիւնը ամբողջովին «փոխառած է» արաբ եւ հելլէն միտքերը։

Ակադ. Լ. Յովհաննիսեան տարիներու ընթացքին քայլ առ քայլ խորացուց, բազմաթիւ նոր փաստերով հարստացուց այս տեսակէտը, որ ուղեցոյց հանդիսացաւ հայ բժշկութեան պատմութեամբ զբաղողներու համար (Գ. Ցարութիւնեան, Ս. Կծոյեան, Խ. Մելիք-Փարսադանեան, Ս. Լալայեան եւ ուրիշներ), հոգեբուժութեան, վիրաբուժութեան, ջերմախտաբանութեան, բնախօսութեան եւ այլ բնագաւառներու մէջ անոնց կատարած պրպտումները հաստատեցին իրողութիւնը։

Երկար տարիներ, հայ բժշկութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան գործին մէջ աքանչելի աշխատանք կատարած է Փրոֆ. Արծրուն Կծոյեան։ Ան գրած է դիտական աշխատութիւններ, որոնք հիմնականին մէջ կը վերաբերին աւատական շրջանի Հայաստանի բժշկութեան։ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիան լոյս է ընծայած միջնադարու ականաւոր բժշկապետ Գրիգորիսի աշխատութիւնը՝ մեկնաբանութեամբ Ա. Կծոյեանի։

Հայ բժշկութեան պատմութեամբ կը զբաղի նաեւ Ալ. Լալայեան։ Դիւանական նիւթերու ուսումնասիրութեամբ, ինչպէս նաեւ պարբերական մամուլի քննութեամբ կարողացաւ ցոյց տալ, թէ պատկառելի տեսութիւնը ինչ չափով տարածուած եւ դնահատուած էր անցեալին Հայաստանի մէջ։ Երկար տարիներ պըրպտելով Մոսկուայի, Լենինկրատի, Երեւանի եւ այլ քաղաքներու դիւանները, ուսումնասիրելով մամուլի մէջ լոյս տեսած զրուքիւնները, Ս. Լալայեան չատ հարուստ նիւթեր է հաւաքած, որոնք կ՛արտացոլեն հայ բժշկութեան աւելի քան 140 տարուան պատմութեան չատ կարեւոր հարցեր։

Գ. Ցարութիւնեան հանգամանօրէն ուսումնասիրած է մանկաբարձութեան պատմութիւնը Հայաստանի մէջ՝ հնադարեան ժամանակներէն մինչեւ հիմա։ Ան հաստատեց, որ միջնադարեան Հայաստանի ծանօթ եղած է կիներու բնախօսական կազմութիւնը, անոնց օրկանները։ Կը կիրարկուէին բուժման եղանակներ (կեսարեան գործողութիւնը, պաղաշրջում, պաղահատում եւայլն)։

Հետաքրքրական է նաեւ Մաչիկ Բալեանի «Ատամնարուժութիւնը Հայաստանում հնադարեան ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը» աշխատութիւնը, ուր փաստերու հարուստ նիւթերու հիման վրայ բացայայտուած են հայ բժշկութեան հայեացքները ատամնարուժական հարցերու մէջ, ինչպէս նաեւ անոնց գործնական կիրարկումը բժշկութեան մէջ՝ հնադարեան ժամանակներէն սկսեալ։

Դատաբժշկական պատմութեան հարցի ուսումնասիրած է Երուանդ Մանուկեան աշխատութեան մը մէջ, որ կը կրէ «Դատաբժշկութեան պատմութեան հարցի չուրջը Հայաստանում՝ հին ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը» խորագիրը։

Վերջին քառասնամեակին հայ վիրաբոյժները հրատարակած են աւելի քան 700 ուսումնասիրութիւններ, դասագրքեր։

Առողջապահական պիտութիւններու պատմութեան հարցերու վերաբերեալ չարք մը արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններու հեղինակ է Ակադ. Լեւոն Յարութիւնեան։ Առանձնապէս չահեկան է այն աշխատութիւնը, ուր կը ներկայացուին Հայերու ճաշերը, անոնց սնունդի առանձնայատկութիւնները կապուած պատմական, աշխարհագրական, կլիմայական եւ ընկերային պայմաններուն։ Արժէքաւոր է նաեւ Լեւոն Յարութիւնեանի մէկ ուրիշ ուսումնասիրութիւնը, որ կը վերաբերի Հայաստանի բնակավայրերու ջրամատակարարումի պատմութեան։

Պէտք է անպայման յիշատակել բազմավաստակ կենսաբան Փրոֆ. Աւետիք Տէր-Պօղոսեանի «Կենսաբանական մտքի զարգացումը Հայաստանում, հնադարեան ժամանակներից մինչեւ ԺԹ. դար» մեծարժէք աշխատութիւնը։

Ռ. ՓԱՐԱԴԱՆԵԱՆ

ՃՇՏՈՒՄ.— Դուրեանի նուիրուած երեկոյթին արտասանած է նաեւ Պ. Կարօ Թոսունեան, երկու բանաստեղծութիւն տարաբախտ քերթողէն։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ **ՅԱՌԱՋԸ**

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

—o—

ՏԷՍԻՆ (Յառաջ).— Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան Տէսինի եւ Վիէնի մասնաճիւղերը պարտականութիւն կը նկատեն ամէն տարի միասնաբար կազմակերպելու Վասպուրականի հերոսամարտին տօնակատարութիւնը։ Անդամները, թէեւ մեծամասնութեամբ երիտասարդներ են, սակայն, անոնք կը չարունակեն պահել իրենց ծնողքներէն ժառանգած հայրենի բարքերն ու հայրենասիրութիւնը։

Կիրակի, Յունիս 11ին տօնուեցաւ հերոսամարտի 57րդ տարեդարձը, մասնակցութեամբ Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կեդր. վարչութեան եւ Լիոնի չուրջ բնակող հայրենակիցներու։

Առաւօտեան Միութեան կողմէ ծաղկեպակ մը զետեղուեցաւ Մեծ Եղեռնի նահատակներու յուշարձանին առջեւ, կեդր. Վարչութեան նախագահ Պր. Պանոսիկ եանի եւ Պր. Վիքթոր Կարոնի ներկայութեամբ։

Կէսօրին պատրաստուած էր պինեճոն մը ի պատիւ Տէսինի քաղաքապետ Պր. Փիէր Մուրէնի, իբրեւ պատուոյ նախագահ օրուան հանդիսութեան։

Մասնաճիւղի կողմէ Տիկին Ռոզ Կառէլ – Աբրահամեան ֆրանսերէն դեղեցիկ ուղերձով մը երախտագիտութիւն յայտնեց Պր. քաղաքապետին, Հայերու հանդէպ իր ցոյց տուած բարեացակամ ու սիրալիր վարմունքին համար։

Կէսօրէ ետքը ժամը 3·30ին քաղաքապետարանի սրահը լեցուած էր ամէն կողմէ եկած հայրենակիցներով։ Սեղանները պատուած էին ամբողջութեամբ։

Օրուան նախագահ Տիկ. Ռոզ Կառէլ – Աբրահամեան բանալով հանդիսը, ամփոփ ղրութեամբ մը փառաբանեց հերոսամարտը կերտող Վասպուրականի ժողովուրդն ու ղեկավարութիւնը։

Մարսիլիոյ երիտասարդներու երգեցիկ խումբին երգած Մարսէյէզը եւ Կռուեցէք տղերքը ունկնդրուեցան յոտնկայս։

Ապա մէկ վայրկեանի լռութեամբ յարգուեցաւ հերոսամարտի հերոսներուն յիշատակը։

Գեղարուեստական յայտագիրը սկսաւ երիտասարդ Աւագ Պապեանի (Մարսէյլ – լէն) դպագումով կատարած արտասանութեամբ։ Մեներգեց Տիկին Տէր-Կարապետեան (Մարսէյլ) ջերմագին դնահատուելով։ Փոքրիկներ Սեդա եւ Մարի Նաճարեան (Տէսին) հակառակ իրենց տարիքին, մաքուր առոգանութեամբ ու անսխալ՝ կատարեցին թատերախաղի մը մէկ տեսարանը, արժանանալով ծափերու։ Փոքրիկն Քրիստիան Կէօրկէրեան (Մարսէյլ) համարձակօրէն երգեց քանի մը երգիծական երգեր, որոնք ալ ոգեւորեցին ներկաները։

Ապա Տիկ. Ռոզ Կառէլ – Աբրահամեան ներկայացուց Պր. Փիէր Մուրէնը, որ ջերմ խօսքով մը շնորհաւորեց Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը, որ կը կատարէ ազգային մեծ գործ մը։ Ան ըսաւ, որ Հայերը ամէն տեղ կը ներկայանան իբրեւ ազնիւ ու աշխատասէր տարր։ Ան ցանկացաւ, որ Հայերը միշտ հաւատարիմ մնան իրենց ազգային աւանդութիւններուն։

Ապա Պր. Փիէր Մուրէն հրաւիրեց ներկաները ճաշասեղանի շուրջ։

Ճաշի ընթացքին Պր. Փիէր Մուրէն ըսաւ, որ ինք կը ցանկանայ, որ Տէսինի մէջ ստեղծուի Հայ Գաղութի մը մշակութային կեդրոն մը։ Ան խոստացաւ իր կարելին ընել այդ ուղղութեամբ։

Ան ըսաւ, որ Տէսինի մէջ կան 1500 հայ ընտանիքներ, որոնք ունին 3000 զաւակներ։ Ան ցանկացաւ, որ այդ զաւակները ստանան հայկական դաստիարակութիւն

մը ժողովրդական երգեր՝ ծափահար ուելով: Իսկ Տիկին Ալիս Ալթունեան – Գալուստեան (Վիչնէն) որ ծանօթ է չըր– ջանիս բեմերուն, իր գաղջ ու վարժ ձայնով երգեց երեք երգեր խլելով կրկ– նակ ծափեր:

Ապա, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բա– նախօս Պր. Վ. Քէօթոր Կառտան, որ երկար բանախօսութեամբ մը նախ վերլուծեց Թուրքիոյ վիճակը աուլթանական վար – չածեւի տակ, որ տնտեսապէս քայքայ – ուած, կը տուայտէր ներքին խլրտումնե– րու, դժգոհութեանց, եւրոպական աչ– խարհակալ Պետութիւններու մրցակցու – թեան եւ զործադրած ճնշումներու. Հե – տեւանքով: «Հիւանդ» մարդն էր որ այ– լապէս ու այլակրօն ժողովուրդներու խառնակոյտ հսկայ կայսրութիւն մը կը ղնդէր կառավարել: Ցետոյ պետական դե– կը կ'անցնի Երիտասարդ Թուրքերու ձեռ– քը, որոնք կը հետապնդէին համաթու – րանական նպատակներ, եւ որոնց իրա – կանացման խոչընդոտ կը նկատուէին Հա– յերը: 1914ին Թուրքիա կը պինակցի Գեր– մանիոյ հետ: Պատեհ առիթ մըն էր Հա– յերը բնաջնջելու իբրեւ ծրագրին պոր– ծադրութեան: Եւ աշխարհի առաջին ցե– զասպանութիւնը կը կատարուի անխնայ, անմարդկային ու խորամանկ միջոցնե – րով:

Ապա, յարգելի բանախօսը դրաւատիքը կը հիւսէ Հայերու ինքնապաշպանու – թեան պայքարին: Ատենցմէ մին էր Վան– պարականի հերոսամարտը: Վառպուրա– կանցին ցոյց տուաւ հայրենասիրութեան ու պատուութեան բարձր արժանիքներ: Նոյնպէս իր դեկավարութիւնը: Նենգ թշնամիին ուժը խորտակուեցաւ եւ Հա – յութիւնը փրկուեցաւ Ջարդէ:

Պր. Վ. Կառտան վերջացուց իր բանա– խօսութիւնը, մաղթելով որ Վառպուրա– կանցիներու համերաշխ գործակցութեան ոգին վարակիչ դառնայ եւ օրինակ ծա– ռայէ ամբողջ Հայութեան, կարենալ ի– րականացնելու համար իր բաղձանքները:

Քանի մը խօսք ըսելու հրաւիրուեցաւ Պր. Պանոիկեան իբրեւ մին հերոսամար– տը կերտող սերունդէն:

Ցետոյ սկսաւ ֆնջոյքի բաժինը: Մա– նաճիղի ժրաջան անդամները չուտով ծուեցան սպասարկութեան եւ սեղաննե– րը ճոխացան համիչքներով ու ազանդեր– ներով:

Դարձեալ եղան մեներգներ ու արտա – սանութիւններ, որոնցմէ յիշենք Տիկին Կարապետեան (երգ), Օր. Արսինէ Կա– րապետեան (արտասանութիւն): Պարեցին Մարսէյլէն Հրաչեան եղբայրները: Բո– լորն ալ գնահատուեցան: Երիտասարդ – ներ սկսան իրենց չուրջպարերով, «Ես– եակ»ի մը նուագին կշռոյթով, ստեղծել խանդավառութիւն:

Ֆնջոյքը տեւեց մինչեւ գիշերուան 11ը, եւ ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ ու հայ – րենի յիշատակներով տոգորուած:

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նա– խագահութիւնը Յունիս 7ին քննութեան առած է քաղաքներու ջրամատակարար– ման հարցը, որ հրատապ խնդիրը է դար– ձած: Նախագահութիւնը հաստատած է, որ վերջին տարիներուն որոշ չափով բա– րելաւուած է Հանրապետութեան քաղաք– ներու ջրամատակարարումի դործը:

Այսպէս, 1966–1971ի տարիներուն կա– ռուցուած են Գառնի – Երեւան, Կապոյտ Լիճ – Երեւան, Կաթնաղբիւր – Մայա – կովսկի – Երեւան, Ղազանչի – Լենինա– կան, Աբովեանի, Զարենցաւանի, Էջ – միածինի ջրատարները: Զգալի չափով աւելցած է խմելու ջուրի քանակը Կիրո– վական, Լուսակերտ, Դիլիջան, Մար – տունի եւ այլ քաղաքներու ու շրջանային կեդրոններու մէջ:

Միւս կողմէ, սակայն, հակառակ այն իրողութեան, որ նկատելի յառկացում– ներու ծրագիրները աւելիով իսկ պոր – ծադրուած են, հիմնական թերութիւն – ներ կան ջրամատակարարումին մէջ:

Ջրամատակարարումի ծառայող կա – ռոյցները անբաւարար են, որու հետե – ւանքով անձ գլուխ օրական 280 լիթր տրամադրելի ջուր կայ, երբ այդ միջինը պէտք է ըլլայ 350 լիթր, իսկ կարգ մը քաղաքներու մէջ տրամադրելի ջուրը շատ աւելի նուազ է: Այսպէս՝ Սարատաի մէջ միջինը 67 լիթր է, Ղափան՝ 97, Ի– ջեւան՝ 101, Սպիտակ՝ 110, Սեւան՝ 130, Քաջարան՝ 140, Աշտարակ՝ 165, Կիրո– վական՝ 182, Երեւան՝ 230 լիթր: Եթէ նկատի առնուին առողջապահական–թեք– նիք սարքերու, կեդրոնական ջեռուցում– ներու եւ տաք ջուրի մատակարարումի ցանցերուն թերի վիճակը, որու հետե – ւանքով ջուրի կորուստ կ'արձանագրուի մեծ չափով, օգտագործուած ջուրի քա– նակը փաստօրէն աւելի քիչ է, անձ գլու– խի միջին հաշուով:

Խմելու ջուրին կարեւոր մասը կ'օգտա– գործուի արդիւնաբերութեան մէջ: Երե– ւանի մէջ ան կը հասնի քաղաք մտնող խմելու ջուրին մօտ 35 տոկոսին, Լենի– նականի եւ Կիրովականի մէջ՝ 30 տոկո– սի, Ալաւերդի՝ 36,8, Ղափան՝ 60, իսկ միւս քաղաքներու մէջ կը տարուբերի 20–40 տոկոսի միջեւ:

Հաշիւ եղած է, որ եթէ Երեւան քա– ղաքի արդիւնաբերական ձեռնարկու – թիւնները օգտուին բաց ջրաւազաններու եւ ստորերկրեայ աղբիւրներու ջուրերէն, վայրկեանի հաշուով 650–700 լիթր ջուր խնայողութիւն կ'արձանագրուի:

Խմելու ջուրի ղգալի կորուստ կայ նաեւ այն պատճառով, որ ջրամատակարար – ման ցանցերը լաւ վիճակի մէջ չեն գըտ– նուիր: Միայն Երեւանի մէջ կատարուած ստուգումները ցոյց տուած են, որ բնա– կարանները առողջապահական հան – գոյցներու եւ ծորակներու ոչ լաւ վի – ճակին հետեւանքով ջուրի կորուստը կը հասնի 450–500 լիթրի վայրկեանը, իսկ բազմայարկ շէնքերու չեռուցումի եւ տաք ջուրի մատակարարումի կորուստները կը հասնին 500–600 լիթր վայրկեանը: Մեծ են նաեւ խմելու ջուրի կորուստ – ները ջրատարներու մէջ: Երեւանի ընդ– հանուր կորուստները, վառնումները եւ չոայլումները կը ներկայացնեն քաղաք մուտք գործող ջուրին մօտ 39 տոկոսը, որու հետեւանքով օրուան ընթացքին անձ գլուխ բաժին կ'ինկայ փաստօրէն 140–160 լիթր, այսինքն նախատեսուա – ծէն 2–2,5 անգամ պակաս: Նոյնն է պատկերը նաեւ Լենինականի, Կիրովա – կանի, Էջմիածնի, Աբովեանի, Հոկտեմ – բերեանի եւ միւս կաղաքներուն մէջ:

Նախագահութիւնը ժողովի ընթացքին հաստատած է նաեւ, որ խմելու ջուրի մեծ կորուստներ կ'արձանագրուին որով– հետեւ քաղաքներու օրուան ջուրը կար – գաւորող ջրամբարները անբաւարար են՝ 2էն մինչեւ 5 անգամ փոքր այժմու պահանջներուն բաղդատմամբ: Միւս կող– մէ զոհացուցիչ չեն քաղաքներու կանաչ տարածութիւնները ոռոգելու գործերը: Խմելու ջուրը կ'օգտագործուի:

Մեծ թերութիւններ կան նոյնպէս ջրա– մատակարարման ցանցերու հաստատման գործին մէջ: Շատ յաճախ կը նախա – գծուին ջրատարներ, առանց ուսումնա – սիրելու, անհրաժեշտ լրջութեամբ, ազ – բիւրներու պաշարները:

Որոշումներ տրուած են բարելաւելու համար ջրամատակարարման պատկերը Հայաստանի քաղաքներուն մէջ:

1972ԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԼԻ ԳԻՐՔԵՐ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադե– միան 1972ին լոյս պիտի ընծայէ Վ. Զա– լյեանի «Հայ փիլիսոփայութեան պատ – մութիւն» մենագրութիւնը, «Հայ ժողո– վրդի պատմութեան» Գ. եւ Ե. հատոր– ները, Հ. Մելքոնեանի «Օտար աղբիւր– ները Հայաստանի եւ Հայերի մասին» ու– սումնասիրութիւնը, Զ. Միրզոյեանի «Պարսկական դրականութեան պատմու – թեան ուրուագծեր» աշխատասիրութիւ – նը, որ կուտայ պարսկական դրական– թեան պատմութիւնը՝ մինչեւ մեր օրերը:

Նոյն հրատարակչականը լոյս պիտի ընծայէ «Հայ ժողովրդական հէքեաթ – ներ»ու է. հատորը, որ կ'ընդգրկէ Ար– ցախի եւ Սիւնիքի հէքեաթները, Կ. Մկրտչեանի եւ է. Խանզադեանի «Հնա – դիտական պեղումները Հայաստանում» Մեծամօրի նուիրուած աշխատասիրու– թիւնը, Կ. Ղաֆադարեանի «Երեւան, մշակնադարեան յուշարձանները եւ վիմա– կան արձանագրութիւնները» դիրքը, Հ. Զանփոլատեանի «Հայաստանի հնագի – տական յուշարձանները», Հ. Մարտի – րոսեանի «Հայաստանի նախնադարեան ժայռապրերը եւ նրանց ուրարտա – հայ – կական կրկնակները» աշխատութիւնները, ինչպէս նաեւ Ս. Աղաբաբեանի «Եղիշէ Զարենց» գործը:

Այս տարեշրջանի հրատարակելի դիր– քերն են նաեւ Կ. Դանիէլեանի «Հայ նարոդնիկա – գիւղացիական դրականու– թիւնը ԺԹ. դարում», «Ժամանակակից դրականութեան ժանրերը», Ա. Կարին – եանի «Ցովհ. Թումանեան, Ե. Չարենց», Ա. Գրիգորեանի «Գեղարուեստական ոճ եւ կառուցուածք» խմբակի մը կողմէ պատրաստուած «Ժամանակակից հայ պոէզիայի պատմութիւնն ու տեսութիւ– նը» հատորները, Ս. Շահիկեանի «Հայ նոր դրականութեան տարեգրութիւն» (1801–1850), Հր. Աճառեանի «Լիակատար քե– րականութիւն Հայոց լեզուի, համեմա – տութեամբ 562 լեզուների» աշխատասի– րութեան Է. հատորը, Վ. Առաքելեանի «Գրիգոր Նարեկացու լեզուն ու ոճը» դիրքը, Սիրարփի Տէր–Ներսէսեանի «Ար– ուեստագիտական հետազօտութիւններու» Ա. հատորը, որ նուիրուած է հին մի– ջնադարու պատկերագրութեան եւ ման – րանկարչութեան, ինչպէս նաեւ Աղթա – մարի:

Երեւանի համալսարանի հրատարակ – չութիւնը լոյս պիտի ընծայէ — «Հայ ժողովրդի պատմութիւն», հին շրջանէն մինչեւ մեր օրերը, «Հայ մշակոյթի նշա– նաւոր դործիչներ»՝ երեք հատորով: Մեսրոպ Մաշտոցէ մինչեւ ԺԸ. դար 60 անուանի դործիչներ պիտի ներկայացուին այս երեք հատորներու մէջ: Ղ. Այվա– զեանի «Զէնոբ Գլակը եւ նրա Ասորեցի – ների պատմութիւնը», Ա. Բաբայեանի «Գորկին հայ դրականութեան մէջ», Ա. Ղանալանեանի «Դրուագներ հայ բանա– պետութեան պատմութիւն»ը:

1972ին լոյս կը տեսնեն նոյնպէս Յ. Մանանդեանի «Տիգրան Բ. եւ Հռոմը», Ա. Մեյէի «Հայագիտական աշխատու – թիւնների ժողովածուն», Ա. Շարուր – եանի «Պետրոս Դուրեան» մենագրու – թիւնը, Հր. Աճառեանի «Հայերէն ար– մատական բառարանի» Բ. հատորը, Էդ. Զրբաչեանի « Գրականութեան տեսու – թիւն » դիրքը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

× Արփի – Սեւան Ջրատարի կառուց – ման աշխատանքները դանդաղած են Ապ– րիլ եւ Մայիս ամիսներուն, որու պատ– ճառով թերակատարուած են ծրագիր – ները ղգալի չափով: Այդ երկու ամիս – ներուն փորուած է միայն 740 մեթր փա– պուղի, իսկ երեսապատուած է 1·108 մեթր միայն: Ցունիս մկկին Ջրատարին երկարութիւնը 37·389 մեթր եղած է: Ջրատարի ամբարտակին կառուցման աշ– խատանքներն եւս դանդաղ ընթացած են:

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

— Ձեր հանդիսաը ոչ մի կերպ չի խօսվիր, ապահով եղէք:

— Հապա սա գրուա՞ծները:

— Դա ոչինչ, ընտրական պայքարներու մէջոցին այդպէս յարձակումներ կ'ըլլան իրարու դէմ, մենք ալ կարող ենք մի ուրիշ թերթի մէջ յարձակիլ մեր հակա– ռակորդներուն վրայ:

— Գոնէ այդ բանը ըրէք:

— Ի հարկէ պիտի ընենք, միայն թէ սաոը համար գրամ հարկաւոր է, մեր հակառակորդները ըրենց գլուխը ունին Մարպար էֆէնտիի պէս մարդ մը, որ գրամը չի խնայեր, մինչդեռ մենք մեր սեփական ուժերով կը կռուինք...

Պօղոս էֆէնտի դգաց, թէ խօսակցու – թիւնը ինչ ուղղութեան մէջ մտած էր եւ ուր պիտի յանդէր: Ուզեց կարճ կապել եւ ճամբու դնել երկու այցելուները:

Բայց յանկարծ ուրիշ գաղափար մը յղացաւ, վրէժխնդրական խորհուրդ մը:

«Հանրային Կարծիք»ի գրածը ծանր– պէս վիրաւորած էր իր անձնաւորութիւ– նը, թերեւս Սուսերեանցի ձեռքով կրնար գտմանել գայն, ի փոխարէն նիւթական փոքրիկ գոհողութեան:

— Քանի՞ով կը գրուի այդ տեսակ յօդ– ուած մը, հարցուց երկու այցելուներուն:

— Քանի մը ոսկիով կ'ըլլայ, պա – տասխանեց Սուսերեանց:

— Առէք ձեղի հինդ ոսկի:

Սուսերեանց կրկնել չտուաւ: Դրամը գրպանեց եւ ըսաւ.

— Հիմա ամէն բան կարգադրուեցաւ:

— Ուրեմն գացէք եւ ըրէք ինչ որ հար– կաւոր է:

Եւ հրաժեշտ առնելով՝ մեկնեցան գո– վէն:

— Գնանք «Արշալոյս»ի խմբագրատու– նը, ըսաւ Սուսերեանց, երբ փողոց ելան:

— Երթանք, պատասխանեց Թորգոմ:

Խմբագրատան մէջ համակրական ըն– դունելութիւն մը գտան, մանաւանդ երբ հասկցուցին, թէ վճարումի փոխարէն բան մը գրել տալու եկած են:

Երիտասարդ խմբագիր մը, որ Ֆ. Թա– գի իրագարձութիւններուն տեղեակ կը թուէր, խոստացաւ պէտք եղածը գրել:

Սուսերեանց թէեւ ուզեց որ ինք իր ձեռքով չարադրէ գրութիւնը, բայց այս առաջարկը մերժուեցաւ:

— Մենք յօդուած պիտի չդրենք, այլ ազդային լուրերու մէջ փոքրիկ ծանու – թութիւն մը միայն պիտի տանք, դիտել տուաւ խմբագիրը:

— Բայց կ'ուզենք որ ջախջախիչ բան մը ըլլայ:

— Ինչ որ բերանացի յայտնեցիք՝ ա– մէնքն ալ պիտի գրենք:

— Բայց խիստ ոճով մը...

— Ապահով եղէք այդ մասին:

Խմբագիրը անկեղծօրէն կը խօսէր: Աւրդարեւ յաջորդ օր «Արշալոյս»ի մէջ հետեւեալ գրուածքը կ'երեւար.

«Այս Կիրակի Ֆ. Թաղին մէջ տեղի կ'ունենայ տեղւոյն Թաղական Խորհուր– դի ընտրութիւնը: Թաղեցիները ուրիշ անգամներէն աւելի ուշադրութիւն մը ցոյց կուտան այս ընտրութեան առթիւ եւ երկու որոշ հոսանքներ կը չանան ի– րենց թեկնածուներուն ընտրութիւնը յա– ջողցնել:

«Մեր քաղած տեղեկութիւններուն հա– մեմատ՝ Թաղեցիներուն մեծամասնու – թիւնը կը փափաքի վերընտրել հրա – ժարեալ Թաղական Խորհուրդի առենա – պետ Պօղոս էֆէնտի Ծորակեանը, որ իր խիստ օգտակար պաշտօնավարութեամբը ամբողջ Թաղեցիներուն համակրանքը շահած է: Հակառակորդ կողմը սոյն ընտրութիւնը անյաջողութեան մատնելու համար լուր տարածած է թէ՝ Պօղոս էֆէնտի հեռացած է Ֆ. Թաղէն եւ իր բնակութիւնը ուրիշ տեղ հաստատած, բայց մենք հաւատալ պղրիւրէ խմացանք, որ Պօղոս էֆէնտի պարզապէս օգափո – խութեան գացած է Վոսփորի գիւղերէն մին եւ մօտերս պիտի վերադառնայ իր Թաղը: Այս տեսակ մեքենայութիւնները անշուշտ անազդեցիկ պիտի մնան»:

«Արշալոյս»ի այս տողերը իրենց ազ– դեցութիւնը գործեցին: Մարզար էֆէն– տի իսկոյն իր մօտ կանչեց Նշանիկը եւ ուղղակի պատասխան մը դրել տուաւ «Արշալոյս»ի գրածին: Պօղոս էֆէնտի նոյնպէս անուղղակի պատասխան մը դրել տուաւ «Արշալոյս»ի մէջ՝ Մարզար է – ֆէնտիի դրել տուածին եւ այսպէս չա– րունակուեցաւ մինչեւ առտու, ընտրու– թեան օրը:

Այս ընդդիմամարտ գրուածները մէկ կողմէ Թաղին մէջ ոգեւորութիւնը եւ եռուզեռը իր ծայրագոյն աստիճանին հասցուցած էին:

Ընկերը Սուսերեանց չաբաթէ մը ի վեր այնքան խօսած՝ այնքան պոռացած էր, որ կիրակի առտու ձայնը մարած էր եւ կոկորդը բորբոքած:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

Պ. Աատիկ Դատաւորեան, Պ. Ժան Դատաւորեան և զաւակները Միշէլ և Լիսիա, այրի Տիկին Կարօ Տէր-Կարապետեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Արտաչէս Դատաւորեան, Տէր եւ Տիկին Մաքս Տըժան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան եւ աղջիկը, Պ. Զարեհ Սէֆէեան, Տէր եւ Տիկին Օգսէն Հարբուքեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Սէմէրճեան, այրի Տիկին Վիքթորիա Թաշմանեան եւ զաւակները, Պ. Զաւէն, ինչպէս նաեւ Թէօլէօլեան, Մարկոսեան, Քալջարենց, Խայեան, Ձրկայեան եւ Հավլուճեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր, մօրաքրոջ, մեծ-մօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱԱՏԻԿ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆԻ

(ծնեալ Տիրուհի Տէր-Կարապետեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 18ին, 72 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի Յունիս 22 ժամը 14·15ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Պաթինեոլի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

ՅԱՒԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Պ. Աատիկ Դատաւորեանի ինչպէս նաեւ համայն Դատաւորեան ընտանիքներուն եւ Տէր եւ Տիկին Օ. Հարբուքեանի:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սահեան Սրապեանի յիշատակին կՀՄՄ Հայրենակցական Միութիւնը՝ խոր ցաւակցութիւն կը յայտնէ անոր ընտանեկան պարագաներուն, եւ այս առթիւ իր հայրենակիցը՝ Վահրամ Յ. Անդրէասեան 10 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Սիմոն Շիշմանեանի հոգեհանգիստ՝ այրի Տիկին Սիրուհի Շիշմանեան 100, Տիկին Զարուհեան 20, Տէր եւ Տիկին Յ. Աբրահամեան 30, Տէր եւ Տիկին Տ. Աբրահամեան 20, Տիկին Եաղմուրեան 30:

Տիրատուր Տիրատուրեանի հոգեհան. դիսա. Տէր եւ Տիկին Տօրումեան եւ զաւակները 20, Տէր եւ Տիկին Նաճարեան Ա. 10, Տիկին Զուզասըզեան 20, Տիկին Եղեկելեան 20:

Սոֆի Ոսկեանի հոգեհանգիստ. Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ոսկեան 50, Տէր եւ Տիկին Գ. Խոսրովեան 50, Տէր եւ Տիկին Վարժապետեան 30, Տէր եւ Տիկին Ե. Տօրումեան եւ զաւակները 20, Տիկին Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Փ. Կիրակոսեան 10ական:

Նշան Մառանեանի հոգեհանգիստ. Տիկին Մառանեան 50, Տիկին Պէրպէրեան 10, Օր. Արզումանեան 20:

Ս. Ժամկոչեանի հոգեհանգիստ. Ժամկոչեան ընտանիք 50, Տիկին Ժամկոչեան 10 Ֆրանք:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի կրնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիզիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ:

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ:

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս:

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի կիրակին):

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պատուոյ անդամակցութեան համար

Պր. Մելանթոն Աբրահամեան (Անվերս), 110, Պր. Հայկ Աբրահամեան (Անվերս) 110, Պր. Արա Աբրահամեան (Անվերս) 110, Պր. Հ. Պ. (Անվերս) 110, Պր. Յովհաննէս Կիրակոսեան (Փիւժէ) 100:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն.

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ.

— Ժամը 13ին հացկերոյթ.

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն:

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ամավերջի ճաշին, բարեհաճին տեղեկացնել Տեսչութեան. Հեռաձայն 027-18-28:

Ճաշադին 25 ֆրանք:

Տեղերը վերապահել մինչեւ Յունիս 22

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խումբի կողմէ Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը

Chemin de la Boulinarde

26 - Beaumont-les-Valence

Ճոխ պիւֆէ հայկական առատ կերուխումի հաճելի անակնկալներ, մասնակցութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ճէյրան» պարախումբին

Անձրեւի պարագային՝ Ահարոնեան ա-կումբին մէջ՝ 26, Ռիւ Պուֆիէ:

Օրուան երթուղարձը ապահովուած է ժամը 14էն մինչեւ 16, Ահարոնեան ա-կումբին առջեւէն:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Արձանագրութիւնները փակուած են Յուլիսի եւ Օգոստոսի համար:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, կիրակի, ժամը 15-22 դպրոցի պարտէզին եւ նորակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ. ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոց.— Էկլիզ որ փանթէնէն առնել 147 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Ռէնոի - Փավիյոն:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Դպրոցասէրի սրահի կահաւորման

Օր. Գոհարիկ Գէորգեանի նախաձեռնութեամբ Դպրոցասէրի Օշական խումբի կազմակերպած վաճառքէն 6000 Ֆր.: Տէր եւ Տիկին Տօրք Տէր-Յակոբեան, իրենց զաւակներուն՝ Էրիքի եւ Իպսպէլի անունով 2500 Ֆր., բեմի վարպետներին համար: Տիկին Հայկուհի Տամլամեան 1000 Ֆր., Պր. Գ. Թոլմասեան (Լիոն) 500 Ֆր., Մէն 250, Հ. Մուրատեան ընտանիք եւ Տիկին Պարսըրօ 100ական, Օր. Ամյա Պետրոսեան 50, վարժարանի նախկին սանուհիներէն 20 տոլար:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Պր. Վահէ Զիլինկիրեան 1000 Ֆր.: Պր. Սահեան Տամլամեան 500, Պր. Ժորժ Մարտիկեան եւ Տէր եւ Տիկին Գալուստ քաջօղլի 250ական, Իշղալացեան ընտանիք 100 ողջագեալ Ազամ Պաամաճեանի յիշատակին, Պր. Մարք Բամպուքճեան 100 Ֆր. իր քրոջ՝ ողբ. Ն. Գալիճաքճեանի յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Վահէ Շահինեան 50 Ֆր. իրենց մօրը յիշատակին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ, ԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԼՔ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 20·45ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, թաղապետարանի սրահին մէջ:

Մանրակցութեամբ տեղւոյն բոլոր միութիւններուն եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Արտասանութիւն, երգ, պար՝ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

« ԷՐԵՒՈՒՆԻ »

Հայախօս ժապաւէնի ցուցադրութիւնը Յայտագիրը երկար ըլլալուն, հանդէսը կը սկսի որոշեալ ժամուն:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ժողովը յետաձգուած է:

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԴԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՅԻ անդամական ժողովը այս կիրակի Յունիս 25, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Պր. Ազատին սրբոջմանին վերնայարկը (4, Ռիւ տը լա Տէֆանս), Իսկ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Ուրբաթ (Յունիս 23) ժամը 20·30ին Տիկին Հ. Թորոսեանի տունը, 88 Ռիւ Մարսէլ Պոնէ, Քաշան: Կարեւոր օրակարգ պարահանդէսի շուրջ:

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ - Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը 25 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, հայրենակից Ռուբէն Նաճարեանի բնակարանը: Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է:

×

ՄԱՐՍԷՅԻ Համախմբերդական Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 24, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի 1972-73 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանը կը դործադրէ ֆրանսական երկրորդական վարժարաններու ծրագիրը տալով նոյնպէս իր սանուհիներուն հայերէն դասախարակութիւն:

Դիմել վարժարանի անօբէնութեան ամէն օր.

1, Bld. du Nord — 93 - Le Raincy

Հեռաձայն 927-01-72

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ-Թրուվիլ:

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թաղէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74:

Երթուղարձ 25 Ֆր. — կէս դին 10 տարեկանէն վար երախաներու համար:

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին: Կը խնդրուի ճըշդապահ ըլլալ:

Հ. Յ. Դ.

Լիոն.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻՆ

Կիրակի 25 Յունիս ժամը 15ին, քաղաքապետութեան Շարլ-Միշէլ սրահին մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ներկայացում, երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըզճեանի:

Կը խօսի Միհրան Մալեան:

Մուտքը 5 Ֆրանք: Ապահովեցէք ձեր տոմսերը: Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Պանեէօ, եւ օթոպիւս Փորթ տ'Օռլէանէն 197 Արէ - Պանեէօ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է Սէնթ-Անթուանի չրջանէն, Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ միջոցաւ.—

Յ. Կորտեան, Ա. Տուտուեան, Խ. Ճիպելեան, Ա. Կարապետեան, Ս. Քէօշկեան, Բ. Խամպուրեան 30ական, Ա. Գաբրիէլեան, Խ. Գաբրիէլեան 25ական, Ա. Ճիկամեան, Ա. Կէչիճեան, Յ. Յովհաննէսեան, Ա. Թերզեան, Մ. Նալպանտեան, Մ. Քէչիչեան, Վ. Յակոբեան, Յ. Թահմիզեան, Մ. Անտրիկեան, Կ. Մոսուքեան, Ե. Զէօրթիւքեան, Ֆ. Զէօրթիւքեան, Հ. Թուլպաղեան, Մ. Մանուկեան, Փ. Մարմանեան, Լ. Օհանեան, Գ. Զապալոզեան, Ս. Վահանեան, Ե. Մարկոսեան, Օ. Զէօրթիւքեան, Ս. Յովսէփեան, Ղ. Ասատիկեան, Յ. Կէչիճեան, Պ. Մարբեան, Վ. Եաղըճեան 20ական:

(Շար.)

ԲԱՑՕՒՄ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԾՈՎԱՁԵՐԵՑՅ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՑԱՆԻՆ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6-14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10-12

ՄԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

24-25 Յունիս Լիւքսանպուրկ եւ Փերմանիա պատյա գեղեցիկ չոգենաւով մը Մօսէլ գետին վրայ երկու օր, պանդոկ, ճաշ եւ պատյոր ամէնը մէջը 139 Ֆր.:

×

14-15-16 Յուլիս Զուիցերիա Նէօշաթէլ գետափի քաղաք մը լիճին վրայ. չատ մը տեսարժէք տեղեր պիտի այցելէք. երեք օր պանդոկ, ճաշ, եւայլն:

Գինն՝ 195 Ֆր. ամէն ծախքերը մէջը:

×

2էն 20 Օգոստոս, օդափոխութիւն Աւստրիա - Սան Եոհան եւ Փոնկաօ, հրապուրիչ երկիր մը օդասուն 600 մեթր բարձր. չատ մը տեսարժան վայրեր:

750 Ֆր.:

Ամէն մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուին Պր. Ճէդիրեանի կողմէ՝

RELATIONS TOURISTIQUES
EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901

ԷՏ. ՃԷԶԻՐԵԱՆ
Ընդհ. Պատուիրակ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ ՄԷԿԷՆ 30

Domaine des Mines de VAGNAS (07) par Vallon Pont d'Arc

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը իր տարեկան բանակումը կը կազմակերպէ այս տարի Վակնաս

Պայմանները.— Մէկ ամիս՝ 600 Ֆր., 14 օրէն աւելի, օրական 26 Ֆր. 7 օրէն 14 օր՝ 29 Ֆր. 7էն պակաս՝ 32 Ֆր.

Արձանագրութիւնները՝ Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ իրիկունները ժամը 18էն 20 եւ Շաբաթ օրերը՝ 16էն 20: Ճամբորդութիւնը՝ օթոքառով Փարիզէն:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
22
ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI
22 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·446

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.446

«ԱՍԱՆԿ ՄԷԿԸ ԱՇԽԱՐՀ ԵԿԱԾ Է...»

—o—

Սրահոյզ պատանին՝ որ լճակի ալիքներուն չափ խակ ունէր ճակտին եռեւ եւ անչէջ հրվնտով մը կը մրկէր, պիտակ էր իր սեւ ճակատագրին:

Իր թոքերը բզկտող մանրէն՝ որքան յուսահատ նո՛յնքան եւ ինքնահաւատ արձուցած էր դինք, իրեն տրուած քիչ ժամանակի մը մէջ չատ ապրելու, նուաճելու համար «կեանք» կոչուող երեւոյթի բոլոր սուզումներն ու փոթորկումները:

Անկասկած, ի բնէ կոչուած էր մեծութեան: Տասներեքէն քսան տարիքի սահմաններուն մէջ իրագործած իր որակը վկայութիւնն է կեանքի մը՝ որ կանխահասութեան բնական ու պիտական իրողութեամբ միայն կը բացատրուի: Սակայն, այն գիտակցութիւնը թէ պիտի չապրի, յաւելեա՛լ իր դերը ունեցած է հայ գրականութեան կտակուած վաստակին լիարժէք հարազատութեան՝ «իրաւութեան վրայ:

Մահուան աչքերուն նայելով հանդերձ, Դուրեան իր կեանքի ողբերգութիւնը կերտած է վերածել ապրելու ծարաւին յաղթերգութեան:

Հաւատացած է, դէպի հիւծում ու չքնում իր ճամբուն վրայ, թէ քանամեայ ժամ մը պարտութիւնը պիտի չընէր կեանքը՝ դոր ապրեցաւ. այլ «հիւանդ»ին յաղթանակը՝ մահուան վրայ:

Ահա նաեւ թէ ինչո՛ւ, պարագայական խօսք մը պէտք չէ նկատել իր հետեւեալ արտայայտութիւնը՝ բարեկամներէն մէկուն.

— «Թէեւ շատ պիտի չապրիմ, բայց ըսել պիտի տամ որ ասանկ մէկը աշխարհ եկած է»...

Հոգեվերլուծական լոյսի տակ, բարդոյթի մը ժայթքն է այս պոռթկումը, իր ապրելու տենչին եւ չկարենալ ապրելու ճակատագրին բախումովը ըմբռնելի: Տեսակ մը մարտահրաւէր՝ իրեն կեանք պարտող Մահուան դէմ: Պայքա՛ր, որուն դաշտան դրուագներն են իր քերթուածները՝ մակընթացութեան եւ տեղատուութեան այնքա՛ն բնորոշիչ արտայայտութիւններով:

Քիչ անուններ կարելի է դնել միջազային քերթողութեան մէջ, տասնիններորդ դարու կէսէն մինչեւ եօթանասունական թուականները, որոնք իրեն չափ կրցած ըլլան ապրումին զօրութիւնը փոխանցել բառին, — արեան ճիչը սեղմել անոնց մէջ, որուն ցաւն ու կծկումները բերել վերապրումի ու հոգիին կռիւը պահերացնել անկեղծութեամբ մը՝ որ արիքին, դինք խմորող բնութեան ու իր ներաշխարհը փոթորկող կեանքի խաղերուն անհատական անդրադարձը հաղորդած ըլլայ մարդկային վկայութիւն – ներու կշռին, առով ալ քանդելով ժամանակաւորութեան սահմանները:

Մահուան իր հարիւրամեակին առիթով հրատարակուած ոգեկոչական եւ վերլուծական գրութիւններու մէջ, քերթո – ղին մեծութեան հաստատումներն են, արդարեւ, հին թէ նոր գրողներու սա պահերացումները.

«Կրակով մկրտուած քերթողը», «մեր քնարերգութեան Վահագնը», «անվչրելի հիւլէն», «լուսէ գրչով պատանին», «եռեւոյթ մը, հիւսիսացոյց մը՝ արեւմտահայ բանաստեղծութեան մէջ», «Հայոց Շո – փէն», «մանուկ մարգարէ», «հայ քեր – թողութեան Զուարթնոց»...

Չէ մնացած աւելի խօսուն վերագիրը, որպէսզի գործածէինք այս առթիւ եւ բաւարարութիւնը զգայինք ենթագրելու՝ թէ ուրիշներու բնորոշումին վրայ բան մը կ'աւելցնենք:

Դարձեալ ի՛նքն է, վաղամեռիկը, որ նախնականութիւն բուրող իր տողովը պիտի ըսէ.

— «Ասանկ մէկը աշխարհ եկած է»...

Իր գործին, կեանքին ու յատկապէս քերթողական վաստակին մասին վկայութիւններ լոյս տեսան ամէն կողմ:

Կը բաւականանանք հետեւեալով յիշելով կէտ մը, որ հաւանօրէն չհետաքրքրած ըլլայ ուրիշներու կողմէ, անհրաժեշտ չափով:

Դուրեան, իբրեւ անձ թէ գործ, տասներիններորդ դարու Պոլսոյ Հայութեան բարձրագոյն որակը յատկանշող անունն է: Մարդու եւ Հայու իր ստորոգելիները որքան ալ հատարակաց բնոյթ ունեցած ըլլան՝ Պոլսահայու եւ Արեւմտահայու իր մտածողութիւնները տրամադրութիւնները տիրական կշիռը կը կազմեն այն որակին, որ իր քերթողութիւնն է:

Կը պատկանէր չարքին այն քանի մը տիրական անուններու (Մեծարենց, Զարիֆեան), որոնց մտաւոր ու հոգեկան աշխարհի կազմութեան մէջ հիմնական դեր ունեցան պոլսական բնութիւնը, — աշխարհագրական եւ կլիմայական առումով, — ինչպէս նաեւ պոլսահայ ընտանեկան ու ընկերային կեանքը (ազգային ու հանրային առումով, բարքերով):

Սէ՛րն ալ տարբեր կը հատուննար այդ քաղաքի պարտէզներուն մէջ, բլուրներուն վրայ, թաւուտքներուն եռեւ, լուսնա – լոյսին...

Խորհուրդ կար քիչ մը ամէն բանի մէջ: Տենչ ու կրակ՝ հոգիներու խորը:

Զենք ծանրանար տարբեր մանաւանդ – րութեան մը վրայ, որ իր հիւանդութիւնն էր, — հիւծախտը՝ հոգեխոտորանական այս կարեւոր ազդակը, որ յիշատակուած երեք անուններու ալ գործին գոյն, պատկեր, երաժշտութիւն ու խորք տուաւ: Սակայն կ'ընդգծենք դերը շրջապատին՝ որ դարձեալ պոլսահայ – արեւմտահայ մտաւորականութիւնն էր այս պարագային, իր առաւելագոյն ներչնչող ու երբեմն նաեւ ցնցող դիծերով:

Ապրիլ Սկիւտարի, Պաղլար Պաչըի, Զամլըճայի, Կղզիներու, Թոփդարուի եռ առհասարակ վոսփորեան կամ լեռնային զօտիներու մէջ, յատկապէս տասնըիններորդ դարու Պոլսահայութեան մթնոլորտով, ամէն բանէ առաջ կ'ենթագրէ տարի, զգայնութեան, խորացումի եւ ազնիւ ապրումի ծարաւ մը, — մեկնակէտ՝ ըստեղծագործ երկունքի:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ

—o—

Ֆրանսայի տուած որոշումը՝ հիւլէական ռումբի պայթումի փորձ կատարելու Հայիթիի մօտերը, Խաղաղականի մէջ, բաղդի չարժում մը ստեղծած է Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի եւ Հարաւ. Ամերիկայի կարգ մը երկիրներու մէջ, յատկապէս Փերու:

Հարաւ. Ամերիկեան երկիրները համատեղ բողոքագիր մը ներկայացուցին Աչխա – տանքի Միջազգային Խորհրդաժողովին, որ ներկայիս կը դումարուի Ժընեւի մէջ: Ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչը առանձին ղանուած է Խորհրդաժողովին, երբ փորձի դատապարտութեան հակառակ քուէարկած է, առարկելով թէ նման խորհրդաժողովի մը մէջ այս բնոյթի հարց չի կրնար քննուիլ: Աւելցնենք, որ Ֆրանսայի աչխատաւոր – ներու պատասխանատուութիւնը քաչախարհած է այն բանաձեւը, որով կոչ կ'ուղղուի բոլոր երկիրներուն, հիւլէական փորձեր չկատարել:

Միւս կողմէ, Ժընեւի ազգային խորհրդաժողովը, որ երկու ամսուան դադարէ մը ետք կը սկսի իր աչխատանքները առջի օր, բողոքագիրը մը ստացաւ երեք երկիրներու ստորագրութեամբ: Փերու, Նոր Զելանտա եւ Աւստրալիա անդրագանալէ ետք Մոսկուայի համաձայնագրին, որով կ'արգիլուի հիւլէական ռումբերու փորձ կատարել մթնոլորտի մէջ (Ֆրանսա չէ ստորագրած զայն) կը դգուչացնեն Ֆրանսան իր տուած որոչումին համար եւ կը չեչտեն, թէ Ֆրանսա «ամբողջ պատասխանատուութիւնը» պէտք է ստանձնէ, եթէ չամաոի պայթեցնել հիւլէական ռումբ մը: Փերու նոյնիսկ աւելի առաջ կ'երթայ չեչտելով, թէ սակիկա «կը հակասէ աչխարհի խաղաղութեան չահերուն»:

Խորհրդային պատասխանատուութեան պետը՝ Ալեքսէյ Ռոչին կոմոնակի միջոցով արտայայտեց իր տեսակէտը, չեչտելով, թէ «Խորհ. Միութիւն մեծ կարեւորութիւն կուտայ հիւլէական փորձերու դադրեցման ուղղութեամբ բոլոր երկիրներու կողմէ»:

Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի մէջ բողոքի բնոյթ ունեցող արարքներ ալ եղան Ֆրանսական հաստատութիւններու դէմ: Ուելինկթընի մէջ, Նոր Զելանտա անձանօթներ կրակ տուին Լը–Ֆրանսի գրասենեակին, Մելպուրնի մէջ, Աւստրալիա, երիտասարդներ փորձեցին գրաւել Ֆրանսական հիւպատոսարանը եւայլն: Աւստրալիական ընկերութիւն մըն ալ, որ մեծապէսմար ապսպրանք մը անպուցած էր Ֆրանսական ընկերութեան մը մօտ, իբրեւ բողոք չեղեալ նկատեց զայն:

Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարը՝ Շարփ «ցաւ» յայտնեց, որ Ֆրանսա հակառակ եղած բողոքներուն, դեռ մտադիր է չարունակելու իր փորձը:

Ֆրանսա իր հիւլէական ռումբի փորձը պիտի կատարէ այս օրերուն: Իչխանութիւնները լուռ կը մնան այս մասին:

Ծանօթ է որ Սեպտեմբերի մէջ ալ «Շրջապատի Համաժողովին մէջ», Նոր Զելանտական բանաձեւ մը քուէարկուած էր որ կը դատապարտէր Ֆրանսական ռումբին պայթումը: Այս առթիւ նախարար Տրպրէ չէչտած էր «Մեր ռումբը վտանգաւոր չէ», ինչ որ անչուչտ բաւական սրամիտ մեկնաբանութեանց դուռ բացած էր Ֆրանսայի մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿՐՆԱՅ ՅԵՏԱՋԳՈՒԻԼ

Օրէ օր աւելի հաւանական կը դառնայ որ Նախագահ Փոմպիտու չհրաւիրէ Տաւերու Վեհաժողովը, որ պիտի դումարուէր Հոկտեմբերին Փարիզ: Ծանօթ է թէ Ֆրանսա ոչ մէկին հետ համաձայն է, եւրոպական կառուցման չուրջ եւ Հոլանտայի թագուհիին այցելութիւնն ալ արդի տուաւ որ Ֆրանսա եւ Հոլանտա պարզեն իրենց տարակարծութիւնները:

Լաւատեղեակ չրջանակներու համաձայն, արդէն իսկ Փոմպիտու տեղեկացուցած է եւրոպայի մեծերուն որ Հոկտեմբերի ժողովը կը յետաձգէ ցնոր տնօրինութիւն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ փապուղին ինչպէս մկրը տած են այլեւս Վիէրզիի փապուղին, դեռ կը չարունակէ դիակներ տալ: Կը թուի թէ մեռեալներու թիւը հարիւրն ալ պիտի անցնի քանի ցարդ 92 դիակ երեւան հանուած է եւ չէ վերջացած: Ցուղարկաւորութեան առեն սրտաճմլիկ տեսարաններ պարզուած են զոհերու ընտանիքներու կողմէ:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը՝ Թիսքար տ'Էսթէն անուղղակի քննադատած է Անկախ Հանրապետականներու ընդհ. քարտուղար՝ Փոնիաթովսկիի յայտարարութիւնները չհչտելով թէ «որեւէ նախաձեռնութիւն որ աւելի բարդ պիտի դարձնէ մեծամասնութեան համախոհութիւնը այլեւս անպատեհ է»: Թիսքար տ'Էսթէն յայտնած է նաեւ թէ կը խօսի իբրեւ կուսակցութեան նախագահ և ոչ՝ նախարար:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Փրակայէն Փեչտա հասած է ուր չորս օրուան այցելութիւն մը կը կատարէ: Տիկին Ինտիրա Կանտիի այցելութեան առթիւ, չեխ կառավարութիւնը իր գոհունակութիւնը յայտնած է որ երկու երկիրներու բարեկամական եւ գործակցութեան յարաբերութիւնները կ'ամրապնդուին:

ՓԱՐԻԶԻ Պրոքա հիւանդանոցը որ կանանց հիւանդութեանց արդիական մեծ կեդրոնն է պիտի քանդուի, տեղ տալու համար մեծ անսամպլի մը: Հիւանդանոցի կնաբանութեան բաժնի ամբողջ անձնակազմը պիտի փոխադրուի Սալփէթրիէր, ուր սակայն ոչ մէկ բան նախատեսուած է պերճանք ընդունելու համար, բայց մասնագէտները չեն ուզեր որ աչխարհի մէկ համբաւ վայելող այդ բաժինը մեռնի: Ընդունուած էր որ Պրոքա «կնոջ պատան է», այնքան ամէն ինչ կանոնաւոր եւ լուրջ էր:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ նամակատուփերու մէջ վերջին օրերուն թռուցիկներ գետեղուած են անձանօթներու կողմէ, որոնք իրենք պերճանք «Քաղաքացիներու Կոմիտէ» կը կոչեն: Ատոնք կը հրաւիրեն Մոսկուացիները Լենինգրատի մէջ, որովհետեւ «հակակոմունիստական գործունէութիւն» ունեցած էր: Այս մեղադրանքը կը գործածուի իչխանութիւններու կողմէ բոլոր անոնց համար, որ հակակարծիք են իչխանութիւններու տեսակէտներուն:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ համալսարանին մէջ գործավար Տայեան անդրադառնալով արարեւելագիտութեան պայքարին, նկատել տուաւ, թէ այդ բախումը կրնայ չատ երկար տեւել, յորչափ Արաբները կը մերժեն ճանչնալ Իսրայէլի գոյութիւնը:

ԻՍՐԱՅԵԼԵԱՆ սահմանին մօտերը պաղեստինցի արձակագէտներ պաղպաքայով մնասեցին հանրակառքի մը՝ վիրաւորելով քանի մը ճամբորդ: Պաղեստինցիները լիբանանեան սահմանէն արձակած են իրենց ռումբը:

ՍԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ

—o—

Լ ր տ ե ս ա կ ա ն աշխարհը բարդ աշխարհ մըն է. բարդ՝ իր զործելակերպով, բարդ՝ իր հոգեբանութեամբ: Հոն պիտըի կը խաչաձեւուին վէհն ու ստորինը, հերոսն ու դաւաճանը: Հոն կան համակրելի եւ ասպետական դէմքեր, որոնք հիացում կը պատճառեն իրենց խոկ հակառակորդներուն, խոկ ուրիշներ, որոնք զզուանք կը պատճառեն իրենց խոկ կողմնակիցներուն:

Այս վերջիններէն է անկասկած Սեւ Հրեշտակը, բուն անունով՝ Գարմէն Մարի Մորի: Գարմէն ծնած էր 1906ին, Զուիցերիոյ գերմանական շրջանին մէջ: Ինչպէս շատ մը Զուիցերացիներ, ան տհաւն կերպով կը խօսէր Ֆրանսերէն: Ինչպէս իր շրջանի շատ մը աղզակից – ներըը, ան մօտէն ու համակրանքով կը հետեւէր Հիթլէրի վերելքին, որուն համար կը զգար անխոնտն հիացում մը: Անդամակցեցաւ իր երկրի նացիական կազմակերպութիւններուն եւ յարաբերու – թեան մէջ մտաւ Պերլինի պետական շրջանակներուն հետ, եւ աննչան ծառայութիւններ ըրաւ՝ տեղեկութիւններ դրկե – լով որոշ նիւթերու չուրջ: 1935ին արդէն ան զարձած էր գերմանական զործակալ: Գնաց Պերլին եւ հետեւեցաւ մասնաւոր դասընթացքներու:

1938ի սկիզբները, երբ ամբողջ Եւրոպան կ'ապրէր մօտալուտ պատերազմի մը մթնոլորտին մէջ, գաղտնի սպառարկութեան բարձրաստիճան սպաներէն մէկը պիտք կանչել տուաւ իր գրասենեակը:

— Գարմէն, սիրելի, — ըսաւ, — քեզի պիտի յանձնեմ շատ կարեւոր առաքելութիւն մը: Եթէ յաջողիս, մեծ ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլաս մեր հայրենիքին:

— Անկասկած՝ պիտի յաջողիմ, քեզի պէս ուսուցչի մը աշակերտուհին չի կըրնար ձախողիլ, ըսաւ կինը իր խորունկ ու զրգռիչ ձայնով:

— Եւ երբ վերադառնաս, կ'ամուսնանանք:

Երիտասարդ կնոջ դէմքը լուսաւորուեցաւ ուրախութեան ժպիտով մը:

— Վաղը, այս ժամուն կ'ըլլամ Փարիզ եւ կը սկսիմ գործել:

Գարմէն Մարի Մորի բարձրահասակ, դեղեցիկ եւ վայելուչ կին մըն էր, որ հակառակ իր 32 տարիքին, աւելի երիտասարդ կը թուէր: Մեկնեցաւ Փարիզ ու հաստատուեցաւ մայրաքաղաքի ամէնէն փարթամ պանդոկներէն մէկուն մէջ՝ Ժորժ Ե. պանդոկը, ուր կը յաճախէին բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, օտար դիւանագէտներ, սպաներ: Փարիզի դրամատուներէն մէկուն մէջ, իր անունով բացուած էր մեծագումար վարկ մը եւ Գարմէն կը ծախսէր անհաչիւ: Մանաւորաբար կը փնտռէր Ֆրանսայի բարձրաձրաստիճան պաշտօնեաներու բարեկամութիւնը, որովհետեւ կը հաւատար, որ ան ապագային ֆրանսական երկրորդ դրասենեակին: Գարմէն արդէն պատրաստուած մըներ մինչեւ 1940ի Ապրիլ ամիսը, երբ ներկայացաւ գինուորական տեսանին առջեւ: Ամբողջ Եւրոպան պատերազմի մէջ էր: Գարմէն իրը լրտեսուհի մահուան դատապարտուեցաւ եւ վերադարձաւ բանտ: Քանի մը շաբաթ ետք, արդէն, գերման բանակները կը մտնէին Փարիզ: Գարմէն փրկուած էր:

Ընդհանրապէս կեանքի ճոն չէր ներեր այն գործակալներուն, որոնք կը գործէին այդպիսի սխալ մը: Սակայն այս անգամ նկատի առնելով Գարմէնի յատկութիւնները, մտածեց, որ ան կրնար օգտակար ըլլալ ողջ մնալով: Գարմէն մայրենի լեզուին պէս կը խօսէր Ֆրանսերէն, անգլերէն եւ հոլանտերէն: Կեանքի պետը, Ռայնհարտ Հայտրիխ, անոր բացատրեց նոր առաքելութիւնը:

— Պիտի մեկնիս Պելժիա եւ Հոլանտա, իրրեւ ընդդիմադիր: Կը մտնես հականացիներու շրջանակներէն ներս եւ մեզի կը տեղեկացնես զաղտնի կազմակերպութիւններու զեկավարներուն անունները: Կը ներկայանաս իրրեւ Ֆրանսուհի մը, որ փախած է Փարիզէն: Պէտք եղած թուղթերը կը տանաս շուտով:

Այս առաքելութիւնը կը խօսէր Գարմէն Մարիի սրտին: Այս զեղեցիկ ու ճարպիկ կինը, լրտեսուհի մը չէր միայն, այլ տեսակ մը էզ զազան: Կը սիրէր իր ճանկերուն մէջ ունենալ անպաշտպան մարդիկ, զանոնք նեղը ձգել, վախ ազդել, յետոյ չարչարել ու ճղմել: Մարքի սը Սատի կատարեալ հետեւորդներէն էր: Իր զոհերը կը զատէր իզական սեռէն, երիտասարդուհիներ մասնաւորաբար:

Իր առաջին զոհը եղաւ 17 տարեկան պելժիացի աղջիկ մը, որուն եղբայրը սպանուած էր Գերմանացիներու կողմէ: Աղջիկը, իր եղբօրը վրէժը լուծելու համար, զաղտնի նամակներ կը տանէր զիմադրութեան կեդրոններէն մէկէն միւսը: Զերբակալուեցաւ իրիկուն մը, երբ զաղտնի նամակներ կը փոխադրէր զրպանին մէջ: Տարուեցաւ կեսթափոյի կեդրոնը եւ անհետացաւ հրապարակէն ընդմիշտ: Գարմէնի մատնած հայրենասէրներուն թիւը կարելի չէ ճշդել. միայն պիտենք, թէ ան կատարեց իրմէ պահանջուածէն շատ աւելին, սատիք համոյք մը զգալով ամէն անգամ, որ անոնցմէ մէկը կ'իյնար իր լարած թակարդին մէջ:

Այս յաջողութիւնները դառդութեամբ լեցուցին Գարմէն Մորիի սիրտը: Օր մը, ան վճռ ունեցաւ բարձրաստիճան սպայի մը հետ, որ դիտողութիւն ըրած էր: Կեսթափոյի շրջանակներու մէջ կատածներ արթնցան Գարմէնի հաւատարմութեան մասին եւ տեղեկութիւններ զրկուեցան Պերլինի կեդրոնը: Հայտրիխ ուշի ուշով ուսումնասիրեց Գարմէնի զործունէութիւնը, եւ չհաւատաց ամբաստանութիւններուն: Գարմէնը կանչել տուաւ իր զրասենեակը եւ անոր յանձնեց ուրիչ պաշտօն մը, ուր ան կրնար յաղթուիլ տալ իր սատիք բնազդներուն: Քաղաքական բանտարկեալի պիտակին տակ, Գարմէն զբաղուեցաւ Ռավէնսպրուքի կեդրոնացման կայանը, լրտեսելու համար կալանաւորները, որոնց մէջ կային կարեւոր անձնաւորութիւններ, ինչպէս՝ Ժընըվիէվ որ կօլ, որ զօրավարին զարմուհին էր:

Ռավէնսպրուք չարագուշակ անուն մըն է ոչ միայն իր խմաստով, այլեւ մանաւանդ հոն տեղի ունեցած վայրագութիւններուն համար: Ռավէնսպրուք կիներու յատուկ ճամբար մըն էր: 80 հազար կիներ հոն մեռան անօթութենէ, հիւանդութենէ, ծեծէ: Հինգ հազարը մահացան կապի սենեակներուն մէջ:

Գարմէն նշանակուեցաւ խմբապետուհի: Շուտով սարսափ ու զզուանք ապրեցաւ իր ընկերուհիներուն, որոնք կ'անդիտանային անոր ինքնութիւնը: Հոն էր, որ իրեն տրուեցաւ Սեւ Հրեշտակ մականունը: Ան կը զործակցէր բանտապահուհիներուն հետ, կը զործադրէր հրահանգները, կը չարչարէր, ոտնակոխ կ'ընէր վայրագ համոյքով մը: Օր մը, իրեն հրահանգ տրուեցաւ քսան ծեր բանտարկեալներ տանիլ դուրս: Խեղճերը պիտըին թէ մահուան կ'երթային: Սեւ Հրեշտակը բռնեց անոնց մազերէն ու մէկիկ մէկիկ դուրս քաշքշեց:

Ամբողջ չորս տարի, Գարմէն յագեցուց իր զազանային բնազդները: Ցաճախ սեռային հաճոյք կը զգար, երբ իր մարակի հարուածներուն տակ կ'արիւնէին կամ լացած խեղճերուն մարմինները:

1945ի սկիզբները, երբ ռուսական բանակները ազատագրեցին Ռավէնսպրուքը, բոլոր անձնակազմը փախաւ: Գարմէն անցաւ անգլիական զօտի, եւ ներկայացաւ կեղծ անցագրով, իրրեւ Ֆրանսացի հայրենասէր: Անգլիական իշխանութիւններուն առաջարկեց իր ծառայութիւնը: Անգլիացիները իրեն պաշտօն յանձնեցին մատնանշել արդելափակման կեդրոնին զերմանացի զահիճները:

Հինգ ամիս չարունակ, Գարմէն աշխատեցաւ անգլիական Ինթելիճընս Սըրվիսին համար: Յիշողութիւնը այնքան զօրաւոր էր, որ իր մեծաւորները պինք կը կոչէին ելեկտրոնիկ ուղեղը: Մէկիկ մէկիկ կուտար անունները, կը նկարագրէր զէմքը: Չվախցաւ նոյնիսկ Ռավէնսպրուքի անձնակազմին անդամները ձերբակալել տալէ:

Օր մը սակայն, մարդ որսալու կիրքը պատճառ զարձաւ իր կործանման: Անգլիական ոստիկանութեան պատկառոց ինքնաչարժի մը մէջ, երբ կ'անցնէր փոզոց մը, մայթին վրայ նշմարեց Ռավէնսպրուքի էս էս պահակ կիներէն մէկը: Գարմէն կեցնել տուաւ ինքնաչարժը ու վար նետուեցաւ: Հասաւ մայթին վրայ ու կնոջ առջեւ կենալով պոռաց.

— Պինց, Տորոթէ Պինց:

Տորոթէ կռչեցեալը, ապշահար, տեղը զամուած մնաց եւ հազիւ կրցաւ ըսել...

— Գարմէ՞ն, Գարմէ՞ն Մորի:

Տորոթէ Պինց անունը ծանօթ էր Անգլիացիներուն: Զերբակալեցին զայն ու ենթարկեցին խիստ հարցաքննութեան: Մանաւանդ ուզեցին հասկնալ, որ ան ինչպէս հազարաւոր կալանաւորուհիներ մէկէն ճանչցած էր Գարմէն Մորին: Պինց ստիպուեցաւ խոստովանիլ, յայտնեց մանաւանդ, որ Գարմէն Մորի նայի լրտես մը եղած էր եւ շատ վնասներ պատճառած էր դաշնակից բանակներուն: Ան կրցած էր հասկնալ Մաժինօ պիծին զաղտնիքները, մատնած էր ընդդիմադիր հայրենասէրներ եւ, կեդրոնացման կայաններուն մէկէն եղած էր անդութ դահիճ մը:

Գարմէն Մարի Մորի, կամ Սեւ Հրեշտակը ձերբակալուեցաւ ու դրկուեցաւ Ալթոնայի բանտը: Ան ամբաստանուած էր իրրեւ պատերազմական ոճրագործ:

1945 Դեկտեմբեր 3ին, ան ներկայացաւ պատերազմական ոճրագործները դատող տեսանին առջեւ, ուրիշ 15 ոճրագործներու միասին: Գարմէն կը մնար խրթին ու անտարբեր. բայց կամաց կամաց իր ոճիրները փաստուեցան ականատես վկաներուն եւ զոհերուն կողմէ, ան սկսաւ կորնչնել իր ինքնավստահութիւնը:

Ամբաստանեալներէն վեցը, որոնց կարգին՝ Գարմէն Մորի, մահուան դատապարտուեցան եւ Համպուրկէն տարուեցան Ալթոնայի բանտը, ուր պիտի զործադրուէին մահապատիժները:

Գարմէն սակայն ինքզինք պարտուած չէր համարեր: Որովհետեւ զուիցերացի էր, յարաբերութեան մէջ մտաւ իր ծննդավայրի ընդհ. հիւպատոսին հետ, որ

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Պայծառ խաղաղութիւնն արեւով եւ ուրախութեամբ փռուել էր այդու վրայ: Ոչ մարդիկ, ոչ նուագարանները, ոչ աղբիւրը, ոչ ծառերը, չէին արձակում ոչ մի խանգարող ձայն, ոչ մի բարձր հընչիւն: Յաւիտենական խաղաղութեամբ նեռուել էր հավուղ-ախպուրի արծաթէ անշարժ կամարը՝ խողովակից աւազան, չուրջը տարածուել էր ծաղիկների ամենամեղմ բոյրը: Երբեմն, չարժելով եւ հազիւ լսելի խշշացնելով ծառերի սա – զարթները, կէսօրի հաճելի տաք օդի միջով սահում – անցնում էր պատահական հովը:

Դառուլ – զուռնաների հանդարտասահ նուագի չուրջը հաւաքուած, մարդկանց խմբերը լուռ ունկնդրում էին դրանց անբարբառ պատմութիւնները: Այստեղ ու այնտեղ, կարծես երազի մէջ, օրօրւում էր կանանց կենտապարը:

Եւ յանկարծ, այդու խաղաղ տեսիլի վրայ տարածուեց հուժկու, առնական մի ձայն.

— Ալա՛ն... բուլա՛ն...

Կանգնել էր մունետիկն այդու պատուդին: Վայրկենապէս բոլորի ուշադրութիւնը լարուեց դէպի նա: Նուագը լռեց, ընդհատուեցին բոլոր ձայները, լսելի զարձաւ ծառերի զգոյշ խշշոցը:

— Գնացէ՛ք... Թուրքերո՛ւ... թաղը ... թաղը... Տեսէ՛ք... Հեղնար ախպուրի՛... հրաչքը...

Մարուղ վերջին հնչիւնների հետ մի-ասին կարծես լուծուեց նաեւ մունետիկի կերպարանքը: Դեռ մի պահ քարացել – մնացել էր զուարճացող կիլիկնօրեայ Գիւմբրին, ապա միանգամից լսուեցին հարիւրաւոր բերաններից թռած կանչերը.

— Ֆայտո՛ն, Ֆայտո՛ն, Ֆայտո՛ն...

Փոչու խուլ ամպերի մէջ կորած, արդէն սլացան – դնացին մի քանի կառքեր, բայց հարկաւոր էին ոչ թէ մի քանիսը, այլ շատ, շատ: Բայց կառքերը վերադարձել էին քաղաք եւ միայն իրիկնադէմին պիտի դային այդի՝ դիմորիցին – րին եւս տանելու համար:

Մի քանի տղամարդիկ թողեցին լի սփռոցը եւ վազեցին հետիոտն: Նրանց հետեւեցին բազմաթիւ ուրիշները: Ընտանիքով եկածներն շատ հաւաքեցին իրենց իրերը, յանձնեցին իրենց կամ դրկցի տղայի պահպանութեանը եւ շատպեցին քաղաք՝ կառք ճարելու: Սակայն ոչ ոք չէր ուղում մնալ՝ պահպանելու դորդեան ու ինքնաեռները, բարձերն ու ամանեղէնը:

Մի քանի րոպէում այդուց դէպի քաղաք իջնող լանջը եւ ապա ներքեւի փոզոց լցուեցին վազող, փոչու եւ քրտինքի մէջ կորած մարդկան հեղեղով:

Եւ յանկարծ, դիմացից լսուեցին բազմաթիւ ամբակների դոփիւններ, երեւացին փրփրաբերան ու սանձակոտոր ձիերով կառքեր, կառքեր...

Կառքերն սկսեցին հասնել մարդկանց հեղեղին, անմիջապէս լցուել բերնէ-բերան եւ իսկոյն չուռ դալով, սրընթաց անհետանալ փոչու եւ արեւի մէջ: Զարմացած ոստիկանների չուռը կերպարանքների մօտով դրանք ամէն րոպէ փայլատակում էին եւ անցնում, կորում քաղաքը հիւսիսից – հարաւ, ապա թեքւում էին դէպի բոստանների մէջտեղով անցնող ճանապարհը: Բոստանների պատերը սեղմում էին դրանց հեղեղը, հեղեղը կորցնում էր իր լայնութիւնը, բայց դառնում էր աւելի սրընթաց:

Սպառնալով կատր – կատր անել կառքերն ու մարդկանց, փրփրաբերան ձիերը խրտնած վազքով բարձրանում էին թուրքական թաղամասի լանջով՝ իրենց եաեւից կառքերը տանելով ինչպէս թեթեւ տաշեղներ: Օդի մէջ սուր չվողով ֆչչում անցնում էին մարակները, ինչպէս հեռուից արձակած զնդակներ:

Հասնելով թաղամասի առաջին փողոցին, մարդկանցից ոմանք անհամբերութիւնից մթագնած ուղեղով ցած էին թռչում իրենց վազքը չդանդաղեցնող կառքերից՝ այդ կառքերից աւելի արագ տեղ հասնելու անմիտ ցանկութեամբ:

Այնտեղ, որտեղ դեռ Ուրբաթ օր հրաչքալի տունն ու պարտէզն էին, այժմ փռուած էր հարթ եւ ընդարձակ մի հրապարակ: Հրապարակի չորս կողմերում կային չորս փողոցներ, որոնցով գալիս էին հրաչքի մօտիկութիւնից արդէն վտանգած դանդաղընթաց կառքերը: Մարդիկ իջնում էին վար եւ ակնածանքով ու կամացուկ մտնում հրապարակ:

Ոչինչ չկար: Հրապարակը դատարկ էր: Միայն դրա կենտրոնում դանւում էր Հաբիբայի աւազանը: Սակայն այլեւս չատրուան չկար դրա մէջ եւ ջուր չէր ցայտում այնտեղից:

Զիմոզղոնց Զաբօրի հավուղ-ախպուրի նման, աւազանի մի պռունկի վրայ ուստան կառուցել էր աղբիւրաքար, որն այժմ կանգնած էր միակ մնացած ծառի տուերում:

(56 – Շար.)

ՋՕՐԱՎԱՐ ԱՐԱՄ ԳԱՐԱՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

—o—

Յունիս 15ին Փարիզի իրաւաբանական վարժարանին մէջ տեղի ունեցաւ պաշտպանութիւնը դոկտորական Արամ Գարամանուկեանի թեկնի, որուն նիւթն էր՝

«Les Etrangers et le Service militaire». *որուն մէջ մասնաւոր ղրկիռ մը յատկացուած է Հայկական Լեգէոնի: Քննիչ մարմնի «քաջալաւ» յիշատակութեամբ պ. Գարամանուկեան ստացաւ հետեւեալ տիտղոսը՝*

Docteur en droit international public.

Ջօրավարը ծնած է Ա.յնթափ 1910ին: Ջինուորական ուսումը ստացած է Ֆոնթէնպլոյի հրեանային մասնագիտական դպրոցին եւ Ջինուորական վարժարանին մէջ: Սուրիական բանակին մէջ ծառայած է 1932–1958: 1953ին ստացած է զօրավարի աստիճան: Ֆրանսական կառավարութիւնը պատուած է զինքը Պատուոյ Լեգէոնի սպայի աստիճանով եւ Պատերազմական Խաչով, իսկ սուրիական կառավարութիւնը «Սուրիական Արժանեաց» առաջին կարգով:

Զօրավարը, հանդստեան կոչուած, ներկայիս կ'ապրի Փարիզ:

իր կարգին դիմեց Պեռն, որպէսզի դուխցերական կառավարութիւնը միջամտէ եւ յետաձգել տայ մահապատիժին դործադրութիւնը: Այս միջամտութիւնը ոչ մէկ արդիւնք տուաւ: 1946 Ապրիլ 8ին, իրեն իմացուցին, թէ իր խնդրանքը մերժուած էր, եւ յաջորդ առաւօտ պիտի կախուէր իր միւս ընկերուհիներուն հետ:

Բայց Սեւ Հրեշտակը չէր ուզեր մեռնիլ մարդու ձեռքով:

Ամէն դիշեր իր հագուստները կը տանէին խուցէն դուրս: Գարմէն կանչել տըւաւ բանտապետուհին, եւ անկէ խնդրեց, որ զոնէ այս դիշերուան համար իրեն վերադարձնէին մուճակները, որովհետեւ ոտքերը կը սառէին սալայատակին վրայ: Բանտապահուհին դիմեց մեծաւորին եւ գոհացում տրուեցաւ մահապարտին: Երբ բանտին մէջ տիրեց կատարեալ լռութիւն, Գարմէն առաւ մուճակներէն մէկը, եւ անոր արանքէն հանեց ածելիի կտոր մը, որ հոն պահած էր:

Յաջորդ առտու, այդպարագին, երբ պահակները եկան դինք կախաղան առնել –՝ նորդելու, Գարմէն անչարժ ու դունատ պառկած էր իր անկողնին վրայ: Գիչերը անձնասպան եղած էր, կտրելով իր դասակին երակները:

Այսպէս մեռաւ Գարմէն Մարի Մորի, Սեւ Հրեշտակը, որ կախարդուհի էր ու լրտեսուհի, դաւաճան եւ դահիճ:

ՆՈՒՊԱՐ ՋԱՐԽՈՒՏԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Մարտ 5ի տարեկան ցերեկոյթին յաջողութեամբ աւելի խանդավառուած, Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի չրջանի Աբենոյչները, Սկաուտները եւ Գայլիկները սկսան իրենց գարնանային կեանքը, կրկնօրեայ արչաւներէն եւ հաւաքոյթներէն զատ սկսան բանակումներու չարքը:

ԳԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Մայիս մէկի տօներուն առթիւ առաջնորդութեամբ խմբապետուհի Ռոզի Հերոյեանի, Իսկ լէ Մուլինոյի գայլիկները երեք օր բանակեցին Փարիզի չրջանային պետ Ժիրայր Աւագեանի օժանդակութեամբ, Մորսէրֆ, դեղեցիկ փարքի մը մէջ Փարիզէն 30 քիլոմեթր. բոլորն ալ ուրախ եւ դոհ վերադարձան, իսկ Փարիզի չրջանի արիները եւ արենոյչները Մայիս մէկի առթիւ միւկէ ծախեցին Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ: Փունջերը իրենք դնած եւ պատրաստած էին, օրեր առաջ:

Իրենց չահած դրամով մեծ եւ նոր բանակումի վրան մը դնեցին չրջանին համար:

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հոդեդալուստի տօնին առթիւ Փարիզի չրջանի արենոյչները եւ սկաուտները նոյնպէս Մորսէրֆ բանակեցին երեք օր: Տանըերկու վրաններով, երկու բանակավայրեր չինուեցան, ըլլայ արենոյչները ըլլայ սկաուտները ամբողջ երեք օր սկաուտական խաղերով, արչաւներով, եւ դանազան հաւաքոյթներով չատ բան սորվեցան: Հոդեդալուստի կիրակի երեկոյեան մեծ բանակումի կրակ մը կազմակերպուեցաւ, որուն ներկայ էին Փարիզէն հովանաւորող մարմնի անդամները եւ չատ մը ծնողքներ:

Հայ Արիներու Միութեան ընդհանուր պետը Գ. Մեծատուրեան ներկայ եղաւ նաեւ բանակումներու եւ բանակումի կրակին, եւ տուաւ իր գնահատանքը եղած աչխատանքներուն. «Բանակավայրէն պիտի մեկնիք, ձեր եղբայրական դգացումները աւելի զօրացած, եւ աւելի օգտա-

ՋՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՋԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՋԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

կար ու վայելուն զործունէութեան մը հեռանկարով. ինչպէս դուք տեսաք, այս բանակումին անունը պիտի ըլլայ ուրախութեան եւ խանդավառութեան բանակում»:

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Յուլիս ամսուան ընթացքին Փարիզի չրջանը պիտի բանակէ 15 օր Մորվանի չրջանը Անոսթ քաղաքին անտառներուն մէջ, որուն քաղաքապետն է Հայ Արիներու Միութեան հին բարեկամ Անարէ Պատրվան, որ Միճնաքէր տը լա ժէօնէսի ընդհանուր քննիչն է: (Ենափէքթէօր ժէնէրալ) Պ. Պատրվան հրաւիրած է հայ արիները բանակելու իր չրջանին մէջ, եւ ներկայ պիտի ըլլայ բանակումին կարեւոր դէպքերուն: Վստահ ենք որ չատ յաջող բանակում մը պիտի ըլլայ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Յուլիս եւ Սեպտեմբեր ամիսներու ընթացքին սկաուտական միջազգային գործունէութիւն մըն ալ կայ. արենոյչներու եւ սկաուտ պետերու միջազգային համաժողովը Գանթէրպըրըի, Սեպտեմբեր ամսուն կիւմկիլի մէջ (Լոնտոն) սկաուտական կրթական եւ համբապետներու պատրաստութեան բանակում – համաժողովը, Եւրոպայի 22 ազգերու ներկայացուցիչներ հրաւիրուած են մասնակցելու:

Հայ Արիներու Միութիւնն ալ այս երկու հաւաքոյթներու համբապետներու եւ համբապետուհիներու զօրաւոր պատուիրակութիւնով պիտի մասնակցի՝ հայ սկաուտութիւնը պատուաւոր կերպով ներկայացնելու:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 11ի կիրակի օր Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Արիներու Միութեան տարեկան դաչտահանդէսը:

Հակառակ աննպաստ օդին, բարեկամները եւ ծնողքներ եկած էին ուրախ օր մը անցընելու:

Սկաուտական խաղերով, պարերով եւ գանազան զուարճալի յայտագրով չատ դեղեցիկ օր մը եղաւ: Մեծապէս չնորհակալ ենք նաեւ Մխիթարեան հայրերուն, դպրոցի Տեսչութեան որոնք իրենց ներկայութեամբ եւ գանազան օժանդակութիւններով, մեծապէս օգնեցին հայ արիներուն:

Բոլորն ալ դոհ էին. առատ ճաշ, բարեկամական մթնոլորտ եւ չատ մը հետաքրքրական ներկայացումներ: Գնա – հատելի են բոլորն ալ, արիները եւ արենոյչները իրենց աչխատանքին համար եւ մեր հիւրերը իրենց քաջալերանքին եւ ներկայութեան համար:

ՀԱՅ ԱՐԻ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՆՈՐԵՐՈՒ ԵՐԴՈՒՄԸ

Վիէն (Յառաջ).— Շաբաթ Յունիս 10ին, Գ. Իփէկեան ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ ութ նոր ընկերներու երդման արարողութիւնը, ներկայութեամբ Հ. Յ. Դաչնակցութեան Անի կոմիտէի ընկերներուն:

Ընկ. Յ. Ուզունեան նորերուն կուսակցական կնքահայր ըլլալով, ժողովը բացաւ քանի մը խօսքով եւ չնորհաւորելէ վերջ նոր երիտասարդները, Լիոնի ընկերներէն Մ. Միրզէն հրաւիրեց որ քանի մը խօսք ընէ երիտասարդներու երդման արարողութեան առթիւ:

Ընկերը Մ. Միրզէ, ինչպէս միչտ, այս անդամ ալ ջերմագին չնորհաւորեց ութ երիտասարդները Հ. Յ. Դ. չարքերը մուտքին առթիւ, եւ տաք ու խանդավառ դրոյց ըրաւ կուսակցութեան անցեալի չուրջ, յատկապէս դրուագներ պատմելով կուսակցութեան 82 տարուան դոր – ծունէութեան փոթորկալից, դաժան եւ տառապանքոտ ճանապարհին վրայ ինկած բիւրաւոր «Ջան Ֆէտայիներու եւ իրենց մտաւորական ընկերներու, տառապանքով ու զրկանքներով լեցուն անձուկ կեանքէն»:

«Անոնք կուսակցութեան նպատակները իրագործելու համար անսակարկ ծառայեցին ու կը ծառայեն երբեմն բանտերու մէջ, երբեմն կախաղաններու վրայ եւ երբեմն ալ աքսորավայրերու մէջ, իրենց նիւթական եւ բարոյական ու մտաւոր կեանքերը զոհելով հայ ժողովուրդի հանդիսաին համար: Արդարեւ, սիրելի եւ բիւտասարդներ, ձեզի կը մնայ, ձեր ուխտը եւ ձեր երդումը յարգել եւ հատատարմօրէն ծառայել այս մեծ կուսակցութեան նպատակները իրագործելու ճամբուն վրայ, առանց ակնկալութիւններու, դառնալով տիպար եւ կարգապահ ընկերներ, եւ արժանաւոր յաջորդները մեր անձնուրաց ընկերներու օրինակով» ըսելով թելադրիչ խօսքերով, անդամ մը եւս չնորհաւորելով ութ նորեկ երիտասարդ ընկերները, խանդավառ մթնոլորտի մէջ վերջացուց իր խօսքը, անսասան հաւատք եւ կուսակցութեան նպատակները իրագործելու յամառ եւ յարատեւ աչխատանք տանք մաղթելով:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ **ՅԱՌԱՋԸ**

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

Հակառակ ասոր, առտուն չատ կանուխ գնաց «Շանթ Ակումբ»ը, ուր ժամադիր եղած էր իր ընկերներուն: Դեռ ոչ ոք եկած էր:

— Ծոյլերը, մոլատց քթին տակէն:

Ամէնէն առաջ պարոն Թորդոմ երեւցաւ, չափազանց յուզուած կերպարանքով:

— Տեսա՞ր այս խաղբութիւնը, ըսաւ թուղթ մը երկարելով Սուսերեանցին:

Այս վերջինը առաւ թուղթը եւ կարդաց:

«Ձեր քուէները մի տաք Պօղոս էֆէնտի Ծորակեանի, որովհետեւ զուրկ է ընդունելի հանդամանքէն:

«Ըստ սահմանադրութեան՝ թաղականները կ'ընտրուին թաղին բնակիչներէն:

«Պօղոս էֆէնտի այլեւս Ք. թաղի բնակիչ չէ: Վերջնականապէս մեկնած է մեր թաղէն եւ իր բնակարանն ալ վարձած է յոյն վաճառականի մը:

«Բաց աստի՝ Պօղոս էֆէնտի վարկաբեկ եղած է կարգ մը պատճառներով, որոնց մասին լռութեամբ կ'անցնինք, չզայթակղեցնելու համար մեր պատուաժան թաղեցիները:

«Ձեր քուէները տուէք Մարգար էֆէնտի Սառանեանի ու անոր կուսակիցներուն, որոնք ամէնքն ալ ծանօթ ու պատուաւոր անձեր են»:

— Սրիկանե՛ր, անամօթնե՛ր, գոչեց Սուսերեանց, խեղդուկ ձայնով մը:

— Մենք ալ պէտք է անմիջապէս բան մը պատասխանենք, դիտել տուաւ ուրիշը:

— Ժամանակ չունինք, ըսաւ Սուսերեանց, տես այս անպիտանները նախապէս պատրաստեր, տպել տուեր են...

— Մենք ալ խմորատիպ յայտարարութիւն մը մէջտեղ կը հանենք:

— Աքանչելի գաղափար, գոչեց Սուսերեանց, Ակումբը արդէն խմորատիպ մը ունի:

Հեղհեղուկ հասան ուրիշ մէկ քանի ընկերներ եւ խակոյն գործի ձեռնարկեցին:

Խմորատիպ յայտարարութիւնը երկու ժամուան մէջ պատրաստուեցաւ: Այս յայտարարութիւնը սա ձեւով խմբագրուած կոչ մըն էր.

«Ընտրողնե՛ր,

«Մեր հակառակորդները՝ յուսահատութեան մատնուած՝ ամէն տեսակ խաբերայական միջոցներու կը դիմեն ժողովուրդին ձայնը խեղդելու եւ կղերա – յետադիմա – պահպանողական թեկնա – ծուներու յաջողութիւնը ապահովելու համար:

«Իրենց եռին ժամու հնարքն էր այս առտուան տպեալ յայտարարութիւնը, որով կը ծանուցուի թէ Պօղոս էֆէնտի Ծորակեան հեռացած է մեր թաղէն եւ ուրիշ տեղ հաստատած է իր բնակութիւնը, որով կորսնցուցած է իր ընտրելի իրաւունքը:

«Ասիկա բացարձակ սուտ մըն է: Պօղոս էֆէնտի պաշտօնապէս յայտարարած է մեր Ակումբի ներկայացուցիչներուն, որ մօտ օրերս պիտի վերադառնայ Ք. թաղը, հետեւաբար կը հրաւիրենք ընտրողները, որ առանց կարեւորութիւն տալու այդ սուտ զրոյցներուն, իրենց քուէները կեդրոնացնեն մեր դանկին վրայ:

«Մեր թեկնածուները կը ներկայացնեն ժողովրդական – ազատական տարրը, ուրուն չնորհիւ միայն մեր թաղը պիտի կրնայ վերածնիլ եւ յառաջդիմել:

«Ընտրողնե՛ր, փութացէք սեղմ գաղքերով, քուէատուփին քով:

ՇԱՆԹ ԱԿՈՒՄԲ»

Ակումբին անդամները քանի մը տաս – նեակ այս կոչերէն առնելով՝ գացին թաղին մէջ բաժնելու զանոնք:

Քուէհաւաքութիւնը պիտի սկսէր ժամը 1ին, եկեղեցիին մէջ, բայց արդէն կէսօրին եկեղեցիին բակը լեցուած էր երկու ընդդիմադիր կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներով: Չէզոքներու փոքրաթիւ խումբ մըն ալ թէեւ պոյութիւն ունէր, բայց անոնց կարեւորութիւն սըտղ չկար, որովհետեւ յաջողութեան որեւէ յոյս չէին ներկայացներ:

«Շանթ Ակումբ»ին կոչը բաւական յուզում յառաջ բերած էր հակառակ կուսակցութեան մէջ:

— Չէ՞ք ամչնար, ասանկ բաներ կը դրէք, պառաց ընկեր Կայծունի պարոն Թորդոմին, որ իր մօտէն կ'անցնէր:

— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ դրեր ենք:

— Այս խմորատիպ յայտարարութիւնը:

— Ձերինին պատասխանն է:

— Բայց մերինը իրականութիւն է, մինչդեռ ասիկա բացարձակ սուտութիւն է:

— Ստախօսները դուք էք... Ի՞նչ իրաւունք ունիք մարդուն ներքին կեանքին ակնարկութիւն ընելու:

— Սխա՞լ են ըսածները...

— Իրաւունք չունիք անձնական պատուին դպչելու...

— Թող թաղականութեան քանտիտա չըլլայ: Թաղական ըսածդ մաքուր ան – ցեալ ունենալու է:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 1915ին Պոլսոյ Պայազիտ հրապարակին վրայ կախաղան հանուած քան հերոսներու յիշատակին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր և Տիկին Պերճ Զապըճեան 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման Ստեփան Սրապեանի մահուան ի յիշատակ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէրնի Կապ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է 50 ֆր. Պահատուրեանէ, Յուշարձանի բացումին առթիւ, 10 ֆր. Պր. Մարզարեանէ։

×

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է 50 ֆր. Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Նէտիլեանէ, նոյնպէս 50 Տէր և Տիկին Քրիսթ Նէտիլեանէ փոխան ծաղկեպսակի, հանգուցեալ Տիկին Մարիամ Ալանեանի մահուան առթիւ (Նիս)։

×

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է Պորտոյէն այրի Տիկին Փ. Թումիկեանէ 250 ֆր. իր ամուսնոյն Ս. Թումիկեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 20·45ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, Թաղապետարանի սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր մութիւններուն եւ բարձր հովանաւորութեամբ Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի։

Արտասանութիւն, երգ, պար՝ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

« ԷՐԵՒՈՒՆԻ »

Հայախօս ժապաւէնի ցուցադրութիւնը Յայտագիրը երկար ըլլալուն, հանդէսը կը սկսի որոշեալ ժամուն։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամաւերջի հանդէսը 2 Յուլիս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը։

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի։

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ անդամական ժողովը այս Կիրակի Յունիս 25, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Պր. Ազատին սրբոյն վերնայարկը (4, Ռիւ տը լա Տէֆֆանս), Իսի։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Ուրբաթ (Յունիս 23) ժամը 20·30ին Տիկին Հ. Թորոսեանի տունը, 88 Ռիւ Մարսէլ Պոնէ, Քաշան։ Կարեւոր օրակարգ պարահանդէսի շուրջ։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ – Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը 25 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, հայրենակից Ռուբէն Նահապետեանի բնակարանը։ Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է։

×

ՄԱՐՍԷՅԻ Համախմբումբերդեցիական Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 24, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սիւզան Զիլինկիրեան, կը տեղեկացնէ թէ իր ամուսնոյն՝

ՏՈՒՔ. ՎԱՀՐԱՄԻ

(Աղեքսանդրիոյ նախկին նախագահ)

մահուան տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Յուլիս 2ի Կիրակի առաւօտ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները եւ բարեկամները աղօթակից ըլլալու։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ առացած է Սէնթ – Անթուանի չրջանէն, Ս. Թաղէոս եկեղեցւոյ միջոցաւ.—

Մ. Ճանիկեան, Ս. Զէօրմէլեան, Գ. Խմիրօղլու, Կ. Կարապետեան, Մ. Անդրանիկեան, Մ. Վեհէնեան, Գ. Սահակեան, Գ. Շիրինեան, Հ. Պարսիզ – պանեան, Մ. Քէչիչեան, Ա. Մարկոսեան, Մ. Տոնոյեան, Յ. Մինասեան, Մ. Զէօրմէլեան, Մ. Գաբրիէլեան, Փ. Համբարձումեան, Գ. Քոսոմիկեան, Մ. Մարեան, Ս. Զէօրմէլեան, Ս. Պէքէրեան, Ո. Պէրպէրեան, Բ. Սապայեան – Թամամեան, Գ. Պօղոսեան, Ն. Տաքէսեան, Յ. Մուրաֆեան, Մ. Տէլիդաղարեան, Լ. Գաբրիէլեան, Գ. Նիկողոսեան, Հ. Արթինեան, Ա. Գաբրիկեան, Ե. Զուլֆայեան, Թ. Մովսէսեան, Ա. Քէօրօղլանեան, Գ. Դերձակեան, Ա. Վարդեան 10ական, Կ. Կիրիտեան, Ա. Ուլաչեան, Կ. Մկրտիչեան Շահան։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Կրօնապլի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիկիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրըկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ։

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Խաչուհի – ներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալները, բարձրախօս։

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի Կիրակին)։

ՄԻԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
EN PLEIN CENTRE DE PARIS

Raffi
TRAITEUR

60, Rue Lafayette — Paris (9e)
Tél. : 770-12-92

Epicerie Fine — Patisseries —
Mézés arméniens et grecs

TOUTES NOS SPECIALITES SONT PREPAREES PAR NOS SOINS
sous vos yeux

Pour vos :
— Réunions
— Soirées
— Réception et cocktails

N'hésitez pas à nous consulter.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍՊԵՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, Կիրակի, ժամը 15–22 դպրոցի պարտէզին եւ նորակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ · ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէհնէն առնել 147 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյոն։

Հ. Ց. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՏԷՍԻՆԻ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ

36րդ ցանկ

Տէր եւ Տիկին Ց. Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Սահակեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Գափլանեան, Տէր եւ Տիկին Ժան-Փիէր Սահակեան, Տիկ. Ա. Ձընկըրեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Կլաղեան, Պր. Ց. Գըռլոյեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Փիլիկեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Փիլիկեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Պոճիկեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Գասատայեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Երէւանեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Թաչճեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Բրթոյեան, Պր. Ց. Սէհիօչեան, Պր. Փօլ Սէրթօչեան, Տէր եւ Տիկին Ժան-Ժաք Ցովիկեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Ճապուեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Կուզաթեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Պէթանեան 100ական բոլորն ալ Սէնթ Էթիէնէն։

Նախկին դումար 130·082,53
36րդ ցանկի դումար 2·100
Ընդհ. դումար 132·182,53

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարզեւաբաշխութիւն։

— Ժամը 11·30ին ամաւերջի հանդիսաւոր պատարագ։

— Ժամը 13ին հացկերոյթ։

— Ժամը 15·30ին պարզեւաբաշխութիւն։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչական Ժողովը այսու կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուելու 59րդ Ընդհ. Ժողովին, որ պիտի գումարուի Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, 1972, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Առաջնորդարանի Կիւլլապի Կիւլպէնկեան Մշակութային Կեդրոնի Գաւուքճեան սրահին մէջ, 630 Սեֆրընտ Էվընիւ, Նիւ Եորք, Ն. Ե., ԱՄՆ։

Ներկայ 59րդ Ընդհ. Ժողովին համար որուած միակ հրաւիրագիրն է կը կազմէ հետեւաբար Միութեան յարգոյ իրաւասու անդամներէն, որ անձնապէս Ժողովին ներկայ ըլլան վերոյիշեալ թուականին եւ ամէնէն ուշը մինչեւ Հոկտեմբեր 6, 1972, իրենց փոխանորդագրերը յանձնեն Հ. Բ. Ը. Միութեան Ընդհ. Տնօրէնին, կամ զանոնք ղրկեն հետեւեալ հասցէին.—

Armenian General Benevolent Union
Central Board of Directors
109 East 40 Street
New York, N. Y 10016

ՕՐԱԿԱՐԳ

1· Ներկայացում եւ վաւերացում 1971 տարեշրջանի Ընդհ. տեղեկագրի։
2· Ներկայացում եւ վաւերացում 1971 տարեշրջանի ընդհ. հաշուետուութեան։
3· Մասնակի ընտրութիւն Կեդր. Վարչ. Ժողովի։
4· Մասնակի ընտրութիւն Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի։
5· Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ։
6· Գնահատանքի բանաձեւեր։

Ի դիմաց Կեդր. Վարչ. Ժողովի
Ատենապետ Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ատենադպիր Ր. Փ. ԿՐԿԿԼՐԻ

Մայիս 8, 1972 Նիւ Եորք, Ն. Ե.

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած
ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի
ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խումբի կողմէ Յունիս 25ին Կիրակի ամբողջ օրը
Chemin de la Boulinarde
26 - Beaumont-les-Valence

Ճոխ պիւֆէ հայկական առատ կերուխում հաճելի անակնկալներ, մասնակցութեամբ Վալանսի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «ՁԷյրան» պարախումբին

Անձրեւի պարագային՝ Ահարոնեան ա – կումբին մէջ՝ 26, Ռիւ Պուֆիէ։

Օրուան երթեւեկութիւնը ապահովուած է ժամը 14էն մինչեւ 16, Ահարոնեան ա – կումբին առջեւէն։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Արձանագրութիւնները փակուած են Յուլիսի եւ Օգոստոսի համար։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՆԵԷՕ–ՔԱՇԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻՆ

Կիրակի 25 Յունիս ժամը 15ին, քաղաքապետութեան Շարլ–Միշէլ սրահին մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Ներկայացում, երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըզճեանի։

Կը ներկայացուի «Տան մէջ եւ դպրոցը» մասնակցութեամբ բոլոր աշակերտներուն։

Կը խօսի Միհրան Մալեան։

Մուտքը 5 Ֆրանք։ Ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Պանեէօ, եւ օթոպիւս Փորթ տ'Օռլէանէն 197 Արէ – Պանեէօ։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Տէրնի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Ց. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ։ Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Մուտքը Ազատ է։

ԶՔՕՍԱՊՏՈՑ ԴԻՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ–Թրուվիլ։

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թաղէոսեանի մօտ 878–27–35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254–17–74։

Երթուդարձ 25 Ֆր. — Կէս դին 10 տարեկանէն վար երախաներու համար։

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին։ Կը խնդրուի ճըշդապահ ըլլալ։

ԲԱՑՈՒՄ
ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ԾՈՎԵՋԵՐԵՑՑ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՑԱՆԻՆ
1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ՈՒՐԲԱԹ
23
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
23 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.447

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.447

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

—o—

Մեր ամէնօրեայ ղոյզ վարժարաններուն պէս «Հայերէնի չաբաթական դասըն – թացք»ները եւս կը պատրաստուին սար – քելու ամառերջի հանդէսներ, փաբլիզի եւ դաւառի մէջ, ինչպէս կը հաստատեն Յառաջի չորրորդ էջի ծանուցումները:

Զուներնք կեդրոնական մարմին մը, որ ղեկավարի ղեր կատարէ այս մարդին մէջ, ուղղութիւն տայ, ուսուցիչ եւ դա – սագիրք հայթայթէ:

Ժամանակին Փարիզի եկեղեցիին նա – խաձեռնութեամբ կազմուեցաւ Կրթական Մարմին մը, որ նոյնիսկ ծրագիր – կանոնագիր մըն ալ հրատարակեց: Սակայն իր գործունէութիւնը խօսքի ու ղիրի սահ – մաններէն անդին չանցաւ: Մարմնի ան – դամները վաստակաւոր ուսուցիչներ էին: Սակայն իրենց յառաջացեալ տարիքը մէկ կողմէ, նիւթական միջոցներու պակասը միւս կողմէ արգելք հանդիսացան ղրա – կան, օգտակար գործ մը կատարելու:

Արդիւնքն եղաւ այն, որ ամէն ոք իր ղլխուն ճարը նայեցաւ, ըստ իր հայեցո – ղութեան եւ համաձայն տեղական պայ – մաններու: Եկեղեցի, Կապոյտ Աչ, Կարմիր Աչը Եանց, Նոր Սերունդ, յա – րանուանական եւ երիտասարդական այլ կազմակերպութիւններ իրենց սեփական միջոցներով կը պահեն Հայերէնի Շաբա – թական Դասընթացքներ, առաւել կամ նուազ թիւ ներկայացնող երկսեռ աչա – կերտներով:

Զկայ բոլորին վրայ հսկող վերին մար – մին մը, որ համադրէր դանազան ազ – գային կազմակերպութեանց ճիգերը կըր – թական մարդին մէջ եւ աշակցէր անոնց, որ օգնութեան կը կարօտին:

Զուներնք վիճակագրութիւն մը՝ ճշդիւ ստուգելու համար հայերէնի դասըն – թացքներուն հետեւող մեր ազգ ու ազ – ջիկներուն թիւը: Զենք պիտեր նաեւ թէ աշակերտները քանի՞ տարի կը հետեւին դասընթացքներուն եւ ի՞նչ արդիւնք ձեռք կը բերեն:

Ստապահանջ չենք եւ միամտութիւնը չունինք հաւատալու, որ յիշեալ դասըն – թացքներուն մէջ մեր երկսեռ փոքրիկ – ները կրնան կատարելապէս տոգիլ մայ – րենի լեզուն: Գոհ կ'ըլլանք, եթէ անոնք կարենան տահուն կերպով կարդալ եւ ա – ռանց չատ տատամսելի ղրել:

Հայերէնը իրրեւ երկրորդ լեզու ըն – դունուած է Ֆրանսական պահաւորի (պաքալորէա) քննութեան համար:

Փարիզի Արեւելեան Կենդանի Լեզունե – րու Ազգային Վարժարանին մէջ հայե – րէնը կ'ուսուցուի Նափոլէոնի օրերէն ի վեր: Դժբախտաբար չատ քիչ Հայեր կ'օգ – տուին այս բացառիկ պատեհութենէն, մեր մեսրոպեան ոսկեղինիկ լեզուն սոր – վելու համար: Դասական ղրաբարը կ'ա – նանդուի այնտեղ՝ աշխարհաբարին հետ դուդնթաց: Հայագէտներու թիւը կը պակսի օրէ օր: Զենք ակնկալեր, որ հա – յագէտներ դառնան, սակայն հայերէնի ուսուցիչներ կրնան ըլլալ այդ վարժա – րանին շրջանաւարտները:

Տարուէ տարի ե՞ա կ'երթանք թէ առաջ:

Ո՛րքան պիտի ուզէինք լաւատես ըլլալ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ ԲՈՂՈՔԵՑ

—o—

ԻՍՐԱՑԵԼԵԱՆ ՈՒԺԵՐԸ
ԼԻԲԱՆԱՆԷՆ 5 ՍՊԱՑ ԱՌԻՆ ՏԱՐԻՆ

Իսրայէլացիները առջի օր լիբանանեան սահմանը անցնելով պինուորական դոր – ծողութիւններ կատարեցին այսպէս կոչ – ուած Ֆաթհլէնտի չրջագիծին մէջ:

Գործողութիւնը ցամաքային եւ օդա – յին եղաւ միաժամանակ: Արդարեւ ցա – մաքային ուժեր՝ զրահապատ կառքերով եւ հրեաններով յարձակեցան երկու ղիւ – ղերու վրայ: Ամբողջ երկու ժամ ղրաւ – ման ենթարկեցին Մասրա Թաչխա գիւղը՝ խուզարկութիւններ կատարելով տունէ տուն: Օդանաւեր միւս կողմէ ռմբակո – ծոցին ձէպէլ Պերի եւ Հասպայի չրջան – ները: Համաձայն Իսրայէլացիներուն՝ «զոհեր արձանագրուած են»: Պէյրութէն հաղորդուած լուրերու համաձայն 40էն 50 հոգի սպաննուած է ռմբակոծութիւն – ներու հետեւանքով եւ նոյնքան ալ քիչ մըն ալ աւելի թիւով վիրաւորեալներ կան:

Զինուորական գործողութիւններուն ա – մէնէն կարեւորը տեղի ունեցաւ Միջեր – կրականեան ափէն 15 քլմ. ներս, միշտ լիբանանեան հողի վրայ: Կարեւոր այն իմաստով, որ իսրայէլեան ուժերը ան – կրնկալի բերելով գերի բռնած են սու – րիացի հինգ բարձրաստիճան սպաներ, որոնցմէ մին՝ զօրավարի աստիճան ունի: Զօրավարը կը կոչուի Ատում Ալուանի: Ատոնց հետ գերի բռնուած է նաեւ լիբա – նանցի հարիւրապետ մը, որ կը պատկա – նի լիբանանեան բանակի զաղանի սպա – սարկութեան:

Որոշ չրջանակներու կարծիքով Իսրա – էլացիք գերի բռնուած սուրիացի հինգ բարձրաստիճան սպաները պիտի փոխա – նակեն Սուրիացիներու ձեռքը պահուող երեք իսրայէլացի օդանաւորդներու հետ: Դամասկոս ցարդ մերժած էր զանոնք փո – խանակել տասնեակ մը սուրիացի գերի պինուորներու հետ:

Լիբանան եւ Սուրիա «իսրայէլեան յար – ձակման» դէմ բողոք ներկայացուցին Ա – պահովութեան Խորհուրդի մօտ: Միւս կողմէ Թել Ավիվէն նկատել կուտան, թէ այս յարձակումը կը փոխադարձէր ոչ թէ Լոռի օդակայանի չարդը, այլ վեր – չին օրերու պաղեստինցիներու քանի մը յարձակումները Իսրայէլացիներու վրայ տահմանէն ներս:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախարարաց Խորհուրդի հերթական նիստին, Հանրապետութեան Նախագահը, անդրադառնալով Փարիզի Տասերու Վեհաժողովին, չեչտեց.— «Ինչ որ խնդրոյ առարկայ է անկախութեան համբոյ յեղաչրջումն է Եւրոպա – Միաց – եալ Նահանգներ յարաբերութեանց»:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ մէջ ձերբակալուեցաւ պատմաբան Պիոտր Եաքէր, գաւակը Զօր. Եաքէրի՝ գնդակահարուած Ստալինեան օրերուն: Պատմաբանը խորհրդային ան – ուանի պինական Անտրէյ Սախարովի եւ քանի մը ուրիչ կարեւոր դէմքերու հետ 1970ին կազմած էր «Մարդկային Իրաւանց Պաշտպան Կոմիտէն»: Պիոտր Եաքէր աս – կէ առաջ 16 տարի անցուցած է արգե – լակայաններու մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Արտաքին նախարարը՝ Ուիլեըմ Ռոճըրս Հունգարիա

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

—o—

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿ

« Հրաղդան » մարզադաշտին մէջ, Յու – նիս 14ին, « Արարատ » մրցում մը ունե – ցած է Հունգարիոյ ողիմպիական խում – բին հետ:

Խաղի 5րդ վայրկեանին Հունգարացիք արդէն իսկ կոլ մը արձանագրած են: Հայ մարզիկները տասը վայրկեան չա – բունակ փորձած են բերդը հարուածելու ելք մը գտնել, սակայն ապարդիւն: Գըն – դակը միշտ բերդէն բարձր կամ անոր քովէն անցած է: Բազմաթիւ սխալներէ եւ վրիպումներէ ետք Երեւանցիները վեր – ջապէս յաջողած են հաւասարեցնել կէ – տերը: Սակայն Հունգարացիները դար – ձեալ յարձակումի են անցած եւ 20րդ ու 30րդ վայրկեաններուն մէկական կէտ եւս արձանագրած են: Ապա երեք վայր – կեան ետք՝ չորրորդ մըն ալ:

Խաղի 35րդ վայրկեանին Ս. Պօղոսեան յաջողած է «Արարատ»ի երկրորդ կէտը նշանակել: Դադարին՝ 2–4:

Երկրորդ կիսախաղին երեք կոլ եւս արձանագրուած է, երկուքը ի նպաստ «Արարատ»ի եւ մէկը՝ ի հաչիւ Հունգա – րիոյ խումբին:

Խաղը վերջ գտած է 4–5 արդիւնքով, ի նպաստ Հունգարացիներու:

× «Սեւան» մարզական միութեան ան – դամ, երեւանցի Ֆայինա Մելնիկ, որ Հայուհի է, սկաւառակ նետելու համաչ – խարհային նոր մրցանիշ մը հաստատած է: Ան սկաւառակը նետած է 65 մեթր 42 սանթիմեթր: Այսպէս բարելաւած է 54 սմ. իր իսկ հաստատած համաչխարհային մրցանիշը, անցեալ տարի Մինսիքի մէջ:

× Շուէյտ Ատեւտուրի նախարարը՝ Ուլոֆ Ֆելտ, Յունիս 6ին երեւան ժամա – նած է ու մեկնած՝ յաջորդ օր: Նախա – րարը այցելած է մայրաքաղաքին տեսար – ժան վայրերը եւ Սեւան: Ներկայ ղըտ – նուած է պետական երգչախումբի հա – մերգին:

ՏԷՍԻՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ ԵՒ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Տէսինի Նահատակաց Յուշարձանին բացումի նկարագրութեան մէջ, Յառաջ թերթը ցաւով դիտել կուտար Հայ կա – թողիկէ եկեղեցիին կազմակերպ – ցուցիչի մը բացակայութիւնը:

Արդ, հարկ կը զգանք, ափերով եւ անկաշառական քննադատութիւններու ա – ռաջքն առնելու համար միայն, հաղորդել մեր հասարակութեան եւ կազմակերպու – թիւններուն, թէ Հայ Կաթողիկէ հա – մայնքը եւս ընդառաջ երթալով կազմա – կերպիչ Յանձնախումբին ազնիւ հրաւէ – րին, ոչ միայն մասնակցած է նիւթապէս Յուշարձանի կանգնումին, անհատապէս ներկայ գտնուած բացումի հանդէսին, այլ նաեւ պաշտօնական ներկայացուցիչ կարգած է Լիոնի Փոխ–Թողովրդապետ Գրիգոր վարդապետ Ղազարեանը:

Դժբախտաբար վարդապետին անակն – կալ անհանդստութիւնը եւ հիւանդանոց փոխադրուելով վիրաբուժական գործո – ղութեան մը ենթարկուիլը, արգելք հան – դիսացած են, իրեն յանձնուած պաշտօնը կատարելու:

ԴԻՒԱՆ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵՒՋԱՐՔՈՒԹԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Տասնամեակէ մը ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Չինաստանի տնտեսութեան վե – րաբերեալ պաշտօնական թիւեր ներկա – յացուեցան: Զանոնք ներկայացնողն է ՄԱԿի այն յանձնախումբը, որ կոչուած է երկիրներու տնտեսութեան մասին տե – ղեկութիւններ հայթայթել:

Համաձայն այդ տուեալներուն՝ 1971ին Չինաստանի տնտեսութեան արտադրու – թեան աճը եղած է 10 տոկոս, ձախսինը՝ 6,1, Խորհ. Միութեանը՝ 6: Վիճակա – գրական տուեալներէն կը պարզուի, թէ աշխարհի բարձրագոյն աճերէն մէկը, տնտեսութեան արտադրութեան մէջ, Չի – նաստանն է արձանագրած անցեալ տարի: Անկէ առաջ կուգան երեք երկիրներ մի – այն՝ Ռումանիա, Պրազիլ եւ Պարսկաս – տան: Ռումանիա ամէնէն բարձրն է իր 12,5 տոկոսով, իսկ Հար. Գորէա կը հա – ւասարի Չինաստանի:

«Համաձայն պաշտօնական յայտարա – րութիւններու, նկատել կուտայ ՄԱԿի յանձնախումբը իր կազմած վիճակագրա – կան պատկերին մէջ, Չինաստան 1971ին զարձաւ բամպակէ հագուստեղէն ար – տադրող աշխարհի ամէնէն կարեւոր եր – կիրը: Այդ արտադրութիւնը 9 միլիոն թոն եղաւ:

Անմշակ պողպատի արտադրութիւնը 18 տոկոսի չափով կրեց հասնելով տարե – կան 21 միլիոն թոնի. այսպէս «Չինաս – տան պողպատի արտադրութեան մէջ Ֆր – անսայի եւ Իտալիոյ միջև տեղ գրաւեց»:

Ածուխի արտադրութիւնը 8 տոկոսի աճ արձանագրեց հասնելով 300էն 350 միլիոն թոնի, իսկ քարիւղը՝ 27,2 տոկոսի չա – փով՝ հասնելով 25,5 միլիոն թոնի:

Չին ճարտարարուեստին առանձնա – յատկութիւնը գործատուներու փոքր ծա – ւալն ու տարողութիւնն է, ասոնք կը գտնուին հոմ նիւթի աղբիւրներու մօտ: 1971ին երկրին արտադրած պարարտա – նիւթերուն 60 եւ կրպոիւսին 40 տոկոսը նմանօրինակ գործարաններու կողմէ հայ – թայթուեցաւ:

Հացահատիկի ընդհանուր արտադ – րութիւնը 2,5 տոկոսի չափով արձա – նագրեց՝ 240 միլիոնէն 246 միլիոն թոն:

ՎԵՐԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Ա.

Անցեալ դեղեցկութիւններու, ապրուած կեանքերու, կատարուած գործերու վերյիշումները կը ծառայեն պատմութեան հետ զօդելու մեզ: Սակայն յաճախ «մեծութիւն»ները չեն որ կ'ոգեկոչուին յօրելեաններով. միութեան գիծ մը հաստատելու համար անցեալին եւ ներկային միջեւ՝ բաւարար է երկրորդական դէմք մըն ալ, որ իր կեանքի չրջանակին մէջ գործած, վերյատնուի որպէս գերակատար դաղափարի մը իրագործման, հանգանքի մը հզօրացման: Եթէ «մեծ»երը իրենց թողած լոյսին դեղեցկութեամբ կ'առինքնեն յաջորդ սերունդները, «մեջակ»ները՝ անոնց կողքին կանգնած, ուրիշներ արժանիքը յիշատակուելու, որպէս պատմութեան չրջանները իրարու զօդող օղակները:

Ներկայ տարին յիշատակներով հարուստ է, ըսենք յօրելեաններով, հարիւրամեայ եւ աւելի երկար ժամանակաչրջաններու: Թեթեւ անդրադարձում մը իսկ կրնայ իր օգտակար կողմերը ունենալ մշակոյթի մեր ներկայ կեանքին մէջ, գործած երկու լայն տարածքներու վրայ, միշտ ինքզինքը նորոգելու եւ դէպի գործադրում առած իր բուռն ճիգերուն մէջ:

Հիւծախտը այնքան եղած էր Պ. Դուրեանին դէմքը, որ նկարիչը՝ յայտարերեց ինքզինքը պարտուած այդ աւերին դիմաց եւ հրաժարեցաւ անոր իսկական պատկերը վերստեղծելէ: Զունեցանք երբեք բանաստեղծին հարազատ կենդանի նպատիրը: Դար մը եառ՝ իր բանաստեղծի դիմագիծը, սակայն, աւելի քան հարազատ, սիրուած եւ մեր գրականութեան համար այլեւս ոսկեդրուագ չրջանակ ուած, մահուան եւ սիրոյ անփոխարինելի երգիչը գարձաւ:

1972ը մահն ու փառքը ոգեկոչող հարիւրամեակի յիշատակ մը կ'արթնցնէ բոլոր Հայութեան համար, ամէն բանէ առաջ, Պետրոս Դուրեանի անցեալէն: Այս ախարանուագ կեանքի յուշը, առանձին քննութեան մը նիւթ պիտի ըլլայ, խմբագրականի մը սահմաններէն դուրս, մեր ներկայ թիւին մէջ:

Կը դժուարիմ սկիզբ տալ այնքան բազմութեան մէջէն անուններու, որոնց քաղցր յիշատակութիւնը պարտականութեան մը պէս կը ծանրանայ մեր վրայ: Աչխոյժ թուարկում մը, հարեւանցի ակնարկ մը իսկ կրնայ իր օգտակար կողմերը ունենալ մշակոյթի մեր ներկայ կեանքին մէջ, գրու

կողմէ, բնութեան ապականութեան ներկայացուցած վտանգի չուրջ։

Հանրային կարծիքի քննութիւն մըն ալ կը հաստատէ այս պարագան, եւ բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները կարեւոր տեղ կը յատկացնեն այս հարցին իրենց ծրագիրներուն եւ առաջադրութիւններուն մէջ։ Նոյնիսկ Թագուհին ան – արդարեւ, պատահական երեւոյթ պէտք չէ նկատել անոր այցելութիւնը Ալպա, Ֆրանսա գտնուած օրերուն։ Ալպասէն կ'անցնի Հռենոս գետը, որ Ռոթերտամէ ետք կը միանայ ծովուն։

Հոլանտացիները մտահոգ են Հռենոսի ջուրերու ապականութեան համար։ Անոնք կը յիշեն, անշուշտ, Քոլրիճի սա խօսքերը Հոլանտայի մասին.— «Ջուր, ջուր ամենուրեք, բայց ոչ մէկ կաթիլ խմելու համար»։ Ջմռռնանք, որ երկրին ամէնէն խիտ բնակչութիւն ունեցող չորքանչը՝ արեւմուտք, երկրին ջուրի ապրիւրները կամ աղտոտ եւ կամ ապականած են։

Ներկայիս, ջուրի տարեկան սպառումին մէկ կէսը կը հայթայթեն համապատասխան ձեռնարկութիւններ, իսկ միւս կէսը՝ ճարտարարուեստը իր սպառումին համար։ Աւելցնենք, որ երկրին ջուրի տարեկան պահանջն է այժմ 1·400 միլիոն խորանարդ մեթր։ Ինչ կը վերաբերի ընդհանուր արտադրութեան, անոր 65 տո – կոսը կուգայ տորերկրեայ աղբիւրներէ եւ 35 տոկոսը գետերէ։

2000 թուականին, ընդհանուր սպա – ռումը, ըստ նախատեսութեան, պիտի հասնի տարեկան 4·500 միլիոն խորա – նարդ մեթրի, որուն 1·800 միլիոնը ընթացիկ գործածութեան եւ 2·700 միլիոնը ճարտարարուեստի համար։ Այս ընդհանուր քանակին միայն մէկ երրորդը կրնայ տորերկրեայ աղբիւրներէ հայթայթուիլ, իսկ երկու երրորդը ընդհանրապէս գետերէ։

Այս երկրորդ աղբիւրին համար կան միայն երկու գետեր՝ Հռենոսն ու Մէօզը, որոնք ճարտարարուեստականացած շրջաններէ կ'անցնին։ Ահա թէ ինչու պայքարը գետի ջուրերու ապականացման դէմ կարեւոր հարց մըն է Հոլանտացիներու համար։ Երկրին ապագան կախում ունի ասկէ։

Իշխանութիւնները կը յուսան, թէ հռենոսեան երկիրները, որոնք յատուկ չանգնամբ են կազմած այս ուղղութեամբ, պիտի յաջողին համապատասխան քայլերու ղիմել եւ արդիւնել Հռենոսի ապականումը։

Պայքարելու համ՝ առնուազն նախա – տեսելու համար օդի ապականումը, Հոլանտա աշխարհի մէջ առաջինն ըլլալով, յատուկ միջոցի մը դիմած է, մշակուած ծիլիսի կողմէ։ Ռոթերտամ կարգաւորող կայան մը ունի, որ մնայուն կերպով կապ կը հաստատէ քաղաքին եւ շրջանակներու մէջ գետեղուած «չնչող թո – քեր»ու հետ։ Ասոնք կը չափեն օդին մէջ

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Աղքատահնամը միշտ ալ դնահատուած է դպրութիւն կողմէ։ Նախ որովհետեւ ցայտուն է անոր հանրանուէր գործու – նէութիւնը, որ կարգ մը մարզերու մէջ եզակի է անկասկած։ Ապա՝ որովհետեւ իր ձեռնարկները ձեռնհաս ձեռքերու մի – ջոցաւ կը նախաձեռնուին, ինչ որ գրա – ւական է անոնց յաջողութեան։

Այս տարի Անտիէյի մէջ է, որ տեղի ունեցաւ դաշտահանդէսը, կիրակի Յու – նիս 18ին։ Պայծառ օդը, հանդիսավայրը՝ բաւական մեծ ծառաստան մը, հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծած էին հոն ժամա – նակներու համար։ Հինգ հարիւրի կը մօ – տենար ներկաներու թիւը, որոնք հաճե – լիին հետ օգտակար ըլլալու տրամադրու – թեամբ փութացած էին հոն։

Կազմակերպիչ մարմինը կարգ – կանո – նով սպասարկեց։ Ամէն ինչ նախատես – ուած եւ դասաւորուած էր։ Դաշտահան – դէսը հաճելի մթնոլորտի մէջ տեղի ու – նեցաւ։ Հրաւիրեալներ եւ ներկաներ կէս – օրին ճաշեցին սեղաններու չուրջ բո – լորուած։ Եռուզեռ ու չարժում։ Մէջ ընդ մէջ եղան հաւաքական խաղեր, ապա՝ վիճակահանութիւն։

Նախաձեռնող ու կազմակերպող, բնա – կանաբար, իրենք ալ նկատեցին, թէ դե – զարուեստական փոքր յայտագիր մը, պիտի համեմէր դաշտահանդէսը։

Ներկաները հաճելի օր մը անցընելէ եւոք, գոհունակ տրամադրութեամբ բաժ – նուեցան ծառաստանէն, այցելելէ եւոք Մատուռականներու նորակառոյց Տունը, ձեռնարկ մը եւս, որ պատիւ կը բերէ դայն յղացողներուն, դայն իրականա – ցնողներուն եւ դպրութին ընդհանրապէս։

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

դոյութիւն ունեցող պիոնէսիտի քանակը եւ վայրկեանէ վայրկեան իրենց տեղէ – կութիւնները կը փոխանցեն կեդրոն։ Երբ նկատուի, թէ բնականէն աւելի թունաւոր կազեր մէկտեղուած են՝ հրահանգ կը տրուի զործատուներուն՝ նուազեցնել ի – րենց արտադրութիւնը։

Կառավարութիւնը քաջալերուած ձեռք ձգուած յաջողութենէն, ծրագրած է մին – չեւ 1973 երկիրը ծածկել «չնչող թոքեր»ու ցանցով մը, որոնք պիտի կապուին մեծ կեդրոնի մը՝ Պելթհուէնի մէջ։

Պելժիա եւ Գերմանիա արդէն իսկ կը մտածեն հետեւիլ Հոլանտացիներու օրի – նակին։ Ուրիշներ, բնականաբար, նոյնը պիտի ընեն։

Հոլանտացիք կը սիրեն ըսել, թէ «Աստ – ուած ստեղծեց աշխարհը, սակայն Հո – լանտա ձեռակերտն է Հոլանտացիներու»։

Այդ ձեռակերտն է, որ անոնք կը փոր – ձեն պահպանել անաղարտ։

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲԵՐԲԱՀԱՒԱՔ

Գարունը թէեւ այնքան ալ նպաստաւոր չեղաւ այս տարի, եւ անձրեւները, ե – կարատեւ, դժուարութիւններ ստեղծե – ցին, այնուամենայնիւ, վարն ու ցանքը ու այգիներու մշակումը կարճ ժամա – նակի մը մէջ կատարուեցան։

Այս օրերուն ցանքերու մշակումը դեռ կը չարունակուի լեռնային եւ նախալեռ – նային չրջաններու մէջ, իսկ Արարատեան դաշտի խոտի բերքահաւաքը սկսած է Յունիսէն ի վեր։ Անցեալ տարի հայա – հատիկի բերքահաւաքը լաւ ձեւով կա – տարուեցաւ, սակայն, նոյնը կարելի չէ ըսել խոտը հնձելու եւ կեր կուտակելու աշխատանքներու մասին։ Ձիշդ է, որ ան – ցեալ ամառ երաշտ եղած էր, սակայն, պարտէզ յորդառատ անձրեւները այս ե – դանակին լաւ պայմաններ ստեղծած էին կանաչութեան փարթամ աճին համար։ Եթէ, նկատել կուտան հարցին ծանօթ մասնագէտներ, տնտեսութիւններու դե – կավարները ժամանակին զբաղէին խոտը հնձելու նախապատրաստական աշխա – տանքներով, մեծ քանակութեամբ կեր կը կուտակուէր։ «Փաստօրէն ի՞նչ ստաց – ուեց, կը զրէ «Սով. Հայաստան» Յունիս 8ի իր խմբագրականին մէջ, այն որ խո – տարհարքներում եւ մարզպետարաններում առատ խոտ կար, բայց հաւաքող չկար», այս պատճառով ալ կարգ մը չրջաններու մէջ անասունները թիւի նուազում ար – ձանագրեցին, նուազեցաւ կաթի եւ մսի արտադրութիւնը։ Խոտը հաւաքելու ա – ռանձնադրութիւնները չիրականացուցին Ա – րարատ, Եղէգնաձոր, Հոկտեմբերեան, Սիսիան, Ստեփանաւան, Գորիս եւ այլ չրջաններ, իսկ սիլոս (անասուններու ճը – մեռնային կեր) պատրաստելու ծրագիր – ները կատարեցին ընդամէնը 7 չրջաններ։ Վիճակագրական վարչութեան տուեալ – ներով, Մայիս 15ի դրութեամբ, անցեալ տարուան նոյն ժամանակամիջոցին հետ բաղդատմամբ, կաթի արտադրութիւնը զգալի կերպով նուազած է Իջեւանի, Շամչադինի, Շահումեանի, Էջմիածինի եւ այլ չրջաններու մէջ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

× Հայաստանի Լրագրողներու Միու – թեան հերթական նիստը օրակարգի հարց ըրած է գրօսաչրջիկութիւնը։ Յունիս 2ի ժողովին նկատուած է, որ այս տարի 40·000 գրօսաչրջիկներ այցելած պիտի ըլ – լան Հայաստան՝ Խորհ. Միութեան այլ չրջաններէ։ Յատուկ ուշադրութիւն դար – ձուած է ուղեցոյցներ պատրաստելու ուղղութեամբ։ 600 հոգի հետեւած է լե – զուներու դասընթացքներու (անգլերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, չեխերէն, եւայլն)։ Արտասահմանի գրօսաչրջիկնե – րու համար երկու պանդոկ կը չինուի Ե – րեւանի մէջ, կը վերաչինուի «Սեւան» պանդոկը՝ 600 հոգիի համար։ Դժբախ – տաբար երկու տարիէ ի վեր կը ձգձգուի Երեւանեան լիճի հանդրուանին նախա – գծումը։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄՈՆԹՐԻԱԼԻ երաժշտական միջազգա – յին փառատօնին առաջին հանդիսացած է ջութակահար Ռուբէն Ա.Յարոնեան, Հա – յաստանէն։ Եռօրեայ մրցումներուն մաս – նակցած են երեսունէ աւելի ծանօթ ջու – թակահարներ, դաշնային երկիրներէ։ Ռուբէն Ա.Յարոնեան, որ երիտասարդ չը – նորհալի ջութակահար է, 10·000 տոլար նուէր ստացած է փառատօնին մէջ ա – ռաջնութեան դափնին խլած ըլլալով։

ՊՈՒՐԾ – ՀԱՄՈՒՏԻ «Ց. Տէր–Մելքո – եան» սրահին մէջ փայլուն երգահանդէս մը տուած է Յունիս 10ին, Հալէպի «Զուարթնոց» երգչախումբը։ Երգա – հանդէսը կազմակերպուած է Լիբանանի Գեւասպկիներու Ուսումնասիրաց եւ Տա – րօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական միութիւններու կողմէ, հովանաւորու – թեամբ Տաճատ Արք. Ուրֆալեանի, Լի – բանանի Հայոց առաջնորդ։ Ցայտապիրը կազմուած է օտար եւ հայ դասական եւ ժողովրդական երգերէ՝ Մոցարթի «Տո – մինէ ժէզու» (լատիներէն), Պեթհովէնի «Ֆանթազիա», Կոմիտասի «Սպզմոս 137» (պերմաներէն), Բ. Կանաչեանի «Տալի – լօ», Ա. Պապաջանեանի «Ազգ վառա – պանծ», Է. Ցովհաննիսեանի «Սարգա – րապատ» եւ այլ ծանօթ կտորներ։ 70 հոգիէ բաղկացած «Զուարթնոց» երգ – չախումբի խմբավարն է Պօղոս Ապահ – եան, վկայեալ Երեւանի պետական ե – րաժշտանոցէն։

ՊԻՑՐՈՒԹԻ Գրական Շրջանակի սրա – հին մէջ, Յունիս 16ին, դրական երեկոյթ մը տեղի ունեցած է նախաձեռնութեամբ Լիբանահայ Գրական Շրջանակի՝ նուիր – ուած հայրենի բանաստեղծ Ռափայէլ Դա – վոյեանի, որ Պէյրութ կը գտնուի ներ – կայիս։ Բանաստեղծին գործերուն անդրադարձած է Գրիգոր Շահինեան։

ԳԱՀԻՐԷի մէջ Մայիս 28ը յիչատակ – ուած է մեծ հանդիսութեամբ մը Յունիս 4ին։ Բանախօսած է ընկեր Եդուարդ Խ – լղեան, ինօրէն Պէյրութի Յանամիրեան քոլէժի։

ՎԵՆԵՏԻԿԻ Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանին սրահին մէջ, Տիկին Ար – մենուհի Գեւոնեան վերջերս փունջ մը Տարօնի երգեր հրամցուցած է։

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ մէջ իր մահկանացուն կնքած է Սաղմոսհայ դպրութի երիցա – գոյն անդամներէն՝ Մկրտիչ Սիրակեան – եան, բնիկ Արաբկիրցի։ Ունեցած է հան – րային գործունէութիւն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (89)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

— Ձեր Մարզար էֆէնտին մաքո՞ւր է։

— Հրամմեր եա... քիչ մը եաքը պիտի տեսնես, երբոր քուէարկութեան ար – դիւնքը իմացուի։

— Զախջախիչ մեծամասնութիւն ու – նինք։

— Վրաս դրէ... եթէ հարիւր քուէ հա – ւաքինք, պեհերս կ'ածիլեմ։

— Եթէ դուք չահիք, եկեղեցիին դու – ռը, չարաթ մը աւանակի պէս կը դամ...

— Խայտառա՛կ, դուն ալ։

— Խայտառակը դուն ես, խօսքդ եա տ՛ո...

— Ինչո՞ւ պիտի եա առնեմ՝ խայտա – ռակ ես, խայտառակին ալ մեծը։

Խօսում, բայց լսեցնում էր...

Ընկերը կայծունի բարկացած, բորբո – քած, բաղուկ վերցուց զարնելու ձեւով մը։

Ուսուցիչը ինքն ալ պատրաստուեցաւ կռուիլ, բայց ներկաները միջամտեցին ու բաժնեցին երկու ոսոխները։

Նմանօրինակ տեսարաններ տեղի կ'ու – նենային հոս ու հոն։ Հետզհետէ դլուխ – ները կը տաքնային, զրդռութիւնները կ'աւելնային։ Սուսերեանց պահ մը թոր – դոմին մօտեցաւ եւ ականջին փսփսաց.

— Մեր տղոց ըսէ՝ մէյ մէկ դաւաղան ճարեն, պէտք է պատրաստ ըլլանք ամէն պատահականութեան հանդէպ։

— Իրաւունք ունիս, պատասխանեց ու – սուցիչը եւ փութաց հրամանատարին հը – րահանգը զործադրելու։

Հետզհետէ հասան ընտրական ժողովի անդամները եւ ուղղուեցան եկեղեցի։ Հոն մէջտեղը դրուած էր խոշոր սեղան մը, չուրջը աթոռներ չարուած։

Սեղանին մէջտեղը կ'երեւար տուփ մը՝ ժողովուրդի իրաւունքներուն խորհրդա – նշանը...

— Սկսի՞նք զործողութեան, հարցուց ժողովի անդամներէն։

— Դեռ կանուխ է։

— Ժողովուրդը եկած է, կարող ենք սկսիլ։

— Բայց նախագահը մէջտեղ չկայ։

— Իր խուցը ըլլալու է, թող ժամկոչը երթայ կանչէ։

— Վարդան աղբար, դուչեց ժողովա – կաններէն մին։

Ժամկոչը, որ քիչ մը անդին կեցած էր, վեհերոտ, տատամսոտ քայլերով մօտե – ցաւ։ Խեղճը առտուընէ ի վեր սարսափելի տաղնապներու մէջ կ'ապրէր, կը դգար, որ այս կիրակին վճռական դեր մը պի – տի կատարէր իր կեանքին մէջ եւ այս մտածումը դինքը կը տանջէր։

— Վարդան աղբար, դնա աւագերէցը կանչէ, հրամայեց նատողներէն մին։

— Գլխուս վրայ, պատասխանեց ժամ – կոչը խոնարհութեամբ եւ բարեւելով հե – ռացաւ։

Քանի մը վայրկեան եաքը աւագերէցը մտաւ եկեղեցի, իրեն կը հետեւէին բակը դտնուող բազմաթիւ անձեր, իրենց դլու – խը ունենալով ընկեր Սուսերեանցն ու կայծունին։

— Ժողովուրդը դուրս հանեցէք, դեռ քուէարկութիւնը չէ սկսած, պտռաց ժո – ղովականներէն մին, որ յաղթանդամ եւ հզօր ձայնով անձ մըն էր։

Ցայտնի չէր, թէ այս հրամանը որու կ'ուղղուէր՝ քանի որ ընտրական ժողովի անդամներէն զատ ոչ ոք կար եկեղեցիին մէջ։

Աւագերէցը կը յառաջանար իր եռեւէն բերելով բազմութիւնը։

— Ժողովուրդը դուրս հանեցէք, պտ – ռաց զարճեալ ժողովականը ոտքի ելած։

— Ժողովուրդը դուրս չելլեր, պա – տասխանեց ընկեր Կայծունի։

— Զպէտք է դուրս ելլէ, աւելցուց Սու – սերեանց խեղդուկ ձայնով մը։

— Բուէարկուները երկ–երկու ներս մը – տան, դիտել տուաւ ուրիշ ժողովական մը։

— Ժողովրդական քոնթրոլ կը պահան – ջենք, հնչեց կայծունիի ձայնը։

Աւագերէցը հասած էր սեղանին քով եւ բազմեցաւ իր նախագահական աթո – ռին վրայ։

— Տէր հայր, դուն խօսք հասկցուր այս մարդոց, ըսաւ նախագահին քով նստած անձ մը ցած ձայնով։

— Կը խնդրեմ, զաւակներս, աղմուկ մի հանէք, ըսաւ աւագերէցը հաչտարար ձայնով մը, թողէք, որ կարդապահու – թեամբ եւ հանդարտութեամբ գործ տես – նենք...

— Քոնթրոլ կը պահանջենք, դուչեցին մէկ քանի ձայներ։

— Ի՞նչ քոնթրոլ, պտռաց յաղթանդամ ժողովականը, ընտրողական ժողովը աւ – դէն քոնթրոլի համար նստած է հս...

— Մենք ժողովրդական քոնթրոլ կ'ու – զենք... ժողովուրդը պէտք է իր ներկա – յացուցիչները ունենայ այստեղ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 1915ին Պոլսոյ Պայազիտ հրապարակին վրայ կախաղան հանուած քսան հերոսներու յիշատակին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գարեգին Վարդանեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան կեդր. Յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.—

Պօմոնի Հայ Աւետ. Համայնքի հոգաբարձութենէն 500 ֆր., Պր. Պաղտասար Ծառուկեանէ իր զաւկին՝ Ռոպէրի մահուան առթիւ 100, Պր. Պօղոս Արզումանեանէ 500։

Լուսին Տիկ. Մարթաթուն Սարգիսեանի մահուան առթիւ Հ. Յ. Դ. Շաւարշ Միսաքեան խումբ 100, Տէր եւ Տիկ. Կարօ Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկ. Ղազար Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Թաշճեան, Բամպուքճեան ընտանիք 50ական, Տէր եւ Տիկ. Գամպէրեան 20։

Սէն-Ժեռմ. ողբ. Կիրակոս Հաճի Վարդանեանի մահուան առթիւ այրի Տիկին Հայկուհի Շալճեան եւ զաւակները 50, Ծերուկեան ընտ., Ենովքեան Ամենակ, այրի Տիկ. Անահիտ Կասուճեան 30ական, Երուանդ Տօրումեան, Յակոբ Խաչիճեան 20ական, Պետրոս Պետրոսեան 10։

Պուլ. Օտտօ. Տէրտէրեան ընտանիքի հոգ. առթիւ Տէր եւ Տիկ. Տէրտէրեան 20, հանգ. Տէր-Վարդանեանի հոգ. առթիւ Պր. Սիմոն Աւտոյեան 20, Ծադկազարդի օրուան առթիւ փոքր. Ֆիլիփ Գրիգոր-եան 10 ֆր.։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ

Կազմակերպուած «Հայ Հասարակու-թիւն Սէն-Շամոնի» Միութեան կողմէ։ Հայկական «Կռունկ» նուագախումբ, խաղեր, վիճակահանութիւն։

Հայկական համադամ կերակուրներ եւ խորոված. անուշեղէններ եւ խմիչքներ։

Կիրակի, 25 Յունիս

Սկիզբը, առաւօտեան ժամը 10·30ին՝ հայկական ճաշնաւոր պատարագով։ 12·30ին՝ ճաշ, ընտրուած նուագներով. եւ ամբողջ կէսօրէ վերջ՝ մինչեւ ուշ ատեն, հայկական պարեր, նուագ, երգեր, մասնակցութեամբ Միութեան հայկական միօրեայ զպրոցի երկսեռ աշակերտներու։

Մուտքը ազատ է

Մատչելի գիներ։

Ոչ մէկ հանգանակութիւն

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան Անի կամիտէն, Կապոյտ Ֆաչը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկ. Ս. Թորոսեանի (Շաս) եւ իր զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Թաշճեանին եւ զաւակներուն, այրի Տիկին Թորոսեանի, Պ. Աբթիւր Թորոսեանի եւ բոլոր ազգականներուն ու բարեկամներուն, ողբացեալ Տիկ. Արմենուհի Թորոսեանի կնկածալի մահուան առթիւ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 20·45ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, թաղապետարանի սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր մութիւններուն եւ բարձր հովանաւորու-թեամբ Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Արտասանութիւն, երգ, պար՝ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

« ԷՐԵՒՈՒՆԻ »

հայախօս ժապաւէնի ցուցադրութիւնը Յայտագիրը երկար ըլլալուն, հանդէսը կը սկսի որոշեալ ժամուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է.—

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԻ ՅԱՆԿ

Վ. Ծատուրեան 400, Ա. Հաճեան 250, Վ. Լորէնեան, Գ. Ճարխիկեան, Տ. Էլպէկեան 100ական, Յ. Քէօսալի, Ա. Մկոյեան, Ղ. Սվաղլեան, Փ. Գուաչիչեան, Յ. Ճիլմկեան, Ա. Պաղտիկեան, Առաքելեան 50ական, Յ. Տանտիկեան 30, Յ. Ժամկոչեան, Մ. Պողոսալեան, Յ. Ուիք-նովսկի, Ե. Մալոյեան, Կ. Ճիլմկեան 20ական, Ա. Ամէմեան, Ա. Զամուրճեան, Յ. Սօլօ, Ա. Ֆաթթայեան, Յ. Գալայճեան, Քաֆէ Միլ Քոլոն, Ս. Տէյիրմէնճեան 10ական ֆր.։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած հայկ. դպրոցի ամավերջի հանդէսը 25 Յունիս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 4ին, եկեղեցւոյ մէջ, պատուոյ նախագահութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

կը նախագահէ Թաղին հոգեւոր հովիւ

ՎԱՉԷ ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Այս առթիւ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ չրջակայքի եկեղեցիներու հոգեւոր հայրերը, իրենց թաղականութիւններով եւ նաեւ բոլոր հայ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, լուսադոյնս քաջալերած ըլլալու համար մեր մատաղ սերունդին հայեցի դաստիարակութեան սրբազան գործը։

Աչակերտներու կողմէ խմբական երգեր, պարեր, արտասանութիւններ եւ մանկական ներկայացում մը՝ «Լեւոնիկը»

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Ֆաչի Պօմոնի մասնաճիւղի զպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը։

Աչակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի։

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Ֆաչի կրօնական մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Նիկիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրքկարի գեղեցիկ պուրակին մէջ, պաղ ջուրին մօտ։

Ճոխ պիւֆէ, հայկական համադամ ուտելիքներով՝ պատրաստուած Ֆաչուհի-ներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ, բարձրախօս։

(Անձրեւի պարագային Յուլիս 2ի կիրակին)։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Ֆաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ-Թրուվիլ։

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74։

Երթուդարձ 25 ֆր. — կէս դին 10 տարեկանէն վար երախաներու համար։

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, կիրակի, ժամը 15–22 դպրոցի պարտէզին եւ նորակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ · ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոց.— Էկլիզ տը Փանթհէոնէն առնել 147 թիւ օթոպուսը եւ իջնել Ռիւնօի – Փավիյոն։

Հ. Յ. Դ.

Լիոն.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի ընկերները 23 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն։

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ։

— Ժամը 13ին հացկերոյթ։

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն։

ՎԱՐՁՈՒ Է

Ռիւ Լէոփոլտ Պելան (Փարիզ 2), քաղաքիս կեդրոնը, վարձու է 100 քառակուսի մեթրանոց յարկաբաժին մը, առեւտրական եւ մխիթ։

Հեռաձայնել 964–55–24

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ անդամական ժողովը այս կիրակի Յունիս 25, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Պր. Ազատին սրբազանին վերնայարկը (4, Ռիւ տը լա Տէֆանս), Իսի։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ։

×

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Ֆաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Ուրբաթ (Յունիս 23) ժամը 20·30ին Տիկին Հ. Թորոսեանի տունը, 88 Ռիւ Մարսէլ Պոնէ, Ֆաչան։ Կարեւոր օրակարգ պարահանդէսի շուրջ։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ – Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը 25 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, հայրենակից Ռուբէն Նահապետեանի բնակարանը։ Անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Համախարհրդարանական Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 24, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խումբի կողմէ Յունիս 25ին կիրակի ամբողջ օրը

Chemin de la Boulinarde
26 - Beaumont-les-Valence

Ճոխ պիւֆէ հայկական առատ կերուխում հաճելի անակնկալներ, մասնակցութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «ՃԷյրան» պարախումբին

Անձրեւի պարագային՝ Ահարոնեան ա-կումբին մէջ՝ 26, Ռիւ Պուֆիէ։

Օրուան երթուդարձը ապահովուած է ժամը 14էն մինչեւ 16, Ահարոնեան ա-կումբին առջեւէն։

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Արձանագրութիւնները փակուած են Յուլիսի եւ Օգոստոսի համար։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻՆ

Կիրակի 25 Յունիս ժամը 15ին, քաղաքապետութեան Շարլ-Միչէլ սրահին մէջ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ներկայացում, երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըզճեանի։

Կը ներկայացուի «Տան մէջ եւ դպրոցը» մասնակցութեամբ բոլոր աշակերտներուն։

Կը խօսի Միհրան Մալեան։

Մուտքը 5 ֆրանք։ Ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամուն։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Մեթրօ Պանեէօ, եւ օթոպուս Փորթ տ'Օռլէանէն 197 Արէ – Պանեէօ։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Ֆաչի Տէսկինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ։ Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Մուտքը Ազատ է։

ՄԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

24–25 Յունիս Լիւքսանպուրկ եւ Փերմանիա պատրաստ դեղեցիկ չոգենաւով մը Մօզէլ գետին վրայ երկու օր, պանդուկ, ճաշ եւ պատրաստը ամէնը մէկտեղ 139 ֆր.։

RELATIONS TOURISTIQUES
EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901

Լ.Տ. ՃԼՃԻՐԵԱՆ
Ընդհ. Պատուիրակ

ԲԱՑՕՒՄ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ԾՈՎԵԶԵՐԵԱՑ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՅԱՆԻՆ

1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ՇԱԲԱԹ
24
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
24 JUIN
1972

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

LE NUMÉRO 0,70 F.

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·448

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.448

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԱԿԵՐՈՒԹԵՆԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻԻՆ

—o—

Ա.— ՄԱԿԸ անտարբեր

Ահա է խորագիրը գրքի մը, որ լոյս տեսաւ վերջերս, ինչպէս ծանուցինք.— «Du canibalisme au génocide».

Հեղինակն է էրվէ Սաւոն, ծնած Վեր – սալ, 4 Օգոստոս 1924ին: Սորպոնի եւ Ֆրիպուրկի համալսարանին մէջ հետե – ւած է փիլիսոփայութեան, կրօնքներու պատմութեան ու դասական եւ արդի դրա – կանութեան:

Գիրքը մաս կը կազմէ «Պատերազմներ եւ խաղաղութիւն» մատենաշարին, որուն վարիչն է Կասթոն Պութուլ եւ որ գրած է Սաւոնի հատորին «Յառաջաբան»ը:

Պութուլ կը չեշտէ, որ մարդակերու – թիւնը դադարած է առեղծա – գործութենէն ի վեր կենդանական աշ – խարհին մէջ: 22 Յուլիս 1971ին Պիրենեան քարայրի մը մէջ գտնուած է գանկը չուրջ քսան տարեկան մարդու մը, որ ապրած է 200·000 տարի առաջ եւ ապահովաբար զոհ է եղած մարդակերութեան:

29 Նոյ· 1971ին Գահիրէի մէջ ապան – նուեցաւ Յորդանանի վարչապետը: Սպա – նիչը փախուստ տալէ առաջ ժամանակ գտած է խմելու զոհին արիւնը:

Ուրեմն բան չէ փոխուած 200·000 տա – րիէ ի վեր: Մարդակերութիւնը դադա – րած ունեցած է նախապատմական շըր – ջաններէն ի վեր: Մեծ ճուկերը կը կլլեն փոքրերը: Սուլթաններու օրով պոլսոյ տարբեր փողոցի շուները իրար կ'ուտէին: Նոյնը կ'ընէին Ափրիկէի վայրենի ցեղերը:

Հոովմէացիները ցեղասպանութեան օ – րինակներ տուած են՝ բնաջնջելով Եա – բուսկները, Սամնիները, մասամբ նաեւ Կալացները ու Իբերացիները, եւայլն: Քրիստոնէութիւնը մասամբ մեղմացուց բարբարոսներու վայրենի բարքերը:

Սակայն նոր ժամանակներու մէջ ցե – ղասպանութիւնը կրկին զլուխ ցցեց: Պութուլ կ'ըսէ թէ առաջին ցեղասպանու – թիւնը թաղաւորները չէ, որ կատարե – ցին, այլ առուտր կամ նուազ ուղղակի հանրաքուէով իշխանութեան տիրացած կառավարութիւնները: « Երիտասարդ Թուրքերն են, որ քննադատեցին Հայերը, ոչ թէ Սուլթաններ » (էջ 10):

Խօսելով ցեղամիջեան կռիւներու եւ իրերասպանութեանց մասին, Պութուլ դիտել կուտայ թէ ՄԱԿը մինչ մեծապէս կը յուզուի երբ կանոնաւոր բանակներ իրարու հետ բախում կ'ունենան, պաշ – տօնապէս կ'անպիտանայ ներքին գան – գուածային կոտորածները: Իրեն համար Պետութեանց ներքին խնդիրներն են ա – նոնք, որոնց խառնուելու իրաւունք չու – նի···: Ու կ'աւելցնէ.

«Արդէն Ազգերու Դաշնակցութիւնը իր ծնած օրէն իսկ խուսափողական ձեւով հետացուցեր էր Հայերու բնաջնջման մա – սին ակնարկութիւնները: Ասիկա կազմեց իրաւաբանական նախընթաց մը, ինչպէս նաեւ՝ դաս մը եւ քաջալերութիւն մը նման նախաձեռնութեանց համար»:

Այսպէս ուրեմն, բանիմաց մարդիկ չեն մոռցած Ժընեւի արիւնպղտոին պիղծ – ոսկեան խուսափողական դասաւորանը հանդէպ Հայաստանի Հանրապետութեան՝ 1920ի աշնան ճղնաժամային ու բախտո – րոշ օրերուն, երբ Քարապէքիրի միլլի բանակները դաւադրօրէն յարձակեր էին մեր նորազոյս հայրենիքին վրայ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ ՄԻՇՏ ՄՏԱՀՈԳ

—o—

Իսրայէլեան առջի օրուան յարձակումը Լիբանանեան երեք վիւղերու վրայ եւ, Հասպայայի ռմբակոծումը, մտահոգիչ մթնոլորտ ստեղծած է Լիբանանի մէջ:

Լիբանանի վարչապետը՝ Սայէպ Սա – լամ յայտարարած է, թէ Իսրայէլ պա – տրաստ կը փնտռէ միշտ յարձակելու համար Լիբանանի վրայ: Այս անպատուան պատրուակն այն է, որ Պաղեստինցիներ պաղտքայով կրակ բացած են Իսրայել – եան փոխադրակառքերու վրայ, սրդ, համաձայն Սայէպ Սալամի, պաղտքայի արձակման հեռաւորութիւնը 500 մեթր է, որով Պաղեստինցիք չէին կրնար կրա – կել Լիբանանի հողին վրայէն:

Մինչ կղմէ, Պէյրութի պաղեստինեան շրջանակներն ալ կը յայտարարեն, թէ իրենց զոհերը սուրիական հողամասէն սկսած են եւ Իսրայէլացի – ներուն բուն նպատակն է եղած դէպի բռնել սուրիացի բարձրաստիճան սպա – ները, որոնք Լիբանան կը դանուէին:

Լիբանանեան շրջանակները մանաւա – նաքէս մտահոգ են իսրայէլեան զոհե – րութիւններուն անդրադարձին համար: Արդարեւ, սրդէն իսկ լարուած վիճակ կը տիրէ Հարաւ. Լիբանանի բնակիչներու եւ Պաղեստինցիներու մէջեւ, քանի որ այս վերջիններուն ներկայութիւնը լիբա – նանեան սահմանամերձ դիւղերու մէջ, պատրուակ կը ծառայէ Իսրայէլացինե – րուն, յարձակիլ իրենց դիւղերուն վրայ: Տուժողը Լիբանանցիներն են: Յատկա – նշական է նկատել տալ, թէ ռմբակոծ – ուած Հասպայա դիւղի բնակչութիւնը վերջերս պահանջած էր Պաղեստինցինե – րու հեռացումը իրենց շրջանէն:

Լիբանանեան որոշ շրջանակները կը բաժնեն Ներքին Նախկին Նախարար եւ ազգային ճակատի առաջնորդ Ռէյմոն Էտէի տեսակէտը: Այս վերջինը կը պա – հանջէ, որ չեղեալ նկատուի Գահիրէի համաձայնագիրը, որով Լիբանանի հա – րաւը, որուն շրջագիծի մը մէջ, Պաղես – տինցիներու կը թոյլատրուի հաստատ – ուիլ, եւ զինուորական գործողութիւն – ներու լծուիլ: Այս շրջանը ներկայիս կը կոչուի Ֆաթհլէնտ:

Իսրայէլեան շրջանակները չեն ծած – կեր, թէ իրենց նպատակն է եղած «պո – յացնել» Ռէյմոն Էտէի դիրքը՝ ցոյց տալով այն վնասները, որոնց կ'ենթար – կուի Լիբանան թոյլ տալով, որ իր հո – ղին վրայ հաստատուին պաղեստինեան զինեալ ուժեր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԹԵՐԱՆ – ՄԱՌՆԷ առաջին տեսակ – ցութիւնը տեղի ունեցաւ ընկերվարա – կաններու կեդրոնատեղին: Կը թուի թէ երկու պարապմունքները համաձայնու – թեան բաւական կէտեր գտած են արդէն, մանաւանդ կառավարական ծրագրի մը յատակագիծին շուրջ: Երկրորդ հանդի – պում մը տեղի պիտի ունենայ երկու – շաբթի օր եւ այն առեն է միայն որ կա – րելի պիտի ըլլայ յստակ դաղափար մը կազմել՝ համայնավար – ընկերվարական համաձայնութեան մասին: Ամէն պարա – գայի մէջ, Իւմանիթէ Ուրբաթ օր իր ա – ռաջին էջին վրայ հրատարակած է Մի – թերանի եւ Մարշէի նկարը, անոյշ ժպիտ մը իրենց դէմքին վրայ···:

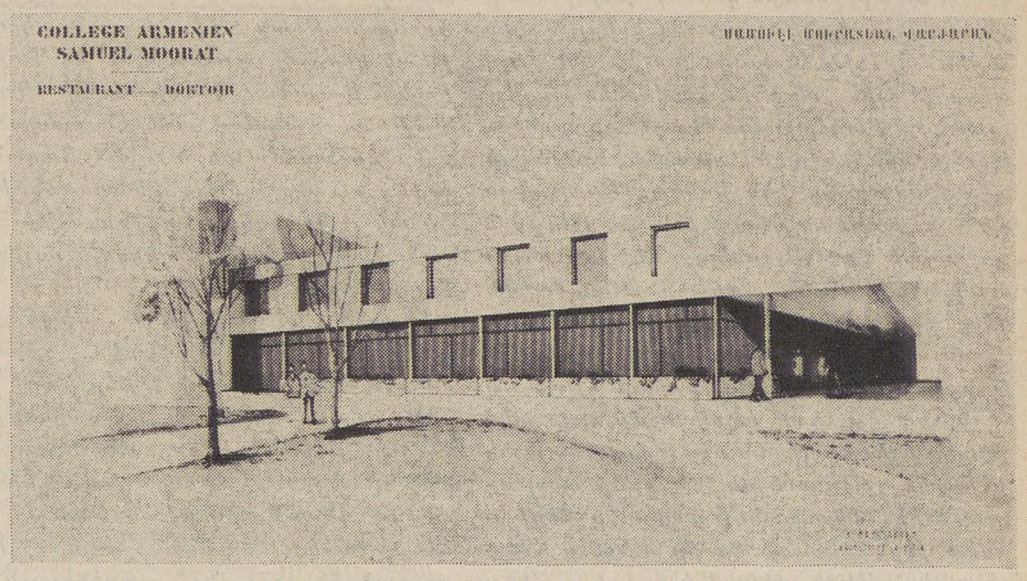
ԺԻԼԻԱՆԱ Թագուհին Հոլանտա վե – րադարձաւ առջի օր: Նախքան մեկնումը Սթրազպուրկ այցելած էր եւ հոն ալ պարզած Հոլանտայի տեսակէտները Եւ – րոպայի մասին: Ցիշենք որ Փայնէնշըլ Թայմզ, ըրիտանական օրաթերթը կը ճաղկէ Ֆրանսա իր անդիջողական դիր – քին համար եւ կը դրէ.— «Նախագահ Փոմփիտուի սպառնալիքը Տասերու Վե – հաժողովը ջնջելու եթէ առաջարկուած Քաղաքական Բիւրօն Փարիզ չհաստատ – ուի, անախորժ կերպով կը յիշեցնէ իր նախորդին հակումները բուռն միջոցնե – րու համար: Բայց այս անգամ այդ թաք – թիքը կրնայ իր դէմ ելլել, Պելժիացիք ու Հոլանտացիք վճռած են առպարէզ կարդալ»: Անգլիական թերթը կը չեշտէ նաեւ թէ Փոմփիտու յաջողութեան մը պէտք ունի հակակչռելու համար կրած ձախողութիւնը ներքին ճակատի վրայ հանրաքուէով: Ֆրանսական կառավարու – թեան դիրքին տկարութիւնը կը կայա – նայ այն իրողութեան մէջ որ քիչ բան ու – նի տալիք իր ընկերներուն:

ԵՒՐՈՊԻՈՑ կայսրը՝ Հայլէ Սելասիէ Լոնտոնէն Փարիզ ժամանելով տեսակցու – թիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի Նախագա – հին հետ, ի ներկայութեան Արտաքին եւ Պաշտպանութեան նախարարներու: Կո – սակցութեան նիւթ եղած է Ճիպութի նա – ւահանգիստի հարցը: Ճիպութի՝ տեղւոյն ժողովուրդին մեծամասնութեան վա – ւաքով, արտայայտուած հանրաքուէով, Ֆրանսայի հոգատարութեան տակն է: Եթովպիա դժգոհ չէ այս կացութենէն, սակայն, մտահոգ է, որ Սոմալիի եւ այլ երկիրներու պահանջին հետեւանքով Ֆրանսա հեռանայ շրջանէն. այդ պարա – գային Եթովպիա կ'ուզէ ձեռք ձգել Ճի – պութիին, որ իր «թոքն» է: Եթովպիոյ ծովային միակ ելքը Ճիպութիին է:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ անուանի դիտնական՝ Ակադ· Անդրէյ Սախարով «յետ դրու – թիւն» մը գրած է Բրեժնեւի — 15 ամիս առաջ գրած իր նամակին — ուր կը յայ – տարարէ, թէ խորհրդային ընկերութիւ – նը « վարակուած է թուլութենէ, կեղ – ծաւորութենէ, նեղմիտ անձնասիրութե – նէ»: Ակադեմականը նկատել տուած է նաեւ, թէ կուսակցութեան եւ Պետու – թեան դեկավարները, եւ յաջողած մաս – նաւորականութիւնը ամուր կառչած են ի – րենց տեսանելի եւ անտեսանելի առանձ – նաշնորհումներուն եւ խորապէս անտար – բեր են մարդկային իրաւունքներու բըռ – նաբարումին, յառաջդիմութեան չահե – րուն եւ մարդկութեան ապագային նը – կատմամբ: Գիտնականը կը պահանջէ, որ իշխանութիւնները վերջ տան քաղաքա – կան տարբեր տեսակէտ ունեցողները հո – դեւոժարանքներ ղրկելու սովորութեան եւ նշանակուի բարձր անձնաւորութիւն մը՝ քննելու համար քաղաքացիներու բո – ղոքները, հսկելու համար նաեւ, որ բան – տարկեալները չարչարանքներու չեն – թարկուին: Ակադեմականը իր նամակին պատճէնը յանձնած է օտար լրագրողնե – րու:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հիւլէական ռումբի պայ – թումին դէմ բողոքները կը չարունակ – ուին, Միւրօրոյայի շուրջ գտնուող եր – կիրներու կողմէ: Կը թուի սակայն թէ Ֆրանսա կ'անտեսէ ամէն ինչ եւ ռումբին պայթումը անմիջական է:

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎի մէջ բուռն միջադէպ մը պատահած է առջի օր երբ Ժ· Ժ· Սերվան–Շրէյպէր կ'ամբաստանէր Նախա – բարապետը, որ դիրք չինած է հնարհիւ Հաչէթ հատուածութեան եւ հարստացած: Իւ Տէ· Էռ·ի երեսփոխանները ձգած են – լած են իրենց վրդովումը արտայայտելու համար:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԻՆ ՅԱՏԱԿԱԳԻԾԸ

COMMUNIQUE DE LA FEDERATION FRANÇAISE DES TRAVAILLEURS DU LIVRE (C.G.T.)

Les travailleurs du Livre, répondant à l'appel de leur fédération, prennent une part active au succès de la journée d'action du 23 Juin 1972 décidée par les fédérations C.G.T. et C.F.D.T.

Pour leur part, les travailleurs de la presse tiennent à préciser que l'arrêt de travail d'une heure qu'ils observent avec l'ensemble de la profession, ne vise pas à priver le lecteur de son journal quotidien mais à démontrer la volonté des ouvriers de la presse de participer à l'action d'ensemble de la classe ouvrière pour que soient satisfaites les revendications essentielles, à savoir : le salaire minimum mensuel à 1.000 F. et l'avancement de l'âge de la retraite à 60 ans avec un minimum de pension à 800 F.

En répondant à l'appel du Comité Exécutif de leur Fédération, les travailleurs de la presse confirment leur volonté d'apporter leur soutien aux luttes en cours, en vue de leur donner le maximum l'efficacité

le 20 Juin 1972

ՎԵՐԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Արեւմտահայ վիպագրութեան մէջ՝ պատմական վէպին առաջին մշակն է Ծերենց (1822–1888), կարծես ապրած միշտ կիսատառերի մէջ, առանց ազմուկի եւ առանց փառապսակներ փնտռելու: Համեստ էր իր նկարագիրով, ինչպէս համեստ իր գործով: Վիպական փորձերը երեք էին, եւ մնացին այդքանի վրայ: Ցաջորդական զարգացումը, նիւթին ծաղկումը եւ արուեստին կատարելագործումը չհետապնդուեցաւ: Ժամանակները չէին ներեր: 1878ին է որ Թորոս Լեւոնի լոյս տեսաւ Պոլիս, առաջին եւ վերջին անգամ ըլլալով: Բարձրագոյն Դրան դրաքննութիւնը արժէւի պէս սրատես եւ անզգի պէս կասկածոտ՝ կը հսկէր: Համիտեան դահակալութեան առաջին տարիներուն յաջորդած էր զաւառներու մէջ եւս ազատութեան չունչին պակասը: Պատմական վէպ մը, կլլիկեան հայ պատմութենէն ներշնչուած գրուագ մը, ոչինչ ունէր իր խորքին մէջ՝ որ քաղաքական սխալ մը պարունակէր, կամ կասկած մը տար տէրական իշխանութեան դէմ. բայց եւ այնպէս լաւ չտեսնուեցաւ անոր հրատարակութիւնը. միամիտ ու ազգասէր հեղի – նակը վիրաւորուած էր իր մաքուր հայրենասիրութեան մէջ: Միւս երկու վէ – պերը երկուսիք Թ. դարու (1879) եւ Թէոդորոս Ռշտունի (1881) լոյս տեսան Թիֆլիս, եւ Ծերենց ալ աւելի կ'ապրէր հոն՝ քան Պոլիս կամ Կիլիկոս:

Վէպին յայտնութիւնը իրմով արեւմտեան թեւին վրայ՝ կը զուգադիպի Րաֆֆիական չարժումին. « Թորոս Լեւոնի »ի տարին «Մշակ»ի մէջ կը հրատարակուէր Զալալէդդինը իրրեւ թերթօն եւ կ'ողջունէր ազատութեան ծարաւի հայ ընթերցող երիտասարդութենէն. Շէյխ Զալէդդինի հրոսախումբին դէմ կանգնած Սարհատը՝ հայ մաքուր եւ ազատասէր ոգին է, ինչպէս Թորոս իշխանը, չատ հեռաւոր զարերու խորութենէն արձագանգող հայրենիքի ազատութեան դիւցազն է բիւզանդական կապանքներու դէմ:

Նոյն մտայնութիւնը, նոյն հոգին է, որ իրարմէ անկախ, երկու հայ վիպագիրներու իմացական ու զգացական աշխարհի բնական ապրումները տուին, իրր ժամանակի ծնունդները, պատմական վէպի մը մէջ մարմին առած: Րաֆֆի նոր կը մտնէր այդ ասպարէզին մէջ. երկու տարի եւթ պիտի տար իր խեցիքը եւ յաջորդ տարին ալ իր Դաւիթ Բէկը: 1879–1881 երեք տարիներու անձուկ շրջան մը, բայց հարուստ իր նշանակութեամբ՝ որպէս սկզբնաւորութիւն պատմական վէպին արեւմտահայ – արեւելահայ գրականութիւններու մէջ: Ծերենց աննշան համարուած իրր մատենագիր եւ ղէմք՝ կատարած է լուսթեան մէջ խոշոր դեր մը, եւ որուն ահա, տարիներ եւթ, ժամանակը կ'արձագանգէ, խզելով ամէն կապ, վերյայտնելու պինքը իր ղարուն գործունէութեան համեստ շրջանակին մէջ:

Ցուշերու կարգին արձանագրուի թող ծննդեան 170ամեակ մըն ալ Գարբիէլ Քհյ. Պատկանեանի: Պատկանեան ընտանիքը գրականութեան մէջ ժառանգականութեան կնիքով յայտնուեցաւ եւ Գարբիէլ, հայրը Ռափայէլ Պատկանեանի (Գամառ-Քաթիպա) թեւերուն ամէնէն տաղանդաւորն էր տոհմային ծառին: Տաղանդ մը ուժեղ ու ներշնչուած բանաստեղծի, հեղինակ կրօնական ողբերգութիւններու մեծ համաչափութիւններով՝ լայնաչունչ եռաբանութեան մը առմանններով («Հերոսիմէ», «Սանդուխտ»), վիպերգական գործերու («Մահ Պառէտի», «Զաւան», «Փառնակ», «Պարոյր», վերջինը չար – քին՝ միայն գլուարաբ), դիւցազներգական չունչին մօտեցող իր «Զարմայր»ն ու «Պանդազէէ»ն, որոնց խորագիրներուն դիմաց հիասթափութեան անուշիկ հարուածը պիտի ունենան չատեր: Առանք գրուած են 1871–1877 տարիներուն: Տաղանդը արուեստէն առաջ է, եւ անկախ արժէք: Պարապան կը ճշդրտուի Գաբրիէլի մէջ, որ արուեստէ զուրկ՝ բովք մտնելիք ոսկիի մը պէս թաքուն տաղանդ մըն է: Եթէ գաղափար, յղացում, ներշնչում անոր հարստութիւնները կը կազմեն, յղկումը, արտայայտութիւնը կամ արուեստը մէկ բառով՝ իր մեծագոյն թերին: Այդ գլուխը չունեցաւ զարգացում, այդ խիզախ երեւակայութիւնը չճանչցաւ կարգի եւ օրէնքի չափաւորումներ, ինչպէս եւ սլացքի բարձրութեան կայանները, այդ սիրտը չունեցաւ ընդարձակում, մարզկային ուրիշ սիրտ մը նեցուկ չունեցաւ, որպէսզի ազատօրէն ծլարձակուէր, ուռճանար, լիանար ու բացուէր վարդի մը պէս դեղեցիկ: Աբ – սոլի եւ տառապանքի խորշակը այրեց իր կոկոնները:

Անյիշատակ պէտք չէ անցնի ծննդեան 200ամեակը Ցովհան Միրզա Վանանդեցիին (1772–1972), որ ծնունդով բնիկ Վանեցի, բայց Պոլսեցի իր կեանքով, կրթութեամբ եւ մտաւոր դաստիարակութեամբ, նախ աշակերտ ազգային դպրատան եւ ապա Շնորհք – Մկրտիչ ամիրայեան նպաստաւորուած կեանքի անհար – թելի դժուարութիւններու դիմաց, Զմիւռնիոյ ազգային դպրատան ուսուցիչ եւ վարիչ նշանակուեցաւ: Հոն ամուսնացաւ ու մտաւ կեանքին մէջ: 1816ին ձեռնադրուեցաւ քահանայ: Վարժապետ եւ քահանայ, ազգային մարդ մըն էր վերջապէս, որուն վրայ բանաստեղծի չնորհքն ալ աւելցաւ՝ երբ 1836ին Աբ – փիակաւ Հայաստանի կրօնական մեծ քերթուածը հրատարակեց Կ. Պոլիս. քանի մը տարիներու հեռաւորութեամբ՝ լոյս տեսաւ երկրորդը՝ Ոսկի դար Հայաստանի (1841), եւ հուսկ Տեսարան հանդիսիցն Հայկայ, Արամայ եւ Արայի (1856): Վերջինը երկուքը Զմիւռնիոյ մէջ հրատարակուած են, ուր իր ծանօթներու չրջանը եւ համբաւին ալ չռնդը աւելի հզօր հընչած է. «մեծանուն» տիտղոսը՝ վերջին դարձին ճակատը տպուած, եւ նման չքեղ արտայայտութիւններ՝ ժամանակին ոգիին ապացոյց, կուտան մեզի Ցովհան Վանանդեցիի դիմագծին երեւութական մեծութիւնը, ուր չկար իսկական արժէք մը բանաստեղծի վարկին, առեղծագործող եւ արուեստագէտ հանճարեղ դրուխ մը՝ որ պիտի յայտնուէր Բագրատունի մով: Տակաւին հին դպրոցին աշակերտ, հին տաղաչափական եւ արտայայտչական լեզուին վարպետ մըն էր ինքը, ուրուն մէջ աւելորդ է փնտռել չնորհքին հետ վայելչութիւնը, գօրութեան հետ դաղափարին նորութիւնը, տպերուն կատարելութեան մէջ լեզուական դեղեց – կութիւնը. դեռ ճոռոմութիւնները սիրող, ծանր ու դանդաղ ընթացքի մը հետեւող, եւ միակերպութեամբը տաղտկութիւն պատճառող դրեթարուեստ մը՝ որ ժամանակինն է, ուր դեռ մուտք չունի եւրոպական կամ դասական լուրջ արուեստի նրբութեան եւ յղկումի աշխատանքը: «Բանաստեղծ» էր, ինչպէս «վարժապետ», օժտուած դոյդ տիտղոսներով, զոր ժամանակը կը չռայլէր չատերուն: Նոյն Թուականներուն Մկր. Խրիմեան վարժապետն ալ հրապարակ իջաւ իր երկու «Հրաւիրակ»ներով, լեզուական եւ ոճական թերեւս աստիճան մը վեր տեղքայլով, եւ որուն քով խորապէս պերճչախտ էր միւս կողմէն համեստութիւնն ալ, խոնարհած մեծ Բագրատունիի տակաւին չյայտնուած ահարեկիչ համբաւին առջեւ, անոր որ պիտի տար «Հայկ Դիւցազն»ը, Ժ. դարու զրական կոթողը:

Ցովհան Վանանդեցի, այնպէս դասական է եւ այնպէս հիներէն անրաժան, որ չէ կրցած ստեղծել խզում եւ յառաջդիմութ չարժում իր գործերուն ներքին արժէքին գօրութեամբ. բայց իր օրերուն՝ դէմք մըն էր եւ պիտցած պարտադրել ինքզինքը: Եւ այսօր 200 տարի եւթ՝ անցդակի յուշ մը անոր ծննդեան, պատմական եղելութեան մը անդրադարձումը պիտի չըլլայ անչուչտ պարզապէս, այլ յարգանքի բաժինով ճոխացած, գրականութեան անդաստանի հին մշակի մը հանդէպ արդար ողեկոչում մը:

×

Ցիչենք պատմական քանի մը թուականներ ալ: 1822ին Հ. Ղ. Ինճիճեան, 150 տարի առաջ, լոյս կ'ընծայէր հայ աշխարհի եւ պատմական – աչխարհագրական քննութեան համար անհրաժեչտ՝ իր « Սատրապութիւն Հին Հայաստան – եայց»ը, մեծադիր 553 էջերով, ազգիւր տեղագրական անուններու ճչդրտութեան, համեմատութեան եւ հիմնական ծանօթութիւններու համար, գործ մը որ Հայաստանի հողին պիտութեան առաջին ամրոցման է, եւ չատերուն համար էական բովք քննական համեմատական աչխատանք: Այսքան տարի եւթ՝ տակաւին բանասիրութիւնը, պատմա – տեղագրական ուսումնասիրութիւնը գոյն կը փնտռէ: Եթէ մինչեւ այսօր պահած է իր անկրուստ չահեկանութիւնը, անտարակոյս իր ժամանակին գարապղուխ կազմող հրատարակութիւն մըն էր:

Հարիւրամեակ մը առաջ կը հայտնար Հայոց պատմութեան համար հոմէական ազգիւր մը՝ Կոռնելիոս Տակիտոսի «Տարեգիրք»ը՝ եղուարդ Հիւրմիւզ արքեպիսկոպոսէն, գործ մը մեծադիր, 524 էջնոց, որուն բերած նպաստը հին չրջաններու քննական պատմութեան համար անժըլտելի էր: Ինդիրը, սա – կայն, դասական գրականութիւններու հայացման այդ չրջանին, դիտակցութեան եւ հոտառութեան վրայ է, որ ուչադրաւ կը գարձնէ գայն անձի մը մէջ՝ որ գերազանցօրէն գրական էմք մը ըլլալուն՝ չանտեսեր նաեւ օգտակարը, եւ կը սկզբնաւորէ այսպէս քննական պատմութեան արդի ժամանակները, դնելով ապագայ քննասէրին առջեւ օտար ազգիւրի մը կարելիութիւնը, ինչպէս հայկապ թարգմանութեամբ մը, անկէ աւելի քան հարիւրեակ տարիներ առաջ՝ Հ. Ե. Թոմաճանեան վեց հատորներուն մէջ մատչելի գարձուցած էր Պլուտարքոս պատմագրին «Զուգահեռք»ները:

1722ին Դաւիթ Բէկով կը սկզբնաւորէին «Ալտանու Հայոց» (Ղարաբաղ, Սիւնիք) պատերազմները օսմանեան տիրապետութենէն ձերբազատելու այն գաղտնները, ուր հոծ Հայութիւն մը Մելիքներու իշխանութեամբ զօրացած՝ կը յուսար ազատութիւն ձեռք բերել: կար կամքը, կար յոյսը, բայց կը պակսէր կազմակերպութիւնը, նամանաւանդ կազմակերպիչը, հրամանատարը գրուած ուժերուն: Այս դինուորական միտքը, նախկին Մելիք – Փարսադանեաններու ոստմէն, Դաւիթ Բէկն էր, որ ընտանեկան հարցերու համար ժամանակ մը քաչուած էր Վրաստան, եւ վերոյիչեալ Թուականներուն, 250 տարի առաջ, իշխան Սահվան Շահումեանէն հրաւիրուած էր զբաղելու անցնելու իր ազգայիններու ազատագրական չարժումին:

Այդ մեծ եղելութեան յիչատակը, այսօր անցեալի երազ մը պատմական օբեկտ, տարեկան ոճնախմբութեան առիթ թող տայ, մղելով պատմիչները՝ քննական ուսումնասիրութեան, եւ բանաստեղծները՝ ժողովուրդին մէջ վառելու յոյսին ջահերը:

Երկարել չարքը յիչատակումներու՝ նպատակ չունի այս տողերուն հեղինակը: Ցիչենք միայն Ռուբէն Զարդարեանի Վարդանանց Հաւատոյն (1912) եւ Ռուբէն Սեւակի Վարդանանց Հաւատոյն (1944) ընդհանրական ոգեկոչումները, որոնք ամէնէն աչքառու երկերն են այդ ուղղութեամբ:

Ցիչենք նաեւ Ռուբէն Զարդարեանի Վարդան Մամիկոնեան (1912) եւ Ռուբէն Սեւակի Վարդան Մամիկոնեան (1944) ընդհանրական ոգեկոչումները, որոնք ամէնէն աչքառու երկերն են այդ ուղղութեամբ:

Ցիչենք նաեւ Ռուբէն Զարդարեանի Վարդան Մամիկոնեան (1912) եւ Ռուբէն Սեւակի Վարդան Մամիկոնեան (1944) ընդհանրական ոգեկոչումները, որոնք ամէնէն աչքառու երկերն են այդ ուղղութեամբ:

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂԲԻՒՐ

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Սարսափից չոռւած աչքերով մի կին, աւազանում չոքած, հայեացքը դէպի ցամաք խողովակը դարձրած, մրմնջաց անլսելի.

— Ներէ, Տէր Աստուած, ներէ ընձի, մտքէս էնպէս է անցէ, թէ Հեղնարի մեղքն էնքան էլ վենճ չէ եղէ...

Հաւաքուածները նայում էին նրան ու թէեւ չէին լսում նրա խօսքերը, բայց տեսնում էին նրա դղջումը: Երբ նա դուրս ելաւ աւազանից, նրա փոխարէն աղերսի իջաւ մի տղամարդ, որը նոյն – պէս, իր հոգու խորքում չատ չէր մեղաղրել Հեղնարի սիրեկանին... Եւ բոլոր նրանք, ովքեր աւազան էին իջնում մեղքի բեռն ուսերին, այնտեղից դուրս էին գալիս մաքրուած, աղբիւրի ճակատի խօսքերն իրենց հոգու ամենախոր խորքում յաւիտենապէս զրոչմած...

Աղբիւրին մօտեցան եւ հերթով աւազանի իջան Հեղնարի եղբայրը, ընկերուհին, ազգականները... Սակայն վայրկենապէս ցամաքած խողովակի վերեւից օրէնքն ասում էր նրանց, որ ամուսնացած կնոջ տէրն այլեւս նրա ամուսինն է, եւ նրա վրայ իրաւունք չունի նոյնիսկ ծնող մայրը, նոյնիսկ եղբայրը...

Սեւաքար աղբիւրաքլխի ճակատին, խոզովակից բարձր, կարմիր քարի վրայ քանդակուած, քարացել էին ահեղ օրէնքի խօսքերը: Եւ դրանց դերբնական հաս – տատման ի տես, բոլոր հաւաքուածները նորից ծունկ չոքեցին:

×

Արեւն իջաւ: Այժմ դրա վերջալուսային ճառագայթները հաւաքուածների վրայ ընկան հեռուից եւ չեզակի: Ցնայած անցել էր բաւական ժամանակ, բայց դեռ ոչ ոք չէր հեռացել Թաղամասից: Ընդհակառակն, աւելացել էին ուրիչ չատերը, եկել էին Նուիրական Ախուրեանի ափից, այլ գրօսավայրերից, քամուել էին քաղաքից: Փողոցներն ու նորաբաց հրապարակը, ուր դեռ քիչ առաջ մի կերպ տեղաւորել էին հաւաքուածների բազմութիւնը, այժմ անկարող էին ընդդրկել բոլորին: Այժմ Թուրքական ամբողջ Թաղամասն էր վերածուել հրաչալի ապացոյցի առջեւ յամրացած մարդկանց ծովի: Վխտացող բազմութեան կենտրոնում վճիտ ու խաղաղ հոսում էր փոքրիկ, ոչնչով աչքի չընկնող աղբիւրի ջուրը: Սակայն իսկական մի հրաչք, տեսանելի եւ չօչափելի, մարդկային ձեռքի այդ պարզ կառուցուածքը զարձրել էր հրաչալի եւ սուրբ: Հաւաքուած բազմութեան բացարձակ լռութիւնն ապացոյց էր, թէ ինչ ակնածանք եւ վախ էր ներչնչել հրաչքը:

Եւ յանկարծ, ինչպէս որոտ այդ լռութեան մէջ, թաղամասի հեռու ծայրից լսուեց մի խելագար ձայն, որն արագ մօտենում էր, կարծես մէկը փախչում էր սպանողների ձեռքից կամ ինքն էր արչաւում՝ սպանելու:

Այդ եկուորի հանդէպ մարդկային ծովը ճեղքւում էր նրա մօտենալուց դեռ առաջ, կարծես թրով, եւ եկուորն անարդել վազում էր դէպի Հեղնար աղբիւրը: Թւում էր, թէ նա մոլեգնաբար հայհոյում էր ամենահրէչատուր բառերով, սակայն անկարելի էր որեւէ բան հասկանալ նրա անկապ բառերից:

Դեռ նախքան նրան տեսնելը մարդիկ ղգացին՝ իրենք էլ չիմանալով, թէ ինչից, որ նա Հեղնարի սիրեկանն է: Եւ նեղ միջանցքը մարդկանց միջեւ՝ բացուեց մինչեւ ուղղակի Հեղնար աղբիւր:

— Ո՞ւրտեղ է, — որոտաց աղաղակը, եւ երեւաց Վարոսը: Ոչինչ չտեսնող իր հայեացքը յածելով չորս կողմ, սարսափահար անելով մօտիկ կանգնածներին, որոնք եւս ընկերկեցին նրանից, նա նորից աղաղակեց, — ո՞ւրտեղ է, ցոյց տուէք, ես ձեր ծնողների, ես ձեր զաւակների, ես ձեր... Վա՞յ կ'ըսէ, թէ ամմէն կնիկ իրան մարդու ախպուրն է... Սէրն է տէրը, ոնչ թէ պատկուած մարդը... Ցոյց տուէք ախպուրը... Ե՛ս պիտի խմեմ էնոր ջրէն՝ մինչեւ կչտանամ... Խմս է սէրն էլ, ջուրն էլ... Սէրն աստանից է, սէրն է իրաւունքը...

Գզգզուած, փոչոտուած, քրտնած, ծանր հեւալով, նա նորից կատաղած նայեց աջ ու ձախ: Թւում էր, թէ ահա պիտի յարձակուի մեկնումեկի վրայ եւ խեղդի: Մարդիկ ընկրկեցին, եւ նրա առջեւի արահետը վերածուեց պողոտայի:

Միայն այժմ նկատելով աղբիւրը, վրոսը նետուեց դէպի այն: Հասնելով աւազանի պռունդին, նա կանգ առաւ, մի վայրկեան նայեց աղբիւրի ջրին, կռացաց գլուխը, ապա վստահ քայլերով մտաւ աւազան:

Ինչպէս բոլորի, նրա առաջ եւս, ջուրը կարուեց:

— Հեղնա՛ր, — բացականչեց Վարոսը:

Հրապարակով սարսուռ անցաւ:

— Ես եմ, ապիդ, — պոռթկաց ծանր ձիչը Վարոսի չանթահար կրծքից, — չե՞ս ճանչէ ընձի...

(58 – Շար.)

ՃԻԳԻՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔԻՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Անման է հայ ժողովուրդը, աննման է իր թերութիւններով, խծբծանքներով, աննման՝ իր անհանդուրժող նկարագրով, իր չափազանցուած զգացումներու եռուն տարափով: Սակայն այս բոլորէն վեր՝ աննման է ան իր չինարար, առեղծագործ ձեռներէցութեամբ:

Չափազանցուած չեմնենք, դարերը արթուն վկայութիւնը կը բերեն մեր ինքնութեան: Ջրջրելով մեր պատմութեան էջերը կը գտնենք, որ դար դարու վրայ հեծած, ժամանակի ընթացքին այլամերժ վերիվայրումներու ենթակայ հայ ժողովուրդի բնածին յատկութիւնները պարբաղարար փոփոխակի ճնշումներու բովէն անցած են, օտար ազդեցութիւններու ղրկմը տեղ ղրաւած է նկարագրի խաթարումով: Բայց ցեղային առանձնայատկութեան ոգին ու առաքինութիւնը պահած է անմար՝ կանթեղի պլպլուն լոյսը լուսաւորելու ուխտով: Պահուած ու պահպանուած է յարատեւման յատկութիւններ բեղնաւորելով, որոնք իր կեանքին եւ ինքնութեան երաշխիքը եղող երկրորդութիւն մը կազմած են: Այս երկրորդութիւնը մեր հայկականութիւնը մարմնաւորող, ինքնութիւնը բնորոշող ոգի մը եղած է:

Մեր ուղն ու ծուծը եղող երկրորդութիւնը, ներշնչման ակ, ազգային կրօնք եղած է: Առաջինը կը ներկայացնէ հաւատք յարատեւման, երկրորդը՝ աշխատանք բեղնաւորման, երրորդը՝ առեղծագործութիւն մշակոյթի ճամբով:

Նուիրեալները, զոհաբերուողները, աչքի լոյս թափողներ երբեք պակսած չեն մեր մէջ, երբեք յուսահատութեան դիրկը չենք ինկած, այս ազգային անմար կանթեղին խղը անպակաս դարձնելու հաւատքով առեղծագործած ենք սերունդէ սերունդ: Մոքի ու հոգիի վերամշակումը կուգայ անմահ հանճարներէ, ցեղային իւրայատուկ իմացականութիւններէ, եւ ոչ թէ տափակ անափառութենէն:

Այս վարակիչ, չինարար ոգին ոգի հաներ Մարմկյլի Հայութիւնը ազգային կանթեղին խղը անպակաս չընելու նախանձախնդրութեամբ: Ներկայիս տեսանելի ու չօշափելի է ձեռք բերուած արդիւնքը: Ամբողջ երկու տարի լոկ–մնջիկ աշխատանքի, նուիրումի վարձատրութիւնը եղաւ Մշակոյթի Տան գնումը: Ներկայիս ճակատագրական կրնանք հաստատել, որ քաղաքի կեդրոնը գտնուող այս մեծ չէնքը մերն է, մերը ըսելու իրաւունքը հաստատող պաշտօնական փաստաթուղթը մեր ձեռքն է, որուն գնման ու յաջողութեան նպաստեց Մարմկյլի հայրենասէր Հայութիւնը՝ յատուկ ներդրումով:

Ներկայիս Մշակոյթի Տան մարմինը ձեռնարկած է վերի յարկի փոփոխութեան ու կահաւորման աշխատանքին: Հոն՝ այդ յարկին մէջ կարելի պիտի ըլլայ տեղաւորել չորս հարիւր հոգինոց բազմութիւն մը ներկանայանալի, լուսադարդ սրահի մը մէջ: Մեր պարտակատնութիւնն է ցոյց տալ կատարուած աշխատանքը, որպէսզի զաղութը գիտնայ, թէ իր նուիրումը ու զոհողութիւնը ապարդիւն չեն եղած:

Այսօր նուիրատուներու գումարը հասած է 37 միլիոն հին ֆրանքի: Գնման ու նորարի ծախքը եղած է 34ուկէս միլիոն:

Մարմկյլի մեր հայրենակիցները քաջ գիտեն, որ համապատկերութեան սղիով չինուած ու մէջտեղ բերուած են ասկէ կէս դար առաջ արուարձաններու հայկական թաղամասերը, իրենց եկեղեցիներով եւ սրահներով: Սակայն այսօրուան մեր պայմանները չատ աւելի նպաստաւոր են. արդարեւ զգացողը բարեկեցիկ է:

Մշակոյթի Տան մարմինը նմանապէս համոզուած է, որ նիւթականի կողքին ձեռնհաս արհեստաւորներու ինքնակամ աջակցութեամբ, ծախքերը մասամբ կը թեթեւնան: Առաջին քայլը առնուած է այդ ուղղութեամբ՝ տրամադրելի ուժեր սիրայօժար աշխատանքի լծուած են ամառնային արձակուրդներուն ղլուխ հանելու համար նախատեսուած ծրագիրը: Արդէն քանի մը հայրենակիցներ՝ Աչոտ Վարդանեանի եւ Սերոբ Քինոսեանի ղեկավարութեամբ կ'աշխատին: Կը կարծենք թէ ասիկա վարակիչ պիտի դառնայ բոլոր տրամադրելի ուժերու աջակցութիւնը ապահովելու համար: Վստահ ենք, որ Մշակոյթի Տան աշխատանքներուն պիտի լծուին բոլոր նորահաս ուժերը, իրենց մասնակցութիւնը արժեցնելով:

ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

—o—

Բացառիկ հանդամանքով եւ մեծ խանդավառութեամբ Մայիս 28ին նուիրուած խրախճանքը կատարուեցաւ Շարաթ 10 Յունիսին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահին մէջ:

Այս առթիւ ներկայ էր Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ. Ժօզէֆ Ֆրանչեսքի:

Նախ քան խրախճանքը, հանդիսութեան խօսնակը՝ ընկ. Արա Գրիգորեան, Մայիս 28ին նուիրուած պատշաճ ուղերձով մը կ'անդրադառնայ հայ ժողովուրդին Արարատեան դաշտին վրայ մղած պայմարին: Եթէ 54 տարի յետոյ ոտիւքը տակաւին առանձինն կը ոտնէ գայն, Նոր Սերունդի հայ երիտասարդութիւնը կը հաւատայ վերստանալու արդար հասուցումը փառաւորելու Մայիս 28ը հայրենիքին հետ միասնաբար:

Ապա բեմ կը հրաւիրուի օրուան բանախօսը ընկ. Ժիրայր Դատաւորեան: Եւ ի յարգանս մեր օտար հիւրերուն, կ'արտայայտուի նախ Ֆրանսերէն եւ յետոյ հայերէն՝ այսօրուան ոտնակատարութեան իմաստը բացատրելով: Հանդամանօրէն ներկայացնելով հայ ժողովուրդին այդ օրերու քաղաքական եւ անտեսական պայմանները, եւ Մայիսեան դէմարզային մարտնչումները: Հաստատելով մինչեւյն ժամանակ.— եթէ մենք ունեցեր ենք երբեմն քաղաքական տարաձայնութիւններ մեր միջեւ, սակայն վտանգի մը պահուն բոլորս միակամ կուրծք տուած ենք մեր թշնամիին՝ Թուրքին դէմ: Մայիսեան այդ օրերուն, հայ ծերունին, հայ կինն եւ օրիորդը, անդէն պատանին, մեծ դեր են կատարած խրախուսելով եւ ջուր հասցնելով բոլոր ճակատներուն վրայ կռուող քաջամարտիկ հայ հերոս – ներուն, մինչեւ որ տառապաթիւ թրքական բանակը նահանջի կ'ենթարկուի ուշ դիւերին: Իսկ այսօր Հայաստանի մէջ Սարդարապատի դաշտին վրայ կանգնած կոթողը յաւերժացումն է բոլոր անոնց, որոնք կերտեցին Հայաստանի Անկախութիւնը 1918 Մայիս 28ին:

Հարիւր վերջացած, Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ս. Մինասեանի երիտասարդները կը ապատարկէին սեղանները ախորժարերներով, ըմպելիներով, համադամ կերակուրներով, չամփուրէ խորոված, մինչեւ իսկ պաղպաղակ, մէկ խօսքով առատ կերուխում դուարթ մթնոլորտի մէջ, ուր միայն հայկական

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ փոխ – վարչապետը՝ Սթեփանոս Փաթաքոս, ընկերակցութեամբ Արտաքին փոխ – նախարար Գրիգոռոս Փալամասի, Պէյրութի յոյն դէս – պանի եւ Աթէնքի Լիբանանի դեսպանին, ինչպէս նաեւ յոյն լրագրողներու, Յունիս 15ին, պաշտօնական այցելութիւն մը տուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան: Փոխ – վարչապետը կէս ժամ խօսակցած է Խորէն Ա.ի հետ եւ ապա այցելած է Վեհարան, Մայր Տաճար եւ Նահատակաց Յուշարձան: Պաշտօնական ընդունելութեան ներկայ գըտնուած են Տաճատ Աբգ. Ուրֆալեան, Արտաւազդ Եպս. Թրթռեան, Լիբանանի Տեղեկատուութեան նախարար Ի. Պապիկեան եւ Ազգային Ընդհանուր Ժողովի առենապետ Վահէ Սէթեան:

ՊՈԼՍՈՑ Հայոց պատրիարքին կարգադրութեամբ հոգեւորականներու դաս մը հովուական այցելութեան մեկնած է գաւառները: Առաջին այցելութիւնը տրուած է Ամասիոյ Կիմիւշհաճէօքէօյ գաւառակը, ապա Ամասիա: Հոգեւորականները այցելած եւ պատարագած են նաեւ Սեբաստիոյ մէջ:

ԶԱՆԱԶԱՆ – ԶԱԱՄԱՆԱԶԱՆ

Անգլիոյ Իփսուիչ քաղաքի դատարանը՝ 18 ամսուան բանտարկութեան դատապարտած է 22 տարու ձոն Տայըրը, որ դաղութեան համար, երաժշտական դպրոցներու խանութ մը մատած է դիչեր ատեն: Սակայն, ձոն, դաղութին ընելու տեղ, նախընտրած է քիչ մը քնանալ: Դուռը տարած է եւ առաւօտուն, խանութին տէրը, գայն քնացած գտած ու ոստիկան կանչելով ձերբակալել տուած է:

նուիրական պարտք մըն է անտարակոյս պատասխանին համար, որ դարերու խորերէն կ'ուղէ քաղել կեանքի դասեր, մոքի ճառագայթումներ եւ աւանդել նոր սերունդին: Զարգացումի ազդակ կը դառնայ անցեալը՝ եթէ գատաստաններու ճիշդ համաչափութիւններ, եթէ քննութեան արդար պեղումներ՝ հիմնական ճշմարտութիւն մը բովանդակին: Գրականը, պատմագիրը, քաղաքագէտը, մանաւանդ կամ սիրահարներ հայ կեանքի զանազան մարզերուն, չատ բան պիտի գտնեն մեր այժմեան կեանքին համար չհեղհեղանութիւն ներկայացնող հին երեւոյթներու եւ դէմքերու մէջ: Ու այս պատակարութիւնը վերազանցօրէն չեչտուած պահանջ մը կը կարծենք Սփիւռքին համար, ուր կարիքները վեր են ամէն կարելի ահմանումէ եւ ուր վտանգը համաձուլումի օտար տարրին հետ՝ ամէնօրեայ սպառնալիք մըն է: Դիմադրել օտարի հրապոյրին՝ մեր ղեղեցկութիւններուն եւ մեր արժէքներուն կապով ու պիտակցութեամբ, մէկն է այն կէնքերէն պայքարին, որ մղուելու է անընդհատ եւ կազմակերպուած ուժերով:

Հ. Մ. ՃԱՆԱՃԵԱՆ
խմբագրական «Բազմավէպ»ի

երգն ու պարը կը տիրապետէին՝ Պ. Պետիկեանի նուագախումբին առաջնորդութեամբ:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Հրաչուհի Հայկանեան, որ արտասանեց Վ. Թէքէեանի բանաստեղծութիւններէն հատուած մը «Պիտի իյնաս», Շնորհալի երգչուհի Լիլի Տուրեան, ներկաները հրապուրեց «Կիլիկիա», «Էրեբունի» եւ «Ես իմ անուշ Հայաստանի» երգերով: Գալով «Նայի – րի պարախումբին, ինչպէս ուրիշ տարի, այս անգամ եւս գոյց տուաւ իր խաղացանկին լաւագոյն պարերը: Ամբողջ ժողովուրդը ոտքի, ծափ տալով, հիացումով կը հետեւէր իւրաքանչիւր պարի:

Ահա այսպէս արտակարգ խրախճանութեամբ տօնեց փարիզեան շրջանի հայութիւնը մէկ կեդրոնը՝ Ալֆորվիլ, Հայոց պատմութեան պանծալի թուականը Մայիս 28ը:

Պ. Պ.

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

— Մենք արդէն ժողովուրդին ներկայացուցիչներն ենք...

— Չէ, անանկ բան չըլլար, մեր կողմէն մարդ գտնուելու է քուէատուփին քով:

Ընտրական ժողովի անդամները այս անօգուտ բանավէճին վերջ տալու համար իրարու հետ խորհրդակցեցան եւ ըսին թաղմութեան, որ իրենց մէջէն մէկը ընտրեն, որպէսզի գայ, հսկէ սեղանին քով:

— Չոս երկու որոշ հոսանք կայ, ատրպկեց Սուսերեանց, պէտք է որ երկու հոսանքներն ալ իրենց գատ գատ ներկայացուցիչներն ունենան:

— Այնոր ալ բէ՛ք աղէկ, ըսաւ աւագերէցը, երկու հոգի ընտրեցէք, բայց նախ դուրս եկէք եկեղեցիէն:

— Թող անոնք ելլեն, մենք ալ կ'ելլենք, ըսաւ Սուսերեանց, մատնանիշ ընելով հակառակորդ կողմը:

— Առաջ դուք ելէք, պատասխանեց կայծունի:

— Ինչո՞ւ համար:

— Որովհետեւ առաջ դուք մտաք եկեղեցի:

— Տղերք, չպէտք է տեղերնիդ չար – ժուիք, հրամայեց Սուսերեանց իր մարդոց գառնալով:

— Ուրեմն մենք ալ հոս կը մնանք...

Այս նոր միջադէպը կը սպառնար հետզհետէ մեծնալու:

Աւագերէցը կրկին միջամտեց եւ համաձայնութեան եզր մը գտաւ: Ընկեր Սուսերեանց եւ ընկեր Կայծունի քով քովէ եւ մեւնոյն ժամանակ եկեղեցիին դռնէն դուրս պիտի ելլէին: Այսպէս վակուեացաւ վէճը:

Քիչ եառքը երկու ներկայացուցիչները ընտրուած էին:

«Պայքար Լսարան»ի կողմէ՝ պարոն Աչոտ, եռանդուն ու կռուազան երի – տասարդ մը, իսկ «Շանթ Ակումբ»ի կողմէ՝ պարոն Թորգոմ:

— Հիմա գործի կրնանք սկսիլ, վճռեց նախագահը, երբ ժողովուրդի ներկայացուցիչները իրենց տեղը գրաւեցին:

Քուէարկութիւնը խումբ – խումբ ներս հրաւիրուեցան եւ գործողութեան առաջին մասը բաւական հանգարտութեամբ կատարուեցաւ:

Ցետոյ կարգը եկաւ քուէները համրելու եւ կարդալու:

Նախագահը յայտարարեց՝ 640 քուէ բաժնուած էր եւ 520 քուէ բերուած:

Այս թիւերը ցոյց կուտային, թէ թաղը ինչ խանդավառութեամբ մասնակցած էր Թաղական Մորհուրդի ընտրութեան:

Ընտրական ժողովի յաղթանդամ ժողովականը, որ ինչպէս ըսինք, գօրաւոր ձայն մը ունէր, սկսաւ քուէները կարդալ:

Առաջին մէկ քանի քուէները Պօղոս էֆէնտիի եւ իր կուսակիցներուն անունն – ները կը պարունակէին:

Այս պարագան խնդութեամբ լեցուց ուսուցիչին սիրտը, որ սկսաւ յաղթական ակնարկներ արձակել աջ ու ձախ:

Բայց իր ուրախութիւնը երկար չտեւեց: Հակառակորդ կուսակցութեան ցանկերը հետզհետէ կը բազմապատկուէին:

Պարոն Թորգոմ տենդահար ձեռքով մը, թուղթի մը վրայ կը նշանակէր քուէա – համարի արդիւնքը: Դեռ տարբերութիւնը մեծ չէր Պօղոս եւ Մարզար էֆէնտիներու միջեւ:

Առաջինը 45 քուէ ստացած էր, մինչդեռ երկրորդը՝ 56:

Բայց նոր քուէները ընդհանրապէս Մարզար էֆէնտիի անունը կը կրէին:

Կէս ժամ եառքը ուսուցիչը կրկին հաշուենկռիռ մը ըրաւ:

Պօղոս էֆէնտի 82 քուէ չահած էր, մինչդեռ Մարզար էֆէնտի 112 քուէ: Անջրպետը կը լայննար երկուքին միջեւ:

Պարոն Թորգոմ չարաճուն անձկութեամբ կը հետեւէր գործողութեան:

Իրիկուն եղած էր արդէն, եւ չատերը մեկնած էին: Հիմա միմիայն «Պայքար Լսարան»ի եւ «Շանթ Ակումբ»ի անդամները մնացած էին իրենց դիրքերուն վրայ:

Երրորդ անգամ, երբ պարոն Թորգոմ հաշիւը նայեցաւ, ասկաց. Պօղոս էֆէնտի 112 ունէր միայն, իսկ Մարզար էֆէնտի՝ 218 քուէ:

Ու հիմա դրեթէ չարունակաբար, Մարզար էֆէնտիի եւ իր կուսակիցներուն անունն էր, որ կը հնչէր եկեղեցիին կամարներուն ներքեւ:

Ուսուցիչը անգամ մըն ալ իր ձեռքի թուղթին վրայ նայեցաւ, հապճեպով հաշիւ մը ըրաւ եւ թողլով իր տեղը՝ դուրս սլացաւ, դէմը ելլողին հարցնելով.

— Ո՞ւր է ընկեր Սուսերեանցը:

Այս վերջինը իր սպայակոյտով շրջան – պատուած ժուռ կուգար եկեղեցիին բակին մէջ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 1915ին Պոլսոյ Պայազիտ հրազարակին վրայ կախաղան հանուած քսան հերոսներու յիշատակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Օննիկ Նաջարեան կը ծանուցանէ որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր հնոջ՝

ՄԱՐԻ ՆԱՇԱՂԵԱՆԻ
(ծնեալ Մխեեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, Յուլիս 2ին, կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Լիոն.— Փոքրիկներու առաջին խումբը կը մեկնի 3 Յուլիս երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 7ին, Հայոց եկեղեցիին առջեւէն, 295, Ռիւ Պուաշօ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՅ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22

վալապրի օդասուն աւտառին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, պուլի մրցում, վոքքերու համար զանազան խաղեր եւ ակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆՈՐ ՇԷՆՔԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տաւուտեան Ռ.	10·000
Պաթմանեան Ժ.	5·000
Ոմն	5·000
Տոռոզեան Մ.	1·000

Սիրունեան Ա. 500, Ոմն 500, Յակոբեան 200, Կօչկարեան Ժ. 200, Մակար եան Ա. 200, Զիլոյեան Գ. 150, Նիկո ղոսեան Ս. 100, Պօյաճեան Ժ. 100, Պետեան Պ. 100, Պեքմէզեան Ժ. 50 ֆր.

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ

Կազմակերպուած «Հայ Հասարակու թիւն Սէն-Շամոնի» Միութեան կողմէ: Հայկական «կռունկ» նուագախումբ, խաղեր, վիճակահանութիւն:

Հայկական համադամ կերակուրներ եւ խորոված. անուշեղէններ եւ խմիչքներ:

Կիրակի, 25 Յունիս

Սկիզբ, առաւօտեան ժամը 10·30ին՝ հայկական ձայնաւոր պատարագով: 12·30ին՝ ճաշ, ընտրուած նուագներով. եւ ամբողջ կէսօրէ վերջ՝ մինչեւ ուշ ատեն, հայկական պարեր, նուագ, երգեր, մասնակցութեամբ Միութեան հայկական մխրճայ դպրոցի երկսեռ աշակերտներու:

Մուտքը ազատ է
Մատչելի դիներ:
Ոչ մէկ հանգանակութիւն

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը:

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը:

Հ. Յ. Դ.

Վիլէն.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատեսրով:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Յունիս 24, ժամը 20·45ին ի նպաստ Շաւիլի հայկ. դպրոցին, թաղապետարանի սրահին մէջ:

Մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր միութիւններուն եւ բարձր հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Արտասանութիւն, երգ, պար՝ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ

« ԷՐԵԲՈՒՆԻ »

Հայախօս ժապաւէնի ցուցադրութիւնը Յայտագիրը երկար ըլլալուն, հանդէսը կը սկսի որոշեալ ժամուն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, Յունիս 25 Պարգեւաբաշխութիւն.

— Ժամը 11·30ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ.

— Ժամը 13ին հացկերոյթ.

— Ժամը 15·30ին պարզևաբաշխութիւն:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ: Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտքը Ազատ է:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

AU THEATRE DU CASINO D'ENGHIEN-LES-BAINS

Jeudi 6 Juillet à 21 heures précises

RECITAL DE LA PIANISTE

Huguette AGEDERIAN

Oeuvres de Haendel, Chopin, Debussy, Liszt

Prix des places 10, 15 et 20 Frs.

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Յուլի երեկոյ

Նուիրուած՝ ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿԻ
(մահուան տարելիցին ի յիշատակ)
ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ
կը ներկայացնէ
Պատուելի Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ
կը խօսի.— Տիկին Լ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ
եւ Պ. Ա. ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ
Յունիս 30, Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ սրահը,
28, *Աւընիւ Պուրկէն, Իսի*
Մուտքը ազատ է:

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ-Թրուվիլ:

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74:

Երթուղարձ 25 ֆր. — կէս դին 10 տարեկաններ վար երախաներու համար:

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, կիրակի, ժամը 15–22 դպրոցի պարտէզին եւ ընթակառոյց սրահին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ · ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ՊԱՐ

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 ֆր·

Հաղորդակցութեան միջոց·— *Էկլիզ որ փանթէհնէն առնել 147 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյոն:*

ԿՈՒԶՈՒՒՆ՝ URGENT

Apprentis, remailleuses, surjeteuses, mécaniciennes, rebrousseuses, racoutreuses, bonne rémunération.

S'adresser :

ROGER CARAMAN
108, Rue du Fbg. du Temple, Paris.
Tél. : 358-38-47
358-65-05

ԲԱՑՈՒՄ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ԾՈՎԵԶԵՐԵԱՅ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱՅԱՆԻՆ
1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1972

6–14 տարեկան մանուկներու արձանագրութեան համար դիմել Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean Goujon — Paris (8e)

Երկուաշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12

ՄԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

14–15–16 Յուլիս Զուիցերիա Նէօչաթէլ դեռատիի քաղաք մը լիճին վրայ· չատ մը տեսարժէք տեղեր պիտի այցելէք· երեք օր պանդոկ, ճաշ, նախյլն:

Գինն՝ 195 ֆր· ամէն ծախքերը մէջը:

×

2էն 20 Օգոստոս, օդափոխութիւն Աւստրիա – Սան Եոհան եւ Փոնկաօ, հրապուրիչ երկիր մը օդասուն 600 մեթր բարձր· չատ մը տեսարժան վայրեր:

750 ֆր·:

Ամէն մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուին Պր· Ճէզիրեանի կողմէ՝

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901

Էմ· ՃԷԶԻՐԵԱՆ
Ընդհ· Պատուիրակ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԻՒՆ 1972Ի ԱՄԱՌ

Ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը (Ա. կարգի) Երեւանի մէջ

ՅՈՒԼԻՍ 15էն 30 — պտոյտներով 2550 ֆր· (առանց պտոյտի 2450)
ՅՈՒԼԻՍ 15էն Օգոստ· 4 պտոյտներով 2900, առանց պտոյտի 2800
ՕԳՈՍՏՈՍ 6էն Օգոստ· 21, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1էն 16, պտոյտներով 2550, առանց պտոյտի 2450

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7-ԷՆ 25

ՈՒՂՂԱԿԻ ԹՌԻՉՔ ՓԱՐԻԶ – ԵՐԵՒԱՆ – ՓԱՐԻԶ

Պտոյտներով 2750 ֆր·, առանց պտոյտի 2650 ֆր·

ՅԱՏՈՒԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ

16էն 35 տարեկան — ամբողջական փանսիոն Անի պանդոկը, Երեւան — Ամէնօրեայ պտոյտներ եւ հայերէնի դասընթացքի սքաճ,
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 1980 ՖՐ·

ԱՅՑ ՏԱՐՈՒԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

« Կովկասեան Հանրապետութիւնները » այցելութիւններով Մոսկուա, Երեւան, Թիֆլիզ եւ Բաղու:

Մեկնում Օգոստ· 10 եւ Սեպտ· 2
ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ՝ 2450 ՖՐ

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկները ստանալու համար

Արձանագրութիւն

Renseignements et inscriptions :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ SONIA COUMRYANTZ

TRIM VOYAGE

1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages SEVAN
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er — Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ԿԻՐԱԿԻ
25
ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE
25 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.449

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.449

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԱԿԵՐՈՒԹԵՆԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻԻՆ

—o—

Բ.— Հայերու բնաջնջումը

Իր գրքին մէջ Հէրվէ Սալմոն մանուշոր գլուխ մը յատկացուցած է Հայոց ցեղասպանութեան (էջ 152–162):

Հայաստան իր աշխարհագրական դիրքով պաշարուած մշտնջենաւոր մըն է ընդմէջ Անատոլեան թերակղզի, Կովկասի, Իրանեան լեռնաշղթի եւ Սուրիա– Մեսոպոտամեան դաշտերուն: Իրարու մրցակից քաղաքակրթութիւններու եւ կայսրութեանց միջեւ կռուախնճոյր է դարձած անիկա: Հոմ՝ Պարթեւներու, Բիւզանդիոն Սասանեաններու, Բիւզանդիոն՝ Արաբներու, Ռուսերը՝ Թուրքերու դէմ մրցած են Հայաստանի տիրանալու համար:

Ինքնին հասկնալի է ուրեմն, որ պատերազմներ, արշաւանքներ ու ջարդեր մեծ մեղ մը կը գրաւեն Հայաստանի պատմութեան մէջ:

Հեղինակը մանուշոր ուշադրութեան առարկայ կը դարձնէ 1915–1918ի ճարդերը, որոնք իրենց մեծ ծաւալով, արմատական բնոյթով եւ գործադրութեան եղանակով կրնան նկատուիլ ցեղասպանութեան դասական օրինակ մը: Ջարդերը տեղի ունեցան 880·000 քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ հողերու վրայ: Դժուար է ճշդիւ հաշուել զոհերու թիւը: Որոշ ուսումնասիրութեամբ, մեռածներու եւ անհետացածներու թիւը կը հասնի երկու միլիոնի, այսինքն 1914ին թրքական տիրապետութեան տակ ապրող հայ բնակչութեան երկու երրորդին:

Տարօրինակ երեւոյթ է, որ այս գաղութներուն հեղինակները էին Երիտասարդ Թուրքերը, որոնց ազատական ու հաւասարական գաղափարները մեծ յոյսեր ծնցուցեր էին Եւրոպայի մէջ:

1876ին մեծ եղարբօրս նշանակուեցաւ Միհատ փաշա, որ սահմանադրական վարչաձեւ հաստատեց: Ապահովել Համիտ իշխանութենէ հեռացուց Երիտասարդ Թուրքերը, որոնք 1908ին ուժի կերպով հրապարակ եկան: Հայերը, մասնաւորաբար գաղնակցականները նեցուկ կ'ըլլային անոնց: Սակայն յաղթական – ները չուտով փոխեցին իրենց դիրքը: Առաջին աշխարհամարտին անմիջապէս նախորդող տարիներուն անոնք հետզհետէ ստիճան մը աւելի յեռաջրջական ազգայնականութեան յարեցան: Երկու հիմնական սկզբունքներ ունեցան անոնք: Ա) Թուրք ցեղը միակ առանձինն պէտք է ղեկավարէ երկիրը: Բ) Կայսրութիւնը պէտք է կառուցուի զուտ իսլամական հիմերու վրայ:

Միտ ծանր էին այս առաջնորդող սկզբունքները, մանաւանդ երբ նկատի ունենանք որ օսմանեան կայսրութիւնը այն ատեն կը ներկայացնէր ազգութեանց եւ կրօնքներու խճանկար մը: 1919ին (աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել 1914ին) չորս միլիոն Թուրքերու եւ Ջերքէզներու դիմաց կային 8·000·000 Արաբներ, 3·000·000 Հայեր, 2·000·000 Յոյներ, 1·500·000 Քիւրտեր եւ 1·500·000 Սուրիացիներ: Այս հաշիւէն դուրս են Տիւրզիները, Ասորիները, Քըզըլպաշները, Զինկեանէները, Զէյդէքները, Լազերը, Եզիտիները, Զազաներն ու Պարսիկները (էջ 154):

Այս սկզբունքները զուտ վարդապետական տեսութիւններ չէին, այլ արագօրէն գործադրուել կեանքի մէջ: Իթթիհատը՝ նոր վարչաձեւի տէրն ու տիրա – կանը՝ մեայն Թուրքերէ կը բաղկանար: 1911ի Սելանիկի համագումարին մէջ որոշեցան սա կարգի յատկանշական ո– րոշումներ: Մահմետականոյ քրիստոնեաները պէտք է դիմաթափուէին: Մեայն իսլամները պիտի ունենային: Նոյնիսկ պէտք պիտի իսլամներուն հոն՝ ուր անոնք փոքրա – մասնութիւն կը կազմէին: Քանի հազար իսլամներ պիտի տեղաւորուէին Թուրքիոյ սահմանազլուխին վրայ: Քրիստոնեաները հող ունենալու իրաւունք պիտի չունենային:

Պատերազմի պայթումը պիտի արագացնէր ու դիւրացնէր այս որոշումներ – րուն գործադրութիւնը: Սկիզբի քանի մը ամիսները խաղաղ անցան: Թուրք կառավարութիւնը նոյնիսկ հրապարակաւ կը դովէր Հայոց հաւատարմութիւնը:

Սակայն ամէն ինչ փոխուեցաւ 1915ի գարնան: Ապրիլ 24ին եւ 25ին Պոլսոյ մէջ ձերբակալուեցան ու բանտարկուեցան հայ համայնքին երեսփոխանները, լրագրողները, գրագէտները, փաստաբանները, նոտարները, պետական պաշտօնեաները, բժիշկները, գրամատէրները, մեծ առեւտրականներն ու բոլոր անոնք, որ ազդեցութիւն մը ունէին: Քանի մը շաբաթ վերջ նոյն գործողութիւնը տեղի ունեցաւ գաւառներու մէջ. հայ երեւելիները արգելափակուեցան: Գլուխը հարուածած էին: Կը մնար գործադրել բնաջնջումի ծրագրին յաջորդ հանգրուանները:

Ո՛չ մէկ կասկած, որ կեդրոնի կառավարութիւնը հանդարտ մտքով, ամէն ինչ կշռելով պատրաստած էր իր դիւային ծրագիրը: Նոյնինքն Թուրք վարիչներու դրաւոր ու բերանացի վկայութիւնները կը հաստատեն եղեռնի ահաւորութիւնը:

Ֆրանսացի հեղինակը կը յիշէ Ջարդերու մասին հրատարակուած փաստաթուղթերը, — բրիտանական կապոյտ Տետրակը, Մորկընթաուի յիշատակները, Անտոնեանի եւ դերման միսիոնար Լէփսիուսի դրքերը, ինչպէս նաեւ Թալէաթի 15 Սեպտ. 1915ի ծանօթ հեռագիրը՝ ուղղուած Հալէպի կուսակալին:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

—o—

Ամէնէն կայուն դրամը՝ անգլիական ստերլինկը, սկսաւ իր կարգին «տատանիլ» Ուրբաթ առաւօտէն սկսեալ եւ եւրոպայի դրամական չուկաներն ալ փակ են մինչեւ երեքշաբթի, չհաշուած առաջքն առնելու համար:

Անշուշտ առաջին առթիւ անմբռնելի կը թուի որ երկիր մը որու պահեստը կը հաշուուի 45 միլիառ ներկայ ֆրանք եւ որ վերջերս վճարած է իր պարտքերը, հետզհետէ բաց ունեցող պիւտճէ մը ներկայացնէ: Կացութիւնը լաւ էր եւ 1971ի վերջին եռամսեան ալ լաւ պատկեր մը կը պարզէր: Բայց պահպանողական կառավարութեան խիստ քաղաքականութիւնը, անգործութեան օրէ օր ծաւալումը (չուրջ մէկ միլիոն անգործ կայ), հանքագործական պատերազմի երկարաձգումը ամէն ինչ կրկին խնդրոյ առարկայ դարձուց: Հանքագործներէն առաջ, ուղեվարձերը խախտեցին երկրին տնտեսութիւնը իրենց կարգին եւ ի վերջոյ կառավարութիւնը կը կորսնցնէր իր պայքարը ընկերային պետի վրայ: Միաժամանակ 1972ի առաջին եռամսեայ վճարումներու հաշուեկիռը կ'ինչնար եւ հետեւանքը կ'ըլլար այլեւս անկայուն վիճակ մը սթերլինկին համար, որու արժեզրկումի մասին ալ կը խօսուէր վերջերս: Այս մթնոլորտին մէջ է որ Բրիտանացիները որոշեցին ցնոր անօրինութիւն թողուլ որ սթերլինկը «տատանի»:

Ահիկա անշուշտ նորէն բարդութիւն – ներ կը ստեղծէ Եւրոպայի համար եւ նոր խորհրդակցութիւններ պիտի ըլլան անհրաժեշտ որոշումներ տալու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼ վերստին ռմբակոծեց պիւղեր Հարաւ. Լիբանանի եւ այս անգամ նաեւ Սուրիոյ սահմանամերձ շրջաններու մէջ: Պէյրութէն կը հաղորդեն, թէ այս ռմբակոծութիւններու հետեւանքով սպան – նուած են 17 քաղաքացիներ: Նախկին ռմբակոծութիւններու եւ պինուորական գործողութիւններու ընթացքին 30 հոգի մեռած էր: Տիկին Կոլտա Մէյր վիճննա մեկնելու պահուն յայտարարեց, թէ եթէ Լիբանանցիք ի վիճակի չեն հակակշռելու Ֆէտայիներու գործունէութիւնը «մենք մեր ձեռքով կ'ընենք գայն»: Որոշ շրջանակներու համաձայն Լիբանանի վարչապետը՝ Սայէպ Սալամ պահանջած է Ա– րաֆաթէ, պաղեստինցի առանձնորդ, որ հեռանան սահմանամերձ շրջաններէ: Ա– րաֆաթ մերժած է:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արեւելեան ծովափին, Փենսիլվանիոյ մէջ, զօրաւոր մըրրիկ եւ հեղեղ տեղի ունեցաւ չաբաթա – վերջին: 72 հոգի մեռաւ: Զոհերու թիւը դեռ կընայ բարձրանալ, որովհետեւ պատերը դեռ կը յօրղին:

ՀԻՒՍ. ՎԻԼԹՆԱՄՅԻՒ բուռն յարձակումի անցան Հիւէ քաղաքին վրայ: Ա– մերիկեան Պէ–52 ռմբակոծիչները թռնեցով ռումբ տեղացուցին յարձակող ուժերու վրայ՝ յառաջրնթացը կեցնելու համար: Հարաւ. Վիէթնամի մարմինները, որոնք կը պաշտպանեն քաղաքը, ցարդ յաջողած են եւ կեցնել գրոհները:

ՎԻԼՐՃԻի փոպուլիի զոհերու թիւը բարձրացաւ, երբ նոր դիակներ երեւան եկան օդանաւերու մէջէն: Վերջին թիւերը 88 վիրաւոր եւ 107 մեռեալ ցոյց կուտան: Վիրաւորներէն 23ը դեռ հիւանդանոց կը պտնուին:

ԳԱՀԻՐԷի մէջ վերջ գտաւ արաբ զեկավարներու ժողովը, որ օրակարգի հարց ունէր վերջին իրադարձութիւնները Հարաւ. Լիբանանի մէջ, իսրայէլեան յարձակումին կապակցութեամբ: Ժողովին կը մասնակցէին Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ նախագահները եւ Լիբիոյ վարչապետը:

ՃԱՓՈՆ որոշեց քաշալերել օտար ուսանողները սորվելու իր լեզուն եւ ծանօթանալու իր մշակոյթին: Մինչեւ հաշուով ճափոներէն սորվող իւրաքանչիւր Ամերիկացիին դիմաց ռուսերէն սորվող 10 եւ Ֆրանսերէն սորվող 100 Ամերիկացի կայ: Ճափոն 52 միլիոն տոլարի պիւտճէ բացաւ որպէսզի զարկ տրուի իր լեզուին տարածման յատկապէս Մ. Նահանգներու եւ հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ:

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հաղորդեն, թէ 14 երիտասարդ յեղափոխականներ ձերբակալուած են Սուրիոյ սահմանին մօտերը: Ասոնք, ըստ թուրք իշխանութիւններուն, պաղեստինցիներու մօտ մարզուած են:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահին անձնական խորհրդատուն Փեքինէն Ուա – շինկթըն վերադարձաւ: Քիսինճէր Փեքինի մէջ երկար տեսակցած էր Չին վարչապետին եւ Արտաքին նախարարին հետ: Մօսակցութիւններու բնոյթը դաղտնի կը պահուի:

ՅՈՒՆԻՍ 23ի ցոյցը զոր կազմակերպած էին զլխաւորաբար Սէ. Ժէ. Թէ. եւ Սէ. Էֆ. Տէ. Թէ. նոյն ծաւալը չունեցաւ քան Յունիս 7ի օրը երբ միայն Սէ. Ժէ. Թէ.ն էր նախաձեռնողը: Ամէն պարագայի մէջ քանի մը տասնեակ հազար հոգի ժամը 10էն սկսան յառաջանալ Փօրէսէն ու իջնել մինչեւ Շօսէ տ'Անթէն, ծանօթ ցուցատախտակներով ուր կը պահանջուի վերջ տալ 1000 Ֆրանքէն վար աշխատավարձերու (ըստ կառավարութեան 4 միլիոն է անոնց թիւը եւ վեց միլիոն ըստ՝ Սէ. Ժէ. Թէ.ի), հանգստեան տարիքը որոշել՝ 60 եւ այդ տարիքին նուազագոյն թոշակը՝ 800 Ֆրանք:

ՄԵԹՐՈՅԻ էնվալիտ կայարանը ռումբ մը պայթեցաւ առջի օր եւ ութ հոգի վիրաւորուեցան: Քննութիւն բացուած է հնդելու համար թէ խենթի՞ մը գործն է թէ ոչ քաղաքական եղեռնափորձ մըն է:

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ Անարխոթթի, որ վարչապետ նշանակուած էր, սկսաւ կազմել իր գահլիճը որ «կեդրոն» բնոյթ ունի: Ցոյս կայ որ եթէ անակնկալ մը չպատահի վարչապետը կարենայ Երկուշաբթի օր նախարարներու իր ցանկը ներկայացնել նախագահ Ճովանոնիի:

ՀՈՒՓՄՈՒՄԸ

Պատմութիւնն է տաշեր բարը,
եւ աղօթքը, երբ բանաստեղծութիւն էր տակաւին
Բարձրացեր կամար առ կամար
իբրեւ պատ ու ճարտարապետութիւն.–
Լոյսը դարձեր ծեփ, լուրթիւն ու գոյն:

Մեծ ցաւի մը համար
յաւիտեան միացած սրտերու
խորացում ու շշուկ մտերիմ —
Հուիսիմէ՛...

Ծովերով, ծովերով անդին,
Հուիսիմէ՛, իմ երգ ու հայրենիք.
Հայրենի մատրան մէջ մոռցուած
Աստուածամօր աչքերու բարութիւն.
Մեռած մօր մը համար
Թափած բաղցր արցունք.—
Հուիսիմէ՛...

Պատմութիւնն է տաշեր բարը.—
Բայց ծունկի՛ ըսող մայր չկայ այլեւս,
Մոռցած եմ աղօթել
Ու բանդած լուսաւոր կամարները
բոլոր:

Ծովերով, ծովերով ասդին
իբրեւ երգ ու անբախտ հայրենիք,
Սրտիս մէջ, բարի պէս, տխրութիւնդ
է նստեր
Տխրութիւնդ է լեցուեր
Հուիսիմէ:

ԶՈՒԼԱԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔՆԵՐԸ ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Յապաւումներով)

—o—

Ծանօթ իրողութիւն է, որ Դ. դարէն սկսեալ մինչեւ Ընդհանրական եկեղեցիէն բաժնուիլը (451), հայ եկեղեցին ղեկավարուած է Ս. Գիրքով, առաքելական եւ եկեղեցական աւանդութիւններով եւ կանոններով, երեք սիեզերական ժողով – ներու (Նիկիոյ, Կ. Պոլսոյ, Եփեսոսի՝ 325–431), արտաքին ժողովներու (Ան – կիւրիայի, Կեսարիոյ, Նէոկեսարիոյ, Գանգրայի, Անտիոքի, Լաւոդիկէի, Սարդիկէի, որոնք գումարուած են 310–370ին) օտար սուրբ հայրերու կանոններով (Բարսեղ Կեսարացի, Աթանաս Ալեքսանդրացի եւայլն), ինչպէս նաեւ հայ ազգային-եկեղեցական ժողովներու եւ հոգեւոր առաջնորդներու կանոններով:

Օտար կանոններու վաւերացումին եւ կիրարկումին մասին կը վկայեն հայ պատմագիրները՝ Ագաթանգեղոս, Բուզանդ, Խորենացի եւ ուրիշներ: Ը. դարու սկիզբները Յովհան Օձնեցի ամբողջացուց այդ կանոնները՝ օտար թէ հայ, իր կազմած «Կանոնագիրք Հայոց»ի մէջ:

Ամուսնութեան նուիրուած առաջին կանոնները տեղ գտած են Հայոց Կանոնագիրքի «Ագաթելականք»ի ԼԳ. եւ «Հանդէս հեռեւողաց»ի ԺԹ. կէտերուն մէջ: Առաջինը կը սահմանէր «Սրբութեամբ զուգել յամուսնութիւն եւ աւրինաւք ի ձեռն աչոյ քահանայութեան եւ աւրհնութեամբ զուգեսցին»: Անկասկած, «ամուսնութիւնը սրբութեամբ զուգելը» կ'ենթադրէ յատակ դործողութիւններու համակցութիւն:

ԼԳ. Կանոնի համաձայն, պսակը պէտք է կատարուէր քահանայի օրհնութեամբ: «Հարանց հեռեւողաց» կանոնախումբի ԺԹ. յօդուածը պսակը կ'որակէ «պատուական», իսկ հարսնիքը՝ «սուրբ»: Պսակը պատուական որակուեցաւ ի հետեւութեամբ Աւետարանի պատուիրանի եւ ան ուղղուած էր «պարզաբար» ամուսնանալու հեթանոսական կարգին դէմ, որ չէր նպատակ ընտանիքի կայունութեան: Հոգեւոր դասը, պսակը որակելով պատուական միութիւն, ուզած է այս ձեւով զայն առաքինի եւ նուիրական դարձնել:

Հոգեւոր դասը Դ. դարուն կը բաղձար, որ պսակը եկեղեցիին մէջ օրհնուէր, քանի որ ան յաճախ կը կատարուէր ամուսնացողներու տան մէջ՝ հարսանեաց հանդէսի ժամանակ: Հոգեւորականութիւնը փորձեց բարձրացնել հարսնիքին կարեւորութիւնը՝ ի շահ պսակի եկեղեցական օրհնութեան, որովհետեւ այդ ժամանակաշրջանին սովորական երեւոյթ էր առանց ամուսնանալու կին առնելը:

Ի՞նչ վիճակ ունինք, որ Դ. դարուն քահանան պսակի օրհնութիւնը կը կատարէր ամուսնացողներու տունը՝ հարսնիքի ժամանակ: Նախ որովհետեւ այդ օրերուն ոչ մէկ կանոնագիրքի մէջ յիշատակուած է, թէ պսակի արարողութիւնը պէտք է անպայման եկեղեցիի մէջ կատարուի: Եւ ասիկա հասկնալի է, երբ նկատի առնենք, թէ Դ. դարուն Հայաստան հարուստ չէր եկեղեցիներով:

Ե. դարուն կը փոխուի պատկերը: Թէեւ Շահապիվանի ժողովը պսակը եկեղեցի կատարելու որոշում չէ տուած, սակայն Գ. եւ ԺԳ. կանոնները մասնաւորապէս՝ «զպսակն, զոր առ ի ձեռն քահանային ի սուրբ եկեղեցւոջն» արտայայտութիւնը կը վկայէ, որ պսակադրութիւնը կը կատարուէր եկեղեցիներու մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ՝ քահանաներու մասնակցութեամբ:

Շահապիվանի կանոններէն, յատկապէս Խորենացիի վերապրուած «Օրհնութիւնարեր ցուցակ»էն յայտնի է, որ Ե. դարուն զոյութիւն ունեցած են հատուածներ, ուր մանրամասն ներկայացուած էին եկեղեցական ծիսական կանոնները: Առանձ կը կոչուէին «Վասն պսակ օրհնելոյ», «Կանոն մկրտութեան առնելոյ», եւայլն: Առանձ, հատուածաբար նոյն դարուն, ամբողջացուեցան ծիսարանի մը մէջ հատուածելով: Իրաւական արժէք ներկայացնող այդ ծիսարանը յետագային առացաւ Մաշտոց անունը:

Հայ Կանոնագրութիւնը ճշդեց նաեւ ամուսնական ժամանակի հարցը: Առայժմ ոչ մէկ փաստ կայ հաստատելու, թէ աշխարհիկ օրհնաքրութիւնը սահմանափակումներ կատարած էր նշանառքի եւ հարսնիքի օրը որոշելու հարցերուն մէջ: Կացութիւնը փոխուեցաւ քրիստոնէութեան յաղթանակով: Հոգեւորական աւագանին՝ ի պատիւ «Տեառն», սահմանեց տօնական օրեր, պահքի, սուգի եւ տրամութեան օրեր, որոնք պարտադիր էին «իսկական» Աստուծոյ բոլոր հատատացեալներուն համար: Այսպէս, Հայոց Կանոնագիրքի «Երկրորդ Նիկիականք» կանոնախումբի ՃԶ. կէտին մէջ կ'ըսուի. «Ոչ է պարտ ի քառասներորդն կամ յաւուր Պենտակոստէից կամ ի կիւրակէն յամենայն հարսանիս կատարել»: Կամ «Որք ի Զատկէն մինչեւ Պենտակոստն եւ յամենայն կիւրակէ պսակ դնեն՝ նզովեալ եղիցին...» (տես Կանոնական դիր տեառն Եպիփանու, Ե.): Նոյն հարցին կը վերաբերին Յովհաննէս Իմաստասէրի Գ., Դ. եւ Ե. կանոնները: Այս վերջին կանոնը անարժան կը համարէր քահանորդական պահքին, Զատկին, մինչեւ Պենտակոստէն հարսնիք ընելը, որովհետեւ ամէն օր կիրակի է եւ միշտ աստուածային խորհուրդ կը կատարուի: Նոյն Գ. կանոնի համաձայն, եթէ «յաւուր չարաթու եւ կամ ճրագալոյսի Զատկին» պսակ կատարուի, պսակադիր քահանան ենթակայ է պատիժի, իսկ պսակը անվաւեր կը նկատուի:

Այս կէտերը ցոյց կուտան, թէ Հայաստանի մէջ սահմանուած էին յատուկ օրեր ամուսնութեան համար:

Ն. Մելիք-Թանղեան Աւրք. նկատած է, որ քահանան պէտք չէ պսակ կատարէ Ա) բոլոր կիրակի օրերը, Բ) Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ, բոլոր պահք օրերը, Գ) Հինգ Նաւակատիքներու պահքի չարաթներէ եւ եօթ եկող ութ օրերը, Դ) Մեծ պահք եւ Ծնունդի պահք իր ութօրէկեայով, Ե) Զատիկէն մինչեւ Հոգեգալուստի յաջորդող առաջին կիրակին:

Ուշագրաւ փաստ է, որ Հայաստանի տարբեր գաւառներու մէջ հարսանեկան հանդէսները չափազանց հարգատ են եղարու, ունին տրամաբանական համակարգ, յատակ կոչում եւ, հատանաբար, մեծ հնութիւն: Այդ ծէսերու որոշ մասեր կապ ունին նախնական հաւատալիքներու, բարի ու չար ոգիներու, սովորութիւններու, օրէնքներու, բարոյական պատկերացումներու հետ:

Ազգագրութեան համաձայն Վասպուրականի, Հարքի, Մուշ – Տարօնի, Նախիջեւանի, Վայոց Ձորի, Լոռիի, Նոր Բայազէդի, Վարանդայի, Զանգեզուրի, Բորչալուի, Ջավախքի, Գանձակի եւ այլ վայրերու Հայերը նշանառքի առթիւ փոխայցելութիւններ կը կատարէին, որոնական օրերուն նուէրներ կ'ուղարկէին իրարու. ասոնք զանազան անուններ կը կրէին՝ տարէք-բերէք (Բորչալու), Ծոնչա (Զանգեզուր, Վարանդա, Գանձակ), Ծոնչա-Բոխչա (Մուշ-Տարօն), Փայ (Վասպուրական, Նոր Բայազէդ), Բարդիւհ (Վայոց Ձոր) եւայլն: Փեսացուին եւ հարսնցուին ծնողքները իրենք կ'որոշէին նիւթական փոխանակութիւնները, կը սահմանէին հարսնիքին օրը եւ այլ մանրամասնութիւններ: Հարսնիքին հանդերձը կ'օրհնէր քահանան: Ապ ու Մաշտոցով ան նախ կ'այցելէր փեսային, ապա՝ հարսին տունը:

Ամուսնութեան օրէնքներու մէջ մեծ կարեւորութիւն արուեցաւ ամուսնացողներու կուսութեան հարցին: Նշանակուեցան օրէնքներ, ըստ որոնց պատիժ էնթակայ կը դառնային բոլոր անոնք, որոնք մինչեւ պսակի օրհնութիւնը կը խախտէին կուսութիւնը: Արդելքը երկու տեսի համար էր: Շահապիվանի ժողովի կանոններով՝ պսակադրութեան կարգը աղերսուեցաւ կուսութեան հետ: Սահմանուեցաւ պսակի օրհնութեան երկու կարգ՝ կուսանի եւ երկեակի (ոչ կոյսի):

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ԽՈՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ ԱԼՔՈԼԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ – ԴԷՄ –

—o—

Խորհ. Միութիւնը կը նկատուի ալքոլի դործածութեան մրցանիշ հաստատող երկիրը մը: Աւրպարեւ, ալքոլ պարունակող խմիչքներու եւ, յատկապէս, վոտկայի դործածութիւնը ընկերային ցաւ մըն է դարձած հոն՝ ցարդ անդարմանելի: Այս է պատճառը որ իշխանութիւնները վերջին տարիներուն բազմաթիւ նոր օրէնքներ հրապարակեցին, որպէսզի պատիժներու խստացումով սահմանափակուի ալքոլամոլութիւնը:

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը, օրինակ, 1971 Մայիս 26ին, տասը կէտերէ կազմուած խիստ օրինագիծ մը մշակեց՝ դործադրելի 1972 Յունուար 1էն սկսեալ: Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը կը հետեւէր Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի հրամանագրին:

Համաձայն այդ օրէնքին՝ «մոլի հարբեցողներն ու թմրադեղամոլները» կը հարկադրուէին օրէնքի ուժով զարման – ուելու կամ՝ «վերադաստիարակութեան» յատուկ հիւանդանոցներու մէջ: Այդ զարմանումը կրնայ մէկ տարիէն մինչեւ երկու տարի տեւել, համաձայն դատարանի տուած որոշումին եւ բժիշկներու եզրակացութեան:

1971 Մայիս 26ի օրէնքին վերաբերեալ կէտը կը ճշդէր, թէ դատարաններու որոշումով հիւանդանոց փոխադրուած ալքոլամոլները կրնան զործէ հեռացուիլ՝ առանց արձակման նպատակ առնելու (*):

Խորհ. Միութեան Նախարարներու Խորհուրդը վերջերս անհրաժեշտ համարած է մէկ կողմէ նուազեցնել վոտկայի եւ թունդ խմիչքներու արտադրութիւնը 1972–1975 ժամանակաշրջանին եւ, միւս կողմէ, զգալի կերպով աւելցնել ոչ ոգելից խմիչքներու արտադրութիւնը:

Նախարարներու Խորհուրդը պարտականութիւն յանձնած է Պետպլանին (պետական ծրագիրներու մարմին), առողջապահութեան Նախարարութեան, Հանրապետութիւններու Նախարարներու Խորհուրդներուն, որ առաջիկան ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը եւ զգալի չափով աւելցնեն գինիի եւ դարեջուրի արտադրութիւնները:

Ոգելից խմիչքներու մէջ նկատի առնուած են ալքոլին աստիճանները: Այսպէս, որոշում արուած է դադրեցնել 50 եւ 56 տոկոս ալքոլ պարունակող օղիի (վոտկա) եւ այլ թունդ խմիչքներու պատրաստութիւնը, իսկ սեղմումներու ենթարկել ալքոլ պարունակող խմիչքներու առուծախը:

Նոր որոշումին Ա. կէտը կը հրահանգէ պատրաստել ոգելից խմիչքներ, որոնց ալքոլի պարունակութիւնը 40 տոկոսէ չի գերազանցեր: Ասոնց մէջ կը մտնեն կոնեակ, վիսքի, ռոմ, ջին, պրանտի, ինչպէս նաեւ ազգային խմիչքներ՝ արաղ, զուիզ, ծիրանի, խաղող, խնձորի, տանձի, սալորի, նռնենի, թզենի, ազնուենի, ընկուզենի, կեռասի, ելակի, մոշի, հաղարջի, ազնիւ եւ վայրի վարդի, ինչպէս նաեւ ազգային ուրիշ տեսակներ:

Նոր որոշումին Բ. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել գինիի արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի: Գ. կէտը կը հրահանգէ աւելցնել գարեջուրի արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Դ. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Ե. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Զ. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Է. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Ը. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Թ. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

Ժ. կէտը կը հրահանգէ ընդարձակել ոչ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը, որ 1975ին հասնի 1,5 միլիոն տոննայի:

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Ցամաքած աղբիւրի խողովակից ընկաւ վերջին կաթիլը: Վարոսը տարտամ չոքեց ճակատը եւ չարունակեց անթարթ նայել աղբիւրին: Նա կարծես չէր կարողանում ըմբռնել, որ կատարուեց անհաւատալին, որ Աստուած ինքն իր բացորոշ հրաչքով մերժեց սիրոյ իրաւունքը եւ հաստատեց ընտանիքի սրբութիւնը...

— Եա՛, — բացականչեց Վարոսը՝ յանկարծ ահից ցնցուելով, — ջուրը ցամքաւ...

Նա չուար հայեացքը յածեց չուրջը՝ կարծես օգնութիւն հայցելով, բայց մարդիկ նայում էին առանց արտայայտութեան եւ անկարեկից: Վարոսը զարմացաւ, որ ոչ ոք տեղից չի շարժւում, ոչ ոք քար չի բարձրացնում դեռնից՝ նրան սպանելու: Այդ նրա համար աւելի լաւ կը լինէր, քան բուռթ անշարժութիւնը...

Վարոսը նայեց աղբիւրին, սանդուխքի վերջին աստիճանի մօտից անհաստատ քայլերով մի կերպ կարեց մինչեւ աղբիւրաղուխն ընկած երկու քայլը, ձեռքը դրեց փայլուն խողովակի վրայ եւ սկսեց մեռաղն անիմաստ շոյել: Ապա յանկարծ, թէ բոլորի համար անսպասելի, թէ իր, ընկաւ ծնկաչոք եւ դոռաց.

— Մեղա՛յ քեզի, Տէր, Մեղա՛յ քեզի, Հեղնար...

Նրա ձայնը մի մեծ մարակի չմռփոցով խփուեց հաւաքուածների բազմութեանը եւ անցաւ:

— Մեղա՛յ քեզի, Տէր, — կրկնեց Վարոսը եւ ձեռքը տանելով դէպի օձիքը, պատռեց, վար քաշեց վերնաշապիկն ու ներքնաշապիկը: — Մեղա՛յ քեզի՝ քու սխալուած հողածնիցդ: Ես էնպէս վախէի, թէ դուն իրաւունքը սիրուն կուտաս, մեղա՛յ քեզի, Աստած...

Նա բռունցքներով ծեծեց իր մերկ կուրծքը: Պատառոտուած հագուստի ծըւէններն ճօճուեցին անօդնական:

— Մեղա՛յ քեզի, Հեղնար, պատճառը ես եղայ, օր դուն հոգով-մարմնով կորիս... Մեղա՛յ քեզի, ապիզ, որ մարմինդ էս պղտի ջրի տակն է, հոգիդ՝ էն վենճ կրակի վրայ...

Ապա ոտքի կանգնելով, գլուխը բաց, կուրծքը բաց, նա եռ նետուեց ցամաքած խողովակից:

— Թողութի՛ւն էղնի քեզի, Հեղնար, օր իմ դժոխքային սէրս ընդունեցիր: Թողութի՛ւն էղնի քեզի, ապիզ, օր մէկ ուիչերմ էկար ու մարդասպանութեան դործն ընձի սորվեցուցիր...

Ապա նորից առաջ նետուելով ու տապնապած համբուրելով ցամաք ապրիւրի փայլուն խողովակը, նա կերկերաց.

— Ես բոլիկ ոտքով Երուսաղէմ կ'երթամ, Հեղնար, ես Քրիստոսի դերեզմանին թողութիւն կը խնդրեմ իմ ու քու էրած էհնէվիքի համար...

Ոտքերից արագ – արագ հանելով ոտնամանները ու դուլպաները եւ չալարելով մի կողմ, նա չուռ եկաւ եւ դուրս ելաւ աւազանից՝ անմիջապէս իր քայլերն ուղղելու համար դէպի սրբազան քաղաքի անհեռանալի հեռուն: Բայց Ելանոսի մէջնեկ եղբայր Գեղամը, արիւնով եւ օղիով թաթախուած դանակը ձեռքին, կարեց նրա առաջը.

— Կեցի՛... Քու Երուսաղէմդ էնքան հեռու չէ...

Վարոսը կանգ առաւ եւ առանց դէմ մաղրելու, բայց եւ առանց հպարտութեան, իր մերկ կուրծքը դէմ արեց վրիժառուին: Գեղամը դանակը բարձրացրեց՝ ուժգին թափով լծեցնելու համար, բայց նոյն րոպէին հայրական մի ձեռք հետեւից բռնեց նրա թեւը:

— Մի՛ էնէ, օղուլ, — իր խաղաղ ձայնով խրատեց հիւրտես որտեղից յանկարծակի յայտնուած ուստան: — Թող երթայ: Աստու քաղաքն էրթըցողի ճամբէն չէն կարէ...

Ապա ճանաչելով երիտասարդի ձեռքում բռնած դանակը, նա տխուր ժպտաց եւ կարծես ափսոսանքով, գլուխն օրօրեց.

— Բեզի չե՞մ ըսէ, օղուլ, օր էդ դանակն իրան ամէնն չարութիւնը դարսըկել է, էդոր մէջ մենանակ բարին է մնայ: Էդ դանակով մարդ չի սպանուի...

Եւ ապա դառնալով դէպի Վարոսը, ձեռքով արեց՝ դնա...

Վարոսը գնաց:

Երբ նրա կորաքամակ, կարծես ծերացած, դլխաթաց ու բոբիկ, կիսամերկ ու փոշոտ կերպարանքն անհետացաւ, ուստան խաչակնքեց իրեն, դանդաղ քայլերով լճայա աւազան, մօտեցաւ խողովակին եւ բոլորի աչքի առաջ խմեց Հեղնար աղբիւրի ջուրը... Խմեց, հանեց շափալան, եռ տարաւ չուխայի փէշը, վերցրեց գօտուց կախուած եւ իր ծայրով համարեա գետնին քաշուղ մեծ, վաղեմի թաշկինակը, սրբեց իր պայծառ ճակատի վրայից քրտինքի մարգարիտները եւ մի անգամ եւս նայելով հոսող անապակ ջրին, նոյն դանդաղ քայլերով դուրս ելաւ աւազանից եւ դնաց...

(59 – Շար.)

ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆԻ
ՅՈՒՂԱՐԿԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Միլանո (Յառաջ)·—

Մահուան մանդաղը կը չարունակէ իր չարագուշակ հունձքը Իտալիոյ հայ գաղթին մէջ, երբարու եաեւէ խլելով հին եւ նոր սերունդին պատկանող Թանկագին ազգայիններ որոնք երբենց կարեւոր նըպաստը բերած են այս գաղութին յառաջդիմութեան եւ բարօրութեան: Նուիրեալներու այդ չարքին կը պատկանէր ազգասէր Սահակեան Սրապեան՝ նախկին Իտալիոյ Հայոց Վարչութեան: Իր կրաւոր եղբօր՝ բանաստեղծ Արամայիսի կորուստին բացած վէրքը տակաւին չամոքուած, դաժան ճակատագիրը նոր հարուած մը կը հասցնէ Իտալահայ գաղթին, անկէ առյաւէտ խլելով բոլորին սիրելի Սահակեանը:

Ապրիլեան նահատակաց յուշատօնի նախօրեակին էր որ սրտի անակնկալ տագնապ մը հեռեւանքով կը փոխադրուէր հիւանդանոց ուր բժշկական անմիջական խնամքներու չնորհիւ կը վերապահէր իր կենսունակութիւնը այն աստիճան, որ կը մտածուէր արդէն իր բնակարանը փոխադրել հանդստեան ըրջան մը բոլորելու համար: Աւա՛ղ սակայն, որ այդ բարեբաղդութիւնը խափուսիկ էր, եւ տագնապի յաջորդական հարուածներ դինք կը դամբին անկողին ուր վերջին հնարքներու օգնութեամբ յիսուն օր տևիծի պէս պայքարեցաւ մահուան դէմ: Կռիւը անհաւասար էր· մարդկի իր զօրաւոր կազմը տեղի կուտար եւ մեր սիրելի Սահակեանը իր առչքերը կը փակէր անցեալ Ուրբաթ Յունիս 9ին, երեկոյեան ժամը հինգին:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը որ հի– ւանդութեան ընթացքին քանիցս հետաքրքրուած էր Սահակեանի առողջական վիճակով, իր մահուան դոյժին առթիւ հեռեւեալ հեռագիրը ղրկած է Իտալիոյ Հայոց Միութեան եւ Միլանի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան.— « Որ յուզումով առացանք ձեր հեռագիրը կիրակի առաւօտեան, ձեր նախկին Սահակ Սրապեանի մահուան մասին: Ծանր կորուստ է Իտալահայ Միութեան եւ եկեղեցիին նաեւ Մայր Աթոռին համար· մեր սիրելի Սահակեանը միշտ պիտի մնայ պայծառ յիշատակ մը իբրեւ ազնիւ մարդ, իբրեւ խանդավառ տիպար հայրդի, իբրեւ անձնուէր ազգային դործիչ: Կիրակի 11 Յունիսին Մայր Տաճարի մէջ հոգեհանդստով աղօթեցինք հէք Սահակեանի հոգւոյն համար: Օրհնութիւն իր բարի յիշատակին, իր արդար հոգիին: Ձեզ՝ հոգւոյ մխիթարութիւն եւ Տիրաւանդ խաղաղութիւն»:

Կիրակի առաւօտ խաւնեարամ բազմութիւն մը ազգայիններու եւ օտարներու, փութացած էր Միլանոյի Հայոց եկեղեցին իր յարգանքի վերջին տուրքը մատուցանելու դագութին նախագահին: Ներկայ էին Իտալիոյ Հայոց Միութեան, Իտալահայ Մշակութային Միութեան եւ Հայ Տան վարչութիւնները, եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը, Հ· Բ· Ը· Մ·ի փոխնախագահ Պր· Ե· Հիւսիսեան եւ տեղական մասնաճիւղի վարչութիւնը, Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան կողմէ՝ Աթոռակալ Հ· Սերովբէ Վրդ· Ապըեան, տպարանի տեսուչ՝ Հ· Կոմիտաս Վրդ·, Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանի ուսումնասպետ՝ Հ· Ռափայէլ Վրդ· Անտոնեան, ինչպէս նաեւ Փարմայի Հայ Ուսանողական Միութենէն եւ Միլանոյի Երիտասարդաց Միութենէն ստուար ներկայացուցչութիւն մը: Երեսունէ աւելի ծաղկեպսակներ կը չրջապատէին դագաղը: Հանդիսաւոր պատարագէն վերջ սկսաւ թաղման կարդը եւ հոգեհանդստեան տխուր արարողութիւնը որ կատարուեցաւ միաձայնաբար Սրբազան Հօր եւ Մխիթարեան հայրերու կողմէ: Առաջին դամբանականը խօսեցաւ դագութիս հոգեւոր հովիւը՝ Զգօն եպիսկոպոս, որ կուռ դիծերով ներկայացուց Սահակեանի կեանքը, նշելով թէ անիկա եղաւ անխոնջ աշխատող, եռանդուն, խանդավառ, դիւրահաղորդ, զոհաբերող, որբութենէ հասած եւ Իտալիոյ մէջ ոչինչէն ինտեսական կայսրութիւն մը ստեղծած եւ ընտանեկան երջանիկ բոյն մը կազմած Հայ մը որ վերջին տասնեւհինդ տարեներուն, ազգային, եկեղեցական ժիր գործունէութեամբ՝ ալեբացաւ փորձառութեան եւ համբաւի: Իր այդ ազդեցուկը աշխատանքին համար Ամենայն Հայոց Հայրապետէն վարձատրուեցաւ Ս· Լուսաւորչի Ա· կարգի չքանչանով: Մասնաւորաբար իր սիրոյն եւ գործունէութեան առարկայ եղաւ Հայաստանեայց եկեղեցին, Մայր Հայրենիքը, Ս· Էջմիածինը, Մխլանոյի հայ համայնքը, հայ մշակոյթը, Ս· Ղազարը, Հ· Բ· Ը· Մ·ը եւ այլ հանրային ձեռնարկներ: Զինք պիտի փնտռենք եւ պիտի յիշենք սիրով եւ օրհնութեամբ»:

Երկրորդ դամբանախօսն էր Մ· Ռ· վարժարանի ուսումնասպետ Հ· Ռափայէլ Վրդ· որ իտալերէն լեզուով իր ներչնչուած խօսքը ուղղելով սգակիր բազմութեան, ծանրացաւ Սահակեանի դործունէութիւնը յատկանչող տարրերն վրայ, որ Սէրն էր եւ ուրիչներուն օգտակար ըլլալու իր փափաքը: «Մեծ է կորուստը մեր սիրելի Սահակեանին եւ պարապը որ յառաջացուցած է մեր մէջ անյատակ է եւ ընդարձակ: Մահուան խորհուրդը կը բացատրուի սիրոյ խորհուրդով· եւ հիմա, եղբայրներ, ընդարձակեցէք ձեր սիրտը, նետեցէք ձեր վրայէն սուգի դղեակը· Սահակեանը չէ մեռած: Անիկա կը չարունակէ ապրիլ մեր մէջ այնպէս ինչպէս հիմա յաւիտենականութեան լոյսերուն մէջ երանական հանդիստով, որովհետեւ մահկանացու իր այս կեանքին մէջ սիրեց անվերապահօրէն եւ սրբեց արցունքը չատերու: Սէրն է որ կեանքի հատարակ միջակութենէն մեզ կը բարձրացնէ լուսաւորելով մեր դոյութենական խորհուրդը մահուան դիմաց: Մեր սէրը իրեն հանդէպ դրաւականն է իր անմահութեան, եւ Աստուած որ Սէր է եւ կը սրբագործէ մեր սէրը, եւ մեր Սահակեանը բաժնուելով մեզմէ կը սկսի ապրիլ Աստուծոյ մէջ, եւ որովհետեւ Աստուած ամէն տեղ է, մեր սիրելի Սահակեանն ալ մեր չուրջն է չարունակ»:

Եկեղեցական արարողութեան աւարտումէն վերջ, յուղարկաւորներու հոծ բազմութեան ընկերակցութեամբ, դագաղը փոխադրուեցաւ Լամպրաթէի պրեղամանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանին մէջ: Հոն իտալերէն լեզուով հակիրճ բայց յուղիչ դամբանական մը կարդաց իր աքսորի ընկերներէն եւ եղբայրական բարեկամ՝ նկարիչ Արտաչէս Ղարիպեան: Ապա Իտալիոյ Հայոց Միութեան կողմէ Հ· Բամպակեան ըրաւ հրաժեշտի խօսքը.— «Սիրելի Սահակ, Տէր–Ջօրի անապատներու արհաւիրքներէն հրաչօքով ճողոպրելէ յետոյ, նետուեցար կեանքի ասպարէզին մէջ նչանաբան ունենալով միշտ պատրաստ, դէպի յառա՛ջ: Ձընկրկիր երբեք, ոչ ալ ստացած ես ամբիծ անունդ, որ կը պատկանի ամբողջ ազգիդ, որուն ծառայեցիր ամբողջ կեանքով մը: Ձեռնհաս ըլլալ ուրիշներու ծառայելու, ճաշակեցիր դառնութիւններ բայց նաեւ փայլուն յաղթանակներ, եւ սակայն ճակատագրի դաժան մէկ կարդադրութեամբ այսօր հասած ես յաւիտենական տանդ սեմին, հանդչելու քու սիրեցեալ եղբօրդ՝ Արամայիսի կողքին: Այս դամբարանը, հայկական ճարտարապետութեան այս դեղեցիկ նմոյշը դոր այնքան խանդավառութեամբ եւ դուր – դուրանքով կառուցիր, այսօր կ'ընդունի քու անչունչ մարմինդ որ իր կենդանութեան դիտցաւ խանդավառութիւն ստեղծել եւ բարիքներ սփռել: Իտալահայ կոմիտէի գործակիցներդ որոնք այսօր հաւաքուած են չուրջդ, յուզումով կ'ողբան կոչեն յիշատակդ եւ հրաժեշտ կ'առնեն քեզմէ խնդրելով Աստուծմէ յաւիտենական հանդիստ ցաւատանջ ոսկորներուդ եւ մխիթարութիւն ընտանիքիդ անդամներուն: Մեր եղբայրական դգացումները կ'երթան նաեւ ազնիւ եւ վշտակիր այրիդ՝ Տիկին Ձինայիդ, որ գործուր յենարան մը եղաւ քեզի, որպէսզի դուն կարողանայիր քու անխոնջ աշխատանքդ եւ նուիրումդ ի սպաս դնել մեր գադութին եւ հայկական բոլոր ձեռնարկներ – ուն»:

Այս տխուր առթիւ, ցաւակցական հեռագիրներ ղրկած են Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա·, Միլանոյի Ծիրանաւորը Կարդ· Թոլոմպօ, Պոլսոյ Պատրիարք Ծը– նորհք Արքեպիսկոպոս, Երուսաղէմի Պատրիարք Եղիշէ Արք·, Եւրոպայի Կաթող· Պատուիրակ Սերովբէ Արք·, Հռոմի սովետ· դեսպան Պր· Ռիժով, Հայոց Գիտութեան Ակադեմիայի Արուեստի Ինստիտուտը, վրոֆեսէօրներ Ռուբէն Զարեան եւ Մարտիրոսեան, Երեւանի քաղաքապետ՝ Գ· Հասրաթեան, Ճարտարապետ Արմէն Զարեան, Հռոմի Լեւոնեան վարժարանի մեծաւոր Հ· Սէթեան Վրդ·, ինչպէս նաեւ հարիւրաւոր հայ եւ օտար բարեկամներ աշխարհի չորս կողմերէն:

Հ· Բ·

պէ պատկան մարմիններուն «քննութեան առնել ոդելիք համիչքներ ծախող խանութներու թիւը կրճատելու հարցը, արդիլել անոնց վաճառումը առեւտուրի կըրպակներու, բոլոր ճաչարաններու եւ պիւֆէներու, ինչպէս նաեւ այլ բնոյթի խանութներու մէջ»: Բացառութիւն կը կազմեն պատուղ եւ բանջարեղէն ծախող, ձրկնեղէն եւ պահածոներ վաճառող խանութները, որոնք կրնան ծախել շամփայն, գինի, սիտր եւ մինչեւ 30 աստիճանի ոդելիք համիչքներ:

Բ· կէտը կ'արդիլէ վոտկա եւ 30 աստիճան ալքոլ պարունակող համիչքներ ծախել ձեռնարկութիւններու, կրթական հաստատութիւններու, մանկական հիմնարկութիւններու, հիւանդանոցներու, բուժարաններու, հանդստեան տուներու, կայարաններու, նաւահանգիստներու, օդակայաններու, մշակոյթի կեդրոններու եւ այլ հանրային վայրերու մէջ: Գալով արտօնուած խանութներուն՝ անոնք այսուհետեւ այդ համիչքները կրնան ծախել առաւօտեան ժամը 11էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 19:

Նախարարներու Խորհուրդը կը պահանջէ նաեւ, որ միջոցներ ձեռք առնուին առմանափակելու համար ոդելիք համիչքներու վաճառքը տօնական օրերու:

(*) Համաձայն « ՍՍՀ Միութեան եւ Միութենական Հանրապետութիւններու աշխատաւորի օրէնքի» 19րդ յոդուածին՝ արձակման նպաստը աշխատաւորին երկու շաբթուան միջին վաստակը կը կազմէ:

ԶԱՆԱԶԱՆ – ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

Հիւսիսքնի մէջ, Զբօսաչրջութեան Միջազգային Համադաչնակցութիւնը, մէկ քանի օր առաջ, մասնաւոր ոսկի մետալներ տուած է ամերիկացի աստղանաւորդներէն Տէյվիտ Սքոթի եւ ձէյմս Իրվինի, որոնք առաջին մարդերը եղած էին, որ ինքնաչարժով լուսինին վրայ պտրտած էին:

Վերոյիչեալ մետալներէն քիչ մը տարբեր ձեւի մետալ մըն ալ ստացած է աստղանաւորդ Ալ Ուրէն, «Ափոլլոն 15» անչրպետանաւի անձնակազմի երրորդ անդամը, որ թէեւ իր երկու ընկերներուն հետ Լուսնին վրայ իջած չէր, այլ ուժգնաչարժով մը պտրտած էր Լուսնայի ճիւղի կանոնաւոր գործունէութեան նախապատրաստութեան:

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

— Պարտուեցանք, դոչեց պարոն Թորդոմ իր ընկերոջ քով վազելով:

— Ձպէտք է պարտուիլ, պատասխանեց միւսը պաղարիւնով:

— Եւ սակայն հաչիւը մէջտեղն է:

— Քուէհամարը վերջացա՞ւ···

— Ոչ տակաւին, բայց արդէն Մարզար էֆէնտի եւ իր կուսակիցները 264 ձայն չտած են, իսկ մենք միայն 131··· եթէ մնացած քուէներն ալ Պօղոս էֆէնտի չտի, ինչ որ անկարելի է, դարձեալ մեծամասնութիւնը Մարզար էֆէնտիի կողմն է, քանի որ 261 ձայնը բացարձակ մեծամասնութիւն կը կազմէ:

Թուաբանական այս պարզ յուսմունքը խոր տպաւորութիւն առաջ բերաւ:

— Դաւաճանեցին ուրեմն մեզի դէմ, պոռաց «Շանթ Ակումբ»ի անդամներէն մին:

— Լռի՛ր, հրամայեց Սուսերեանց:

Յետոյ ձեռքը ճակատին տարաւ վճռական որոշում մը տալու ձեւով եւ դոչեց·

— Տղե՛րք, առաջ անցէք, պէտք է բեկանել այս ընտրութիւնը:

Եւ դաւազանը ճօճելով մտաւ եկեղեցիին ներս: Մութը այժմ պատած էր ամէն կողմ եւ եկեղեցին լուսաւորուած էր մէջտեղի սեղանին վրայ դրուած մէկ քանի մոմերով:

Երբ մօտեցաւ սեղանին քով՝ խեղդուկ ձայնով մը դոչեց·

— Դադրեցուցէք դործողութիւնը···

— Ինչո՞ւ համար, հարցուց յաղթական մարդը:

— Ապօրէն է այս ընտրութիւնը:

— Ի՞նչ պատճառաւ···

— Այո, ապօրէն է, չենք ընդունիր, դոչեցին չատ մը ձայներ:

— Ընդհակառակն, չատ օրինաւոր կերպով կատարուեցաւ ամէն բան, դիտել տուաւ աւագերէցը:

— Ձեղծում կայ, չըլլար, բեկանում, դոչեցին մի քանի ձայներ:

— Ժողովուրդի իրաւունքները ոտնակոխ եղած են···

— Ժողովուրդի ձայնը խեղդուած է···

— Շատ մը թաղեցիներու քուէ չէ դացած···

— Բեկանում, բեկանում···

— Կորսնցուցիք, անոր համար խնդիրը կը հանէք, պոռաց ընկերը կայծունի, քուէարկութիւնը պիտի չարունակուի:

— Ժողովուրդը այսպէս կը պահանջէ, պարոն, կարգացէք քուէները:

— Ժողովուրդը կը պահանջէ, որ ընտրութիւնը չեղեալ նկատուի:

— Դուք ժողովուրդի անունով խօսելու իրաւունք չունիք:

— Մենք ենք ժողովուրդի հարազատ ներկայացուցիչները···

— Տղե՛րք, խորտակեցէք տուփը, հրամայեց Սուսերեանց:

Քանի մը երիտասարդներ առաջ նետուեցան տուփը առնելու համար, բայց միւս կողմէն ուրիչ երիտասարդներ դայն դրաւեցին:

Այն ատեն «Շանթ»ի անդամները յարձակեցան «Պայքար»ի անդամներուն վրայ եւ սարսափելի խառնիճաղանջ տիրեց եկեղեցիին մէջ:

— Ոտիկան, ոտիկան բերէք, պոռային մէկ քանի ձայներ, բայց ոչ ոք ուչադրութիւն ըրաւ:

Աւագերէցը խառնակութեան միջոցին քանի մը բռունցքի հարուած ընդունեցաւ եւ ճիւղպէն պատռեցաւ: Ընտրական ժողովի անդամները կամաց մը կծիկը դրին:

Սուսերեանցի մէկ հրամանին վրայ երիտասարդ մը սկսաւ պատռել սեղանին վրայ մոռցուած քուէները եւ թուղթերը:

Բայց ամէնէն կատաղի կռիւը կը մղուէր քուէատուփին չուրջը: Վերջապէս «Շանթ»ի անդամները կրցան զայն ձեռք անցընել եւ ոտքի հարուածով մը կոտրել եւ մէջի քուէները ջնջել: Յաղթանակը «Շանթ Ակումբ»ին մնացած էր···

Երբ թաղին մէջ խմացուեցաւ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցած դէպքերը, մեծ իրարանցում տեղի ունեցաւ: Մարզար էֆէնտիի կուսակցութիւնը զայրացած՝ սպառնալիքներ սկսան տեղալ «Շանթ Ակումբ»ին դէմ:

Ձէզոքները, որ մինչեւ այդ օր հեռուէն դիտողներ եղած էին, իրենք ալ իրենց չէզոքութենէն ելլելով՝ միացան Մարզարեաններուն եւ բուռն կերպով բողոքեցին տեղի ունեցած բռնաբարութեան դէմ:

Հետեւեալ օր, թերթերը երկարօրէն կը պատմէին Ք· Թաղին մէջ տեղի ունեցած քուէարկութիւնը եւ այս առթիւ պատահած ցաւալի դէպքերը եւ վարչութեան ուչադրութիւնը կը հրաւիրէին:

Մարզար էֆէնտի երբ լսեց եղածները, ուրախացաւ:

— Թող ինչ որ կրնան ընեն, որպէսզի աղուոր խաղք ըլլան, ըսաւ:

Երեք օր եաքը, Զորեքչաբթի, վարչութիւնը իր սովորական նիստը կը դումարէր եւ կը զբաղէր Ք· Թաղի ընտրութեան խնդրով:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար·)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇԱՀ — Պր. Սարգիս Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Թաչճեան եւ զաւակները (Կըրնապլը), Արթիւր Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Տանիէլ Քիւսաք եւ զաւակը, Օր. Մարիէլ-Թէրէզ Թորոսեան, Իվոն Թորոսեան եւ Էրիք Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Մարկիրազեան եւ զաւակները (Պորտօ), Տէր եւ Տիկին Գ. Տօնիկեան եւ զաւակները եւ բոլոր ազգականները խորին չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր հայկական Միութեանց եւ բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով, հեռաձայնով, նամակով եւ անձամբ այցելութեամբ մասնակից եղան իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր, քրոջ եւ ազգականին սուգին՝

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Մարկիրագեան)

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇԱՀՈՂ ԹԻՒԵՐ

18 Յունիս կիրակի Ազքատախեամ Ընկերակցութեան դաշտահանդէսի ընթացքին տեղի ունեցող վիճակահանութեան՝ առաջնութեան նշանակուող թիւերու առաջնները պահանջուած չըլլալով, կը խնդրուի տոմսերով ներկայանալ Ազքատախեամի դրասենեակը (77, Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ) առանալու համար համապատասխան առարկաները:

Ահաւասիկ չահող թիւերը.—
913, 788, 483, 979, 686

(Կնիք)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Մշակոյթի Տան նորոգութեան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ լսած է հետեւեալ նուէրները.—

Տէսինի Կապ. Խաչ 500 Ֆր., Պր. Նաճարեան եւ Երէցեան 50ական, վոխան ծաղկեպսակի, Մովսէս Կարապետեանի մահուան առթիւ: Այրի Տիկ. Հիւսեան 50, Ընկ. Վ. Հիւսեանի մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ: Հրանդ Գարաքիւլահեան (Ժընաս) 30, Տիգրան Տէյիրմէնճեանի մահուան առթիւ: Թադուհի Օհանեան 50 իր ամուսնոյն մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ:

×

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէսինի յուշարձանի բացման առիթով վաճառէն ընկերոջ մը կողմէ չնորհակալութեամբ ստացուած է 400 Ֆր. Տէսինի Մշակոյթի Տան նորոգութեան համար, ի յիշատակ իր անմոռանալի ընկերոջ՝ Սարգիս Առաքելեանի եւ իր կնոջ՝ Զապէլի:

Նոյն առթիւ կը նուիրէ 100 Ֆր. իր սիրելի «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

×

Տէսինի եւ Վիէնի Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը կը նուիրէ 100 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

Հ. Ը. Դ.

Վիէն — Հ. Ը. Դ. Ան կամիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատեառով:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը:

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերզութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յուլիի երեկոյ

Նուիրուած՝ ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ
(մահուան տարելիցին ի յիշատակ)

ԻՄԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կը նախագահէ
Պատուելի Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Կը խօսին.— Տիկին Լ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ եւ Պ. Ա. ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Յունիս 30, Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ սրահը, 28, Աւընիւ Պուրկէն, Իսի

Մուտքը ազատ է:

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Լիոն — Օրիորդ Հելմինէ Կէնճեան, հայրերու ոտնին առթիւ, մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր հօրը՝ Խնկիկ Կէնճեանի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Կապ. Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ս. Սարգիսեանէ իր եղբօր Նափոլէոն Սարգիսեանի մահուան քառասունքին առթիւ 50 Ֆր., եւ նոյն նպատակին 50 Ֆր. Օր. Նուէր եւիզպարտաչեանէ:

Ա Զ Դ

Մոնմորանսիի եւ Անտիէի Հանդըստեան տուներուն այցելութիւնները ըստ ոտնուած են ամէն օր, միմիայն ժամը 14էն 18 (նահանգապետութեան հրամանով):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
(Կնիք)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Լիոն — Փոքրիկներու առաջին խումբը կը մեկնի 3 Յուլիս երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 7ին, Հայոց եկեղեցիին առջեւէն, 295, Ռիւ Պաւալօ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ՓԱՐԻԶի խումբը կը մեկնի երկուշաբթի, Յուլիս 3, Սքուար Մոնթոլոնէն, ժամը 7·30ին: Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները առաջնորդել որոշեալ ժամուն:

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

INVITE TOUTE LA JEUNESSE ARMENIENNE A PARTICIPER A SON

RALLYE 1972

L'ambiance, la bonne humeur et le rire seront de rigueur durant la journée, qui se terminera par un dîner dansant dans une auberge des environs de Paris

DIMANCHE 2 JUILLET

Rendez-vous : Métro Château de Vincennes, Café LE DRAPEAU à 9 h. précises

N'oubliez pas de vous munir de la Carte Michelin No 97

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ — Հերոսներու օրուան նուիրուած դաշտահանդէսը 23 Յուլիսին: Անձրեւի պարագային, յաջորդ կիրակի 30 Յուլիսին: Մանրամասնութիւնները յետագային:

×

«Հերոսներու Օր»ը Յուլիս 23ին կիրակի օր (Փարիզի):

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22

Վալապրի օդասուն անտառին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, պուլի մրցում, փոքրերու համար զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԻԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
EN PLEIN CENTRE DE PARIS

Raffi
TRAITEUR

60, Rue Lafayette — Paris (9e)
Tél. : 770-12-92

Epicerie Fine — Patisseries — *Mézés* arméniens et grecs

TOUTES NOS SPECIALITES SONT PREPAREES PAR NOS SOINS sous vos yeux

Pour vos :
— Réunions
— Soirées
— Réception et cocktails

N'hésitez pas à nous consulter.

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Ը. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ: Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտքը Ազատ է:

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տովիլ-Թրուվիլ:

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74:

Երթուղարձ 25 Ֆր. — կէս դին 10 տարեկանէն վար երախաներու համար:

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ
ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4 ԷՆ 23

Երկու շաբաթ Պէյրութ կէս-վանսիոն Պէյրութի Ա. կարգի պանդոկի մէջ եւ մէկ շաբաթ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ամէնօրեայ պտոյտներով:

ԳՍԱՆ ՕՐ, գին՝ Փարիզէն Փարիզ աւնազլուխ՝ 2290 ֆրանք

Դիմեցէք մեր մանրամասն գրքոյկը առանալու համար

Մանրամասնութիւն և արձանագրութիւն՝

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ — SONIA COUMRYANTZ
TRIM VOYAGE
1, Rue de Sèze — PARIS (9e)
Téléphone : 742-57-84 et 742-22-12
de 9 h. 30 à 18 h. — tous les jours

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ — Լիոնէն մեկնումը օդանաւով
VOTRE AGENCE DE VOYAGES ARMENIENNE
agence de voyages SEVAN
50, Cours de la Liberté — LYON — Téléph. : 60-13-66
de 10 h. à 19 h. — tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ — JACQUES CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière, Marseille 1er Téléphone : 62-03-44 et 64-09-49
de 15 h. à 19 h. — tous les jours

ԱՐԵԻԻՆ ՀԵՏ,
ԱՐԵԻԻ ՓԱՅԼ ՏՈՒԼԻՔ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

POUR TOUS VOS PROBLEMES

Peinture et Papiers peints
Revètement de sols plastiques, nylon
Moquettes laine et synthétique

Faites confiance à un spécialiste que vous connaissez

THOMLAC

est transféré au CARREFOUR de l'Eléphant — PALAISEAU
Sous le nom :

SUPER - THOMLAC

Tél. : 928-03-88 et 928-00-98

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
27 JUIN
1972

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

LE NUMÉRO 0,70 F.

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.450

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.450

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԱԿԵՐՈՒԹԵՆԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

—o—

Գ.— Ծաւալն ու մեքենան

Հերվէ Սաւոն դիտել կուտայ, որ հայկական ցեղասպանութեան ողբերգական դէպքերուն մէջ ամէնէն ուշագրաւն է ո՛չ միայն անոր աշխարհագրական ընդարձակ ծաւալն ու գոհերու թիւը՝ այլ եւ՝ մեքենան:

Ցեղասպանութեան առաջին հանգրուանին թուրքերը որոշ հակառակութիւն ցուցաբերեցին եւ հրահրեցին Հայերուն եւ իրենց զրացիներուն միջեւ: Զինեցին քուրդ տականքը եւ աչք գոցեցին սպանութեան, առեւանգումի եւ բռնաբարումի դէպքերուն: Միաժամանակ պաշտօնական մարդիկ հանդարտեցուցիչ արտայայտութիւններ ունեցան ճակատին վրայ Հայոց ցոյց տուած ուղղամիտ վերաբերումի մասին:

Ու յանկարծ, անակնկալ կերպով անցան երկրորդ հանգրուանին: Ջորս չաբթուան մէջ, 1915 Ապրիլի վերջէն մինչեւ Մայիսի վերջը հայ ժողովուրդը զրկեցին այն բոլորէն, որ իրենց մշակոյթով, զրամով կամ հեղինակութեամբ կրնային անոր զլուխն անցնիլ ու զայն ղեկավարել:

Աւելի առաջ չզացած, յարմար նկատեցին վարկաբեկել գոհերը: Վաւերաթուղթերու մէջէն դուրս հանեցին աւելի քան երկու տարի առաջուան թղթածրար մը ազատական ձեռնարկի մը մասին եւ զայն վերածեցին հայկական դաւադրութեան մը:

Այնուհետեւ ամէն ինչ պատրաստ էր պանդուածային բնաջնջումի մը համար, որ տեղի պիտի ունենար նախապէս ճըշդուած քանի մը ամսիճաններով: Նախ մէյմեզէն կը վերցնեն այրերը: Զօրակոչի ենթարկուած զինուորներու զէնքերը կ'առնեն եւ իբրեւ բանուոր կ'աշխատցնեն ճամբաներու շինութեան կամ նորոգութեան համար: Այնտեղ անոնք կը սպանուին իրենց իսլամ ընկերներուն կողմէ կամ խմբովին կը զնդակահարուին թուրք սպաներուհրամանով: Տասնըվեցէն վաթսուն տարեկան ոչ-զինուոր այրերը լեռները տարուելով կը սպաննուին: Կիներն ու մանուկները կը տարագրուին զէպի Տէր Զօր ու Մուսուլ: Թուրք զինուորները կ'ուզեն ու քիւրտ աւարառուները վայրագօրէն կը յարձակին տարագրուողներու կարաւաններուն վրայ: Ուտելիքի, հագուստի, առողջապահական տարրական նիւթերու պակասէն եւ ճամբու խոնջենքէն կը կոտորուին կարաւանները: Գեղեցիկ աղջիկներն ու կիները — նոյնիսկ մանչերը — առեւանգուելով կը տարուին հարէմները կամ կը յանձնուին զինուորներուն: Մնացեալները կը զառնան ցնցոտիներ հագած, ոմանք զրեթէ մերկ մուրացկաններու խառնիխուռնձմ մը, որոնց առջեւ կը նետուին ուտելիքի փշրանքներ՝ անասուններու պէս: (Էջ 156–157):

Ըստ հեղինակին, թուրքիոյ երեք միլիոն Հայերէն 1.500.000ը կոտորուեցան 1918էն առաջ, 250.000ը 1918ին բոլշեւիկներու (Թրքահայաստանը զրաւող ռուս զինուորներու ըսել կ'ուզէ) քաշուած առեն, 25.000 զոհ զային Թուրքիոյ եւ բոլշեւիկներուն՝ 1920ին:

Տպաւորիչ են այս թիւերը, սակայն աւելի զարհուրելի են ցեղասպանութեան քաղաքական հեռեւանքները: Պարտուած Թուրքիան ո՛չ միայն տիրացաւ հայկական հարցի ծանօթ-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

—o—

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Կը սպասուէր որ Արմաթականներու նախագահը՝ Ժ. Ժ. Սերվան–Շրէյպէր ամէն ինչ «կոտրէ–թափէ» կիրակի օր Լիլլի մէջ, բայց կը թուի թէ ի վերջոյ ականջ տուած է Մոնթերլիւլի եւ Տայիի պէս ծերակուտականներու, որոնք չափաւոր–րութեան հրաւէրները ըրին իրեն:

Սերվան–Շրէյպէր կը չեշտէ իր ելոյթին մէջ թէ փոքրամասնութիւնը (Մ. Ֆոռ, Պիյէր եւայլն) որ կը մերժէ մասնակցիլ համագումարին, չարատաքսուիր: Հարկ է ոակայն որ այդ փոքրամասնութիւնը բարեհաճի «տուն վերադառնալ»: Հակառակ պարագային անչուշտ այդ փոքրամասնութիւնէն ոչ մէկը կրնայ կուսակցութեան հովանաւորութիւնը վայելել յառաջիկայ ընտրութիւններուն: Հաշտարար այս ոգին նկատելի է նաեւ վերջնական բանաձեւին մէջ, ինչ կը վերաբերի ընտրութիւններու ռազմավարութեան:

Հոս ալ Արմաթականները ցոյց տուին թէ կը մնան աւանդապահ ու կ'ուզեն զործակցիլ ընկերվարականներու հետ: Արդէն Սերվան – Շրէյպէր չի հաւատար Մրթերան – Մառշէ որեւէ հաւանական կարզադրութեան: Այս համագումարին մէջ յատակօրէն ամէն ինչ պարզած է նախկին երեսփոխան՝ Յովհաննեան.— «Մեր ծրագիրը, Մանիֆեստն է քուէարկուած 1970 Փետրուարին, Սալ Վակրամ: Բայց ի՞նչպէս զայն յաղդնել առանձին»: Կարելի չէ: Ուրեմն կապ պահելով հանդերձ կեզրոնի բարեփոխիչներուն հետ, պէտք է դաշնակցիլ ընկերվարականներուն հետ:

Ի տես ընդհ. մթնոլորտին, Սերվան – Շրէյպէր տեղի տուած է: Իրեն համար կասկած չի վերցներ որ ընկերվարականները չեն կրնար համաձայնիլ համայնավարներուն հետ դլխաւորաբար երկու կենսական հարցերու շուրջ՝ Եւրոպա եւ ազգայնացումները: Այս երկու խնդիրներու նկատմամբ արմատականները չեն կրնար որեւէ դիջում ընել ընկերվարականներուն եթէ այս վերջիններէն տեղի տան համայնավարներուն: Ազգայնացումը կը քանդէ Ֆրանսական անտեսութիւնը:

Ի դէպ յիշենք որ երկուշաբթի օր ընկերվարական եւ համայնավար պարագլուխները նոր եւ վճռական հանդիպում մը կ'ունենային: Ընկերվարականները կը ներկայացնէին 13 հատուածութեանց ազգայնացում, Մառշէ՝ 25:

×

ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՋԱՐԴԸ

Արձակուրդներու նախօրեակին կառքերու արկածներու մղձաւանջը ծանրօրէն կը մատհոգէ իշխանութիւնները: Կիրակի օր բոլոր եկեղեցիներուն մէջ, Փարիզի արքեպիսկոպոսը՝ Կարդինալ Մարթի յատուկ քարոզ մը սփռել կուտար որպէսզի քրիստոնեան զգաստութեան զայ եւ դիտակցի իր պատասխանատուութեան: Կառքը պէտք չէ կուռք մը ըլլայ: Նման կոչ մըն ալ կ'ընեն 23 բժիշկներ, որոնք տարիներէ ի վեր մեռեալ եւ ծանր վիրաւոր ընդունած են հիւանդանոցներու մէջ: Վերջին քանի մը տարիներուն արդէն մէկ միլիոն անդամահատ կամ անդամալոյծ կայ արկածի հետեւանքով: Այս չարթու ալ, կիրակի իրիկուն արդէն մեռեալներու թիւը 56 էր եւ 301 վիրաւոր կար որոնց 106ը՝ ծանրօրէն: Միայն երկու արկածի ընթացքին 11 մեռեալ կայ, երկու պարագաներուն ալ երիտասարդները կը վերագառնային պարահանդէսէ եւ արագութիւնն է անպամ մը եւս մեծ պատասխանատուն:

×

ՍԹԵՐԼԻՆԿԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի ելմտական նախարարը չի փոխեր իր դիրքը եւ անպամ մը եւս կը ճչդէ Ֆրանսայի տեսակէտը՝ զրամները պէտք է որոշեալ սակ ունենան: Դեմատնիոյ նախարարը ինչպէս ծանօթ է կողմնակից է զրամներու «տատանումին», որպէսզի յետագային բոլորն ալ վերարժեւորուին: Ֆրանսա չուզեր անմիջական դժուարութիւններ տալ Անգլիոյ, բայց կարծիքը չի փոխեր: Այս պայմաններու մէջ է որ վեց նախարարները Եւրոպայի հանդիպում կ'ունենային երկուշաբթի օր, Լիւքսանպուր:

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ապահովութեան Խորհուրդը չաբաթավերջին կը զբաղէր Լիբանանի ներկայացուցած բողոքի հարցով: Զին եւ խորհրդային պատուիրակները քննադատեցին Իսրայէլացիները, անոնց կատարած յարձակումին համար Լիբանանի վրայ: Ֆրանսա մատհոգ է «բարեկամ երկրի» մը կրած հարուածին համար եւ կը դանէ, թէ դատապարտելի են «վրէժխնդրութիւնները»: Դէմերու տեսակէտով Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի դատապարտէ իսրայէլեան գործողութիւնները Լիբանանի վրայ, հաւանաբար ոչ չատ խիստ ոճով:

Միջազգպերը չարունակուեցան սահմանազատման վրայ: Ծովափին վրոք բախում մըն ալ տեղի ունեցաւ Լիբանանի ծովեզրին, երբ իսրայէլեան պրագաւազ նաւեր պաղեստինցիներով լեցուն նաւակներու հանդիպած են: Թէ Աւիվ կ'ըսէ, թէ քանի մը նաւակներ ընկղմած է, իսկ պաղեստինցիներու համաձայն՝ ընկղմած է իսրայէլեան նաւ մը:

Ցամաքային դէպք Զօր. էլազար, իսրայէլեան բանակի սպայակոյտի պետը, յայտարարեց թէ «խիստ միջոցներ» ձեռք պիտի առնեն, եթէ երրեք Լիբանան անհրաժեշտ քայլերու չդիմէ վերջ տալու համար պաղեստինցիներու խափանարարական գործողութիւններուն:

Լիբանանի վարչապետը այս ուղղութեամբ նկատել տուաւ, թէ «բախում տեղի չունենար իրենց եւ պաղեստինցիներու միջեւ», Այսուհանդերձ, Լիբանանի մէջ չատեր ներկայիս կը մատածեն արդիլել պաղեստինցիներուն՝ կայաններ ունենալ երկրին մէջ: Քամիլ Շամուն, Լիբանանի նախկին նախագահը, կը բաժնէ Ռէյմոն Խոտէի եւ Փիէռ Ժեմայէլի տեսակէտները: Բոլորն ալ կ'ուզեն վերաքննութեան ենթարկել Գահիրէի ծանօթ համաձայնագիրը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒՍ. ՎԻԼԹՆԱՄՑԻՆԵՐ՝ երրորդ յարձակում մը եւս կատարեցին Հիւէի վրայ՝ հանդիպելով զօրաւոր դիմադրութեան: Մանաւորապէս սաստիկ եղաւ ամերիկեան օդանաւերու ռմբակոծութիւնը: Հարիւրաւոր թոն ռումբեր նետուած են յարձակողներու վրայ, որոնք եւս մղուած են: Ամերիկեան օդուժը քանդեց Հիւս. Վիէթնամի պաղպաղի մեծագոյն պոմբամատնոցը Թայ Նկիւյենի մէջ:

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը հաղորդեց, թէ որոշած է խորհրդարանական ընտրութիւնները կատարել Նոյեմբերին: Պրանտ կը ձգտի մեծամանութիւն մը ապահովել յառաջիկայ ընտրութիւններուն Պունտեսթակի մէջ: Ներկայիս քանի մը ձայնի մեծամասնութիւն ունի միայն:

ՊԱՆԿԼԱ. ՏԷՇԻ Սիլհէտ շրջանը ողողումներու ենթարկուեցաւ: 175.000 բնակիչներ ազէտի ենթարկուեցան եւ ցարդ 50 հոգի խեղդուած է:

ՀԻՒՍ. ԻՐԼԱՆՏԱ. արհեստալի չաբաթաթերջ մը ունեցաւ: Վեց հոգի — երեքը անպլիացի զինուոր — սպաննուեցաւ եւ քանի մօտ անձեր ալ վիրաւորուեցան: Երկուշաբթի կէս գիշերին հիաղտաթը կը սկսէր Ըլսթըրի մէջ: Իռա նման որոշում մը տուած էր: Վախ կայ, որ ծայրայեղ տարրեր կամ խմբակներ չյարդեն արուած որոշումը:

ՎԻԷՆՆԱՑԻ մէջ բացումը կատարուեցաւ Ընկերվարական Միջազգային 12րդ խորհրդաժողովին: Խորհրդաժողովին ներկայացուցիչներ ունին 26 երկիրներ:

ՃԻՊՐԱԼԹԻՐԻ ընտրութիւններուն մէջ ուժ աթոռ ապահովեցին, 15ի վրայ, Աշխատաւորական կուսակցութեան թեկնածուները: Նոր վարչապետը պիտի ըլլայ՝ Սըր Ժոշուա Հասան, յաղթական կուսակցութեան առաջնորդը:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ եւ Փաքիստան դեսպիններ փոխանակեցին: Երկու հարեւր փաքիստանցի զինուորներ կարմիր Ասէի օգնականերով Քարաչի փոխադրուեցան: Փաքիստան եւս վերադարձուց երեսունի մօտ Հնդիկ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Ե.Հ.Ո.Մ.Ի

ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ՓՈՓՐ ԱՍԻՈՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—o—

Ա.

Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի տղաքը վերջին ամիսներուն բաւական խօսիլ տուին իրենց մասին: Համալսարանական տարեշրջանի փակման այս օրերուն, պիտի ուզէինք փորձել հակիրճ ակնարկով մը անդրադառնալ անոնց գործունէութեան, ծանրանալով յատկապէս գրքոյկի մը վրայ, որ կը փորձէ նոր լուծում մը առաջարկել Հայկական Խնդիրին:

Բայց նախքան այդ՝ կարեւոր ճշդում մը ԵՀՈՄ–էն ներս յայտնաբերուող նոր ուղղութեան մը մասին:

Մինչ անցեալ տարիներուն ԵՀՈՄի աշխատանքները իրրեւ առանցք ունէին առաւելաբար Սփիւռքը եւ սփիւռքեան հարցերը, այս տարի, դէթ Փարիզի մէջ, դիմաւորաբար Հայ Դատի շուրջ է որ անոնք կեդրոնացան: Այս փոփոխութիւնը արդիւնքը պէտք է նկատել ԵՀՈՄի մէջ զուտ Ֆրանսահայ տարրերու հետ – դէհեհ սերտացող դերին ու անոնց քաղաքական ծայրայեղ ձախակողմեան ձգտումներուն: Ֆրանսա ծնած ու մեծցած տղաքը, որ շատ գօրեղ կերպով կառչած են իրենց ազգային պատկանելիութեան, կը խորհին թէ Հայ Դատը այժմէականացնելու համար՝ պէտք է զայն զետեղել միջազգային դեռանի վրայ, Հայութեան ազատագրական պայքարը միացնելով միւս ճնշուած ժողովուրդներու յառաջդիմական պայքարին՝ ընդդէմ աշխարհակալութեան (արեւելեան թէ արեւմտեան) եւ անոր գործակիցներուն: Այս տեսանկիւնէն է — ճիշդ կամ սխալ — որ պէտք է դառնալ Փարիզի տղոց գործունէութիւնը: Եւ առաջին հերթին՝ Նիհատ Էրիմի Փարիզ այցելութեան ու Ապրիլեան ե – դեռնի տարեդարձին առիթներով անոնց տարած աշխատանքները:

Թուրքիոյ նախկին վարչապետին Փարիզ այցելութիւնը Յունուար 19էն 26, ԵՀՈՄի տղոց համար եռանդուն աշխատանքի առիթ մը հանդիսացաւ: «Փաշիստ մը Փարիզի մէջ՝ Հայերը կ'ընդդիմանան», «Հայկական ցեղասպանութիւն, էրիմ հաւասար փաշական Թուրքիա, Հայերուն իրաւունքը իրենց հողերուն» խոշոր պաստառներով հարուստ մեծ ու հզօր փոքր աֆիշներով անոնք ողողեցին Փարիզի պատերը, եւ մեծ թիւով միջանցքները: Բացի Թրքական հիւպատոսարանին առջեւ կազմակերպուած ցոյցին բերած իրենց մասնակցութենէն, անոնք պրաւեցին, մօտ կէս ժամ, Թուրք Օդանաւային Ընկերութեան գրասենեակը եւ, էրիմի մեկնումին օրը, աւելի քան 50 հոգինոց խումբով մը ողջանցեցին Շան գ'Էլիզէի պողոտային վրայ: Իրենց նչանախօսքերն էին միշտ՝ «Անկցի՛ Թուրքիոյ բռնակալ վարչակարգը», «կեցցէ՛ հայ եւ բիւրտ ժողովուրդներու ազգային ազատագրական պայքարը», «Համերաշխութիւն ճնշուած ժողովուրդներու մի – ջեւ» եւայլն: Բացի օդանաւային գրասենեակի պրաւումէն՝ միւս բազքի ցոյցերը վերջ գտան ոստիկանութեան միջամտութեամբ եւ, իւրաքանչիւր անդամ, տասնեակ մը երիտասարդներու ձերբակալութեամբ: Փարիզի թերթերէն չատեր մէկէ աւելի անդամներ արձաղանգ հանդիսան այս դէպքերուն:

Էրիմի այցելութիւնը նաեւ Թուրք եւ քիւրտ ուսանողներու կողմէ բազքի ցոյցերով դիմաւորուած էր եւ առիթ հանդիսացած՝ որոշ մերձեցում մը առեղծելու այս վերջիններուն եւ հայ ուսանողներու միջեւ: Տեղի ունեցած էին քանի մը խառն ժողովները, որոնց ընթացքին Թուրք եւ քիւրտ ցեղափոխականները իրենց համաձայնութիւնը յայտնած էին մասնակցելու միասնական ցոյցի մը՝ ընդդէմ Թուրքիոյ վարչակարգին, աշխարհակալութեան եւ ի պաշտպանութիւն հայ եւ քիւրտ ժողովուրդներու ազգային իրաւունքներուն:

Ասկէ խանգավառուած՝ ԵՀՈՄի տղաքը ուզեցին դուրս բերել իրենց գործունէութիւնը զուտ հայկական չրջանակէն եւ անոր տալ աւելի մեծ ու միջազգային տարողութիւն:

Ա՛յս նպատակին է որ կը ձգտէր «ներեմ ժողովուրդ պայքարի մէջ՝ հայ, բիւրտ, թուրք» նչանախօսքով Մեծ Եղեռնի տարելիցին առիթով կազմակերպուած «Համերաշխական Հանրաժողովը», որ տեղի ունեցաւ 26 Ապրիլի երեկոյեան, Համալսարանական Ուսանի Քանատական Տան մէջ, նախագահութեամբ Փրոֆ. Լորան Շվարցի, եւ որուն մասնակցեցան մօտ 200 հոգի, մեծ մասամբ հայ երի – տասարդներ:

Սակայն, հակառակ իրենց ազատածին՝ այդ հանրաժողովը եղաւ ձախողութիւն մը ԵՀՈՄի տղոց, իսկ վնասակար ձեռնարկ մը Հայութեան համար, տեղի տալով բուռն քննադատութեանց եւ արդար պայրոյթի ղղացումներու:

Այն հայ ուսանողները որոնք, հակառակ մեր ժամանակակից պատմութեան դասերուն, միամտօրէն հաւատք ընծայած էին Թուրքերու խոստումներուն եւ կարծած էին մեւնոյն պայքարը տեսնել հայ, քիւրտ եւ թուրք ժողովուրդներու առջեւ՝ զատն յուսախաբութիւնը ունեցան հաստատելու թէ պարզապէս երազած էին, երբ իրենց աչքերով տեսան որ իրենք ղիրենք ծայրայեղ ձախակողմեան եւ միջազգայնական դաւանող Թուրք «ընկերները» կը չարունակեն միչտ, ըստ իրենց հայրերու սովորութեան, ուրանալ հայկական չարդերը եւ մերժել ոչ միայն Հայութեան, այլ նաեւ քիւրտ ժողովուրդի ազգային պահանջներու մասին՝ անոնց լուծումը տեսնելով Թուրքիոյ քիւրտ դաչնակցային Պետութեան մը ստեղծումին մէջ, ուր, ի չարս այլոց, Հայերը եւս պիտի կարենային ապրիլ «եղբայրաբար»: Ինչ որ յատկօրէն կը նչանակէ թէ, դէթ առ այժմ, Քիւրտերը կը մերժեն Հայութեան հողային իրաւունքները Թուրքիոյ արեւելեան նահանգներուն մէջ, ուր, Հայերու բնաջնջումէն ետք՝ իրենք է որ փաստօրէն մեծամասնութիւն կը կազմեն:

Այս անթոյլատրելի երեւոյթները պիտի չպարզուէին հրապարակաւ, եթէ ԵՀՈՄի տղաքը, որ այնքան չանք թափած էին եւ նիւթական մեծ զոհողութիւններ ըրած՝ աւելի լուրջ եւ պատասխանատու ձեւով չարժած ըլլային, եւ փոխանակ հակահայ քարոզչութեան ապատ բեմ ստեղծելու՝ նախ եւ առաջ պաչտպանած ըլլային Հայութեան դատը:

Միջազգայնականութեան եւ ժողովուրդներու միջեւ համերաշխութեան (յաճախ վիճելի) սկզբունքը չէ որ խըլդրոյ առարկայ է հոս, այլ այն տարբրական պայմանը՝ որ նման համերաշխութիւն մը պէտք է ըլլայ փոխադարձ: Կարելի չէ խօսիլ հայ, քիւրտ եւ թուրք ժողովուրդներու համերաշխութեան մասին այնքան առեն, որ այս վերջիններուն կը չամառին ուրանալ իրենց ոճիրները եւ մերժել Հայութեան ազգային անժամանցելի իրաւունքները: Ոչ ոք կրնար վրդովիլ՝ եթէ 26 Ապրիլի հանրաժողովը չարդած ըլլար այս տարրական բայց հիմնական պայմանը:

Բարեբախտաբար, այս ձեռնարկէն կրնած մեր վատ տպաւորութիւնը կը փոխուի՝ երբ կը կարդանք ԵՀՈՄի վերջերս հրատարակած գրքոյկը, որ կը կրէ «Փոքր Ասիոյ վերակառուցման համար» վերնագիրը եւ որուն կ'արժէ անդրադառնալ աւելի երկարօրէն:

ՏԻԳՐԱՆ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ա. ՔՈՉԻՆԵԱՆի

ՉԵՅՈՒԿՈՒՄԸ

—o—

ԽՄԲ.— Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի Հերթական լիակատար նիստը գումարուած է Յունիս 1ին, օրակարգ ունենալով՝ «Հանրապետութեան կուսակցական կազմակերպութիւններու հարցերը Խորհ. Միութեան կազմութեան 50ամեակի նախապատրաստութեան ուղղութեամբ»: Այս հարցին շուրջ զեկուցում մը կատարած է Ա. Քոչինեան, Կեդր. Կոմիտէի Ա. Քարտուղարը: Ստորեւ կը ներկայացնենք զեկուցումին հիմնական միտքերը արդիւնաբերութեան մասին:

— *Արդիւնաբերութեան ձեռնարկութիւնները մեծ աշխատանք կատարեցին արտադրութիւնը աւելցնելու եւ որակը բարելաւելու ուղղութեամբ: Արդիւնաբերութեան արտադրութեան յաւելումին 70 տոկոսը, քիչ մը աւելիով, իրականացած է չնորհիւ աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացումին: Անցեալ տարի աշխատանքի արտադրողականութեան աճը 6,1 տոկոս եղաւ: Առաջադրութիւնները իրագործեցին գրեթէ բոլոր նախարարութիւնները: 1970ի համեմատութեամբ 10,7 տոկոս յաւելում արձանագրուեցաւ 1971ին, արտադրութեան ծաւալին մէջ, իսկ 9 տոկոս՝ համախառն արտադրութեան մէջ:*

Միաժամանակ ակնյայտնի է, որ յաղորդութիւնները կրնային աւելի ըլլալ, եթէ բոլոր ձեռնարկութիւններն ալ իրականացնէին պետական առաջադրութիւնները, մինչդեռ 67 ձեռնարկութիւն կամ բոլոր ձեռնարկութիւններու 10 տոկոսը չիրագործեց ծրագիրը: Բայց միայն այս չէ պատճառը: Աշխատանքի թափը նուազեցաւ, որովհետեւ թերութիւններ կային աշխատանքի ղեկավարման մարզին, ինչպէս նաեւ ծրագիրներու մէջ: Արտադրութեան աճին թափը առաջին եռամսեակին 11 տոկոս էր, մինչդեռ չորրորդ եռամսեակին նուազելով իջաւ 5,5 տոկոսի:

Հայաստանի արդիւնաբերութեան լուրջ դաժ ըլլար այս տարրական բայց հիմնական պայմանը:

Բարեբախտաբար, այս ձեռնարկէն կրնած մեր վատ տպաւորութիւնը կը փոխուի՝ երբ կը կարդանք ԵՀՈՄի վերջերս հրատարակած գրքոյկը, որ կը կրէ «Փոքր Ասիոյ վերակառուցման համար» վերնագիրը եւ որուն կ'արժէ անդրադառնալ աւելի երկարօրէն:

ՏԻԳՐԱՆ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Բոլորը նայեցին նրա եռեւից եւ տեսան, թէ ինչպէս խաղաղ ու վեհ էր հեռանում բարձրահասակ, նեղլիան ուսման՝ աղբիւրների հոչակաւոր վարպետը...

Եւ երբ նրա հեռանալուց յետոյ բոլորը միանգամից նորից չուռ եկան դէպի Հեղնար աղբիւրը՝ հրաչքը վերացել էր խոպան եւ ջուրը ցամաքել էր ընդմիչտ...

×

Եկաւ քրէական ու բժչկական քննութիւնը եւ տեսնելով բոլորովին անջուր մի աղբիւր, պատահած դէպքն արձանագրեց իրրեւ անհասկանալի պատճառներից դրդուած թիւրատեսութիւն:

×

Եւ մնաց մի սովորոյթ: Փողոցներում, թէ տներում, խնջոյքի, թէ աշխատանքի ժամանակ, աղբիւրների հոչակաւոր վարպետին բարեւելուց յետոյ, Գիւմրեցի – ները մի պահ նայում էին նրա եռեւից եւ մրմնջում.

— *Պայծառ մնաս, ուստա Մկրտիչ...*

ՎԵՐԶԱԲԱՆ

Այն լանջի վրայ, որտեղ առաջ քաղաքի թուրքական թաղամասն էր ընկած, այժմ ոչինչ չկար: Թէեւ ներքեւում առաջուայ նման ձգուած էին բոստանները, իսկ դրանց եռեւում լայն ու հեռու տարած – ուած էր քաղաքը, թէեւ բլուրի բար – ձրում հեռու տարածուէր էր դաչտը, եւ հորիզոնի վրայ կապոյտով մշուշուած կանգնած էր Արագածը, թէեւ ամէն ինչ թւում էր միանգամ ընդմիչտ իր տեղում հաստատուած, բայց թուրքական թաղամասն այլեւս գոյութիւն չունէր:

Դատարկուած բլրալանջի վրայ, պայծառ արեւի տակ ծուխ կանգնել էին օչոչների իրենց սպիտակ պահակաթերթիկնե – րով՝ դեղին եւ ուռուցիկ դլխիկների չուրջը: Լանջն ամբողջ սպիտակել էր օչոչներից: Թւում էր, թէ այդ համատարած սպիտակութիւնը սղոյ սաւան էր, որ փռուել էր անզարմ հեռացածների անդառնալիօրէն ջնջուած բնակատեղի վրայ:

Երբ անցորդը կամ այցելուն վարժուում էր առաջին տպաւորութեանը՝ սկսում էին նկատուել նաեւ մանրամասնութիւն – ները: Տեղ–տեղ, դեռնի քարքարոտ մասերում, օչոչները տեղի էին տուել սպիտակ ու դեղին անթառամներին: Դրանց տափակ, կոչտ դլխիկները, բաղկացած բազմաթիւ մանր ծաղիկներից, խիտ բռնել էին փոքրիկ տարածութիւններ: Եւ նայելիս դժուար էր լինում որոշել՝ մեռա՞ծ էին անթառամները, թէ կեն – դանի, որովհետեւ դրանք միչտ սպիտակ էին կամ դեղին, կոթերը՝ միչտ դունատ–կանաչ, համարեա դորչ, եւ դրանցից միչտ բուրում էր փչրուած ժայռի հոտ:

Անթառամների հետ միատեղ բուսել էր նաեւ անիսոնը, որն իր դորչ երանդով եւ տերեւների ձեւով նման էր անթառամի թփիկին, կարծես նոյնը լինէր, բայց առանց ծաղկի: Եւ դրանից բուրում էր ուրիչ հոտ, որը միեւնոյն ժամանակ համ էր յիչեցնում:

Օչոչների սպիտակ ծածկոցի տակ, դեռնին ընդհուպ, ծեփ փռուել էր ճնճղապաչարը, որն ուտելի էր համարւում: Դա մի փոքրիկ կանաչ էր՝ հողից անմիջապէս դուրս եկած մի քանի թարմ–կանաչ, ձուածիր տերեւներով:

Բլրալանջի զանազան մասերում, հողի տակից տեղ–տեղ դուրս ցցուած փաքրիկ քարերի հարաւային արեւոտ կողմերում, բուսել էին ուրիչ բոյսեր, իսկ հիւսիսային սառերտ կողմերում՝ ուրիչ բոյսեր: Արեւի տակ կանգնած էր բարձր աւելուկը՝ կարմիր ցողունով, որ եղէգնի էր նման, եւ կանաչ տերեւներով, որ կպցնովի էին թւում: Ցողունի ծայրին, երկարաւուն թոյլ փնջով, արդէն հասել էին ժանգագոյն սերմերը:

Աւելուկների հետ կանգնել էին սուր փչերով ծածկուած տատասկները եւ աղբրանք կոչուող բարձր ու լայնաթուփ բոյսը, որն ունէր չան ականջների նման կախ, դեղնաւուն սպիտակ ծաղիկներ՝ խոր բաժակներով, եւ թունաւոր էր:

Իսկ տատուերի մէջ, դեռնին ընդհուպ, բուսել էր օձի ծաղիկն իր գարմանալի թարմ–դեղին դլխիկով: Օձի նմանւում էր նրա կոթը, որ ողորկ էր, ձիգ ու անմէջ, եւ երբ այն կոտրւում էր, ապա դուրս էր տալիս մի սպիտակ կաթիլ՝ երեւի օձի կաթը:

Սակայն տատուերի ու խոնաւութեան իսկական բոյսը ջրակուռեմն էր, որ բըլնում էր թաց տեղերում եւ ուտելի էր համարւում: Դա ունէր խոր կարուած երկար տերեւներ, իսկ հասունանալիս՝ չատ մանր, սպիտակ ծաղիկներ:

(60 – Շար.)

ՕՐ. ԼԻՒՍԻ ՄԵԼԻՔ-ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆԻ

ԽՕՍՔԸ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ԱՊՐԻԼ 24Ի ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ

—o—

ԽՄԲ.— Մայիս 7ի մեր թիւով, հրատարակած էինք Միլանոյի մեր աշխատակցութիւնը, ուր խօսք առած էր նաեւ Հայաստանէն՝ Օր. Լիւսի Մելիք-Օհանջանեան: Տրուած ըլլալով որ թղթակցութեան մը սեղմ ամփոփումին մէջ, դժուար է տալ բանախօսներու տարացի արտայայտութիւնը, Օր. Լիւսի Մելիք-Օհանջանեան ստորեւ կը մանրամասնէ իր ելոյթին հիմնական թէզերը.—

Հայ ժողովուրդը չարունակ պայքարել է դանդան ոսոխներու դէմ, բայց այդ պայքարի հիմնական պէնքն են եղել գրիչը եւ չինարար ձեռքերը. հէնց այդ պէնքով է նա յաղթել իր պատմական ճակատագրին: Հայ ժողովուրդին վիճակուեց ցեղասպանութիւն կոչուած ողբերգութիւնը, որը դրանով սկսեց իր սարսափելի երթը 20րդ դարում և որը դարձրեց Հայը ողբի եւ որբի ժողովուրդ: Սակայն հայ հասարակները զոհուեցին իրենց մարդկային արժանապատուութիւնը պահելու համար, հաւատարիմ մնալու իրենց ժողովրդին, հաւատքին, լեզուին, հայրենիքին. մեռան ապրեցնելու համար եւ մեղ ողջերին այդ պատգամները: Հայ ժողովուրդը բուժեց իր վէրքերը. անթափ մեռելները սառցան ամենուրեք իրենց յուշարձան – չիրխմները: Այն ժողովուրդը որ պէտք է անուան մնար եւ ոչնչանար՝ նոր պայծառ կեանք է կառուցում իր հայրենիքում, իր տանը: Այսօր դիանականները հեռաւոր աստղեր են ուսումնասիրում, ուղեղերի հետազօտման են մատնակցում, քարից թել են սարքում, հաշուիչ մեքենաներ են ստեղծում: Այդ բոլորի մէջ իրենց լուման ունին եւ եղեռնի որբերը: Հայաստանի անուանի մարդկանց 60–70 տոկոսը հէնց այդ որբերն են: Դա է հայ ժողովրդի պատասխանը իր ճակատագրին: Մեր ժողովուրդը մեծ զոհաբերութիւններով կառուցեց իր հայրենիքը, ստեղծեց բարոյական մեծ արժէքներ: Եղեռնի հետեւանք մնաց արար աշխարհով տարածուած սփիւռքը: Բաւ է օտար ափերում մնալ, պէտք է տուն վերադառնալ ապրելու, աշխատելու, նոր կեանք կառուցանելու հայրենիքում մեղ հետ միասին, անդամ սխալուելու եւ այդ սխալը ուղղելու մեղ հետ միասին: Գալ՝ սիրելով հայրենիքը ինքը, այլ ոչ թէ հայրենիքում միշտ զգալ իր պարտքը հայրենիքի առաջ չկատարած:

Եղեռնի միւս հետեւանքն է «պաղեստինի» հոգեբանութիւնը. թող վաղ անցնի մեղնից: Կ'արժէ յիշել թէ ինչքա՜ն յուզմունքից է նշւում Երեւանում Նահատակաց օրը:

Հայ ժողովուրդը իր «սեւ օրերուն» մէջ անդամ ցուցաբերեց չինարար աշխատանք կառուցանելով վարդապոյն Երեւանի 60 տոկոսը, զոհաբարոնների ղալւի մէկ մասը, հիմնելով բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններ որտեղ կրթութիւն են ստացել հայ երիտասարդները, այդ թուում այն որբերը, որոնք հիմա փրոֆէսէօրներ՝ անուանի մարդիկ են դարձել:

Հիմնական է հայրենիք վերադառնալ: Գալ՝ ոչ թէ միայն որպէս թուրիստ, կողմնակի աչքով նայելու, այլ՝ տուն վերադառնալ, ղէպի տուն...:

ԷՎԱ ԱՐԶՈՒԵԱՆԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

—o—

Անցեալ Շաբաթ օր ամսոյս 17ին, Սէն-Տոմինիք ընդարձակ եւ նորակառոյց սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Էվա Արզուեանի պարախումբին ներկայացումը, որ մեծապէս արժանի եղաւ ներկաներու խանդավառ ծափահարութեան:

Փոքրիկներու մասը, թէպէտ չատ սիրուն, բայց դեռ խակ տպաւորութիւն մը թողուց, հիւանդութիւններու պատճառաւ ժամանակի պակասի հետեւանքով:

Ինչ կը վերաբերի տասնեակ մը մեծերու, վայելք մը ուղղակի. ի՜նչ ներդաշնակութիւն, ի՜նչ ճաշակ, ճկունութիւն, դողտրիկ պատկերներ պարերու պահանջին համեմատ ճոխ զգեստաւորումներով...: Երազային զեղեցկութիւններու հատաքածոյ մը, հայկական խակաս պարերու տոհմականութիւնը յարգուած՝ ի՜նչ ինչ նորութիւններով: Մեր հիացումը անսահման եղաւ, եւ այս բոլորը առաջնորդուած միայն եւ միայն դեռատի վայելչակազմ Հայուհիէ մը՝ Էվա Արզուեան, որ ոչ միայն հայկական պարը կ'ուսուցանէ դանազան ուսումնասիրութիւններ կատարելէ յետոյ, հին դարերէն սկսեալ մինչեւ օրերս, այլ եւ ինք կը մասնակցի իր աշակերտներու պարերուն, ապացուցանելով այդպէս, թէ ինքն է, բառին բուն նշանակութեամբ, զեկավար տաղանդաւոր ուժը այս նորատեղծ պարախումբին: Պէտք է ըսել թէ հազիւ վեց ամիսէ ի վեր դոյութիւն ունի ան, եւ այս պարագան աւելի եւս կը մղէ մեզ, պարուսոյցի կարողութեան վրայ հիանալու. կարճ ժամանակուան մէջ եթէ այսքան յառաջդիմութիւն, ի՞նչ պիտի ըլլար եթէ դեղարուեստասէր անձնաւորութիւններ թեւ թիկունք հանդիսանային այս խումբին, որ կը պարփակէ նաեւ ուրիշ տղերէ բաղկացած աշակերտներ:

Օտարներ խանդավառուած են եւ կ'աչխատին ամէն կերպ օգտակար ըլլալ ձեռնարկին: Մենք՝ Հայերս, չե՞նք կրնար արդեօք օրինակ առնել անոնցմէ, քա-ջալերական մեր ջանքերը չխնայելով այս բացառիկ եւ մեծ ապագայ խոստացող հայկական պարախումբին: Միաժամանակ պէտք է յիշել հինգ երիտասարդներէ բաղկացած նուագախումբը էրեբունի, որ արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան մը, թմբուկներու եւ տուտուքներու մասնակցութեամբ: Օր. Պէբի Յակոբեան նոյնպէս իր հաճելի եւ մարզուած ձայնով հանդիսին փայլը աւելցուց: Վերջապէս չատ հաճելի օր մը, եւ մանաւանդ յայտնութիւն մը անկասկած:

ՇԱՒԻՂ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (92)

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

Պատրիարքը, որ կը նախազահէր ժողովին՝ սա կարծիքը յայտնեց.

— Էֆէնտիմ, քանի որ Թաղին մէջ երկու հակառակ կուսակցութիւններ կան՝ պէտք է երկուքին ալ զոհացում տալ, վեսսալամ:

— Այդ ի՞նչպէս կ'ըլլայ, սրբազան, հարցուց ժողովականներէն մին:

— Առաջնորդ Թաղական Խորհուրդ մը կազմենք, մէջը երկու կուսակցութիւն – ներէն ալ մարդիկ դնենք, լմնցաւ գնաց:

— Սրբազան, այն ատեն խնդիրը աւելի կը կնճռոտի:

— Ընդհակառակն, մեր մէջ խնդիրները այս կերպով կը կարգադրուին:

— Ես կ'առաջարկեմ, որ նոր բնարուեին տեղի ունենայ, ըսաւ ուրիչ ժողովական մը:

— Մխաքերը չատ դրդռուած են՝ նոր ընտրութիւն կատարել դժուար է, դիտել տուաւ ուրիչ մը:

— Իմ ըսածիս պէս ըրէք, պնդեց պատրիարքը, քանի Թաղական Խորհուրդ մը ընտրեցէք առժամեայ հանդամանքով:

— Ըսա խա, ըսաւ կարպիս Նիշակ էֆէնտի, պէտք է նկատի առնել Թաղին մեծամասնութեան կամքը, առանց զանց ընելու փոքրամասնութիւնն ալ, որովհետեւ ըստ Սահմանադրութեան, փոքրամասնութիւն ալ իր կշիռը ունենալու է:

— Շատ իրաւացի է, հաստատեց ժողովական մը:

— Եզրակացուցէք, ըսաւ աւենապետը:

— Ես կ'առաջարկեմ որ, չարունակեց կարպիս Նիշակ էֆէնտին, երկու կողմերուն ալ զոհացում տրուի, առանց օրինական տրամադրութիւններուն հակառակելու:

— Աղէկ, օղլում, բայց ի՞նտոր, հարցուց պատրիարքը:

— Շրջահայեցութեամբ գործելու է...

— Կարուկ որոշում մը տանք, լմնցայ, ըսաւ ուրիչ ժողովական մը:

— «Ալ օն փարալըք տա պունտան», բացագանչեց պատրիարքը խնդալով:

— Սրբազան, ի՞նչ ըսիք, զոչեց ժողովականը բարկացած:

— Ձանըմ, շախա բան մը ըսի, դուն ալ ի՞նչ իրար կ'անցնիս, պատասխանեց պատրիարքը, բոհափ բան, քիչ մը էյլէնմիշ ըլլալը մե՞ղք է...

Այս կերպով փակուեցաւ այդ փոքրիկ միջադէպը:

Ժողովը յետոյ չարունակեց իր խորհրդակցութիւնը Ք. Թաղին ընտրական խնդրոյն մասին եւ ի վերջոյ որոշեց յառաջիկայ նիստին մէջ լուրջ նկատողութեան առնել խնդիրը եւ պարտ ու պատշաճը անօրինել:

ԺԸ.

Պօղոս էֆէնտի եւ իր կինը հիմա բոլորովին քաշուած կեանք մը կ'անցընէին: Գրեթէ մարդու հետ չէին տեսնուիր եւ տիկին Շաղիկ տունէն դուրս չէր ելլեր: Տանը մէջ ալ այր ու կին օտարականներու պէս կը վարուէին իրարու հետ եւ հազիւ անհրաժեշտ պարտականերու մէջ իրարու խօսք կ'ուղղէին:

Պօղոս էֆէնտի առ երեսս ներած էր կնոջը եւ չէր ուզած որ դայթակղութիւն յարուցանէ, բայց ներքնապէս չէր մարսած եղածը: Իրաւ է, որ Տիրանը զարձեալ իր քով առած էր կասկածի տեղի չտալու համար, բայց միայն դործի մասին տանն-տանն խօսք կ'ուղղէր անոր:

Իր այս հոդեկան կացութեան մէջ Պօղոս էֆէնտի մինակ մտածում մը ունէր, այն էր վրէժ լուծել Մարդար էֆէնտիէն: Մանրակրկիտ քննութենէ մը եւք հասկցած էր, որ իր հակառակորդը լրտեսել տուած էր իր կինը եւ այդ կերպով կրցած էր հասկնալ անոր յարաբերութիւնները Տիրանի հետ ու յետոյ նամակով մը խնդիրը իմացուցած էր իրեն:

Հիմա իր միակ մտածումն էր նոյն խաղը խաղալ Մարդար էֆէնտիին, լրտեսել իր կինը եւ զայն յանցանքին մէջ բռնել, բայց ասոր համար անճնուէր օգնականի մը պէտք ունէր ու այդ օգնականն էր, որ կը պակսէր իրեն:

— Մ'լա, կը հառաչէր, եթէ սա չունչանորդի Աբզարին պէս մէկը ունենայի ձեռքի տակ...

Ի զուր միտքը կը չարչարէր այս տեսակ անճնուէր մարդ մը ձեռք ձգելու համար:

Եւ յետոյ, ուրիչ կէտ մըն ալ կար:

— Աբզեօք տիկին Սաթէն սիրահար մը ունէ՞ր...

Նախ հարկ էր այս կէտը լուսաբանել: Գիտէր, որ իր կինը ամբաստանած էր տիկին Սասանեանը իրրեւ անհաւատարիմ, բայց այս ամբաստանութիւնը որեւէ որոշ ապացոյցի վրայ հիմնուած չէր եւ ասոր համար աղէկութիւն չէր դործած:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

Հ. Ց. Դ.

Վիէն.— Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատետրով:

Փարիզ.— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (1 Յուլիս) ժամը 16ին, Մշակոյթի Տունը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Սէնթ-Էթիէն.— Հ· Ց· Դ· «Անտոք» վարուժան ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ 30 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին ընկ· Ասատ· Ճրպուրեանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը չնորհակալութեամբ առած է.—

Զեռամբ Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ.— Ց· Պօչնաքեան ընտանիքի զաւակները լրեցող ծնողաց յիշատակին՝ 500, Ա· Զօ – լաքեան 100, Տիկին Ա· Փերամատեան 50, Տիկին Ա· Պետրոսեան 20 ֆրանք:

(Շար·)

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Մարկրիթի թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ առած է հետեւեալ նուէրները, այրի Տիկին Շ· Ֆերմանեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի.—

Տիկին Կիւլիզար Դարբինեան, Տիկին Զարուհի Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Տէմիրճեան 10ական, Տէր եւ Տիկին Ց· Էկկեան 50, Տէր եւ Տիկին Ո· Ծերուկեան, Տէր եւ Տիկին Թ· Վարդապետեան, Տէր եւ Տիկին Կ· Քուլայեան, Տէր եւ Տիկին Ն· Տէր-Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Վ· Մուրատեան 20ական ֆրանք:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Լիոն.— Փոքրիկներու առաջին խումբը կը մեկնի 3 Յուլիս Երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 7ին, Հայոց եկեղեցիին առջեւէն, 295, Ռիւ Պուալօ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ՓԱՐԻԶի խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի, Յուլիս 3, Սքուար Մոնթոլոնէն, ժամը 7·30ին: Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները առաջնորդել որոշեալ ժամուն:

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի վերջին, կը կազմակերպէ Բ· զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ-Թրուվիլ:

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թաղէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74:

Երթուղարձ 25 ֆր· — Կէս դին 10 տարեկաններէն վար երախաներու համար:

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՄԱԽԱՌՐԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ֆրանսայի Հրջանի Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր հայրենակից անդամները, ընդհ· ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Յունիս 30ին, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ· Բ· Ը· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի «Հիւսիսեան» սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆաւանթին, Վալանս:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հերոսներու օրուան նուիրուած դաշտահանդէսը 23 Յուլիսին: Անձրեւի պարագային, յաջորդ կիրակի 30 Յուլիսին: Մանրամասնութիւնները յետագային:

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22

Վալապրի օդասուն անտառին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, պուլի մրցում, փոքրերու համար զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ Է

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը:

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՌՐԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ֆրանսայի Հրջանի Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր հայրենակից անդամները, ընդհ· ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Յունիս 30ին, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ· Բ· Ը· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի «Հիւսիսեան» սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆաւանթին, Վալանս:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հերոսներու օրուան նուիրուած դաշտահանդէսը 23 Յուլիսին: Անձրեւի պարագային, յաջորդ կիրակի 30 Յուլիսին: Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յուլի երեկոյ

Նուիրուած՝ ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿԻ

(մահուան տարելիցին ի յիշատակ)

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կը ներկայացնէ

Պատուելի Ա· ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Կը խօսին.— ՏԻԿԻՆ Լ· ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ եւ Պ· Ա· ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Յունիս 30, Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ սրահը, 28, Աւընիւ Պուրկէն, Իսի

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները եկեղեցւոյ պայծառութեան համար.—

Տէր եւ Տիկին Լ· Յօքսուզեան նուէր 50 ֆր·, Պր· Ա· Յարութիւնեանի ընդ Օրդ· Թաղէոսեանի ամուսնութեան ուրախ առիթով Տ· Ամիրխանեան 50, Պր· Օ· Գասպաքեան իր Թոռնիկին՝ Վարուժան Արիկեանի մկրտութեան ուրախ առիթով 50, Գալուստ-Լուիզ Ահարոնեանի մկրտութեան ուրախ առիթով հինգհարիւր Պր· Ս· Մանուկեան 80, Պր· Թ· Պապանեան իւղագինի 10:

Երանուհի Գրիգորեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգիստին առիթ Պր· Գ· Գրիգորեան, Տիկին Ն· Սիմոնեան 100ական, Վալանսէն Տիկին Ձինպաչեան 200 ֆրանք:

(Շար·)

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ· Ց· Դ· Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ: Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտքը Ազատ է:

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

INVITE TOUTE LA JEUNESSE ARMENIENNE A PARTICIPER A SON

RALLYE 1972

L'ambiance, la bonne humeur et le rire seront de rigueur durant la journée, qui se terminera par un dîner dansant dans une auberge des environs de Paris

DIMANCHE 2 JUILLET

Rendez-vous : Métro Château de Vincennes, Café LE DRAPEAU à 9 h. précises

N'oubliez pas de vous munir de la Carte Michelin No 97

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Սեպտեմբեր մէկէն

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	70 Ֆ·	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	30 Ֆ·	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	15 Ֆ·	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	30 Ֆ·	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	30 Ֆ·	»	»	»
ԾՆՈՒՆԴ	30 Ֆ·	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ»	15 Ֆ·	»	»	»
ԾԱՒՈՒ Է	25 Ֆ·	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԻ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Կեդր· Վարչական ժողովը այսու կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուելու 59րդ Ընդհ· ժողովին, որ պիտի գումարուի Շաբաթ, Հոկտեմբեր 28, 1972, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Առաջնորդարանի Կիւլպենկեան Մշակութային Կեդրոնի Գաւուքճեան սրահին մէջ, 630 Սեէքնտ Էվընիւ, Նիւ Եորք, Ն· Ե·, ԱՄՆ:

Ներկայս 59րդ Ընդհ· ժողովին համար որուած միակ հրաւիրագիրն է: Կը խընդրենք հետեւաբար Միութեան յարգոյ իրաւասու անդամներէն, որ անձնապէս ժողովին ներկայ ըլլան վերոյիշեալ թուականին եւ ամէնէն ուշը մինչեւ Հոկտեմբեր 6, 1972, իրենց փոխանորդագրերը յանձնեն Հ· Բ· Ը· Միութեան Ընդհ· Տնօրէնին, կամ զանոնք ղրկեն հետեւեալ հասցէին.—

Armenian General Benevolent Union
Central Board of Directors
109 East 40 Street
New York, N. Y 10016

ՕՐԱԿԱՐԳ

1· Ներկայացում եւ վաւերացում 1971 տարեշրջանի Ընդհ· տեղեկագրի:

2· Ներկայացում եւ վաւերացում 1971 տարեշրջանի ընդհ· հաշուետուութեան:

3· Մասնակի ընտրութիւն կեդր· վարչ· ժողովի:

4· Մասնակի ընտրութիւն Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի:

5· Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ:

6· Գնահատանքի բանաձեւեր:

Ի դիմաց Կեդր· Վարչ· ժողովի
Ատենապետ Ա· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ատենադպիր Ր· Փ· ԿՐԵԿԸՐԻ

Մայիս 8, 1972 Նիւ Եորք, Ն· Ե·

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի 1972-73 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանը կը դործադրէ ֆրանսական երկրորդական վարժարաններու ծրագիրը տալով նոյնպէս իր սանուհիներուն հայերէն դասախօսակութիւն:

Դիմել վարժարանի տնօրէնութեան ամէն օր·

1, Bld. du Nord — 93 - Le Raincy
Հեռաձայն 927-01-72

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ խոհարար մը, հայկ· հաստատութեան մը համար: Ներկայանալ «Յառաջ»ի վարչութեան:

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ կազմակերպուած «Հերոսներու Օր»ուան նուիրուած դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 23ին կիրակի ամբողջ օրը, Սէն-Մօրիսի ծանօթ դաշտին վրայ:

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ 17 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԻՆ 2·500 ՖՐ·

ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

12 ՅՈՒԼԻՍ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

երդ ու դարձ օդանաւով: ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ, ԼՈԳԱՐԱՆՈՎ, «Ամբենիա»ի կամ «Անի»ի մէջ: Նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք, բազմաթիւ շրջապտոյտներ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 Rue du 4-Septembre, Paris (2e) — Tél. 742-77-40

ուր կարելի է անձամբ ներկայանալ Կ· Ուրբաթի, ամէն Շաբաթ եւ Կիրակի կէսօրէ հետք ժամը 15էն 18

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ· Ալիքսանեանի՝

11, Rue du Bassin, St. Julien — Tél. 51-74-90 — 66-38-92

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ՝ Ն· Գասպարեանի — ԼԻՈՆ՝ Պալեանի — ՏԷՍԻՆ՝ Կ· Գարայեանի ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Ց· Պօյաճեանի

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
28 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12·451

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.451

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԿԱՅԱՆ

—o—

Վերջացաւ զբօսգական տարեշրջանը եւ սկսաւ ամառնային արձակուրդը։

Հաւատարիմ աւելի քան չորս տասնեակ տարիներու աւանդութեան, Ֆրանսահայ կազդայ Խաչը այս տարի եւս Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն Պէլֆոնթէյնի իր կազդուրման կայանին մէջ պիտի ընդունի քանի մը հարիւր երկսեռ պզտիկներ, զաւառէն ու Փարիզէն։

Ժիւրայի զեղատեսիլ ու զալարագեղ անտառներու ծոցին, իր սեփական չէնքը տարուէ տարի նոր բարեզարդումներով օժտուած, հանգստաւէտութեան լաւագոյն պայմաններ կը ներկայացնէ, արժանաւորելով ո՛չ միայն հայ ծնողքները, այլեւ պետական պատկան իշխանութեանց անվերապահ գնահատանքին։

Մեծ է պահանջը։ Կազդայ Խաչի Շըրջանային Վարչութիւնը չի կրնար գոհացում տալ բոլոր գիմումներուն, տեղի անձկութեան պատճառաւ։

Ծրագրած է իր հողին վրայ կառուցանել նոր մեծ չէնք մը, արդիական բոլոր յարմարութիւններով օժտուած։ Պատրաստած է արդէն յատակագիծը եւ շինութիւնը պիտի սկսի ի մօտոյ։

Ինչպէս անցեալին, ներկայիս ալ Կազդայ Խաչը իր ամբողջ յոյսը դրած է հայրենակիցներու լումաներուն վրայ։ Համեստ նուիրատուութեանց չնորհիւ է, որ անիկա սեփականատէրը է զարձած ներկայ կալուածին։

Կայանի իր տարեկան հանդէսներուն կը մասնակցին մեծ թիւով հայ ընտանիքներ պատգան շրջաններէ։ Ամբողջ օր մը կը վայելեն հայ երկսեռ փոքրիկներու հայկական պարերը, երգերն ու արտասանութիւնները։ Եւ իրենց առատաձեռն նուիրատուութիւններով կը քաջալերեն Կազդայ Խաչի յոյժ հայրենասիրական այդ ձեռնարկը։

Շրջանային Վարչութիւնը կանգ չառներ որեւէ զոհողութեան առջեւ՝ իր հազուածութեան յանձնուած տղոց ու աղջիկներու հանգստութիւնն ապահովելու համար։ Անոնք ո՛չ միայն լաւ անուշ կը տանան եւ հաճելի ժամանցներ կ'ունենան, այլ նաեւ կը սորվին մայրենի լեզուն, հայերէն երգեր ու տոհմիկ պարեր՝ երկսեռ երիտասարդ հսկիչներու խնամքին տակ։

Կազդուրման կայանին մէջ անոնք ո՛չ միայն Փիլիքապէս կը կազդուրուին, այլ եւ ամբողջ մէկ ամիս կ'ապրին հայաշունչ մթնոլորտի մէջ, կը չփուին հայկական միջավայրի հետ, կը ներշնչուին հայկական զգացումներով ու տուն կը վերադառնան հայացած։

Կազդայ Խաչի գլխաւոր նպատակներէն մէկն ալ այդ է արդէն, այսինքն ազգապահպանումը։

Օգնե՛նք մեր զաղութի կանացի այս մեծագոյն կազմակերպութեան, հնարաւորութիւն տալու համար անոր, որ օր առաջ գլուխ հանէ իր ծրագրած մեծ ձեռնարկը, կոչուած կրկնապատիկ թիւով փոքրիկներ ընդունելու իր կազդուրման կայանը։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

—o—

Երեքշաբթի առաւօտ ժամը 5ին մօտ էր միայն որ Մլէթերան եւ Մարշէ յաղթական ժպիտով մը դուրս ելած են համայնավար կեդրոնատեղիէ—Քոլոնէլ Ֆապիէն — ժողովասրահէն։ Երկու կուսակցութեանց պատուիրակութիւնները, այս երկրորդ հանդիպումի ընթացքին, փոխադարձ զիջումներով հասած են համաձայնութեան կառավարութեան ծրագրի մը շուրջ ինչպէս նաեւ եւ մանաւանդ ընտրութեանց առեն ընելիք զործի։ Այս մասին մանաւանդ չատ յստակ է իրենց որոշումը։ Երկրորդ շրջանին պիտի քաշուի այն թեկնածուն (համայնավար թէ ընկերվարական) որու դիրքը նուազ նպաստաւոր եղած է առաջին շրջանին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՕՑԻ ուժերու յայտրդական յարձակումները Հիւէի վրայ ցարդ եւս մղուեցան առաւելաբար ամերիկեան օդանաւերու բուռն ռմբակոծութիւններուն հետեւանքով։ Օդանաւերը քանդած են ջրելեկտրական մը Հանոյի մօտերը։

ՈՒԿՐԱՆԻՈՑ մէջ տարեվերջէն ի վեր հարիւրէ աւելի Ուկրանացիներ ձերբակալուած են խորհրդային զաղտնի ոստիկանութեան կողմէ։ Բոլորն ալ ձերբակալուած են իբրեւ ազգայնականներ։ Ձերբակալեալները մեծամասնութեամբ մտաւորական դասին կը պատկանին։ Այս տեղեկութիւնները կուտայ ընդյատակեայ զաղտնի ամսագիրը մը՝ «Ժամանակ կազդութիւն ընթացիկ իրադարձութիւն ներու»։

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ փոխ – նախագահը՝ Օլիվերօ Փայզ, որ աջակողմեան խմբակցութեան մը պետն է, սպաննուեցաւ ձախակողմեան արձակաղէններու կողմէ։ Մեքսիկացի տասը զինուոր ալ սպանուեցաւ, երբ ձախակողմեան արձակաձ զէնքեր յարձակեցան զինուորական փոխադրակառքի մը վրայ։

ԻՏԱԼԻԱ. Նոր կառավարութիւն մը ուեցաւ։ Վարչապետ Անդրէոթթի 22 օրուան դժուար խորհրդակցութիւններէ եւ բանակցութիւններէ եւք յաջողեցաւ կեդրոնի տարրերով կազմել նոր դահլիճը, որու մաս չեն կազմեր ընկերվարական մարքսականները։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ յարձակումը Լիբանանի վրայ զատապարտուեցաւ Ապահովութեան Խորհուրդի կողմէ։ Էլ Ֆաթհի առաջնորդը Դամասկոսի մէջ Սուրիոյ նախագահին հետ տեսակցելէ եւք պէյրութ ժամանեց։ Կարգ մը ազբիւրներու համաձայն Արաֆաթ ընդունած է Լիբանանցիներու առաջարկը վերջ տալու խափանարարական զործողութիւններուն եւ, միեւնոյն առեն, պարպելու կարգ մը չրջաններ Հարաւ. Լիբանանի մէջ, որպէսզի Իսրայէլացիք նոր պատրուակներով յարձակում չզործեն Լիբանանի սահմանամերձ չրջաններու վրայ։ Իսրայէլացիները տրամադրութիւն յայտնած են զերիներու փոխանակում կատարել միջազգային կարմիր Խաչի հըսկողութեան տակ։ Գերի ունին 58 Եգիպտացի, 46 սուրիացի եւ վեց լիբանանցի, որոնց փոխարէն կ'ուզեն ձեռք ձգել երեք գերի օդանաւորդներ Սուրիոյ եւ 10 զինուորներ Եգիպտոսի մէջ։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԷՋՄԻԱԾՆԱՅ ՄԷՋ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի հրաւէրով 1972 թուականի Յունիսի 16ին Մայր Աթոռ ժամանեց Հռոմէական Կաթոլիկէ Եկեղեցւոյ պատուիրակութիւն, իբրեւ ներկայացուցիչ Նորին Սրբութիւն Պօղոս Զ. Սրբազան Քահանայապետի։

Հռոմի սուրբ եկեղեցւոյ Գահակալը, իր պատուիրակներուն ուղարկելով Ս. Էջմիածին, ցանկացել էր արտայայտել իր բարձր գնահատանքը այն այցելութեան համար, որ Նորին Սրբութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կատարել էր ի Հռոմ 1970 թուականին։

Պատուիրակութեան մաս կազմում էին Հռոմի Սուրբ Աթոռի Քրիստոնեաների Միութեան Քարտուղարութեան նախագահ՝ Նորին Գերազանցութիւն Կարդ. Ժան Վիլլոթրանտը, Մարսէյլի արքեպիսկոպոս՝ Գերաչնորհ Ռոժէ Էչեդա – բայը, Ս. Ղազարի Միսիթարեան Միաբանութեան ընդհանուր քարտուղար Հայր Ներսէս Տէր–Ներսէսեանը եւ Քրիստոն – եաների Միութեան Քարտուղարութեան դրասենեակի պետ՝ Հայր Ջոն Լոնկը։

Հռոմի Սուրբ Աթոռի բարձր պատուիրակութիւնը եկել էր Հայոց Հայրապետին տին բերելու Նորին Սրբութիւն Պօղոս Զ. Սրբազան Պապի խաղաղութեան եւ եղբայրական սիրոյ նամակը։

Ուրբաթ օր ժամը 18·30ին Երեւանի օդակայանում յարդարժան հիւրերին դիմաւորեցին եւ բարի գալուստ մաղթեցին Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական պատուիրակ Տ. Սերովբէ արքեպիսկոպոս Մանուկեանը, Արարատեան Թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոս Տէր–Ստեփանեանը, Մայր Աթոռի միջեկեղեցական յարաբերութիւններուն գործի վարիչ Տ. Արսէն վարդապետ Բերբերեանը, ընդհանուր քարտուղար՝ Պարգեւ Շահրազեանը եւ Տ. Գէորգ վարդապետ Սերայդարեանը։

Օդակայանից հիւրերը առաջնորդուեցին Երեւան, կաթողիկոսարանի բնակելի չէնքը, որը զբաղած էր նրանց տրամադրութեան տակ։

Հետեւեալ օրը, Շաբաթ, Յունիսի 17ին, առաւօտեան ժամը 11ին, հիւրերը Տ. Սերովբէ եւ Տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոսների ուղեկցութեամբ ժամանեցին Ս. Էջմիածին, ուր զանգերի զօղանջների տակ հանդիսաւոր կերպով մուտք գործեցին Մայր Տաճար եւ աղօթեցին Իջման սուրբ Սեղանի առաջ։

Մայր Տաճարում հիւրերին ընդունեց Մայր Աթոռի լուսարարապետ Տ. Յուսիկ եպիսկոպոս Սանթուրեանը՝ շրջապատուած Մայր Աթոռի միաբաններով։

Այնուհետեւ հիւրերը առաջնորդուեցին վեհարան եւ ընդունուեցին Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմից։

Բարեկամական կարճ զրոյցից յետոյ յարգարժան հիւրերը դիտեցին Մայր Աթոռի թանգարանները ու շինութիւնները, այցելեցին Սուրբ Հռիփսիմէի եւ Սուրբ Գայեանէի վանքերը եւ ապա ժամը 15ին հրաւիրուեցան վեհարան։

Նոյն օրը երեկոյեան Մայր Տաճարում տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամերգութիւն եւ ապա՝ էկումենիկ համատեղ աղօթքի արարողութիւն, որից յետոյ հիւրերը ներկայ եղան Հոգեւոր ձեմարանի հանդիսասրահում իրենց պատուին կազմակերպուած ուսանողական հանդէսին։

Յունիսի 18ին, Կիրակի օրը, մեծար – գոյ հիւրերը ներկայ եղան Մայր Տաճարում պատարագի արարողութեանը։ Պատարագեց Տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոսը։ Նորին Սրբութիւնը քարոզեց եւ վերջում հաւատացեալ ժողովրդին ներկայացրեց պատուաւոր հիւրերին։

Յաւարտ պատարագի, վեհարանի դահլիճում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր ընդունելութիւն, որին ներկայ էին, բացի հիւրերից, Մայր Աթոռի միաբաները, Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի անդամները եւ երեւանի մշակութային ու հասարակական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներ։

Ընդունելութեանը ներկայ էր ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Ս. Գասպարեանը։

Գահասրահում ողջոյնի խօսքով հիւրերին դիմեց Տ. Սերովբէ արքեպիսկոպոսը, որից յետոյ Մարսէյլի արքեպիս – կոպոս Ռոժէ Էչեդարայը կարդաց Հռոմի Սրբազան Քահանայապետի եղբայրական սիրոյ ուղերձը՝ ուղղուած Հայոց Հայրապետին։

Ապա տեղի ունեցաւ պաշտօնական ճառերի փոխանակում Հայոց Հայրապետի եւ Կարդինալ Վիլլոթրանտի միջեւ։

Ժամը 15ին վեհարանի ճաշասրահում հիւրերի պատուին տրուեց պաշտօնական ճաշկերոյթ։

Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 18ին հիւրերը այցելեցին Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի դամբարանը Օշականում։

Յունիսի 19ին, երկուշաբթի օր, պատուիրակութեան անդամները ազօթեցին Մծբնայի նահատակաց յուշարձանի առջեւ, ապա եղան Մեսրոպ Մաշտոցի անուան մատենադարանը եւ այնտեղից ուղեւորուեցին Ս. Գեղարդայ վանքը, ուր նրանց ցոյց տրուեց ջերմ ընդունելութիւն։

Վանքի վանահայրը, ի պատիւ հիւրերին, տուեց ճաշկերոյթ։

Պատուիրակութեան անդամները այցելեցին նաեւ Գառնի եւ դիտեցին վերականգնուող հեթանոսական տաճարը։

Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 20ին հիւրերը ներկայ եղան իրենց պատուին Մայր Տաճարում կազմակերպուած հոգեւոր համերգին։ Մայր Տաճարի երգչախումբը, խմբավար Պր. Խորէն Մկրտչեանի դեկավարութեամբ, կատարեց հայկական, ռուսական եւ արեւմտաեւրոպական հոգեւոր երգեր։

Համերգից յետոյ Հայրապետը վեհարանում ընդունեց Կարդինալ Վիլլոթրանտին եւ պատուիրակութեան միւս անդամներին։ Տեղի ունեցաւ յուշանուէրների փոխանակում, որից յետոյ Հայոց Հայրապետը, եղբայրական սիրոյ ողջոյնները յղելով, հիւրերին մաղթեց բարի ճանապարհ։

Յաջորդ առաւօտեան, Յունիսի 20ին, Երեւանի օդակայանում Մայր Աթոռի միաբանութեան եւ պաշտօնէութեան ներկայացուցիչները ողջերթ մաղթեցին բարձրաստիճան հիւրերին, որոնք մեկնեցին Հռոմ։

ԴԻՒՄԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ
(կնիք)

21 Յունիս 1972, Ս. Էջմիածին

ԽՄԲ.— Յաջորդաբար կը հրատարակենք նաեւ Պօղոս Զ.ի ուղերձը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ Վազգէն Կաթողիկոսի խօսքը ուղղեալ Կարդինալ Վիլլոթրանտցի։

Ե.Հ.Ո.Մ.Ի

ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—o—

Բ.

ԽՄԲ.— Մեր աշխատակիցը իր յօդուածին այս մասին մէջ կը ներկայացնէ հիմնական թէզերը պրոշիւռի մը, զոր լոյս ընծայած է ԵՀՈՄԸ եւ ուր Հայ Դատի լուծման համար առաջարկներ կ'ըլլան: Այսօր, հայ երիտասարդութիւն մը հասած է, մանաւանդ ուսանողական շրջանակներու մէջ, որ միտք կը յոգնեցնէ նոր քաւածէուումներ գտնելու համար ի նպաստ Հայ Դատին: Գնահատելով հանդերձ այս ճիգն ու աշխատանքը, պարտինք շեշտել թէ այս պրոշիւռին մէջ յայտնուած միտքերը, որոնք շատ գործնական բնոյթ ալ չունին, կրնան իրաւացի կերպով շփոթութիւններ ստեղծել մտքերուն մէջ բոլոր անոնց — այսինքն հայ ժողովուրդին — որոնք չեն կրնար ընդունիլ հայկական հողային որեւէ լուծում որ կը ձգտի երկրորդ Հայաստանի մը ստեղծման:

Մեր աշխատակիցը կ'ընէ արդէն իր յստակ վերապահութիւնները, բայց մըտքերու մէջ թիւրիմացութիւն չստեղծելու համար, անհրաժեշտ կը նկատենք անգամ մը եւս շեշտել թէ մեր բանաձեւումը կը մնայ միշտ նոյնը՝ ամբողջական Հայաստան, ամբողջական Հայութեամբ:

* * *

Մասցուած 22 մեծադիր էջերու մէջ, « Փոքր Ասիոյ վերակառուցման համար » դրքոյկը Հայ Դատին նուիրուած ուսումնասիրութիւն մըն է, Ֆրանսերէն լեզուով(?): Ան կը բաղկանայ հինգ գլուխներէ՝ 1) Թուրքիոյ բաժանումները, 2) Արտաքին պահանջներ, 3) Փոքր Ասիոյ Դաշնակցութիւն, 4) Փոքր Ասիոյ Դաշնակցութեան կոչումը, 5) Թուրքիա: Ան կը պարունակէ նաեւ քարտէս մը, վիճակագրական բազմաթիւ աղիւսակներ եւ յաւելուածական բաժին մը ուր մանրամասն եւ քննական տեղեկութիւններ կը դրուին Օսմանեան կայսրութեան հայ բնակչութեան (1914էն առաջ), ամբողջ աշխարհի Հայութեան (1914 եւ 1965 թուականներուն), Թուրքիոյ քիւրտ ազգաբնակչութեան եւ, վերջապէս, Թուրք ազգայնական վիճակագրութեանց մասին:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ «իսկական խաղաղութեան» մը հաստատումին նպաստելու անհրաժեշտութիւնն է որ մղած է հայ ուսանողները ձեռնարկելու սոյն ուսումնասիրութեան, որուն նախաբանը կը սկսի հետեւեալ տողերով. «Նոյնիսկ եթէ թադրելով որ հանդարտած ըլլան ներկայիս Մերձաւոր Արեւելքը պատակտող վէճերը՝ հոն չի կրնար հաստատուիլ իսկական խաղաղութիւն մը, ցորչափ վերատեսութեան չենթարկուիր ամբողջ շրջանի հիմնաքարը կազմող ներկայ կառոյցը»: Որովհետեւ «Թուրքիոյ հարաւային եւ արեւելեան սահմանները՝ զրկուած ապա երկիցս փոփոխութեան ենթարկուած մեծ Պետութենց կողմէ, երկու համաշխարհային պատերազմներու միջեւ, իրրեւ արդիւնք իրենց մրցակցութենց՝ արուեստական են, անյարիր, անարդար, եւ այս իսկ պատճառով՝ ծանր դժուարութեանց զօրեղ աղբիւր մը կը հանդիսանան»:

Այս անարդար եւ վտանգաւոր կացութիւնը դարմանելու նպատակով է որ ուսումնասիրութեան հեղինակները Թուրքիոյ հարաւ արեւելեան եւ արեւելեան նահանգները կ'ենթարկեն նոր սահմանագծումի մը, որ կը փորձէ միանգամայն հիմնուիլ ազգագրական, ցեղային ու պատմական տուեալներու վրայ, եւ յարգել աշխարհագրական ու տնտեսական գոյութիւն մը ապահովելու նուազագոյն պայմանները:

Նկատի ունենալով ջուրի խնդիրները, որոնք «կոչուած են հետզհետէ աւելի մեծ կարեւորութիւն ստանալ աշխարհի այս շրջանին մէջ ուր ան հազուագիւտ է», անոնք իրրեւ սահմանագծումի սկզբունք կ'որդեգրեն ջուրերու բաշխման գիծերը, այլ խօսքով՝ լեռնակատարները:

Կատարեալ վիրաբուժական գործողութիւն մը, որ կը յանդի յաւիտենական « Հիւանդ Մարդ »ուն՝ Թուրքիոյ մէկ նոր եւ կարեւոր անդամահատութեան, որով ան կը կորնչնի Անդրաւրոսեան լեռնաշղթային արեւելքը՝ Միջերկրականէն մեծ Ծով երկարող հարաւ արեւմուտք — հիւսիս արեւելք գիծի մը համաձայն՝ իր ներկայ տարածութեան 40,5 առ հարիւրը (311·100 քառակուսի քիլոմեթր՝ 768·000 քառ· քմ·ի վրայ) եւ բնակչութեան մօտ 28 % տոկոսը (1965ի թիւերով՝ 8·780·000 հոգի, 31·400·000 բնակիչին վրայ):

Բացի Թուրքիայէն, եւ պարզապէս յարգելու համար ջուրերու բաշխման սկզբունքը՝ հեղինակները կ'անջատեն նաեւ 1·600 քառ· քիլոմ· Սուրիայէն եւ Իրանէն, որոնք յաջորդաբար կը կորսընցնեն (բայց ոչ առանց հատուցումի) 600 քառ· քիլոմ· եւ հազար քառ· քիլոմ·, մօտ 20·000 բնակիչով:

Այս ձեւով՝ նոր սահմանագծումին համար «տրամադրելի» կը դառնան ընդամէնը 312·700 քառ· քիլոմ· հողատարածութիւն եւ 8 միլիոն 800·000 բնակիչ:

Դիտել տալէետք թէ, հակառակ Հայերու եւ յոյներու բնաջնջումին՝ «ոչ-թուրք ազգաբնակչութիւնները բացարձակ մեծամասնութիւն կը կազմեն բաժնուած շրջաններուն մէջ», հայ ուսանողները երեք գլխաւոր պատճառաբանութեամբ կ'արդարացնեն իրենց նոր սահմանագծումը: Առաջին՝ ան պիտի պահպանէ Հայոց չրջակայ երկիրներու (որոնց չարքին կը դասուի նաեւ Խորհրդային Հայաստանը) արդար պահանջները: Երկրորդ՝ ան իրենց արդար իրաւունքներուն մէջ եւ պատմական հողերուն վրայ պիտի վերահաստատէ ընկճուած եւ արմատախիլ եղած ժողովուրդները, որոնք դեռ երէկ միակ բնակիչներն էին այդ շրջանակներուն, այսօր տակաւին մեծամասնութիւն կը կազմեն հոն եւ, հակառակ իրենց դառը խեղդելու դիտումով թափուած վայրագ ճիգերուն՝ կը մնան միշտ պահանջատէր: Երրորդ՝ ան թոյլ պիտի տայ ստեղծել, համաշխարհային երկու պլոքներու միջեւ՝ «չեզոք Պետութիւն» մը, որ այդ իսկ պատճառով՝ պիտի ըլլայ «խաղաղութեան եւ բարգաւաճութեան գաղափար» մը:

Առաջին կէտը՝ այսինքն չրջակայ երկիրներուն պահանջները՝ կը վերաբերի Սուրիոյ, Իրաքի, Իրանի, ինչպէս նաեւ Խորհրդային Հայաստանին ու Վրաստանին, որոնք միասնաբար կը տառնան, անջատուած չրջաններու ծայրամասերուն վրայ, 69·700 քառ· քիլոմ· տարածութիւն եւ 1·970·000 բնակիչ: Սուրիայէն եաք, որուն կը յատկացուի 29·100 քառ· քիլոմ· Ալեքսանդրէթի չրջանէն եւ 1·200·000 բնակիչ, Խորհրդային Հայաստանն է որ, իրրեւ «վրացի երկիր», խոշոր չահ մը կ'ապահովէ՝ ձեռք ձգելով 18·500 քառ· քիլոմ· տարածութիւն եւ 460·000 բնակիչ (մեծ մասամբ Քիւրտերէ բաղկացած), Կարսի եւ Արտահանի չրջաններուն մէջ, որոնք արդէն ռուսական կայսրութեան կը պատկանէին Ա· համաշխարհային պատերազմէն առաջ: Վրաստանին կը յատկացուի Արդուինը՝ 5·900 քառ· քիլոմ· տարածութեամբ եւ 150·000 բնակիչով:

Այսպէս, գոհացում տալէ եաք չրջակայ երկիրներու պահանջներուն՝ ուսումնասիրութեան հեղինակները կ'առաջարկեն ստեղծել մնացեալ հողերուն վրայ, «Դաշնակցութիւն» մը կամ «Համադաշնակցութիւն» մը, որուն կուտան «Փոքր Ասիոյ» մակդիրը եւ որ բաղկացած պիտի ըլլայ չորս Պետութիւններէ՝ Կիլիկիա, Արմենիստան, Քիւրտիստան եւ Լազիստան, բայց դուռ ձգելով նաեւ Կիպրոսի առջեւ՝ յետագային անոնց միանալու:

Միչտ պատմական ու ցեղային տուեալներու վրայ հիմնուելով եւ համաձայն ջուրերու բաշխման գիծերուն է որ անոնք կը ճշդեն վերոյիչեալ Պետութենց սահմանները:

1.— Կիլիկիա, «Դաշնակցութեան պատուհանը Միջերկրականի վրայ», պիտի ըլլայ բազմազգ Պետութիւն մը, «ուր Հայերը, Յոյները, Թուրքերը, Քիւրտերը, Արաբները, Ալաուիթները եւ ուրիշները պիտի ապրին ամբողջական հաւասարութեան մէջ»: Ան պիտի դառնայ «Ասպնջական հող» մը բոլոր անոնց համար որոնք որդեգիր Հայրենիք մը կը փնտռեն: Անոր տարածութիւնը պիտի ըլլայ 55·100 քառ· քիլոմ· իսկ բնակչութիւնը՝ 1·740·000 հոգի, 1965ի թիւերով:

2.— Քիւրտիստան, որ պիտի բաղկանայ Եփրատի եւ Տիգրիսի աւազաններէն՝ պիտի ունենայ 105·000 քառ· քիլոմ· տարածութիւն, 2·910·000 բնակչութեամբ (միչտ 1965ի թիւերով), առնուազն 72 առ հարիւր տոկոսով Քիւրտ:

3.— Արմենիստան, «այսպէս կոչուած չէզոքութեան համար Խորհրդային Հայաստանի հետ», պիտի ընդգրկէ Հայկական Բարձրաւանդակի մեծ մասը եւ պիտի ունենայ 64·200 քառ· քիլոմ· տարածութիւն: Այս սահմաններուն մէջ ապրող բնակչութեան թիւն էր, 1965ին, մէկ միլիոն ·200·000 հոգի, գլխաւորաբար Քիւրտերէ բաղկացած: Արմենիստանին տալու համար իր պատմական, ցեղային նկարագիրը՝ ուսումնասիրութեան հեղինակները կը խորհին թէ Սասնոյ, Տարօնի եւ Վանի բնակիչները, որոնք ապատած էին Ջարդերէն եւ ներկայիս կ'ապրին Հայաստանի եւ Խորհրդային այլ Հանրապետութեանց մէջ, պիտի նախընտրեն իրենց նախկին վայրերը վերադառնալ (պայմանով, սակայն, որ Խորհրդային քաղաքականութիւնը թոյլատրէ): Միւս կողմէ, նաեւ Սփիւռքի Հայութեան նկատառելի մէկ տոկոսը պիտի ուզէ, ըստ իրենց, իր պատենական հողերուն վրայ ներդաղթել:

4.— Լազիստան, որ Տրապիզոնի չրջանին մէջ պիտի կազմէ Դաշնակցութեան 4րդ Պետութիւնը, պիտի ունենայ 18·000 քառ· քիլոմ· տարածութիւն եւ մօտ մէկ միլիոն բնակիչ: Թէեւ Լազերու թիւը փոքր է (ըստ ազբիւրի՝ ան կը տարուբերի 400·000ի եւ 120·000ի միջեւ եւ իրենց ազգային դիտակցութիւնը այն քան զօրաւոր չէ որքան Քիւրտերու մօտ, բայց հեղինակները նկատել կուտան, թէ անոնք պատմականօրէն Թուրքերէն տարբեր ցեղ մըն են եւ իրրեւ այդպիսին՝ պէտք է կարելիութիւնը ունենան իրենց ազգային ինքնայատկութիւնը զարգացնելու եւ պահպանելու, ազգային օճախի մը մէջ:

Ընդամէնը՝ Փոքր Ասիոյ Դաշնակցութիւնը պիտի ունենայ 243·000 քառ· քիլոմ· տարածութիւն եւ 6·830·000 բնակիչ, ասոնց հաշուելու ներգաղթի (յատկապէս Հայերու) կամ բնակչութեանց ներքին չարժումներուն հետեւանքով ըլլալիք փոփոխութիւնները: Ուստի, ան պիտի ըլլայ, դէթ սկզբնական չրջանին, միջին կարեւորութեամբ Պետութիւն մը՝ համեմատաբար նօսր բնակչութեամբ:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս Պետութեան կոչումը: Ուսումնասիրութեան 4րդ գլուխը այս հարցին է նուիրուած :

ՏԻԳՐԱՆ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Pour une Restructuration de l'Asie Mineure.

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂՔԻՒՐ

—o—

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Սասունի եւ խոնաւութեան իսկական բոյս էր նաեւ այն բարձր թուփը, որի անունը չիմար բոյս էր նշանակում: Դրա հասա ցողունը՝ թարմ-կանաչ, միչտ ասրը ջրով յագեցած, ուռեցի էր համար – ւում, բայց աւում էր, որ չիմարները են ուտում այդ բոյսը կամ ուտողները չիմարանում են: Բուսական էր այն պոկել արմատից, որպէսզի ինքնավստահ ցըցուած ցողունն ու պիրկ տերեւները խոյն գալկանային եւ վերածուէին կանաչ փալասի:

Բլրալանջի այն տեղերում, որտեղ այդ բոյսերից ոչ մէկը չկար, դեռինը ծածկուած էր չափազանց մանր կանաչով, կարծես քարաքոսով եւ կարծես ներ – կուած լինէր: Այնտեղ հասու կէնտ բըլնում էր միայն սապնածաղիկն իր չիւ – դային բարակ կոթով, մաղային բարակ, երկնագոյն ճիւղաւորումներով դէպի ա – մէն կողմ եւ ղրանց ծայրերին դանդուղ ապիտակ, չատ մանրիկ ծաղիկներով, ո – րոնք թուփը նմանեցնում էին դնդաճեւ մշուշի:

Արեւն իր հանդարտ պայծառութեամբ տարածուել էր բլրալանջի վրայ: Եւ եթէ նոյնիսկ արեւի համատարած լոյսի տակ անկարելի էր նկատել հին բնակատեղի որեւէ հետք, ապա դա մի բոյսի չնորհիւ էր, որ կոչւում էր սատանի չափալաղ՝ սատանայի ապտակ: Բոյսը բաղկացած էր դետնի վրայ փռուած մի կամ երկու հսկայական տերեւից: Թւում էր, թէ քամին մի վիթխարի ծառից պոկել էր նրա առողջ ու կանաչ տերեւները եւ թափթփել դետնին: Երբ անցորդը կամ այգեկուն կռանար եւ ետ տանէր սատա – նայի ապտակի լայն ու մեծ տերեւներից մէկն ու մէկը, դրա տակ կը տեսնէր հին թաղամասի որեւէ հանդչող հետքը՝ ինչ – որ պատի հաղիւ նկատելի հիմք, որեւէ մայթից մնացած սալաքար, փչրուած ափսէի մի բեկոր...

Սատանայի ապտակների հետ խառը բուսել էին նաեւ եղան լեզու կոչուող տերեւները, որոնք կարծես սատանայի ապտակների մանրացած տեսակը լինէին, սակայն ողորկ եւ ջղուտ: Աւում էր, թէ եղան լեզուն բուժիչ յատկութիւն ունի, նրա տերեւները կապւում էին վէրքերի վրայ: Սակայն ղրանք դեռեւս չէին լինել սատանայի ապտակների տակ թաք – նուած տխուր հետքերը:

×

Որքան էլ բազմազան լինէին բոյսերն ու ծաղիկները բլրալանջի վրայ, այն – տեղ տիրապետողն այնուամենայնիւ օ – չոչների համատարած սպիտակութիւնն էր, որ գալով բոլոր կողմերից դէպի լան – ջի մէջտեղում գտնուող բաւական ըն – դարձակ հրապարակը, չրջապատել էր այն: Հրապարակի վրայ արդէն, բուսել էին ուրիչ ծաղիկներ, իսկ ղրանց միջեւ, ճղակոտոր եւ վաղուց ի վեր չորացած ծառի տակ, գտնւում էր վաղուց ի վեր ցամաքած Հեղնար աղբիւրը...

Երբ բոստանների մէջտեղով անցնող ճանապարհով Գալուստը բարձրացաւ բլրալանջ՝ ցրուեցին նրա այն կասկած – ները, թէ նա գուցէ չկարողանայ գտնել իր մօր անուան աղբիւրը: Շրջապատի ամայութեան մէջ աղբիւրի դլխաքարը միակ վեր բարձրացած կէտն էր եւ այն աչքի էր ընկնում դեռ հեռուից: Բլրալանջի ճանապարհով քաղաք իջնող սայլերից դիւղացիները յաճախ էին նկատում աղբիւրը եւ վաղում էին ջուր խմելու: Սակայն տեսնելով այն ցամաքած, նայում էին հիասթափութեամբ, ընթեր – ցում էին սեւ դլխաքարի մէջ դրուած կարմիր դիրը, տարակուսում էին մի պահ, ապա չուռ դալով, վազում էին արդէն բոստանների մէջտեղի ճանա – պարհն իջած իրենց սայլերի եաեւից:

Գալուստն ուրախացաւ աղբիւրը հեչ դտնելու համար, բայց եւ խիստ թա – խիծը համակեց նրան: Աւելի լաւ կը լինէր, եթէ նա մի քիչ ուշ դտնէր այն, որպէսզի կարողանար տիրապետել իր վերջոլուած հոգուն: Չէ՞ որ այդ աղբիւրի տակ հանդչում էր նրա յիչողութեան պատկերներից վաղուց ի վեր ջնջուած իր մայրը...

Աղբիւրի մի կողմում բուսել էին կարմիր լալանները: Պայծառ, տաք, վառւում էին դրանց բաժակները արեւի տակ, լինչպէս մխացող վէրք: Բոլոն ամբողջ՝ կարծես արիւն լինէր՝ վաղուց թափուած, բայց դեռ թարմ...

Աղբիւրի միւս կողմում բուսել էին ոսկածաղիկները: Դրանց դեղնապայծառ փոքրիկ բաժակները անչափ նման էին լալաներին, դրանք կարծես լալաներ էին, որ ոսկեծաղիկ էին դարձել, կամ արիւն էր, որ փոխարկուել էր արեւի:

(61 – Շար·)

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԱՆԿԱԽ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Ռումանիոյ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը՝ Զաուշեսքու, կը շարունակէ անկախ քաղաքականու-թիւն վարել բոլոր ճակատներու վրայ եւ ամէն ուղղութեամբ: Այդ քաղաքական նուիրումը առանձնակ տարբերու անցեալ ունի եւ իր դրական արդիւնքը տուած է անկասկած:

Գարունէն ի վեր Զաուշեսքու կը փորձէ ամրապնդել իր դիրքը քաղաքական աշխարհի մէջ: Ռումանիա նախ վերանորոգեց բարեկամութեան դաշնագիրները Արեւելեան Գերմանիոյ եւ Հունգարիոյ հետ, երկու ընկերվարական երկիրներ, որոնք անցեալին քննադատած էին Պուքրէշի քաղաքականութիւնը: 1971 Յուլիսին Հունգար եւ ռումէն ղեկավարները լեռնանուշ խօսքեր փոխանակած էին իրենց միջեւ: Հունգար մամուլը մտահոգութիւն յայտնած էր այդ օրերուն Զաուշեսքուի Փեքին այցելութեան կապակցութեամբ եւ դատապարտած էր Պելկրատ-Թիրանա-Պուքրէշ առանցքի մը հաստատման պատրաստութիւնը: Պուքրէշ բողոքած էր նման մեկնաբանութեան մը դէմ: Այս վէճը այժմ մոռցուած կը թուի ըլլալ: Այսուհանդերձ, Հունգարիա եւ Ռումանիա բարեկամական դաշինք կնքելով հանդերձ, չէին ծածկած իրենց տարակարծութիւնները «ազգային դէրիչ-խանութեան» ըմբռնումին շուրջ: Նոյն ձեւով, երբ Արեւելեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչը Պուքրէշ ժամանեց համաձայնագիրը առորակրելու համար՝ Ռումանացիները յայտնեցին անոր, թէ իրենք ըստ կամս պիտի վարեն իրենց արտաքին քաղաքականութիւնը, յատկապէս ինչ կը վերաբերի Դաշնակցային Գերմանիոյ:

Ռումանացիներու դիմումը Հասարակայ Շուկային՝ առանձնաշնորհեալ կապ ունենալու անոր հետ, կրկին կը հաստատէ Պուքրէշի անկախ քաղաքականութեան ուղեգիծը: Առաջին անգամն էր, արդարեւ, որ ընկերվարական ճակատի անդամ երկիր մը կը դիմէր Հասարակայ Շուկայի: Մոսկուա որոշ դժկամակութեամբ դիտեց այս քայլը, յիշեցնելով, թէ քոյր Պետութիւններ չեն կրնար տարանջատ ճամբաներով առաջնորդուիլ եւ նկատի առնելով Խորհ. Միութեան փորձառութիւնն ու ուժը՝ իրեն կը վիճակուէր պատասխանատուութիւններ առանձնել միջազգային բեմի վրայ: Սակայն եւ այնպէս Բրեժնեւ պիտի յայտարարէր յետագային, Մարտ 20ին, որ պատրաստ էր նկատի առնելու Հասարակայ Շուկայի իրականութիւնը: Հետեւցնե՞լ պէտք է, թէ Բրեժնեւ Զաուշեսքուի տեսակէտին յարեցաւ: Ոչ, իրականութեան մէջ ան կը կշտամբէր իր ռումէն դաշնակիցը, որ անդամ մը եւս ինքնագլուխ կը գործէ:

Միեւնոյն ատեն հիմնական տարբերութիւն մը կայ Բրեժնեւի եւ Զաուշեսքուի դիրքորոշումներուն միջեւ: Ռումանիոյ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը ամէնէն առաջ կ'ուզէ իր երկրին չահերը ապահովել: Անշուշտ, ան եւս Մոսկուայի նման կը ճգնի, թէ ինչ կը ճանչնայ Հասարակայ Շուկան պայմանով որ Արեւմուտքն ալ ընդունի Արեւելեան Եւրոպայի իրականութիւնը, այսինքն՝ Քոմեքոնը: Տարբերութիւնը, ուրեմն, անոր մէջ է միայն, որ Ռումանիա առանձին կը շարժի:

Զաուշեսքու «ինքնատպութիւն» գոյց տուաւ Մարտ եւ Ապրիլին այցելելով ութ ափրիկեան երկիրներ: Ժամանակացոյցը որոշ ընտրութիւն մը երեւան կը բերէր: Ռումանիոյ առաջնորդը իր այցելութիւններու չարքին դեռեւած էր երկու եւ կիսերկիրներ, որոնք չատ լաւ յարաբերութիւններ կը պահպանեն Խորհ. Միութեան հետ. խօսքը Եղիպտոսի եւ Ալժերիոյ մասին է: Զարմանալի էր անոր տուած այցելութիւնը Սուտան: Անցեալ Յունիսին Խարթում դատապարտուած էր բոլոր համայնավար երկիրներու կողմէ, որովհետեւ հալածանք սարքած էր համայնավարներու դէմ: Էջը դարձած է այժմ: Միացեալ ազգերուն մէջ կողմերը կը յիշեցնէին, թէ «յարաբերութիւնները իրենց բնականոն հունին մէջ են մտած»: Զաուշեսքու Խարթումի մէջ կրկին նկատել կուտար, թէ անկարելի է ընկերվարութիւն կառուցանել առանց նկատի առնելու ազգային առանձնայատկութիւնները: Զաուշեսքու ութ ափրիկեան երկիրներ այցելելով կը ձգտէր ցոյց տալ, թէ Ռումանիա երրորդ աշխարհի հետ միւս բոլոր քոյր երկիրներէ աւելի ամուր կապեր ունի: Բոլորովին տարբեր չրջապիտի մէջ պէտք է առնել Ռումանիոյ առաջնորդին այցելութիւնը Պելկրատ, որ չէզոք քաղաքականութեան ախոյեանն է դարձած: Անկասկած, Զաուշեսքու Պելկրատ չկնայ քանի մը համաձայնագիրներ կնքելու համար միայն:

Ռումանիա համայնավար այն միակ երկիրն է, ու նաեւ աշխարհի այն հազուագիւտ երկիրներէն մէկը, որ կրնայ պարծենալ, թէ չատ բարեկամական յարաբերութիւններ կը պահպանէ Իսրայէլի եւ արաբ աշխարհի հետ միաժամանակ: Զաուշեսքու կրնայ իր երկիրը հրաւիրել ոչ միայն Տիկին Մէյըը եւ նախադահ Սատաթը, այլեւ Ալբաֆաթը: Բոլոր կողմերուն ալ ընդունելի խօսք մը ունի. Եգիպտացիներուն կը յիշեցնէ, թէ Պուքրէշ վաւերացուցած է Ապահովութեան Խորհուրդի 1967 Նոյեմբերի որոշումը, որ կը պահանջէ արաբ հողերու պարպումը. Պաղեստինցիներու կը յիշեցնէ, թէ Մերձ. Արեւելքի հարցը կարելի չէ կարգադրել անտեսելով դիրքնք, վերջապէս, Իսրայէլացիներն ալ երախտապարտ են, որ Ռումանիա երբեք չէ խղած իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները իրենց հետ:

Զինեւխորհրդային հակամարտութեան մէջ եւս Պուքրէշ անկախ դիրք մը որդեգրեց: Սկիզբները փեքին եւ Մոսկուա ճնշում կը բանեցնէին Ռումանիոյ վրայ, որպէսզի իր յստակ դիրքը ճշդէ: Ռումանիա մերժեց կողմերէն մէկն ու մէկուն յարիլ եւ, այսօր Զինացիք կը շեշտահաւորեն Զաուշեսքուն, որ դէմ դրած է Ռուսերու ճնշումին: Այս վերջինները, բնականաբար դժգոհ են, որ Ռումանիա ոչ միայն չի դատապարտեր մաոյական նուիրումը, այլեւ ընդհակառակն կը դրժակցի «դատակարգի թշնամիին» հետ: Այսուհանդերձ, ան աւելի յառաջ չերթար դատապարտութեան բերելու համար անառակ դաւակը:

Ռումանացիները ճարտար դիւանագիտական մարդիկ են դարձած:

Թ. Ա. Թ.

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑԻՆ

—o—

Շաբաթ 17 Յունիս, երեկոյեան ժամը 8·30ին, Փարիզի Առաջնորդարանի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ դպրոցին հանդէսը, հովանաւորութեամբ կաթող. Պատուելոյն Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեանի: Հանդիսութեան ներկայ էին կրօնական Ընկերակցութեան ներկայացուցիչներ, աշակերտներու ծնողքներ, աղգականներ եւ բարեկամներ:

Հանդիսին բացումը կատարեց դպրոցի աշակերտուհիներէն Օր. Տալապիւճեան, որ եւ վարեց յայտագրի դեղարուեստական բաժինը:

Յայտագիրը կը բաղկանար աշակերտներու կողմէ կատարուած արտասանութիւններէ, եւ կարճ բայց օրինակելի թատերգութենէ մը:

Հանդիսականներու բուռն ծափահարութիւններուն արժանացաւ փոքրիկն Պօղոսեան, որ յստակ առոգանութեամբ եւ ինքնավստահօրէն արտասանեց Վահան Թէքէեանի «Տաղ հայերէն լեզուի»ն: Ներկաներուն համար անակնկալ մը եղաւ Օր. Աչքէն Գործունեանի լեզուի մասին կատարած արտասանութիւնը, որ իրենց դասընկերներէն՝ Վիղէն Կարապետեանի մէկ հեղինակութիւնն է, զոր կ'արտասանէնք այստեղ, առ ի քաջալերութիւն.—

ԼԵԶՈՒՍ

Նախ չկայիր դուն ինծի համար,
Հարուստ կամ աղքատ
Խորունկ կամ սնամիտ

Մարդու հոգին
Անյոյս ու կոյր,
Մարդու հոգին
Լուռ չի մնար

Անիմաստ է
Բայց օբէնիֆ է
Պէտք է որ միշտ
Աշխարհիին մէջ,
Ձայն մը ներէ
Տխուր ուրախ:

Ճակատագրին իր համաձայն
Եւ գոյներուն իր համաձայն
Մարդու հոգին
Ունի լեզուն...
Իր կամ օտար
Պաղ կամ հրակէզ:

×

Լեզուն հօրս
Լեզուն իմս
Ուշ գտայ ինձ
Բայց ես կ'ուզեմ
Եւ կ'աղօթեմ
Որ միշտ մնաս
Խռով հոգւոյս
Տաք հայելին:

Յայտագրի դեղարուեստական բաժնի դործադրութենէն ետք, ուսուցչուհի Օր. Սիլվա Էմմաճեան, որ տարիներէ ի վեր անձնուիրաբար եւ մեծ զոհողութեամբ կը տանի հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնը վերոյիշեալ դպրոցին մէջ, իրենց մէկ տարուան գործունէութեանց մասին կարդաց համառօտ տեղեկագիր մը, ուր կ'ի յայտ կուգայ թէ այս տարի կի – րակնօրեայ դպրոցը քառասուն կանոնաւոր աշակերտներ եւ աշակերտուհիներ ունեցած է, երկու ուսուցչուհիներու հըսկողութեան ներքեւ ուսուցուած է հայերէն լեզու, քերականութիւն, Հայոց պատմութիւն եւ աշխարհագրութիւն: Անկէ ետք տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխութիւն:

Ապա յանուն Հայրապետական Պատուիրակին՝ Գիւտ Ծ. Վ. Նազդաչեան, Սրբազան Հօր օրհնութիւններն ու գնահատանքը փոխանցեց ուսուցչուհիներ՝ Օր. Սիլվա Էմմաճեանի եւ Օր. Ռոզին Ալէքսեանի, անոնց տարած անձնուէր եւ օգտակար աշխատանքին համար: Ցետոյ խօսքն ուղղելով ներկաներուն ըսաւ թէ, մեզմէ իւրաքանչիւրը հայ լեզուի եւ հայ հաւատքի տարածման եւ պահպանման համար պարտաւորութիւն մը ունի եւ պէտք է որ ամէն Հայ իր պարտականութեան դիտակցութիւնն ունենայ, որպէսզի այն հունտերը որոնք հայկական անդաստանին մէջ ծիլեր կ'արձակեն, Աւետարանին խակ բացատրութեամբ, դառնան առատ հասկեր եւ հայկական անդաստանը դառնայ աւելի պտղաբեր եւ աւելի հարուստ:

Այնուհետեւ, բոլորին կողմէ երգուած Տէրունական աղօթքով, վերջ դրաւ հանդիսութիւնը:

Զ.

ԹԱՂԱԿԱՆԻՆ ԿՆԻԿԸ

(ՎԷՊ ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ)

Պօղոս էֆէնտի խորհեցաւ իր կնոջ հետ տեսակցութիւն մը ունենալ այս մասին եւ հասկնալ, թէ ամբաստանութիւնները տիկին Սաթէնի մասին որքա՛ն հիմնաւոր էին:

Գիշեր մը, երբ ճաշէն յետոյ, այր ու կին առանձին նստած էին իրենց սեն – եակը, Պօղոս էֆէնտի յանկարծ ըսաւ.

— Հիմա կը հասկնամ կոր, թէ ինչո՞ւ համար խեղճ տիկին Սաթէնին վրայ խենթ ու խելառ ամբաստանութիւնները ըրիր...

— Ինչո՞ւ համար, հարցուց Շաղիկ կուսարար չեչտով մը:

— Պարզապէս քու խաղքութիւններդ ծածկելու համար...

— Վա՜յ, տիկա ե՞րբ հասկցար...

— Ե՞րբ պիտի հասկնամ, հիմա հաս – կըցայ, երբոր մենք տասնկ ամէնուն մօտ խաղք եղանք, մինչդեռ տիկին Սաթէնն իր պատիւովը կ'ապրի կոր:

— Սաթէնը պատիւո՞վը կ'ապրի կոր, դոչեց Շաղիկ բարկութեամբ, վա՜յ դըէ – խուս, բոզանոցին կիները անկէ աւելի պատիւ ունին:

— Ատոնք պարապ խօսքեր են, փաստ պէտք է, փաստ:

— Ո՞ր մէկը ըսեմ... բերանս բանալ մի տար:

— Ընդհակառակն, եթէ բան մը պիտես, ըսէ տեսնենք, դոչեց Պօղոս էֆէնտի, բայց ըսելիք մը չունիս որ... ամէնքն ալ պարապ խօսքեր են:

— Անտնկ է, երբ խնդիրը քու կնոջդ վրայ ըլլայ՝ ճիշդ կ'ըլլայ ամէն բան, իսկ ուրիշին համար է՝ սուտ է անպատճառ ... մինակ ես յանցաւոր եմ, միւսները ամէնքն ալ մէյ–մէկ սուրբեր, աստուածածիններ են...

— Քա՛, քու անհատատարմութիւնդ տեսայ, դոչեց Պօղոս էֆէնտի սրմատած:

— Անոր ալ եաեւէն իյնաս, լրտեսել տաս նէ՝ անորն ալ աչքովդ կը տեսնես:

— Բան մը պիտես նէ՝ լրջօրէն ըսէ, տասնկ անորոշ խօսքերէ բան չըլլար:

— Ո՞ր մէկ պիտացածս ըսեմ...

— Մէկ հատը բաւական է... հիմա կ'ըսես կոր թէ՝ տիկին Սաթէնն սիրո՞ղ ունի:

— Հարկաւ կ'ըսեմ, ինչո՞ւ պիտի չը – սեմ, որմէ՞ պիտի վախնամ, պոռաց Շաղիկ բորբոքելով:

— Ո՞վ է, անունը ի՞նչ է տեսնենք:

— Ո՞ր մէկը ըսեմ... մէկ հատ, երկու հատ չէ որ... անամօթը... արդէն ամէնուն բերանն է...

— Ես երբեք, քենէ զատ, մէկէ մը անոր մասին բան մը չեմ լսացած:

— Դուն արդէն անանկ ես, ուրիշներուն մասին խօսուածներուն խուլ կ'ըլլաս, իմ վրաս բան մը ըլլայ նէ՝ ականջներդ կը բացուին:

— Հիմա դուն Սաթէնին սիրահարներէն մէկուն անունը կրնա՞ս տալ, ան նայինք:

— Ինչո՞ւ պիտի չկրնամ տալ, հարկաւ կուտամ...

— Ըսէ տեսնենք...

— Հեռուն երթալու պէտք չկայ, մէկ հատը մէջտեղն է...

— Ո՞վ է տեսնենք:

— Ո՞վ պիտի ըլլայ Իշխէ Միհրանիկը ... Նուարդին էրիկը:

— Տոսախեան Միհրանիկ էֆէնտի՞ն, հարցուց Պօղոս էֆէնտի հետաքրքրուած:

— Հրամմեր ես, Միհրանիկ էֆէնտին:

— Առաջին անգամն է որ ասանկ բան մը կը լսեմ կոր:

— Ուրիշէն լսելու պէտք չկայ, դործը մէջտեղն է... Սաթէնին փէշէն զատուած չունի, ամէն օր տուներնին է:

— Ձանըմ, տակէ ի՞նչ կ'ելլայ, բարեկամ են, կը տեսնուին:

— Ամէն բանին չափ կայ... առտու ի – րիկուն քիթ քիթի են, իրարմէ բաժ – նուած չունին:

— Այդ քու ըսածդ պարզ ենթադրութիւն մըն է:

— Ես ըսածս պիտեմ... ձեռքս կրակը կը դնեմ, որ ըսածիս պէս է...

— Ես փաստ կ'ուզեմ, փաստ, դոչեց Պօղոս էֆէնտի, տեսնելով որ իր կնոջ խօսքերը որեւէ հաստատուն հիմ չունէին:

— Փաստ կ'ուզես նէ՝ իրենց ծառա – նները խօսեցնել տուր մէյ մը:

— Դուն խօսեցնել տուե՞ր ես:

— Կ'ըսեմ կոր նէ՝ հարկաւ բան մը դի – տեմ... մէյ մը Սուրբիկը խօսեցնել տուր տէ կ'իմանանս:

— Ո՞ր Սուրբիկը, Սուրբիկը ո՞վ է, հարցուց ամուսինը:

— Սասանեանենց սպասուհին, որ հի – մա քովերնէն ելած է:

— Ինչո՞ւ ելեր է:

— Ես ի՞նչ դիտնամ, հանըմին գործին չէ եկեր ճամբեր է, կ'երեւայ, որ իր խաղերուն գործիք ըլլալ չէ ուզեր խեղճ աղջիկը:

— Էյ դուն ո՞ւր տեսար տէ խօսեցուցիր այդ Սուրբիկը:

— Հիմա Փութուրեանենց քովմատած է՝ հոն տեսայ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ առացած է.—

Պուէ տիւ Ռոնի Ընդհ. Խորհուրդի նպաստ (Մայիս 19ի Ընդհ. Խորհուրդի ոյրոյտմ) 5000 Ֆր., Սէնթ Անթուանի գաղութ 2575, Ա. Պապայեան 1000, Ց. Մխիթարեան 1000, Տոքթ. Յ. Ոսկանեան, Ա. Մխաքեան 500ական, Պալապանեան 300, ձեռամբ Պ. Մաշոյեանի 250, Շիրէճեան 150, Հ. Համբարձումեան, Ա. Գարիպեան, Ժաֆ, Հայպանեան, Տոքթ. Պօյաճեան, Տիկին Աթէչեան, Գրիգորեան, կազմածի Փրովանսալ Ընկերութիւն՝ Ափիկ, Գուլումճեան, Տոքթ. Սարապեան, Է. Հրաչեան, Թանապաչեան, Զ. Ան-գրէասեան 100ական։

(Շար.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Յուշի երեկոյ
Նուիրուած՝ **ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿԻ**
(մահուան տարելիցին ի յիշատակ)
ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ
Կը ներկայացնէ
Պատուելի Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը խօսին.— Տիկին Լ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ
եւ Պ. Ա. ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ
Յունիս 30, Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ սրահը, 28, Աւընիւ Պուրկէն, Իսի
Մուտքը ազատ է։

ՋԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Ծովի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսանաւ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ–Թրուվիլ։

Ա.յժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոսեանի մօտ 878–27–35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254–17–74։

Երթուդարձ 25 Ֆր. — կէս դին 10 տարեկաններէն վար երախաներու համար։

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին։ Կը խնդրուի ճըշդապահ ըլլալ։

Հ. Յ. Դ.

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Ամի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (1 Յուլիս) ժամը 16ին, Մշակոյթի Տունը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ–ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք – Վարուժան ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ 30 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին ընկ. Ասատ Ճրպուրեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Ծովի Պօմոնի մասնաճիւղի ղպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը։

Աչակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերզութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի։

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՕՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Սպ. Մութեան վարչութիւնը կը հաղորդէ Լիոնի եւ չրջականերու Հայութեան թէ՝

Կիրակի Յուլիս 2ին

ի պատիւ Պարոն Նափոլէոն Պուլուքեանի (որ վերջերս Ֆրանսական բարեխնամ կառավարութեան կողմէ առացած է Ասպետաց Կարգի Առաջին չքանչան) յարգանքի օր մը հետեւեալ յայտագրով.

Առաւօտեան ժամը 10ին Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ։

Ցաւարտ պատարագի, Սպ. Տան մեծ սրահին մէջ դինեճոն, որու մուտքը ապատ է։ Իսկ ժամը 1·30ին հացկերոյթ մը Շալէ–ոէ–Փարքի մէջ։

Ճաշին մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել Սպ. Տան դրասենեակը։ Հեռաձայնի թիւ (78) 60–47–18

ՎԱՐՁՈՒ Է

Ռիւ Լէոփոլտ Պելան (Փարիզ 2), քաղաքիս կեդրոնը, վարձու է 100 քառակուսի մեթրանոց յարկաբաժին մը, առեւտրական եւ միխսթ։

Հեռաձայնել 964–55–24
ժամը 9էն 12

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22
վալապրի օդասուն անտառին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, պուլի մրցում, փոքրերու համար զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

AU THEATRE DU CASINO D'ENGHIEN-LES-BAINS
Jeudi 6 Juillet à 21 heures précises

RECITAL DE LA PIANISTE

Huguette AGEDERIAN

Oeuvres de Haendel, Chopin, Debussy, Liszt

Prix des places 10, 15 et 20 Frs.

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1-ԷՆ 30

Domaine des Mines de VAGNAS (07) par Vallon Pont d'Arc

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը իր տարեկան բանակումը կը կազմակերպէ այս տարի Վակնաս

Պայմանները.— *Մէկ ամիս՝ 600 Ֆր., 14 օրէն աւելի, օրական 26 Ֆր. 7 օրէն 14 օր՝ 29 Ֆր. 7էն պակաս՝ 32 Ֆր.*

Արձանագրութիւնները՝ Շորեքշաբթի եւ Ուրբաթ իրիկունները ժամը 18էն 20 եւ Շաբաթ օրերը՝ 16էն 20։ Ճամբորդութիւնը՝ օթոբառով Փարիզէն։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՕԳՈՍՏՈՍ 15-ԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները եկեղեցւոյ պայծառութեան համար.—

Նուարդ Վարժապետեանի մահուան 4րդ տարելիցի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկին Մ. Ժ.–Ժ. Լօէչէ 50 Ֆր.։ Գրիգոր Տէր–Մարգարեանի տարելիցի հոգեհանգիստին առթիւ Բարսեղեան ընտանիք 20, Տիկիններ Միքայէլեան եւ Մարկոսեան 10ական։ Սարգիս Առաքելեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգիստին առթիւ Պոլէնէն Պր. Ա. Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Պուճաքեան 50ական, Ս. Սարաֆեան ընտանիք 30, Ժանն Զուլալեանի հոգեհանգիստին առթիւ Զուլալեան ընտանիք 50, Շահան Սարգիսեանի տարելիցի հոգեհանգիստին առթիւ Տիկին Սեդա Սարգիսեան 50, Ե. Պ. 50, Եկոյ. Տիկնանց Միութեան։ Յակոբ Ուզուրլեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգիստին առթիւ Տիկին Սահակեան 30, Դանիէլեան 20։

Տարաբախտ Վահրամ Պապիկեանի թաղման ախուր առիթով Տէր եւ Տիկին Վ. Մարճոյեան 100, Վալանէն Պր. Ս. Պարամեան 50, Պր. Օ. Մակարեան 50, Պր. Ց. Փափազեան Եկոյ. ղպրոցին 20, Տիկիններ Փէքմէզեան, Թումիկեան եւ Օր. Գալուստեան 20ական։

Ժաք – Յարութիւն Ճըլըզեանի մահուան 4րդ տարելիցի հոգեհանգիստին առիթով տարաբախտին ծնողքը՝ Տէր եւ Տիկին Սահեան Ճըլըզեաններ, յիշատակի երկու լուսարձակ պահեղել տուին Վարդանանց Աւարայրի պատերազմը խորհրդանշող պատկերը լուսաւորելու համար։

ՀՐԱՇԱԼԻ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

ՆԷՕՇԱԹԷԼ

ՅՈՒԼԻՍ 14էն 16

Մեկնումի Յուլիս 14ին եւ վերադարձ 16ին։ Հաւաքուիլ Ուրբաթ, Յուլիս 14ի առաւօտ ժամը 7·30ին Մեթրօ Շաթօ տը Վենէն, Թերմինիւս սրճարանին առջեւ եւ 8ին կառ տիւ Նոռ, Քիւրվէօր սրճարանին առջեւ։ Մեկնում ժամը 8·15ին դէպի Զուիցերիա հարաւի կառուղիով, Օսէռ, Սվալըն, Տիժոն, Տոլ, Արպուա, Փոնթարլիէ եւ ժամանում Նէօշաթէլ։ Տեղաւորում չաո հանգստաւէտ պանդոկ մը, տաք եւ պաղ ջուր։

Յաջորդ օրը՝ Շաբաթ Յուլիս 15, այցելութիւն քաղաքի եւ հանդիստ լիճին ափին։ Մեկնում ճաշէն վերջ դէպի Պեռն, այցելութիւն այդ գեղեցիկ քաղաքին եւ վերադարձ Նէօշաթէլ իրիկունը։ Կիրակի, Յուլիս 16, մեկնում դէպի Փարիզ ժամը 10ին եւ ժամանում կառ տիւ Նոռ իրիկուան ժամը 10ին աւեւնները։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ 195 ՖՐԱՆՔ

ամէն բան մէջը, բացի խմիչքէն։ Անմոցելի դին։ Որեւէ Ա.ժանոի մօտ կարելի չէ գտնել։

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)
Tél. : 770-36-37
Association sans but lucratif, régie par la loi du 1-7-1901
Լ.Տ. ՃԷԶԻՐԵԱՆ
Ընդհ. Պատուիրակ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Ծովի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ։ Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Մուտքը Ազատ է։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 9ին, առաւօտեան սկսեալ
Parc Valpré, 124, Rue Marietton — LYON-Vaise
Սիրով կը հրաւիրուին Լիոնի եւ չրջանի հայրենակիցները

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէն.— Վիէնի Հայ Սպ. Մխիթեան տարեկան զաչտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 9ին։

ՅՕՒԻՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ֆրանսայի չրջանի Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր հայրենակից անդամները, ընդհ. ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Յունիս 30ին, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի «Հիւսիսեան» սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆա–վանթին, Վալանս։

ԿՕՒԶՈՒԻ՝ URGENT

Apprentis, remailleuses, surjeteuses, mécaniciennes, rebrousseuses, racoutreuses, bonne rémunération.

S'adresser :

ROGER CARAMAN
108, Rue du Fbg. du Temple, Paris.
Tél. : 358-38-47
358-65-05

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

INVITE TOUTE LA JEUNESSE ARMENIENNE A PARTICIPER A SON

RALLYE 1972

L'ambiance, la bonne humeur et le rire seront de rigueur durant la journée, qui se terminera par un dîner dansant dans une auberge des environs de Paris

DIMANCHE 2 JUILLET

Rendez-vous : Métro Château de Vincennes, Café LE DRAPEAU à 9 h. précises
N'oubliez pas de vous munir de la Carte Michelin No 97

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
29
ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI
29 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.452

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.452

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԷՋՄԻԱԾՆԱՅ ՄԷՋ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՕՂՈՍ Զ.ի ՈՒՂԵՐՁԸ

Ծայրագոյն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց
կաթողիկոս Նորին Սրբութիւն
Վազգէն Ա.ին

Ջերդ Սրբութիւն,

Ընդունեցինք Մեր սիրելի եղբօրը՝ Կարդինալ Ժան Վիլլեբանդէն, այցելել Ձերդ Սրբութեանը Ս. Էջմիածնի Ձեր պատմական Աթոռում՝ ի գլուխ Հռոմի Եկեղեցու մի պատուիրակութեան։ Յանկանում ենք, որ այս քայլը լինի Մեր երախտապիտութեան զգացմունքի մի նոր արտայայտութիւն այցելութեան համար, որ Դուք տուեցիք Մեզ Հռոմում երկու տարի առաջ եւ որի մասին Մեզ մի զեղեցիկ յուշագիրք ուղարկելու ներողացութիւնն ունեցաք։

Բացի այդ, կը ցանկանայինք, որ այս քայլը հանդիսանար նաեւ ձեր եւ մեր եկեղեցիների միջեւ արդէն գոյութիւն ունեցող հաղորդութիւնը խորացնելու բաղձանքի մի արտայայտութիւն եւ զգաեւրէը Մեր կամեցողութիւնը՝ օգտուելու Սուրբ Հոգու կողմից ընծայուած բոլոր տաղանդներից՝ առաջ ընթանալու համար այդ ճանապարհի վրայ։

Մենք ուրախ ենք, որ, որպէս հետեւանք Ձերդ Սրբութեան կողմից Մեզ տրուած այցելութեան, արդէն զարկայել է փոխադարձ սիրոյ եւ անկեղծ զրոյցակցութեան մի նոր ոգի Քրիստոսի եկեղեցու ծառայութեան գործում. աշխարհի շատ մասերում կաթոլիկ հաւատացեալները ձեռք են բերել ի Քրիստոս իրենց միութեան մի նոր գիտակցութիւն։

Այժմ, երբ Մեր ներկայացուցիչները գալիս են Ձերդ Սրբութեան մօտ, Մենք կը ցանկանայինք վերստին հաւաստիացնել Ձեզ, թէ որքան ուրախ ենք զգում Մեզ այս զարգացումների համար եւ որքան վստահ, որ ինքը՝ Եկեղեցու Տէրը պիտի շարունակի, իրեն յատուկ ճանապարհներով, առաջնորդել մեզ դէպի ամբողջական հաւատարմութեան եւ հաշտութեան սպասաւորման, որ նա վստահել է իր Եկեղեցու հովիւներին (Կորնթ. 2, 5–18)։

Մաղթելով, որ Ամենակարողն Աստուած իր օրհնութիւններով լցնի Ձերդ Սրբութեանը, ձեր եկեղեցու եպիսկոպոսական դասին, հոգեւորականութեան եւ հաւատացեալներին, կրկին յայտնում ենք Ձեզ Մեր եղբայրական սիրոյ ողջ զգացմունքը ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս։

ՊՕՂՈՍ Զ.
վատիկան, 9 Մայիսի 1972 թ.

ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՕՍՔԸ

Ուղղեալ Ն. Գերազանցութիւն Կարդինալ
Ժ. Վիլլեբանդին
(Կիբակի, 18 Յունիս 1972)

Ջերդ Գերազանցութիւն,

Ի Քրիստոս սիրով, բարի գալուստ կը մաղթենք Ձեզի եւ Ձեր բարձր պատուիրակութեան անդամներուն, որ կուգաք յատուկ հանգամանքով Հռոմէն, իբրեւ պատգամաբերները Ն. Ս. Պօղոս Սրբազան Հայրապետին։

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին եւ յատկապէս Մենք յոյժ երջանիկ ենք Ձեզ ողջունելու այստեղ Ս. Էջմիածնի մէջ, բազմադարեան վերապոյն կեդրոնը մեր ժողովուրդի քրիստոնէական հաւատքի, Ձեր այցելութեան մէջ տեսնելով յարաբերութիւններուն, որոնք սկիզբ առին մեր եկեղեցիներուն միջեւ, մանաւանդ երկու տարիներ առաջ Մեր պատմական այցելութեամբ Հռոմ։ Մեր այդ այցը, պատմական այնպիսի վկայութիւն մը հանդիսացաւ որ մեր Եկեղեցիին եւ անձամբ Մեզի համար պիտի մնայ ոչ միայն անմոռանալի, այլ նաեւ լուսաւոր անկիւնադարձ մը մեր յետպայ կեանքի ճանապարհին։

Այսօր Ձեր ներկայութեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Գահէն անգամ մը եւս կը խոստովանինք թէ կը հաւատանք Համաքրիստոնէական եղբայրութեան իդէալին եւ Եկեղեցիներու հետզհետէ առաւել մերձեցման ու համագործակցութեան, Քրիստոսի սիրոյն մէջ միանալու տենչով ոգեշնչուած։

Երբ կը նայինք մեր եաեւ, անցնող դարերուն, ինչքան կ'ափսոսանք այսօր, որ այդքան երկար, շատ երկար ժամանակ, Քրիստոսի անունով ապրող ու գործող Եկեղեցիները չեն կարողացած, գոնէ կրօնական կեանքի մէջ, իրականացնել Քրիստոսի մեծագոյն պատուիրանները՝ սիրոյ եւ խաղաղութեան։ Ողբերգութիւն մը եղած է այդ, որ ահա մեր օրերուն կը սկսի վերջ գտնել։ Մենք բոլորս երջանիկ կը զգանք զմեզ որ մեր օրերուն է որ կը կատարուի այդ բարեբերումը։ Եւ եթէ մեզմէ ոմանք կը կարողանան դէպակտաւորները հանդիսանալ երջանիկ այս նոր իրագործութեան, այդ կրնան նկատել ամենամեծ պատիւը, իրենց կեանքի մեծագոյն մխիթարութիւնը։ Անկասկած թէ նման մեծ դէպքատարները հանդիսացան նաեւ՝ հանդուցեալ Յովհաննէս ԻԳ. Պապը, եւ Ձեր մեծ Եկեղեցւոյ այժմու Քահանայապետը Պօղոս Զ.։

Կրօնական տեսակէտէ, մեր ժամանակները կը բնորոշուին քրիստոնէական Եկեղեցիներու՝ « աշխարհին բացուելու » եւ աշխարհին հետ « տիալոգ »ի մէջ ըլլալու ձգտումով ու անհրաժեշտութեամբ, կրօնական, դիտական, մշակութային եւ ընկերային – քաղաքական մակարդակներու վրայ։

«Բացուիլ աշխարհին» կրօնական կեանքի մակարդակին վրայ, կը նշանակէ ապրիլ եւ գործել Եկեղեցիներու մերձեցման, միութենական ոգիով, էկումենիկ ոգիով։

«Բացուիլ աշխարհին» դիտութեան մակարդակի վրայ, կը նշանակէ համաձայնեցման հիմքեր գտնել դիտութեան եւ կրօնքի միջեւ, այսինքն՝ բնական պատճառականութեան դիտական սկզբունքին եւ գերբնական հաւատալիքներու կրօնական ուսմունքին միջեւ։

«Բացուիլ աշխարհին» մշակութային մակարդակի վրայ, կը նշանակէ օրկանացնել հաղորդ մնալ արդի աշխարհի մշակոյթին, մէկ կողմէ որդեգրելով եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, այդ մշակոյթի, արուեստներու որոշ ըմբռնումներ եւ արտայայտութեան ձեւեր, միւս կողմէ ձգտելով կրօնական բազմազանութեան մշակոյթի, արուեստներու արժէքները արդիականութեան լոյսին բերել եւ անոնց միջոցով բեղնաւորել արդի մշակոյթի զարգացման ընթացքը։

«Բացուիլ աշխարհին» ընկերային մակարդակի վրայ, կը նշանակէ գտնել իմաստուն ճանապարհը որ եկեղեցիները իրենց ճակատագիրը չկապեն որեւէ դասակարգային շահերու, այլ ճշմարտապէս հարազատ մնալով աւետարանական ուսմունքին, դառնան քարոզողները ընկերային արդարութեան ու հաւասարութեան եւ մարդու կողմէ մարդու չահագործման դրութեանց վերացման։

Եւ վերջապէս « աշխարհին բացուիլ » քաղաքական մակարդակի վրայ, պիտի նշանակէր, դատանել եւ պաշտպանել Պետութիւններու խաղաղ գոյակցութիւնը եւ համագործակցութիւնը, բոլոր մեծ ու փոքր ազգերու իրաւական հաւասարութիւնը, անոնց ազատ ինքնորոշման իրաւունքը եւ բոլոր տեսակի անհանդուրժողութեանց ու խտրականութեանց վերացումը, միջազգային հաստատ, անաչառ օրէնքներու ուժով երաշխաւորուած Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան բարձր հեղինակութեամբ։

Մեզի այնպէս կը թուի թէ էկումենիկ չարժման հետ անքակտելի կերպով կապուած են այս բոլոր հարցերը։ Էկումենիկ չարժման դաղափարը անջատել մեր օրերու մարդկութիւնը յուզող կենսական ու հիմնական հարցերէն, պիտի նշանակէր սահմանափակել եկեղեցւոյ գործունէութեան դաշտը ու անոր առաքելութիւնը։

Մեր կարծիքով, ուղիղ չէ մտածել թէ էկումենիզմը միմիայն Եկեղեցիներու միութեան չարժում մըն է։ Այդպէս մտածել ու գործել պիտի նշանակէր հետեւ մնալ մեր օրերու աշխարհին, մեր չուրջ ալեկոծուող կեանքին եւ անոր նորանոր յառաջընթաց զարգացումներէն, ինչ որ պիտի նշանակէր անտեսել՝ կրօնական հաւատքը իբրեւ ոգեկան գործօն ուժ պահպանելու անհրաժեշտութիւնը նոր կեանքի պայմաններու մէջ։

Հակուած ենք, ուրեմն, մտածելու թէ էկումենիզմը միմիայն Եկեղեցիներու մերձեցման եւ ապագայ միութեան համար գործող չարժում մը չէ, այլ նաեւ ու մանաւանդ չարժում մը՝ միացեալ ուժերով ու ճիգերով պաշտպանելու քրիստոնէական հաւատքը եւ գայն տիեզերական դարձնելու արդի աշխարհի մէջ։

Մենք պէտք է դիտնանք փնտռել ու գտնել Քրիստոսի Աւետարանի գոյութեան իմաստն ու անհրաժեշտութիւնը մարդկութեան ապագայ կեանքի կառուցման ճանապարհին վրայ։ Մենք կը հաւատանք թէ կառուցուող ապագայ աշխարհը եւս պիտի լուսաւորուի Քրիստոսով, վասնզի վկայ է երկհազարամեայ պատմութիւնը թէ Քրիստոսի Աւետարանը՝ յաւիտենական բարոյական ճշմարտութիւններու չեմարան է, մշտանոր ոգեկանութիւն է, տեւական յեղափոխութիւն է։

Աշխարհին բացուելու ձգտումին, մեր օրերու ամենահրամայական արտայայտութիւններէն մին, կը չարունակէ մնալ աշխարհի խաղաղութիւնը պահպանելու եւ ամրապնդելու զաղափարը, որ մեր աղօթքներու, մեր մտածումներու եւ մեր գործունէութեան առանցքը պէտք է կազմէ այսօր։

Այս կը նկատենք կրօնական մեր ղերազոյն պարտականութիւնը, այլապէս ժխտած պիտի ըլլայինք մեր ուխտը Աստուծոյ հանդէպ որ «խաղաղութեան Աստուած» է։ Այս զգացումը մեր դիտակցութեան մէջ գոյէ առաւել տիրական է, որովհետեւ Հայ Եկեղեցին եւ հայ ժողովուրդը աւելի քան հազար տարի տառապած են ու նահատակուած ոտքատոլ ու ծառայապաշտ Պետութիւններու սանձահերձած պատերազմներու հետեւանքով։ Մեր ժողովուրդը այդ ճակատագիրը ունեցաւ նաեւ մեր դարուն, նախ առաջին համաչխարհային պատերազմին՝ Օսմանեան կայսրութեան կազմակերպած ցեղասպանութեամբ, երբ բնաջնջուեցաւ մօտ

(Շար.ը կարդալ 3րդ էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ - ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

—o—

Իւմանիթէ պարզած է յաղթանակի դրօշակը եւ Ժորժ Մառէյ կը չեշտէ թէ «քաղաքական դէպք մըն է հսկայ տարողութեամբ, որ թուական մը պիտի ըլլայ մեր երկրին բանուորական եւ ժողովրդավար չարժումին»։ Արդարեւ եթէ Համայնավար կուսակցութիւնը դիջումներ րրած է (առաւելաբար ընդունելով Եւրոպայի դաղափարը եւ Հասարակաց Շուկան), կասկած չկայ թէ Միթերան չատ աւելի դիջում րրած է, քանի չատ անորոշ կը մնան կարգ մը յօդուածներ, որոնք կը վերաբերին այն հարցերուն ուր Համայնավար կուսակցութիւնը տեղի չէր կրնար տալ։ Արդարեւ ընդունելով հանդերձ «Եւրոպան», յօդուած մը կը նախատեսէ վերջոյի իրաւունքը Հասարակաց Շուկայի Խորհուրդին մէջ, այլ խօսքով որեւէ ատեն Ֆրանսա (եթէ համայնավար–ընկերվարական իշխանութեան գլուխ գան) կրնայ կեցնել ամէն ինչ։

Համաձայնութիւնը կը նախատեսէ նաեւ կարգ մը յօդուածներու ջնջում կամ փոփոխութիւն Սահմանադրութեան մէջ, օրինակ թիւ 16ը՝ որ բացարձակ իրաւունքներ կուտայ Նախագահին բացառիկ պայմաններու մէջ։ Պիտի փոխուի նաեւ ընտրական դրութիւնը եւ վերահաստատուի համեմատականի ձեւը (ներկայիս՝ մեծամասնութեան ձեւն է)։ Ընկերվարական եւ համայնավար կը յայտարարեն նաեւ թէ պատրաստ պիտի ըլլան քաչուելու եթէ որեւէ ատեն կորսնցնեն մեծամասնութիւնը երեսփոխանական ընտրութեան ատեն։ Շրջաններու մասին ընկերվարականները չատ տեղի տուած են քանի կառավարական այս հասարակաց ծրագիրը չրջանը կը վերածէ «հոգային հաւաքականութեան» մը որ հանրաքուէով ընտրուած ժողով մը պիտի ունենայ իր գլուխը։ Կը չնջուի նահանգապետը եւ տեղը կ'անցնի «կառավարութեան կոմիսար» մը։

Ընկերային դետնի վրայ անչուշտ խոստումները չատ են —ամէն հոսանք նոյնը կ'ընէ ընտրութիւններու նախօրեակին — Սմիքը (նուազագոյն աչխատավարձը) կ'ըլլայ 1000 ֆր.։ Շաբաթական աչխատանքը 40 ժամը պիտի չանցնի առանց աչխատավարձի նուազումի։ Հանգստեան կոչուելու տարիք այրերու՝ 60, կիներու 55 եւ թոչակները չեն կրնար Սմիքէն վար ըլլալ։

Ապրանգումներու չուրջ ալ համայնավարները, ըստ երեւոյթին, դիջումներ ընել տուած են ընկերվարականներուն։ Ըստ իրենց ծրագրին պիտի ազգայնացուին.— դրամատուն եւ եղմական հաստատութիւն, ապահովութեան ընկերութիւնները, ռազմական ճարտարարուեստը, դեղարանային ճարտարարուեստները (Ռոն–Փուլէնք, Ռուսէլ, եւայլն), քիմիական հաստատութեանց մեծ մասը (Քիւլման, Փէչինէյ)։ Կը դարձի հիւլէական դինումը։

Այս նոր իշխանութիւնը կողմնակից է նաեւ որ երկու Գերմանիաները մաս կազմեն ՄԱԿի եւ Արեւելեան Գերմանիոյ նկատմամբ Ֆրանսայի դիրքը փոխուի։

Կասկած չկայ որ այս ամբողջը կ'իրականանայ պարզապէս ընտրական քարոզչութիւնը լաւ ապահովելու համար եւ չի թուիր որ նման համաձայնութիւն մը կրնայ կեանք ունենալ ընտրութիւններէ անդին, ինչ ալ ըլլայ անոնց արդիւնքը։

Ե.Հ.Ո.Մ.Ի

ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

———o———

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ՓՈՓՐ ԱՍԻՈՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

———o———

(Գ. եւ վերջին մաս)

Առանց կարծիք յայտնելու անոր կազմակերպական կառոյցներուն, ընկերային վարչակարգին կամ Թուրքիոյ հետ անոր հաստատելիք կապերուն մասին, հեղինակները կը խորհին թէ Փոքր Ասիոյ Դաշնակցութիւնը պիտի հոչակէ, ներքին գեղի վրայ եւ իր բոլոր քաղաքացիներուն համար անխտիր՝ «կատարեալ ազատութիւն չբջազայելու եւ բնակութիւն հաստատելու երկրի ամբողջ տարածքին վրայ»։ Արտաքին գեղի վրայ՝ ան պիտի պահէ «բացարձակ չեզոքութիւն»։

Միւս կողմէ, ան պիտի դառնայ, յատկապէս Հայերու որակաւոր ներգաղթին չնորհիւ, «զարգացման ազդակ» մը ամբողջ չբջանին համար եւ «չաղկապ» մը՝ իր դրացիներուն միջեւ։ Անոր առեղծման ամէնէն գործնական եւ բարերար հեռանքը պիտի ըլլայ վերաբացումը, մէկ կողմէ դէպի Միջերկրական, միւս կողմէ դէպի Սեւ Ծով եւ Անդրկովկաս առնող հաղորդակցութեանց աւանդական ճամբաներուն։

Հարց պիտի տրուի — եւ իրաւամբ — թէ այս ընդհանուր վերակառուցման մէջ ի՞նչ պիտի ըլլայ Թուրքիան, որուն ի վնաս է որ կը կատարուի վերջ ի վերջոյ նոր սահմանազծումը։ Այս հարցը եւս քննուած է ուսումնասիրութեան մէջ, որուն 5րդ եւ վերջին գլուխը հետեւեալ պատասխանները կուտայ։

1) Կորսնցնելով հանդերձ իր տարածութեան եւ բնակչութեան կարեւոր մէկ տոկոսը՝ ան պիտի մնայ միշտ չբջանի ամէնէն մեծ երկիրը (457·000 քառ. քիլոմեթր) եւ ամէնէն մեծ բնակչութիւն ունեցողը (22·600·000 հոգի 1965ին)։

2) Ոչ-Թուրք ժողովուրդներու եւ հողերու անջատումով՝ ան պիտի դառնայ «անսահմանօրէն աւելի միատարր երկիր մը քան ինչ որ է այսօր» եւ պիտի ձերբազատի իր ներքին խնդիրներէն որոնք արդիւնքն են «զրեթէ անկարելի ձուլումի մը իր կամքին եւ կարգապահութեան անհրաժեշտութեան»։

3) Փոքր Ասիոյ Դաշնակցութեան առեղծումը պիտի վերացնէ Թուրքիոյ եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ հասարակաց հողային սահմանը, որուն կարեւորութիւնը այնքան էական նկատուած է որ կը բացատրէ երկուստեք ռազմավիտական խարխխներու գոյութիւնը։

4) Վերջապէս, պատուար մը կազմելով Թուրքիոյ եւ Ասիոյ Թրքախօս երկիրներու միջեւ՝ այս նոր Պետութիւնը «Թուրքիայէն պիտի հեռացնէ համաթուրանական որեւէ փորձութիւն՝ ի վնաս Խորհրդային Միութեան» (եւ ի մասնաւորի՝ Հայաստանի)։

Այս իսկ պատճառներով՝ ուսումնասիրութեան հեղինակները կ'եզրակացնեն թէ իրենց առաջարկած նոր սահմանա – զծումը եւ վերակառուցումը ոչ միայն առարկայականօրէն պիտի չվնասեն Թուրքիոյ, այլեւ սրբագրելով պատմական անարդարութիւն մը՝ պիտի թոյլ տան «յղանալու եւ իրագործելու զարգացման եւ բարգաւաճման մեծ ծրագիրները, որոնց մէջ Թուրքիան անուղղակիօրէն իր տեղը պիտի ունենայ»։

Ահաւասիկ, չատ ամփոփ գիծերով, «Փոքր Ասիոյ վերակառուցման համար» ուսումնասիրութեան բովանդակութիւնը։

Մենք եւս մեր կարգին եզրակացնելու համար՝ չենք կրնար չաւելցնել կարգ մը նկատողութիւններ, զորս անհրաժեշտ կը համարինք։

Եւ նախ՝ անոր գրական կողմերու մասին։

Պէտք է ընդունիլ որ հակառակ չօշափուած խնդիրներու բարդութեան բայց նաեւ՝ սովորականութեան, Ե.Հ.Ո.Մ.ի տղոց սոյն ուսումնասիրութիւնը լուրջ աշխատանք մըն է՝ յստակ, գիտական եւ առարկայական։ Ան կը պարունակէ չատ ինքնատիպ դաղափարներ եւ առաջարկներ, որոնք թերեւս բոլորն ալ ընդունելի չեն ըլլան, բայց միշտ հետաքրքրական են։ Այլ արժանիք մըն ալ որ ուսումնասիրութեան ընդհանուր ոգին կը յստակնչէ եւ զոր չենք կրնար ուրանալ՝ այն է որ հեղինակները Հայ Դատը չեն անջատեր Մերձաւոր Արեւելքի միւս ժողովուրդներու — յատկապէս Քիւրտերու — դատէն եւ պահանջներէն, եւ բոլորին կողմէ ընդունելի ու բոլորին համար արդար ըլլալու յատկանիշը ունեցող ընդհանուր լուծում մըն է զոր կ'առաջարկեն, իրրեւ գլխաւոր նպատակ ունենալով «նպաստել քաղաքական հասարակաց գործունէութեան յատակագիծի մը պատրաստութեան»։

Գալով վիճելի կէտերուն՝ եթէ ուսումնասիրութեան տեսանկիւնէն դիտուած անոնք հակինալի ու անխուսափելի կը թուին, Հայ Դատի տեսակէտէն «թերի եւ անընդունելի» են։

Նախ՝ առաջարկուած ծրագիրը նկատելի չափով կը սահմանափակէ Հայ ժողովուրդի հողային պահանջները։ Նախագահ Ուիլսընի իրաւարարութեամբ Հայութեան վերապրուած 108·000 քառ. քիլմ. տարածութեան վրայ՝ ան միայն 64·200 քառ. քիլմ. կը յատկացնէ Արմենիային։ Ընդունելով հանդերձ որ կիլիկիոյ կցումը Դաշնակցութեան եւ այս վերջինին մէջ տիրելիք չբջազայութեան եւ բնակութիւն հաստատելու ազատութիւնը որոշ չափով պիտի հակակշռեն մեր հողային «կորուստը», չենք կրնար չընդգծել որ ԵՀՈՄի ծրագիրը ի վերջոյ կը յանդի խնդրարկութեան ենթարկելու մի–ջազգային դաշնագիր մը, որ հակառակ ծանօթ պատճառներով չիրագործուելուն՝ կը չարունակէ մնալ հիմնական վաւերա–գիր մը Հայ Դատի համար։

Երկրորդ՝ Խորհրդային Հայաստանի կողքին եւ անկէ անջատ «Արմենիատան»ի մը ստեղծումը ոչ միայն կը ժխտէ միացեալ Հայաստանի դաղափարը, որ անչէջ նպատակակէտը կը մնայ Հայութեան, այլ նաեւ դործնական գետնի վրայ դըժուար իրագործելի կը թուի (առանց նեղելու Հայաստանի հիմնական ու ամբողջական օժանդակութեան)։

Երրորդ՝ պէտք չէ մոռնալ որ մէկ Հայաստանի ու միացեալ Հայութեան դաղափարին հետ, Հայ ժողովուրդը — ինչպէս նաեւ Քիւրտերը — կը ձգտի անկախութեան եւ ազգային դերիշխանութեան։ Արդ, այս դաղափարները, որքան ալ որ յարաբերական ըլլան, չեն կրնար վերապրիլ դաշնակցային պետութեան մը չրջագիծին մէջ։

Չորրորդ՝ վերջին մեղադրանք մըն ալ որ կրնայ ըլլալ ԵՀՈՄի ծրագիրին՝ այն է, որ ան կը մնայ չատ տեսական եւ չի յանդիր գործնական աչխատանքի։

Ասիկա ճիշդ է··· միայն երեւութա–պէս։ Խորքին մէջ, գործնական աչխատանքը առանցքն իսկ է ամբողջ ուսումնասիրութեան, բայց զայն պէտք է փնտռել տողերուն ընդմէջէ։

Հայ ուսանողներուն նպատակը կը թուի ըլլալ ոչ թէ «հրաչք լուծում» մը առաջարկել Հայ Դատին համար, այլ փորձել Թուրքիոյ արեւելեան նահանգներով չհապրզրզուած ժողովուրդներու միջեւ միասնական գործունէութեան եւ պայքարի հող պատրաստել՝ ի խնդիր ապագայ իւրաքանչիւրին պահանջներու եւ իրաւունքներու դոհացման։ Եւ արդէն, առաջարկուած Դաշնակցութիւնը ոչ քան ալ որ յարաբերական կառոյց մըն է, ոչ անթափան – ցելի եւ ոչ ալ փակ՝ իրմէ — առ այժմ — դուրս մնացողներուն առջեւ։ Ան նախ–քայլն է ապագայ անտեսական եւ քաղաքական համայնքի մը՝ ազատօրէն ընտրուած եւ բաղկացած՝ ի միջի այլոց, ամբողջական Հայաստանէ մը եւ միացեալ Քիւրտիստանէ։

Երազա՞նք, պիտի ըսեն չատեր։

Քաղաքական հեռատես եւ իրագործելի տեսիլք՝ խորհիլ պիտի համարձակիմ ես։

Յամենայն դէպս՝ ԵՀՈՄի ծրագիրը արժանի է խորհրդածութեան։

Մազթելի է որ մեր քաղաքական կազմակերպութիւնները լարուած ուչադրութեամբ կարդան զայն։

ՏԻԳՐԱՆ ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՁԻ ԱՒԹԻՒ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

———o———

Ամէն տարի, հայերէնի դասընթացք–ները, «Ճառաջ»ի Սեպտեմբեր – Հոկտեմբերի յայտրզական թիւերուն մէջ, անկասկած հաւատարիմ թէ պատահական ընթերցողին ուչադրութիւնը կը դրաւեն իրենց բազմատիւնակ յատատարբութեանց եւ խմբագրականով։

Դպրոցական տարեչրջանի նախօրեակ – ներուն կամ առաջին օրերուն, ի տես «դասընթացքներու առատութեան» Հայը թերթին յայտարարութեանց անմիջական աղդեցութեան տակ կրնայ միայն ու միայն խանդավառուիլ ու լաւատես ըլլալ։ Ան, արդարօրէն, հարկ չի նկատեր առաջին հերթին աւելի հեռուն դիտել, մտահոգուիլ այդ դասընթացքներու ուսուցութեան բովանդակութեամբ կամ ա–չակերտութեան հետեւողականութեամբ. կենսականը այդ դպրոցներու գոյութիւնն է։ Հայուն համար, այդ դասընթացքները, առօրեայ կամ չաբաթական, համա–պատասխան մշակուած ուսումնական ծրագիրը մը չունին կամ ձգտած են ու–սուցչի ձեռնհասութեան ու կարողութեան, թէ երկրորդական ընդհանուր ուսումներու մակարդակին կամ պարզապէս տարրական՝ ունին իրենց անժխտելի եւ ծայր աստիճան կարեւորութիւնը։

Այս պարզ հաստատումներէն յետոյ, եթէ ոչ զգացական աչքերով դիտենք մեր դպրոցներու ընդհանուր վիճակը, իրենց ամէն երեսներով, անոնք լուրջ խորհրդածութեան առիթներ կը ստեղծեն, ի չատ բերելով մտահոգիչ դժուարութիւններ որոնք չատ անգամ քօղարկուած կը մնան ազգային զգացումներու այդ ընդհանուր «զգեստին» տակ։

Չկայ անչուչտ ճշդրիտ եւ նոյնիսկ հարեւանցի վիճակագրութիւն, եւ սակայն անձնական փորձառութեամբ եւ ազգային կեանքի առօրեայ չփումներով կրնանք հաստատել թէ՝ հայ կեանքէն ներս դրծող միութիւններէն գոնէ մէկը՝ երկուքի վրայ, կը կազմակերպէ հայերէնի դասընթացքներ։

Անոնց գոյութիւնը, բնականաբար կը դնէ չաճախակիութեան հարցը։ Տարեչրջանի սկիզբը արձանագրը – կար։ Զե՞ս հաւատայ։ Ում օր կը պատմեմ Հեղնար ախպուրի հրաչքը՝ չի հաւատայ, կը խնդայ։ Կը խնդայ ու կը մեղանչէ։ Ի՞նչ կրնաս էնէ։ Վենճանաց խօսք է՝ մէկ աչքը հազար անկաչ աժէ։ Ըսել է՝ ինչքան կ'ուզես, անկաչը լեց՝ չի եղնի, աչքը պիտի լցուի, աչքը պիտի տեսնի, աչքը պիտի ստուգէ···

— Իսկ եթէ դան, Հեղնար աղբիւրը քանդե՞ն, հաճի, — յանկարծ հարցրեց Գալուստը։ — Մարդու հետաքրքրու–թիւնն ամէն բանից վեր է։ Ո՞վ գիտէ···

Հաճին յուզուեց, դողդղացող ձեռքը դրեց Հեղնարի տղայի ծնկանը եւ չչնջաց։

— Ես ինքս էլ էդ բանից չատ կը վախենամ։ Ըչտը էդոր համար է, օր ամէն օր խատեղ կուզամ, կ'աչեմ։ Ես կը սըպասեմ քանդողին, Աստած վկայ, կը մորթեմ տեղն ու տեղը···

Հաճու մեռած այտերը կենդանութիւն ստացան, փայլեցին կատաղութեամբ։ Սակայն այդ տեւեց միայն մի վայրկեան, ապա դրանք նորից պղտորուեցին, ջրակալեցին, անչնչացան։ Նա վեր կացաւ։

— Գնո՞ւմ ես, հաճի, — հարցրեց Գալուստը։

— Ըալը դուռ չե՞ս պայ, — զարմացաւ հաճին։

ՀԵՂՆԱՐ ԱՂԲԻՒՐ

———o———

ԳՐԵՑ ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Աւազանի պատանդներին իրեն ոլործուն թելերն էին երկարել եւ իրար հիւսել դունատ – վարդագոյն բաղեղները՝ իրարից հեռու վրանաձեւ սպիտակ ծաղիկներով։ Բաղեղներն ամէն կողմից կախուել էին աւազանի պատանդներն ի վար դէպի աւազանի յատակը, որ ծածկուած էր պատահականօրէն այնտեղ ընկած մանրիկ քարերով ու խիճով, եւ որի անկիւններում կար վաղուց ի վեր ցամաքած աղբիւրների անխուսափելի վկան՝ չոր, դունաթափ հողափոչին։

Քարէ աստիճանները եւ աւազանի յատակի սալաքարերը մնացել էին անվթար, սակայն դրանց ճեղքերից դուրս էր աճել խոտ՝ կարծես ճղնելով իրարից հեռացնել քարերը։

Գալուստան իջաւ աւազան եւ կանգնեց մի րոպէ տարակուսած՝ չդիտնալով, թէ ինչից սկսել։ Ապա նա մօտեցաւ աղբիւրի դլխաքարին, բռնեց փայլուն, կարճ խոդովակից, սուզեց՝ չի՞ պղպուում արդեօք այն, չունի՞ որեւէ պաղտնիք···

Խողովակը չէր պղպուում, դլխաքարը նոյնպէս անջրած էր։

Գալուստը կոացաւ դէպի յատակը։

— Էդ ի՞նչ կ'էնես, օղուլ···

Անսպասելի միջամտող ձայնից Գալուստը ցնցուեց եւ նայեց վերեւ։

Աւազանի պատանդին կանդնած էր հաճի Վարոսը։

— Էդ ի՞նչ կ'էնես, Գալուստ ջան, — կրկնեց նա՝ ճանաչելով Հեղնարի տղային։

— Եկել եմ մօրս դերեզմանին տեսութեան, — ասաց Գալուստը եւ նոտեց աւազանի պատանդին։

Հաճին նոյնպէս նոտեց։ Գալուստը նայեց նրան։ Նա դիտէր հաճու եւ իր մօր պատմութիւնը։ Ձեռքը դնելով վշտից յուխտենապէս կքած նրա թիկունքին, ե–րիտասարդը հարցրեց։

— Իսկ դո՞ւ ինչ ես անում այստեղ, հաճի։

— Ե՞ս··· Ես ամէն օր կուզամ, կ'աչեմ, աղօթք կ'էնեմ··· Քառասընհինդ տարեկան մարդ եմ, քսանհինդս մեղքի մէջ անցաւ, հինդս՝ երուսաղէմ երթալդալուս ճամբուն, մնացած տասնըհինդ տարիս ես աղօթքով եմ անցուցէ Հեղնարի մեղաւոր հոդու համար։ Աստած ձէնս կ'իմանա՞յ, թէ չէ՝ չիտեմ։ Ախր ես աւելի մեղաւոր եմ···

Ձնայած Վարոսի դեռ ոչ ծեր հասակին, նրա մազերը բոլորովին սպիտակ էին, աչքերում չկար ոչ եռանդ, ոչ փայլ։

— Հաճի, մօրս յիշո՞ւմ ես, — հարցրեց Վարոսը։

— Ինչդ օր աչքիս առաջ կայնած եղնի, — չչնջաց հաճին խուլ ձայնով։

— Ինչպիսի՞ կին էր մայրս, հաճի···

Հաճին ձայն չհանեց։ Նա մտածկոտ նայեց ցամաք խողովակին եւ դլուխը կախեց։ Իսկ յետոյ, երբ խօսեց, նրա խօսքերը Գալուստի պատասխանը չէին, այլ իր սեփական մտքերի։

— Սուրբ կնիկ էր, օղուլ··· Սէրը մեղք կը սեպէր, սիրուց կը տանջուէր, վերջն էլ սիրու մեղքին ու տանջանքին մեռաւ··· Վո՞վ կրնար մեղանչէ։ Աչէ··· — Մատնացոյց անելով աղբիւրի դլխապիրը, հաճին, ով դիտէ, քանիերորդ անդամ իր կեանքում, կարդաց։

— Չմը հիմի, օղուլ, ուրիչ, հիմի սէր ու ընտանիք իրար են միացէ, ամէն մարդ կրնայ ազատ սիրէ ու առնէ ում օր ուղենայ։ Մարդն ինքն է իրան դլխու տէրը։ Հրաչք չկայ, էլ Աստած մարդոց գործերուն չի խառնուի։

Ապա մի քիչ լռելուց յետոյ, նա աւելացրեց։

— Մեր ժամանակն ուրիչ էր։ Հրաչք կար։ Զե՞ս հաւատայ։ Ում օր կը պատմեմ Հեղնար ախպուրի հրաչքը՝ չի հաւատայ, կը խնդայ։ Կը խնդայ ու կը մեղանչէ։ Ի՞նչ կրնաս էնէ։ Վենճանաց խօսք է՝ մէկ աչքը հազար անկաչ աժէ։ Ըսել է՝ ինչքան կ'ուզես, անկաչը լեց՝ չի եղնի, աչքը պիտի լցուի, աչքը պիտի տեսնի, աչքը պիտի ստուգէ···

— Իսկ եթէ դան, Հեղնար աղբիւրը քանդե՞ն, հաճի, — յանկարծ հարցրեց Գալուստը։ — Մարդու հետաքրքրութիւնն ամէն բանից վեր է։ Ո՞վ գիտէ···

Հաճին յուզուեց, դողդղացող ձեռքը դրեց Հեղնարի տղայի ծնկանը եւ չչնջաց։

— Ես ինքս էլ էդ բանից չատ կը վախենամ։ Ըչտը էդոր համար է, օր ամէն օր խատեղ կուզամ, կ'աչեմ։ Ես կը սըպասեմ քանդողին, Աստած վկայ, կը մորթեմ տեղն ու տեղը···

Հաճու մեռած այտերը կենդանութիւն ստացան, փայլեցին կատաղութեամբ։ Սակայն այդ տեւեց միայն մի վայրկեան, ապա դրանք նորից պղտորուեցին, ջրակալեցին, անչնչացան։ Նա վեր կացաւ։

— Գնո՞ւմ ես, հաճի, — հարցրեց Գալուստը։

— Ըալը դուռ չե՞ս պայ, — զարմացաւ հաճին։

(62 – Շար.)

ուղներու թիւը 30 էր, մինչեւ տարե – վերջին կանոնաւորապէս հետեւողներու թիւը կ'իջնէ 12ի, 15ի կամ 18ի:

Ինչո՞վ կարելի է բացատրել աշակերտութեան թիւի այս յարաճուն նուազումը: Կարելի է զայն բացատրելու համար մատնանշել երեք գլխաւոր ենթա – կանները կատարած եւ ունեցած պաշտօններն ու դերերը՝ ուսուցիչ, աշակերտ, ծնողք:

Նախ պատենք անմիջապէս, առաւել կամ նուազ մանկավարժ ու ձեռնհաս ուսուցչի պարագան, որովհետեւ ընդհանրապէս արուած ուսումը համեստ է, եւ պատահական ու բարեացակամ ուսուցիչներու կարողութեանց սահմաններու մէջ, առանց նկատի առնելու նոյնիսկ գործադրման իրենց անձնական մակարդակը:

Ջատենք նաեւ տեսական ուսուցման անընդունակ աշակերտներու պարագան, որ կրնայ առաջ գալ կամ մտայնի ու

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Աստիկ Աչճեան, այրի Տիկին Թիլոր Սարեան, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մինաս Աչճեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Վաչա Պարէեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 24ին, 86 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ երեքշաբթի 27 Յունիս եւ մարմինը փոխադրուեցաւ Սէն Փիէռի գերեզմանատունը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սիւզան Չիլինկիրեան, կը տեղեկացնէ թէ իր ամուսնոյն՝

ՏՈՔԹ. ՎԱՀՐԱՄԻ

(Աղթատախնամի նախկին նախագահ)

մահուան տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փա – րիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Յուլիս 2ի կիրակի առաւօտ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները եւ բարեկամները աղօթակից ըլլալու։

×

Աղթատախնամի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր նախկին նախագահին՝

ՏՈՔԹ. ՎԱԿՐԱՄ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

յիշատակին, անոր մահուան տարելիցին առթիւ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Յակոբ Հայգազորճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի (Յուլիս 2) առաւօտ Սէն Ժերմէն Ս. Սահակ–Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր կնոջ՝

ՍԱՌԱ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ

(ծնեալ Դաւիթեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս առթիւ, Պ. Յակոբ Հայգազործեան 70 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Աստիկ Աչճեան, Երուանդ Շահպազեանի մահուան առթիւ իրենց ցաւակցու – թիւնը կը յայտնեն այրի Տիկին Սոֆիի, իր զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարապաներուն, եւ փոխան ծաղկեպսակի 30 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Սմբատ Աւագեան 150 Ֆրանք կը նուիրեն Ֆր. Կապոյտ Խաչի կայանին, Տիկին Ասիա Աղաբէկեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։ (Մտանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի յուշարձանի յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է.—

Քէմիճեան, Գալաքեան, Մկրթ Քիւ – չիւքեան, Հ. Քիմպուլեան, Գոճակէօզ – եան, Փ. Սիմոնեան, Ա. Խաչիկեան, Խա – չիկեան 50ական, Մկրտիչեան 20, Օր. Կիրակոսեան 16, Օր. Գարագաշեան, Օր. Ազիլազեան, Ա. Ազիլազեան, Ս. Ազիլազ – եան, Յ. Մահէսեան, Ժ.Ֆ. Յարութիւն – եան, Յ. Թամամճեան 12ական, Յ. Վար – դերեսեան, Լ. Վարդերեսեան 10ական։

Հանգանակութեան ընդհ. դումար Մա – յիս 25ին՝ 85·465 Ֆր. 23։

(Շար.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յուշի երեկոյ

Նուիրուած՝ ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿԻ

(մահուան տարելիցին ի յիշատակ)

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

կը ներկայացուի

Պատուելի Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ

կը խօսի.— Տիկին Լ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

եւ Պ. Ա. ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Յունիս 30, Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ սրահը, 28, Աւընիւ Պուրկէն, Իսի

Մուտքը ազատ է։

Հ. Յ. Դ.

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերնե – րու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներ – կայանալ անդամատեսրով։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խում – բի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (1 Յու – լիս) ժամը 16ին, Մշակոյթի Տունը։ Ըն – կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ–ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք – Վարուժան ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ 30 Յունիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին ընկ. Աստ. Ճրպուրեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկա – յութիւնը կարեւոր է։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի վիճակին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսա – պտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ–Թրու – վիլ։

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոս – եանի մօտ 878–27–35 կամ Տիկին Ուզուն – եանի մօտ 254–17–74։

Երթուղարձ 25 Ֆր. — կէս գին 10 տա – րեկանէն վար երախաներու համար։

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առա – ւօտեան ժամը 7·30ին։ Կը խնդրուի ճըշ – դապահ ըլլալ։

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Անթօ – Շաֆէ խա – չատուրեան ուրախութեամբ կը ծա – նուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին

ՆՈՅԵՄԻ – ՄՈՏԻ

ծնունդը։

Լիոն, 21 Յունիս 1972

×

Տէր եւ Տիկին Մ. Միրզէ իրենց թոռնիկին Նայեմի – Մոտի ծննդեան առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յա – ռաջ»ի բարգաւաճման։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՕՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Պզտ. Մի – ութեան վարչութիւնը կը հաղորդէ Լիոնի եւ շրջականերու Հայութեան թէ՝

Կիրակի Յուլիս 2ին

ի պատիւ

ՊԱՐՈՆ ՆԱՓՈԼԻՈՆ ՊՈՒԼՈՒԲԵԱՆԻ

(որ վերջերս Ֆրանսական բարե – խնամ կածավարութեան կողմէ ստացած է Ասպետաց Կարգի Առաջին չքանչան) յար – գանքի օր մը հետեւեալ յայտագրով.

Առաւօտեան ժամը 10ին Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ։

Յաւարտ պատարագի, Պզտ. Տան մեծ սրահին մէջ դիւնեէօն, որու մուտքը ա – զատ է։ Իսկ ժամը 1·30ին հացկերոյթ մը Շալէ–ա–Փարքի մէջ։

Ձոյլին մանրամասնութեանց եւ արձա – նագրութեանց համար դիմել Պզտ. Տան դրասենեակը։ Հեռաձայնի թիւ (78) 60–47–18

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1-ԷՆ 30

Domaine des Mines de VAGNAS (07) par Vallon Pont d'Arc

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութիւնը իր տարեկան բանակումը կը կազմակերպէ այս տարի Վակնաս

Պայմաններ.— Մէկ ամիս՝ 600 Ֆր., 14 օրէն աւելի, օրական 26 Ֆր. 7 օրէն 14 օր՝ 29 Ֆր. 7էն պակաս՝ 32 Ֆր.

Արձանագրութիւնները՝ Շորեքշաբթի եւ Ուրբաթ իրիկունները ժամը 18էն 20 եւ Շաբաթ օրերը՝ 16էն 20։ Ճամբորդութիւնը՝ օթոքառով Փարիզէն։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՕԳՈՍՏՈՍ 15-ԻՆ

Ց Ո Ւ Շ Ա Տ Ե Տ Ր

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ֆրանսայի չրջանի Վալանսի մասնաճիւ – ղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր հայրենակիցէ անդամները, ընդհ. ժողո – վին, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, Յունիս 30ին, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի «Հիւսիսեան» սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆա – վանթին, Վալանս։

ՎԱՐՁՈՒ Է

Ռիւ Լէոփոլտ Պելան (Փարիզ 2), քա – ղաքիս կեդրոնը, վարձու է 100 քառա – կուսի մեթրանոց յարկաբաժին մը, ա – ռեւտրական եւ միխոք։

Հեռաձայնել 964–55–24

ժամը 9էն 12

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Աչոա Շաքարի Անանեան, ծնած 1907ին Պօղոսքլիսա գիւղը (այժմ Շամախեան)։ Կնոջը անունն է՝ Գոհար Համբարձումի Եսայեան, զաւակները՝ Գէորգ կամ Ռո – պէր ծնած 1932ին, Ռիմա, ծնած 1928ին, Ռիթա (1936), Ռայա (1939)։ Իրմէ լուր չկայ 1941էն ի վեր երբ մեկնած է պա – տերազմի։

Տեղեկացնել.—

ՀԱՄՅԻՆ.— Նոր Նորքի, 3րդ զանգուածի 9րդ փողոց, 4րդ չէնք, 60 բնակարան, Երեւան։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղե – ցւոյ կից սրահը։

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկա – վարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի։

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պոմոնի հասարակութիւնը։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցու – թեամբ Նոր Սերունդի։

Առատ կերուխում, պատրաստուած ըն – կերուհիներու կողմէ։ Տեղւոյն վրայ պի – տի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զա – նազան անակնկալներ։

Մուտքը Ազատ է։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 Կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22

Վալապրի օդասուն անտառին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւ – րոպական պարեր, պուլի մըցում, փոքրերու համար զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 9ին, առաւօտեան սկսեալ

Parc Valpré, 124, Rue Marietton — LYON-Vaise

Սիրով կը հրաւիրուին Լիոնի եւ շրջանի հայրենակիցները

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԼԻՈՆ.— Փոքրիկներու առաջին խումբը կը մեկնի 3 Յուլիս Երկուշաբթի առա – ւօտ, ժամը 7ին, Հայոց եկեղեցիին առ – ջեւէն, 295, Ռիւ Պուալօ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՓԱՐԻԶի խումբը կը մեկնի Երկուշաբ – թի, Յուլիս 3, Սքուար Մոնթոլոնէն, ժամը 7·30ին։ Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները առաջնորդել որոշեալ ժամուն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէն.— Վիէնի Հայ Պզտ. Միութեան տարեկան զաշտահանդէսը տեղի կ'ունե – նայ Յուլիս 9ին։

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

Organise un voyage d'été

en ARMENIE

du 7 au 25 Août avec une extension en GEORGIE

Vol PARIS - EREVAN direct, séjour en pension complète à l'Hôtel ANI (1ère classe) en plein centre de la ville

Prix tout compris comprenant les excursions en ARMENIE et en GEORGIE 2000 Frs.

Renseignements — U. G. A. B. Club des Jeunes, 11 Square Alboni — Paris (16e)
Tél. : TRO. 03-18

ՈՒՐԲԱԹ
30
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
30 JUIN
1972

LE NUMÉRO 0,70 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
RÉDACTION - ADMINISTRATION : 32, RUE DE TRÉVISE - PARIS 9e)

Fondé en 1925 — Tél. : 770-86-60 —
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 120 ֆր.	Վեցամսեայ	65 ֆր.
Արտասահման	Տար. 135 ֆր.	Հատը	0,70 ֆր.

48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 12.453

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

48e ANNÉE — N° 12.453

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՖԷՏԱՅԻՆԵՐԸ

—o—

Արաբ-իսրայէլեան անլուծելի վէճին մէջ առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ Պաղեստինի արաբ գաղթականներու ցաւոտ հարցը։

Շուրջ քառորդ դար անցաւ այն օրէն ի վեր, երբ 1948ի կռիւներու ընթացքին առաջին անգամ Պաղեստինի Արաբներէն մեծ թիւ մը տուն-տեղ լքելով խուճապահար ապաստանեցաւ գրացի արաբական երկիրները։

1956ին եւ 1967ին նոր գաղթականներ աւելցան հիներուն վրայ։ Ներկայիս աւելի քան մէկ միլիոն պաղեստինցի գաղթականներ կ'ապրին Յորդանանի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Իրաքի սահմաններուն մէջ, առանց հաշուելու կազմի գրաւեալ շրջանին մէջ ապրողները։

Վերջին վիճակագրութեանց համաձայն, 300·000 Պաղեստինցիներ կ'ապրին Լիբանանի մէջ, ինչ որ կը կազմէ ընդհանուր բնակչութեան մէկ տասներորդը։

Ամէնէն աւելի Լիբանանի մէջ է, որ կատարեալ ապատութիւն կը վայելեն Պաղեստինի ազատագրութեան նուիրուած դիմադրական կազմակերպութիւնները, որոնք համաւորներ կ'արձանագրեն գաղթականներու բնակիչներէն։

Քանի մը տարի առաջ, Գահիրէի մէջ, նախագահ Նասրի մէյնորդութեամբ, Լիբանանի ներկայացուցիչն եւ Ֆէտայիներու գլխաւոր պատասխանատու Եասըր Արաֆաթի մէջեւ տորդրութեան համաձայնագիր մը, որով Պէյրութի կառավարութիւնը յանձնառու կ'ըլլար արգելք հանդիսանալ պաղեստինեան կազմակերպութեանց գործունէութեան Լիբանանի հողամասին վրայ։

Այս համաձայնագիրը կնքուեցաւ իբրեւ հեռեւանք ծանր դէպքերու, որոնք կը սպառնային եղբայրասպան կռիւներու հանդամանք առնալ։ 1969ին, Հանրապետութեան նախագահ Շարլ Հէլուի օրով, կառավարութիւնը որոշած էր վերջ տալ Ֆէտայիներու կողմէ Լիբանանեան հողէն Իսրայէլի դէմ կատարուած յարձակումներուն, առիթ չընծայելու համար փոխ-վրէժի։

Այս որոշումը հաճելի չթուեցաւ սու-րիական կառավարութեան, որուն հրապայլերը սահմանը անցնելով յարձակեցան Լիբանանեան դիրքերու վրայ։ Տրիպոլիսի խոլամարնակ շրջաններուն մէջ ալ ըմբոստութեան դէպքեր պատահեցան։ Դժուարաւ կարելի եղաւ առաջքն առնել աւելի ծանրակշիռ արիւնահեղութեանց։

Տարօրինակ երեւոյթ։ Արաբական պետութիւնները ամէն կերպ կ'աջակցին Լիբանանի պաղեստինցի Ֆէտայիներուն, սակայն իրենց հողերուն վրայ կ'արգիլեն անոնց գործունէութիւնը, Իսրայէլի փոխ-վրէժէն խուսափելու համար։ Մասնաւորապար Սուրիա խստիւ կ'արգիլէ Ֆէտայիներու յարձակումները Իսրայէլի դէմ իր սահմաններէն, թէեւ թոյլ կուտայ, որ անոնք մարզուին իր հողին վրայ։

Յորդանանի պաղեստինցի Ֆէտայիները «Պետութեան մէջ Պետութիւն» կազմած՝ փորձանք էին դարձած երկրի կառավարութեան, մանաւանդ երիտասարդ թագաւորի դէմ։ Ասոնք ամենախիստ միջոցներով հաշուեյարդարի ենթարկեցին իրենց հողին վրայ սանձարձակ, անիշխանական ձեւով գործող Ֆէտայիները։ Անկէ ի վեր խաղաղութիւն կը տիրէ Հիւսիսային թագաւորի երկրին մէջ, չնորհիւ Պետուիններու հաւատարմութեան։

Լիբանանի սահմաններուն վրայ է, որ վերջերս Ֆէտայիները պարբերաբար բախումներ կ'ունենային Իսրայէլացիներուն հետ, որոնք անցեալ չարաթ լայն ասպարանի վրայ յարձակումներ գործեցին սահմանամերձ պաղեստինեան գիւղերու վրայ, մարզկային ու նիւթական մեծ վնաս պատճառելով Պաղեստինցիներու եւ լիբանանեան քաղաքացիներու չարքերուն մէջ։

Իսրայէլացիք Լիտտայի օդակայանին մէջ քանի մը ճախոնցիներու սարքած ծանօթ սպանդին համար քաւութեան նոխազ մը կը փնտռէին։ Ամէնէն դիւրին որան էր Լիբանան։

Մ.Ա.Կի Ապահովութեան Խորհուրդը այս անգամ ալ բանաձեւ քուէարկեց այլայլելով անմեղ գիւղերու պատասխանատուները եւ պահանջելով լիբանանեան հողի վրայ գերի բռնուած սուրիացի հինգ բարձրաստիճան սպաներու ազատ արձակումը։ Սակայն ինչպէս միշտ, այս բանաձեւն ալ հոգեչահ խօսքերու սահմանէն անդին պիտի չանցնի։

Լիբանանի Խորհրդարանը փոթորկալից նիստ ունեցաւ եւ խստիւ բողոքեց Իսրայէլի անարդար յարձակումներուն դէմ։ Միաժամանակ պահանջուեցաւ չեզոքել նկատել Գահիրէի համաձայնագիրը։

Եասըր Արաֆաթ համաձայնեցաւ, որ այսուհետեւ պաղեստինցի Ֆէտայիները ոչ մէկ յարձակում պիտի գործեն Իսրայէլի վրայ Լիբանանի սահմաններէն, չմտանգելու համար հիւրընկալ երկիրը։ Անոնց գործունէութիւնը պէտք է կեդրոնանայ գրաւեալ հողերուն վրայ, ներքին եղեռնափոթձերով եւ ահաբեկումներով։ Լիբանան կը չարունակէ ամէն կերպ աջակցիլ իր հողին վրայ ապրող պաղեստինցի գաղթականներուն՝ բնակարանի, պարենաւորումի եւ կրթութեան մարզերուն մէջ։ Սակայն չի հանդուրժեր, որ Ֆէտայիներու երեսէն երկիրը Իսրայելցիներու աւերիչ յարձակումներուն են-թարկուի։

Խաղաղասէր է Լիբանան։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

—o—

Թունուզի նախագահը Փարիզ ժամա-նեց առջի օր, ընկերակցութեամբ իր կնոջ եւ չորս նախարարներու։ Օրլիի օդակայանի մէջ դիմաւորուելէ ետք Նախագահ Փոմպիտու կողմէ, Հապիպ Պուրկիպա թռանով էնվալիտ փոխադրուեցաւ, ուր-կէ պաշտօնական չքախումբով ընդուն-ուեցաւ Էլիզէ։

Ֆրանսայի Նախագահին համար Պուր-կիպա բառին ամբողջական իմաստով պե-տական դէմք մըն է, այսինքն մէկը, որ առօրեայ հարցերէն դուրս մեծ նպատա-կակէտներ կը հետապնդէ պատմութեան շրջադիծին մէջ եւ ոչ թէ իրագործու-թիւններու աղեկտուութեան ներքեւ։

Իր ճառին մէջ Նախագահ Պուրկիպա չեշտեց. «Պաշտօնական այցելութիւնս Ֆրանսա, ինծի համար փափաքի մը իրագործումէն աւելի բան մըն է, փաստն է որ վերջապէս չհամձ եմ դրաւս։ Այս-ինքն կախում ունենալու կապերը փոխա-րինել՝ քաղաքակրթութեան, առողջ գոր-ծակցութեան կապերով»։ Երկու երկիր – ներու միջեւ տարակարծութիւններ պո-յութիւն չունին եթէ նկատի չառնուի Միջերկրականի ապահովութեան հարցը, որու քննութեան համար Թունուզ կ'առա-ջարկէ միջերկրականեան երկիրներու խորհրդաժողով գումարել, մինչ Փարիզ առ այժմ մասնաւոր պատճառներ չի տեսներ։

Այս հարցը խօսակցութեան նիւթ կը դառնայ Փոմպիտու – Պուրկիպա հան-դիպման ընթացքին։ Աւելցնենք, որ Մեր-ձաւոր Արեւելքի խնդրին մէջ Պուրկիպա միշտ իրատես քաղաքականութեան ջա-տագովն է եղած, պնդելով որ պատե-րազմը չատ ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ արաբ աշխարհի վրայ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՒԻՍՏԱՆԻ նախագահն ու Հնդկաս-տանի վարչապետը, Զիւլֆիքար Ալի Պու-թօ եւ Տիկին Ինտիրա Կանտի խօսակցու-թիւններու ձեռնարկեցին Սիմլա քաղա-քին մէջ։ Հնդկաստան կ'ուզէ, որ մնա-յուն խաղաղութիւն հաստատուի Հնդկա-կան ցամաքամասի վրայ եւ այս ուղղու-թեամբ երաշխաւորութիւններ կը պա-հանջէ Փաքիստանէ։ Պութոյի յայտա-րարութեան համաձայն՝ Հնդկաստան պէտք է փութայ եւ վերադարձնէ փա-քիստանցի գերիները, որոնց թիւը 90 հազարի կը հասնի։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ազատագրական ճակա-տի առաջնորդը՝ Արաֆաթ համաձայնե-ցաւ վերջ տալ Ֆէտայիներու գործունէու-թեան Լիբանանի մէջ։ Արաֆաթ տեսակ-ցած էր Լիբանանի վարչապետին հետ։ Այս վերջինը՝ Սայէպ Սալամ յայտարա-րեց խօսակցութիւններու ուարտին, թէ «չատ գոհ» է ձեռք ձգուած արդիւնքին համար։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԻՔՍԸՆ յայտարարեց, թէ 10·000 ամերիկացի զինուոր պիտի հե-ռացուի յաջորդական երկու ամիսներուն, Հարաւ. Վիէթնամէ։ Այդ թուականին 40 հազար զինուոր պիտի մնայ Հարաւ. Վիէթնամ։ Ռազմամթերքի կուբեները բուռն են։ Սայկոնի ուժերը հակայար-ձակման անցան Քուանկ Թրի նահանգին մէջ։ Հանոյի ուժերն ալ, իրենց կարգին, յարձակումի անցան Հիւէի մօտերը։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ատաչէթ կուսակցութեան անդամներէն աւելի քան հարիւր հոգի պահանջեցին, որ Թուրքիա չարչիլէ մե-կնի մշակութիւնը։ Անոնց կարծիքով նախկին վարչապետը՝ Նիհատ Էրիմ մե-կնի մշակումը արգիլելու որոշում տը-ւած է՝ նախագահ Նիքսընի ճնշումին են-թարկուելով։ Այդ որոշումին հետեւան-քով 70·000 գիւղացիներու տպրուստի միջոցները խախտած են։

ՓԱՐԻԶԻ Իսրայէլի եւ Արհ. Միու-թեան դեսպանները խօսակցութիւն ու-նեցած են իրարու հետ դիւանագիտական ընդունելութեան մը ընթացքին։ Երկու դիւանագէտները փափաքած են, որ բա-րեւաւուին երկու երկիրներու յարաբերու-թիւնները։ Արհ.րդային դեսպանատունը հաստատեց այս լուրը։

ՔՈՒՊԱՅԻ վարչապետը՝ Ֆիտէլ Քաս-թրօ Մոսկուայի օդակայանը ընդունուե-ցաւ Բրեժնեւի, Կոսիկինի եւ Պոդկորնիի կողմէ։ Քաստրօ երկու չարաթ կը մնայ Արհ. Միութիւն։ Քաստրօ Լենինի չքա-նչանը ստացաւ։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ մէջ զօրաւոր շարժ մը տեղի ունեցաւ, որու հետեւանքով մեռաւ 9 հոգի։ Սպանիոյ դիւղերէն Քասերէսի մօտերը անդունդը ղլորեցաւ փոխադրա-կառք մը։ 20 ճամբորդ մեռաւ։ Փենսիլ-վանիոյ (Մ. Նահանգներ) ողողումներուն հետեւանքով 122 հոգի խեղդուած է վեր-ջին լուրերու համաձայն։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ կատարուած հանրային կարծիքի քննութիւն մը ցոյց կուտայ, թէ Ամերիկացիներու մեծամաս-նութիւնը — 60 առ հարիւրը — կը վա-ւերացնէ նախագահ Նիքսընի քաղաքա-կանութեան դիծը։ 32 տոկոսը չի վաւե-րացներ համաձայն չըլլալով անոր հետ, իսկ ութ տոկոսը «տեսակէտ չունի»։

ՕՐԼԻԻ մէջ երեք Ֆրանսացիներ ձեր-բակալուեցան, մէկը Քանատայի Օզանա-ւային Ընկերութեան մէջ աշխատող հիւ-րընկալող օրիորդ (օթէլ) մը, երբ կը փորձէին կեղծ 100 տոլարնոցներ ուրել։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ օդուժի սպայակոյտը ո-րոշեց նոր հրթիռներ չինել պայքարելու համար լրտեսող արուեստական արբան-եակներու դէմ։ Խորհ. Միութիւն եւ Մ. Նահանգները տարիներէ ի վեր պիրար կը լրտեսեն արուեստական արբանեակներով։ Ուսերը արդէն իսկ փորձեր կատարած են յատուկ հրթիռներով քանդելու հա-մար զանոնք, հարկ նկատուած պարա-գային։

ՀԻՒՍԻՍ. ՔՈՐԷՍՑԻ վարչապետը՝ Քիմ Բ. Սունկ յայտարարեց, թէ ինք պատ-րաստ է տեսակցութիւն ունենալու Հա-րաւային Քորէայի վարչապետին հետ, որպէսզի երկու երկիրները համաձայնին կրճատել իրենց սահմանային ուժերը։

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ իր 496րդ արուես-տական արբանեակը արձակեց։ Կը պատ-կանի Քոսմոսի շարքին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ պա-տասխանատու մը նշանակեց որու պաշ-տօնն է առաջքն առնել ճամբու արկած-ներու օրէ օր աճող ծաւալին։ 1971ին 16 հազար մեռեալ եւ 350 հազար վիրաւոր կար կառքի արկածի հետեւանքով, Ֆրանսայի մէջ մինչ 1972ի առաջին չորս ամիսներու հաշուեկշիռը նախատեսել կուտայ 20 հազար մեռեալ եւ 400 հազար վիրաւոր ամբողջ տարուան համար։ Ա-պահովութեան միջոցները բարձրացած կելու պաշտօն ունի Քրիսթիան Ժերոնիմօ որ ծնած է 1938ին եւ Փոլիթէքնիք ա-ւարտած։ Հեղինակն է հատորի մը՝ «Քա-ղաքի փոխադրութեան միջոցները»։ Ար-ձակուրդներու նախօրեակին կատաղա-րութիւնը չատ մտահոգ է ճամբաներու իսկական ջարդէն, որու դլխաւոր պատ-ճառները կը նկատուին.— արագութիւնը եւ նախապատրաստութեան ոչ-յարգումը։ Ալքոլն ալ անշուշտ մեծ դեր կը խաղայ, տրուած ըլլալով որ ամէն ութ վերջոյ համոզուած է որ մահը, ինչպէս արկած-ները ուրիշին համար են միայն։

ՅՈՒԼԻՍ ՄԷկէն սկսեալ աշխատա-վարձի ժամական նուազագոյն սակը 4,10էն կը բարձրանայ 4,30ի, ինչ որ կը նշանակէ 745,33 ամսական։ Պարզ է որ այս սակն ալ գոհացում չի տար Սէ. Ժէ. Թէ.ին որ ամսական 1000 Ֆրանքը իրրեւ նուազագոյն կը պահանջէ։

ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԿԵԴՐՈՆի նախագահը՝ Ժան Լըքանիւէ յայտարարած է, ընկեր-վարական – համայնավար համաձայնու-թենէն ետք, որ «միակ ընտրութիւնը այլեւս՝ կեդրոնն է»։ Լըքանիւէ կը դանէ որ այս համաձայնութիւնը աւելի յստակ կը դարձնէ կացութիւնը եւ պարզ կը դառ-նայ նաեւ որ մէկ կողմէ Իւ. Տէ. Էռ.ը կ'իյնէ Պետութեան վրայ եւ միւս կողմէ համայնավարներն ալ՝ ձախին վրայ։ Ժ. Ժ. Սերվան – Շրէյպէր, յանուն Ազմա-տականներուն, «զարմացած, վրդոված եւ տխրած» է ի տես համայնավար-ըն – կերվարական համաձայնագրին։ Անկախ Հանրապետականները (Փիքքատուիէն) կը պնդեն որ ցարդ ղեմոկրատ կազմութիւնը ունեցող Ընկերվարական կուսակցութիւնը ի վերջոյ այնպիսի ճամբայ մը բռնեց, որ միայն ոստիկանական Պետութեան մը կառոյցին կրնայ տանիլ եւ Ֆրանսայի անհանգստութեան։

ԱՆԳԼԻՈՑ Ազն իշխանութեան պաշտօնա-կան հիւրն է Մոնաքոյի իշխանապետու-թեան, քանի մը օրուան համար։

ՀԵՂՆԱՐ ՄԱՐԴԸ

ԳԼԽԻ ՄԻՏՔԻՑ ՍԿՍԱԾ

— Ո՛չ, ես ուրտեր չեմ մի քիչ ժամանակ... Ես ուզում եմ ձեզ ասել մի քանի խոսք...

Ջորջը նկատեց, որ Ռոզան ինչ-որ կերպ տարօրինակ էր պահում իրեն, ինչ-որ ներքին պայքար էր ապրում ինքն իր հետ, ինչ-որ բան ուզում էր ասել, բայց չէր համարձակվում։ Գուցե ինքն էլ էր ուզում մի բան ասել, բայց չգիտեր, թե ինչպես սկսի։ Ջորջը ոչինչ չհասկացավ։ Նա միայն զգաց, որ Ռոզան ինչ-որ բանից վախենում է, ինչ-որ բան ուզում է ասել, բայց չի համարձակվում։ Ջորջը ոչ մի կերպ չէր կարողանում պատկերացնել, թե ինչ կարող է լինել այդ բանը։ Նա ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչ կարող է լինել այդ բանը։ Նա ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչ կարող է լինել այդ բանը, որ Ռոզան չի համարձակվում ասել։ Ջորջը

ՀԱՎԱՏԱՑԵՔ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ

(ՎԵՊ ՊՈԼՈՒՍԻՆ ԿԱՊԿԱՍ)

Մեր հայրենակիցն եւս այդ ու-
նի առանձնապես իրենց
համբերը:

Տիկին Շաքիկ ուրախ էր, որ առիթ
կը ներկայանար ինքն ալ ծանօթանալ
իր ամուսնոյն հետ ապրող մարդոց:
Ամէնքն ալ ուրախ էին, որ կը տեսնէին
զինք: Ամէնքն ալ կ'ուզէին իմանալ
թէ ինչպէս կ'ապրի ան Ամերիկայի մէջ,
ինչպէս կը վարուի իր ամուսինը իր
հետ, ինչպէս կը սիրէ զինք, ինչպէս
կը պահէ իր ձեռքը եւ ինչպէս կը
տանի զայն ամէն տեղ:

— Մեր ժամանակը մեկուկէս ան-
ցած էր, — կ'ըսէր Տիկին Շաքիկ, —
երբ ես ամուսնացայ: Ես ալ կը կար-
ծէի, թէ ամուսինս ինձ պիտի տանի
Ամերիկա, բայց ան ինծի ըսաւ, որ
պէտք է սպասեմ, մինչեւ ինք կարող
ըլլայ ինծի համար տեղ մը պատրաս-
տել: Ես ալ սպասեցի: Ան ինծի ըսաւ,
որ պէտք է սպասեմ, մինչեւ ինք կա-
րող ըլլայ ինծի համար տեղ մը պատ-
րաստել: Ես ալ սպասեցի: Ան ինծի
ըսաւ, որ պէտք է սպասեմ, մինչեւ ինք
կարող ըլլայ ինծի համար տեղ մը
պատրաստել: Ես ալ սպասեցի: Ան
ինծի ըսաւ, որ պէտք է սպասեմ, մին-
չեւ ինք կարող ըլլայ ինծի համար
տեղ մը պատրաստել: Ես ալ սպասե-
ցի: Ան ինծի ըսաւ, որ պէտք է սպա-
սեմ, մինչեւ ինք կարող ըլլայ ինծի
համար տեղ մը պատրաստել: Ես ալ
սպասեցի: Ան ինծի ըսաւ, որ պէտք է
սպասեմ, մինչեւ ինք կարող ըլլայ
ինծի համար տեղ մը պատրաստել:
Ես ալ սպասեցի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Օննիկ Նաշալեան կը ծանուցանէ որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր կնոջ՝

ՄԱՐԻ ՆԱՇԱԼԵԱՆԻ

(ծնեալ Մխեեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, Յուլիս 2ին, կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

×

ՄԱՐՍԷՅ.— Պ. Յակոբ Հացապօրծեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի (Յուլիս 2) առաւօտ Սէն Ժերմէն Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր կնոջ՝

ՍԱՌՍ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ

(ծնեալ Դաւիթեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՌՈՏԱՍԹՈՅԻ «ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ»Ի ԱՌԹԻԻ

Ստորագրեալները՝ Սարգիս Փաչա-ճեան (Սոֆիա), հեղինակ «Յուշամատեան Ռոտոսթոյի Հայերուն» գրքին, Տիկին Գեղուհի Տէմէեան (Փարիզ), հրատարակիչ նոյն գրքի, ներկայիս կը-դանք յայտնել մեր խորին շնորհակալութիւնները բոլոր այն ազնիւ նուիրատուներուն, որոնք մասնակցեցան «Յուշամատեան»ի հրատարակման ծախքերուն։

Շնորհակալութիւն նաեւ Փարիզաբնակ Տիկին Մառի Աթմաճեանի, Պերլինաբնակ Պ. Պետրոս Թրունճեանի, Աթէնաբնակ Պ. Արմենակ Գարանֆիլեանի, Պ. Վ. Ս. Մալխասեանի (Ամերիկա), Պ. Ն. Թօփալեանի (Պէյրութ), որոնք խորհրդատու դրամագլուխներով չատապուղեցին «Յուշամատեան»ի բովանդակութիւնն ու արժէքը։

Նոյնպէս շնորհակալութիւն Պ. Պ. Լեւոն Ալեքսանեանի (Նիւ Եորք), Մաթէոս Մաթէոսեանի (Պուէնոս Այրէս), Աւետիսեանի եւ Փափազեանի (Պէյրութ), որոնք ատաբեցին «Յուշամատեան»ի տարած-ման՝ ցոյց տալու համար հին ու նոր Ռոտոսթոցիներու մտաւոր աշխատանքի վաստակը, հայրենասիրական խիզախումները եւ սխրանքները ի փառս հայ ազգին, հայրենիքին ու մեր պապենական հաւատքին։

ԳԵՂՈՒՀԻ ՏԷՏԷԵԱՆ
ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՉԱՃԵԱՆ

24 Յունիս 1972

«Յուշամատեան»ը ստանալու համար դիմել Տիկ. Գեղուհի Տէմէեանի՝
12, Rue des Marais — Viroflay (France)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կաթոլիկ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի դպրոցին ամավերջի հանդէսը 2 Յուլիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ կից սրահը։

Աշակերտներուն կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ խիստ ծիծաղաշարժ թատերգութիւն մը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Հայր Գեղամի։

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ Պօմոնի հասարակութիւնը։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Պելժիոյ կառուցիչին վրայ կառքի եղեռնական արկածի մը զոհ գացած է Օր. Ժաղլին Յակոբեան, 40 տարեկան պարագայած Հայուհի մը, որ քարտուղարուհի եղած է Պելժիոյ Ֆրանս. դեսպանատունը։ Իր մայրն ու քոյրը ծանրապէս վիրաւորուած են մինչ ինք տեղն ու տեղը մեռած է։

Յուղակառորութիւնը կատարուած է Պրիւսէլի կաթոլիկէ եկեղեցւոյ մէջ, ուր առաջին անգամ հայածէս արարողութիւն կը կատարուէր, ձեռամբ Նորվան վարդապետի։

Այս տխուր առթիւ մեր ցաւակցութիւնները՝ ողբացեալին մօրեղբօր՝ Պ. Հայկ Թօփաքեանի, որ նոյն օրերուն գժբախտութիւնն ունեցած է նաեւ կորսնցնելու իր եղբայրը՝ Պօղոս։

ՆՈՒԻԷՐՆԵՐ

Վիէննէն Պ. Հայկազ Յակոբեան կը նուիրէ 10 Ֆր. Հ. Յ. Դ. ակումբին։ Շահէն Պ. Սարգիս Թորոսեան 20 Ֆր. կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. ակումբին, 30 Ֆր. ալ Կապ. Խաչի Վիէնի զպրոցին։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Տէսթէնի մասնաճիւղի կողմէ Յուլիս 2ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Առատ կերուխում, պատրաստուած ընկերուհիներու կողմէ։ Տեղւոյն վրայ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Մուտքը Ազատ է։

ՋԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ԾՈՎԱՓ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը, համաձայն ընդհանուրի փափաքին, կը կազմակերպէ Բ. զբօսապտոյտ մը 2 Յուլիսին դէպի Տօվիլ-Թրուվիլ։

Այժմէն արձանագրուիլ Տիկին Թադէոսեանի մօտ 878-27-35 կամ Տիկին Ուզունեանի մօտ 254-17-74։

Երթուդարձ 25 Ֆր. — Կէս դին 10 տարեկանէն վար երախաներու համար։

Մեկնում՝ Սքուար Մոնթոլոնէն առաւօտեան ժամը 7·30ին։ Կը խնդրուի ճըշդապահ ըլլալ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՕՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Մուրեան վարչութիւնը կը հաղորդէ Լիոնի եւ շրջականերու Հայութեան թէ՝

Կիրակի Յուլիս 2ին

ի պատիւ

ՊԱՐՈՆ ՆԱՓՈԼԷՕՆ ՊՈՒԼԼՈՒԻՔԵԱՆԻ

(որ վերջերս Ֆրանսական բարեխնամ կածավարութեան կողմէ ստացած է Ասպետաց Կարգի Առաջին Չքանչան) յարգանքի օր մը հետեւեալ յայտագրով.

Առաւօտեան ժամը 10ին Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ։

Յաւարտ պատարագի, Ազգ. Տան մեծ սրահին մէջ դիմեճօն, որու մուտքը ազատ է։ Իսկ ժամը 1·30ին հայկերոյթ մը Շալէ-ակ-Փարքի մէջ։

Ճաշին մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել Ազգ. Տան դրասենեակը։ Հեռաձայնի թիւ (78) 60-47-18

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վիէնն.— Վիէնի Հայ Ազգ. Մուրեան տարեկան դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 9ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կաթ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Վիէնարնակ ազգայինէ մը 500 Ֆր. ի նպաստ կայանի նոր կառուցուելիք չէնքին։

Հ. Յ. Դ.

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը Շաբաթ, Յուլիս 1, ժամը 9ին Գասպար Իփէկեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խմբի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ (1 Յուլիս) ժամը 16ին, Մշակոյթի Տունը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի, Կիրակի Յուլիս 16, ժամը 14էն սկսեալ Փոն տ'Էվէքի ծանօթ դաշտավայրը։

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Անի կոմիտէի, Կիրակի Յուլիս 16, ժամը 14էն սկսեալ Փոն տ'Էվէքի ծանօթ դաշտավայրը։

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 2 Կիրակի առաւօտ ժամը 9էն 22

Վալապրի օդասուն աւտոտրին մէջ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, պուլի մրցում, փոքրերու համար զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ պիւֆէ — արեւելեան համադամ աղանդերներ — շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

A 10 heures — Concours de Boules

A 14 h. 30 — Jeux d'Enfants

A 16 h. — Chants et Danses folkloriques

avec la participation des Guides Arméniennes : « HAI ARINOUCH »

BAL — REJOUISSANCE — AMBIANCE

BROCHETTES — BUVETTE

Départ du Car :

Beaumont : 8 h. 30 Bar Tabacs
Ville : 8 h. 45 Bar du Globe
Cabucelle : 9 h. Bar Pascal

le CLUB des JEUNES de L'UGAB

INVITE TOUTE LA JEUNESSE ARMENIENNE A PARTICIPER A SON

RALLYE 1972

L'ambiance, la bonne humeur et le rire seront de rigueur durant la journée, qui se terminera par un dîner dansant dans une auberge des environs de Paris

DIMANCHE 2 JUILLET

Rendez-vous : Métro Château de Vincennes, Café LE DRAPEAU à 9 h. précises

N'oubliez pas de vous munir de la Carte Michelin No 97

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Աչտա Շաքարի Անանեան, ծնած 1907ին Պօղոսքլիսա գիւղը (այժմ Շամախեան)։ Կնոջը անունն է՝ Գոհար Համբարձումի Եսայեան, զաւակները՝ Գէորգ կամ Ռոպէր ծնած 1932ին, Ռիմա, ծնած 1928ին, Ռիթա (1936), Ռայա (1939)։ Իրմէ լուր չկայ 1941էն ի վեր երբ մեկնած է պատերազմի։

Տեղեկացնել.—

ՀԱՅԱՅԷ.— Նոր Նորքի, 3րդ զանգուածի 9րդ փողոց, 4րդ չէնք, 60 բնակարան, Երեւան։

IMPRIMERIE SPÉCIALE
DU JOURNAL «HARATCH»
32, RUE DE TRÉVISE — PARIS (9e)

ՄԻԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
EN PLEIN CENTRE DE PARIS

Raffi
TRAITEUR

60, Rue Lafayette — Paris (9e)
Tél. : 770-12-92

Epicerie Fine — Patisseries —
Mézés arméniens et grecs

TOUTES NOS SPECIALITES SONT PREPAREES PAR NOS SOINS sous vos yeux

Pour vos :
— Réunions
— Soirées
— Réception et cocktails

N'hésitez pas à nous consulter.

ԱՐԵՒԻՆ ՀԵՏ,
ԱՐԵՒԻ ՓԱՅԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

POUR TOUS VOS PROBLEMES

Peinture et Papiers peints
Revètement de sols plastiques, nylon
Moquettes laine et synthétique

Faites confiance à un spécialiste que vous connaissez

THOMLAC

est transféré au CARREFOUR de l'Eléphant — PALAISEAU
Sous le nom :

SUPER - THOMLAC

Tél. : 928-03-88 et 928-00-98